

# **ФИЛИПА ГРЕГЪРИ**

# **ЛЮБОВНИКЪТ НА ДЕВИЦАТА**

Част 14 от „Тюдорите“

Превод от английски: Деница Райкова, 2010

[chitanka.info](http://chitanka.info)

*На Антъни*

## ЕСЕНТА НА 1558

Всички камбани в Норфолк звъняха за Елизабет, набивайки сякаш с юмруци звъна си в главата на Ейми: първо камбаната с тънкия, пронизителен звук, която пищеше като полудяла жена, а после — дългият, мъчителен, подобен на ридание общ звън, докато най-сетне голямата камбана избумтя като предупреждение, че цялата нестройна мелодия ще запищи отново. Тя издърпа възглавницата над главата си, за да заглуши звука, и въпреки това той още продължаваше, докато враните напуснаха гнездата си и се стрелнаха в небесата, като се мятаха и въртяха във вятъра подобно на знаме, вещаещо лоша поличба, а прилепите излетяха от камбанарията като валмо черен дим, сякаш за да кажат, че сега светът се беше обърнал надолу с главата, и денят би трябвало да се обърне във вечна нощ.

На Ейми не ѝ беше нужно да пита за какво беше цялата тази глъчка: тя вече знаеше. Най-сетне бедната болна кралица Мери беше умряла, и принцеса Елизабет беше безспорната наследница. Хвала на Господа. Всички в Англия трябваше да ликуват. Протестантската принцеса се бе възкачила на трона и щеше да бъде кралица на Англия. Из цялата страна хората в радостта си щяха да бият камбани, да отварят бурета с ейл, да танцуват по улиците и да разбиват вратите на затворите. Англичаните най-сетне имаха своята Елизабет, и изпълнените със страх дни на Мери Тюдор можеха да бъдат забравени. Всички в Англия празнуваха.

Всички освен Ейми.

Звуците на камбаните, които събудиха Ейми със силното си бумтене, не будеха в нея радост. Ейми единствена в цяла Англия не празнуваше възкачването на Елизабет на трона. Звънът дори ѝ звучеше фалшиво. Камбаните ехтяха в ритъма на ревността, с писъка на яростта, преминаващият в ридание вик на изоставена жена.

— Да я порази Господ — прокле тя, заровила лице във възглавницата, докато в главата ѝ отекваше силният звън на камбаните за Елизабет. — Господ да я порази в нейната младост, в нейната

гордост и красота. Господ да порази хубостта ѝ, да стори тъй, че косата ѝ да оредее, да направи тъй, че зъбите ѝ да изгният и да я остави да умре изоставена и сама. Изоставена и сама, като мен.

Ейми нямаше вест от съпруга си: и не очакваше такава. Отмина още един ден, а после — и седмица. Ейми предполагаше, че той сигурно е препуснал с главоломна бързина от Лондон към двореца Хатфийлд още при първата вест, че кралица Мери е мъртва. Той щеше да е първият, както беше планирал — най-първият, който щеше да падне на колене пред принцесата и да ѝ съобщи, че е кралица.

Ейми предполагаше, че Елизабет щеше вече да си е подготвила реч, някаква отработена поза, а от своя страна Робърт сигурно вече беше намислил каква ще бъде собствената му награда. Навярно дори сега той празнуваше издигането си към величието, докато принцесата празнуваше своето. Ейми, тръгнала надолу към реката да доведе кравите за доене, защото момчето беше болно и в Станфийлд Хол, фермата на нейното семейство, не достигаха работници, спря и се загледа в кафявите листа, падащи от един дъб и вихреци се като снежна виелица: на югозапад към Хатфийлд, където съпругът ѝ бе отлетял като самия вятър, към Елизабет.

Знаеше, че би трябвало да е щастлива, задето на трона се бе възкачила кралица, която щеше да удостои Робърт с благоволенieto си. Знаеше, че би трябвало да се радва за семейството си, на чието богатство и положение възходът на Робърт щеше да се отрази за добро. Знаеше, че би трябвало да се радва да бъде отново лейди Дъдли: отново господарка на земите си, удостоена с място в двора, може би дори отново удостоена с титлата на графиня.

Но не се радваше. По-скоро би предпочела да го има до себе си като опозорен предател, редом с нея в тежката всекидневна работа и в топлата тишина на нощта: всичко друго, но не и въплътен в образа на красивия фаворит в кралския двор на друга жена. Това доказваше, че е ревнива съпруга, а ревността беше грях в Божиите очи.

Тя сведе глава и се запъти с усилие към ливадите, където кравите пасяха рядката трева, разпръсквайки кафява пръст изпод тромавите си копита.

— Как можахме да стигнем дотук? — прошепна тя към бурното небе, което трупаше зловеща крепост от облаци над Норфолк. — След като аз го обичам толкова много, и след като той ме обича? След като

за никой от нас не съществува друг? Как можа той да ме остави да се боря тук сама и да хукне при нея? Как можа всичко да започне така добре, в такова богатство и блясък, и да свърши в такава нищета и самота?

## ЕДНА ГОДИНА ПО-РАНО: ЛЯТОТО НА 1557

В съня си той видя отново грубите дъски на пода на празната стая, изработената от пясъчник полица над голямото огнище с имената им, издълбани в нея, и прозореца с оловна рамка, вграден високо в каменната стена. Като замъкнаха голямата манастирска маса за хранене до прозореца, покатериха се отгоре и изпружиха шии, за да погледнат надолу, петимата млади мъже можаха да видят моравата отдолу, където баща им беше излязъл и вървеше бавно към ешафода, а после се изкачи по стъпалата.

Придружаваше го свещеник от току-що възстановената римокатолическа църква: беше се разкалял за греховете си и се беше отрекъл от принципите си. Беше молил за прошка и раболепно се бе извинил. Беше захвърлил всяка вяроветност заради шанса за опрощение, и ако се съдеше от това как нервно въртеше глава, докато оглеждаше с търсещ поглед лицата в малката тълпа, се надяваше на пристигането на помилването в този последен, този драматичен миг.

Имаше всички основания да се надява. Новата кралица бе от династията на Тюдорите, а Тюдорите познаваха силата на външните ефекти. Тя беше благочестива и със сигурност нямаше да отблъсне едно разкайващо се сърце. Но най-вече: тя беше жена, мекоосърдечна, нерешителна жена. Никога нямаше да има смелостта да вземе решението да езекутира такъв велик мъж, никога нямаше да има силата да изпълни решението си.

„Изправи се, татко — безмълвно го подканваше Робърт. — Помилването трябва да дойде всеки момент: не се унижавай, като го търсиш.“

Вратата зад Робърт се отвори, един тъмничар влезе и се изсмя грубо, когато видя петимата млади мъже да вдигат поглед към прозореца, засенчили очи, за да не блести в тях яркото лятно слънце.

— Не скачайте — каза той. — Не ограбвайте палача, красиви момчета. Следващите сте вие петимата, и хубавата девойка.

— Ще ти напомня за това, когато дойде заповедта за помилването ни и ни освободят — обеща му Робърт и насочи вниманието си отново към моравата. Тъмничарят провери дебелите решетки на прозореца и се увери, че мъжете не разполагаха с нищо, което можеше да строши стъклото, а после излезе, като все така се подсмиваше, и заключи вратата.

Долу на ешафода свещеникът пристъпи към осъдения и започна да му чете молитви от латинската си Библия. Робърт забеляза как вятърът подхвана пищните му одежди и ги накара да се надиплят като платната на настъпваща армада. Свещеникът приключи рязко проповедта, вдигна към мъжете разпятие, което да целунат, и отстъпи назад.

Робърт установи, че изведнъж бе обхванат от студ, вледенен от досега на стъклото, в което беше опрял челото и дланите си, сякаш топлината на тялото му изтичаше от него като кръв, изсмукана от сцената отдолу. На ешафода баща му коленичи смирено пред дървника. Палачът пристъпи напред и превърза очите му, заговори му. Осъденият извърна вързаната си глава, за да отговори. После, в един ужасен миг, това движение сякаш го обърка. Беше свалил ръце от дървника, и не можеше да го намери отново. Започна да го търси опипом, с протегнати ръце. Палачът се беше обърнал да вземе брадвата, и когато се обърна пак, неговият пленник беше на косъм от падането, като драскаше и търсеше опипом наоколо.

Стреснат, палачът с покрито с качулка лице извика на лутащия се осъден, и осъденият задърпа превръзката на очите си, като извика, че не е готов, че не може да намери дървника, че брадвата трябва да почака.

— Стой неподвижно! — провикна се Робърт, като блъскаше по дебелилото стъкло на прозореца. — Татко, стой неподвижно! За бога, стой неподвижно!

— Не още! — изпищя дребната фигура на моравата към палача зад него. — Не мога да намеря дървника! Не съм готов! Не съм подготвен! Не още! Не още!

Той пълзеше в сламата, протегнал едната си ръка пред себе си, опитвайки се да намери дървника, докато с другата дърпаше превръзката, здраво затегната на главата му.

— Не ме докосвайте! Тя ще ме помилва! Не съм готов! — изпищя той, и още пищеше, когато палачът замахна с острието и бравата се удари с глух звук в оголения врат. Мощна струя кръв изригна нагоре, и ударът отхвърли мъжа на една страна.

— Татко! — изкрещя Робърт. — Татко!

Кръвта бликаше буйно от раната, но мъжът още риеше като умиращо прасе в сламата, все още се опитваше да се изправи на обутите си в ботуши крака, които не намираха опора, все още търсеше слепешком дървника, с вдървяващи се ръце. Палачът, проклинащ неточността си, отново вдигна голямата брадва.

— Татко! — изкрещя Робърт в агония, когато бравата се спусна. — Татко!

— Робърт? Милорд? — Една ръка го разтърсваше внимателно. Той отвори очи. Пред него стоеше Ейми: кафявата ѝ коса беше сплетена за сън, кафявите ѝ очи — широко отворени, истински и сигурни на светлината на свещта в спалнята.

— Мили боже! Какъв кошмар! Какъв сън! Бог да ме пази от него. Бог да ме пази от него!

— Същият сън ли беше? — попита тя. — Сънят за смъртта на баща ти?

Беше му непоносимо тя дори да споменава това.

— Просто един сън — каза той кратко, като се опитваше да се опомни. — Просто един ужасен сън.

— Но същият сън ли? — настоя тя.

Той сви рамене.

— Едва ли е изненадващо, че го сънувам отново. Имаме ли ейл?

Ейми отметна завивките и се надигна от леглото, като придърпа нощницата около раменете си. Но нямаше да го остави да я отклони.

— Това е поличба — каза тя рязко, докато му наливаше чаша ейл. — Да го затопля ли?

— Ще го пия студен — каза той.

Тя му подаде чашата и той я изпи наведнъж, чувствайки как нощната пот, обливаща голия му гръб, охлаждава, засрамен от собствения си ужас.

— Това е предупреждение — каза тя.



Той се опита да се усмихне безгрижно, но ужасът от смъртта на баща му, и целият този провал и тъга, които го бяха преследвали по петите от онзи черен ден насам, бяха твърде много за него.

— Недей — каза той протичко.

— Не бива да заминаваш утре.

Робърт отпи голяма глътка ейл, като скри лице в чашата, за да избегне обвинителния поглед на Ейми.

— Един лош сън като този е предупреждение. Не бива да отплаваш с крал Филип.

— Обсъждали сме това хиляда пъти. Знаеш, че трябва да замина.

— Не сега! Не и след като сънува смъртта на баща си. Какво друго би могло да означава това освен предупреждение към теб: да не се стремиш твърде нависоко? Той умря като предател, след като се опита да постави сина си на трона на Англия. Сега ти отново потегляш, изпълнен с гордост.

Той се опита да се усмихне.

— Не е кой знае каква гордост — каза. — Всичко, което имам, са конят и брат ми. Дори не можах да събера собствена войска.

— Сам баща ти те предупреждава отвъд гроба.

Той уморено поклати глава.

— Ейми, това е твърде мъчително. Не ми говори за него. Ти не знаеш какъв беше той. Той щеше да иска от мен да възстановя влиянието на фамилията Дъдли. Никога нямаше да ме обезсърчи за нещо, което искам да направя. Винаги е искал да се издигнем. Бъди ми добра съпруга, Ейми, любима моя. Не ме обезкуражавай — той не би го направил.

— А ти бъди добър съпруг — отвърна рязко тя. — И не ме напускай. Къде ще отиде, след като ти отплаваш за Нидерландия? Какво ще стане с мен?

— Ще отидеш при семейство Филипс, в Чичестър, както се разбрахме — каза той спокойно. — А ако походът се проточи и не се прибере у дома скоро — ще се прибереш вкъщи, при мащехата си в Станфийлд Хол.

— Искам да се прибере в собствената си къща в Сайдърстоун — каза тя. — Искам да създадем дом заедно. Искам да живея с теб като твоя съпруга.

Дори след две години на позор той все пак скръцна със зъби, преди да ѝ откаже:

— Знаеш, че Короната ни отне Сайдърстоун. Знаеш, че няма пари. Знаеш, че не можем.

— Можем да помолим мащехата ми да наеме Сайдърстоун от кралицата за нас — каза тя упорито. — Бихме могли да обработваме земята. Знаеш, че съм готова да работя. Не се страхувам от усилен труд. Знаеш, че бихме могли да се издигнем чрез упорит труд, а не чрез някакво рисковано начинание за един чуждестранен крал. Не като се излагаме на опасност, без да сме сигурни, че ще бъдем възнаградени за това!

— Знам, че си готова да работиш — призна Робърт. — Знам, че си готова да ставаш призори и да бъдеш в нивите, преди да изгрее слънцето. Но аз не искам съпругата ми да обработва земята като селянка. Роден съм за по-велики дела, и обещах на баща ти по-големи неща за теб. Не искам половин дузина акра и една крава: искам половин Англия.

— Ще помислят, че си ме оставил, защото съм ти омръзнала — каза тя укорително. — Всеки би си помислил така. Ти току-що се върна у дома при мен, и ме оставяш отново.

— У дома при теб съм от две години! — възкликна той. — Две години! — После се спря, като се опитваше да прогони раздразнението от гласа си. — Ейми, прости ми, но този живот не е за мен. Тези месеци ми се сториха дълги като цял един живот. С име, опетнено от обвинение в предателство, нямам право да притежавам никаква собственост, не мога да търгувам, да продавам и да купувам. Всичко, което семейството ми притежаваше, беше заграбено от Короната — а също и всичко, което притежаваше ти: бащиното ти наследство, майчиното ти състояние. Аз изгубих всичко, което ти имаше. Трябва да го върна заради теб. Трябва да го върна за нас.

— Не го искам на тази цена — каза тя рязко. — Винаги казваш, че правиш това за нас, но то не е това, което искам, то не ми е от полза. Искам те у дома с мен, не ме е грижа, че нямаме нищо. Не ме е грижа дали трябва да живеем с мащехата ми и да зависим от милосърдието ѝ. Не ме интересува нищо освен това, че сме заедно и ти най-сетне си в безопасност.

— Ейми, не мога да живея от милостта на тази жена. Това е като обувка, която ме стяга всеки ден. Когато се омъжи за мен, бях синът на най-влиятелния мъж в Англия. Според неговия план, който беше и мой, брат ми трябваше да стане крал, а Джейн Грей — да бъде кралица, и ние бяхме на косъм от постигането на това. Щях да принадлежа към кралската фамилия на Англия. Очаквах това. Потеглих да се бия за него. Бях готов да пожертвам живота си за това. И защо не? Имахме също толкова голямо основание да претендираме за трона, колкото и Тюдорите, които бяха направили точно същото само преди три поколения. Семейство Дъдли молеха да създадат следващата кралска династия на Англия. Въпреки че се провалихме и бяхме победени...

— И унизени — допълни тя.

— И унизени до крайност — съгласи се той. — Въпреки това аз все още съм Дъдли. Роден съм за величие, и трябва да предявя претенциите си за него. Роден съм да служа на семейството и на страната си. Не ти трябва дребен фермер, обработващ сто акра. Не искаш мъж, който си седи по цял ден у дома край огнището.

— Но аз го искам — настоя тя. — Това, което ти не съзнаваш, Робърт, е че да бъдеш дребен фермер, обработващ сто акра земя, означава да създаваш една по-добра Англия — при това по един подобър начин — отколкото кой да е придворен, който се бори за собствено влияние в двора.

Той едва не се изсмя:

— Може би е така за теб. Но аз никога не съм бил такъв човек. Нито поражението, нито дори страхът от самата смърт биха могли да ме превърнат в такъв човек. Аз съм роден и възпитан да бъда един от великите мъже в страната, ако не най-великият. Аз бях отгледан редом с децата на краля като равен на тях — не мога да гния в едно влажно поле в Норфолк. Трябва да изчистя името си, трябва да привлека вниманието на крал Филип, трябва да бъда реабилитиран от кралица Мери. Трябва да се издигна.

— Ще загинеш в битка, и тогава какво?

Робърт примигна.

— Скъпа, това означава да ме прокълнеш в последната ни нощ заедно. Ще отплавам утре, каквото и да говориш. Не ми пожелавай злото.

— Яви ти се сън! — Ейми се покатери на леглото, взе от него празната чаша и я сложи долу, а после пое ръцете му в своите, сякаш поучаваше дете. — Милорд, това е предупреждение. Предупреждавам те. Не бива да заминаваш.

— Трябва да замина — каза той рязко. — Бих предпочел да съм мъртъв и смъртта да изчисти името ми, отколкото да живея така — непомилван предател от опозорено семейство, в Англия под владичеството на Мери.

— Защо? Нима би предпочел Англия на Елизабет? — Тя изсъска шепнешком изменническото предизвикателство.

— С цялото си сърце — отговори той искрено.

Тя рязко пусна ръцете му и, без да каже и дума повече, духна свещта, издърпа завивките над раменете си и му обърна гръб. Двата лежах будни, с широко отворени очи в тъмнината.

— Това никога няма да стане — заяви Ейми. — Тя никога няма да получи трона. Утре кралицата може да зачене друго дете, син на Филип Испански, момче, което ще бъде император на Испания и крал на Англия, а тя ще бъде принцеса, която никой не иска, отпратена да се омъжи за някой чужд принц и забравена.

— А може и да не стане така — отвърна той. — Мери може да умре бездетна и тогава моята принцеса ще стане кралица на Англия, и няма да ме забрави.

На сутринта тя не му говореше. Закусиха мълчаливо в общото помещение и Ейми се върна горе в стаята им в хана, за да опакова последните дрехи на Робърт. Робърт се провикна нагоре към стълбите, че ще я чака на кея, излезе и потъна в шума и оживлението на улиците.

В селцето Дувър цареше хаос. Експедицията на крал Филип Испански се готвеше да отплава към Нидерландия. Търговци, продаващи собственото си производство, всевъзможни храни и стоки, обявяваха гръмко цените си сред глъчката. Врачки и гадателки съобщаваха с пронизителни гласове цената на заклинанията и амулетите за заминаващите войници. Амбулантни търговци излагаха подноси с разни дреболии за прощални подаръци, бръснари и зъбовадачи работеха отстрани на улицата, където мъжете се оставяха да обръснат почти до голо главите им поради страх от въшки. Двама

свещеници дори бяха издигнали набързо скалътени изповедални, за да изповядват онези, които се бояха да се отправят на смърт с обременена от грехове съвест, а десетки блудници се смесваха с тълпите от войници, като се смееха пронизително и обещаваха всевъзможни бързи наслади.

Жени се тълпяха на кея да се сбогуват със съпрузите и любимите си, двуколки и оръдия, несигурно овързани от две страни, биваха изтегляни и качвани на малките кораби, коне се дърпаха и отстъпваха назад по дъсчените мостчета, докато ругаещи слуги ги бутаха отзад, а конярите ги дърпаха, застанали пред тях. Когато Робърт излезе от вратата на хана, отнякъде се яви по-младият му брат и го хвана за ръка.

— Хенри! Добра среща! — извика Робърт, като притисна деветнайсетгодишния младеж в силна мечешка прегръдка. — Чудех се как изобщо ще се открием. Очаквах те тук снощи.

— Забавиха ме. Амброуз отказа да ме пусне да тръгна, докато не се погрижи да сменят подковите на коня ми. Знаеш го какъв е. Изведнъж се превърна в изключително властен по-голям брат и трябваше да се закълна, че ще се пазя, и че ще пазя и теб от опасности.

Робърт се засмя.

— Пожелавам ти успех.

— Пристигнах тук тази сутрин, и те търсих навсякъде. — Хенри отстъпи назад и огледа внимателно смутната красота на по-големия си брат. Все още само на двайсет и три, той беше поразително красив, но страданието беше заличило от него блясъка на разглезен младеж. Сега той беше слаб и стегнат, имаше вид на човек, с когото трябва да се съобразяваш. Усмихна се широко на Хенри и суровостта в изражението му се стопи в топлотата на изпълнената му с обич усмивка.

— Мили боже! Радвам се да те видя, момче! Какво приключение ни чака!

— Дворът пристигна вече — каза му Хенри. — Крал Филип е на борда на кораба си, и кралицата е тук, а също и принцесата.

— Елизабет? Тук ли е тя? Ти говори ли с нея?

— На новия кораб са, „Филип и Мери“ — каза Хенри. — Кралицата ми се стори много нацупена.

Дъдли се засмя:

— Значи Елизабет е весела?

— Опиянена от щастие заради скръбта на сестра си — отвърна бодро Хенри. — Вярно ли е... нали знаеш... че е любовница на крал Филип?

— Не и тя — каза Дъдли с увереността на другар в игрите от детството. — Но ще го кара да танцува по нейната свирка, защото той гарантира безопасността ѝ. Половината Частен съвет би я осъдил на обезглавяване още утре, ако не беше благоволенieto на краля. Тя не е вехнеща от любов глупачка. Ще го използва, но няма да се остави той да си послужи с нея. Тя е страхотно момиче. Много бих искал да я видим, ако успеем.

— Тя винаги е хранила нежни чувства към теб — ухили се Хенри. — Нима ще затъмниш самия крал?

— Не и докато не мога да ѝ предложа нищо — каза Робърт. — Тя е пресметлива девойка, Бог да я благослови. Готови ли са да ни натоварят?

— Конят ми вече е на борда — каза Хенри. — Идвах за твоя.

— Ще слеза да го заведе долу заедно с теб — каза Робърт. Дватама мъже минаха под каменната арка към задния край на хана, където беше вързан конят.

— Кога я видя за последно? Принцесата? — обърна се Хенри към брат си.

— Когато бях в целия си блясък, а тя — в своя — каза печално Робърт. — Трябва да е било последната Коледа в двора. Когато крал Едуард вече отпаднаше, а татко беше крал във всяко отношение, освен по име. Тя беше протестантската принцеса и любимата сестра. Бяхме еднакви като близнаци в насладата си от триумфа, а Мери не се виждаше никаква. Помниш ли?

Хенри се намръщи:

— Смътно. Знаеш, че никога не съм се ориентирал добре кой кога и с чие благоволение се ползва.

— Щеше да се научиш — каза сухо Робърт. — В семейство, каквото беше нашето тогава, щеше да ти се наложи.

— Спомням си, че тя беше затворена за предателство в Тауър, докато ние бяхме още там — припомни си Хенри.

— Зарадвах се, когато научих, че е свободна — каза Робърт. — Елизабет винаги е имала дяволски късмет.

Едрият черен кон изцвили при вида на Робърт, а Робърт пристъпи напред и погали гладката му муцуна:

— Хайде, идвай тогава, красавецо мой — каза той тихо. — Хайде, Първа Стъпка.

— Как го нарече? — запита Хенри.

— Първа Стъпка — каза Робърт. — Когато ни освободиха от Тауър и се прибрах у дома при Ейми и се оказах просяк в къщата на мащехата й, онази жена ми каза, че не мога нито да купя, нито да наема кон, който да яздя.

Хенри подсвирна приглушено.

— Мислех, че в Станфийлд поддържат добро домакинство?

— Не и за един зет, който току-що се беше завърнал у дома като неоправдан предател — каза печално Робърт. — Нямах избор, освен да обуя ботушите си и да отида пеш на един пазар за коне. Там го спечелих при облог. Нарекох го Първа Стъпка. Той е първата стъпка към завръщането ми на мястото, което ми се полага по право.

— А този поход ще бъде следващата ни стъпка — каза радостно Хенри.

Робърт кимна:

— Ако успеем да си спечелим висшето благоволение на крал Филип, може да ни върнат в двора — каза той. — Всичко ще бъде простено на онзи, който запази Нидерландия за Испания.

— Дъдли! Дъдли! — Хенри нададе фамилния боен вик и отвори вратата на отделението в конюшната, където конят се разхождаше свободно.

Двамата поведоха нервния кон надолу по калдъръмената улица към кея, и зачакаха зад останалите мъже, които водеха конете си на борда. Малките вълни се плискаха леко в кея, Първа Стъпка разшири ноздри и се размърда неспокойно. Когато дойде неговият ред да се качи по дъските, той сложи предния си крак на моста, а после застина изплашено.

Един от работниците на дока се приближи отзад с камшик, вдигнат за удар.

— Спри! — викна отсечено Робърт, високо, за да надвика шума.

— Казвам ви, без това няма да тръгне — изруга мъжът.

Робърт обърна гръб на коня, пусна юздите и мина пред него в мрака на трюма. Конят се движеше неспокойно, пристъпвайки от крак

на крак, ушите му потрепваха напред-назад, беше вдигнал глава, търсейки с поглед Робърт. От търбуха на кораба се разнесе изсвирването на Робърт, конят обърна уши напред и доверчиво влезе вътре.

Робърт излезе, след като беше погалил и завързал коня си, и видя Ейми с багажа му на кея.

— Всичко е натоварено и напълно готово — обърна се бодро той към нея. Улови студената ѝ малка ръка и я притисна към устните си. — Прости ми — каза тихо. — Бях разстроен от съня си снощи, и той ме направи избухлив. Нека не се препираме повече, а да се разделим като приятели.

Сълзите напиха в кафявите ѝ очи.

— О, Робърт, моля те, не заминавай — промълви тя.

— Хайде, Ейми — каза той решително. — Знаеш, че трябва да замина. А след като замина, ще ти изпращам цялата си заплата и очаквам да я влагаш разумно, и да се огледаш за някоя ферма, която да купим. Трябва да се издигнем, съпруго моя, и разчитам на теб да се грижиш за богатството ни и да подпомогнеш нашето издигане.

Тя се опита да се усмихне.

— Знаеш, че никога няма да те проваля. Но просто работата е там, че...

— Кралската баржа! — възкликна Хенри, когато всички на кея смъкнаха шапки и сведоха глави.

— Извини ни — бързо каза Робърт на Ейми, и двамата с Хенри се качиха на палубата на кораба на испанския крал, за да могат да погледнат надолу към минаващата кралска баржа. Кралицата седеше на кърмата на баржата, под кралския балдахин, но двацет и две годишната принцеса Елизабет, сияеща в цветовете на Тюдорите — зелено и бяло — стоеше на носа като дръзка символна фигура, така че всички да могат да я видят как се усмихва и маха на народа.

Гребците поддържаха стабилно баржата, корабите бяха един до друг, двамата братя погледнаха надолу от по-тясната част на бойния кораб към баржата, която се движеше по-ниско във водата до тях.

Елизабет вдигна очи:

— Дъдли! — Гласът ѝ отекна ясно, а усмивката ѝ озари Робърт.

Той сведе глава.



— Принцесо! — Погледна към кралицата, която не показва с нищо, че го е забелязала: — Ваше величество!

Тя студено вдигна ръка. Беше окичена с нанизы от перли, имаше диамантени обици и шапчица, инкрустирана със смарагди, но очите ѝ бяха помътнели от скръб, а бръчките около устата ѝ я правеха да изглежда така, сякаш беше забравила как да се усмихва.

Елизабет пристъпи напред до страничния парапет на кралската баржа.

— На война ли тръгваш, Робърт? — провикна се тя нагоре към кораба. — Ще станеш ли герой?

— Надявам се! — извика той в отговор с ясен глас. — Надявам се да служа на кралицата в суверенните владения на нейния съпруг и да спечеля отново милостивото ѝ благоволение.

Очите на Елизабет заиграха.

— Сигурна съм, че тя няма по-предан войник от теб! — Тя почти се смееше на глас.

— Нито по-мила поданица от теб! — отвърна той.

Тя стисна зъби, за да не избухне в смях. Видя я как се мъчи да се овладее.

— А вие добре ли сте, принцесо? — попита той по-тихо. Тя знаеше какво има предвид: — В добро здраве ли сте? — Защото той знаеше, че когато беше изплашена, тя получаваше пристъпи на воднянка, която подуваше пръстите и глезените ѝ и я приковаваше към леглото. — И в безопасност ли сте? — Защото ето я, застанала редом до кралицата в кралската баржа, когато да бъдеш близо до трона винаги означаваше да бъдеш близо до дръвника, а единственият ѝ съюзник в Частния съвет, крал Филип, потегляше на война. И най-вече: — Дали и вие, също като мен, чакате подобри времена, и се молите те да настъпят скоро?...

— Добре съм — извика тя в отговор. — Както винаги. Неотклонно. А вие?

Той се наведе и ѝ се усмихна широко:

— И аз. Неотклонно както винаги.

Не беше нужно да казват нищо повече.

— Бог да те благослови и да те пази, Робърт Дъдли — каза тя.

— И вас, принцесо. — И нека даде Бог отново да получите своето, за да мога и аз да получа своето — бе недоизреченият му

отговор. По дръзкия блясък в очите ѝ разбра, че тя знаеше какво мисли. Всеки от тях винаги беше знаел точно какво мислеше другият.

## ЗИМАТА НА 1558

Само шест месеца по-късно Ейми, придружавана от приятелката си, Лизи Одингсел, стоеше на кея в Грейвзенд, гледайки как корабите влизат бавно в пристанището, с положени на палубите им ранени и мъртви, с обгорени перила, с осеяни с дупки грогове, а всички оцелели — със сведени глави, посрамени от поражението.

Корабът на Робърт влезе в пристанището последен. Ейми чакаше от три часа, все по-убедена, че няма да го види никога повече. Но малкият плавателен съд бавно приближи, беше взет на буксир и изтеглен на кея, сякаш изпълнен с неохота да се завърне така опозорен в Англия.

Ейми засенчи очите си с длан и вдигна поглед към перилата. В този миг, от който се беше опасявала толкова силно, в този момент, за който беше толкова сигурна, че ще настъпи, тя не изплака, нито извика: гледаше спокойно и внимателно към претъпканата палуба, търсейки с поглед Робърт, знаейки, че ако не го види, то той или е взет в плен, или е мъртъв.

Тогава го видя. Стоеше до мачтата, сякаш не бързаше да се озове до парапета веднага щом зърне Англия, не бързаше да стигне до мостчето, за да слезе на сушата, не бързаше особено да я види. До него имаше двама цивилни граждани и една жена с тъмнокосо бебе на хълбока; но брат му Хенри го нямаше.

Те се изкачиха с тропот по дъсчения мост до палубата и тя понечи да тръгне към палубата, да изтича нагоре по нея и да го прегърне, но Лизи Одингсел я задържа.

— Чакай — посъветва тя младата жена. — Първо го виж как е.

Ейми блъсна настрани възпиращата ръка на жената, но изчака, докато Робърт слезе по дъсченото мостче толкова бавно, та тя си помисли, че е ранен.

— Робърт?

— Ейми.

— Слава на бога, че си невредим! — започна тя припряно. — Научихме, че имало ужасна обсада, и че Кале е изгубен. Знаехме, че не може да е вярно, но...

— Вярно е.

— Кале е изгубен?

Беше невъобразимо. Кале беше перлата на отвъдморските владения на Англия. По улиците говореха английски, жителите плащаха английски данъци, и движеха английската търговия със скъпоценната вълна и тъканото платно. Кале беше причината поради която английските владетели се зовяха „крал на Англия и Франция“. Кале беше начинът да покажат пред всички, че Англия е световна сила, стъпила на френска земя, че този град беше също толкова английско пристанище, колкото и Бристол. Невъзможно беше да си представи, че е паднал в ръцете на французите.

— Изгубен е.

— А къде е брат ти? — попита Ейми, изпълнена със страх. — Робърт? Къде е Хенри?

— Мъртъв — каза той кратко. — Беше прострелян в крака при Сен Кентен, и умря по-късно, в ръцете ми. — Той нададе кратък, горчив смях. — При Сен Кентен бях забелязан от Филип Испански — каза той. — Бях удостоен с почетно споменаване в съобщенията до кралицата. Това беше първата ми стъпка, както се надявах, че ще стане, но тя струваше живота на родния ми брат — именно онова нещо, което най-малко можех да си позволя да загубя. А сега съм начело на една победена армия и се съмнявам кралицата да си спомни, че съм се справил много добре при Сен Кентен, като се има предвид, че се представих много лошо при Кале.

— О, какво значение има? — възкликна тя. — Стига да си в безопасност и да можем да бъдем отново заедно? Ела с мен у дома, Робърт, и кого го е грижа за кралицата или дори за Кале? Не ти трябва Кале, сега можем да откупим Сайдърстоун. Ела у дома с мен и ще видиш колко щастливи ще бъдем!

Робърт поклати глава:

— Трябва да занеса съобщения на кралицата — каза той упорито.

— Ти си глупак! — заяви му тя гневно. — Остави някой друг да й съобщи лошата вест.

Тъмните му очи проблеснаха ярко при това публично оскърбление от страна на съпругата му:

— Съжалявам, че ме смяташ за глупак — каза той с равен тон. — Но крал Филип ми даде лична заповед и трябва да изпълня дълга си. Можеш да заминеш и да отседнеш при семейство Филипс в Чичестър, докато дойда да те взема. Ще ми направиш услуга, като отведеш тази жена и невръстното ѝ дете да отседнат също при тях. Тя е изгубила дома си в Кале и има нужда от убежище в Англия за известно време.

— Няма — каза Ейми, изпълнила се на мига с омраза. — Каква ми е тя на мен? Какво означава тя за теб?

— Някога тя беше шут на кралицата — каза той. — Казва се Хана Грийн. И ми служеше предано и покорно, и беше моя приятелка, когато имах малцина приятели. Прояви добрина, Ейми. Вземи я със себе си в Чичестър. Междувременно аз ще трябва да си намеря кон и да отида в двора.

— О, нима изгуби и коня, също както и плана си? — подкачи го злобно Ейми. — Прибра се у дома без брат си, без коня си, прибра се у дома, без да си забогатял, прибра се у дома по-беден във всяко отношение, както мащехата ми, лейди Робсарт, ме предупреди, че ще стане?

— Да — каза той с овладян тон. — Един оръдеен снаряд повали коня ми изпод мен. Паднах под него, когато той падна, и тялото му ме защити и ми спаси живота. Той умря, докато ми служеше. Обещах му, че ще му бъде добър господар, и въпреки това го отведох на смърт. Нарекох го Първа Стъпка, но се препънах и паднах при първата си стъпка. Изгубих коня си, изгубих и парите за военната си кампания, изгубих и брат си, изгубих и всяка надежда. Ще бъдеш доволна да чуеш, че това е краят на фамилията Дъдли. Не мога да си представя, че някога ще се издигнем отново.

Робърт и Ейми се разделиха: той тръгна към двора, където бе посрещнат навъсено като приносител на лоши вести, а тя потегли към приятелите им в Чичестър за дълго гостуване; но след това се върнаха неохотно в къщата на мащехата ѝ в Станфийлд Хол. Нямаше къде другаде да отидат.

— Не ни достига работна ръка във фермата — заяви безцеремонно лейди Робсарт на Робърт през първата му вечер там.

Робърт вдигна глава, която бе навел замислено над празната си купа, и каза:

— Какво?

— Разораваме ливадата — каза тя. — Дава много малко сено и не си струва да я пазим. И не ни достигат работници. Утре можеш да помогнеш на полето.

Той я погледна, сякаш му говореше на гръцки.

— Искате да работя на нивите?

— Мащехата ми сигурно има предвид, че трябва да наглеждаш работата на слугите — подметна Ейми. — Нали?

— Как може да наглежда разораването? Съмнявам се, че знае как се прави. Мислех си, че може да кара двуколката, поне с конете го бива.

Ейми се обърна към съпруга си.

— Това няма да е толкова зле.

Робърт беше толкова ужасен, че не можеше да говори:

— Искате да се бъхтя на полето? Като някакъв селянин?

— С какво друго можеш да се издържаш? — попита лейди Робсарт. — Ти си изнежен като криновете в полето, човече. Нито сееш, нито жънеш.

Цветът се отдръпваше от лицето му, докато то стана бледо като крин, с какъвто го беше сравнила.

— Не мога да работя на полето като човек от простолюдието — каза той тихо.

— Защо да се държа с теб като с лорд? — запита тя грубо. — Титлата ти, богатството, късмета ти — с всичко това е свършено.

Той заекна леко:

— Защото дори и никога да не се издигна отново, не мога да се принизя дотам да ровя земята, не мога да се унижа.

— Ти си толкова унижен, колкото може да бъде един човек — заяви тя. — Крал Филип никога няма да се върне у дома, кралицата, Бог да я благослови, се обърна против теб. Името ти е очернено, доверието в теб изчезна, и всичко, с което разполагаш сега, са любовта на Ейми и моето покровителство.

— Вашето покровителство! — възкликна той.

— Аз те издържам. Безплатно. И ми дойде на ума, че със същия успех може и да работиш, за да си платиш престоя тук. Всички други работят. Ейми си гледа кокошките и ръкоделието, и къщната работа. Аз поддържам къщата, синовете ми се грижат за добитъка и посевите.

— Дават нареждания на пастира и орача — избухна той.

— Защото знаят какви нареждания да дадат. Ти не знаеш нищо, затова ще трябва да приемаш заповеди.

Робърт се надигна бавно от масата.

— Лейди Робсарт — каза той тихо, — предупреждавам ви да не подлагате търпението ми на твърде голямо изпитание. Сега съм победен, но не бива да се стремите да ме унижите допълнително.

— О, защо не? — Тя явно се забавляваше. — Едва ли трябва да се боя от жестокото ти отмъщение.

— Защото е дребнаво от ваша страна — каза той с достойнство. — Аз съм много унизен, както казвате. Аз съм победен човек и скърбя за загубата на брат си, на трима обични братя, загинали през последните две години по моя вина. Помислете си какво означава това за един човек! Можете да проявите малко милосърдие, дори да не притежавате доброта. Когато бях лорд Робърт, нито на вас, нито на бащата на Ейми е липсвало нещо.

Тя не отговори, а той се изправи на крака.

— Ела, Ейми.

Ейми не се подчини:

— Ще дойда след минута.

Лейди Робсарт обърна глава да скрие усмивката си.

— Ела — каза раздразнено Робърт, и протегна ръка.

— Трябва да измия съдовете и да прибера масата — извини се Ейми.

Той не повтори молбата си. Обърна се рязко кръгом и отиде до вратата.

— Призори ще си в двора на конюшната, готов за работа — извика лейди Робсарт след него.

Той затвори врата и заглуши тържествуващия ѝ глас.

Ейми изчака, докато го чуха как се отдалечава, а после се нахвърли върху мащехата си:

— Как можа?

— Защо не?

— Защото ще го прогониш от тук.

— Не го искам тук.

— Е, аз пък го искам! Ако го прогониш, тогава и аз ще си отида.

— Ах, Ейми — каза поучително мащехата. — Вразуми се. Той е победен човек, не става за нищо. Остави го. Той ще се върне при Филип Испански или ще потегли към някоя друга авантюра, ще загине в една или друга битка и ти ще си свободна. Бракът ти беше грешка от началото до края, и сега можеш да го оставиш да приключи.

— Никога! — изсъска й Ейми. — Лудост е дори да си го въобразяваш. Ако той излезе да оре, тогава и аз ще изляза да ора. Ако го превърнеш в свой враг, тогава ще превърнеш в свой враг и мен. Обичам го — аз му принадлежа и той е мой, и нищо няма да застане между нас.

Лейди Робсарт беше зашеметена:

— Ейми, не приличаш на себе си.

— Не. Това съм аз. Не мога да съм кротка и покорна, когато го обиждаш. Опитваш се да ни разделиш, защото си мислиш, че обичам дома си толкова много, та никога не бих си тръгнала от тук. Е, чуй това: ще си тръгна! На света няма нищо по-важно за мен от лорд Робърт. Нито дори обичта към дома ми, нито дори обичта ми към теб. И дори ако не го уважавах заради него самия, тогава би трябвало да го уважавах заради мен.

— Боже, що за приказки — каза лейди Робсарт с неохотно възхищение. — На това се казва буря за едното нищо.

— Не е нищо — каза Ейми упорито.

— Може да бъде нищо — мащехата й предложи примирие. — Спаси го от полската работа, но ще трябва да му намериш някакво занимание. Той трябва да върши нещо, Ейми.

— Ще му намерим кон — реши Ейми. — Евтин млад кон, а той може да го обзиди и да го обучи, ние ще го продадем, и той може да купи нов. Той се справя много умело с конете, почти може да разговаря с тях.

— И с какво ще му купиш кон? — настоятелно запита лейди Робсарт. — От мен няма да получиш нищо.

— Ще продам медальона на баща си — каза твърдо Ейми.

— Нали никога нямаше да го продадеш!

— Заради Робърт съм готова да го продам.



По-възрастната жена се поколеба.

— Ще ти заема парите — каза тя. — Не продавай медальона.

Ейми се усмихна на победата си.

— Благодаря — каза тя.

Тя остави Робърт сам за един час, за да се охлади гневът му, а после се качи горе в тясната задна спалня, като очакваше да го намери в малкото им легло, нетърпелива да му каже, че е спечелила тяхната битка, че той няма да отиде в нивите, и че ще има кон, който да обучава, може би първият от много. Но простите ленени чаршафи бяха изпънати, таблите на леглото — недокоснати, стаята беше празна. Робърт си беше отишъл.

## ЛЯТОТО НА 1558

Робърт Дъдли пристигна в двора, изпълнен с мрачна решителност. Беше се сблъскал с грубостта на семейството на съпругата си, и беше решил, че не е възможно да падне още по-ниско. Но сега, в Ричмънд, в новопостроения красив дворец, който обичаше като собствен дом, откри какво е да бъдеш унижаван всеки ден. Сега той се присъедини към тълпата от просители, които някога бе подминавал, чудейки се разсеяно как не можеха да си намерят нещо по-добро за вършене, вместо да молят за услуги. Сега се присъедини към редиците на мъжете, които трябваше да очакват вниманието на по-издигнатите от тях, с надеждата да бъдат представени на някой, намиращ се на по-високо стъпало по стълбата на амбицията. Всичко в двора на Тюдорите идваше от трона — като от фонтан, от който бликаха пари, положение и постове. Властта се вливаше в помаловажните притоци на важните постове в двора, а оттам отново се поделеше и разпределяше. Потоци от богатства се лееха като водопад от зле управляваната хазна, но трябваше да си заслужиш благоволенieto на някой, който вече се ползваше с благоволение, за да измъкнеш част от притока за себе си.

Робърт, който някога беше най-важният човек в двора, втори по влияние само след баща си, който напътстваше краля, знаеше твърде добре как действаше системата от най-горните нива. Сега трябваше да научи как действа тя от самото дъно.

Той прекара много дни в двора, отседнал в домакинството на един приятел на зет си, Хенри Сидни, в търсене на начин за издигане: каквото и да е, място или пост, или дори служба в домакинството на някой дребен лорд. Но никой не искаше да го наеме. Някои дори не искаха да ги виждат, че говорят с него. Беше прекалено образован за каквато и да е нисша длъжност: как можеше да искаш от човек, който владее три езика, да съставя списък на вещи, които трябва да бъдат донесени от друга къща? Беше презиран от управляващата клика на католическите лордове, които бяха видели как той и баща му прокарват

протестантската Реформация през годините от управлението на крал Едуард. Беше твърде бляскав, дързък и колоритен, та някой да го настани на място, различно от почетното, на масата си, или да го използва като свой младши оръженосец. Никой дребен лорд не можеше да се представи в благоприятна светлина, ако зад стола му стоеше привлекателният Робърт Дъдли. Никой не желаше да поеме риска да бъде засенчен от собствения си слуга. Никоя дама с прилична репутация не можеше да приеме в домакинството си мъж, който излъчваше такова силно физическо обаяние, никой мъж не можеше да го наеме на служба в близост до съпругата или дъщерите си. Никой не искаше Робърт Дъдли с неговата ослепителна смугла привлекателност и остроумието му, за свой личен служител, а никой не би му поверил служба, при която да не може да го държи под око.

Той се шляеше из двора като красив прокажен, и разучи до последната смразяваща нотка гласа на отхвърлянето. Мнозина, които се радваха да се нарекат негови приятели и последователи, когато той беше лорд Робърт, сега отричаха, че изобщо са го познавали. Той откри, че паметта на хората е изключително къса. Беше изгнаник в собствената си страна.

Благоволението на Филип Испански сега нямаше никаква стойност. Изглежда, той бе изоставил Англия и нейната кралица. Живееше в бляскавия си двор в Нидерландия и се говореше, че си е взел красива метреса. Всички казваха, че той няма никога вече да се върне в Англия. Изоставената му съпруга, кралица Мери, призна, че е сгрешила за втори път — не беше успяла да зачене дете от него, сега вече никога нямаше да дари Англия с наследник. Тя се свиваше в дрехите си, и се криеше в личните си покои, прилична повече на вдовица, отколкото на властваща кралица.

Робърт, неспособен да търгува от собственото си опозорено име, да подписва правни договори, или да се присъединява към търговски начинания, знаеше, че никога няма да напредне, докато петното на предателството не бъде изчистено от името му, а само кралица Мери можеше да възстанови правата му. Той зае нова шапка и нова пелерина от зет си Хенри Сидни и застана в приемната на кралицата в една влажна, мъглива утрин, докато я чакаше да излезе от покоите си на път за личния си параклис. Наблизо чакаха половин дузина други просители, и се раздвижиха, когато вратата се отвори и кралицата, със

сведена глава и облечена в черно, излезе, придружавана само от две жени.

Робърт се боеше, че тя ще го подмине, без да вдигне очи, но тя хвърли поглед към него, позна го и спря.

— Робърт Дъдли?

Той се поклони:

— Ваша светлост.

— Искате ли нещо от мен? — попита тя уморено.

Той си помисли, че ще трябва да бъде пряк като нея:

— Исках да ви помоля да вдигнете нареждането за лишаване от граждански права, наложено на името ми — каза той искрено. — Служих на съпруга ви при Сен Кентен и Кале и това ми струва остатъка от състоянието ми, а също и живота на младия ми брат, ваша светлост. С това клеймо върху името си не мога да започна никакво занятие, нито да оцелея. Съпругата ми изгуби наследството си — една малка ферма в Норфолк, — а знаете, че изгубих даренията, които моят баща ми беше направил. Няма да търпя съпругата ми да бъде унижавана и да тъне в нищета, задето се е омъжила за мен.

— Жените винаги споделят съдбата на съпрузите си — каза тя рязко. — В добро и в зло. А един лош съпруг носи на жена си само отчаяние.

— Да — каза той. — Но тя никога не се е наслаждавала на богатствата ми. Искаше единствено да живее спокойно в провинцията, и аз щях да й сторя по-голямо добро, ако бях направил, както тя искаше. Сега дори не можем да живеем заедно, аз не мога да търпя семейството й, а не мога да й купя покрив над главата. Аз я провалих, ваша светлост, и това е погрешно от моя страна.

— Вие сте присъствали при падането на Кале — напомни тя.

Робърт срещна погледа й с изражение, което бе така сурово и мрачно, както нейното:

— Никога не го забравям — каза той. — Това беше зле ръководено начинание. Каналите трябваше да бъдат наводнени, за да служат като крепостни ровове, но те не отвориха плавателните канали към морето. Фортовете не бяха поддържани и в тях нямаше войници, както ни бе обещано. Направих най-доброто, което можах с отряда си, но французите ни превъзхождаха по численост и умения. Провалих ви

не защото не се опитах да успея, ваша светлост. Лично вашият съпруг ме удостои с похвала за битката при Сен Кентен.

— Винаги сте бил сладкодумен — каза тя, с едва доловима усмивка. — Цялото ви семейство може благодарение на чара си да си проправи път към Рая.

— Надявам се — каза той. — Защото твърде много от тях са вече там. Онези от нас, които останаха, са много унижени в тези дни. Имах седем братя и пет сестри в детската стая с мен, бяхме дванайсет хубави, здрави деца, а сега от нас са останали само четирима.

— Аз също преживявам голямо падение — призна тя. — Робърт, когато се възкачих на престола, когато победих теб и баща ти, мислех, че всичките ми беди ще свършат. Но те едва са започвали.

— Съжалявам, че това ви донесе толкова малко радост — каза той внимателно. — Короната не е леко бреме, особено за една жена.

За свой ужас той видя как тъмните ѝ очи се пълнят със сълзи, които се стекоха надолу по повехналата кожа на бузите ѝ.

— Особено за сама жена — каза тя тихо. — Елизабет може тепърва да открие това на свой гръб, макар че сега толкова се гордее със своята самостоятелност. Непоносимо е да управляваш сама, и въпреки това как може да се дели един трон? На кой мъж може да бъде поверена такава власт? Кой мъж може да стигне до трона, вземайки си съпруга, и въпреки това да я остави да управлява?

Той падна на едно коляно, пое ръката ѝ и я целуна.

— Кълна се в бога, кралице Мери, съжалявам за скръбта ви. Никога не съм мислил, че ще се стигне до това.

Тя се изправи за миг, успокоена от докосването му.

— Благодаря, Робърт.

Той вдигна поглед към нея и тя отбеляза с удивление какъв красив млад мъж беше той все още: мургав като испанец, но с нова сурова бръчка на страдание, врязала се дълбоко между черните му вежди.

— Все пак всичко е пред вас — каза тя сухо. — Имате младостта си, и добро здраве, и приятна външност, и вярвате, че Елизабет ще наследи трона след мен, и ще възстанови богатствата ви. Но вие трябва да обичате съпругата си, Робърт Дъдли. За една жена е много трудно, ако съпругът ѝ я пренебрегва.

Робърт се изправи:

— Така и ще направя — обеща той безгрижно.

Тя кимна.

— И недейте да кроите заговори срещу мен или престола ми.

Тази клетва той прие по-сериозно. Срещна погледа ѝ, без да трепне.

— Онези дни отминаха — каза. — Знам, че сте моя законна кралица. Прегъвам коляно пред вас, кралица Мери. Разкаях се за гордостта си.

— И тъй — каза тя уморено. — Позволявам да се отмени заповедта, по силата на която бяхте обявен за изменник. Можете да получите обратно земите на съпругата си и собствената си титла. Ще имате собствени покои в двореца. И ви желая всичко добро.

Той трябваше да се сдържи, за да не подскочи от радост.

— Благодаря ви — каза, като се поклони ниско. — Ще се моля за вас.

— В такъв случай придружете ме в параклиса ми сега — каза тя.

Без колебание Робърт Дъдли, мъжът, чийто баща беше дал ход на протестантската реформация в Англия, последва кралицата на католическата литургия и прегъна коляно пред блясъка на иконите зад олтара. Само миг колебание, дори само един поглед встрани, и щеше да бъде изтезаван заради ерес. Но Робърт не погледна встрани, нито се поколеба. Той се кръстеше и се кланяше пред олтара, нагоре-надолу като кукла на конци, знаейки, че предава собствената си вяра и изменя на вярата на баща си. Но лошата преценка и лошият късмет най-сетне бяха повалили Робърт Дъдли на колене: и той го знаеше.

## ЕСЕНТА НА 1558

Всички камбани на Хартфордшир, всички камбани в Англия, звъняха за Елизабет, набивайки сякаш с юмруци звъна си в главата ѝ: първо камбаната с тънкия, пронизителен звук, която пищеше като полудяла жена, а после — дългият, мъчителен, подобен на ридание общ звън, докато най-сетне голямата камбана избумтя като предупреждение, че цялата нестройна мелодия ще запищи отново. Елизабет разтвори рязко капациите на прозорците в двореца Хатфийлд, отвори прозореца, жадувайки да се удави в шума, да оглушее от собствения си триумф: а той все така продължаваше, докато свраките напуснаха гнездата си и се стрелнаха в утринните небеса, като се мятаха и въртяха във вятъра подобно на знаме, вещаещо лоша поличба, а прилепите излетяха от камбанарията като валмо черен дим, сякаш за да кажат, че сега светът се беше обърнал надолу с главата, и денят би трябвало да се обърне във вечна нощ.

Елизабет се изсмя високо на глъчката, която разнасяше гръмко вестта към безответните сиви небеса — бедната болна кралица Мери най-сетне беше умряла, и принцеса Елизабет беше безспорната наследница.

— Благодаря на бога — извика тя към вихрещите се облаци. — Защото сега мога да бъда кралица, каквато майка ми искаше да бъда, да бъда кралицата, каквато Мери не можа да бъде, такава кралица, каквато съм родена да бъда.

— И какво си мислехте? — попита дяволито Елизабет.

Съпругът на Ейми сведе глава и се усмихна на дръзкото младо лице, облегнато на рамото му, докато се разхождаха в студената градина на двореца Хатфийлд.

— Мислех си, че не бива никога да се омъжвате.

Принцесата примигна изненадано.

— Наистина ли? Всички останали, изглежда мислят, че трябва да се омъжа незабавно.

— Тогава трябва да се омъжите само за много, много стар мъж — поправи се той.

Възторжен кикот се откъсна от устните ѝ.

— Това пък защо?

— Така че той да умре веднага. Защото изглеждате толкова очарователна в черно кадифе. Наистина никога не бива да носите нищо друго.

Това беше завършекът на шегата, отправянето на един красив комплимент. Тъкмо това Робърт Дъдли владееше най-добре на този свят, редом с ездата, политиката и безмилостната амбиция.

Елизабет беше загърната от розовия си нос чак до кожените си обувки в траурно черно, и духаше върху връхчетата на облечените си в кожени ръкавици пръсти, за да ги стопли: върху буйните ѝ червено-златисти коси имаше закачливо накривена черна кадифена шапка. Редица премръзнали просители се влачеше зад двамата. Само Уилям Сесил, отдавнашният ѝ съветник, беше достатъчно уверен в себе си, та да може свободно да прекъсне интимния разговор между двамата приятели от детинство.

— А, Спирит<sup>[1]</sup> — обърна се тя топло към по-възрастния мъж, който идваше към тях, облечен в черни одежди на духовник. — Какви вести имате за мен?

— Добри вести, ваша светлост — каза той на кралицата, като кимна на Робърт Дъдли. — Получих новини от сър Франсис Нолис. Знаех, че ще искате да научите това. Той, съпругата и цялото му семейство са напуснали Германия и вероятно ще се присъединят към нас до Нова година.

— Тя няма да е тук навреме за коронацията ми? — попита Елизабет. Липсваше ѝ братовчедката Катерина, в доброволно изгнание заради пламенната си протестантска вяра.

— Съжалявам — каза Сесил. — Невъзможно е да стигнат тук навреме. А за нас е невъзможно да чакаме.

— Но се е съгласила да бъде моя придворна дама? А дъщеря ѝ — как се казваше — Летиша — почетна дама?

— Ще бъде възхитена — каза Сесил. — Сър Франсис ми написа бележка, че приема, а след нея ще последва и писмо за вас от лейди Нолис. Сър Франсис ми каза, че тя имала да ви казва толкова много



неща, та не успяла да завърши писмото си, преди на моя пратеник да му се наложи да си тръгне.

Лъчезарната усмивка на Елизабет стопли лицето ѝ.

— Ще имаме да си говорим за толкова много неща, когато я видя!

— Ще трябва да опразним двора, за да можете вие двете да си бърбите — каза Дъдли. — Спомням си Катерина, когато си устройвахме състезания кой ще издържи да мълчи най-дълго. Помните ли? Тя винаги губеше.

— И винаги мигваше първа, когато си правехме състезание по взиране.

— С изключение на онзи път, когато Амброуз сложи мишката в торбичката ѝ с ръкоделие. Тогава щеше с писъците си направо да събори двореца.

— Липсва ми — каза протичко Елизабет. — Тя е почти единствената ми роднина.

Никой от мъжете не ѝ напомни за коравосърдечните ѝ роднини от фамилията Хауърд, които едва не я бяха лишили от наследство, когато беше в немилост, а сега кръжаха около нейния едва зараждащ се кралски двор, отново признавайки принадлежността ѝ към техния род.

— Имате мен — каза нежно Робърт. — А сестра ми ви обича повече, отколкото ако наистина ѝ бяхте родна сестра.

— Но Катерина ще ме укори за разпятието, което нося, и за свещите в Кралския параклис — каза Елизабет намръщено, връщайки се по типичния си заобиколен начин към главното затруднение.

— Не е нейна работа как избирате да отдавате почит на Бог в Кралския параклис — напомни ѝ Сесил. — А ваша.

— Не, но тя предпочете да напусне Англия, отколкото да живее под върховенството на папата, а сега, когато тя и всички останали протестанти се прибират у дома, ще очакват една реформирана страна.

— Както, сигурен съм, очакваме всички ние.

Робърт Дъдли му хвърли насмешлив поглед, сякаш за да намекне, че никой не споделяше яснотата на възгледите на Сесил. Хладно любезен, по-възрастният мъж не му обърна внимание. Сесил беше убеден протестант още от самото начало и с години бе търпял пренебрежението от страна на католическия двор заради предаността си към своята вяра и службата си на протестантската принцеса. Преди

това беше служил на изтъкнатите протестантски лордове, на самата фамилия Дъдли, и беше давал съвети на бащата на Робърт за разпространението на Реформацията. Робърт и Сесил бяха отдавнашни съюзници, макар между тях никога да не бе имало приятелство.

— Няма нищо папистко в едно разпятие на олтара — изтъкна Елизабет. — Не могат да възразят срещу това.

Сесил се усмихна снизходително. Елизабет обичаше скъпоценностите и златото в църквата, свещениците в богати одежди, бродираните покривки за олтара, ярките цветове по стените, свещите и всички труфила на католическата вяра. Но той беше уверен, че може да я задържи в лоното на реформираната църква, която беше нейното първо и най-ранно вероизповедание.

— Няма да търпя издигането на нафората и почитането ѝ, сякаш тя е самият Бог — каза тя твърдо. — Това наистина е папистко идолопоклонничество. Няма да допусна това, Сесил. Няма да допусна то да се прави пред мен, и няма да позволя то да бъде извършвано, за да обърка и заблуждава моя народ. Това е грях, знам го. Това е идол, той носи лъжлива мъдрост. Не мога да търпя това.

Той кимна. Половината страна би се съгласила с нея. За нещастие другата половина се противопоставяше също толкова пламенно. За тях нафората на причастието олицетворяваше живия Бог и трябваше да бъде почитана като истинско присъствие: всяко недостатъчно отдаване на такава почит бе греховна ерес, която едва до миналата седмица се наказваше със смърт чрез изгаряне.

— Е, кого намерихте да проповядва на погребението на кралица Мери? — попита тя внезапно.

— Епископът на Уинчестър, Джон Уайт — каза той. — Той искаше да го направи, обичал я е силно, и на него се гледа с добро око. — Той се поколеба. — Всеки от епископите би го направил. Всички духовници ѝ бяха предани.

— Би трябвало — каза Робърт. — Те бяха назначени на постове си от нея заради католическите си убеждения, тя им даде позволение да преследват еретиците. Няма да посрещнат с отворени обятия една протестантска принцеса. Но ще трябва да се научат.

Сесил само се поклонил, като си замълча дипломатично, макар да му беше до болка ясно, че църквата бе решена да отстоява вярата си срещу всякакви реформи, предложени от протестантската принцеса, и

половината страна щеше да я подкрепи. Битката на висшето духовенство срещу младата кралица беше нещо, което той се надяваше да избегне.

— Нека тогава Уинчестър произнесе погребалната проповед — каза тя. — Но се погрижете да му напомните, че трябва да бъде умерен. Не искам да се казва нищо, което може да разбуня народа. Нека да съхраним мира, преди да се заемем с реформи, Сесил.

— Той е убеден римокатолик — напомни й Робърт. — Възгледите му са достатъчно добре известни, независимо дали ги изрича на всеослушание или не.

Тя му се нахвърли.

— Щом знаете толкова много, намерете ми някой друг!

Дъдли сви рамене и си замълча.

— Това е самата сърцевина на проблема — каза й внимателно Сесил. — Няма никой друг. Те всички са убедени римокатолици. Всички са ръкоположени римокатолически епископи, изгаряха протестанти по обвинение в ерес през последните пет години. Половината от тях биха намерили вашите убеждения за еретични. Не могат да се променят за една нощ.

Тя сдържа с усилие гнева си, но Дъдли знаеше, че се бори с желанието да тропне с крак и да се отдалечи ядосано.

— Никой не иска някой да променя каквото и да било за една нощ — каза тя накрая. — Всичко, което искам, е да вършат работата, за която Бог ги е призовал, както старата кралица вършеше своята според интуитивните си разбирания, и както аз ще върша своята.

— Ще предупредя епископа да бъде дискретен — каза песимистично Сесил. — Но не мога да му нареждам какво да изрича от собствения си амвон.

— Тогава по-добре се научете да го правите — каза тя грубо. — Няма да позволя собствената ми църква да ми създава проблеми.

— „И казах: блазе на мъртвите, повече, отколкото на живите“<sup>[2]</sup> — подхвана епископът на Уинчестър, и гласът му прогърмя с недвусмислена дързост. — Това е моят текст за днес, за този трагичен ден, за погребалния ден на нашата велика кралица Мери. — „И казах: блазе на мъртвите повече, отколкото на живите“. А сега, каква поука

ще извлечем от словото на самия Бог? Нима едно живо куче е по-добро от един мъртъв лъв? Или лъвът, дори в смъртта си, все още е по-благороден, все още по-висше същество и от най-игривото, най-очарователното кученце мелез?

Наведен напред в оградената си скамейка, милостиво скрит от останалото удивено паство, Уилям Сесил изстена тихо, отпусна глава в ръцете си, и заслуша със затворени очи как чрез проповедта си епископът на Уинчестър си докарваше домашен арест.

---

[1] Spirit (англ.) — дух. — Бел.прев. ↑

[2] Еклесиаст 4:2 — Бел.прев. ↑

## ЗИМАТА НА 1558–59

Дворът винаги празнуваше Коледа в двореца Уайтхол, и Сесил и Елизабет бяха изпълнени с ревностно желание на традициите в управлението на Тюдорите да се гледа като на нещо издръжливо и трайно. Хората трябваше да се убедят, че Елизабет е монарх, точно каквато беше и Мери, точно какъвто бе и Едуард, точно какъвто бе някога и баща им, славният Хенри VIII.

— Знам, че трябва да има церемониалмайстор, отговарящ за празненствата — каза неуверено Сесил. — И коледна поетична драма, а трябва да има и кралски хористи, и поредица от пиршества. — Той млъкна наред изречението. Той беше старши управител във фамилията Дъдли, и по този начин бе служил на техните господари, Тюдорите, но никога не беше представлявал част от вътрешния кръг от приближени в двора на Тюдорите. Беше присъствал на делови срещи, за да докладва на семейство Дъдли, но не и на забавленията, и никога не беше вземал участие в никаква част от организирането или плановете на един велик кралски двор.

— За последен път дойдох в двора на Едуард, когато той беше болен — каза Елизабет, разтревожена. — Тогава нямаше празненства или поетични драми. А придворните на Мери ходеха на литургия по три пъти на ден, дори по време на коледните празници, и беше ужасно мрачно. Мисля, че имаха една хубава Коледа, когато Филип за първи път дойде за празниците и тя мислеше, че чака дете, но тогава бях под домашен арест, не видях какво правеха.

— Ще трябва да създадем нови традиции — каза Сесил, като се опитваше да я ободри.

— Не искам нови традиции — отвърна тя. — Имаше твърде много промени. Хората трябва да видят, че старото положение е възстановено, че моят двор е също толкова добър, колкото и този на баща ми.

Покрай тях минаха половин дузина домашни слуги, понесли товар от гоблени. Една група свърна в една посока, втората — в друга,

и гоблените паднаха между шестимата. Не знаеха къде трябва да ги занесат, стаите не бяха окончателно разпределени. Никой не познаваше степенуването на ранговете в този нов двор, още не беше постановено къде трябва да бъдат настанени великите лордове. Лордовете — привърженици на католическата традиция, които се ползваха с влияние при владичеството на кралица Мери, страняха от самозваната принцеса: протестантите — опортюнисти още не се бяха завърнали от изгнанието си в чужбина, в което така набързо се бяха отправили; дворцовите служители, чиято служба беше съществена при ръководенето на големите пътувания, съставляващи същността на кралския двор, още не бяха поставени под заповедите на опитен кралски съветник. Всичко бе объркано и ново.

Робърт Дъдли заобиколи съборените гоблени, приближи се бавно и с усмивка се поклони на Елизабет, докосвайки алената си шапка с обичайния си дързък жест:

— Ваша светлост.

— Сър Робърт. Вие сте отговорник за кралските коне и главен церемониалмайстор. Това не означава ли, че ще се грижите също и за всички церемонии и празненства?

— Разбира се — каза той безгрижно. — Ще ви донеса списък със забавленията, които може да ви харесат.

Тя се поколеба.

— Имате нови идеи за забавления?

Той сви рамене, хвърляйки поглед към Сесил, сякаш се питаше какво може да означава този въпрос:

— Имам някои нови идеи, ваша светлост. Вие сте принцеса, току-що възкачила се на трона, може да ви се искат някои нови забавления. Но коледната поетична драма обикновено следва традицията. Обичайно е да има коледно пиршество, и, ако е достатъчно студено, празник на леда. Помислих си, че може да ви хареса една руска жива картина, с бой между мечки и кучета и буйни танци, и, разбира се, всички посланици ще дойдат да ви бъдат представени, затова ще трябва да организираме вечери и ловни излети и пикници, за да ги посрещнем.

Елизабет беше удивена.

— И вие знаете как да направите всичко това?

Той се усмихна, все още неразбиращ:

— Е, знам как да издам заповедите.

Сесил изпита внезапно неловко усещане, твърде рядко за него — че е затънал в дълбоки води, изправен пред проблеми, които не разбираше. Почувства се като бедняк, почувства се провинциалист. Почувства се като син на баща си, слуга в кралското домакинство, спекулант, извлякъл облаги от продажбата на манастирите, и човек, спечелил състоянието си, като се бе оженил за наследница. Пропастта между него и Робърт Дъдли, който винаги бе живял сред величие, изведнъж му се стори по-дълбока. Дядото на Робърт Дъдли бе някогашен велможа в двора на Хенри VII, синът му — най-изтъкнатият мъж в двора на Хенри VIII: той беше създавал крале, дори, в продължение на девет опияняващи дни, беше свекър на кралицата на Англия.

Младият Робърт Дъдли бе влизал и излизал тичешком от залите на английските кралски дворци като в свой дом, докато Елизабет беше в немилост, сама в провинцията. От тях тримата именно Дъдли бе най-привикнал към властта и високите постове. Сесил хвърли поглед към младата кралица и видя на лицето ѝ, отразени като в огледало, собствената си неувереност и чувство за неуместност.

— Робърт, не знам как да направя това — каза тя със слаб глас. — Не мога дори да си спомня как да стигна от покоите на кралицата до голямата зала. Ако някой не върви пред мен, ще се изгубя. Не знам как да стигна от картинната галерия до градините, или от конюшната до покоите си, аз... аз съм изгубена тук.

Сесил не пропусна да отбележи чувството, преминало бързо по лицето на по-младия мъж — надежда, амбиция? — когато Дъдли осъзна защо младата кралица и главният ѝ съветник стояха пред главния ѝ лондонски дворец с такъв вид, сякаш почти не се осмеляваха да влязат.

Той мило ѝ предложи ръката си:

— Ваше величество, позволете ми да ви приветствам с добре дошла в стария ми дом, вашият нов дворец. Тези алеи и тези стени ще ви станат толкова познати, както беше и Хатфийлд, и ще бъдете пощастлива тук, отколкото сте били някога преди, гарантирам ви. Всички се губят в двореца Уайтхол, той е цяло село, а не къща. Позволете ми да бъда ваш водач.

Жестът беше великодушен и елегантно изпълнен, и лицето на Елизабет грейна от топлота. Тя пое ръката му и хвърли поглед назад към Сесил.

— Аз ще ви последвам, ваша светлост — каза той бързо, мислейки си, че не би могъл да понесе Робърт Дъдли да го отведе до покоите му, сякаш притежаваше това място. „Да“, помисли си Сесил. „Хайде, давай, възползвай се от предимството си. Току-що постави и двама ни в неудобно положение. Ние стояхме тук, двама новодошли, без дори да знаем къде са спалните ни, а ти познаваш това място като дланта си. Сякаш си по-царствен от нея, сякаш ти си законният владетел тук, и сега имаш любезността да я разведеш из дома си...“

Но съвсем не беше толкова лесно Елизабет да се научи как да се ориентира из коридорите и задните стълбища на лабиринта, какъвто беше дворецът Уайтхол. Когато излизаха на улиците, имаше мнозина, които докосваха почтително шапки и надаваха приветствени викове за протестантската принцеса, но имаше също така и мнозина, които не искаха нова жена на престола, виждайки какво бе сторила последната. Мнозина биха предпочели Елизабет веднага да обяви годеща си за благочестив протестантски принц и да повери юздите на Англия в ръцете на един разумен мъж. Имаше мнозина други, които отбелязваха, че със сигурност лорд Хенри Хейстингс, племенник на крал Хенри и женен за сестрата на Робърт Дъдли, има почти толкова добро основание да претендира за престола, колкото и Елизабет, а той беше достоен млад мъж и годен да управлява. А още повече бяха онези, които шепнеха тайно или не казваха нищичко, но копнееха за възшествието на Мери, кралица на шотландците и принцеса на Франция, която щеше да донесе мир на кралството, траен съюз с Франция, и край на религиозната промяна. Тя беше по-млада от Елизабет, безспорно — шестнайсетгодишно момиче, но истинска малка красавица, и омъжена за наследника на френския трон с цялата тази власт зад нея.

Елизабет, току-що възкачила се на трона, все още некоронована или миропомазана, трябваше да се ориентира из двореца си, трябваше да поставя приятелите си на високи постове, и то бързо, трябваше да се държи като изпълнена с увереност наследница от династията на



Тюдорите, и трябваше по някакъв начин да се справи веднага със своята църква, която беше в такава открита и решителна опозиция срещу нея и която щеше да я свали от власт, освен ако не бъдеше бързо обуздана.

Трябваше да има компромис и Частния съвет, все още пълен със съветниците на Мери, но повлиян и от новите приятели на Елизабет, го измисли. Църквата щеше да бъде върната в състоянието, в което я беше оставил Хенри VIII по времето на смъртта си. Английска църква, ръководена от англичани и оглавявана от монарха, която се подчиняваше на английските закони и даваше събрания църковен десятък на английската хазна; където литанията, проповедите и молитвите често се четяха на английски, но където формата и съдържанието на службата бяха почти еднакви с католическата литургия.

Това звучеше разумно на всички, които отчаяно копнееха да видят как Елизабет заема престола без ужаса на гражданска война. Звучеше разумно на всички, които копнееха за мирен преход във властта. Всъщност звучеше разумно на всички, освен на самата църква, чиито епископи отказваха да подкрепят една стъпка към смъртоносната ерес на протестантството, и което бе най-лошо от всичко, не звучеше разумно на кралицата, която изведнъж, в този неподходящ момент, проявяваше упорство.

— Няма да допусна вдигането на нафората в Кралския параклис — заяви Елизабет за двайсети път. — Когато провеждаме коледна литургия, няма да позволя нафората да бъде издигана като някакъв идол.

— Категорично не — съгласи се уморено Сесил. Беше Бъдни вечер и той се беше надявал, че може би ще успее да се прибере в собствения си дом за Коледа. Беше си представял с надежда, с чувство на привързаност, че може би щеше да бъде там, за да вземе коледно причастие в собствения си параклис, според протестантските ритуали, без театралност, какъвто беше Божият промисъл, а след това да остане със семейството си през останалите коледни дни, завръщайки се в двора едва за голямото празненство с раздаването на подаръците в Дванайсетата нощ.

Трябваше да положи огромни усилия, докато успее изобщо да намери епископ, готов да отслужи литургия в Кралския параклис пред протестантската принцеса, а сега Елизабет се опитваше да пренапише службата.

— Той ще остави паството да вземе причастие? — поиска да се увери тя. — Как се казва? Епископ Огълшам?

— Оуен Огълторп — поправи я Сесил. — Епископ на Карлайл. Да, той разбира чувствата ви. Всичко ще бъде направено, както желаете. Той ще отслужи коледната литургия във вашия параклис, и няма да вдигне нафората.

На другия ден Сесил отново сгуши глава в раменете си, докато епископът дръзко вдигна над главата си дарохранителницата, та паството да отдаде почит на Тялото Христово в магическия миг на преобразяване на материята.

Откъм кралската скамейка отекна ясен глас:

— Ваше преосвещенство! Свалете дарохранителницата!

Той сякаш не я беше чул. Всъщност, тъй като очите му бяха затворени, а устните му се движеха в молитва, навярно наистина не я беше чул. Епископът вярваше с цялото си сърце, че Бог слизаше на земята, че той държеше между дланите си истинската същност на живия Бог, че я издигаше, та вярващите да ѝ отдадат почит, както подобава на предани християни.

— Епископ Огълторп! Не ме ли чухте?! Свалете тази дарохранителница!

Дървената, украсена с изящна резба вратичка на кралския трон се отвори с гръмотевичен трясък. Епископ Огълторп се извърна леко от олтара, и хвърли поглед през рамо, за да срещне разярения поглед на своята кралица, надвесила се напред като продавачка на риба на някоя сергия на пазара, с бузи, пламнали и зачервени от гняв, с очи, потъмнели като на разгневена котка. Той я обхвана с поглед — изправена, след като миг преди това беше на колене, застанала в цял ръст, с насочен към него пръст, със заповеднически глас.

— Това е собственият ми параклис. Служите като мой свещеник. Аз съм кралицата. Ще правите, каквото ви наредя. Свалете тази дарохранителница.

Епископът се обърна обратно към олтара, сякаш тя изобщо нямаше значение, затвори отново очи и се отдаде на своя Бог.

Епископът колкото чу, толкова и почувства шумолящото движение на роклята ѝ, когато тя излезе с резки крачки от трона, и трясъка, когато затръшна вратичката, като дете, излизащо тичешком разгневено от някоя стая. Почувства как настръхва, ръцете му изтръпваха, но той остана все така решително обърнат с гръб към паството, отслужвайки литургията не с тях, а за тях: един съкровен процес само между свещеника и неговия Бог, който вярващите можеха да наблюдават, но към който не можеха да се присъединят. Епископът внимателно остави дарохранителницата на олтара и събра ръце в молитвен жест, тайно притискайки ги здраво към глухо биещото си сърце, когато кралицата изхвърча гневно от личния си параклис, в коледния ден, прогонена от Божия дом на самия Негов празник, поради собственото си объркано, еретично мислене.

Два дни по-късно Сесил, така и неуспял да се прибере у дома за Коледа, изправен пред кралски истеричен пристъп от една страна, и упорит епископ — от друга, беше принуден да издаде кралска прокламация: литанията, Господната молитва, откъсите от Библията, предназначени за определени дни, и десетте Божии заповеди до една да се четат на английски, във всяка църква в страната, а нафората да не се вдига. Това беше новият закон на страната. Елизабет беше обявила война на църквата още преди да бъде коронясана.

— Е, кой ще я короняса? — попита го Дъдли. Беше денят преди Дванайсетата нощ. Както Сесил, така и Дъдли не бяха успели да се приберат у дома при съпругите си за повече от една нощ по време на коледните празненства.

„Няма ли си достатъчно работа с подготовката на празненството за Дванайсетата нощ, та сега трябва да умува и над религиозната политика?“, запита се Сесил раздражено, докато слизаше от коня си в двора на конюшната и подхвърляше юздите на един чакащ коняр. Видя очите на Дъдли да пробягват по животното и почувства за втори път да

го пробужда раздразнение, защото знаеше, че младият човек ще види веднага, че задницата на коня е твърде къса.

— Благодаря ви за загрижеността, но защо се интересувате, сър Робърт? — Вежливостта в тона на Сесил почти успя да смекчи ледената нотка в отговора му.

Усмивката на Дъдли беше умиротворителна:

— Защото тя ще се тревожи, а тя е жена, която може да се поболее от тревога. Тя ще ми поиска съвет, и искам да съм в състояние да я успокоя. Вие сигурно имате план, сър, вие винаги имате. Аз само ви питам какъв е той. Ако искате, може да ми кажете да си гледам конете и да оставя политиката на вас. Но ако искате умът ѝ да бъде спокоен, трябва да ми кажете какъв отговор би трябвало да ѝ дам. Знаете, че тя ще потърси съвета ми.

Сесил въздъхна:

— Никой не е предложил да я короняса — каза той печално. — И, между нас казано, никой не желае да я короняса. Всички са против, кълна се, че са в таен заговор. Не мога да проследя никаква конспирация, но те всички знаят, че докато не я коронясат, тя не е кралица. Мислят, че могат да я принудят да върне католическата литургия. Положението е отчаяно. Кралица на Англия, а нито един епископ не я признава! Уинчестър е под домашен арест за проповедта си на погребението на покойната кралица, Огълторп е в почти същото положение заради нелепата си проява на незачитане в коледния ден. Той казва, че по-скоро е готов да отиде на кладата, отколкото да отстъпи пред нея. Тя не позволи на епископ Бонър дори да докосне ръката ѝ, когато дойде в Лондон, така че той също е неин заклет враг. Архиепископът на Йорк ѝ каза в лицето, че я смята за прокълната еретичка. Тя държи епископа на Чичестър под домашен арест, макар да е тежко болен. Всички те са единодушно против нея, между тях няма дори сянка на съмнение. Няма дори и най-малка пролука, където някой може да види разделение.

— Със сигурност, ако раздадем някои подкупи...?

Сесил поклати глава:

— Станали са удивително принципни — каза той. — Няма да търпят възстановяването на протестантството в Англия. Няма да приемат протестантска кралица.

Лицето на Дъдли помръкна:

— Сър, ако не бъдем внимателни, самата църква ще вдигне бунт отвътре срещу кралицата. Стъпката от обявяването ѝ за еретичка до откритото предателство е много малка, а един бунт, оглавен от принцовете на църквата едва ли изобщо ще може да се разглежда като бунт. Те са принцовете епископи, могат да я направят да изглежда като узурпатор. Има достатъчно католически кандидати за престола, които ще побързат да заемат мястото ѝ. Ако ѝ обявят война, с нея е свършено.

— Да, знам това — каза Сесил, като сдържаше с известно затруднение раздразнението си. — Давам си сметка за опасността, в която се намира тя. Никога не е било по-лошо. Никой не си спомня монарх, управлявал в такава несигурност. Крал Хенри никога не е имал повече от един епископ, открито изправил се срещу него, срещу покойната кралица, в най-тежките ѝ времена, бяха двама, но сега всеки един от тях е отявлен и открит враг на принцеса Елизабет. Знам, че положението е възможно най-лошо, а шансовете на принцесата са такива, че тя виси на косъм. Това, което не знам, е как да заставя една непреклонна римокатолическа църква да короняса една протестантска принцеса.

— Кралица — подсказа Дъдли.

— Какво?

— Кралица Елизабет. Вие казахте „принцеса“.

— Тя е на трона, но не е миропомазана — каза мрачно Сесил. — Моля се да дойде денят, когато да мога да кажа „кралица“ и да знам, че това е истина — ни повече, ни по-малко. Но как мога да постигна това, тя да бъде миропомазана, ако никой не желае да го направи?

— Тя едва ли може да ги обезглави всичките — каза Дъдли с неоправдано бодър тон.

— Точно така.

— Но какво ще стане, ако те повярват, че тя може да промени мнението си?

— Едва ли ще повярват на това, след като тя излетя като вихър от собствения си параклис на Коледа.

— Ако смятат, че ще се омъжи за Филип Испански, биха я коронявали — предложи лукаво Дъдли. — Биха повярвали, че той ще измисли някакъв компромис. Видяха го как се справи с кралица Мери. Биха поверили Елизабет под неговия контрол.

Сесил се поколеба:

— Всъщност биха могли.

— Можете да кажете на трима души, под най-строга тайна, че тя обмисля да се омъжи за него — посъветва го Дъдли. — Това е най-сигурният начин да се уверим, че всички ще го научат. Предложете той да дойде за сватбата и да изготви ново споразумение за църквата в Англия. Той харесваше Елизабет преди, а Господ е свидетел, че тя доста го насърчаваше. Всички мислеха, че те ще се оженят веднага щом сестра ѝ изстине в гроба. Можете да кажете, че са почти сгодени. Тя присъстваше на литургията почти всеки ден през последните пет години: те всички знаят това много добре. Тя е сговорчива, когато се налага да бъде такава. Напомнете им за това.

— Искате да използвам старите скандали, свързани с принцесата, като прикритие за нейната политика? — запита саркастично Сесил. — Да я посрамя като жена, която си е лягала със собствения си зет, докато сестра ѝ е лежала на смъртно легло?

— Елизабет? Срам? — Дъдли се изсмя в лицето на Сесил. — Тя не е изпитвала неудобството на срама още от момичешките си години. Тогава научи, че можеш да преодолееш срама, ако запазваш самообладание и не признаваш нищо. Похотта също не я безпокои. Нейните „скандали“, както ги наричат — като изключим онзи с Томас Сиймор, който излезе от контрол — никога не са случайни. Откакто лудориите ѝ със Сиймор го отведоха до ешафода, тя си е научила урока. Сега тя ръководи желанията си, не се оставя те да я тласкат. Тя не е глупачка, знаете ли. Досега оцеля. Трябва да се учим от нея, да се учим да използваме всичко, което имаме: точно както тя е правила винаги. Възможният ѝ брак е най-голямото ни оръжие. Разбира се, че трябва да го използваме. Какво мислите, че правеше тя през цялото време, докато флиртуваше с Филип Испански? Господ е свидетел, че не е била тласкана от желание. Тя разиграваше единствената карта, която имаше.

Сесил се готвеше да възрази, но после се спря. Нещо в суровите очи на Дъдли му напомни за тези на Елизабет, когато някога я беше предупредил да внимава да не се влюби във Филип. Тогава тя го беше стрелнала със същия ясен, циничен поглед. Те двамата можеше и да са млади хора, едва в средата на двайсетте си години, но бяха обучавани в сурова школа. Никой от тях нямаше време за сантименталност.

— Карлайл може и да го направи — каза замислено Сесил. — Ако смята, че тя сериозно обмисля кандидатурата на Филип като съпруг, и ако аз успея да го уверя, че като направи това, ще я спаси от ерес.

Дъдли сложи ръка на рамото му.

— Някой трябва да го направи, иначе тя не е кралица — изтъкна той. — Трябва да се погрижим да бъде коронована от епископ в Уестминстърското абатство, иначе всичко това е просто маскарад и самозалъгване. Джейн Грей беше кралица поне дотолкова, а управлението ѝ продължи девет дни, и тя е мъртва.

Сесил неволно сви рамене и се отдръпна от докосването на Дъдли.

— Добре — каза Дъдли, разбирайки неувереността на по-възрастния мъж. — Знам! Джейн умря заради амбицията на баща ми. Знам, че по онова време вие се измъкнахте от тази история. Бяхте по-благоразумен от повечето. Но аз не съм интригант, сър Уилям. Аз ще си върша работата, и знам, че вие можете да вършите вашата без моите съвети!

— Сигурен съм, че вие сте ѝ истински приятел, и най-добрият отговорник за кралските коне, когото можеше да назначи — отбеляза Сесил със слабата си усмивка.

— Благодаря ви — каза любезно Дъдли. — И по този начин ме заставяте да ви кажа, че това ваше животно е твърде късо в гърба. Следващия път, когато купувате ездитен кон, обърнете се към мен.

Сесил не се сдържа и се засмя на думите на този непоправим млад човек.

— Безсрамен сте като нея! — каза той.

— Това е последица от нашето величие — каза безгрижно Дъдли. — Скромността си отива първа.

Ейми Дъдли беше седнала в прозоречната ниша на спалнята си в Станфийлд Хол в Норфолк. В краката ѝ имаше три пакета, завързани с панделки, с етикети, които гласяха: „На моя най-скъп съпруг от любящата те съпруга“. Надписите върху етикетите бяха с дебели неравни главни букви, сякаш написани от дете. На Ейми ѝ беше отнело доста време и усилия да препише думите от листа, който лейди

Робсарт ѝ беше написала, но Ейми си беше помислила, че Робърт ще е доволен да види, че тя най-сетне научава буквите.

Беше му купила изискано испанско кожено седло, с инициалите му, изрисувани върху ремъка, и инкрустирано със златни пластинки. Вторият подарък за него бяха три ленени ризи, ушити от самата Ейми, бели, с бяла бродерия на маншетите и надолу по предницата. Третият ѝ подарък за него бяха чифт ръкавици за лов с ястреби, изработени от най-гладката, най-мека кожа, хладни и податливи като коприна, с инициалите му, избродирани със златна нишка от Ейми, след като си беше послужила с шило, за да пробие кожата.

Никога преди не бешешила върху кожа и дори с обущарска ръкавица, която да предпазва ръката ѝ, пак беше убола дланта си на много места и тя беше осеяна с малки, червени и болезнени кървави точки.

— Направо би могла да избродиращ ръкавиците му със собствената си кръв! — присмя се мащехата ѝ.

Ейми не казваше нищо, а чакаше Робърт, сигурна, че има красиви подаръци за него и че той ще забележи труда, който бе вложила във всеки бод, във всяка буква. Тя чакаше ли, чакаше през дванайсетте дни на коледните празненства; и когато седна до прозореца и се загледа на юг надолу по сивия път към Лондон вечерта на Дванайсетата нощ, тя най-сетне осъзна, че той нямаше да дойде, че не ѝ беше изпратил подаръци, че дори не ѝ беше изпратил съобщение, за да ѝ каже, че няма да дойде.

Почувства се посрамена от пренебрежението му — твърде посрамена дори да слезе в залата, където се бяха събрали останалите членове на семейството: лейди Робсарт се веселеше заедно с четирите си деца и техните съпрузи и съпруги, техните малки деца, които се смееха шумно на актьорите и танцуваха под звуците на музиката. Ейми не можеше да се изправи пред тайното им задоволство, породено от нейното дълбоко и пълно падение — от един бляскав брак в най-изтъкнатата фамилия на Англия, до положението на пренебрегнатата съпруга на бивш престъпник.

Ейми беше твърде натъжена, за да се сърди на Робърт за това, че беше обещал да дойде, а след това я беше излъгал. И най-лошото от всичко — тя чувстваше в сърцето си, че неговото отсъствие не бе изненадващо. За Робърт Дъдли вече се говореше като за най-красивия



мъж в двора, най-бляскавия служител на кралицата, най-способният ѝ приятел. Защо му беше да напуска един такъв двор, където всички се бяха настроили към радостта и се наслаждаваха на собствения си късмет, където бе отговорник за празненствата и начело на всяка церемония, да се връща в Норфолк посред зима, за да бъде с Ейми и нейната мащеха, в една къща, където никога не беше приеман с отворени обятия, която винаги бе ненавиждал?

Без да намери отговор на този въпрос, Ейми прекара Дванайсетата нощ с приготвените за Робърт подаръци в студените си крака, и с очи, приковани в пустия път, питайки се дали някога щеше да види отново съпруга си.

Тази Коледа принадлежеше колкото на Елизабет, толкова и на Дъдли: всички бяха съгласни с това. Това беше триумфално завръщане в двора, колкото за Дъдли, толкова и за Елизабет. Дъдли беше в центъра на всяко празненство, планираше всяко забавление, пръв възсядаше коня си за лов, пръв се впускаше в танци. Той беше принц, отново влязъл във владение, в двореца, където бе властвал баща му.

— Баща ми предпочиташе така... — казваше той небрежно, като избираше един или друг стил, и така на всички се напомняше, че нарежданията за всички най-скорошни успешни коледни празненства бе давал именно лорд-протекторът Дъдли, а братът на Елизабет, младият крал Едуард, е бил само пасивен зрител, и никога не е давал заповеди.

Елизабет с радост остави Дъдли да организира празненствата както смяташе за най-добре. Подобно на всички останали тя беше заслепена от неговата увереност и от неподправеното му щастие, че е възстановен на мястото си. Да видиш Дъдли в центъра на вниманието, в стая с проблясващи светлини, където под неговите напътствия се разиграваше жива картина, а хорът пееше текста към нея, означаваше да видиш един човек напълно в стихията си, в най-славния му миг, в пълния му блясък. Благодарение на него дворът блестеше, сякаш украсите бяха златни, а не медни. Благодарение на него най-големите актьори на Европа се стичаха в английския двор, където им се заплащаше с разписки или ги съблазняваха с малки подаръци. Благодарение на него дворът преминаваше от едно забавление към

друго, докато дворът на Елизабет се превърна в символ на елегантност, стил, веселие и флиртове. Робърт Дъдли знаеше по-добре от всеки мъж в Англия, как да организира празненство, което продължаваше две дълги, бляскави седмици, а Елизабет знаеше по-добре от всяка жена в Англия, как да се наслади на едно внезапно впускане в свобода и наслади. Той беше неин партньор в танците, неин водач по време на лов, неин съзаклятник в глупавите номера, които тя обичаше да погажда на останалите, и неин равен, когато ѝ се искаше да говори за политика, или теология, или поезия. Той беше неин доверен съюзник, неин съветник, неин най-добър приятел и неин най-подходящ компаньон. Той беше фаворитът: беше зашеметяващ.

Като отговорник за кралската конница, Робърт отговаряше за шествието и забавленията по случай коронацията, и скоро след последното бляскаво празненство през Дванайсетата нощ, той насочи вниманието си към планирането на онова, което трябваше да бъде най-величественият ден от царуването на Елизабет.

Работейки сам в красивия апартамент в двореца Уайтхол, който щедро беше предоставен само за негово ползване, той беше разгънал проточващ се надолу дълъг свитък хартия върху една маса, достатъчно голяма да побере дванайсет души. Листът беше покрит от горе до долу с имена: имена на мъже и техните титли, имената на конете им, имената на слугите, които щяха да ги придружават, подробности за облеклото им, за цвета на ливреята, за герба, който щяха да носят, за специалните флагове, които щяха да носят техните знаменосци.

Всяка от двете страни на списъка за процесията отговаряше на още два списъка на онези, които щяха да бъдат зрители: гилдиите, театралните трупи, бедняците от приютите, кметовете и съветниците от провинциите, организациите, на които се полагаха специални места. Посланиците, дипломатическите пратеници, емисарите и чуждестранните гости щяха да наблюдават преминаването на парада и трябваше да им се осигури добър изглед, така че докладите им до родните им страни да бъдат въодушевено написани в полза на новата кралица на Англия.

Един писар прескачаше бързо от единия към другия край на масата, като задраскваше и променяше свитъка според бързо изстрелваните нареждания, които Робърт диктуваше, следейки списъците в ръката си. От време на време вдигаше поглед и казваше:

„Пурпурно, сър“ или „Тъмно оранжево, може би“, а Робърт изругаваше страховито:

— Премести го тогава един ред назад, не мога да оставя цветовете да се сблъскат.

Върху втора маса, дълга колкото първата, имаше карта на улиците в Лондон от Тауър до двореца Уестминстър, начертана като виеща се змия върху свитък от велен. При двореца беше отбелязано времето, когато трябваше да пристигне процесията, а времето, което щеше да е нужно, за да се стигне от едно място до друго, беше отбелязано по пътя. Един писар беше нарисувал вътре, красиво като в украсен с миниатюри ръкопис, различните места за спиране и живите картини, които щяха да бъдат представяни при всяка от петте главни точки. Изпълнението им и отговорността за тях се падаше на общината на град Лондон, но насоките за тях щяха да бъдат дадени от Робърт Дъдли. Той нямаше намерение да рискува нещо да се обърка по време на шествието за коронацията на кралицата.

— Тази, сър — каза колебливо един писар. Робърт се наведе над листа.

— Грейсчърч Стрийт — прочете той. — Живата картина, представяща обединението на двете династии Ланкастър и Йорк. Какво за нея?

— Художникът, сър. Попита дали да включи и семейство Болейн.

— Майката на кралицата?

Без дори да му мигне окото, писарят назова по име жената, която беше обезглавена за държавна измяна, магьосничество, кръвосмесително прелюбодеяние и оскърбление на краля, споменаването на чието име бе забранено оттогава насам:

— Лейди Ан Болейн, сър.

Робърт бутна назад украсената си със скъпоценни камъни кадифена шапка и почеса гъстата си, тъмна коса: в тревогата си изглеждаше много по-млад от своите двайсет и пет години.

— Да — каза той накрая. — Тя е майка на кралицата. Не може да бъде просто едно празно място. Не можем просто да я пренебрегнем. Тя трябва да бъде нашата почитаема лейди Ан Болейн, кралица на Англия и майка на кралицата.

Писарят повдигна вежди, сякаш за да покаже, че решението бе взето от Робърт и последиците щяха да се стоварят на неговите плещи

и на ничии други; но че лично той предпочиташе по-спокоен живот. Робърт се изсмя рязко и го потупа леко по рамото:

— Принцеса Елизабет е от добър английски произход, бог да я благослови — каза той. — И този брак беше по-добър за краля от останалите, които склучи — Бог е свидетел. Тя е хубава, честна девойка от рода Хауърд.

Писарят все още изглеждаше притеснен.

— Другата честна девойка от рода Хауърд също беше екзекутирана за прелюбодеяство — изтъкна той.

— Добър английски произход — настоя Робърт, без да мигне. — И Бог да пази кралицата.

— Амин — каза писарят бързо и се прекръсти.

Робърт забеляза извършения по навик жест и се възпря да не го повтори.

— Така — каза той. — Ясни ли са всички останали живи картини?

— С изключение на онази за Литъл Кондюит, Чийпсайд.

— Какво за нея?

— На нея е показана Библия. Въпросът е: на английски ли да бъде или на латински?

Това беше въпрос, който засягаше самата сърцевина на спора, бушуващ понастоящем в църквата. Бащата на Елизабет беше разрешил четенето на Библията на английски, а сетне беше променил решението си и отново беше постановил тя да се чете на латински. Младият му син Едуард беше сложил Библии на английски във всяка енорийска църква, кралица Мери ги бе забранила: работа на свещеника беше да чете Библията и да я обяснява; английският народ трябваше да слуша, а не да изучава сам. Какво би поискала да стори Елизабет, никой не знаеше. Какво щеше да е в състояние да стори, когато църквата бе целокупно изправена срещу нея, никой не можеше да предположи.

Робърт дръпна рязко шапката от главата си и я метна през стаята.

— За бога! — изкрещя той. — Това е държавна политика! Аз се опитвам да планирам жива картина, а вие не спирате да ми задавате въпроси за политиката! Не знам какво ще реши тя. Частният съвет ще я съветва, епископите ще я съветват. Парламентът ще я съветва, ще спорят по това месеци наред, а после ще го превърнат в закон. Дано

даде Бог хората да се подчинят на този закон, а не да се вдигнат срещу нея. Не е моя работа да го решавам тук и сега!

Настъпи неловко мълчание.

— Но междувременно? — попита предпазливо писарят. — Корицата на Библията в живата картина? На английски ли трябва да бъде, или на латински? Можем да вмъкнем екземпляр на латински в корица на английски, ако тя предпочита. Или екземпляр на английски. Или по едно от двете.

— На корицата напишете „БИБЛИЯ“ на английски — реши Робърт. — Тогава всички ще знаят какво е. Напишете го с големи букви, за да е ясно, че е част от живата картина: театрален реквизит, а не действителност. Това е символ.

Писарят си отбеляза. Стражът на вратата се приближи внимателно до ъгъла, вдигна скъпата шапка и я подаде на господаря си. Робърт я пое, без да каже нищо. Други хора вдигаха изпуснатите му вещи вместо него, откак беше на две години.

— След като свършим с това, ще видя другата процесия — каза той раздражено. — От Уайтхол до Уестминстърското абатство. Искam също и списък на конете, и внимавайте мулетата да са здрави. — Той щракна с пръсти, за да накара друг писар да излезе напред.

— Трябват ми и хора — каза внезапно той.

Вторият писар беше готов, с табличка за писане и перо в малка мастилница.

— Хора ли, сър?

— Едно малко момиче с китка цветя, стара жена, някой селянин от Мидландс или там някъде. Отбележи си и прати Джерард да ми намери половин дузина хора. Отбележете си това: стара жена, крехка на вид, но достатъчно силна, за да стои права, и със силен глас, достатъчно висок, за да се чуе. Едно хубаво момиче, на около шест-седем години, трябва да е достатъчно дръзко, за да извика и да занесе китка цветя на кралицата. Някой по-буден и дързък чирак, който да разпръсне розови цветчета под краката на коня ѝ. Някой стар селянин от дълбоката провинция, който да се провикне: „Бог да благослови Ваша светлост!“ Ще ми трябват също и две хубави съпруги на търговци и някой останал без работа войник, не, по-скоро, ранен войник. Ще са ми нужни двама ранени войници. И ще ми трябват двама моряци от Плимут или Портсмут, или Бристол, някъде там. Не

от Лондон. И те трябва да кажат, че това е кралица, която ще разшири владенията на страната отвъд морето, че ни чакат големи богатства, които можем да завладеем, стига страната да е достатъчно силна, за да ги завладее, че тази страна може да се сдобие с величие в света, и че тази кралица ще се устреми към него.

Писарят дращеше ожесточено.

— Ще ми трябва и няколко старци, разпръснати в тълпата — продължи Робърт, вживявайки се в плана. — Единият — за да плаче от радост: той трябва да е близо до предните редици, за да го виждат всички, а другият — за да се провикне от задните редици, че тя е дъщеря на баща си, истинска законна наследница. Подредете ги на известно разстояние един от друг: тук... — Робърт постави знак върху картата. — Тук, и тук. Нямам предпочитания в какъв ред. Трябва да им се каже да викат различни неща. Не бива да казват на никого, че са наети. Трябва да казват на всеки, който попита, че са дошли да видят кралицата от обич към нея. Специално войниците трябва да кажат, че тя ще донесе мир и благоденствие. И кажете на жените да се държат благоприлично. Никакви развратници. Децата по-добре да дойдат с майките си; а на майките трябва да се каже да се погрижат децата да се държат както трябва. Искам народът да види, че кралицата е обичана от всякакви хора. Трябва да се провикват към нея. Благословии, такива неща.

— Ами ако тя не ги чуе, сър? — попита писарят. — Над глъчката на тълпата?

— Ще ѝ кажа къде трябва да спре — каза твърдо Робърт. — Ще ги чуе, защото аз ще се постарая да ги чуе.

Вратата се отвори зад него. Писарят бързо отстъпи назад и се поклони. В стаята влезе Уилям Сесил и хвърли бърз поглед към двете маси, покрити с планове, и към листовите хартия в ръцете на писарите.

— Изглежда, че си давате доста труд, сър Робърт — отбеляза той меко.

— Надявам се. Процесиите за коронацията ѝ са поверени на мен. Надявам се, че никой няма да ме сметне за недостатъчно усърден.

По-възрастният мъж се поколеба.

— Искях само да кажа, че, изглежда, навлизате в много подробности. Доколкото си спомням, кралица Мери нямаше нужда от

големи списъци и планове. Мисля, че тя просто отиде в Абатството, последвана от придворните си.

— Имаше каляски и коне — отбеляза Робърт. — И ред на процесията. Церемониалмайсторът на лейди Мери направи списък. Всъщност, имам бележките му. Голямото умение в тези неща е да ги направиш да изглеждат така, сякаш просто са се случили.

— Триумфални арки и живи картини? — запита Уилям Сесил, като четеше наопаки думите по листа с плана.

— Спонтанни демонстрации на преданост — каза твърдо Робърт. — Старейшините на града настояха на това.

Той пристъпи между Сесил и масата, като му препречи изгледа.

— Ваша светлост, господин секретар, това е една много млада жена, чието право върху престола е оспорвано почти от деня на раждането ѝ. Последната млада жена, чието право за трона на Англия беше оспорено, бе коронясана насила, тайно, и тя изгуби това право, докато се укриваше. Мисля, че е важно на тази млада жена да се погледне като на истинската наследница, тя да бъде видяна като онова, което искат хората, и да бъде видяна как приема короната си колкото е възможно по-открито и бляскаво.

— Лейди Джейн не беше истинската наследница — изтъкна Сесил пред девера на лейди Джейн, без да си мери думите. — А короната бе насила положена върху главата ѝ от един предател, също обезглавен за държавна измяна. Всъщност — вашият баща.

Погледът на Дъдли не трепна.

— Той плати цената за това предателство — каза той простишко. — А аз платих за участието си в него. Платих докрай. В нейния двор няма нито един човек, на когото да не се е налагало да разхлаби яката си в очакване на секирата и да промени убежденията си един или два пъти през последните години. Предполагам, дори вие, сър, макар че вие се опазихте от позора и изпадането в немилост, които застигнаха нас.

Сесил, чиито ръце бяха по-чисти, отколкото на повечето хора, остави репликата без коментар.

— Може би. Но има едно нещо, което е редно да ви кажа.

Дъдли зачака. Сесил се наведе към него и заговори с нисък глас:

— Няма пари за това — каза той печално. — Хазната е почти празна. Кралица Мери и нейният съпруг, испанецът, обезкървиха

Англия. Не можем да платим за живи картини и за фонтани, от които тече вино, и за златен брокат, който да обвинем около арките. В хазната няма злато, едва ще се съберат достатъчно сребърни съдове за едно пиршество.

— Толкова ли е зле?

Сесил кимна.

— По-лошо.

— Тогава ще трябва да вземем назаем — заяви важно Робърт. — Защото искам тя да бъде коронясана сред великолепия. Не заради суетата ми — която, знам, не е малка, — нито заради нейната, а ще откриете, че и тя също не е срамежлива теменужка: а защото това я поставя по-убедително на престола дори от една готова за действие армия. Ще видите. Тя ще спечели сърцата им. Но трябва да излезе от Тауър, възседнала великолепен бял кон, със стелещи се по раменете коси, и трябва да изглежда като кралица до последната частица на съществото си.

Сесил се готвеше да възрази, но Робърт продължи:

— Трябва да има хора, които я приветстват с викове, трябва да има живи картини, провъзгласяващи я за истинската и единствена наследница: картини за хората, които не могат да прочетат вашите прокламации, които не познават закона. Тя трябва да бъде заобиколена от красив двор и ликуваща, благоденстваща тълпа. Именно така ще я направим наистина кралица: сега, и до края на живота ѝ.

Сесил беше поразен от ясните виждания на младия човек.

— Наистина ли вярвате, че това ѝ осигурява по-голяма безопасност?

— Тя може сама да си осигури безопасност — каза сериозно Робърт. — Дайте ѝ сцена, и тя ще се постарее всички да гледат само нея. Тази коронация ѝ дава платформа, която ще я издигне много над всички останали в Англия — над нейните братовчеди и съперници за наследяването на трона, над всички. Това ѝ дарява сърцата и душите на нейните поданици. Трябва да намерите парите, за да мога да ѝ построя нужната сцена, а тя ще направи останалото. Тя ще изпълни ролята на кралица.

Сесил се обърна към прозореца и погледна навън към неприветливите сега, през зимата, градини на двореца Уайтхол. Робърт се приближи, оглеждайки профила на по-възрастния мъж. Сесил



наближаваше четирийсет: глава на семейство, таен протестант през годините от управлението на католичката Мери Тюдор; мъж, който хранеше две страсти: към съпругата си и към придобиването на нови земи. Беше служил на младия крал протестант, беше отказал да бъде част от заговора за короноването на Джейн Грей, а после беше неотклонно и дискретно предан на принцеса Елизабет, приемайки недостойната за високото му положение работа на оценител на поземлени имоти, за да може да опази добросъвестно малките ѝ имения и да има извинение да я вижда често. Именно съветите на Сесил я бяха опазили да не изпадне в беда през годините на заговорничество и бунта срещу сестра ѝ Мери. Пак съветите на Сесил щяха да я задържат стабилно на този нов трон. Робърт Дъдли можеше и да не го харесва — всъщност, той никога нямаше да харесва никой съперник — но знаеше, че този човек ще взема решенията от името на младата кралица.

— И така? — каза той накрая.

Сесил кимна.

— Ще съберем парите отнякъде — каза той. — Ще трябва да вземем заеми. Но за бога, заради нея, гледайте да излезе колкото е възможно по-евтино.

Робърт Дъдли поклати глава в инстинктивен жест на възражение:

— Това не може да бъде евтино! — заяви той.

— Не може да изглежда евтино — поправи го Сесил. — Но може да бъде на цена, която можем да си позволим. Знаете ли с какво състояние разполага тя?

Беше наясно, че Робърт не знае. Никой не знаеше, докато писарят на Частния съвет, Армагил Уад, беше излязъл от кралската хазна, която за последен път бе видял пълна със злато, понесъл в треперещата си ръка съвсем кратък опис на съдържанието ѝ, и беше прошепнал ужасено: „Нищо. Не е останало нищо. Кралица Мери е похарчила всичкото злато на крал Хенри“.

Робърт поклати глава.

— Тя има дългове на стойност шейсет хиляди лири — каза Сесил тихо. — Дългове на стойност шейсет хиляди лири, и нищо за продан, нищо, което да предложим като гаранция срещу заем, и никакъв начин да вдигнем данъците. Ще намерим парите за

коронацията, но ще направим най-добра услуга на кралицата, ако се погрижим тази коронация да ни излезе евтино.

Тържественото шествие на Елизабет от Тауър до двореца Уестминстър премина точно както беше планирал Дъдли. Тя спря и се усмихна пред живата картина, представяща майка ѝ, лейди Ан, пое Библията, поднесена ѝ от едно момиченце, целуна я и я притисна към гърдите си. Спря на местата, които Робърт Дъдли ѝ бе отбелязал.

От тълпата излезе малко дете с китка цветя. Елизабет се наведе ниско на седлото и пое букета, целуна цветята и прие с усмивка приветствията. По-нататък чу случайно двама ранени войници да викат името ѝ, и спря за миг да им благодари за пожеланията, а тълпата близо до тях ги чу да предричат, че в Англия ще настъпят мир и благоденствие сега, когато дъщерята на Хари бе на престола. Малко по-късно стара жена се провикна и я благослови, и Елизабет сякаш по чудо чу слабия старчески глас над ликуващите възгласи на тълпата, и спря коня си, за да приеме благопожеланията.

Тя им стана по-мила с това, че отговори на моряците, на чираците, на стария селянин от Мидландс, отколкото заради цялата бляскава сбруя на коня си и грациозната му походка. Когато спря да поговори с бременната съпруга на един търговец и я помоли да нарече бебето Хенри, ако е момче, започнаха да я приветстват, докато тя се престори, че оглушава от аплодисментите. Тя целуна ръката си и изпрати въздушна целувка на ранените войници, забеляза как един старец извърна лице, за да скрие сълзите си, и извика, че знае, че това са сълзи от радост.

Тя никога — нито тогава, нито по-късно — не попита Робърт дали на тези хора беше платено да викат името ѝ, или го правеха от обич. При все че беше прекарала целия си живот в чакане зад кулисите, мястото на Елизабет бе в центъра на сцената. В действителност не я беше грижа дали останалите бяха актьори или просто правостоящи зрители от партера. Всичко, което тя желаше, беше тяхното възторжено одобрение.

И беше достатъчно Тюдор, за да направи добро представление. Тя притежаваше уменията да се усмихва на една тълпа, сякаш абсолютно всеки човек в тази тълпа бе завладял вниманието ѝ, а

отделните хора, които се провикваха към нея — разположени така, че всички ъгълчета от маршрута да съдържат свое специално преживяване за нея — образуваха поредица от привидно естествени спирки за процесията на Елизабет, така че всички да могат да я видят и всички да имат свой собствен съкровен спомен за лъчезарната усмивка на принцесата в нейния най-славен ден.

Следващият ден, неделя, беше денят на коронацията ѝ, и Дъдли беше постановил, че тя трябва да отиде в Абатството, покачена върху носилка, теглена от четири бели мулета, за да изглежда на тълпата така, сякаш се носи на височината на раменете им. От двете страни на носилката маршируваха нейните гвардейци, облечени във виненочервен брокат, пред нея вървяха тръбачите ѝ в алено, зад нея вървеше самият Дъдли, най-важният човек в процесията, повел дребния ѝ бял кон, и тълпата, която я приветстваше, ахна, когато хората го видяха: пищните скъпоценни камъни, пришити в шапката му, мургавото му, мрачно, красиво лице, и породистият, високо пристъпващ кон, който правеше такива красиви скокове с подвити крака, докато Дъдли държеше юздите със сигурна ръка.

Той се усмихваше, обръщайки глава ту в една, ту в друга посока, очите му с тежки ресници пробягваха по тълпата, постоянно нащрек. Това беше човек, който беше яздил пред ликуваща тълпа със съзнанието, че тя го обожаваше; а по-късно бе отведен в Тауър сред буря от дюдюкане и хули, сам знаещ, че е вторият най-мразен мъж в Англия, и син на най-мразения. Знаеше, че тази тълпа може да бъде ухажвана тъй сладко, като готово за ласки момиче, и въпреки това да се озлоби като отмъстителна и пренебрегната жена още на следващия ден.

Днес те го обожаваша: той беше фаворитът на Елизабет, беше най-красивият мъж в Англия. Като момче той беше техният скъп любимец, беше влязъл в Тауър като предател и беше излязъл отново като герой. Той беше човек, който умееше да оцелява, като нея, беше човек, който умееше да оцелява, също като тях.

Коронацията беше свършена; службата също. Короната беше положена върху главата на Елизабет, челото ѝ беше помазано със свещения елей, и кълбото с кръста и скиптърът на Англия бяха положени в ръцете ѝ. Епископът на Карлайл извърши богослужението с удовлетворяващото убеждение, че след няколко месеца ще отпразнува женитбата ѝ с най-благочестивия католически крал в целия християнски свят. А след службата за коронацията личният свещеник на кралицата отслужи литургията, без да вдигне Светото причастие.

Елизабет излезе от тъмното Абатство на ослепително ярка светлина и чу рева на приветстващата тълпа. Тя тръгна през хората, за да могат всички да я видят — това беше кралица, която щеше да се понрави на всички, любовта им към нея беше като балсам за годините на пренебрежение.

По време на пиршеството, за коронацията гласът ѝ се изгуби в свитото ѝ гърло, руменината в бузите ѝ беше породена от настъпваща треска, но нищо не би я накарало да си тръгне рано. Сановникът, чиято роля при коронацията бе да се яви като защитник на монарха, влезе на кон в залата и предизвика всички присъстващи, а новата кралица му се усмихна, усмихна се на Робърт Дъдли, най-верният бивш предател от всички тях, усмихна се на новите членове на съвета си — половината от тях неверни по начало, — и се усмихна на роднините си, които изведнъж си спомняха връзките и задълженията на роднинството сега, когато тяхната племенница вече не беше заподозряна престъпница, а самата създателка на законите.

Тя остана будна до три сутринта, докато вярната Кат Ашли, позовавайки се на близостта, породена от факта, че бе нейна гувернантка, когато Елизабет беше момиче, а не велика кралица, прошепна в ухото ѝ, че сега трябва да си легне, защото иначе няма да може да стои на краката си от умора на сутринта.

— Да я порази Господ изневиделица на сутринта — мислеше си Ейми Дъдли, без да може да заспи, докато чакаше през дългата, тъмна зимна нощ изгряването на студената зора, в далечния Норфолк.

Робърт Дъдли, надигнал се като млад Адонис от леглото на една от дворцовите дами, давайки ѝ небрежна прощална целувка, докато се откопчваше от обвитите ѝ около шията му ръце, влезе в приемната на кралицата в Уайтхол доста рано на другия ден, но пак беше твърде закъснял, за да заvari Елизабет сама. Откри я вече да се съвещава поверително с Уилям Сесил. Двамата бяха седнали край малка масичка с книжа пред тях. Тя вдигна очи и му се усмихна, но не му помахаше да се приближи, и той беше принуден да отстъпи назад и да се подпре на покритите с дървена ламперия стени заедно с около дузината други мъже, които бяха станали рано да поднесат почитанията си и бяха открили, че Сесил е успял да влезе пръв.

Дъдли се намръщи и се опита да подслуша приглушения разговор. Сесил бе облечен в тъмни дрехи — като духовник — презрително изсумтя Дъдли — но така, че богатството му личеше в качеството на пищното кадифе и по скъпата кройка. Надиплената му яка беше от най-фина дантела, лежаща в меки гънки около врата му, косата му — дълга и лъскава, стелеща се по яката му. Очите му, топли и съпричастни, дори за миг не се отклоняваха от оживеното лице на Елизабет, отговаряйки на забележките ѝ за това велико кралство със същия овладян тих тон, с който си беше служил, когато я съветваше как най-добре да управлява провинциалните си имения. Тогава единствено Сесил бе предпазил принцесата от лудости и неблагоприятия, а сега единствен Сесил получаваше отплатата за тази дългогодишна служба.

Тя му се доверяваше така, както не се доверяваше на никой друг, той можеше да я съветва в противоречие със собствените ѝ желания, и тя го слушаше. Всъщност, когато го назначи за свой държавен секретар, тя го беше накарала да се закълне, че ще ѝ казва истината, без да се страхува или да търси благоволение, а в замяна тя също му бе дала клетва: че винаги ще се вслушва в думите му и никога няма да го вини, ако съветите му не ѝ се нравят. Никой друг член на Частния съвет не си беше разменил такава клетва с новата кралица: никой друг не беше толкова важен.

Елизабет беше виждала баща си да отправя съветници, чиито съвети противоречаха на желанията му, беше го виждала да изпраща членове на собствения си съвет на съд за държавна измяна, защото му бяха донесли лоши вести. Не я беше грижа, че баща ѝ се беше

превърнал в тиранин, мразен от най-приближените си съветници — тя вярваше, че такава е самата природа на кралската власт — но беше извлякла поука от факта, че той изгуби най-добрите умове на кралството, защото му беше непоносимо да приема съвети.

А тя все още не беше достатъчно възрастна, за да иска да управлява сама. Короната се крепеше несигурно на главата ѝ, страната беше пълна с нейни врагове. Тя беше млада жена, едва двацет и петгодишна, която нямаше нито майка, нито баща, нито обични роднини, за да я съветват. Имаше нужда да е заобиколена от приятели, на които можеше да се довери: Сесил, нейният учител Роджър Ашъм, някогашната ѝ гувернантка Кат Ашли, и закръгления, обичащ клюките отговорник за хазната Томас Пари с неговата съпруга Бланш, която някога беше бавачка на Елизабет. Сега, когато беше кралица, Елизабет не забравяше онези, които ѝ бяха верни, когато беше принцеса, и нямаше нито един стар приятел, който сега да не се радва на малко състояние под формата на щедра отплата за годините на служба.

„Та тя всъщност предпочита компанията на по-нисши от нея“, помисли си Дтдли, като премести поглед от седналия на масата Сесил към застаналата до прозореца Кат Ашли. „Отгледана е от слуги и хора от средните слоеве на обществото, и предпочита техните ценности. Разбира от търговия и поддържане на добро домакинство и е наясно с цената на едно добре управлявано имение, защото от това се интересуват те. Докато аз се разхождах из кралските дворци и прекарвах времето си с баща си, управлявайки кралския двор, тя се е тревожела за цената на бекона и как да не задлъжнява“.

„Тя разсъждава в малък мащаб, все още изобщо не е кралица. Ще се придържа към вдигането на нафората, защото може да го види: то е истинско, то се случва пред нея. Но ще предпочете да избягва големите църковни спорове. Елизабет не е далновидна, никога не е имала време да насочи поглед отвъд собственото си оцеляване“.

На масата, Сесил повика с жест един от писарите. Мъжът пристъпи напред и показа на младата кралица един изписан лист.

„Ако един мъж иска да има надмощие над тази кралица, ще трябва да я раздели от Сесил“, помисли си Робърт, гледайки двете глави, така дружески сближени, докато тя четеше документа. „Ако един мъж иска да управлява Англия чрез тази кралица, ще му се

наложи първо да се отърве от Сесил. А тя ще трябва да изгуби вяра в Сесил, преди да може да се направи нещо друго“.

Елизабет посочи нещо на листа, Сесил отговори на въпроса ѝ, а после тя кимна в знак на съгласие. Вдигна поглед и когато видя очите на Дъдли, приковани в нея, го повика с жест да мине напред.

С вдигната глава, с малко наперена походка, когато пристъпи напред пред целия двор, Дъдли се приближи до трона и направи дълбок, елегантен поклон.

— Добър ден, ваша светлост — каза той. — И нека Бог да ви благослови в този първи ден от управлението ви.

Елизабет му се усмихна сияйно:

— Изготвяме списъка с моите емисари, които да отидат в кралските дворове на Европа, за да съобщят за коронацията ми — каза тя. — Сесил предлага да изпратя вас при Филип Испански в Брюксел. Ще ви хареса ли да съобщите на стария си господар, че сега съм миропомазана кралица?

— Както желаете — съгласи се той веднага, прикривайки раздразнението си. — Но нима днес ще останете цял ден вътре да работите, ваша светлост? Ловният ви кон чака, времето е чудесно.

Той долови изпълнения с копнеж поглед, който тя хвърли към прозореца, и колебанието ѝ.

— Френският посланик... — отбеляза Сесил така, че да го чуе само тя.

Тя сви рамене.

— Предполагам, че посланикът може да почака.

— А имам и един нов ловен кон, който си мислех, че можете да изпробвате — каза изкушаващо Дъдли. — От Ирландия. Светлодоресто животно, красив и силен кон.

— Не прекалено силен, надявам се — каза Сесил.

— Кралицата язди като истинска Диана. — Дъдли я ласкаеше право в лицето, без дори да погледне към по-възрастния мъж. — Няма равна на нея. Готов съм да я кача на всеки кон в конюшните, и той ще ѝ се подчини. Тя язди така, както яздеше някога баща ѝ, без никакъв страх.

Лицето на Елизабет леко се оживи от похвалата.

— Ще дойда след час — каза тя. — Първо трябва да видя какво искат тези хора. — Тя хвърли поглед из стаята и мъжете и жените се

раздвижиха като стръкове царевица през пролетта, когато ветрецът появява над нея. Дори самият ѝ поглед можеше да ги накара да закопнеят трепетно за вниманието ѝ.

Дъдли се засмя тихо.

— О, това мога да ви го кажа и аз — каза той цинично. — Не е нужно да отнеме цял час.

Тя наклони глава на една страна, за да го чуе, а той пристъпи до трона, за да може да шепне в ухото ѝ. Сесил видя играещите ѝ очи и как тя вдигна ръка към устата си, за да сдържи смеха си.

— Шшт, тихо, вие сте клеветник — каза тя, и плесна опакото на дланта му с ръкавиците си.

Дъдли веднага обърна ръката си, с дланта нагоре, сякаш за да я подкани да го удари пак. Елизабет извърна глава и спусна тъмните ресници над очите си.

Дъдли отново наведе глава и отново ѝ зашепна. Кралицата се изкикоти.

— Господин секретар — каза тя. — Трябва да отпратите сър Робърт, присъствието му е твърде разсейващо.

Сесил се усмихна мило на по-младия мъж.

— На драго сърце ви позволявам да разсейвате нейна светлост — каза той топло. — Не ще и дума, тя наистина работи твърде усилено. Кралството не може да бъде преобразено за една седмица, има много неща за правене, но те ще трябва да се направят с течение на времето. И... — той се поколеба. — Много неща ще трябва да обмислим внимателно, те са нови за нас.

„И вие сте объркан през голяма част от времето“, отбеляза на ум Робърт. „Аз щях да знам какво трябва да се направи. Но вие сте неин съветник, а аз съм просто отговорникът за кралските конюшни. Е, така да бъде за днес. Значи ще я изведа на езда“...

На глас каза усмихнато:

— Ето, видяхте ли! Ваша светлост, излезте на езда с мен. Не е нужно да ловуваме, просто ще вземем двама коняри и можете да изпробвате как се движи този дорест кон.

— Преди да е изтекъл един час — обеща му тя.

— А френският посланик може да язди с вас — предложи Сесил.

Един бърз поглед от страна на Робърт Дъдли показва, че си е дал сметка как са го обременили с придружители, които да следят за



благоприличието, но лицето на Сесил остана спокойно.

— Нямате ли в конюшните някой кон, който той може да използва? — попита Сесил, поставяйки на изпитание опитността и познанията на Робърт, без изобщо да изглежда, че го предизвиква.

— Разбира се — каза вежливо Робърт. — Той може да избира от една дузина.

Кралицата огледа стаята.

— Ах, милорд — обърна се тя мило към един от чакащите мъже. — Колко се радвам, че ви виждам в двора.

За него това беше знак, че е привлякъл вниманието ѝ, и той веднага пристъпи напред.

— Донесох на ваша светлост подарък, за да ознаменува възкачването ви на трона — каза той.

Елизабет засия: тя обичаше всякакви подаръци, беше алчна като сврака. Робърт, който знаеше, че онова, което щеше да последва, щеше да бъде някоя молба за правото да се секат дърва или да се отдели за лично ползване общинска земя, да се избегне някакъв данък или да се повдигне съдебно преследване срещу някой съсед, слезе от подиума, поклони се, отдалечи се заднешком от трона, поклони се отново на вратата, и тръгна навън към конюшните.

Въпреки френския посланик, двама лордове, неколцина дребни дворяни, две придворни дами и половин дузина стражи, които Сесил беше събрал да придружават кралицата, Дъдли успя да язди редом с нея и двамата бяха оставени насаме през по-голямата част от ездата. Поне двама мъже възроптаха, че на Дъдли се засвидетелства повече уважение, отколкото заслужава, но Робърт ги пренебрегна, а кралицата не ги чу.

Яздеха на запад, като отначало се движеха бавно по улиците, а после ускориха крачките на конете, когато навлязоха сред жълтеещата от зимата трева на парка Сейнт Джеймс. Отвъд парка къщите отстъпваха място на големи зеленчукови градини, които изхранваха ненаситния град, после — на открити поля, а след тях — на по-дива околност. Кралицата беше погълната от задачата да се справи с новия кон, който се измъчваше, когато юздата беше твърде стегната, но ставаше буен и мяташе глава, ако тя отпуснеше юздата твърде много.

— Има нужда от обучение — каза тя критично на Робърт.

— Помислих си, че е добре да го пробвате така, както е сега — каза той безгрижно. — А после можем да решим какво да правим с него. Той може да ви служи за ловен кон — достатъчно силен е и скача като птица — но може да бъде и кон за процесии — толкова е красив, и цветът му е толкова приятен. Ако го искате за тази цел, намислил съм да го тренирам специално, да го науча да стои и да понася тълпи. Стори ми се, че сивият ви кон се стряскаше малко, когато хората напиреха твърде близо.

— Не можете да го вините за това! — отвърна троснато тя. — Те размахваха знамена в лицето му и го замерваха с розови цветчета!

Той ѝ се усмихна/

— Знам. Но това ще се случва отново и отново. Англия обича своята принцеса. Ще имате нужда от кон, който може да стои и да наблюдава жива картина, и да ви позволява да се наведете и да поемете китка цветя от някое дете, без да помръдне дори за миг, а после да поеме в тръс с вдигната глава и горд вид.

Тя беше поразена от съвета му.

— Прав сте — каза. — Трудно е да обръщаш внимание на тълпата и да се опитваш да удържаш кон.

— Не искам също и да бъдете водена от коняр — каза той решително. — Или да пътувате в каляска. Искам да ви видят как сама овладявате коня си. Не искам нищо да ви се отнема. Всяка процесия трябва да допълва образа ви, те трябва да ви виждат по-висока, по-силна, по-великолепна дори отколкото сте в действителност.

Елизабет кимна:

— Искам да бъда възприемана като силна: сестра ми винаги казваше, че е слаба жена, и беше все болна, през цялото време.

— А с него си подходате и по цвят — каза той. — Самата вие сте светлокестенява.

Тя не се обиди — отметна глава назад и се засмя:

— О, мислите ли, че той е Тюдор? — попита тя.

— Безспорно, има нрава на такъв — каза Робърт. Той и братята и сестрите му бяха другари по игра в кралската детска стая в Хатфийлд, и всички деца от рода Дъдли бяха усещали силата на някоя звънка плесница, породена от буйния нрав на Тюдорите. — Не харесва

юздата, не обича да го командват, но с доброта и кротост може да бъде приучен почти към всичко.

Елизабет му се усмихна лъчезарно.

— Щом се справяте така добре с едно безсловесно животно, да се надяваме, че няма да се опитвате да дресирате мен — каза тя предизвикателно.

— Кой би могъл да дресира една кралица? — отвърна той. — Всичко, което бих могъл да направя, е да ви умолявам да бъдете добра към мен.

— Нима не бях вече твърде добра? — попита тя, мислейки за превъзходния пост, който му беше дала, церемониал-майстор и отговорник за кралските коне, заедно със солиден годишен доход и правото да организира собствени приеми в двора и да заема най-хубавите покои във всеки дворец, посещаван от двора.

Той сви рамене, сякаш това не беше почти нищо.

— Ах, Елизабет — каза той свойски. — Не това имам предвид, когато желая да бъдете мила към мен.

— Вече не може да ме наричате Елизабет — напомни му тя тихо, но той си помисли, че не е недоволна.

— Забравих — каза той, с много нисък глас. — Защото компанията ви ми доставя такава наслада, понякога си мисля, че все още сме само приятели, както бяхме някога. За миг забравих, че сте се издигнала до такова величие.

— Винаги съм била принцеса — каза тя с отбранителен тон. — Издигнах се единствено до своето рождено право.

— А аз винаги съм ви обичал единствено заради самата вас — отвърна той съобразително.

Видя как ръцете ѝ отпускат леко хватката върху юздите, и разбра, че беше докоснал точната струна. Манипулираше я, както всеки фаворит манипулира всеки владетел: трябваше да знае какво я очарова и какво я кара да охладнее.

— Едуард винаги е бил много привързан към вас — каза тя, спомняйки си за брат си.

Той кимна, с мрачно изражение.

— Бог да го благослови. Липсва ми всеки ден, толкова, колкото и собствените ми братя.

— Но той не изпитваше същата топлина към баща ви — каза доста остро Елизабет.

Робърт се наведе и ѝ се усмихна, сякаш нищо от миналия им живот не можеше да натежи срещу тях: ужасната измяна на неговото семейство срещу нейното семейство; собственото ѝ предателство спрямо нейната полусестра.

— Лоши времена — каза той, без да споменава нещо определено. — И отдавнашни. И двамата — вие и аз — бяхме погрешно съдени, и, Бог е свидетел, бяхме наказани достатъчно. И двамата излежахме своето време в Тауър, обвинени в измяна. Тогава често си мислех за вас: когато ми позволиха да се разхождам навън по пътеките, имах навика да отивам до самия праг на портата пред вашата кула, знаейки, че сте точно от другата страна. Бих дал много да можех да ви видя. Получавах новини за вас от шута Хана. Не мога да ви опиша каква утеха беше да зная, че сте там. Онези дни бяха мрачни и за двама ни; но сега съм щастлив, че ги споделяхме заедно. Вие — от едната страна на онази порта, а аз — от другата.

— Никой друг не може никога да разбере — каза тя с потисната енергичност. — Никой не може никога да знае какво е да си там, освен ако сам не е бил вътре! Да знаеш, че под теб, невидима за погледа ти, е моравата, където ще бъде построен ешафодът, и да не знаеш дали го строят, да изпращаш някого да пита, и да не вярваш на отговора, питайки се дали ще е днес, или утре.

— Сънувате ли го? — попита той, с нисък глас. — В някои нощи още се събуждам, обзет от ужас.

Един бърз поглед от тъмните ѝ очи му подсказа, че тя също бе преследвана от страхове.

— Присънва ми се, че чувам удари на чукове — каза тя. — Това беше звукът, от който изпитвах най-голям ужас на света. Да чуя удари на чукове и стържене на триони, и да знам, че строят собствения ми ешафод точно под прозореца ми.

— Слава богу, че тези дни приключиха и можем да въздадем справедливост в Англия, Елизабет — каза той топло.

Този път тя не го поправи, задето я нарича по име.

— Трябва да поемаме към къщи, сър — приближи се да му напомни един от конярите.

— Такова ли е желанието ви? — попита той кралицата.

С ъгълчето на устните си тя му отправи лека, подканваща усмивка:

— Знаете ли, бих искала да яздя цял ден. Втръсна ми от Уайтхол и от хората, които идват, и всички до един искат нещо. И от Сесил, с всички тези дела, които трябва да се вършат.

— Защо утре не излезем рано на езда? — предложи той. — Да излезем да яздим край реката: можем да я прекосим, да идем на южния бряг, да препуснем в галоп през блатистите ливади на Ламбет, и да не се прибираме чак докато дойде време за вечеря.

— Но какво ли ще кажат? — попита тя, привлечена от идеята на мига.

— Ще кажат, че кралицата прави каквото пожелае, както и би трябвало да бъде — каза той. — А аз ще кажа, че съм на нейните заповеди. А за утре вечерта ще подготвя голямо празненство за вас с танци и музиканти, и специална жива картина.

Лицето ѝ грейна.

— По какъв повод?

— Защото сте млада, и красива, и не бива да преминете направо от учебната стая към създаването на закони, без да си доставите известни наслади. Сега сте кралица, Елизабет, можете да правите каквото пожелаете. И никой не може да ви откаже.

Тя се засмя при мисълта за това.

— Да бъда ли тиранин?

— Ако желаете — каза той, отхвърляйки множеството сили в кралството, които неминуемо щяха да имат надмощие над нея: млада жена, сама сред най-безскрупулните фамилии в християнския свят. — Защо не? Кой би ви отказал нещо? Френската принцеса, вашата братовчедка Мери, си доставя удоволствия, защо и вие да не се наслаждавате на своите?

— О, тя — каза раздразнено Елизабет и по лицето ѝ премина мрачно изражение при споменаването на Мери, кралица на шотландците, шестнайсетгодишната принцеса на френския двор. — Тя води живот, изпълнен единствено с удоволствия.

Робърт прикри една усмивка заради предсказуемата ревност на Елизабет спрямо една по-красива и надарена с повече късмет принцеса:

— Вие ще имате двор, който ще я накара да се поболее от завист — увери я той. — Една млада, неомъжена, красива кралица, в един галантен, весел кралски двор? Не може да става и дума за сравнение с кралица Мери, която е обременена със съпруг — френския престолонаследник — и управлявана от фамилията Гиз, и прекарва живота си, вършейки каквото пожелаят те.

Те обърнаха конете си към къщи.

— Ще се посветя на измислянето на забавления за вас. Това е вашето време, Елизабет, това е вашето златно време.

— Нямах много щастливо моминство — призна тя.

— Сега трябва да наваксаме за това — каза той. — Вие ще бъдете перлата в центъра на един златен двор. Френската принцеса ще чува всеки ден за вашето щастие. Дворът ще танцува по ваша повеля, това лято ще бъде изпълнено с наслада. Ще ви наричат златната принцеса на целия християнски свят! Най-щастливата, най-красивата, и най-обичаната.

Той видя как бузите ѝ поруменияха.

— О, да — промълви тя.

— Но колко ще ми липсвате, докато съм в Брюксел! — закачливо предрече той. — Всички тези планове ще трябва да почакат.

Видя я как обмисля чутото.

— Ще трябва да се приберете бързо у дома.

— Защо не изпратите някой друг? Всеки може да каже на Филип, че сте коронясана — не е нужно да бъда аз. А ако ме няма тук, кой ще ви организира пиршествата и забавите?

— Сесил смяташе, че е добре вие да отидете — каза тя. — Сметна това за приятен комплимент към Филип — да му изпрати човек, който е служил в неговите армии.

Робърт сви рамене:

— Кой го е грижа какво смята кралят на Испания? Кой го е грижа какво мисли Сесил? Какво мислите вие, Елизабет? Дали трябва да замина за месец в друг кралски двор в Брюксел, или ще ме задържите тук, за да яздя и танцувам с вас, и да ви развеселявам?

Видя как дребните ѝ бели зъби прехапват леко устните ѝ, за да скрият доволната ѝ усмивка.

— Можете да останете — каза тя безгрижно. — Ще кажа на Сесил, че трябва да изпрати някой друг.

Беше най-мрачният месец от годината в английската провинция, а Норфолк — едно от най-мрачните графства в Англия. Снегът, навят от краткотрайните снежни вихрушки през януари, се бе разтопил, оставяйки широкия път за Норич непроходим с каруца, и неприятен за изминаване с кон, а освен това в Норич нямаше какво да се види, освен катедралата: а сега тя беше място на тревожно мълчание, а не на покой. Свещите под статуята на Мадоната бяха изгасени, разпятието беше все още на олтара, но гоблените и картините бяха свалени. Малките послания и молитви, които някога бяха забодени по роклята на Девата, бяха изчезнали. Никой не знаеше дали още е позволено да отправят молитвите си към нея.

Ейми не искаше да вижда църквата, която бе обичала, оголена и опразнена от всичко, което тя знаеше като свято. Други църкви в града бяха лишени от светостта си и се използваха като конюшни, или бяха превърнати в изискани градски къщи. Ейми не можеше да си представи как някой можеше да се осмели да сложи леглото си там, където някога е стоял олтарът, но новите хора на това царуване бяха дръзки, когато бранеха собствените си интереси. Параклисът в Уолсингам още не бе разрушен, но Ейми знаеше, че иконоборците ще тръгнат срещу него някой ден, в най-скоро време, и къде щеше да може да се помоли после една жена, която искаше да зачене? Която искаше да спечели обратно съпруга си и да го спаси от греха на амбицията? Която искаше да го спечели и да го върне отново у дома?

Ейми Дъдли се упражняваше в писане, но не ѝ се вярваше това да има особен смисъл. Дори да можеше да съчини писмо до съпруга си, нямаше новини, които да му съобщи, освен онова, което той сигурно знаеше вече: че ѝ липсваше, че времето беше лошо, а компанията — скучна, вечерите — тъмни, а утрините — студени.

В дни като този — а Ейми бе прекарала много подобни дни на него — тя се питаше дали щеше да е в по-добро положение, ако така и не се беше омъжила за него. Баща ѝ, който я обожаваше, беше против това още от началото. В самата седмица преди сватбата ѝ той беше паднал на колене пред нея в голямата зала на фермерската къща в Сайдърстоун, с едро, кръгло лице, зачервено и пламнало от вълнение, и я беше замолил с треперещ глас да помисли отново. „Знам, че е красив,

птиче мое“, бе казал той нежно. „И знам, че ще стане велик човек, и че баща му е велик човек, и че самият кралски двор ще дойде да види как се жените в Шийн другата седмица — чест, каквато не бих и сънувал, нито дори за своето момиче. Но напълно сигурна ли си, че искаш големец, когато можеш да се омъжиш за хубав момък от Норфолк и да живееш близо до мен, в хубава малка къщичка, която съм готов да ти построя, и да ми позволиш да отгледам внуците си като свои деца, и да останеш тук като мое момиче?“

Ейми беше положила малките си ръце на раменете му и го бе вдигнала, беше заплакала, сгушила лице в топлия му жакет от домашнотъкан плат, а после беше вдигнала очи, широко усмихната, и беше казала:

— Но аз го обичам, татко, и ти сам каза, че трябва да се омъжа за него, ако съм сигурна — а, кълна се в бога, аз съм сигурна.

Той не беше настоял — тя беше единственото му дете от първата му женитба, негова обична дъщеря, и той никога не можеше да ѝ противоречи. И тя беше свикнала да постига своето. Никога не беше се замисляла, че преценката ѝ може да бъде погрешна.

Тогава тя беше сигурна, че обича Робърт Дъдли: всъщност, беше сигурна и сега. Не липсата на любов бе онова, което я караше да плаче нощем, сякаш никога нямаше да спре. А излишъкът от нея. Тя го обичаше, и всеки ден без него беше дълъг и празен. Тя беше изтърпяла много дни без него, когато той беше затворник и не можеше да дойде при нея. Сега, по една горчива ирония, точно тогава, когато той получи свободата си и своето издигане на власт, става хиляди пъти по-лошо, защото сега той можеше да дойде при нея, но предпочиташе да не го прави.

Мащехата ѝ я попита дали ще отиде при него в двора, когато пътищата станат годни за пътуване. Ейми заекна, докато отговаряше, и се почувства като глупачка, задето не знаеше какво ще последва оттук нататък, нито къде трябваше да отиде.

— Трябва да му пишете от мое име — каза тя на лейди Робсарт. — Той ще ми съобщи какво трябва да направя.

— Не искаш ли да му пишеш сама? — настоя мащехата ѝ. — Мога да напиша писмото вместо теб и ти да го препишеш.

Ейми извърна глава.



— Каква е ползата? — попита тя. — Той и без друго кара някой писар да му чете.

Лейди Робсарт, виждайки, че няма да изкуши Ейми да излезе от лошото си настроение, взе перо и лист хартия, и зачака.

— „Милорд“ — започна Ейми, със съвсем леко потрепване в гласа.

— Не можем да пишем „милорд“ — възрази мащехата ѝ. — Не и след като той изгуби титлата си заради държавна измяна, а тя не му е възстановена.

— Аз го наричам „милорд“ — гневно възрази Ейми. — Той беше лорд Робърт, когато дойде при мен, и за мен винаги е бил лорд Робърт, както и да го нарича някой друг.

Лейди Робсарт вдигна вежди, сякаш за да каже, че той бе нищожество, когато дойде при нея, и все още беше такъв, но написа думите, а после спря, докато мастилото засъхваше по подостреното перо.

„Не зная къде бихте желали да отседна. Да дойда ли в Лондон?“ — изрече Ейми с глас, тихичък като на дете. — „Да се присъединя ли към вас в Лондон, милорд?“

Елизабет цял ден беше като на тръни: изпращаше придворните си дами да видят дали братовчедка ѝ е влязла в голямата зала, пращаше пажове да мръзнат в двора на конюшните, така че братовчедка ѝ да бъде посрещната и доведена в приемната ѝ веднага. Катерина Нолис беше дъщеря на лелята на Елизабет, Мери Болейн, и беше прекарала много време с младата си братовчедка Елизабет. Момичетата бяха изградили помежду си предано приятелство през несигурните години на детството на Елизабет. Катерина, с девет години по-възрастна от Елизабет, непостоянен член на неофициалния двор от деца и млади хора, които се бяха събирали около детската стая на младите кралски особи в Хатфийлд, беше мила и великодушна другарка в игрите, когато самотното малко момиче беше търсило компанията ѝ, а когато Елизабет поотрасна, те откриха, че имат много общи неща. Катерина бе високообразовано момиче, протестантка по цялостно убеждение. Елизабет, не толкова убедена и с много повече неща за губене, винаги

беше изпитвала скрито възхищение към безкомпромисно ясните възгледи на братовчедка си.

Катерина беше останала с майката на Елизабет, Ан Болейн, през последните ужасни дни в Тауър. От този ден нататък тя хранеше пълна убеденост в невинността на леля си. Нейното тихо уверение, че майката на Елизабет не бе нито блудница, нито вещица, а жертва на дворцова интрига, беше тайна утеха за малкото момиче, чието детство бе преследвано от злостни клевети срещу майка му. В деня, когато Катерина и семейството ѝ бяха напуснали Англия, прокудени от законите на кралица Мери против ереста, Елизабет беше заявила, че сърцето ѝ е сломено.

— Успокойте се. Тя скоро ще бъде тук — увери я Дъдли, когато откри Елизабет да крачи от един прозорец в двореца Уайтхол до другия.

— Знам. Но си мислех, че ще пристигне вчера, а сега се тревожа, че това ще стане едва утре.

— Пътищата са лоши, но тя със сигурност ще дойде днес.

Елизабет усукваше ресните на завесата между пръстите си и не забелязваше, че раздробява подгъва на старата тъкан. Дъдли отиде до нея и внимателно пое ръката ѝ. При вида на тази негова дързост наблюдаващите го придворни вкупом си поеха дъх, но бързо замълчаха. Да улови ръката на кралицата без подкана, да разплете пръстите ѝ, да хване здраво двете ѝ ръце в своите, и да ги разтърси леко!

— Успокойте се сега — каза Дъдли. — Дали днес или утре, тя ще е тук. Искате ли да излезем на езда — може да я пресрещнем случайно?

Елизабет погледна към металносивото небе, което притъмняваше от ранния здрач на зимата.

— Всъщност не — призна тя неохотно. — Ако я изпусна по пътя, това само ще удължи чакането. Искам да бъда тук, за да я поздравя.

— Тогава седнете — нареди той. — И поръчайте да донесат карти. Можем да играем, докато тя пристигне тук. А ако не стигне дотук днес, можем да играем, докато спечелите от мен петдесет паунда.

— Петдесет! — възкликна тя, моментално отклонена от мислите си.

— А вие няма нужда да залагате нищо повече от един танц след вечеря — каза той мило.

— Спомням си някои хора да разказват, че са губили цели състояния, за да развличат баща ви — отбеляза Уилям Сесил, като се приближи до масата, когато донесоха картите.

— Ето, той наистина беше комарджия — съгласи се дружелюбно Дъдли. — Кого ще вземем за четвърти играч?

— Сър Никълъс. — Кралицата се огледа наоколо и се усмихна на съветника си. — Ще се присъедините ли към нас за една игра на карти?

Сър Никълъс Бейкън, едрият и пълен зет на Сесил, се наду като платно на гротмачта при този комплимент на кралицата, и се приближи до масата. Пажът донесе ново тесте, Елизабет размеси твърдите карти с техните застрашителни изображения, подаде ги на Робърт Дъдли да „сече“, и започнаха да играят.

В коридора пред приемната настъпи оживление, а после на прага се появиха Катерина и Франсис Нолис. Бяха красива двойка: Катерина — жена в средата на трийсетте си години, скромно облечена и очаквателно усмихната, съпругът ѝ — елегантен мъж в средата на четирийсетте. Елизабет скочи на крака, като разпиля картите, и изтича през приемната към братовчедка си.

Катерина се сниши в реверанс, но Елизабет се хвърли в обятията ѝ и двете жени се прегърнаха, и двете — просълзени. Отдръпвайки се назад, сър Франсис се усмихна благосклонно на топлото посрещане, оказано на съпругата му.

„О, да, ти можеш да се усмихваш“, отбеляза мислено Робърт Дъдли, спомняйки си, че винаги беше приемал с неприязън самодоволното лъчезарно излъчване на този човек. „Мислиш си, че чрез това приятелство ще се издигнеш до власт и влияние, но ще откриеш, че грешиш. Тази млада кралица не е глупачка, няма да смесва любовта и интересите си, освен ако това смесване не е в нейна изгода. Тя ще те обича, но няма да те издигне до високо положение, освен ако не е за нейна собствена облага...“

Сякаш беше усетил прикования върху него поглед на Робърт, сър Франсис вдигна очи и му се поклони отривисто.

— Сърдечно ви приветствам с добре дошъл обратно в Англия — каза вежливо Дъдли.

Сър Франсис хвърли поглед наоколо: очите му обходиха кралския двор, пълен със стари съюзници, заговорници, покаяли се врагове, както и доста нови лица, и се спряха отново на Робърт Дъдли.

— Е, ето ни тук най-сетне — каза той. — Кралица — протестантка на трона, аз — завърнал се от Германия, а вие — излязъл от Тауър. Кой би си го помислил?

— Беше дълго и опасно пътуване за всички нас, пилигримите — каза Робърт, като все така се усмихваше.

— Мисля, че във въздуха още витае известна опасност за някои от нас — каза оживено сър Франсис. — Не бяха изминали и пет минути от завръщането ми в Англия, когато някой ме попита дали смятам, че имате твърде голямо влияние и трябва да бъдете обуздан.

— Наистина ли? — каза Робърт. — И вие отговорихте...?

— Че съм се върнал в Англия преди няма и пет минути и тепърва ще си оформям мнение. Но трябва да внимавате, сър Робърт. Имате врагове.

Робърт Дъдли се усмихна.

— Те съпътстват успеха — каза той безгрижно. — И затова се радвам, че ги има.

Елизабет протегна ръка на сър Франсис, все още прегърнала Катерина здраво през кръста.

Сър Франсис пристъпи напред, падна на едно коляно и целуна ръката ѝ.

— Ваша светлост — каза той.

Робърт, вещ познавач на тези въпроси, се възхити на плавния поклон чак до коляното, и после — на елегантността, с която сър Франсис се надигна. „Да, но това няма да ти донесе особена полза, помисли си той. Този двор е пълен с покорни кученца, обучени от опитни кукловоди. Един грациозен поклон няма да ти спечели нищо...“

— Сър Франсис, с огромно нетърпение чаках пристигането ви — каза Елизабет, сияеща от щастие. — Съгласен ли сте да приемете пост в моя Частен съвет? Изпитвам огромна нужда от разумните ви съвети.

„Частният съвет! Мили боже!“ — възкликна мислено Робърт, разтърсен от завист.

— За мен ще бъде чест — каза сър Франсис, като се поклони.

— Бих искала също и да постъпите на служба като помощник-шамбелан на домакинството ми, и началник на стражата — продължи Елизабет, назовавайки две доходни длъжности, които носеха със себе си малко състояние под формата на подкупи от хора, търсещи достъп до кралицата.

Усмивката на Робърт Дъдли не трепна дори за миг: изглеждаше възхитен от благоволението и късмета, изсипали се като дъжд върху новодошлия. Сър Франсис покорно се поклони, а Дъдли и Сесил се приближиха до него.

— Добре дошъл у дома! — каза топло Сесил. — И добре дошъл на служба при кралицата.

— Наистина! — съгласи се Робърт Дъдли. — Наистина топло посрещане за вас! Виждам, че вие също ще си създадете собствени врагове.

Катерина, която досега бе разговаряла оживено с кралицата, искаше да представи дъщеря си, която щеше да бъде придворна дама на Елизабет.

— А ще ми позволите ли да представя дъщеря си Летиша? — попита тя. Махна с ръка към вратата и момичето, което се беше отдръпнало назад, почти скрито от завесите, излезе напред.

Уилям Сесил, човек, който не се поддаваше на женския чар, рязко си пое дъх при вида на красотата на седемнайсетгодишното момиче, и стрелна сър Франсис с удивен поглед. По-възрастният мъж се усмихваше: едното ъгълче на устата му беше леко извито нагоре, сякаш знаеше какво си мисли Сесил.

— За бога, по външност това момиче е истинска двойница на кралицата — прошепна му Сесил. — Само че... — той млъкна рязко, преди да допусне грешката да каже „по-изящна“ или „по-красива“. — Направо можете да обявите съпругата си за незаконна дъщеря на Хенри VIII и да приключите с въпроса.

— Тя никога не го е твърдяла, аз никога не съм го твърдял, и не предявяваме претенции за това сега — каза категорично сър Франсис, сякаш придворните до един не се мушкаха тайно в ребрата и не шушукаха, докато младото момиче бавно поруменя, но тъмните му очи, приковани в кралицата, не трепнаха и за миг. — Всъщност намирам, че тя много прилича и на моя род.

— Вашият род! — Сесил потисна смеха си. — Тя е Тюдор до мозъка на костите, само че притежава и цялата съблазнителна привлекателност на жените от фамилията Хауърд.

— Не го твърдя — повтори сър Франсис. — И смятам, че в този двор и в тези времена за нея ще е по-добре, ако никой не го отбелязва.

Дъдли, който бе видял веднага приликата, наблюдаваше съсредоточено Елизабет. Отначало тя поднесе ръката си на момичето за целувка, с обичайното си вежливо държание, почти без да вижда девойката, чиято глава беше сведена в реверанс, а светлата ѝ медночервена коса — скрита от шапчицата. Но после, когато момичето се изправи и Елизабет го обхвана с поглед, Робърт видя как усмивката на кралицата бавно се стапя. Летиша приличаше на по-младо, позиящо копие на кралицата, сякаш статуетка от китайски порцелан, повтаряща формите на глинен калъп. До нея лицето на Елизабет беше твърде широко, носът в малко конската физиономия на фамилията Болейн — твърде дълъг, очите ѝ — твърде изпъкнали, устата ѝ — тясна. Летиша, със седем години по-млада от нея, не бе изгубила още детската си закръгленост, носът ѝ бе със съвършена извивка, косата — с цвят на по-тъмен бакър в сравнение с бронзовите оттенъци в косата на кралицата.

Докато гледаше момичето, Робърт Дъдли си помисли, че един по-млад мъж, един по-лекомислен мъж от него самия, би могъл да си въобрази, че странното чувство, което усеща в гърдите си, се дължи на преобръщането на сърцето му.

— Добре дошла си в моя двор, братовчедке Летиша — каза кралицата хладно. Хвърли бърз, раздразнен поглед на Катерина, сякаш тя можеше някак да носи вина, задето е отгледала такъв образец на съвършенство.

— Тя много се радва, че ще бъде на служба при вас — вметна спокойно Катерина. — И ще откриете, че тя е добро момиче. Все още е малко недодялана, ваша светлост, но тя ще усвои много бързо вашата елегантност. Много ми напомня за портретите на моя баща, Уилям Кери. Има удивителна прилика.

Уилям Сесил, който знаеше, че Уилям Кери бе толкова смугъл, колкото Хенри VIII и това момиче — рижокоси, прикри още едно рязко поемане на дъха, като си прочисти гърлото.

— А сега ще седнете, ще изпиете чаша вино и можете да ми разкажете всичко за пътуванията си. — Елизабет извърна поглед от младата красавица пред нея. Катерина занесе едно ниско столче до трона на братовчедка си, и даде знак на дъщеря си да се оттегли. Първата трудна стъпка беше изпълнена: Елизабет се беше изправила пред по-млад, далеч по-красив образ на собствената си зашеметяваща външност, и бе съумяла да се усмихва достатъчно любезно. Катерина се залови да разказва историите за пътуванията си и си помисли, че семейството ѝ се беше справило със завръщането си в Англия твърде добре, като се имат предвид всички обстоятелства.

Ейми чакаше отговор от Робърт, който да я упъти какво да прави. Всеки ден по пладне тя вървеше от къщата в продължение на половин миля надолу по алеята до пътя за Норич, по който щеше да се зададе вестоносец, ако изобщо дойдеше през този ден. Чакаше няколко минути, оглеждайки студения пейзаж, загърната в наметалото си, за да се предпази от болезнено студения февруарски вятър.

— Много лошо от негова страна — оплака се лейди Робсарт на вечеря. — Той ми изпрати пари за издръжката ти с бележка от писаря си — нито дори думичка от него самия. Хубаво отношение към мащехата ти, няма що.

— Той знае, че не го харесваш — отвърна разпалено Ейми. — След като никога не искаше да чуеш и думичка за него, когато той беше в немилост, защо да те удостоява с вниманието си сега, когато половината свят иска да е негов приятел?

— Много добре — каза по-възрастната жена, — щом и ти си доволна да те пренебрегват.

— Не съм пренебрегната — заяви упорито Ейми. — Защото през цялото това време той работи именно за мен и за нас.

— Значи угодниченето пред кралицата е работа, така ли? И то, когато тя е млада жена, похотлива колкото собствената си майка? С подобаващата съвест на рода Болейн? Е, изненадваш ме, Ейми. Няма много жени, които биха се радвали да бъдат оставени у дома, докато съпрузите им са на заповедите на такава жена.

— Всяка съпруга в Англия би трябвало да е във възторг — каза Ейми безцеремонно. — Защото всяка жена в Англия знае, че

единствено в двора могат да се печелят пари, да се печелят служби и да се раздават постове. Веднага щом натрупа състояние, Робърт ще се върне у дома и ще си купим собствена къща.

— Сайдърстоун няма да е достатъчно добър за вас тогава — подразни я мащехата ѝ.

— Винаги ще го обичам като свой дом, и ще се възхищавам на баща си за работата, която свърши там, и винаги ще съм му признателна за това, че ми го завеща — каза сдържано Ейми. — Но не, Сайдърстоун няма да е достатъчно добър за Робърт сега, когато е на висок пост в двора, и няма да е достатъчно добър за мен.

— Значи не възразяваш? — намекна лукаво мащехата ѝ. — Не възразяваш, че той хукна към Елизабет при възкачването ѝ на престола, и не си го виждала оттогава? А всички казват, че тя проявява по-голямо благоволение към него, отколкото към всички останали, и че той е винаги в нейната компания?

— Той е придворен — отвърна Ейми упорито. — Винаги е бил до крал Едуард, баща му винаги е бил редом до крал Хенри. От него се очаква да бъде до нея. Това е работата на един придворен.

— Значи не се страхуваш, че той ще се влюби в нея? — измъчваше я по-възрастната жена, знаейки, че докосва най-болното място на Ейми.

— Той е мой съпруг — каза спокойно Ейми. — А тя е кралицата на Англия. Тя знае това така добре, както и той. Тя беше гостенка на сватбата ми. Всички знаем какво е прието, и какво — не. Ще бъда щастлива да го видя, когато дойде, но докато настъпи този ден, ще го чакам търпеливо.

— Тогава си светица! — заяви безгрижно мащехата ѝ. — Защото аз на твое място щях да съм изпълнена с такава ревност, че щях да отида в Лондон и да настоя той да ми вземе къща начаса.

Ейми повдигна вежди — истинско олицетворение на презрението.

— Тогава вие много грешите по отношение на това, как е редно да се държи една съпруга на придворен — каза тя студено. — Десетки жени са точно в същото положение като моето и знаят как трябва да се държат, ако искат съпругът им да натрупа състояние в двора.

Лейди Робсарт се отказа от спора на този етап, но по-късно същата нощ, когато Ейми вече спеше в леглото си, тя взе перото и писа



на своя предизвикващ недоволството ѝ заварен зет:

„Сър Робърт,

Ако сега наистина сте толкова изтъкнат човек, колкото се говори, не подобава съпругата Ви да бъде изоставена у дома без добри коне или нови дрехи. Освен това, тя се нуждае от развлечения и от някоя благородна дама, която да ѝ прави компания. Ако не я повикате в двора, моля Ви, уредете Вашите знатни приятели (предполагам, че сега отново имате много такива) да я приемат да отседне в домовете им, докато намерите подходяща къща за нея в Лондон. Тя ще има нужда от ескорт, за да отиде дотам, и от компаньонка, тъй като аз не мога да я придружа, бидейки много заета с делата на фермата, която все още върви зле. Смея да кажа, че госпожа Одингсел ще бъде щастлива да получи това предложение. Ще се радвам да получа от Вас незабавен отговор (тъй като у мен липсват добротата и търпението на Вашата съпруга), а също и пълно уреждане на дълга Ви към мен, който е 22 лири.

Сара Робсарт“

В първата седмица на февруари Сесил седеше пред солидното си писалище с многобройните заключени чекмеджета в покоите си в двореца Уайтхол, зачетен в шифровано писмо от агента си в Рим. Първата му работа при възкачването на Елизабет на престола беше да постави толкова много доверени приятели, роднини и слуги в толкова много ключови кралски двореци в Европа, колкото можеше да си позволи, и да им нареди да го държат постоянно осведомен за всяка дума, за всеки слух, за всеки дори най-малък помен от мъла, в които се споменаваха Англия и нейната нова, неукрепнала още владетелка.

Радваше се, че беше внедрил мастър Томас Демпси в папския двор в Рим. Мастър Томас беше по-добре известен на колегите си в Рим като брат Томас, свещеник от католическата църква. Мрежата на

Сесил го бе уловила, когато пристигаше в Англия в първите седмици от царуването на новата кралица, със скрит в дисагите нож и с план за убийството ѝ. Човекът на Сесил в Тауър първо бе изтезавал брат Томас, а после го беше спечелил на тяхна страна. Сега той беше шпионин срещу бившите си господари, служещ на протестантите, против вярата на дедите си. Сесил знаеше, че това бе промяна във възгледите, породена насила от желанието на човека да оцелее, и че не след дълго свещеникът щеше отново да промени убежденията си. Но междувременно предоставеният от него материал беше неоценим, а той беше достатъчно добър учен, за да пише докладите си, а след това — да ги превежда на латински и после да преобръща латинския в шифър.

„Господин секретар, Негово Светейшество обмисля указ, който ще постановява, че монарсите еретици могат да бъдат справедливо отхвърляни от поданиците си, и че подобно опълчване, дори достигащо до въоръжен бунт, не е грях.“

Сесил се облегна назад в подплатения си с възглавници стол и препрочете писмото, за да се увери, че не е допуснал грешка в двойния превод — от кодирания текст, а после — от латински. Това беше съобщение от такава огромна важност, че той не можеше да го повярва, макар то да лежеше, написано на ясен и прост английски, пред него.

Това беше смъртна присъда за кралицата. То уверяваше всеки недоволен католик, че може да заговорничи срещу нея безнаказано, всъщност с благословията на Светия Отец. Това беше същински кръстоносен поход срещу младата кралица, по-могъщ и непредсказуем от атака на рицари тамплиери срещу маврите. То даваше позволение за действие на всеки побъркан наемен убиец, на всеки човек, таящ злоба, всъщност слагаше кинжала в ръцете им. То нарушаваше вечния, нерушим обет, че един миропомазан монарх разполага с подчинението на всички свои поданици, дори на несъгласните с него. То нарушаваше хармонията на вселената, която поставяше Бог над ангелите, ангелите — над кралете, кралете — над останалите смъртни. Беше също

толкова немислимо човек да посегне на един крал, колкото и един крал да посегне на ангел, или един ангел да поседне на Бог. Тази лудост на папата нарушаваше неписаното споразумение, че един земен монарх никога няма да насърчава поданиците на друг земен владетел да се надигнат срещу него.

Основното предположение винаги беше, че кралете трябва да се държат един за друг, че няма нищо по-опасно от това, народът да се сдобие с позволение да изявява волята си. Сега папата се готвеше да даде на народа позволение да се вдигне срещу Елизабет, и кой би могъл да знае колцина щяха да се възползват от това позволение?

Сесил се опита да притегли към себе си лист хартия и откри, че ръцете му треперят. За първи път през тези тревожни месеци той наистина мислеше, че ще бъдат победени. Мислеше, че се бе присъединил към обречена кауза. Не смяташе, че Елизабет може да оцелее след това. Имаше твърде много хора, които ѝ се бяха противопоставяли още от началото: научеха ли веднъж, че коварното им, предателско заговорничене вече не беше грях, щяха да се умножат като въшки. Достатъчно беше, че тя трябваше да се бори с църквата, с членовете на съвета си, със своя парламент, нито един от които не я подкрепяше напълно, а някои бяха в открита опозиция. Ако самият народ беше настроен против нея, тя нямаше да издържи дълго.

Той помисли за миг, само за миг, че може би щеше да стори по-добре, ако бе подкрепил Хенри Хейстингс като най-добрия протестантски претендент за трона, тъй като папата със сигурност не би се осмелил да свика бунт срещу един крал. За още един миг си помисли, че може би трябваше да настоява Елизабет да приеме издигането на Светото причастие, да запази църквата в Англия като папистка за около година, да облекчи прехода на църковната реформа.

Той стисна зъби. Стореното беше сторено, и на всички щеше да се наложи да живеят с грешките си, а някои щяха да умрат заради тях. Беше напълно сигурен, че Елизабет ще умре — да назовем само един от тях. Той склочи здраво ръце, докато престанаха да треперят, а после започна да кове планове как да се увери, че никой платен убиец няма да може да стигне до Елизабет в двора, когато излизаше на лов, когато пътуваше с лодка по реката, когато гостуваше някъде.

Беше кошмарна задача. Сесил остана буден цяла нощ, съставяйки списъци с хората, на които можеше да се довери, изготвяше

планове, за да се погрижи за охраната ѝ, и накрая разбра, че ако католиците в Англия се подчиняха на папата, както бе редно да направят, то тогава Елизабет беше осъдена, и единственото, което Сесил можеше да направи за нея, беше да забави погребението ѝ.

Ейми Дъдли не получи от съпруга си писмо, с което той да я кани в двора, нито дори такова, което да ѝ съобщи къде трябва да отиде. Вместо това получи много любезна покана от неговите братовчеди в Бъри Сейнт Едмъндс.

— Виждате ли? Той изпрати да ме вземат! — каза тя възхитено на мащехата си. — Казах ви, че ще изпрати да ме вземат, веднага щом може да го направи. Трябва да тръгна веднага щом неговите хора пристигнат да ме придружат.

— Толкова се радвам за теб — каза лейди Робсарт. — Изпратил ли е някакви пари?

Работата на Робърт като началник на кралската конница, беше да поръчва коне за нея, да управлява кралските конюшни, да се грижи за здравето и доброто състояние на всяко животно — от великолепните едри ловни коне до най-нищожните товарни животни от обоза. Конете на гостуващите благородници, с техните стотици слуги в ливреи, трябваше да бъдат настанявани в конюшните, на гостите на кралицата трябваше да бъдат предоставяни коне, за да могат те да излизат на езда с нея. Дамите от двора ѝ трябваше да имат дребни ездитни коне с кротък нрав. Сановниците на кралицата, явили се при коронацията ѝ като нейни защитници, трябваше да подслоняват в кралските конюшни конете си за турнирите. Ловните хрътки, ловните соколи, ястребите за лов, седлата и сбруята, каруците и двуколките за пищните кралски пътувания от един замък до друг, поръчването и доставянето на сено и фураж — за всичко това отговаряше сър Робърт.

„В такъв случай защо“, питаше се Сесил, „този човек разполагаше с толкова много време? Защо беше винаги редом до кралицата? От кога Робърт Дъдли се интересуваше от валутата на страната и нейната намаляваща стойност?“

— Трябва да изсечем нови монети — заяви сър Робърт. Той се беше вмъкнал на утринното съвещание на кралицата с нейния съветник чрез простичката идея да донесе вейка зеленеещи листа и да я положи върху държавните книжа на кралицата. „Сякаш е празнувал майския празник“, помисли си горчиво Сесил. Елизабет се беше усмихнала и му беше показала с жест, че може да остане, и сега той се включваше в съвещанието.

— По-дребните монети се олекотяват и съсипват, докато станат почти безполезни.

Сесил не отговори. Поне това беше очевидно от само себе си. Сър Томас Грешам в огромната си търговска къща в Антверпен изучаваше проблема от години, тъй като собствените му дела западаха катастрофално заради ненадеждната стойност на английската валута, и тъй като занятието му като заемодател на английските монарси ставаше все по-несигурно. „Но сега очевидно ще бъдем удостоени с възможността да чуем прозренията на сър Робърт Дъдли, далеч по-стойностни от мненията на Грешам“.

— Трябва да извадим от употреба старите монети и да ги заменим с валидни монети с правилни пропорции на съдържание.

Кралицата изглеждаше разтревожена:

— Но старите монети са били толкова орязвани и олекотявани, че няма да получим обратно и половината от златото си.

— Трябва да се направи — заяви Дъдли. — Никой не знае стойността на един пенс, никой не вярва на цената на една сребърна монета от четири пенса. Ако се опитате да си приберете стар дълг, както направих аз, откривате, че ви го връщат в монети, които са на половината стойност на сумата, която първоначално сте дали назаем. Когато нашите търговци отиват в чужбина да платят за покупките си, те трябва да стоят безучастно и да гледат отстрани, докато чуждите търговци вадят возни да претеглят монетите и им се смеят. Дори не си дават труд да погледнат стойността, щампована на лицевата страна: купуват само според теглото. Никой вече не вярва на английската валута. А най-голямата опасност е, че ако пуснем в обръщение нови монети от злато, с реална стойност, то тогава те просто биват третираны като фалшиви: не печелим нищо, освен ако първо не изтеглим от обръщение всички стари монети. В противен случай пропиляваме богатствата си.

Елизабет се обърна към Сесил.

— Прав е — призна неохотно той. — Точно това мисли и сър Томас Грешам.

— Лошата валута обезсилва добрата — заяви сър Робърт.

Имаше нещо в интонацията му, което привлече вниманието на Сесил.

— Не знаех, че сте изучавали търговски въпроси — отбеляза той любезно.

Единствен Сесил забеляза бързо прикритото развеселено изражение на лицето на по-младия мъж.

Но единствено Сесил го очакваше.

— Един добър служител на кралицата трябва да взема под внимание всичките ѝ нужди — каза сър Робърт спокойно.

„Мили боже, той е прихванал писмата на Грешам до мен“, отбеляза Сесил. За миг беше толкова удивен от безочията на по-младия мъж — да шпионира главния шпионин на кралицата — че едва можеше да говори. „Трябва да се е добрал до пратеника, да е преписал писмото и да го е запечатал отново. Но как? И на кой етап от пътуването на писмото от Антверпен? И ако може да се добере до писмата на Грешам до мен, какви други сведения има за моите?“

— Обикновеният метал обезсилва златото? — повтори кралицата.

Робърт Дъдли се обърна към нея.

— Във валутата, както и в живота — каза той тихо, сякаш за да го чуе само тя. — По-дребните радости, по-плебейските удоволствия отнемат от времето на един мъж или една жена, и поставят изисквания. По-изтънчените неща — истинската любов или духовният живот, който един мъж споделя със своя Бог — това са нещата, които се обезсилват и омаловажават от всекидневните грижи. Не мислите ли, че това е вярно?

За миг тя изглеждаше напълно омаяна.

— Така е — каза тя. — Винаги е по-трудно да намериш време за истински ценните преживявания, винаги има по-обикновени неща за вършене.

— За да бъдете изключителна кралица, трябва да избирате — каза той тихо. — Трябва да избирате най-доброто, всеки ден,

безкомпромисно, без да слушате съветниците си, направлявана единствено от собственото си вярно сърце и най-висша амбиция.

Тя ахна леко и го погледна, сякаш той можеше да разбули тайните на вселената, сякаш той бе като възпитателя си, Джон Дий, и можеше да разговаря с ангели и да предрича бъдещето.

— Искам да избира най-доброто — каза тя.

Робърт се усмихна.

— Знам, че искате. Това е едно от многото общи неща между нас. И двамата искаме само най-доброто. А сега имаме шанс да го постигнем.

— Валидна валута? — прошепна тя.

— Надеждна валута и истинска любов.

С усилие, тя откъсна очи от него.

— Какво мислите, Спирит?

— Проблемите със сеченето на монети са добре известни — каза Сесил обезкуражаващо. — Всеки търговец в Лондон би ви казал същото. Но средството за подобряване на положението не е толкова неизменно сигурно. Мисля, всички сме съгласни, че монета от една лира вече не струва един паунд в злато, но начинът да възстановим тази стойност ще е труден. Не може да се каже, че имаме излишно злато, за да сечем нови монети.

— Изготвил ли сте план как да вдигнете цената на валутата? — обърна се с настоятелен въпрос Дъдли към държавния секретар.

— Обмислях това заедно със съветниците на кралицата — каза сухо Сесил. — Мъже, които мислят върху този проблем от много години.

Дъдли му отправи неустоимата си широка усмивка.

— Тогава по-добре им кажете да побързат — препоръча той бодро.

— Изготвям план.

— Е, докато вие правите това, ние ще се разходим в градината — предложи Дъдли, умишлено правейки се, че не го е разбрал.

— Не мога да го изготвя сега! — възкликна Сесил. — Ще са нужни седмици, за да се направи подходящ план.

Но кралицата вече беше на крака: Дъдли ѝ беше предложил ръката си, и двамата изтичаха от приемната с бързината на ученици,

бягащи от училище. Сесил се обърна към придворните дами на Елизабет, които забързано правеха реверанси.

— Вървете с кралицата — каза той.

— Тя иска ли да я съпроводим? — запита една от дамите.

Сесил кимна.

— Придружете ги, и вземете шала й, днес е студено.

В градината Дъдли продължи да държи ръката на кралицата, и я пъхна под лакътя си.

— Мога да вървя и сама, знаете — каза тя наперено.

— Знам — каза той. — Но обичам да държа ръката ви, обичам да вървя до вас. Ще позволите ли?

Тя не каза нито „да“, нито „не“, но не отдръпна дланта си от ръката му. Както бе типично за нея, Елизабет винаги правеше една стъпка напред, а сетне — една назад. Веднага щом му позволи да задържи топлата й малка длан върху ръката си, тя реши да повдигне въпроса за съпругата му.

— Не ме питате дали може да доведете лейди Дъдли в двора — подхвана тя предизвикателно. — Не желаете ли тя да дойде тук? Няма ли да ме помолите тя да получи място на служба при мен? Изненадана съм, че не я споменахте, за да ми я предложите като придворна дама. Много бързахте да ми препоръчате сестра си.

— Тя предпочита да живее в провинцията — каза гладко Робърт.

— Значи сега имате провинциално имение?

Той поклати глава.

— Жена ми има къща в Норфолк, която наследи от баща си, но тя е твърде малка и твърде неудобна. Живее с мащехата си в Станфийлд Хол, наблизо, но тази седмица ще отседне при братовчедите ми в Бъри Сейнт Едмъндс.

— Смятате ли сега да купите къща? Или да построите нова?

Той сви рамене.

— Ще намеря добра земя и ще построя хубава къща, но ще прекарвам повечето си време в двора.

— О, наистина ли? — попита тя закачливо.

— Нима човек се отдалечава доброволно от слънчевата светлина и отива към сянката? Нима зарязва златото заради позлатата? Нима



опитва първо доброто вино, а сетне иска лошо? — Гласът му беше умишлено прелъстителен. — Ще остана в двора завинаги, ако ми позволите, греейки се на слънцето, обогатен от златото, пиян от уханието на най-замайващото и силно вино, което мога да си представя. Какво казвахме: че няма да позволим долното и обикновеното да затъмни най-доброто? Че ние, и двамата, би трябвало да имаме най-доброто?

Тя попиваше комплимента в мислите си в продължение на един дълъг, прекрасен миг:

— А съпругата ви трябва да е много стара?

Дъдли сведе поглед към нея и ѝ се усмихна, знаейки, че тя просто го дразни.

— Тя е на трийсет, само с пет години по-възрастна от мен — каза той. — Както мисля, че знаете. Бяхте на сватбата ми.

Елизабет направи лека гримаса:

— Беше преди много години. Почти я бях забравила.

— Близо десет години — каза той тихо.

— И дори тогава мислех, че е много възрастна.

— Беше само на двайсет и една.

— Е, за мен това беше преклонна възраст: аз бях само на шестнайсет. — Тя се престори, че трепва от изненада. — О! Както и вие. Не ви ли се стори странно, че се жените за жена, толкова по-възрастна от вас?

— Не бях изненадан — каза той с равен тон. — Възрастта и положението ѝ ми бяха известни.

— И все още нямате деца?

— Бог още не ни е благословил.

— Струва ми се, чух някаква незначителна мълва, че сте се оженили за нея от любов, от страстна любов, и противно на желанията на баща ви — предизвика го тя.

Робърт поклати глава.

— Той имаше възражения само защото бях толкова млад. Още нямах седемнайсет години, а тя беше само на двайсет и една. И предполагам, че щеше да ми избере по-добра съпруга, ако му бях дал този шанс. Но той не ми отказа позволение, щом го попитах, а Ейми донесе добра зестра. В Норфолк имаха добри пасища за овцете, а в онези дни баща ми имаше нужда да увеличи приятелите и влиянието

ни в източната част на страната. Тя беше единствената наследница на баща си, а той беше достатъчно доволен от този брак.

— Несъмнено е бил! — възкликна тя. — Синът на херцога на Нортъмбърланд да вземе момиче, което никога не е стъпвало в двора, което едва може да си напише името, и което, в момента, когато съпругът ѝ изпадна в беда, не правеше нищо, освен да си стои у дома и да плаче!

— Доста подробна трябва да е била тази незначителна мълва, която е стигнала до ушите ви — отбеляза Робърт. — Изглежда, знаете цялата история на брака ми.

Виновният кикот на Елизабет бе прекъснат рязко, когато придворната дама се появи зад тях.

— Ваша светлост, донесох ви шал.

— Не съм искала — каза Елизабет, изненадана. Тя се обърна отново към Робърт: — Да, разбира се. Чувах да се говори за женитбата ви. И за това що за жена е съпругата ви. Но го бях забравила.

Той се поклони: усмивката напираше да се появи върху устните му:

— Мога ли да подпомогна още малко паметта ви?

— Е — каза тя закачливо, — онова, което все още не знам, е защо, на първо място, сте се оженили за нея, и, ако е било от любов, както чух, дали все още я обичате.

— Ожених се за нея, защото бях на шестнайсет, млад мъж с гореща кръв, а тя имаше хубаво лице и беше податлива на ухажванията ми — каза той, като внимаваше да не позволи казаното да прозвучи твърде романтично на тази изключително критична слушателка, макар да помнеше много добре как бяха стояли нещата, и че тогава беше луд по Ейми, опълчвайки се срещу баща си и настоявайки да я вземе за своя съпруга на всяка цена. — Жадувах да стана женен мъж и да порасна — мислех си, че така ще стане. Имахме няколко години, през които се чувствахме добре заедно, но тя беше любимото дете на баща си и беше свикнала да я гледат. Честно казано, предполагам, че и аз бях любим син и бях презадоволен. Всъщност бяхме двойка разглезени, непокорни деца. Не се погаждахме много добре, след като чарът на новостта отмина. Бях в свитата на баща си в кралския двор, както знаете, а тя остана в провинцията. Тя нямаше влечение към дворцовия живот и — бог да я благослови — не притежава излъчване и грация.

Не притежава умения, необходими за един придворен, и няма желание да ги усвои.

После, ако трябва да кажа истината, когато бях в Тауър и тръпнех в ужас за живота си, отвикнах изобщо да мисля за нея. Тя ме посети един-два пъти, когато и съпругите на братята ми ги посещаваха, но не ми носеше утеха. Имах чувството, че слушам за някакъв друг свят: разказваше ми за реколтата от сено и за овцете, и за препирните със слугините. Просто имах чувството — погрешно, сигурен съм — че тя сякаш ме дразни, показвайки ми, че светът си върви и без мен. Звучеше така, сякаш беше по-щастлива без мен. Беше се върнала в къщата на баща си, беше свободна от петното на позора, сполетял моята фамилия, беше подхванала отново живота от детството си и почти ми се струваше, че предпочита да съм затворен на сигурно място, където не мога да се забъркам в неприятности. Би предпочела да съм затворник, отколкото изтъкнат човек в двора и син на най-изтъкнатия придворен.

Той направи кратка пауза.

— Вие знаете какво е — каза. — Когато си затворник, след известно време светът ти се смалва до каменните стени на килията ти, разходката ти е до прозореца и после обратно. Животът ти се състои само от спомени. А после започваш да копнееш за вечерята си. Тогава разбираш, че наистина си затворник. Не мислиш за нищо, освен за това, което е вътре. Забравил си да желаеш външния свят.

Елизабет на мига стисна ръката му със своята.

— Да — каза тя, за първи път без кокетна нотка в гласа. — Бог е свидетел, че зная какво е. И това помрачава обичта ти към всичко, което се намира отвън.

Той кимна.

— Да. Ние двамата знаем. После, когато ме освободиха, излязох от Тауър като съсипан човек. Цялото богатство и имущество на семейството ни бяха конфискувани. Бях бедняк.

— Здрав и снажен просяк? — предположи тя с усмивка.

— Дори не твърде здрав — каза той. — Бях напълно разорен и унижен, Елизабет. Бях паднал толкова низко, колкото можеше да падне човек. Майка ми беше умряла, молейки за свободата ни. Баща ми се беше отрекъл пред всички ни, беше казал, че нашата вяра е бедствие за кралството. Това разяждаше душата ми — толкова се срамувах. После,

макар да бе коленичил, за да се помири с тях, те въпреки всичко го екзекутираха като предател и, Бог да му е на помощ, той умря от недостойна смърт, която посрами всички ни.

Най-скъпият ми брат Джон се разболя, докато беше в Тауър с мен, и не можах да го спася, не можех дори да се грижа за него, не знаех какво да правя. Пуснаха го да отиде при сестра ми Мери, но той умря от болестта си. Беше само на двацет и четири години, но не можах да го спася. Бях се проявил като лош син и лош брат, и бях последвал един лош баща. Нямаше много неща, с които да се гордея, когато излязох от Тауър.

Тя чакаше.

— Нямаше къде да отида, освен в къщата на мащехата й в Станфийлд Хол, Норфолк — каза той — горчивината в гласа му още се усещаше остро. — Всичко, което притежавахме: лондонската къща, големите имения, къщата в Сайън — го нямаше вече. Бедната Ейми беше изгубила дори собственото си наследство, бащината си ферма в Сайдърстоун. — Той се изсмя кратко. — Кралица Мери беше настанила отново монахините в Сайън<sup>[1]</sup>. Представете си го само! Домът ми отново беше метох, и в голямата зала пееха Te Deum.

— Любезно ли се отнасяше с вас семейството й? — попита тя, досещайки се за отговора.

— Както би се отнасял всеки към един зет, представил се като най-изтъкнатия мъж в кралството, а сетне завърнал се у дома като затворник без пукната пара, поболял се от стоенето в тъмницата — каза той иронично. — Мащехата й така и не ми прости за прелъстяването на дъщерята на Джон Робсарт и рухването на неговите надежди. Закле се, че бил умрял от сломено сърце заради онова, което съм причинил на дъщеря му, и никога не ми прости и за това. Никога не ми даде повече от няколко пенса, които да сложа в джоба си. А когато научиха, че съм бил в Лондон да се срещна с някого, заплашиха да ме изхвърлят от къщата.

— Каква беше тази среща? — попита тя, свикнала на заговори.

Той сви рамене.

— О, във връзка с поставянето ви на престола — каза той, с много нисък глас. — Никога не спрях да заговорнича. Огромният ми страх беше, че сестра ви ще роди син и с нас ще е свършено. Но Бог беше добър към нас.

— Рискували сте живота си, за да заговорничите в моя полза? — попита тя, с широко отворени тъмни очи. — Дори тогава? Когато току-що сте бил освободен?

Робърт ѝ се усмихна.

— Разбира се — каза той спокойно. — Кой друг съществува за мен освен владетелката на Англия, Елизабет?

Тя тихо си пое дъх.

— А след това бяхте принуден да си стоите кротко у дома?

— Не и аз. Когато започна войната, брат ми Хенри и аз постъпихме на служба като доброволци под командването на Филип срещу французите в Ниските земи. — Той се усмихна. — Видях ви, преди да отплавам. Помните ли?

Погледът ѝ беше топъл.

— Разбира се. Бях там, за да се сбогувам с Филип и да подразня бедната Мери, и ето че се появихте вие, по-красив от който и да било авантюрист, потеглял някога на война: бяхте се навели и се усмихвахте надолу към мен от кралския кораб.

— Трябваше да намеря начин да се издигна отново — каза Робърт. — Трябваше да се махна от семейството на Ейми. — Направи пауза. — И от Ейми — призна той.

— Бяхте я разлюбили? — попита тя, стигайки най-последно до онази част от разказа, която бе очаквала през цялото време.

Робърт се усмихна.

— Онова, което удовлетворява един неопитен младеж на шестнайсет години, не може да задържи един мъж, който е бил принуден да погледне отблизо този живот, да разбере кое му е наистина скъпо, и да започне отново от самото дъно. По времето, когато излязох от Тауър, бракът ми беше приключил. Унизителното отношение на мащехата ѝ спрямо мен, докато тя стоеше и гледаше, само затвърди края. Лейди Робсарт ме докара до най-ниското възможно ниво на унижението. Не можах да простя на Ейми, че стоеше и гледаше това. Не можах да ѝ простя, че не застана на моя страна. Щях да я обичам по-истински и по-силно, ако бяхме излезли от онази къща заедно и се бяхме изправили пред бедите и трудностите. Но тя си седеше на малкото столче до огнището и от време на време, когато вдигнеше поглед от ризите, които поръбваше, ми напомняше, че

Бог ни заповядва да почитаме баща си и майка си, и че сме напълно зависими от фамилията Робсарт.

Той замлъкна наред изречението, с лице, потъмняло от спомена за гнева. Елизабет слушаше, прикривайки насладата си.

— И тъй... заминах да се бия в Ниските земи и мислех, че в тази война ще си създам име и ще натрупам състояние. — Той се изсмя кратко. — Това беше последният ми миг на суета — каза той. — Изгубих брат си, изгубих и по-голямата част от войската си, и изгубих Кале. Завърнах се у дома като един много смирен и унижен човек.

— А тя беше ли мила към вас?

— Именно тогава тя реши, че трябва да бъде водач на волски впряг — каза той горчиво. — Лейди Робсарт ми нареди да работя на полето.

— Не може да бъде!

— Искаше да ме види повален на колене. Онази нощ напуснах къщата и отсядах в двора или при приятели, готови да ме подслонят. Бракът ми беше приключил. В сърцето си бях свободен човек.

— Свободен човек? — попита тя с много тих глас. — Бихте се нарекъл „свободен човек“?

— Да — каза той твърдо. — Свободен съм отново да обичам, и този път няма да приема нищо, освен най-доброто. Няма да позволя монетата от обикновен метал да обезсили златото.

— Наистина — каза Елизабет, с внезапно хладен тон, отдръпвайки се бързо от опасната интимност. Обърна се и повика с жест придворната дама да пристъпи напред. — Сега ще взема шала — каза тя. — Можете да ни придружите.

Вървяха мълчаливо, докато Елизабет попиваше в съзнанието си онова, което ѝ беше казал, отсявайки подкрепената с доказателства истина от ласкателствата. Не беше такава глупачка, че да вярва на думата на един женен мъж. До нея Дъдли премисляше онова, което бе казал, решително пренебрегвайки едно неловко чувство за нелоялност към Ейми, чиято любов — той знаеше това — беше по-предана и по-силна, отколкото той решаваше да опише. Разбира се, напълно бе отрекъл любовта, която още хранеше към нея.

Сесил, сър Франсис Нолис и младият чичо на кралицата, двайсет и тригодишният Томас Хауърд, херцог на Норфолк, бяха доближили глави и се съвещаваха в усамотената прозоречна ниша на приемната: зад тях безделничеха придворните на кралицата — бъбреха, заговорничеха, флиртуваха. Кралицата, седнала на трона си, разговаряше с испанския посланик на безупречен испански. Сесил, наострил едно ухо да долови всяка опасност от този кът, въпреки всичко слушаше много внимателно сър Франсис.

— Трябва да намерим начин да претърсваме всички, преди да се явят пред кралицата, дори придворните.

— Ще нанесем големи оскърбления — възпротиви се херцогът. — А и заплахата със сигурност идва от обикновените хора.

— Идва от всеки убеден папист — каза Сесил рязко. — Когато бъде обнародвано, изявлението на папата ще превърне кралицата в жертвен агнец, каквато не е била никога преди.

— Тя вече не може да се храни пред публика — каза замислено сър Франсис. — Ще трябва да отказваме на хората позволение да идват и да я гледат как се храни.

Сесил се поколеба. Достъпът до монарха, или дори до великите лордове в техните зали, беше част от естествения порядък, начинът, по който винаги се бяха правили нещата. Ако това бъдеше променено, то дворът щеше да даде съвсем ясен сигнал на хората, че вече им няма доверие, и че се оттегля зад заключени врати.

— Ще изглежда странно — каза той неохотно.

— И едва ли ще може да се появява вече на публични шествия — каза сър Франсис. — Как може да стане това?

Преди Сесил да успее да го спре, сър Франсис повика с жест Робърт Дъдли, който се извини на групата около себе си и се запъти към тях.

— Ако го включите в съвещанията ни, аз се махам — каза рязко херцогът и се обърна настрана.

— Защо? — попита сър Франсис. — Той по-добре от всеки от нас знае как може да се направи това.

— Той не знае нищо, освен собствената си амбиция, а вие ще се разкайвате за деня, в който сте го включили в каквото и да е — каза Томас Хауърд грубо и обърна гръб, когато Дъдли дойде при останалите.

— Добър ден, сър Уилям, сър Франсис.

— Каква му е болката на младия Хауърд? — попита сър Франсис, когато херцогът се промуши покрай друг мъж и се отдалечи.

— Мисля, че скърби за изгряването на моята малка звезда — каза развеселено Дъдли.

— Защо?

— Баща му мразеше моя — каза Дъдли. — Всъщност Томас Хауърд арестува баща ми, братята ми и мен и ни откара в Тауър. Не мисля, че е очаквал да изляза отново.

Сър Франсис кимна, попивайки чутото.

— Сигурно се страхувате, че ще повлияе на кралицата и ще я настрои срещу вас?

— По-добре ще е той да се бои, че аз ще ѝ повлияя и ще я настроя срещу него — отвърна Дъдли. Усмихна се на Сесил. — Тя знае кои са приятелите ѝ. Знае кои ѝ останаха верни приятели през годините на бедите ѝ.

— А сега бедите не са свършили — каза сър Франсис, като се насочи към настоящия въпрос. — Говорим за безопасността на кралицата, когато излиза от двореца. Сър Уилям има вести, че папата ще оправдае използването на сила срещу нея от страна на обикновените хора.

Дъдли се обърна със зашеметено изражение към по-възрастния мъж.

— Това не може да е вярно! Той никога не би направил такова нещо! Това е възмутително!

— Въпросът все още се обмисля — каза рязко Сесил. — И ще чуем потвърждението съвсем скоро. А после за него ще научат и хората.

— Не съм чул нищо за това — възкликна Робърт.

„О, нима?“ — Сесил прикри усмивката си.

— Въпреки това съм сигурен, че е така.

За миг Дъдли остана безмълвен, потресен от новината, но отбелязвайки си в същото време, че Сесил имаше шпионин в самия двор на епископа на Рим. Мрежата от разузнавачи и доносници на Сесил се разрастваше до впечатляващи пропорции.

— Това означава отхвърляне на естествения порядък — каза той. — Тя беше миропомазана от един от собствените му епископи. Той не



може да го направи. Не може да насъска кучетата по свещена особа.

— Ще го направи — каза Сесил, подразнен от мудното мислене на младия човек. — Всъщност, вероятно вече го е направил. Това, което обмисляме, е как да попречим на някого да му се подчини.

— Казвах, че тя трябва да бъде държана далече от народа — обади се сър Франсис.

Бодър смях откъм трона накара и тримата да млъкнат рязко, да се обърнат и да се усмихнат към мястото, където кралицата размахваше закачливо ветрилото си и се смееше на посланика Фериа, който се бе изчервил — разкъсван между раздразнението и смеха. И тримата ѝ се усмигнаха: тя беше неустойима в радостта си, в игливостта си, в сияйната си енергичност.

— Хората са най-голямата гаранция за безопасността ѝ — бавно каза Дъдли.

Сесил поклати глава, но сър Франсис го възпря, като сложи длан върху ръкава му.

— Какво искате да кажете?

— Папата превръща това във въпрос, който зависи от обикновените хора, приканва ги да я нападнат, но той не познава тази кралица. Тя не бива да се крие от малцината мъже или жени, готови да ѝ навредят; би трябвало да излезе и да привлече любовта на всички останали. Тя ще бъде в най-голяма безопасност, ако всеки мъж, жена или дете в тази страна са готови да зложат живота си за нея.

— И как ще постигнем това?

— Вие вече го знаете — рязко каза Дъдли на Сесил. — Видяхте го. По време на шествието за коронацията тя спечели всяко едно сърце в онази тълпа. Трябва да поемем риска да я изведем при хората и да знаем, че те ще бъдат онези, които ще я защитят. Всеки англичанин трябва да бъде страж на кралицата.

Сър Франсис кимна бавно.

— А ако се стигне до чуждестранна инвазия, те ще се бият за нея.

— Един сам човек с един-единствен кинжал е почти неудържим — каза Сесил мрачно. — Тя може да спечели на своя страна сто, но ако един е против нея, и той е този с ножа, тогава тя ще е мъртва, а вината ще бъде наша. — Той направи пауза. — Тогава тронът ще бъде

наследен от кралица католичка, Англия ще се превърне в машина на интересите на Франция и с нас ще е свършено.

— Както казвате, такъв човек би бил неудържим — отвърна Робърт, без да личи, че е впечатлен от тази мрачна картина. — Но по вашия начин вие й давате двайсет стражи, може би трийсет. По моя начин аз й давам цяла Англия.

Сесил направи гримаса, когато чу романтичния език на помладия мъж.

— Все пак ще има места, където не можем да допуснем хората — настоя сър Франсис. — Когато кралицата се храни, когато минава през коридорите до параклиса си. Хората са твърде много и напират твърде плътно.

— Това би трябвало да ограничим — съгласи се Робърт. — И можем да сервираме вечерята й, без тя да присъства.

Сесил си пое рязко дъх.

— Без тя да присъства? Каква би била целта на това?

— Хората идват да видят трона, сребърните съдове и великолепната церемония — каза безгрижно Робърт. — Така или иначе ще идват. При условие, че има добро зрелище, не е нужно да я виждат лично. По време на религиозните празници и другите празнични дни тя трябва да присъства, за да покаже, че е в добро здраве и с висок дух. Но през повечето време може да се храни насаме с приятелите си, в безопасност. Стига зрелището да е достатъчно внушително, тръбите да свирят и да се сервира великолепно като за владетел, то хората ще си тръгват с чувството, че са видели едно добро представление. Ще си отиват, знаейки, че страната е богата и сигурна. Това трябва да направим. Трябва да им предоставим зрелището на трона. Не е необходимо кралицата винаги да е лично там, стига всеки да може да почувства присъствието й.

— Да сервираме вечерята й пред празен трон? — запита озадачено Сесил.

— Да — отвърна Дъдли. — И защо не? Правено е преди. Когато младият крал Едуард беше болен, всяка вечер сервираха вечерята му в златни блюда пред празен трон и хората идваха да гледат и си отиваха удовлетворени. Баща ми нареди така. Предоставяхме им впечатляващо зрелище на великолепие и богатство. А когато все пак я виждат, тя

трябва да бъде обичана, достижима, осезаема. Тя трябва да бъде кралица на народа.

Сесил поклати глава, но сър Франсис беше убеден.

— Ще говоря с нея за това — каза той, като хвърли поглед назад към трона. Испанският посланик се сбогуваше: тъкмо подаваше писмо, показно подпечатано с кралския герб на испанския император. Зорко наблюдавана от погледите на придворните, Елизабет пое писмото и — сякаш без да си дава сметка, че всички я наблюдават — го притисна към сърцето си.

— Мисля, ще се убедите, че Елизабет знае как да предостави добро зрелище — каза сухо Робърт. — Никога през живота си не е разочаровала никоя публика.

Икономът на Робърт Дъдли пристигна лично от Лондон, за да придружи Ейми за краткото пътуване до Бъри Сейнт Едмъндс, и да ѝ донесе кесия злато, парче кадифе в топъл червен цвят за нова рокля, и любящите почитания на съпруга ѝ.

Той доведе със себе си и дама, която да ѝ прави компания: госпожа Елизабет Одингсел, овдовялата сестра на един от старите и верни приятели на Робърт Дъдли, която беше с Ейми в Грейвсенд, а после я беше придружила в Чичестър. Ейми се зарадва да види отново дребната, тъмнокоса, енергична жена.

— Наистина, как се подобрява благосъстоянието ви — отбеляза бодро госпожа Одингсел. — Когато научих от брат си, че сър Робърт е назначен за началник на конницата, си помислих, че е добре да ти пиша, но не исках да изглежда, че се мъча да се домогна до някакъв пост. Помислих си, че сега сигурно имате много приятели, които искат да се възползват от познанството си с вас.

— Предполагам, че милорд има много нови приятели — каза Ейми. — Но аз все още живея много уединено тук в провинцията.

— Разбира се, сигурно. — Госпожа Одингсел хвърли бърз поглед из малкото, мразовито помещение, което оформяше главната част на квадратната каменна къща. — Е, разбрах, че трябва да направим поредица от посещения. Това ще е приятно. Ще правим обиколка, също като кралицата.

— Да — каза Ейми тихо.

— О! И щях да забравя! — Госпожа Одингсел размота един топъл шал от врата си. — Изпратил ти е прекрасна малка черна кобила. Можеш да я наречеш, както пожелаеш. Това ще направи пътуването ни весело, нали?

Ейми изтича до прозореца и погледна навън в двора. Малък ескорт товареше няколкото ѝ сандъка в една двуколка, а зад групата се виждаше миловидна черна кобила, която стоеше съвсем неподвижно.

— О! Толкова е хубава! — възкликна Ейми. За пръв път от възкачването на Елизабет на трона почувства как духът ѝ се повдига.

— Изпраща ти и кесия злато, за да уредиш дълговете му тук, и да си купиш каквото ти харесва — каза госпожа Одингсел, като затършува в джоба на пелерината си и извади парите.

Ейми взе в ръка тежката кесия.

— За мен — каза тя. От години не беше държала толкова пари.

— За теб тежките времена приключиха — каза тихо госпожа Одингсел. — Слава на Бога. За всички ни настъпиха най-сетне добрите времена.

Ейми и госпожа Одингсел започнаха пътуването си малко след зазоряване в една студена зимна утрин. Прекъснаха пътуването си в Нюбърг, където си починаха две нощи, после продължиха. Пътуването беше спокойно, помрачено единствено от студа, от зимния мрак и състоянието на пътищата. Но Ейми се радваше на новата си кобила, а госпожа Одингсел поддържаше висок духа ѝ, докато пътуваха по калните пътища и шляпаха през заледените локви.

Господин и госпожа Удс в Бъри Сейнт Едмъндс посрещнаха Ейми любезно и с видимо удоволствие. Увериха я, че е добре дошла да остане колкото поиска: сър Робърт беше споменал в писмото си, че тя ще бъде с тях до април.

— Изпратил ли е писмо за мен? — запита Ейми. Оживлението изчезна от лицето ѝ, когато ѝ отговориха отрицателно. Беше изпратил само кратка бележка, за да им съобщи да я очакват и да ги уведоми за продължителността на престоя ѝ.

— Каза ли, че ще идва тук? — попита тя.

— Не — каза отново госпожа Удс, почувствала се смутена, когато по лицето на Ейми премина сянка. — Предполагам, че е много

зает в двора — продължи тя, като се опитваше да подмине неловкия момент. — Съмнявам се, че още цели седмици няма да може да се прибере у дома.

Прищя ѝ се да си прехапе езика от раздразнение заради собствената си непохватност, когато осъзна, че за тази млада жена и съпруга ѝ нямаше дом. Върна се отново към добрите обноски на гостоприемна домакиня. Би ли искала Ейми да си почине след пътуването? Би ли искала да се измие? Веднага ли ще пожелае да вечеря?

Ейми каза рязко, че съжалява, че е много уморена, и ще откъдне в стаята си. Тя излезе бързо от стаята, като остави госпожа Удс и госпожа Одингсел сами.

— Уморена е — каза госпожа Одингсел. — Боя се, че не се чувства много добре.

— Да изпратя ли да повикат нашия лекар от Кеймбридж? — предложи господин Удс. — Той е много добър, ще се съгласи да дойде веднага. Голям привърженик е на поставянето на вендузи, за да се успокоят четирите основни телесни течности на пациента. Тя е много бледа: дали не е от онези, при които преобладава водата, как мислите?

Елизабет Одингсел поклати глава:

— Тя страда от силно неразположение — каза тя.

Господин Удс помисли, че тя има предвид лошо храносмилане, и се канеше да предложи смес от нишесте и прясно мляко, но госпожа Удс, спомнила си как бе зърнала за миг Робърт Дъдли — тъмноок, възседнал черен кон по време на шествието за коронацията, яздец зад кралицата, сякаш бе самият принц консорт, внезапно разбра.

Сесил, а не Дъдли бе онзи, който стоеше до кралицата след вечеря. Бяха ѝ поднесли вечерята с цялото великолепие на традицията, утвърдена от Тюдорите — големи блюда, които се предаваха надолу из дългата трапезария на двореца Уайтхол, биваха проверени за отрова от специалния служител, и ѝ се поднасяха от слугите, застанали на едно коляно. Трима от слугите, които сервираха храната, бяха нови и непохватни. Те бяха хора на Сесил, шпиони, внедрени на служба, за да я следят и пазят, като в същото време се учеха как да сервират, застанали на едно коляно.

Елизабет си вземаше по съвсем малко от всяко блюдо, а после изпращаше блюдата на фаворитите си, насядали из залата. Бдителни очи следяха къде се изпращат най-хубавите блюда, и когато едно блюдо със задушено еленово месо беше изпратено на Дъдли, се разнесоха няколко приглушени възражения. Шумният, радостен тътен от гласовете на бъбрещите придворни по време на вечеря изпълни голямата зала, слугите разчистиха масите, а после Сесил бе повикан с жест да се качи на издигнатия подиум и застана пред кралицата.

Елизабет даде знак на музикантите да засвирят: никой не можеше да чуе тихия им разговор.

— Някакви вести за наети убийци? — попита тя.

Сесил видя напрегнатото ѝ изражение.

— В безопасност сте — каза той уверено и спокойно, макар да знаеше, че никога вече не би могъл да ѝ каже искрено тези думи. — Пристанищата се наблюдават, пред портите ви има стражи. И мишка не може да влезе, без да разберем.

Тя успя да се усмихне слабо:

— Добре. Кажете им да стоят нащрек.

Той кимна.

— А колкото до Шотландия: прочетох бележката ви този следобед. Не можем да направим това, което предлагате — каза тя. — Не можем да подкрепим бунтовниците срещу една кралица: това означава да подкопаем установения закон. Трябва да изчакаме и да видим какво ще стане.

Бе точно както Сесил беше очаквал. Тя се ужасяваше до смърт да не допусне грешка. Сякаш беше живяла на ръба на катастрофата толкова дълго, че не можеше да събере сили да пристъпи нито напред, нито назад. И беше права да е предпазлива. Всяко решение в Англия имаше сто противници, всяка промяна имаше хиляда. Всичко, което застрашаваше благополучието на отделния човек, превръщаше този човек във враг; всичко, което бе в негова полза, го превръщаше в алчен, ненадежден съюзник. Тя беше кралица, току-що възкачила се на трона, и короната беше опасно нестабилна на главата ѝ. Тя не се осмеляваше да обмисля нищо, което би могло да подкопае властта на кралиците.

Сесил внимаваше по лицето му да не проличи дори следа от тези мисли. Негово дълбоко вкоренено убеждение беше, че интелектът на

една жена, дори така забележително добре образована като тази, не може да понесе бремето на твърде много информация, а темпераментът на една жена, особено тази, не е достатъчно силен за вземане на решения.

— Никога не бих могла да подкрепя бунт срещу една управляваща кралица — изтъкна тя.

Сесил тактично избегна да спомене годините, когато Елизабет беше център, а понякога — и подстрекателка — на дузина заговори срещу чистокръвната си, миропомазана полусестра.

— Много добре знам, че искате да подкрепим шотландските протестанти срещу регентката, кралица Мари дьо Гиз, но аз не мога да подкрепя бунтовници срещу властващ крал или кралица. Не мога да се намесвам в делата на друго кралство.

— Наистина, но френската принцеса е готова да се намеси във вашите — предупреди я той. — Вече е поставила хералдическите знаци на Англия в едната четвъртина на герба си, смята себе си за истинската престолонаследница на Англия, а половин Англия и по-голямата част от християнския свят ще кажат, че тя има това право. Ако нейният свекър, френският крал, реши да подкрепи претенциите ѝ за вашия трон, французите могат да нахлуят в Англия още утре, а какъв по-удобен брод за влизане в страната от Шотландия и севера? Майка ѝ, французойка, държи Шотландия за французите в качеството си на регент, френските войници вече се струпват на северната ви граница: какво правят там, ако не чакат да нахлуят? Тази битка е неизбежна. По-добре да се бием с френската армия в Шотландия, с шотландските протестанти на наша страна, отколкото да ги чакаме да се зададат с маршова стъпка по Големия северен път, когато не знаем кой може да се вдигне на оръжие на наша страна и кой може да се вдигне на тяхна страна.

Елизабет се сепна: появата на английските леопарди върху герба на дъщерята на Мари дьо Гиз бе оскърбление, което попадна право в изпълненото ѝ с ревниво собственическо чувство сърце.

— Тя не се осмелява да предяви претенции за трона ми. Никой не би предпочел да се надигне в нейна защита, не би предпочел нея пред мен — каза тя дръзко. — Никой не би искал още една католичка на име Мери на трона.

— Стотици биха го поискали — каза обезкуражаващо Сесил. — Хиляди.

Това я възпря, както той бе предвидил, че ще стане. Видя как тя пребледня леко.

— Хората ме обичат — заяви Елизабет.

— Не всички.

Тя се засмя, но в гласа ѝ нямаше истинска веселост:

— Нима искате да кажете, че имам повече приятели в Шотландия, отколкото в северна Англия?

— Да — каза той безцеремонно.

— Филип Испански ще остане мой съюзник, ако бъдем нападнати — заяви тя.

— Да, докато смята, че ще станете негова съпруга. Но можете ли още дълго да поддържате у него това убеждение? Невъзможно е наистина да смятате да се омъжите за него!

Елизабет се изкикоти като момиче и, без да си дава сметка, че се е издала, хвърли поглед през стаята към Робърт Дъдли, седнал между други двама красиви млади мъже. Без всякакво усилие той успяваше да ги засенчи. Отметна глава, разсмя се и щракна с пръсти да донесат още вино. Един слуга, усърдно пренебрегвайки други жадни участници в пиршеството, скочи да изпълни желанието му.

— Може да се омъжа за Филип — каза Елизабет. — А мога и да го накарам да чака.

— Важното — каза внимателно Сесил — е да си изберете съпруг и да ни дарите с наследник. Това е начинът да опазим страната от принцеса Мери. Ако имате силен съпруг до себе си и син в люлката, никой няма да иска друга кралица. Хората дори ще си затворят очите за религията в името на осигуряването на наследник.

— Не ми беше предложен никой, когото бих могла със сигурност да харесам за свой съпруг — каза тя, готвейки се да подхване любимата си, изключително дразнеща тема. — И се чувствам щастлива в сегашното си състояние на неомъжена жена.

— Вие сте кралицата — каза рязко Сесил. — А кралиците нямат право да избират безбрачието.



Робърт вдигна бокала си в наздравица за една от дамите на Елизабет, най-новата му любовница, приятелката ѝ я смушка и тя му отправи престорена усмивка през стаята. Елизабет като че ли не забеляза нищо. Сесил знаеше, че нищо от станалото не ѝ е убягнало.

— А Шотландия? — напомни ѝ той.

— Рискът е много голям. Много е хубаво да кажем, че шотландските протестантски лордове могат да се вдигнат на бунт срещу Мари дьо Гиз, но какво ще стане, ако не го направят? Или ако го сторят и претърпят поражение? В какво положение се оказваме тогава — победени в една война, която сме предизвикали сами? Намесили се във вътрешните дела на една миропомазана кралица. Какво друго би означавало такава постъпка, ако не да се противопоставим на самата Божия воля? И да предизвикаме френско нашествие?

— Било то в Шотландия или в Англия, ние ще трябва да се изправим пред французите — предрече Сесил. — Или с испанците на наша страна, или без тях. Това, което ви съветвам, ваша светлост — не, това, което ви умолявам да разберете — е че ще трябва да се изправим лице в лице с французите и че би трябвало да го сторим в избрано от нас време и място, и със съюзници. Ако се бием сега, разполагаме с испанците като свои приятели. Ако допуснете да мине твърде дълго време, ще трябва да се сражавате сама. И тогава със сигурност ще загубите.

— Ще предизвикаме гнева на католиците в Англия, ако ни видят да се присъединяваме към протестантската кауза срещу една законна кралица католичка — изтъкна тя.

— Вие сте позната като принцеса на протестантите, това няма да ги изненада твърде, и не влошава положението ни. А мнозина от тях, дори да са отявлени католици, ще се радват да видят французите сериозно сразени. Много от тях са на първо място англичани, а след това — католици.

Елизабет се размърда раздразнено на трона си.

— Не искам да бъда известна като протестантската кралица — каза тя ядосано. — Нима не сме провели достатъчно разследвания на вярата на хората, че да се налага да преследваме отново душите им? Не могат ли хората просто да отдават почит на Бог както желаят, и да оставят другите също да изповядват вярата си? Трябва ли да търпя постоянното допитване на епископите до Камарата на общините за

това, какво мисля, за това, какво би трябвало да мислят хората? Не може ли да им е достатъчно това, че възстановихме църквата и я превърнахме отново в онова, което беше тя по времето на баща ми, но без неговите наказания?

— Не — каза той искрено и добави: — Ваша светлост — когато тя го стрелна със суров поглед. — Отново и отново ще бъдете принуждавана да вземете страна. Църквата се нуждае от водачество, вие трябва да я ръководите или да я оставите на папата. Кое ще изберете?

Видя как погледът ѝ се отклони: тя гледаше покрай него към Робърт Дъдли, който се беше надигнал от мястото си на масата и вървеше бавно през стаята към масата, където седяха придворните дами. Когато се приближи, всички се обърнаха към него, без видимо да бяха помръднали: главите на всички се завъртяха като цветя, търсещи слънцето: настоящата му фаворитка се изчерви в очакване.

— Ще помисля за това — каза тя рязко. Присви пръст към Робърт Дъдли и той плавно смени посоката, приближи се до подиума и се поклони.

— Ваша светлост — каза той любезно.

— Бих искала да танцувам.

— Бихте ли ми оказали тази чест? Копнеех да ви поканя, но не се осмелявах да прекъсна разговора ви, изглеждахте толкова сериозна.

— Въпросът беше не само сериозен, но и смешен — напомни ѝ мрачно Сесил.

Елизабет кимна, но той видя, че беше изгубил вниманието ѝ. Тя се надигна от мястото си: сега виждаше само Робърт. Сесил отстъпи в страни, тя го подмина и отиде в центъра на дансинга. Робърт ѝ се поклони изцяло като италианец, и взе ръката ѝ. При докосването му в бузите на Елизабет нахлу лека руменина. Тя извърна глава от него.

Сесил наблюдаваше групата танцьори иззад гърба на двойката — Катерина и Франсис Нолис зад тях, сестрата на Робърт, лейди Мери Сидни, и партньора ѝ, други придворни дами и господа, но никоя двойка не беше и наполовина така красива както кралицата и нейния фаворит. Сесил не можа да се сдържи и се усмихна на двамата — сияещи, подходящи си, красиви хора. Елизабет долови благосклонния му поглед и му отпрати дръзка усмивка. Сесил сведе

глава. В края на краищата, тя беше млада жена, не само кралица, а за Англия беше добре да има весел кралски двор.

По-късно същата нощ, в притихналия дворец, под непрогледно черно небе, дворът спеше, но Сесил беше буден и нащрек. Беше метнал една роба върху ленената си нощна риза и беше седнал пред голямото си писалище, притиснал босите си крака до подплатения с кожа край на халата си, за да се предпази от зимната студенина на каменния под. Перото му дращеше по ръкописа, докато той съставяше списъка на кандидатите за ръката на кралицата, и предимствата и недостатъците на всеки брак. Сесил беше голям майстор на списъците: походът им надолу по листа съответстваше на подредения ход на мислите му.

#### „Съпрузи за кралицата

1. Крал Филип Испански — ще се нуждае от разрешение за брак от папата ще ни подкрепи срещу Франция и ще ни спаси от опасността, която представлява нахлуването на французите в Шотландия, но ще използва Англия във войните си (народът никога няма да го приеме втори път- може ли той изобщо да стане баща на дете) — тя бе привлечена от него преди, но може би е било просто от злоба, и само защото той беше женен за сестра ѝ.

2. Ерцхерцог Карл — Хабсбург, но свободен да живее в Англия — Съюз с испанците — говори се, че е фанатично-религиозен, говори се, че е грозен, а тя не може да понася грозотата дори у мъжете.

3. Ерцхерцог Фердинанд — негов брат, следователно предимствата са същите, но се говори, че е приятен и с похубава външност — по-млад, следователно по-гъвкав и податлив на манипулиране? Тя никога няма да търпи господар, нито пък ние.

4. Принц Ерик Шведски — бракът би бил прекрасен за него и ще зарадва балтийските търговци, но няма да ни бъде от помощ в друго отношение. Ще превърне французите и испанците в наши закleti врагове и то само заради оскъдната полза от един слаб съюзник (протестантски, разбира се). А също и богат, което би ни помогнало много.

5. Граф Аран — втори наследник на шотландския престол след принцеса Мери; може да поведе испанската кампания от наше име — красив, протестант, беден (и следователно изпълнен с признателност към мен). Ако той победи французите в Шотландия, най-лошата опасност за нас ще изчезне, а един негов и на кралицата син най-после ще обедини кралствата. Една шотландско — английска монархия ще реши всичко...

6. Англичанин от неблагороден произход — тя е млада жена и рано или късно ще хареса някой, който се навърта постоянно около нея. Това би бил най-лошият избор: той ще облагодетелства собствените си приятели и роднини, ще разгневи други семейства, ще се стреми към власт, по-голяма от тази, за която е годен, разчитайки на познанията си за страната — катастрофа за мен..."

Сесил спря рязко и докосна устните си с перото.

„Невъзможно е, написа той. Не можем да позволим един сдобил се с прекомерна власт поданик да издигне собственото си семейство и да я настрои срещу мен и моите близки. Слава на бога, не Робт. Дъдли е вече женен, иначе щеше да крои планове да докара този флирт по-далече. Познавам него и неговите..."

Той седеше в нощната тишина на двореца. Отвън на куличката избуха кукумявка, която си търсеше другар. Сесил си помисли за спящата кралица и лицето му омекна и се отпусна в усмивка, нежна

като на баща. После придърпа към себе си чист лист хартия и започна да пише:

„До граф Аран  
Милорд,

В този напрегнат за Вашите дела миг приносителят на настоящото ще Ви предаде моите благопожелания и надеждите ми, че ще му позволите да ви съдейства да дойдете в Англия, където за дома ми и слугите ми ще е чест да бъдат на Ваше разположение...”

В личните си покои в двореца Уайтхол, Елизабет препрочиташе любовно писмо от Филип Испански — третото от поредица писма, които ставаха все по-пламенни с течение на кореспонденцията. Една от придворните ѝ дами, лейди Бети, проточи врат да разчете думите наопаки, но не можа да разбере латинския текст, и безмълвно прокле слабото си образование.

— О, слушайте — ахна Елизабет. — Той казва, че от мисли за мен не може нито да яде, нито да спи.

— Тогава сигурно е станал ужасно кльощав — каза рязко Катерина Нолис. — Винаги е бил прекалено слаб: имаше крака като на гълъб.

Лейди Мери Сидни, сестрата на Робърт Дъдли, се изкикоти.

— Тихо! — сгълча ги строго Елизабет: тя винаги беше чувствителна относно положението на друг монарх. — Той е много изискан. И, във всеки случай, смея да кажа, че си хапва добре. Това е само поезия, Катерина. Казва го просто за да ми угоди.

— Само глупости — промърмори полугласно Катерина. — И при това — папистки глупости.

— Той казва, че се е борил със съвестта си, и се е борил с уважението си към моята вяра и моето възпитание, и че е сигурен, че можем някак да намерим начин, който позволява и на двамата ни да продължим да изповядваме вярата си, и въпреки това да съберем сърцата си.

— Ще доведе дузина кардинали в свитата си — предрече Катерина. — И Инквизицията след тях. Той изобщо не храни привързаност и топли чувства към вас, това е само политика.

Елизабет вдигна очи.

— Катерина, той наистина изпитва обич към мен. Ти не беше тук, иначе щеше да я видиш сама. По онова време всички го отбелязваха, беше истински скандал. Убедена съм, че щяха да ме оставят в Тауър или под домашен арест до края на живота ми, ако той не се беше застъпил за мен срещу зложелателството на кралицата. Той настоя да се отнасят към мен като към принцеса и наследница... — Тя млъкна рязко и приглади златния брокат на роклята си. — И беше много нежен към мен. — Гласът ѝ прие типичната си, нарцистична напевна интонация. Елизабет бе винаги готова да се влюби в себе си. — Той ми се възхищавате, честно казано: той ме обожаваше. Истински принц, истински крал, и отчаяно влюбен в мен. Докато сестра ми стоеше затворена в очакване да роди, ние прекарахме много време заедно и той беше...

— Няма що, прекрасен съпруг ще излезе от него — прекъсна я Катерина. — Щом е флиртувал с балдъзата си, докато съпругата му е очаквала дете.

— Тя не чакаше наистина дете — каза Елизабет надменно, измествайки темата. — Само си мислеше, че чака дете, защото беше толкова подута и болна...

— Толкова по-мило от негова страна тогава — тържествуващо каза Катерина. — Значи е флиртувал с балдъзата си, когато съпругата му е била болна и сломена заради нещо, което не е зависело от нея. Ваша светлост, напълно сериозно — не можете да се омъжите за него. Народът на Англия няма да приеме отново испанския крал, първия път тук го мразеха, ще бъдат разярени, ако се върне отново. Той опразни хазната, разби сърцето на сестра ви, не я дари със син, изгуби Кале, който дотогава бе наш, и прекара последните няколко месеца в изключително позорни любовни връзки с дамите в Брюксел.

— Не! — възкликна Елизабет: вниманието ѝ на мига беше отклонено от любовното писмо. — Значи това има предвид той, когато казва, че нито яде, нито спи?

— Защото вечно дели постеля с дебели бургерски съпруги. Похотлив е като маймуна! — Катерина засия, когато чу неустоимия

кикот на братовчедка си. — Със сигурност трябва да можете да се справите по-добре, отколкото да се задоволявате с огризките на сестра си! Не сте такава стара мома, че да се налага да се задоволявате със студено месо, с нечий бивш съпруг. Има по-добри възможности за избор.

— О! И ти кого би искала да приема? — попита Елизабет.

— Граф Аран — каза бързо Катерина. — Той е млад, протестант е, красив е, изключително обаятелен е — срещнах го за кратко и веднага се влюбих в него — и когато наследи престола, ще обедините Англия и Шотландия в едно кралство.

— Само ако Мари дьо Гиз ни направи услугата да падне мъртва, последвана от дъщеря си — изтъкна Елизабет. — А Мари дьо Гиз е в добро здраве и дъщеря ѝ е по-млада от мен.

— И по-странни неща са се случвали, за да способстват да се изпълни Божията воля — каза уверено Катерина. — А ако регентката Мари остане жива, защо да не може един прекрасен протестантски наследник да я измести от трона ѝ?

Елизабет се намръщи и хвърли поглед из стаята, за да види кой ги слуша.

— Достатъчно, Катерина, сватосването не ти приляга.

— Въпросът е както за сватосването, така и за безопасността на нашата нация и на вярата ни — каза Катерина, без да се разкайва за думите си. — Вие имате шанса да подсиgurите Шотландия за сина си и да я спасите от Антихриста на папството, като се омъжите за красив млад мъж. На мен това ми звучи така, сякаш няма никакво решение за вземане. Кой не би искал граф Аран, който се сражава на страната на шотландските лордове за Божието царство на земята, и би донесъл на бъдещата си съпруга кралство Шотландия?

Катерина Нолис може и да беше сигурна в предпочитанието си към младия граф Аран, но в края на февруари в двора на Елизабет се появи друг кандидат за ръката ѝ: австрийският посланик, граф Фон Хелфенщайн, представи кандидатурата на Хабсбургските ерцхерцоzi — Карл и Фердинанд.

— Вие сте като цвете, нападнато от пеперуди — усмихна се Робърт Дъдли, докато се разхождаха в студените градини на двореца

Уайтхол, а двама от новите стражи на Елизабет ги следваха на дискретно разстояние.

— Наистина, сигурна съм, защото не правя нищо, за да ги привличам.

— Нищо ли? — попита я той, повдигнал едната си тъмна вежда.

Тя поспря за миг да надзърне към него изпод периферията на шапката си.

— Не предизвиквам внимание — заяви тя.

— Не и с начина, по който вървите?

— Определено, просто отивам от едно място на друго.

— Начинът, по който танцувате?

— Танцувам по италианската мода, както правят повечето дами.

— О, Елизабет!

— Не може да ме наричате Елизабет.

— Е, вие пък не може да ме лъжете.

— Що за правило е това?

— Правило, което е за ваше добро. Сега, да се върнем на въпроса. Привличате ухажори с начина, по който говорите.

— Длъжна съм да бъда любезна към дипломатите, които ме посещават.

— Вие сте нещо повече от любезна, вие сте...

— Каква? — каза тя, с глас, в който се долавяше сподавен кикот.

— Обещаваща.

— Ах, аз не обещавам нищо! — възкликна тя веднага. — Никога не обещавам.

— Именно — каза той. — Точно в това е хитростта ви. Тонът ви е обещаващ, но не обещавате нищо.

Тя се разсмя на глас, щастлива.

— Вярно е — призна. — Но, за да съм честна, скъпи Робин, аз трябва да играя тази игра, не става въпрос само за собственото ми удоволствие.

— Никога не бихте се омъжили за французин в името на безопасността на Англия?

— Никога не бих отхвърлила такъв — каза тя. — Всеки мой кандидат е съюзник за Англия. Това е повече като игра на шах, отколкото като ухажване.



— И никой мъж ли не кара сърцето ви да бие малко по-бързо? — попита той, във внезапен прилив на интимност.

Елизабет вдигна очи към него: погледът ѝ беше пряк, изражението ѝ — лишено от кокетство, напълно честно.

— Нито един — каза тя протичко.

За миг той беше напълно потресен.

Тя се засмя тържествуващо.

— Хванах ви! — Тя посочи към него. — Ах, вие, суетно псе такова! А си мислехте, че вие сте ме хванали натясно!

Той улови ръката ѝ и я поднесе към устните си.

— Мисля, че никога няма да ви хвана — каза. — Но ще бъда щастлив, ако прекарам живота си, опитвайки се да го направя.

Тя се опита да се засмее, но когато той се приближи, смехът заседна в гърлото ѝ.

— Ах, Робърт...

— Елизабет?

Тя беше готова да отдръпне ръката си, но той я държеше здраво.

— Аз ще трябва да се омъжа за принц — каза тя с несигурен тон. — Това е игра, в която трябва да се види къде зарът ще падне най-добре, но не мога да управлявам сама и трябва да родя син, който да ме наследи.

— Трябва да се омъжите за човек, който може да служи на интересите ви, и да служи на интересите на страната — каза той спокойно. — И би било благоразумно, ако изберете мъж, с когото бихте искали да споделите легло.

Тя леко ахна от потрес:

— Твърде волнодумен сте, сър Робърт.

Увереността му не бе ни най-малко разклатена: той все още държеше ръката ѝ в топлата си хватка.

— Твърде сигурен съм — каза той тихо. — Вие сте не само кралица, но и млада жена. Имате както корона, така и сърце. И би трябвало да изберете мъж, който да е добър както за страната ви, така и за желанията ви. Вие не сте жена, която трябва да има студено легло, Елизабет. Вие не сте жена, която може да се омъжи само по политически причини. Вие имате нужда от мъж, когото можете да обичате и на когото да се доверявате. Зная това. Познавам ви.

[1] Сайън Хаус е построен на мястото на бенедиктинския женски манастир „Сион“, основан по времето на Хенри V. След опустошаването на манастирите по времето на Хенри VIII сградите и земите преминават във владение на Короната, впоследствие ги придобива лорд-протекторът херцог Съмърсет, който построява централната сграда на мястото на манастирската църква. След екзекуцията на херцог Съмърсет собственик на Сайън Хаус става лорд Дъдли. От 1594 година до наши дни е дом на херцозите на Нортъмбърланд. — Бел.ред. ↑

## ПРОЛЕТТА НА 1559

Жълтите нарциси в Кембриджшър бяха цъфнали и се ширеха като килим от кремаво и златисто в полята край реката, а косовете пееха в живите плетове. Ейми Дъдли излизаше на езда с госпожа Удс всяка сутрин. Тя се оказа очарователна гостенка, възхищаваше се на техните пълни с овце пасища и притежаваше познания за реколтата от сено, която започваше да се показва в зелено през сухата, бледа зимна трева.

— Сигурно копнеете за собствено имение — отбеляза госпожа Удс, докато яздеха през горичка от млади дъбове.

— Надявам се, че ще купим едно — каза Ейми щастливо. — Фличъм Хол, близо до стария ми дом. Моята мащеха ми пише, че скуайър Саймс е готов да продава, а аз винаги съм харесвала този имот. Баща ми казваше, че би дал цялото си състояние за него. Преди няколко години се надяваше да го купи за Робърт и мен, но после... — тя млъкна наред изречението. — Както и да е, надявам се, че ще можем да го вземем сега. Има три хубави парцела гориста земя, и две чисти реки. Има няколко хубави крайречни ливади на мястото, където реките се събират, а на по-високата земя почвата може да дава добра реколта, главно ечемик. По-високите поля, разбира се, са пасища за овцете, и познавам стадото. Яздя там още от детството си. Милорд харесваше вида на мястото, и мисля, че щеше да го купи, но когато започнаха бедите ни... — Ейми отново замълча наред изречението. — Както и да е — каза по-весело. — Помолих Лизи Одингсел да му пише, за да му съобщи, че имотът се продава, и чакам отговора му.

— И не сте ли го виждали, откакто кралицата наследи трона? — попита госпожа Удс невярващо.

Ейми отмина забележката със смях.

— Не! Не е ли скандално? Мислех, че той ще си дойде у дома за Дванайсетата нощ, той всъщност обеща, че ще го направи, но тъй като е началник на конницата, отговаряше за всички празненства в двора, и имаше толкова много работа. Кралицата язди или излиза на лов всеки

ден, знаете. Той трябва да управлява конюшните й, и да се справя също и с всички дворцови забавления, поетични драми и балове, и празненства, и всичко останало.

— Не искате ли да се присъедините към него?

— А, не — каза Ейми решително. — Отидох с него в Лондон, когато баща му беше жив и цялото семейство беше в кралския двор, и беше ужасно!

Госпожа Удс се засмя.

— Защо, какво му беше толкова ужасното?

— През по-голямата част от деня няма какво друго да правиш, освен да безделничиш и да водиш празни разговори — каза искрено Ейми. — Мъжете, разбира се, си имат делата на Частния съвет и парламента, които да обсъждат, и безкрайното домогване до пенсии, постове и благоволение. Но за жените остава само службата в покоите на кралицата, и всъщност нищо повече. Много малко дами се интересуват от делата на кралството, а и без друго никой мъж не би поискал мнението ми. Трябваше по цели дни да седя със свекърва си, а тя не се интересуваше от никого, освен от своя съпруг, херцога, и синовете си. Всичките четирима братя на съпруга ми бяха с блестящи умове, и много предани един на друг, а той има и две сестри, лейди Катрин и Мери...

— Която сега е лейди Сидни?

— Да, тя. Те всички мислят, че сър Робърт е истинско божество, и затова никоя жена нямаше да е достатъчно добра за него. Най-малко пък аз. Всички те ме смятаха за глупачка, и когато най-сетне ми позволиха да си тръгна, аз вече бях напълно съгласна с тях.

Госпожа Удс се разсмя заедно с Ейми.

— Какъв кошмар! Но вие сигурно сте имали собствени мнения, били сте в семейство, което се е намирало в самото сърце на властта.

Ейми направи лека гримаса:

— В това семейство човек много бързо се научаваше, че ако има мнения, които не са в съгласие с тези на херцога, е по-добре да не ги изразява гласно — каза тя. — Макар че съпругът ми потегли срещу нея, аз винаги съм знаела, че кралица Мери е истинската кралица, и винаги знаех, че нейната вяра ще възтържествува. Но за мен и за Робърт, беше по-добре, ако пазя за себе си мислите и вярата си.

— Но какво изпитание за силата на духа! Никога да не спориш, когато те са толкова надменни и нетърпящи възражение!

Ейми се изкикоти.

— Нямам думи да го опиша — каза тя. — А най-лошото от всичко е, че сър Робърт не е такъв. Когато за пръв път го срещнах в къщата на баща ми, той беше още момче, толкова мил и любящ. Смятахме да си купим малко имение и да държим овце, а той щеше да развъжда коне. А ето ме тук, и още го чакам да се прибере у дома.

— Винаги съм копнеела да отида в двора — отбеляза госпожа Удс в изпълнената с копнеж пауза. — Господин Удс ме заведе веднъж да видя старата кралица, докато се хранеше, и беше много величествено.

— Отнема цяла вечност — каза рязко Ейми. — И храната е винаги студена, а през половината време е толкова лошо приготвена, че всички се връщат в собствените си покои и поръчват да им приготвят храна там, за да могат да хапнат нещо хубаво. Не е позволено да държиш собствени ловни кучета, и не можеш да имаш повече слуги, отколкото позволява лорд-канцлерът на краля, и трябва да спазваш установените дворцови часове... да ставаш късно и да си лягаш късно, когато вече си толкова уморен, че ти се иска да умреш.

— Но този живот задоволява лорд Робърт? — отбеляза остро госпожа Удс.

Ейми кимна и обърна коня си към къщи.

— Засега. Той още от рождение е живял в дворците с кралското семейство. Живял е като принц. Но знам, че в сърцето си той все още е младият мъж, в когото се влюбих, който не искаше нищо повече, освен малко добра земя за пасища, за да развъжда красиви коне. Знам, че трябва да вярвам на това — каквото и да ми струва.

— Но какво ще стане с вас? — попита внимателно госпожа Удс, като подкара коня си редом с този на по-младата жена.

— Не губя вяра — каза упорито Ейми. — Чакам го и вярвам, че той ще се прибере у дома при мен. Омъжих се за него, защото го обичах такъв, какъвто е. А той се ожени за мен, защото ме обичаше такава, каквата съм. И когато тази кралица и това царуване вече престанат да бъдат толкова нови, когато всички пенсии и постове бъдат разграбени, а всички привилегии — разпределени, тогава, когато има нужното време, той ще дойде у дома при мен, и аз ще бъда там, в

нашата прекрасна къща, с красивите жребчета, родени от кобилите на полето, и всичко ще бъде така, както трябва да бъде.

Флиртът на Елизабет с Филип Испански чрез тайни лични писма стигна достатъчно далече, за да разтревожи Уилям Сесил, стигна достатъчно далече, за да обезпокои и Катерина Нолис. Но Мери Сидни, която разговаряше приглушено с любимия си брат Робърт Дъдли, беше спокойна.

— Уверена съм, че тя само го осигурява като съюзник — каза тя тихо. — И се забавлява, разбира се. Тя има нужда да получава постоянно нечие възхищение.

Той кимна. Яздеха заедно, прибирайки се бавно вкъщи от лов, по време на който бяха отпуснали юздите: и двата коня бяха запотени и се задъхваха. Пред тях кралицата яздеше с Катерина Нолис от едната си страна и новодошъл, миловиден млад мъж — от другата. Робърт Дъдли го беше огледал добре и не беше разтревожен. Елизабет никога нямаше да бъде омаяна от едно хубаво лице — тя имаше нужда от мъж, който да ѝ спре дъха.

— Съюзник срещу Франция? — предположи той.

— Такъв е моделът — каза тя. — Филип ни подкрепи срещу Франция, когато превзеха Кале, ние го подкрепихме, когато французите заплашваха Нидерландия.

— Искате ли Елизабет той да остане неин приятел, за да може тя да тръгне срещу шотландската регентка? — попита той. — Харесва ли ѝ планът на Сесил да подкрепи шотландските протестанти? Казва ли нещо, когато е спокойна и насаме с вас, жените? Прави ли планове за война, както Сесил твърди, че трябва?

Мери поклати глава.

— Тя е като кон, нападнат от мухи. Не може да бъде спокойна. Понякога, изглежда, си мисли, че е редно да им помогне, споделя вярата им, и съзнава, разбира се, че французите са най-голямата заплаха за нашия мир. Но в други моменти твърде много се страхува да предприеме първия ход срещу един миропомазан монарх. Страхува се какви врагове може да разгневи тук. Освен това е в постоянен ужас, че някой ще дойде да я убие тайно, с нож. Не смее да направи нищо, с което би увеличила броя на враговете си.

Той се намръщи.

— Сесил е напълно сигурен, че Франция е най-голямата опасност за нас, и че трябва да се бием с французите сега, докато самите шотландци се обръщат срещу господарите си. Това е подходящият момент за нас, докато те ни призовават на помощ.

— Сесил ще предпочете тя да се омъжи за Аран — предположи Мери. — Не за Филип. Сесил мрази испанците и папизма повече от всеки друг, макар че винаги говори толкова спокойно и така премерено.

— Виждала ли си някога Аран?

— Не, но Катерина Нолис говори много хубави неща за него. Казва, че е красив и умен, и, разбира се, единствено Мери, кралицата на шотландците, има по-голямо основание от него да претендира за престола на Шотландия. Ако кралицата се омъжи за него и той победи регентката и заеме престола, тогава техният син ще обедини двете кралства.

Тя видя как лицето на Дъдли потъмнява.

— Той е най-голямата опасност за нас — каза той, и тя знаеше, че не говори за опасността, заплашваща Англия, а за опасността, която застрашаваше самите тях.

— Тя те харесва повече от всеки друг мъж в двора — каза Мери, като се усмихваше. — Все повтаря колко си умел и колко си красив. Непрекъснато го отбелязва, и дори най-младите придворни дами знаят, че ако искат да ѝ доставят удоволствие, само трябва да кажат колко добре яздиш, или колко добре гледани са конете, или какъв чудесен вкус имаш по отношение на облеклото. Летиша Нолис се държи направо неподобаващо за девойка, когато говори за теб, а кралицата се смее.

Беше смятала, че той ще се засмее, но лицето му още беше навъсено.

— Каква полза ми носи това, след като имам съпруга? — попита той. — И освен това Елизабет няма да се омъжи в разрез с интересите на трона.

Думите му така я потресоха, че замлъкна напълно.

— Какво? — попита тя.

Той срещна зашеметения ѝ поглед с откровено изражение:

— Елизабет няма да сключи брак, който противоречи на политиката, каквито и да са желанията ѝ — каза той рязко. — А и аз не съм свободен.

— Но разбира се, че не! — заекна тя. — Робърт, братко, знаех, че си неин фаворит — целият свят може да види това! Всички се шегуваме с кралицата, че има очи само за теб. Половината мъже в двора те мразят за това. Но никога не съм си представяла, че мислиш за нещо повече.

Робърт сви рамене:

— Разбира се, че мисля за това — каза той простишко. — Но не мога да си представя как би могло да ми се случи. Аз съм женен мъж и съпругата ми не е особено здрава, но няма вероятност тя да умре през следващите двайсет години, а аз не бих ѝ го пожелал. Елизабет е Тюдор до мозъка на костите. Тя ще иска да се омъжи както заради власт, така и от любов, точно както направи сестра ѝ, точно както винаги правеше баща ѝ. Аран ще бъде блестящ съпруг за нея, той може да обедини шотландците срещу французите и да ги победи в Шотландия, след това може да се ожени за нея и да превърне Англия и Шотландия в едно непобедимо кралство. После ще ме отпрати.

Мери Сидни стрелна брат си с нервен, кос поглед.

— Но ако това е най-добре за Англия? — предположи тя свенливо. — Тогава може би е редно да вземем страната на Аран? Дори ако това е в противоречие с личните ни желания? Ако това е най-добре за Англия?

— Няма Англия — каза той грубо. — Не както я разбираш ти. Не съществува цялост, която да познава себе си под името Англия. Съществува само една общност от изтъкнати фамилии: ние, фамилиите Хауърд, Пар, Сесил, с изгледи за успех, фамилиите Пърси, Невил, Сиймор, и най-разбойническото племе от всички тях: Тюдорите. Това, което е добро за Англия, е добро за най-влиятелната от всички фамилии, а най-влиятелната от всички фамилии е тази, която се справя най-добре със собствените си дела. Това е, в което вярваше баща ни: това беше планът, който той имаше за нас. Сега най-влиятелната фамилия в страната са Тюдорите, не толкова отдавна това бяхме ние. Отново ще бъдем ние. Изчакай, докато постигнеш най-доброто за нашето семейство, сестро, както правя аз, и Англия ще има полза.



— Но каквито и планове да правиш за семейството ни, не можеш да се надяваш да се ожениш за кралицата — каза тя, с много нисък глас. — Знаеш, че не можеш. Налице е Ейми... а и самата кралица не би го направила.

— Няма смисъл да бъдеш фаворитът, освен ако не се издигнеш до положението на първи човек в страната — каза Робърт. — Независимо от титлата, която получава.

Точно толкова внезапно, колкото беше пристигнала в къщата на семейство Удс, в средата на март Ейми им каза, че трябва да ги напусне.

— Толкова съжалявам, че заминаваш — каза топло госпожа Удс. — Надявах се, че ще бъдеш тук достатъчно дълго, за да посрещнем заедно началото на май.

Ейми беше разсеяна поради щастието, което я бе обзело.

— Ще дойда и някоя друга година, ако мога — каза тя бързо. — Но сър Робърт току-що ме повика да се срещна с него в Камбъруел. Братовчедите на майка ми, семейство Скот, имат къща там. И, разбира се, трябва да замина веднага.

Госпожа Удс ахна:

— За Камбъруел? Да не би той да смята да отидете в Лондон? Ще те заведе ли в двора? Ще видиш ли кралицата?

— Не знам — каза Ейми, като се смееше от удоволствие. — Мисля, че може би иска да купи за нас къща в Лондон, за да може да кани на гости приятелите си. По-рано неговото семейство притежаваше Сайън Хаус, може би тя ще му я даде отново.

Госпожа Удс притисна ръце към бузите си:

— Този огромен дворец! Ейми! С какво величие се сдобива той. Колко важна ще станеш. Не трябва да ни забравяш. Пиши ми и ми разкажи всичко, когато отидеш в двора.

— Ще го направя! Ще ви пиша и ще ви разказвам всичко! Какви дрехи носи кралицата, и кой е с нея, и всичко.

— Може би тя ще те вземе за своя придворна дама — каза госпожа Удс: пред погледа ѝ се разкриваха видения за важното положение на Ейми. — Сестра му е в двора, на служба при нея, нали?

Ейми веднага поклати глава.

— О, не! Не бих могла да го направя. Той не би го поискал от мен. Знае, че не мога да понасям дворцовия живот. Но ако разполагахме с Фличъм Хол за цялото лято, бих могла да живея с него в Лондон през зимата.

— Определено мисля, че би могла! — изкикоти се госпожа Удс. — Но как стои въпросът с роклите ти? Имаш ли всичко, което ти е нужно? Мога ли да ти дам нещо назаем? Знам, че вероятно съм ужасно демодирана...

— Ще си поръчам всичко ново в Лондон — заяви Ейми със сдържана радост. — На милорд винаги му харесваше да харча малко състояние за дрехи, когато той беше на върха на славата си. А ако видя някакъв плат, от който може да стане хубав плащ за езда за вас като този, който имам, непременно ще ви го изпратя.

— О, моля те, направи го — каза госпожа Удс, и в ума ѝ изплуваха видения как благодарение на приятелството им Ейми я представя в бляскавото дворцово обкръжение. — А аз ще ти изпратя ягоди, веднага щом узреят. Обещавам.

Госпожа Одингсел подаде глава покрай вратата: вече беше облякла пътното си наметало, с вдигната качулка, за да се предпази от студения утринен въздух.

— Милейди? — запита тя. — Конете чакат.

Госпожа Удс нададе лек вик:

— Какво бързане!

Но Ейми вече беше почти излязла през вратата.

— Не мога да отлагам — милорд ме вика. Ако съм забравила нещо, ще изпратя човек да го вземе.

Госпожа Удс я изпрати навън до чакащите коне.

— И непременно ела пак — каза тя. — Може би ще мога да те посетя в Лондон. Може би ще те посетя в новата ти лондонска къща.

Чакащият коняр повдигна Ейми, качи я на седлото и тя хвана юздите. Наведе се и се усмихна лъчезарно на госпожа Удс.

— Благодаря ви — каза тя. — Прекарах тук толкова весело. А когато милорд и аз се настаним в новата си къща, ще дойдете да ми погостувате.

Сесил написа на Елизабет една от паметните си бележки, собственоръчно, само за нейните очи.

„Дворецът Уайтхол

На дваисет и четвъртия ден на март

Относно постоянната Ви кореспонденция с Филип Испански.

1. Филип Испански е предан на вярата си католик и ще очаква съпругата му да следва неговото вероизповедание. Ако Ви казва нещо в различен смисъл, той лъже.

2. Той може да ни защити от Франция в настоящото опасно положение с Шотландия, но освен това ще ни въвлече във война с Франция при продиктувани от него условия и в услуга на собствената му кауза. Напомням Ви, че нямаше да атакуват Кале, ако не беше той. И той няма да ни помогне да го спечелим обратно.

3. Ако се омъжите за него, ще изгубим подкрепата на англичаните от протестантското вероизповедание, които го мразят.

4. И няма да спечелим подкрепата на англичаните католици, които също го мразят.

5. Той не може да се ожени за Вас, тъй като беше женен за Вашата полусестра, освен ако не разполага с разрешение от папата. Ако признаете властта на папата да постанови това, то тогава ще трябва да приемете неговото постановяване, че бракът между Вашия баща и Катерина Арагонска е бил действителен, в който случай собствената Ви майка не е била нищо повече от любовница на краля и Вие ще бъдете смятана за незаконородена.

И следователно, няма да сте законна престолонаследница.

Защо тогава да се жени за Вас?

6. Всяко дете, родено на крал Филип Испански, ще бъде възпитано като католик.

7. Това ще е Вашето дете. Ще сте поставила католически принц на трона на Англия.

8. Очевидно няма да се омъжите за крал Филип, следователно в един момент ще трябва да го зарежете.

9. Ако чакате твърде дълго, ще накарате най-могъщия мъж в Европа да изглежда като невероятен глупак.

10. Това няма да е благоразумен ход.“

— Толкова съжалявам — обърна се със сладък глас Елизабет към граф Фериа, испанския посланик. — Но е невъзможно. Възхищавам се на вашия господар неизказано много.

След месеци на неуверени брачни преговори с жена, към която винаги беше хранил неприязън и недоверие, граф Фериа се поклони ниско, надявайки се да задържи разговора в границите на благоразумието и на дипломатически приемлив език.

— Както ви се възхищава и той, ваша светлост — каза посланикът. — Ще бъде опечален от решението ви, но винаги ще бъде ваш приятел и приятел на страната ви.

— Аз съм еретичка, нали разбирате — каза припряно Елизабет. — Напълно отричам властта на папата. Всички знаят, че е така. Невъзможно е кралят да се ожени за мен. Бих го поставила в неловко положение.

— Тогава той ще бъде ваш брат — каза графът. — Ваш любящ брат, какъвто е бил винаги.

— Би било напълно, напълно невъзможно — повтори Елизабет, още по-искрено от преди. — Моля ви, съобщете му за моята скръб и моето съжаление.

Кланяйки се ниско, графът тръгна да излиза от приемната колкото можеше по-бързо, преди тази непостоянна млада кралица да постави в неловко положение и двамата им. Вече виждаше как в очите ѝ се събират сълзи, а устата ѝ трепереше.

— Ще му пиша веднага — каза той утешително. — Той ще разбере. Ще разбере напълно.

— Толкова съжалявам! — изплака Елизабет, когато посланикът бързо тръгна заднешком към двойните врати. — Моля ви, кажете му, че съм преизпълнена със съжаление!

Той вдигна сведената си в поклон глава.

— Ваша светлост, не мислете повече за това — каза. — Никой не е изрекъл обида, и никой не се е обидил. Това е въпрос, по който и двете страни могат да изпитват съжаление, това е всичко. Вие си оставате най-добрият приятел и съюзник, когото Испания би могла да желае.

— Ще бъдем ли съюзници винаги? — попита умолително Елизабет, притиснала носната си кърпичка към очите. — Можете ли да ми обещаете това от името на господаря си? Че винаги ще бъдем съюзници?

— Винаги съюзници — изрече той задъхано.

— И ако се нуждая от помощта му, мога да разчитам на него? — Тя беше на косъм да рухне, когато вратите най-после се отвориха зад него. — Каквото и да се случи в бъдеще?

— Винаги. Гарантирам го от името на господаря си.

Като продължаваше да се кланя, той си проправи път към безопасността на галерията отвън.

Щом вратите се затвориха след припряното му оттегляне, Елизабет пусна кърпичката и намигна тържествуващо на Сесил.

Частния съвет на Елизабет заседаваше в приемната ѝ. Кралицата, която трябваше да седи величествено начело на масата, крачеше между прозорците като лъвица в клетка. Сесил вдигна очи от спретнатите си листове с меморандуми и изпита надежда, че това съвещание няма да бъде непосилно трудно.

— Договорът от Като Камбрези ни поставя в далеч по-силна позиция, отколкото някога преди — започна той. — Осигурява мир между Испания, Франция и нас. За момента можем да се смятаме за защитени от нашествие.

Последва хор от самодоволни одобрителни възгласи. Договорът, който гарантираше мир между трите велики страни, беше предмет на продължителни преговори, но беше първи триумф за дипломатията на Сесил. Най-сетне Англия можеше да е сигурна в мира.

Сесил хвърли нервен поглед към господарката си, която винаги се дразнеше от самодоволния, наложен от мъжете стил на Частния съвет.

— Това се дължи почти изцяло на умелото поведение на Нейна светлост с испанците — каза той бързо.

Елизабет спря рязко, за да го изслуша.

— Тя ги задържа като наши приятели и съюзници достатъчно дълго, за да сплаши Франция и да я принуди да подпише споразумение, а когато освободи Филип Испански от обещанията му към нея, го направи така умело, че Испания остава наш приятел.

Елизабет, успокоена от ласкателството, дойде начело на масата и седна на страничната облегалка на големия си дървен стол, извисяваща се с цяла глава над останалите.

— Това е вярно. Можете да продължите.

— Договорът, и сигурността, която той ни носи, ни осигуряват нужната безопасност да осъществим реформите, които са наложителни — продължи той. — За момента можем да изоставим въпроса за Шотландия, тъй като договорът ни уверява, че французите няма да предприемат инвазия. Следователно сме свободни да се насочим към неотложните дела на страната.

Елизабет кимна в очакване.

— Първото трябва да е да направим Нейна светлост върховен глава на църквата. Веднага щом прокараме този закон, ще разпуснем парламента.

Елизабет скочи на крака и отново отиде бавно до прозореца.

— Това ли е наистина първата ни работа? — запита тя.

— Добра идея — каза Норфолк, като пренебрегна племенницата си, кралицата. — Пратете ги обратно в нивите им, преди да започнат да си набиват разни идеи в дебелите глави. И сложете църквата на мястото ѝ.

— Всичките ни проблеми ще свършат — каза един глупак.

Това подейства на гнева на Елизабет, както искрата действа на праханта.

— Ще приключат ли? — процеди тя, втурвайки се от прозореца като разярено котенце. — Ще приключат? Когато Кале е още във френски ръце и е твърде невероятно да го откупим обратно? Когато

Мери все още държи английския герб на щита си? Как ще са приключили тревогите ни? Кралица ли съм аз на Франция, или не?

Възцари се удивено мълчание.

— Такава сте — каза тихо Сесил, когато никой друг не се осмели да проговори. На теория тя беше такава. Английските монарси винаги се бяха зовали „крал на Франция“, дори когато английските владения във Франция се бяха смалили до принадлежащия на англичаните Кале. Сега изглеждаше, че Елизабет смята да продължи традицията, макар Кале да беше изгубен.

— Тогава къде са моите френски крепости и френските ми територии? Ще ви кажа. В ръцете на незаконна войска. Къде са моите оръдия и моите стени и моите укрепления? Ще ви кажа. Съборени или предадени на Англия. А когато моят посланик отива да вечеря във френския двор, какво вижда върху блюдата на френската принцеса?

Всички бяха свели погледи към масата, като се опитваха чрез мислите си да заставят бурята да ги отмине.

— Моят герб! — изкрещя Елизабет. — Върху френски блюда. В този договор, за който всички вие се радвате толкова много, ли е решено това? Не! Някой повдигнал ли е изобщо този въпрос? Не! А вие мислите, че най-важната работа на кралството е кой ще бъде начело на църквата. Не е така, милорди! Не е така! Най-важната работа е да ми върнете моя Кале и да заставите тази жена да престане да използва моя герб върху проклетите си съдове!

— Проблемът ще бъде решен — каза успокояващо Сесил. Хвърли поглед около масата. Те всички мислеха като един: че тези срещи на съвета щяха да протичат много по-лесно, ако само тя можеше да се омъжи за разумен мъж и да остави на него кралските дела.

За свой ужас той видя, че тъмните ѝ очи се пълнеха със сълзи.

— А пък и Филип Испански... — гласът ѝ беше пресипнал. — Сега научавам, че той ще се жени.

Сесил я погледна удивен. През ум не му беше минавало, че тя наистина изпитва нещо към мъжа, когото беше измъчвала, докато съпругата му беше жива, а после, в продължение на месеци след това, беше залъгвала.

— Брак, който да подпечата договора — каза той колебливо. — Не смятам, че има някакво ухажване, някакво предпочитание. Няма

привличане, не става дума за чувства, съперничейки си с тези към вас. Той не я предпочита пред... пред...

— Вие ме подтиквахте да се омъжа за него — каза тя с пулсиращ от възмущение глас, като плъзгаше поглед по сведенията глави на своите тайни съветници. — И въпреки това непрестанно ме убеждавате да приема един или друг мъж, а виждате ли? Избраният от вас мъж, предпочетеният от вас кандидат, е неверен. Той се кълнеше, че ме обича, но виждате ли? Той ще се ожени за друга. Щяхте да ме заставите да се омъжа за неверен и обичащ флиртовете мъж.

— Никой не би могъл да ѝ приляга по-добре — каза Норфолк толкова ниско, че не го чу никой, освен съседа му, който изсумтя, за да потисне смеха си.

Сесил знаеше, че беше безсмислено дори да се опитва да ѝ изтъква разумни доводи.

— Да — каза той протичко. — Много сме сгрешили относно нрава му. Слава на бога, че Ваша светлост е толкова млада и толкова прекрасна, че винаги ще има кандидати за ръката ви. Вие трябва да направите избора, Ваша светлост. Винаги ще има мъже, които копнеят да се оженият за вас. Всичко, което ние можем да направим, е да ви посъветваме, за да направите благоразумна преценка.

Въздишка, подобна на лек полъх на вятъра, премина през изпадналите в затруднение съветници. За пореден път Сесил беше улучил точно правилния тон. Сър Франсис Нолис се изправи на крака и отведе братовчедка си до стола ѝ начело на масата.

— А сега — каза той, — макар че наистина са по-маловажни, трябва да поговорим за епископите, Ваша светлост. Не можем да продължаваме така. Трябва да сключим споразумение с църквата.

Братовчедката на Ейми и нейният съпруг, преуспяващ търговец, който имаше търговски интереси в Антверпен, я посрещнаха на прага на голямата си, солидно построена къща в Камбъруел.

— Ейми! Никога няма да познаеш! Получихме вест от сър Робърт точно днес сутринта! — каза задъхано Франсес Скот. — Той ще дойде на вечеря още днес, и ще остане поне една нощ!

Ейми стана аленочервена:



— Наистина ли? — Тя се обърна към камериерката си. — Госпожо Пирто, разопаковайте най-хубавата ми рокля, и ще трябва да изгладите надиплената ми яка. — Тя се обърна отново към братовчедка си. — Ще идва ли фризьорът ти?

— Казах му да дойде един час по-рано заради теб! — разсмя се братовчедка й. — Знаех, че ще искаш да си в най-добрия си вид. Накарах готвачката си да се залови за работа, още откакто чух новината. И приготвят любимия му марципан.

Ейми се разсмя таено, заразена от вълнението на братовчедка си.

— Той отново стана велик човек — каза Ралф Скот, като се приближи да целуне съпругата на братовчед си. — Чуваме само добри неща за него. Кралицата го зачита и търси неговата компания всеки ден.

Ейми кимна, изплъзна се от прегръдката му и тръгна към отворената входна врата.

— Обичайната си стая ли ще получа? — попита тя. — И можете ли да помолите по-бързо да качат сандъка с роклите ми?

Но след цялата суматоха на приготовленията, гладенето на роклите, трескавото изпращане на прислужницата да купи нови дълги чорапи сър Робърт изпрати извиненията си и съобщи, че ще се забави. Ейми трябваше да чака в продължение на два часа, седнала до прозореца в елегантния, модерно обзаведен салон на семейство Скот, като наблюдаваше пътя за свитата на съпруга си.

Беше почти пет часът следобед, когато те се зададоха в тръс надолу по Камбъруел Хай Стрийт — шестима мъже, яздещи редом, върху възможно най-великолепните еднакви дорести коне, облечени в ливреята на Дъдли, които разпръснаха кокошките и пешеходците, а пред тях тичаха викащи деца. В средата яздеше Робърт Дъдли, с една ръка върху поводите, а другата — на хълбока, с разсеян поглед и очарователна усмивка: обичайният му отговор на ликуването на тълпата.

Те спряха пред красивата нова къща и конярят на Дъдли дотича да задържи коня, докато Дъдли скочи леко на земята.

Ейми, застанала на еркерния прозорец, бе скочила на крака още при първия звук от тропота на копита по калдъръма. Братовчедка й, която дотича вътре да я предупреди, че сър Робърт е на вратата, я намери, напълно омаяна, да го наблюдава през прозореца. Франсес

Скот отстъпи назад, без да казва нищо, и застана в коридора до съпруга си, докато двамата им най-добри слуги разтвориха със замах вратата и сър Робърт пристъпи вътре.

— Братовчеде Скот — каза той любезно, като стисна ръката на мъжа. Ралф Скот се изчерви леко от удоволствие, че са го познали.

— И братовчедката Франсес — каза сър Робърт, изравяйки името ѝ от паметта си точно навреме, за да я целуне по двете бузи и да я види как поруменява под докосването му, както ставаше винаги с жените, а после очите ѝ потъмняха от желание, което също се случваше често.

— Най-скъпата ми братовчедка Франсес — каза Дъдли още по-топло, като я наблюдаваше по-внимателно.

— О, сър Робърт — промълви тя и облегна глава на ръката му.

„Охо“, помисли си Робърт. „Узряла и готова да я откъсна, но едва ли си струва врявата, която несъмнено ще се вдигне, когато ни разкрият“.

Вратата зад нея се отвори и Ейми застана в рамката ѝ.

— Милорд — каза тя тихо. — Толкова се радвам да ви видя.

Дъдли пусна внимателно Франсес Скот и пристъпи към съпругата си. Взе ръката ѝ в своята и наведе тъмнокосата си глава, за да целуне пръстите ѝ, а после я придърпа по-близо до себе си и я целуна по бузата — първо по едната, а после — по другата, а сетне — по топлите, готови и очакващи устни.

Щом го видя, щом почувства докосването му, щом долови уханието му, Ейми почувства как се разтапя от желание.

— Милорд — прошепна тя. — Милорд, толкова време мина. От толкова време чакам да ви видя.

— Сега съм тук — каза той бързо, като всеки мъж, който се стреми да отклони укора. Плъзна ръка около талията ѝ и се обърна отново към домакина им. — Но аз ужасно закъснях, братовчеди, надявам се, че можете да ми простите. Играех на кегли с кралицата и не можех да си тръгна, докато Нейна светлост не спечели. Трябваше да правя финтове и да мамя, и да се преструвам, докато накрая човек би си помислил, че съм полусляп и малоумен, за да изгубя и да я оставя да победи.

Небрежността на изреченото беше почти прекалена за Франсес Скот, но Ралф побърза да се възползва от случая.

— Разбира се, разбира се, дамите трябва да си получат забавлението — каза той. — Но донесохте ли си апетита?

— Гладен съм като вълк — увери го Дъдли.

— Тогава елате да вечеряме! — каза Ралф и подкани с жест сър Робърт да тръгне с него надолу по коридора към трапезарията в задната част на къщата.

— Какво хубаво местенце си имате тук — каза сър Робърт.

— Много малко в сравнение с едно провинциално имение, разбира се — каза Франсес, последвала ги почтително заедно с Ейми.

— Но построено наскоро — отбеляза Дъдли с удоволствие.

— Планирах лично голяма част от нея — каза Ралф самодоволно. — Знаех, че трябва да построя нова къща за нас и си помислих — защо да се опитвам да строя величествен дворец на реката и да наемам цяла армия, за да го поддържа топъл и чист? Тогава трябва да построиш голяма зала, за да храниш всичките, после трябва да им осигуряваш подслон и издръжка. Затова си помислих — защо не една по-уютна, по-малка къща, която може да бъде по-лесно поддържана и пак да има място да събереш дузина приятели на вечеря?

— О, съгласен съм с вас — отвърна Дъдли неискрено. — Кой разумен човек би искал повече?

Господин Скот отвори със замах двойната врата към трапезарията, в която, макар и малка по стандартите на Уайтхол или Уестминстър, пак можеха да насядат дузина гости и хората от свитата им, и тръгна начело, край останалите вечерящи, половин дузина васали, и дузина по-важни слуги, до най-горната маса. Ейми и Франсес ги следваха. Влязоха госпожа Одингсел и компаньонката на Франсес, и най-големите деца на семейство Скот, момиче и момче на десет и единайсет години, много сковани, облечени в дрехи за възрастни, със сведени очи, занемели от благоговение пред важността на случая. Дъдли поздрави всички с удоволствие и седна от дясната страна на домакина си, с Ейми от другата си страна. Скрита от масата и от пищната покривка за пиршеството, Ейми премести стола си така, че да може да бъде близо до него. Той почувства как малката ѝ пантофка се притиска към ботуша му за езда и се наведе към нея, за да може тя да почувства топлината и силата на рамото му.

Единствен той чу леката ѝ въздишка на желание и почувства как тя потръпна, и протегна ръка надолу и докосна очакващите ѝ пръсти.

— Любима моя — каза той.

Дъдли и Ейми не можаха да останат насаме чак докато стана време за лягане, но когато къщата утихна, те седнаха от двете страни на огъня в спалнята си и Робърт затопли две чаши ейл.

— Имам новини — каза той тихо. — Нещо, което трябва да ти кажа. Би трябвало да го чуеш първо от мен, а не от някакви потайни клюки.

— Какво има? — попита Ейми, като вдигна очи и му се усмихна. — Добри новини?

Той си помисли за миг колко младежка беше все още усмивката ѝ: усмивката на момиче, чиито надежди са винаги готови да се възродят, откритият поглед на девойка, която има основание да мисли, че светът е изпълнен с обещания за нея.

— Да, добри новини са.

Помисли си, че човекът, който би могъл да понесе да съобщи на тази приличаща на дете жена, че нещо не е наред, трябваше да е наистина коравосърдечен — особено когато вече ѝ беше донесъл толкова много печал.

Тя плесна с ръце:

— Купил си Фличъм Хол! Не смеех да се надявам, че ще го сториш! Знаех си! Сигурна бях!

Думите ѝ го отклоняваха от набелязаната посока.

— Фличъм? Не. Изпратих Боус да го погледне и да каже на собственика, че не се интересуваме.

— Не се интересуваме? Но аз казах на лейди Робсарт да съобщи на собственика, че ще го вземем.

— Невъзможно е, Ейми. Мислех, че съм ти казал, преди да замина от Чичестър, когато най-напред го спомена?

— Не, никога. Аз мислех, че ти харесва! Винаги си казвал, че го харесваш. Каза на татко...

— Не. Както и да е, не става въпрос за Фличъм. Искам да ти кажа...

— Но какво е казал господин Боус на господин Саймс? Бях му обещала, че почти със сигурност ще го вземем.

Той осъзна, че трябваше да ѝ отговори, преди тя да може да го изслуша.

— Боус каза на господин Саймс, че в крайна сметка не искаме Фличъм. Той не се разстрои, прояви разбиране.

— Но аз не разбирам! — каза тя жално. — Не разбирам. Мислех, че искаш да направиш Фличъм наш дом. Мислех, че го обичаш, както го обичам аз. И е толкова близо до Сайдърстоун, и до цялото ми семейство, и татко винаги го е харесвал...

— Не — той взе ръцете ѝ в своите и видя как примесеното ѝ с обида възмущение се разпръсва веднага под неговото докосване. Погали нежно дланите ѝ с върховете на пръстите си. — Сега, Ейми, трябва да разбереш. Фличъм Хол не е достатъчно близо до Лондон. Изобщо няма да те виждам, ако се погребеш в Норфолк. И никога няма да можем да го превърнем в достатъчно просторно място за посетителите, които ще имаме.

— Не искам да живея близо до Лондон — настоя тя упорито. — Татко винаги казваше, че от Лондон не идва нищо друго, освен беди...

— Баща ти обичаше Норфолк и беше важен човек в собственото си графство — каза Робърт, овладявайки с усилие собственото си раздражение. — Но аз и ти не сме баща ти. Аз не съм баща ти, Ейми, любов моя. Норфолк е твърде тесен за мен. Аз не го обичам така, както го е обичал баща ти. Искам да намериш за нас по-голяма къща, на някое по-централно място, близо до Оксфорд. Нали? Нали знаеш, най-скъпа моя, Англия не е само Норфолк.

Видя, че нежните му думи я бяха успокоили, и докато бе притихнала, успя да подхване останалото, което имаше да ѝ казва.

— Но не това исках да ти кажа. Кралицата ще ми окаже голяма чест.

— Чест? О! Ще те удостои с място в Частния съвет?

— Е, има и други почести — каза той, като прикриваше раздражението си, че все още нямаше политическо влияние.

— Нима ще те направи граф! — възкликна тя.

— Не, не това — поправи я той. — Това би било нелепо.

— Не виждам защо — каза тя веднага. — Не виждам защо ще е нелепо да си граф. Всички казват, че си неин фаворит.

Той спря смутено, питайки се коя ли точно клюка можеше да е достигнала до ушите ѝ.

— Не съм неин фаворит — каза той. — Нейните фаворити са Уилям Сесил, когато става дума за съвети, и Катерина Нолис — за компания. Уверявам те, сестра ми и аз сме само двама сред многобройните ѝ придворни.

— Но тя те направи началник на конницата — възрази основателно Ейми. — Не можеш да очакваш да повярвам, че не те харесва повече от всички други. Винаги си казвал, че те е харесвала, когато сте били заедно като деца.

— Тя държи да се полагат добри грижи за конете ѝ — каза той припряно. — И разбира се, че ме харесва, ние сме стари приятели, но не това имах предвид... Аз...

— Сигурно много те харесва — продължаваше упорито тя. — Всички казват, че излиза с теб всеки ден. — Внимаваше в гласа ѝ да не се долавя нотка на ревност. — Някой дори ми каза, че занемарявала кралските си дела заради ездата.

— Извеждам я на езда, да... но това ми е работата, не го правя по избор. Между нас няма нищо, никакви специални топли чувства.

— Надявам се да няма — каза тя остро. — Добре ще е тя да помни, че си женен мъж. Не че подобен факт някога я е възпирал в миналото. Всички казват, че тя...

— О, в името на всички светци, престани!

Тя ахна леко.

— Може и да не ти харесва, Робърт, но аз казвам само това, което говорят всички за нея.

Той си пое рязко дъх.

— Извини ме, нямах намерение да повишавам тон.

— Не е много приятно за мен, като зная, че си неин фаворит и че тя няма репутация на твърде целомъдрена. — Ейми приключи оплакването си, изричайки забързано и задъхано думите. — Не е много приятно за мен, като знам, че имената ви се свързват.

Наложи му се да си поеме дъх продължително и дълбоко.

— Ейми, това е смешно. Казах ти, че не съм специален фаворит. Яздя с нея, защото съм началник на нейната конница. Ползвам се с благоволение в двора заради способностите си — благодаря на бога за тях — и заради произхода си. Би трябвало и двамата да се радваме, че тя ми оказва благоволение, както е и редно. Колкото до репутацията ѝ, изненадан съм, че ти би се принизила до разни клюки, Ейми.

Наистина. Тя е твоя миропомазана кралица. Не е твоя работа да коментираш поведението ѝ.

Тя прехапа устна.

— Всички знаят каква е — каза тя упорито. — И не е много приятно за мен, когато името ти се свързва с нейното.

— Не искам съпругата ми да клюкарства — каза той рязко.

— Само повтарям това, което всички...

— Всички грешат — каза той. — Почти сигурно е, че тя ще се омъжи за граф Аран и ще подсигури претенциите му за шотландския трон. Казвам ти това и разчитам да го запазиш в най-дълбока тайна, Ейми. За да знаеш, че между нея и мен няма нищо.

— Заклевах ли се?

Робърт въздъхна, сякаш от умора, за да направи лъжата си поубедителна.

— Разбира се, кълна се, че няма нищо.

— Имам ти доверие — каза тя. — Разбира се, че ти вярвам. Но не мога да имам доверие на нея. Всички знаят, че тя...

— Ейми! — Той повиши глас още повече и тя най-сетне млъкна. Погледът ѝ, който се плъзна бързо към вратата, му подсказа, че се страхува да не би братовчедка ѝ да е чула разгневения му тон.

— О, за бога. Няма значение дали някой е чул.

— Какво ще си помислят хората...

— Няма значение какво мислят те — каза той с непринудената арогантност на човек от фамилията Дъдли.

— Има.

— Не и за мен — каза надменно той.

— За мен има.

Робърт премълча възражението, което напираше на устните му.

— Е, не би трябвало — каза той, като се опитваше да не избухне пред нея. — Ти си лейди Дъдли и мнението на един лондонски търговец и съпругата му би трябвало да е без значение за теб.

— Братовчедката на родната ми майка... — той успя да чуе едва няколко думи от изреченото ѝ шепнешком възражение. — Нашите домакини. И винаги са много вежливи към теб.

— Ейми... моля те — каза той.

— Аз трябва да живея с тях, в крайна сметка — каза тя с детинска упоритост. — Едва ли може да се каже, че ще бъдеш тук

другата седмица...

Той се изправи на крака и видя как тя трепна.

— Съпруго моя, съжалявам — каза той. — Подхванах разговора съвсем погрешно.

При първия намек за отдръпване тя побърза да смекчи тона си. Вдигна глава, с лека усмивка на лицето.

— О, да не би да не се чувстваш добре?

— Не! Аз...

— Изтощен ли си?

— Не!

— Да ти донеса ли греяно вино? — Тя вече беше на крака и готова да му служи. Той улови ръката ѝ и трябваше да се застави да я държи леко, а не да я разтърси в гнева си.

— Ейми, моля те, успокой се и ми позволи да поговоря с теб. Опитвам се да ти кажа едно дребно нещо, откакто се качихме, а ти не ме оставяш да говоря.

— Как бих могла да те спра?

Той ѝ отвърна с мълчание, докато тя покорно се отпусна в стола си и зачака.

— Кралицата ще ми окаже голяма чест, като ме удостои с Ордена на Жартиерата. Ще го получа заедно с още трима благородници и ще има голямо празненство. Наистина ми се оказва голяма чест.

Тя щеше да го прекъсне, за да му поднесе поздравления, но той продължи упорито към по-тежката тема.

— И ще ми даде земя и къща.

— Къща ли?

— „Деъри Хаус“ в Кю — каза той.

— Къща в Лондон за нас? — попита тя.

Той можеше да си представи реакцията на Елизабет, ако се опиташе да настане една съпруга в красивото малко ергенско гнезденце в градините на кралския дворец.

— Не, не. Това е само малко жилище за мен. Но идеята ми беше, че ти би могла да отседнеш при семейство Хайд и да намериш къща за нас? Къща, която можем да превърнем в свой дом? По-голяма къща от Фличъм Хол, едно далеч по-внушително място? Някъде близо до тях, в Оксфордшър.

— Да, но кой ще поддържа къщата ти в Кю?



Той пренебрегна въпроса ѝ.

— Само няколко стаи са. Бауърс ще ми намери слуги, това е нищо работа.

— А защо тя вече не иска да живееш в двореца?

— Това е просто подарък — каза той. — Може дори да не го използвам.

— Тогава за какво ѝ е да ти го дава?

Робърт се опита да отмине думите ѝ със смях.

— Това е просто знак на нейното благоволение — каза той. — А покоите ми в двореца не са от най-хубавите. — Знаеше, че вече се носеха клюки, че кралицата му е подарила къща, където двамата можеха да остават насаме, скрити от очите на придворните. Трябваше да се увери, че Ейми ще отхвърля с пренебрежение такива слухове, ако някога стигнеха до ушите ѝ. — В действителност, мисля, че Сесил искаше тази къща, и тя го дразни, като я дава на мен.

Изражението ѝ беше неодобрително.

— А Сесил със съпругата си ли щеше да живее там?

Той беше доволен, че е на безопасен терен.

— Сесил не е виждал съпругата си от възкачването на кралицата на престола насам — каза той. — Тя наглежда строителството на новия му дом, Върли. Той е в същото затруднено положение като мен. Искане да си отиде у дома, но му намират твърде много работа. А аз искам ти да бъдеш като неговата съпруга: искам да построиш къща за нас, в която мога да идвам през лятото. Ще го направиш ли за мен? Ще ни намериш ли наистина прекрасна къща или място за строене, и ще създадеш ли дом, най-сетне истински дом, за нас?

Лицето ѝ светна, както той знаеше, че ще стане.

— О, на драго сърце — каза тя. — И после ще живеем там и ще бъдем заедно през цялото време?

Той улови нежно двете ѝ ръце.

— Ще трябва да бъда в двора през голяма част от времето — каза. — Както знаеш. Но ще си идвам у дома при теб, колкото мога често, а на теб ще ти хареса да имаш собствен истински дом, нали?

— Ще си идваш у дома при мен често? — настоя тя.

— Моята работа е в двора — изтъкна той. — Но никога не забравям, че съм женен и че ти си моята съпруга. Разбира се, че ще си идвам у дома при теб.

— Тогава — да — каза Ейми. — О, милорд, толкова много ще ми хареса.

Той я притегни към себе си и почувства топлината ѝ през тънката ленена рокля.

— Но ще внимаваш и ще се пазиш, нали?

— Да се пазя? — Той стана предпазлив. — От какво?

— От нейните опити да... — тя подбираше думите си внимателно, за да не го разгневи. — От нейните опити да те привлече към себе си.

— Тя е кралицата — каза внимателно Робърт. — Ласкателство за суетата ѝ е да бъде заобиколена от мъже. Аз съм придворен, работата ми е да бъда привличан от нея. Това не означава нищо.

— Но ако тя ти оказва твърде голямо благоволение, ще си създадеш врагове.

— Какво искаш да кажеш?

— Просто знам, че всеки, който се ползва с благоволението на краля или кралицата, си създава врагове. Просто искам да внимаваш.

Той кимна, облекчен, че тя не разполагаше с нищо повече, за да продължи.

— Права си, имам си своите врагове, но знам кои са и с какво ме застрашават. Те ми завиждат, но са безсилни срещу мен, докато имам нейното благоволение. Но си права да ме предупреждаваш, жено. И ти благодаря за разумните съвети.

Тази нощ Робърт Дъдли и съпругата му спаха в едно и също легло, постигайки известно съгласие. Той я облада възможно най-нежно и топло, а Ейми, отчаяно копнееща за докосването му, прие фалшивата монета на любезността му като любов. Толкова дълго беше чакала целувката му, нежното притискане на тялото му към нейното, че през първите няколко минути хълцаше и плачеше от радост, а той, навлизайки с лекота в добре познатия ритъм на любенето им, с нейното познато тяло, което го изненада, доставяйки му удоволствие, откри, че бе лесно да ѝ достави наслада и изпита радост от това, макар да не изпита нищо повече. Беше свикнал с блудниците и с дворцовите дами, и за него беше рядко удоволствие да сподели легло с жена, за която го бе грижа, беше му странно да се сдържа от внимание. Когато

почувства сладкия прилив на отговора на Ейми, умът му се зарея към представата какво ли щеше да бъде да усети как Елизабет се вкопчва в него, както се вкопчваше Ейми сега — и фантазията бе толкова силна, че страстта го връхлетя като буря и го остави задъхан от мисълта за отметната назад бяла шия, тъмни ресници, пърхащи от страст, и гъсти разчорлени бронзови коси.

Ейми заспа веднага, с глава, облежната на рамото му, а той се надигна и се подпря на лакът, за да погледне лицето ѝ в лунната светлина, която нахлу, съвсем бледа и водниста, през стъклото на прозореца с оловна рамка. Тя придаде на кожата ѝ странна, зеленикава бледност, като на удавница, а косата ѝ, разпиляна по възглавницата, беше като на жена, която се полюшва върху дълбоката вода на река и потъва надолу.

Той я гледаше със съчувствие, примесено с раздразнение: тази съпруга, чието щастие зависеше така изцяло от него, чието желание се въртеше около него, която бе изгубена без него и влудяваща — с него; съпругата, която сега вече никога не можеше да го задоволи. Знаеше също и че, макар че тя щеше да го отрича до самата си смърт, всъщност никога не можеше да я направи истински щастлива. Те бяха толкова различни личности, с толкова различен живот, че той не можеше да разбере как занапред изобщо биха могли да се съединят.

Въздъхна и се облегна назад, отпуснал тъмнокосата си глава в сгъвката на ръката си. Спомни си как баща му го бе предупреждавал да не се жени за едно хубаво лице, по любов, а майка му сърдито му каза, че малката Ейми Робсарт може да е толкова от полза на един амбициозен мъж, колкото и една иглика в бутониерата. Тогава той бе искал да покаже на родителите си, че не е такъв син като Гилфорд, който по-късно щеше да се ожени за момиче, което го мразеше, по повеля на баща си. Той беше искал сам да си избере съпруга, а Ейми беше толкова млада и толкова сладка и толкова готова да откликне на всяко негово желание. Тогава си мислеше, че тя може да се научи да бъде съпруга на придворен, мислеше си, че тя може да му бъде съюзница, източник на власт и информация — каквато беше майка му за неговия баща. Беше си мислил, че тя може да бъде предан и успешен партньор в издигането на семейството му до величието. Не осъзнаваше, че тя щеше винаги да бъде по-скоро доволната от живота си дъщеря на сър Джон Робсарт, изтъкнат мъж в едно малко графство,

отколкото амбициозна съпруга на Робърт Дъдли — мъж, който откриваше, че величието е толкова ненадеждно, и толкова трудно за спечелване.

Робърт се събуди рано и почувства стария, познат прилив на раздразнение, че жената до него в леглото бе Ейми, а не някоя лондонска блудница, която можеше да отпрати, преди да е имала дързостта да проговори. Вместо това, съпругата му се размърда, когато се размърда и той, сякаш всяко нейно сетиво дори в съня беше нащрек и го следеше. Тя отвори очи почти в същия миг като него, и щом го видя, се усмихна с онази позната, празна усмивка, и каза, както винаги:

— Добро утро, милорд. Нека бог да е с вас. Добре ли сте?

Омразно му бе и това, че когато отговаряше рязко, по лицето ѝ преминаваше сянка, сякаш я бе зашлевил още в първите мигове на събуждането, а това го принуди да се усмихне на свой ред и да я попита дали е спала добре с допълнителна загриженост в гласа, в опит да поправи грешката си.

Повтарящата се досада на този ритуал го накара да стисне зъби и да скочи като на пружина от леглото, сякаш беше спешно нужен някъде, макар всъщност да беше казал на всички в двора, че ще прекара няколко дни със съпругата си в Камбъруел. Предсказуемото взаимодействие между неговото раздразнение и нейната обида беше непоносимо.

— О, ставаш ли? — попита тя, сякаш не го виждаше как намята пелерината около голите си рамене.

— Да — каза той кратко. — Спомних си нещо, което трябваше да свърша в двора. Ще трябва да се върна по-рано.

— По-рано? — Тя не можа да скрие разочарованието в гласа си.

— Да, по-рано — каза той рязко и излезе бързо от стаята.

Беше се надявал да закуси сам, да яхне коня си и да замине, преди прислугата да се размърда, но Ейми скочи от леглото и разбуди всички. Господин и госпожа Скот слязоха тромаво по стълбите: госпожа Скот прикрепваше косата си с игли, докато подтичваше след съпруга си, с госпожа Одингсел зад тях: Робърт чу как токчетата на скъпите обувки на Ейми тракат по дъските на пода, докато тя също

бързаше да слезе. Той с усилие докара една усмивка на лицето си и се приготви да повтори лъжите си за пренебрегнати неотложни дела.

Едно по-изтънчено семейство щеше веднага да отгатне простата истина: техният знатен гост не можеше да издържи тук и минута повече. Но за семейство Скот и за тяхната братовчедка Ейми това бе изненада и разочарование, а специално Ейми се тревожеше, че той е претоварен от дворцовите дела.

— Не могат ли да намерят някой друг да го свърши вместо теб? — попита тя, като кръжеше над него с майчинска загриженост и го наблюдаваше как пие ейл и яде хляб.

— Не — каза той, с пълна уста.

— Карат те да вършиш твърде много неща — каза тя гордо. Хвърли поглед към госпожа Скот и към госпожа Одингсел. — Не могат ли да се справят без теб? Не бива да стоварват толкова много задължения на плещите ти.

— Аз съм отговорник за кралските коне — каза той. — Мой дълг е да изпълнявам възложената ми задача.

— Не може ли Уилям Сесил да го свърши вместо теб? — попита Ейми наслуки. — Би могъл да му изпратиш бележка.

Дъдли щеше да се разсмее, ако не беше толкова раздразнен.

— Не — каза той. — Сесил си има собствена работа, а последното нещо, което искам, е да се меси в моята.

— Или тогава брат ти? Със сигурност можеш да му се довериш? И тогава можеш да останеш тук още една нощ.

Дъдли поклати глава.

— Съжалявам, че се налага да напусна всички ви — каза той, като включи и семейство Скот в очарователното си извинение. — И ако можех да остана, щях да го направя. Но се събудих през нощта, спомняйки си внезапно, че след церемонията за връчването на Ордена на Жартиерата ще има голям излет с баржи, а аз не съм се разпоредил за баржите. Трябва да се върна в двора и да се погрижа за всичко.

— О, ако става дума само да поръчаш няколко лодки, можеш да го направиш с писмо — успокой го Ейми. — А някой от пажовете може да го занесе веднага.

— Не — повтори той. — Трябва да бъда там. Трябва да се изберат лодките и да се определят гребците. Трябва да подготвя водна живо картина и да намеря лодка за музикантите, има много за вършене.

Не става въпрос само за поръчването на лодките. Не мога да проумея как съм могъл да го забравя.

— Ако дойда и аз, може би ще успея да ти помогна.

Робърт се надигна от масата. Не можеше да понесе печалното й изражение.

— Как ми се иска да можеше! — каза той топло. — Но имам за теб друга работа, далеч по-важна задача. Не помниш ли? А ти обеща, че ще я поемеш заради мен, заради нас.

Усмивката се върна на лицето й:

— О, да!

— Искам това да стане възможно най-скоро. Сега ще те оставя, и можеш да разкажеш на нашите приятели всичко за това.

Той вече беше излязъл, преди тя да успее отново да го помоли да остане. Неговите хора в двора на конюшната оседлаваха конете, готови за тръгване. Той ги огледа с опитно око. Дъдли беше прочут с това, че се грижеше придружителите му винаги да са спретнати като потеглящи на бой войници. Кимна, пое юздите на едрия си ловен кон и покрай конюшната го изведе отпред пред къщата.

— Трябва да ви благодаря за гостоприемството ви към мен — каза той на господин Скот. — Знам, че не е нужно да ви благодаря за престоя на съпругата ми, знам колко скъпа ви е тя.

— За мен винаги е удоволствие да приема братовчедка си тук — каза мъжът любезно. — И беше голяма чест да ви видя. Но се надявах да имаме време да поговорим.

— О?

Господин Скот дръпна Робърт Дъдли настрани.

— Срещам известни затруднения да изискам парите, които ми дължи един търговец в Антверпен. Разполагам с писмена полица от него, но не мога да го заставя да я уважи. Бих предпочел да не я представям пред мировите съдии, в нея има някои клаузи, които са твърде сложни за техните простовати умове, а моят длъжник знае това, възползва се от него и отказва да плати.

С обичайната си съобразителност Робърт разшифрова смисъла на думите му — господин Скот беше дал назаем пари на някакъв търговец в Антверпен с незаконно висока лихва, и сега човекът се отмяташе от дълга си, убеден, че никой почтен лондонски търговец не

би искал да се знае, че заема пари на нуждаещите се с двајсет и пет процента лихва.

— Каква е общата сума? — попита Робърт предпазливо.

— Нищожна — за такъв важен човек като вас. Някакви си три хиляди паунда. Но за мен е бreme.

Робърт кимна.

— Можете да пишете на сър Томас Грешам в Антверпен, да кажете, че сте братовчед на съпругата ми и че аз го моля да се задейства по този въпрос — каза той небрежно. — Той ще ми направи услугата да разгледа въпроса заради вас, и после можете да ми кажете какво е заключението му.

— Изключително съм ви признателен, братовчедо — каза топло господин Скот.

— За мен е удоволствие да ви услужа. — Робърт се поклони вежливо и се обърна да целуне госпожа Скот, а после — към Ейми.

В мига, когато я оставяше, тя не можа да скрие колко е разстроена. Цветът се отдръпна от лицето ѝ, а пръстите ѝ затрепериха в уверената хватка на топлите му ръце. Опитва се да се усмихне, но очите ѝ се напълниха със сълзи.

Той сведе глава, целуна я по устните и почувства как те се извиха печално надолу под неговите. Снощи, под него, тя му се беше усмихвала, докато я целуваше, беше обвила ръцете и краката си около него и беше шепнала името му, и вкусът ѝ бе толкова сладък.

— Развесели се, Ейми — настоя той, шепнейки тихо в ухото ѝ. — Мразя, когато си тъжна.

— Виждам те толкова рядко — промълви тя настойчиво. — Не можеш ли да останеш? О, моля те, остани, само до вечеря...

— Трябва да вървя — каза той, като я прегърна здраво.

— Бързаш да тръгнеш, за да видиш друга жена? — обвинително каза тя, внезапно изпълнена с гняв — гласът ѝ в ухото му беше като съскане на змия.

Той се отскубна от хватката ѝ.

— Разбира се, че не. Нещата стоят така, както ти казах. Бъди весела! Нашето семейство е във възход. Бъди щастлива за мен, моля те, изпрати ме с усмивката си.

— Стига да ми се закълнеш в честта на майка си, че няма никоя друга.

Той направи гримаса, когато чу натруфения ѝ език:

— Разбира се, кълна се — каза простичко. — Сега се радвай заради мен.

Ейми се опита да се усмихне, макар че устните ѝ трепереха.

— Щастлива съм — излъга тя веднага. — Щастлива съм заради твоите успехи и съм толкова щастлива, че най-после ще имаме къща. — Гласът ѝ затихна. — Ако се закълнеш, че си ми останал верен.

— Разбира се. Защо иначе ще искам да ми създаваш дом? И ще се срещна с теб в дома на семейство Хайд в Денчуърт, след около две седмици. Ще ти съобща с бележка до госпожа Одингсел.

— Пиши ми — помоли го настойчиво тя. — Обичам, когато ми носят писма от теб.

Робърт я прегърна леко.

— Много добре тогава — каза той, като си мислеше, че това е все едно да успокоява дете. — Ще ти пиша и ще запечатам писмото, и то ще може да стигне до теб и ще можеш сама да разчупиш печата.

— О, аз никога не ги чупя. Повдигам ги от листа внимателно и ги запазвам. Имам цяла сбирка от тях в чекмеджето, където държа кутията си с бижута, от всички писма, които си ми изпращал.

Той се отдръпна при мисълта, че тя пази като съкровище нещо толкова обикновено като восъка, който той използваше за печати, изтича надолу по стълбите и скочи на високото седло на коня си.

Робърт смъкна със замах шапката от главата си.

— Засега ще се сбогувам — каза той мило. — И ще очаквам следващата ни среща. — Беше му непоносимо да я погледне в очите. Хвърли поглед към госпожа Одингсел и видя, че тя беше наблизко, готова да подкрепи Ейми, след като той тръгне. Нямаше смисъл да протака сбогуването. Кимна на спътниците си, те се подредиха зад него, със знаменосеца начело, и потеглиха в тръс; тропотът на конете бе много силен, тъй като към края на пътя улицата се стесняваше.

Ейми ги проследи как си отиват, докато свърнаха зад ъгъла и се изгубиха от поглед. Тя остана в очакване на стъпалата, докато вече не можеше да чува тропота на копитата и подрънкването на сбруите. Дори тогава продължи да чака, да не би той по някакво чудо да размисли и да препусне обратно, за да поиска една последна целувка, или да поиска тя да го придружи. В продължение на половин час след



като той бе заминал, Ейми остана близо до входната врата, за в случай, че той се върне. Но той така и не го стори.

Робърт измина дългия път обратно до двора по обиколен маршрут, с главоломна бързина, която подлагаше на изпитание ездаческите умения на придружителите му и издръжливостта на конете им. Когато най-сетне влязоха с тропот в двора на конюшната на двореца Уайтхол, конете се задъхваха с потъмнели от пот шии, а знаменосецът стискаше зъби от болката в ръцете си, след като беше яздил, държейки юздите с една ръка, в лек галоп, в продължение на почти час.

— За бога, какво толкова го мъчи този човек? — попита той, когато падна от седлото в ръцете на един от спътниците си.

— Похот — каза другият грубо. — Похот или амбиция, или гузна съвест. Това е нашият господар, описан с няколко думи. А днес, като се има предвид, че язди с бясна скорост от съпругата си към кралицата, на първо място е гузната съвест, после амбицията, и след това — похотта.

Щом Робърт слезе, един от слугите му, Томас Блаунт, се изправи от сенките, в които беше приседнал, и пристъпи напред да поеме юздите на коня.

— Има новини — каза той тихо.

Робърт зачака.

— На заседанието на Частния съвет кралицата се нахвърли върху тях с критики заради това, че договорът от Като Камбрези не е успял да върне Кале на Англия, и не е принудил френската принцеса да се откаже от английския герб. Постигнаха съгласие да построят два нови бойни кораба, със събрани суми. Ще бъдете помолен за пари, както и всички останали.

— Нещо друго? — попита Дъдли, с непроницаемо като маска лице.

— За църквата. Сесил да изготви указ за прокарване в парламента, за да се утвърди ходът на службите. Съгласиха се, че службата трябва да се основава на молитвеника на крал Едуард, с някои малки промени.

Дъдли присви замислено очи.

— Не я ли притиснаха да отиде и по-далече?

— Да, но Сесил каза, че ако се направи нещо повече, то ще предизвика бунт от страна на епископите и лордовете. Не можеше да обещае да прокара закона дори в настоящия му вид. А някои от членовете на съвета казаха, че и без друго се противопоставят. Законът трябва да мине пред парламента до Великден. Сесил се надява дотогава да обработи опозицията.

— Нещо друго?

— Нищо важно. Лек изблик на ревност от страна на кралицата заради женитбата на Филип Испански. И след като тя си тръгна, лордовете коментираха, че тя ще стори най-добре, ако се омъжи за Аран. Сесил подкрепя Аран. Повечето от съвета са съгласни, особено ако Аран може да ни предостави Шотландия. Чуха се някои груби думи срещу вас.

— Срещу мен?

— За това, че отвличате вниманието ѝ от плановете за женитбата, че сте ѝ завъртели главата, че флиртувате, такива неща.

— Само груби думи?

— Норфолк каза, че трябва да бъдете изпратен обратно в Тауър, или той сам ще ви пониже с шпагата си, и ще сметне това за едно добро дело.

— Норфолк е просто едно пале, но го следи заради мен — каза Робърт. — Справил си се много добре. Ела да ме видиш по-късно днес. Имам някои други задачи за теб.

Мъжът се поклони и се стопи в сенките в двора на конюшната, сякаш изобщо не е бил там. Робърт свърна към двореца и забърза, като вземаше стъпалата към залата по две наведнъж.

— И как беше съпругата ви? — попита със сладък глас Елизабет: острият поглед, който му хвърли, напълно противоречеше на сдържания ѝ тон.

Робърт беше твърде опитен във флиртовете, за да се поколебае дори за миг.

— Много добре — каза той. — Цъфтяща от здраве и красота. Всеки път, когато я видя, е по-хубава.

Елизабет, която бе готова да реагира със злорадство на всяко признаване на несъвършенствата на Ейми, беше хваната неподготвена.

— Значи тя е добре?

— В най-добро здраве — увери я той. — И много щастлива. Отседнала е при братовчедка си, много заможна дама, омъжена за господин Ралф Скот, търговец от Лондон, преуспял човек. Едва се откъснах от тях, бяха наистина весела компания.

Тъмните ѝ очи му хвърлиха злобен поглед.

— Не беше нужно да си давате толкова труд, сър Робърт. Можехте да останете, колкото искате, в — къде беше? — Кендал?

— Камбъруел, Ваша светлост — отвърна той. — Надолу по пътя, съвсем близо до Лондон. Хубаво малко селце. Бихте го харесали. Изненадан съм, че никога не сте чували за него. Ейми обожава това място, а тя има чудесен вкус.

— Е, не ни липсвахте тук. Бяхме затрупани от ухажвания, кандидати за женитба и любовни авантюри.

— Не се и съмнявам — каза той, като сведе глава и ѝ се усмихна. — Явно съм ви липсвал толкова малко, та сте мислили, че съм чак в Кендал.

Тя нацупи устни.

— Откъде мога да зная къде сте или какво правите? Нима от вас не се очаква да бъдете в двора през цялото време? Не е ли ваш дълг да сте тук?

— Не е мой дълг — каза сър Робърт. — Защото аз никога не бих пренебрегнал дълга си.

— Значи признавате, че ме пренебрегвате?

— Да ви пренебрегвам? Не. Да бягам? Да.

— Бягате от мен? — Дамите ѝ видяха как лицето ѝ грейна в усмивка, когато се наведе напред да го чуе. — Защо ви е да бягате от мен? Нима съм толкова страховита?

— Не сте, но заплахата, която представлявате, е ужасна, пострашна от всяка Медуза.

— Не съм ви заплашвала никога, през целия си живот.

— Заплашвате ме с всеки дъх, който поемате. Елизабет, ако си позволя да ви обичам, както бих могъл да сторя, какво би станало с мен?

Тя се облегна назад и сви рамене.

— О, щяхте да вехнете и да плачете в продължение на една седмица, а после щяхте да посетите отново съпругата си в Камбъруел и да забравите да се върнете в двора.

Робърт поклати глава.

— Ако се оставя да ви обичам така, както искам да ви обичам, тогава всичко ще се промени за мен. А за вас?

— Какво за мен?

— Вие никога вече няма да бъдете същата — обеща й той; гласът му се сниши до шепот. — Животът ви никога няма да бъде отново същият. Ще бъдете преобразена жена, всичко ще... придобие нова стойност.

Елизабет искаше да свие рамене и да се засмее, но тъмният му поглед беше напълно хипнотичен, твърде сериозен за кокетливата традиция на придворната любов.

— Робърт... — Тя вдигна ръка към основата на шията си, където пулсът й блъскаше като чук, с лице, порозовяло от желание. Но колкото и опитен донжуан да беше, той не обърна внимание на руменината на бузите й, а на бавното, издайническо петно, което се разпростря от основата на шията й към върховете на меките части на ушите й, където танцуваха две скъпоценни перли. Това беше червеното като роза петно на похотта, и Робърт Дъдли трябваше да прехапе устни, за да не се разсмее на глас, когато видя кралицата на Англия, изчервена от страст по него като някоя блудница.

В къщата в Камбъруел Ейми влезе в салона заедно със семейство Скот и госпожа Одингсел, закле ги да пазят най-строга тайна, и съобщи, че съпругът й ще бъде удостоен с най-високия рицарски орден, Ордена на Жартиерата, с хубава малка къща в Кю, поземлено дарение, доходна служба, и че — най-хубавото от всичко — я беше помолил да намери подходяща къща за тях в Оксфордшър.

— Е, какво ти казваше госпожа Удс? — запита госпожа Одингсел след нейния лъчезарен изблик. — А аз какво ти казвах? Ще имате красива къща и той ще си идва у дома всяко лято, и може би дори дворът ще ви посещава по време на пътуванията си, и ще приемате кралицата в собствената си къща, и той толкова ще се гордее с теб.

Дребното лице на Ейми засия при тази мисъл.

— Това означава наистина високо издигане — каза Ралф Скот възхитено. — Не се знае до каква степен той може да заслужи благоволението на кралицата, ако продължава така.

— И тогава той ще се нуждае от къща в Лондон, няма да го удовлетворява едно малко жилище в Кю, ще притежавате Дъдли Хаус или Дъдли Палас, и ще живеете в Лондон всяка зима, и ще давате такива великолепни приеми и празненства, че всички ще искат да бъдат ваши приятели, всички ще искат да познават прекрасната лейди Дъдли.

— О, наистина — каза Ейми, като се изчерви. — Не се стремя към това...

— Да, наистина. Само помисли за дрехите, които ще си поръчваш!

— Кога каза той, че ще дойде при теб в Денчуърт? — попита Ралф Скот, като си мислеше, че може да посещава братовчедка си в Оксфордшър и да поддържа отношенията си със съпруга ѝ.

— Каза „до две седмици“. Но той винаги закъснява.

— Е, докато дойде, ти ще си имала време да обиколиш навсякъде из околността и да намериш къща, която може да му хареса — каза госпожа Одингсел. — Вече познаваш Денчуърт, но има много стари къщи, които никога не си виждала. Знам, че е мой дом, и следователно съм пристрастна, но мисля, че Оксфордшър е най-красивата провинция в Англия. Можем да отидем всички заедно. А брат ми и зълва ми с радост ще ни помогнат да огледаме. И тогава, когато сър Робърт най-после пристигне, ще можеш да излезеш на езда с него и да му покажеш най-добрата земя. Началник на кралската конница! Орденът на Жартиерата! Бих си помислила, че може да изкупи половината околност.

— Трябва да приготвим багажа — извика Ейми, обхваната от усещане за неотложност. — Той казва, че иска да тръгнат веднага! Трябва да заминем веднага.

Тя рязко дръпна приятелката си и я изправи на крака, докато госпожа Одингсел ѝ се смееше:

— Ейми! Ще ни отнеме само два-три дни да стигнем там. Не е нужно да бързаме презглава!

Ейми отиде с танцова стъпка до вратата, със светнало като на момиче лице.

— Той ще дойде при мен! — сияеше тя. — Иска да бъда там сега. Разбира се, че трябва да тръгнем веднага.

Уилям Сесил се съвещаваше полугласно с кралицата в прозоречната ниша на двореца Уайтхол: мартенски дъжд удряше по дебелото стъкло на прозореца зад тях. Застанали до един нащрек, макар и в различна степен, придворните на кралицата я чакаха да се откъсне от съветника си и да се обърне към тях в търсене на забавление. Робърт Дъдли не беше сред тях: беше във великолепните си покои, където организираше речните баржи заедно с главния лодкар. Само Катерина Нолис стоеше достатъчно близо, за да ги чуе, а Сесил вярваше, че Катерина е предана на кралицата.

— Не мога да се омъжа за човек, когото никога не съм виждала.

Тя повтори отговора, който даваше на всички, за да отхвърли ухажването на ерцхерцог Фердинанд.

— Той не е някой млад пастир, който може да дойде да ви ухажва, като пее и свири на гайда — изтъкна Сесил. — Не може да пропътува половин Европа, за да го огледате като теле за продан. Ако бракът бъде уреден, тогава той може да дойде на посещение и можете да се омъжите в края на посещението. Би могъл да дойде тази пролет и бихте могли да се ожените през есента.

Елизабет поклати глава, отстъпвайки на мига от заплахата за решително действие, само при споменаването на дата от календара.

— О, не толкова скоро, Спирит. Не ме притискайте.

Сесил взе ръката ѝ.

— Нямам намерение — каза той сериозно. — Но това ви осигурява безопасност. Ако се сгодите за ерцхерцог от династията на Хабсбургите, тогава имате съюз за цял живот, и то нерушим.

— Казват, че Карл е много грозен и безумно отдаден на католицизма — напомни му тя.

— Казват — съгласи се той търпеливо. — Но този, чиято кандидатура обмисляме, е неговият брат Фердинанд. А казват, че той е красив и с умерени възгледи.

— И императорът ще подкрепи брака? И ще сключим договор за взаимна подкрепа, ако се омъжа за него?

— Граф Фериа ми даде да разбера, че Филип ще приеме това като взаимна гаранция за добра воля.

Тя изглеждаше впечатлена.

— Миналата седмица, когато ви посъветвах в полза на брака с Аран, казахте, че смятате този брак за по-добър — припомни ѝ той. — Кое е причината, поради която говоря за това сега.

— Тогава наистина мислех така — призна тя.

— Това ще отнеме на французите приятелството им с Испания, и ще насърчи папистите в собствената ни страна — добави той.

Тя кимна.

— Ще помисля за това.

Сесил въздъхна и долови развеселената коса усмивка на Катерина Нолис. Тя знаеше точно колко вбесяваща можеше да бъде Елизабет за съветниците си. Той отвърна на усмивката ѝ. Внезапно от прага се разнесе вик и настоятелен говор, нещо се удари с трясък в затворената врата на приемната. Елизабет побеля като платно и понечи да се обърне, без да знае къде може да се скрие на безопасно място. Двата тайни телохранители на Сесил пристъпиха бързо към нея: всички погледнаха към вратата. Сесил, чийто пулс блъскаше като чук, направи две крачки напред. „Мили боже, случи се. Дойдоха да я отвеждат“, помисли си той. „В собствения ѝ дворец“...

Вратата се отвори бавно.

— Моля за извинение, Ваша светлост — каза пазачът. — Няма нищо. Някакъв пиян чирак. Просто се спъна и падна. Няма за какво да се тревожите.

Руменината нахлу отново в бузите на Елизабет и очите ѝ се напълниха със сълзи. Тя се сви в прозоречната ниша, за да скрие уплахата си от придворните. Катерина Нолис пристъпи напред и обви с ръка кръста на братовчедка си.

— Много добре — каза Сесил на войника. Кимна на хората си да отстъпят отново назад до стените. Сред придворните се понесоха приглушени думи на загриженост и любопитство: само малцина от тях бяха видели страха, обзел внезапно Елизабет. Сесил зададе на висок глас някакъв въпрос на сър Никълъс Бейкън и се опита да запълни тишината с разговор. Хвърли поглед назад: Катерина говореше спокойно и тихо на кралицата, уверявайки я, че е в безопасност, че

няма от какво да се бои. Елизабет успя да се усмихне, Катерина я потупа по ръката, и двете жени се обърнаха отново към придворните.

Елизабет хвърли поглед наоколо. Граф фон Хелфенщайн, австрийският посланик, представящ ерцхерцог Фердинанд, тъкмо влизаше в дългата галерия. Елизабет тръгна към него с протегнати ръце.

— А, господин графе — каза тя топло. — Тъкмо се оплаквах, че няма кой да ме развлича в този студен ден, и слава богу ето че се явявате вие, като лястовица през пролетта!

Той сведе глава над ръцете ѝ и ги целуна.

— А сега — каза тя, като го притегли да върви редом с нея сред придворните, — трябва да ми разкажете за Виена и за модата, по която се обличат дамите. Как носят шапчиците си, и на какви дами се възхищава ерцхерцог Фердинанд?

Енергичността и твърдото решение на Ейми да посрещне съпруга си се изразиха в това, че опакова вещите и дрехите си, намери придружители и се сбогува с братовчедите си само за броени дни. Духът ѝ не посърна от продължителното пътуване от Камбъруел до Абингдън, макар че прекараха на път три нощи, и то едната от тях — в много западнал хан, където за вечеря имаше само много рядък овнешки бульон, а за закуска — само каша. Понякога тя яздеше пред госпожа Одингсел, подкарвайки коня си в лек галоп по тучните ивици пролетна трева край пътя, а през останалото време оставяше ловния кон да се движи с равен, но бърз ход. В топлата, плодородна околност, където тревата се зеленееше, а полята започваха да се пълнят с паша и реколта, хората от ескорта считаха, че могат спокойно да изостанат зад двете жени: не съществуваше заплаха от страна на просяци или други пътници, пустият път се виеше през пуста равнина, която не беше белязана от живи плетове или ниви.

От време на време въоръженият ескорт, изпратен от Робърт, се приближаваше, когато пътят превеждаше групата през гора от стари дъбове, където можеше да ги чака някаква опасност, но околността беше толкова открита и пуста, ако не се брояха срещаните тук-там самотни орачи зад чифт волове, или някое момче, което пасеше овце, че не беше вероятно нещо да застраши лейди Дъдли, докато яздеше,



пътувайки весело от един приятелски дом до друг, сигурна, че ще получи топло посрещане, и изпълнена най-сетне с надежди за по-щастливо бъдеще.

Госпожа Одингсел, привикнала към бързите промени в настроението на Ейми, което зависеше толкова много от отсъствието или обещанията на сър Робърт, оставяше младата жена да язди начело, и се усмихваше благосклонно, когато чуваше откъслечните звуци на песен, които долитаха до нея.

Явно сега сър Робърт, с неговата покровителка на трона, със солиден доход, вливащ се в ковчежетата му със съкровища, щеше да се огледа за голяма къща, щеше да се огледа за красиво имение, и съвсем не след дълго щеше да иска да види съпругата си, седнала в долния край на трапезата му, и син и наследник в детската стая.

Какво струваше влиянието в двора и едно трупачо се богатство без син, на когото да го предадеш? Каква беше ползата от една изпълнена с обожание съпруга, ако не да управлява имение в провинцията и да организира къщата в Лондон?

Ейми изпитваше много дълбока обич към Робърт и беше готова да направи всичко, за да го зарадва. Искаше той да се прибере у дома при нея и притежаваше всички познания и умения да управлява успешно едно провинциално имение. Госпожа Одингсел си помисли, че годините, в които Ейми бе пренебрегвана, и годините, прекарани от Робърт под сянката на предателството бяха приключили най-сетне, и че двамата можеха да започнат отново. Щяха да бъдат партньори в едно начинание, типично за тяхното време: увеличаването на богатството на едно семейство: мъжът щеше да провежда своите машинации в двора, докато съпругата му управляваше неговите земи и богатството му в провинцията.

Много добри бракове бяха започнали на тази крехка основа, и се бяха превърнали в силно, добро партньорство. И — кой би могъл да каже? — можеше дори любовта им да пламне отново.

Къщата на господин Хайд беше красива, построена малко назад от селския площад, с широка алея, водеща нагоре към нея, и високи зидове, построени от камъка, който се намираще в околността. Беше някогашна фермерска къща, а благодарение на успешното

пристрояване се беше сдобила с очарователни нестройни очертания на покрива и допълнителни крила, които се разклоняваха от старата средновековна централна част. Ейми винаги беше обичала да отсяда при семейство Хайд. Госпожа Одингсел беше сестра на господин Хайд и винаги се създаваше топло усещане за семейно гостуване, което прикриваше неловкостта, която Ейми изпитваше понякога, пристигайки в дома на някого от васалите на Робърт Дъдли. Понякога ѝ се струваше, че е бремене за Робърт, което трябваше да бъде споделяно поравно между неговите поддръжници, но със семейство Хайд тя беше сред приятели. Безразборно построената фермерска къща ѝ напомняше за дома на моминството ѝ в Норфолк, а дребните тревоги на господин Хайд, влажността на сеното, добивът от ечемичената реколта, това, че реката не беше успяла да залее водните ливади, на които разчитаха за напояването на околните земи, тъй като някакъв съсед бе изкопал твърде дълбоко изкуствено езеро за развъждане на шарани, бяха обикновените, но приятни дела по поддържането на един провинциален имот, които Ейми познаваше и обичаше.

Децата следяха зорко да не пропуснат пристигането на своята леля Лизи и на лейди Дъдли: когато малката кавалкада се зададе нагоре по алеята, предната врата се отвори и те се изсипаха навън, като ръкомахаха и танцуваха наоколо.

Лизи Одингсел се смъкна тромаво от коня си и ги прегърна напосоки, а после се изправи да целуне зълва си, Алис, и брат си, Уилям.

После тримата се обърнаха и забързаха да помогнат на Ейми да слезе от коня.

— Скъпа ми лейди Дъдли, с удоволствие ви приветствам с добре дошла в Денчуърт — каза топло Уилям Хайд. — А да очакваме ли сър Робърт?

Сияйната ѝ усмивка стопли всички тях.

— О, да — каза тя. — До две седмици, а аз трябва да потърся къща за нас и ние ще имаме имот тук!

Робърт, който минаваше през конюшната на двореца Уайтхол по време на един от ежеседмичните си огледи, обърна глава, когато чу някакъв кон да се приближава бързо в тръс по настлания с калдъръм

път. Видя как Томас Блаунт скочи от изтощената си кобила, хвърли поводите на едно конярче и се отправи забързано към помпата, сякаш спешно имаше нужда да облее главата си с вода. Робърт услужливо завъртя дръжката на помпата.

— Новини от Уестминстър — каза Томас бързо. — И мисля, че съм изпреварил всички останали. Може би ще представлява интерес за вас.

— Такива неща винаги представляват интерес. Информацията е единствената истинска валута.

— Току-що идвам от парламента. Сесил успя. Ще прокарат указа за промяната в църквата.

— Значи успя?

— Двама епископи са хвърлени в затвора, за двама се говори, че са болни, а един е изчезнал. Дори при това положение, той постигна мнозинство само с три гласа. Потеглих веднага щом преброих гласовете, и съм сигурен в това.

— Нова църква — каза Дъдли замислено.

— И нов глава на църквата. Тя ще бъде върховен управител.

— Върховен управител? — запита настойчиво Дъдли, поставяйки под въпрос странната титла. — Не глава?

— Това казаха.

— Това е странно — каза Дъдли, повече на себе си, отколкото на Блаунт.

— Сър?

— Кара те да се замислиш.

— Така ли?

— Кара човек да се запита какво ли може да направи тя.

— Сър?

— Нищо, Блаунт. — Дъдли кимна на мъжа. — Благодаря.

Той продължи нататък, извика на един коняр да премести въжето на един оглавник, довърши огледа си в състояние на сдържан възторг, после се обърна и тръгна бавно нагоре по стъпалата към двореца.

На прага срещна Уилям Сесил, облечен за пътуването до дома си в Тиоболдс.

— О, господин секретар, добър ден. Тъкмо си мислех за вас.

Дъдли го поздрави весело и го потупа по рамото.

Сесил се поклони.

— За мен е чест, че заемам място в мислите ви — каза той с ироничната вежливост, с която често си служеше, за да държи Дъдли на безопасно разстояние, и за да напомня и на двамата, че старите отношения между господар и слуга вече не важаха.

— Научавам, че сте възтържествували и сте постигнали промяна в църквата? — попита Дъдли.

„От къде, по дяволите, той знае това? Само аз знаех какво ще бъде гласуването. Дори още не съм получил доклада, за да ми съобщят, че е готово“ — запита се Сесил. „И защо той не може просто да танцува с нея и да язди с нея и да се грижи да е щастлива, докато успее безпрепятствено да я омъжи за граф Аран?“

— Да, може да се съжاليا в много отношения. Но поне постигаме съгласие — каза Сесил, като внимателно отдръпна ръкава си от ръката, с която по-младият мъж посягаше да го задържи.

— Тя ще бъде управител на църквата?

— Не повече и не по-малко, отколкото баща ѝ или брат ѝ.

— Нима те не се наричаха „глава на църквата“?

— Смята се, че свети Павел е против ръкополагането на жени в свещенически сан — каза Сесил. — Затова тя не може да бъде наречена „глава на църквата“. Сметнахме, че „управител“ е приемливо. Но ако съвестта ви се тревожи, сър Робърт, то има духовни водачи, които могат да ви дадат по-добри напътствия, отколкото аз.

Робърт се изсмя бързо на уместния сарказъм в думите на Сесил.

— Благодаря ви, милорд. Но общо взето, на душата ми може да се разчита да се погрижи за себе си по тези въпроси. Духовниците ще ви бъдат ли благодарни за такова нещо?

— Няма да ни благодарят — каза Сесил предпазливо. — Но могат да бъдат принудени, подлъгани и убедени с аргументи, а също и заплашени, за да се съгласят. Очаквам борба. Няма да е лесно.

— И как ще ги принудите и подлъжете, как ще ги убедите с аргументи и ще ги заплашите?

Сесил повдигна вежда.

— Като им наложа клетва, полагане на обет за признаване на върховната власт на монарха над църквата. Правено е и преди.

— Не и с църква, която е била изцяло против решението — намекна Дъдли.

— Трябва да се надяваме, че няма да са изцяло против, когато се стигне до избор между това да положат клетва, или да изгубят препитанието и свободата си — каза любезно Сесил.

— Нима предлагате да горим хора? — попита дръзко Дъдли.

— Вярвам, че няма да се стигне до това, макар че баща й щеше да постъпи така.

Робърт кимна.

— На нея ли се полага цялата власт, въпреки различното име? Това дава ли й всички правомощия на баща й? На брат й? Ще бъде ли тя папата на Англия?

Сесил направи лек, изпълнен с достойнство поклон, като се готвеше да се сбогува.

— Всъщност да, и ако ме извините...

За негова изненада по-младият мъж не го задържа, а му направи дълбок, елегантен поклон и се изправи с усмивка.

— Разбира се! Не биваше да ви бавя, господин секретар. Простете ми. У дома си ли отивате?

— Да — каза Сесил. — Само за два дни. Ще се върна съвсем навреме за връчването на отличието ви. Трябва да ви поздравя за тази чест.

„Но от къде знае той за това“? — запита се Дъдли. „Тя ми се закле, че няма да казва на никого, докато моментът не наближи. Дали го е научил от шпионите си, или тя сама му е казала? Дали тя наистина му казва всичко?“

На глас каза:

— Благодаря ви. За мен е твърде голяма чест.

„Така е наистина“, каза си Сесил, като отвърна на поклона и се упъти надолу по стъпалата до мястото, където го чакаше твърде късият му в гърба кон, и се събираше свитата му. „Но защо ли си толкова възхитен, че тя е глава на църквата? Какво значи това за теб, лукав, ненадежден, красив, самодоволен глупак такъв?“

— Тя ще бъде английският папа — прошепна Робърт на себе си, когато се отправи бавно като наслаждаващ се на отдиха си принц в обратната посока. Войниците в края на галерията разтвориха със замах двойните врати пред него и Робърт мина през тях. Замайващият чар на усмивката му ги накара да сведат глави и да запристъпват смутено, но усмивката му не беше за тях. Усмиваше се на изтънчената ирония във

факта, че Сесил служеше на него в пълно неведение, че го прави. Голямата лисица Сесил бе донесъл дива птица и я беше положил в краката на Робърт, покорно като някое от ловните кучета, отглеждани от фамилията Дъдли.

„Той я направи папа във всяко отношение, освен по име. Тя може да предоставя разрешение за брак, може да издава решение за анулиране на брак, може да издаде постановление в полза на развода“... — прошепна си полугласно Робърт. „Той няма представа какво направи за мен. Като убеди тези глупави земевладелци да я направят върховен управител на Англиканската църква, той ѝ даде властта да издава разрешения за развод. А кой би могъл да извлече най-голяма облага от това?“

Елизабет не мислеше за своя красив началник на конницата. Елизабет беше в приемната си, заобиколена от дамите си и се възхищаваше на един портрет на ерцхерцог Фердинанд. По тихите одобрителни възгласи, докато дамите отбелязваха колко тъмни са очите на Хабсбург и колко изискана — кройката на дрехите му, Робърт, който влезе в стаята с бавна, отмерена походка, разбра, че Елизабет продължаваше открито да проявява интерес към последния кандидат за ръката ѝ.

— Красив мъж — каза той, с което си спечели една усмивка от нея. — И добра стойка.

Тя пристъпи към него. Робърт, нащрек като хореограф за всяко движение в един танц, застана напълно неподвижно и я принуди да дойде при него.

— Значи се възхищавате на ерцхерцога, сър Робърт?

— Разбира се, възхищавам се на портрета.

— Много си прилича — каза отбранително посланикът граф фон Хелфенщайн. — Ерцхерцогът не е суетен, той не би искал един портрет да ласкае или да мами.

Робърт сви рамене с усмивка:

— Разбира се, че не — каза той. Обърна се към Елизабет: — Но как би могла една жена да избере мъж от рисувателно платно и боя? Никога не бихте избрали кон по този начин.

— Да, но ерцхерцогът не е кон.

— Е, аз бих искал да знам как се движи конят ми, преди да се подам на желанието да го притежавам — каза той. — Бих искал да го обуча как да се движи. Бих искал да знам как се чувства, когато го галя, как се усеща под ръката ми, когато го гладя по шията, докосвам го навсякъде — зад ушите, по устните, зад краката. Бих искал да знам доколко е готов да се подчинява, когато съм върху него, когато е между краката ми. Знаете ли, бих искал дори да опозная мириса му, самия аромат на потта му.

Тя ахна леко, когато си представи картината, която той й рисуваше — толкова по-ясна, толкова по-интимна, отколкото матовата боя на платното пред тях.

— Ако бях на ваше място, щях да си избира съпруг, когото познавам — каза й той тихо. — Мъж, когото съм изпитала със собствените си очи, със собствените си пръсти, чието ухание ми е харесало. Щях да се омъжа само за човек, когото знам, че мога да пожелаая. Мъж, когото вече желая.

— Аз съм девица — каза тя, с едва доловим глас, като леко дихание. — Не желая никой мъж.

— О, Елизабет, лъжете — прошепна той с усмивка.

Очите й се разтвориха широко при тази негова дързост, но тя не го възпря. Той прие мълчанието за насърчение, както винаги.

— Лъжете — желаете един мъж.

— Не и такъв, който е свободен да се ожени — изстреля тя в отговор.

Той се поколеба.

— Бихте ли искали да съм свободен?

Изведнъж тя наполовина извърна глава от него и той видя, че я беше загубил в полза на обичайното й кокетство:

— О, за вас ли говорехме?

Той мигновено отстъпи.

— Не. Говорим за ерцхерцога. А той наистина е красив млад мъж.

— И подходящ — вметна посланикът, чул само завършека на приглушения им разговор. — Много начетен. Английският му е почти съвършен.

— Сигурен съм — отвърна сър Робърт. — Моят също е забележително добър.

През този април Ейми цъфтеше. Всеки ден излизаше на кон с Лизи Одингсел или Алис, или Уилям Хайд, за да оглежда земя, която можеше да се купи, гори, които можеха да бъдат изсечени, за да се разчисти място за къща, или ферми, които можеха да бъдат преустроени.

— Няма ли той да иска нещо по-внушително от това? — попита я Уилям Хайд един ден, докато обикаляха един имот от двеста акра с красива, покрита с червени керемиди фермерска къща в средата.

— Ще преустроим къщата, разбира се — каза Ейми. — Но не ни трябва голям палат. Той беше очарован от къщата на братовчедка ми в Камбъруел.

— О, къща на търговец в града, да — съгласи се господин Хайд. — Но няма ли той да иска някое място, където може да приема и забавлява кралицата, когато дворът пътува? Дом, в който може да приема целия двор? Голяма сграда, по-скоро като Хамптън Корт, или Ричмънд?

За момент тя изглеждаше доста потресена.

— О, не — каза. — Той иска нещо, в което да си бъдем у дома, което ще създава усещането за истински дом. Не огромна, величествена сграда, подобна на дворец. Освен това кралицата несъмнено би отседнала в Оксфорд, ако идва в тази част на страната, нали?

— Ако иска да ловува? — предположи Алис. — Той е началник на нейната конница. Няма ли да има нужда от достатъчно земя за голям ловен парк с елени?

Увереният смях на Ейми зазвъня като камбанки:

— Ах, вие сигурно бихте искали да купя Ню Форест! — възкликна тя. — Не. Това, което искаме, е къща като моя дом в Норфолк, но само малко по-голяма. Някое място като Фличъм Хол, който едва не купихме, само че малко по-внушително и по-голямо. Постройка, към която може да добавим едно крило и голяма порта, така че къщата да стане красива. Той няма да иска нищо повече, и с градини за удоволствие, разбира се, и естествено, с овощна градина и езеро с риби, и хубави гори, и хубави места за езда, а останалото ще бъде земеделска земя, и той ще развъжда коне за кралския двор. Той



прекарва цялото си време в дворци, ще иска да се прибере у дома в къща, която създава усещането за дом, а не за величествена катедрала, пълна с актьори, на каквото приличат кралските дворци.

— Ако си сигурна, че той иска именно това, тогава можем да попитаме каква е цената за това място — каза предпазливо Уилям Хайд, все още неубеден. — Но може би е добре да му пишем, за да сме сигурни, че той не иска нещо по-внушително, с повече стаи и с повече земя.

— Няма нужда — каза Ейми уверено. — Знам какво иска съпругът ми. От години чакаме да си създадем такъв дом.

Робърт Дъдли беше погълнат от подготовката на най-голямото дворцово празненство след върховата точка, каквато беше коронацията на кралицата. Привидният повод беше да се почете денят на свети Георги, величественият празник на Англия, въведен от Тюдорите в дворцовия календар. На този ден той и още трима изтъкнати благородници щяха да приемат Ордена на Жартиерата — най-високото рицарско отличие — от ръката на кралицата. Орденът се даваше единствено на мъже, отличили се в защита на короната. Кралицата награждаваше с него Робърт Дъдли, младия си родственик Томас Хауърд, херцог на Норфолк, сър Уилям Пар, брат на покойната й мащеха, и граф Рътланд.

Имаше такива, които намекваха, че Робърт Дъдли е странно допълнение към тази група от родственици или старши съветници, и че може би, тъй като беше участвал в експедицията, изгубила Кале за Англия, не се беше представил като твърде блестящ защитник на кралството.

Освен това — казваха още клюките — планирането на няколко процесии едва ли можеше да направи един човек достоен за най-високия рицарски орден на Англия, особено след като дядо му и баща му бяха осъдени предатели. Как можеше човек като Робърт Дъдли да си спечели такава изключителна чест? Но никой не изричаше такива думи твърде високо. И никой не ги казваше в близост до кралицата.

Цял следобед щеше да има турнири, рицарите щяха да излязат на арената за турнира в костюми и маски, щяха да рецитират остроумни и

красиви стихове, за да обяснят ролята си. Празненството щеше да представя мотиви от легендите за крал Артур.

— Камелот ли е това? — обърна се сър Франсис Нолис към Робърт с кротка ирония, на арената, където той наглеждаше окачането на знамената със средновековните гербове. — Омагьосани ли сме?

— Надявам се, че ще бъдете омагьосани — каза приветливо Робърт.

— Защо точно Камелот?

Сър Франсис упорито се правеше, че не разбира.

Дъдли откъсна очи от арената, която тъкмо обвиваха в златотъкан плат, икономично запазен от живите картини по случай коронацията, и използван отново.

— Очевидно е.

— Не и за мен. Кажете ми — изрече умолително сър Франсис.

— Красива кралица — каза кратко Робърт, като отмяташе точките на дългите си, тънки пръсти. — Съвършена Англия. Обединена под управлението на един монарх с магическо въздействие. Никакви религиозни проблеми, никакви брачни въпроси, никакви проклетни шотландци. Камелот. Хармония. И обожание на Повелителката.

— Повелителката ли? — запита сър Франсис, като си мислеше за пръснатите из цяла Англия параклиси, посветени на Владичицата, Дева Мария, майка на Иисус, които сега бавно се занемаряваха и рушаха, докато хората в страната биваха убеждавани, че онова, което някога бе същината на тяхната искрена вяра, е грешка, дори ерес.

— Повелителката. Кралицата. Елизабет — отвърна Робърт. — Кралицата на нашите сърца, кралицата на турнира, в своя кралски двор през лятото, владетелка завинаги. Ура за нея.

— Ура за нея — повтори покорно сър Франсис. — Но за какво точно ликувате? Освен ако не е, за да отпразнувате награждаването си с Ордена на Жартиерата — за което ви поднасям най-големи поздравления.

Робърт се изчерви леко.

— Благодаря ви — каза той със сдържано достойнство. — Но поводът не е отбелязването на оказаната ми чест. Той стига по-далеч, далеч отвъд незначителен човек като мен, далеч дори отвъд благородните лордове.

— И докъде стига?

— До цялата страна. До народа. Всеки път, когато организираме жива картина или ден с празненства, той се повтаря и имитира във всеки град и всяко село надлъж и на шир в страната. Не мислите ли, че представянето на идеята, че кралицата е толкова прекрасен владетел, колкото и Артур, им напомня, че е редно да я обичат, почитат и защитават? Че да им се напомни, че тя е млада и красива, и че нейният кралски двор е най-изисканият в цяла Европа, върши добра работа не само в Англия: вестта се разнася навсякъде — до Париж, до Мадрид, до Брюксел. Те трябва да ѝ се възхищават, следователно трябва да признават властта ѝ. Това ѝ осигурява такава безопасност, каквато и договорот на Сесил.

— Виждам, че разбирате от политика — каза сър Франсис. — И че всичко се развива в съгласие със споразумението ни. Че тя трябва да бъде възприемана като обичлива и миловидна, за да бъде обичана, за да се грижат за безопасността ѝ.

— Дай боже — съгласи се Робърт, а после леко изцъка с език в знак на раздразнение, когато един тронав паж изпусна края на топа плат, който държеше, и той се провлече по посипания с пясък под на арената. — Вдигни го, момче! Цапа се!

— А помислихте ли за безопасността ѝ в този ден? — пожела да се увери сър Франсис. — Повечето хора вече са чули, че папата е дал благословията си за покушение срещу нея.

Дъдли го погледна в лицето.

— Не мисля за нищо друго, освен за нейната безопасност — каза той рязко. — Нощ и ден. Не мисля за нищо друго, освен за нея. Няма да намерите по-предан човек на служба при нея. Мисля за нея така, сякаш от това зависи животът ми. Всъщност, животът ми наистина зависи от това.

Сър Франсис кимна.

— Не се съмнявам във вас — каза той искрено. — Но времената са тревожни. Знам, че Сесил има мрежа от шпиони из цяла Европа, за да залови всеки, който би могъл да дойде в Англия, за да я застраши. Но какво да кажем за англичаните? За някои мъже и жени, които минаваха за наши приятели? Хора, които може би дори точно в този момент мислят, че е техен дълг, техен свещен дълг, да я убият?

Робърт приклепна и започна да рисува с пръст по посипаната с пясък арена.

— Входът за кралицата е тук. Допускат се само членове на кралския двор. Търговците, гражданите на Лондон, обикновените дребни дворяни са тук: личната ѝ гвардия им пречи да стигнат до нея. Чираците са тук, по-назад, тъй като те винаги създават най-големите безредици. Хората от провинцията, всички, които са дошли тук без покана, са още по-далече назад. На всеки ъгъл има въоръжен войник. Хората на Сесил ще обикалят сред тълпата, за да следят. Самият аз имам няколко доверени хора, които също ще обикалят наоколо и ще си държат очите отворени.

— Но какво ще кажете за заплахата от страна на нейните приятели? На дребните дворяни и благородниците? — попита тихо сър Франсис.

Робърт се изправи и изтупа ръце.

— Дай боже сега всички те да разбират, че дължат преданост преди всичко на нея, без значение как искат да отслужват литургията — направи пауза. — И да ви кажа честно, онези, в които бихте се усъмнили, са вече под наблюдение — призна той.

Сър Франсис се изсмя остро:

— От вашите хора?

— Главно от тези на Сесил — каза Робърт. — Той има стотици на тайна служба при себе си.

— Ето това е човек, когото не бих искал да имам за свой враг — отбеляза весело сър Франсис.

— Освен ако сте сигурен, че можете да спечелите — отвърна незабавно Робърт. Хвърли поглед през рамо и видя един паж да развива един флаг и да го вдига на пилон. — Ей, ти! Погледни какво правиш! Наопаки е!

— Е, ще ви оставя да се занимавате с това — каза сър Франсис, оттегляйки се, сякаш уплашен, че ще го пратят да се покатери на някоя стълба.

Робърт му се усмихна широко.

— Да. Ще ви повикам, когато работата приключи — каза той дръзко и закрачи към централната сцена. — Предполагам, че ще се върнете точно навреме за празненството, веднага щом цялата тежка работа бъде приключена. Ще участвате ли в турнира?

— Бога ми, да! Ще бъда много благороден, чист и безукорен рицар! Ще бъда самото възплъщение на рицарството. Сега тръгвам да лъсна щита си и да изгладя куплетите, които ще декламирам — обади се подигравателно сър Франсис откъм трибуната. — Запей и затананикай, хубавецо Робин!

— Трала-ла! — провикна се в отговор Робърт, като се смееше.

Той се върна към работата си, усмихвайки се на разменените реплики, а после изпита чувството, че го наблюдават. Беше Елизабет, застанала сама на платформата, която щеше да бъде украсена и издигната като кралска ложа, и загледана надолу към празните турнирни ограждения и посипаната с пясък арена.

Робърт се вгледа внимателно в нея за миг, и забеляза неподвижността ѝ и леко сведената ѝ глава. После вдигна един пилон за знаме, сякаш работеше, и мина бавно покрай кралската ложа.

— О! — възкликна, сякаш я виждаше внезапно. — Ваша светлост!

Тя му се усмихна и дойде до предния край на ложата.

— Здравей, Робърт.

— Умислена сте?

— Да.

Запита се дали беше дочула разговора им за опасността, сред която се движеше всеки ден, дали ги беше чула да назовават опасностите от страна на всякакви хора — от най-нисшия чирак до най-близките ѝ приятели. Как можеше една млада жена да понесе мисълта, че е мразена от собствения си народ? Че най-върховната духовна власт в християнския свят се бе произнесла, че е редно тя да бъде мъртва и че заслужава такава участ?

Той заби пилон на мястото му, дойде пред ложата и вдигна очи.

— Мога ли да ви помогна с нещо, принцесо моя?

Елизабет му отправи лека, свенлива усмивка.

— Не зная какво да правя.

Той не я разбра.

— Да правите? Какво да правите?

Тя се наведе през парапета на ложата, за да може да говори тихо:

— Не знам какво да правя на един турнир.

— Трябва да сте присъствала на стотици турнири.

— Не, на много малко. По време на царуването на баща си не бях толкова често в двора, а дворът на Мери не беше весел и през повечето време бях затворничка.

Робърт отново си припомни, че тя беше в изгнание през по-голямата част от момическите си години. Беше се образовала със страстта на истински учен, но не се беше подготвила за обичайните забавления на дворцовия живот. Нямаше как да го направи: не бе възможно да се чувстваш в свои води в дворците или по време на големите празници, ако не си свикнал с тях. Самият той се наслаждаваше на остроумните си хрумвания, с които освежаваше едно традиционно събитие, но познаваше традиционното събитие като човек, който беше присъствал на всички турнири, откакто бе се появил в двора, и всъщност беше спечелил повечето от тях.

Желанието на Робърт бе да надмине турнирите и забавленията, които познаваше твърде добре; желанието на Елизабет бе да премине през тях, без да издаде своята неловкост.

— Но нали обичате турнирите? — поиска да се увери той.

— О, да — каза тя. — И разбирам правилата, но не и как би трябвало да се държа, кога да ръкопляскам, и кога да покажа благоволение, и всичко останало.

Той се замисли за миг:

— Да ви изработя ли план? — попита внимателно. — Както направих за шествието по случай коронацията ви? В който ще е показано къде трябва да бъдете и какво трябва да правите и казвате във всеки момент?

По лицето ѝ на мига се изписа задоволство.

— Да. Това ще бъде хубаво. Тогава ще мога да се наслаждавам на деня, вместо да се тревожа за него.

Той се усмихна.

— А да ви направя ли план за церемонията по случай връчването на Ордена на Жартиерата?

— Да — каза тя настоятелно. — Томас Хауърд ми каза какво трябва да правя, но не можах да запомня всичко.

— Той пък от къде ще знае? — каза Дъдли пренебрежително. — Заемал е висок пост в двора едва през последните три царувания.

Тя се усмихна на обичайната проява на съперничеството му с херцога, нейния чичо, техен връстник, и отдавнашен съперник на

Робърт.

— Е, ще ви го напиша — каза Робърт. — Мога ли да дойда в стаята ви преди вечеря и да го прегледаме заедно?

— Да — каза тя. Импулсивно протегна ръка надолу към него. Той се изпъна и успя само да докосне върховете на пръстите ѝ със своите; целуна ръката си и посегна да докосне нейната.

— Благодаря ви — каза тя мило — пръстите ѝ се задържаха за миг върху неговите.

— Винаги ще ви показвам, винаги ще ви помагам — обеща ѝ той. — Сега, когато аз знам как се прави, ще ви чертая таблица, за да ви покажа къде да отивате и какво да правите при всяко събитие. Така че винаги да сте наясно. А след като сте присъствали на дузина турнири, можете да ми кажете, че искате нещата да се правят различно, и тогава вие ще ми чертаете план и ще ми казвате как искате да бъде променено всичко.

Елизабет се усмихна на тези думи, а след това се обърна и излезе от кралската ложа, като го остави изпълнен със странно чувство на нежност към нея. Понякога тя не приличаше на кралица, възкачила се на трона благодарение на късмета си и издигнала се с хитрост до величието. Понякога тя приличаше повече на младо момиче, натоварено със задача, твърде трудна, за да се справи с нея само. Той беше свикнал да желае жените, беше свикнал да ги използва. Но за миг на тази почти приготвена арена той изпита чувство, което бе ново за него — нежност; усещането, че желае нейното щастие повече, отколкото своето собствено.

Лизи Одингсел написа писмо под диктовката на Ейми, а след това Ейми го преписа сама, като с усилие изписваше буквите прави върху разчертаните редове.

„Скъпи съпруге,

Надявам се, че това писмо те намира в добро здраве.

Аз съм щастлива и съм добре, отседнала при нашите скъпи приятели семейство Хайд. Мисля, че намерих за нас къща и земя, както ме помоли. Мисля, че ще бъдеш много

доволен от нея. Господин Хайд разговаря със земевладелеца, който разпродава имота поради лошото си здраве и няма син, който да го наследи, и казва, че иска приемлива цена.

Няма да продължа да действам, а ще изчакам указанията ти, но може би ще дойдеш да видиш къщата и земята много скоро. Господин и госпожа Хайд ти изпращат благопожеланията си и тази кошница с листа от ранна салата. Лейди Робсарт ми съобщава, че тази година в Станфийлд са ни се родили осемдесет агнета — най-добрата ни година досега. Надявам се, че ще дойдеш скоро.

Твоя предана съпруга,

Ейми Дъдли

P.S. Наистина се надявам, че ще дойдеш скоро, съпруге.“

Ейми тръгна на църква с госпожа Одингсел през парка, отвъд селската мера: влезе през покритата порта в църковния двор, а после — в прохладния, неизменен мрак на енорийската църква.

И все пак, църквата не беше непроменима; беше дори странно изменена. Ейми се огледа и видя в предната част на пътеката, между скамейките, нов висок месингов аналой, а Библията — разгърната върху него, широко отворена, сякаш на всеки можеше да бъде позволено да я чете. Олтарът, където обикновено се пазеше тя, бе очебийно празен. Ейми и Лизи Одингсел се спогледаха безмълвно и се затвориха във фамилия трон на семейство Хайд. Службата започна на английски, не на по-познатия латински, като следваше по-скоро молитвеника на крал Едуард, отколкото текстовете на любимата им меса. Ейми сведе глава над новите думи и се опита да почувства присъствието на Бог, въпреки че Неговата църква бе променена, и езикът също беше променен, а Светото причастие беше скрито.

Настъпи моментът свещеникът да се помоли за кралицата, и той го направи, при което гласът му потрепери съвсем леко, но когато дойде ред да се помоли за любимия им епископ, Томас Голдуел,



сълзите накараха гласа му да затрепери и той млъкна. Псалтът довърши молитвата вместо него и службата продължи, завършвайки с обичайната молитва за душите на църковните благодетели и с благословията.

— Ти върви — прошепна Ейми на приятелката си. — Искам да се помоля за миг.

Тя изчака, докато църквата се опразни, а после стана от скамейката на семейство Хайд. Свещеникът беше коленичил до преградата между нефа и мястото за хористите. Ейми тихо отиде и коленичи до него.

— Отче?

Той обърна глава:

— Дъще?

— Нещо не е наред ли?

Той кимна. Главата му клюмна ниско, сякаш беше засрамен.

— Казват, че нашият епископ Томас изобщо не ни е епископ.

— Как така? — попита тя.

— Казват, че кралицата още не го е назначила в Оксфорд, а вече не е епископ на „Сейнт Асаф“. Казват, че той не е нито едното, нито другото, че няма място никъде, че не е епископ на нищо.

— Защо биха говорили такива неща? — настоя тя. — Не може да не знаят, че той е благочестив и свят човек и че напусна „Сейнт Асаф“, за да дойде в Оксфорд. Той е назначен от папата.

— Вие би трябвало да знаете не по-зле от мен — каза той уморено. — Вашият съпруг знае как се вършат нещата в този кралски двор.

— Той не... споделя с мен — каза тя, като подбираше внимателно подходящите думи. — Не и когато става дума за дворцови въпроси.

— Те знаят, че нашият епископ е човек, верен до смърт — каза свещеникът печално. — Знаят, че той беше най-скъп приятел на кардинал Поул, беше до смъртното му ложе, даде му последно причастие. Знаят, че той няма да измени на убежденията и вярата си, за да угоди на тази кралица. Не би проявил незачитане към причастieto, както му се нарежда да стори. Мисля, че чрез този хитър ход първо ще му отнемат духовния сан, а след това ще го убият.

Ейми ахна.

— Не отново — каза тя. — Не и още убийства. Не и още едно повторение на съдбата на Томас Мор!

— Наредено му беше да се яви пред кралицата. Боя се, че това означава отиване на смърт.

Ейми кимна с побеляло лице.

— Лейди Дъдли, за вашия съпруг се говори като за един от най-изтъкнатите мъже в двора. Можете ли да го помолите да се застъпи за нашия епископ? Кълна се, че отец Томас никога не е изричал и дума срещу възкачването на кралицата на трона, нито дума срещу нея като кралица. Само е говорил открито, както Бог му повелява, в защита на нашата Свята Църква.

— Не мога — каза тя протичко. — Отче, простете ми; да ми прости Господ, но не мога. Аз нямам влияние. Съпругът ми не приема от мен съвети по дворцовите въпроси, по отношение на политиката. Та той дори не знае, че мисля върху такива неща! Не мога да го съветвам, и той не би ме послушал.

— Тогава ще се моля за вас, ще се моля той да се обърне към вас — каза тихо свещеникът. — И ако Бог го подтикне да слуша, тогава, дъще, говорете. На карта е заложен животът на нашия епископ.

Ейми сведе глава.

— Ще направя, каквото мога — обеща тя без особена надежда.

— Нека Бог да те благослови, чадо, и да те направлява.

Писарят на Робърт му подаде писмото на Ейми в следобед след обявяването му за рицар на Ордена на Жартиерата. Робърт тъкмо беше окачил синята копринена жартиера на облегалката на един стол и се беше отдръпнал назад, за да ѝ се възхити. После си облече нов жакет, прегледа бързо писмото, и го подаде обратно на писаря.

— Пиши ѝ, че сега съм зает, но ще дойда колкото мога по-скоро — каза той, като отвори вратата. С ръка върху резето, осъзна, че лошо оформените букви бяха изписани с почерка на самата Ейми, и че сигурно е посветила цели часове да му пише.

— Кажй ѝ, че много се радвам, че ми е писала лично — каза той. — И ѝ изпрати малка кесия с пари да си купи ръкавици или каквото иска.

Той спря, измъчван от чувството, че е редно да направи нещо повече, но после чу как тръбата на херолда прозвуча за турнира, и вече нямаше време.

— Кажи й, че ще дойда незабавно — каза той, обърна се и изтича с леки стъпки надолу, към двора на конюшните.

Турнирът се отличавахе с пищност и пъстрота, каквито Елизабет обичаше. Имаше преоблечени рицари, които й пееха хвалебствени песни и съчиняваха импровизирани стихове. Дамите раздаваха благоволение и ласки, а рицарите носеха цветовете на своите дами над сърцата си. Кралицата си беше сложила едната ръкавица от бяла коприна, а другата държеше в ръка, когато се наведе напред да пожелае на сър Робърт най-добър късмет — той се бе приближил към кралската лежа, вдигайки очи към нея, както беше застанала високо над него, за да й поднесе почитанията си.

Случайно, когато тя се наведе напред, ръкавицата се изплъзна през пръстите й и падна. Още същия миг, толкова бързо, че почти никой не можа да проследи движението му, той пришпори коня си, едрото бойно животно се завъртя, откликвайки веднага, и той улови ръкавицата във въздуха, преди да падне на земята.

— Благодаря ви! — провикна се Елизабет и кимна на един паж.  
— Вземи ръкавицата ми от сър Робърт.

Като удържаше с една ръка напирания да подскочи кон, той вдигна с другата забралото на шлема си и поднесе ръкавицата към устните си.

Елизабет, с наливащо се с руменина лице, го загледа как целува ръкавицата й: не настоя той да й я върне и не отмина жеста със смях като част от любезностите му по време на турнира.

— Не може ли да я задържа? — попита той.

Елизабет се посъвзе.

— След като така умело я уловихте — каза тя небрежно.

Робърт приближи малко коня си.

— Благодаря ви, кралице моя, че я изпуснахте заради мен.

— Изпуснах я случайно — каза тя.

— Аз я улових нарочно — отвърна той, като й хвърли блеснал поглед с тъмните си очи, и втъкна ръкавицата внимателно в

нагръдника си, обърна коня си кръгом и препусна надолу към края на арената.

Турнирът продължи цял следобед под горещото априлско слънце, а когато настъпи вечерта, кралицата покани всичките си специални гости да продължат към реката за едно вечерно плаване с баржите. Лондончани, които очакваха този завършек на деня, бяха измолили, взели назаем и наели срещу заплащане лодки, с хиляди, и реката беше претъпкана като пазарище с лодки и баржи, от които се развяваха знамена и гирлянди в ярки цветове, а на борда на всеки трети плавателен съд имаше певец или свирач на лютня, така че завладяващи мелодии се носеха през водата от една лодка до друга.

Робърт и Елизабет бяха в кралската баржа заедно с Катерина и сър Франсис Нолис, лейди Мери Сидни и нейния съпруг, сър Хенри Сидни, две от другите дами на кралицата, Летиша Нолис и още една почетна дама.

Край тях спря една баржа с музиканти и през водата се понесоха бавните звуци на любовни песни, докато гребците гребяха в ритъм с тихите удари на един барабан. Слънцето, залязващо сред облаци в розово и златно, оставяше пътека през потъмняващата Темза, която сякаш щеше да ги отведе дълбоко във вътрешността на страната, чак до самото сърце на Англия.

Елизабет се облегна на покрития със златен варак парапет на баржата и се загледа към леко плискащите се води на реката и към панорамата от увеселителни лодки, които се движеха с темпото на нейната собствена, в полюшващите се фенери, които осветяваха собствените си отражения във водата. Робърт отиде при нея и те стояха дълго един до друг, наблюдавайки мълчаливо реката.

— Знаете ли, това беше най-съвършеният ден в живота ми — тихо каза Елизабет на Робърт.

За миг постоянното напрежение, дължащо се на физическото привличане помежду им, бе облекчено. Робърт ѝ се усмихна, с обичливата усмивка на стар приятел.

— Радвам се — каза той простичко. — Искане ми се да ви пожелаая още много такива дни, Елизабет. Вие бяхте щедра към мен, и аз ви благодаря.

Тя се обърна и му се усмихна: лицата им бяха толкова близо едно до друго, че дъхът му раздвижи един кичур коса, който се беше

измъкнал от шапчицата ѝ.

— Все още имате ръкавицата ми — прошепна тя.

— Вие имате сърцето ми.

„Щедро, и още как“, каза си сухо Уилям Сесил, докато дворът потегляше сутринта на първи май да посети Робърт Дъдли в новия му дом в Деъри Хаус в Кю — очарователна малка къща, построена досами парка, само на десет минути пеша от двореца. Редица великолепни бели каменни стъпала водеха към два пъти по-висока от обичайното сводеста двойна врата, оградена от два прозореца. Вътре една голяма зала бе последвана от малки, уединени стаи за отдых, от които се разкриваше изглед към градините от всяка страна. Досами фасадата на къщата имаше жив плет с две съвършено подрязани дървета, кръгли като сливи, застанали сякаш на пост от всяка страна.

Робърт Дъдли посрещна малката група на входната врата и ги поведе право през къщата към красивата, оградена със стени градина отзад. Тя беше засадена отчасти с цветя и отчасти — с овощни дървета, до голяма степен по новата мода на една градина да се придава колкото може повече вид на обсипана с цветя ливада. Една маса беше застлана с бяла покривка и приготвена закуска очакваше кралицата. В типичния превзет стил на фамилията Дъдли, всички слуги бяха облечени като доячки или пастири, а малко стадо агънца, нелепо боядисани в цветовете на Тюдорите — зелено и бяло — подскачаха весело под цъфналите ябълки в овощната градина.

Елизабет плесна с ръце от удоволствие при вида на всичко това.

— О, Робърт, колко изящно!

— Помислих си, че ще ви хареса днес да бъдете обикновено селско момиче — прошепна той тихо в ухото ѝ.

Тя се обърна към него:

— Така ли? Защо?

Той сви рамене:

— Една корона е както чест, така и товар. Хората, които се тълпят около вас през цялото време, винаги вземат от вас: те никога не дават. Искях да имате един ден, който да е изпълнен с удоволствие и смях, ден за едно хубаво момиче, а не за една натоварена с тежко бреме кралица.

Елизабет кимна.

— Вие ме разбирате. Те искат толкова много от мен — каза тя нацупено.

— А тези нови кандидати за женитба са най-лошите — каза той. — Онези двамата херцози от династията на Хабсбургите, които искат вашата слава и блясък да ги издигне от бедни австрийски херцози до крале на Англия само с един скок! Или граф Аран, който иска да ви въвлече във война с Шотландия! Те не ви предлагат нищо, а очакват всичко в замяна.

Елизабет се намръщи, и за миг той се изплаши, че е стигнал твърде далече. После тя каза:

— Те ми предлагат единствено тревоги, а искат от мен всичко, което съм.

— Те не искат нищо от вас — поправи я той. — Не от вашата истинска личност. Те искат короната, или трона, или наследника, който можете да им дадете. Но те са фалшиви ухажори, фалшиво злато, те не ви познават или обичат, както... — той млъкна рязко.

Тя се наведе напред: почувства топлия му дъх върху лицето си и той я видя как си поема дъх заедно с него.

— Вие? — запита настойчиво тя.

— Както ви обичам аз — прошепна той много тихо.

— Ще обядваме ли? — запита печално Сесил, откъм групата, която чакаше зад тях. — Прималаява ми от глад. Сър Робърт, вие сте истински Тантал — да подредите цяло пиршество пред нас, но така и да не ни поканите да се храним.

Робърт се разсмя и се извърна от кралицата, която си даде един миг да възвърне усещането си за присъствието на останалите, за очите, приковани върху тях, за масите, застлани със снежнобели покривки, в изпълнената със слънчева светлина овощна градина.

— Моля... — каза той, като ги подкани с жест на знатен лорд да заемат местата си.

Седнаха на закуска, по-изтънчена от италианско пиршество, но поднесена с елегантната небрежност, отличителна за Дъдли, а после, след като основното хранене приключи и захаросаните плодове бяха сложени на масата, пастирите и доячките изпълниха селски танц и изпяха песен в прослава на пастирката кралица. Едно малко момче, русо, с изражение на херувим, пристъпи напред и рецитира поема на

Елизабет, кралица на всички пастири и пастирки, и ѝ поднесе корона от глогови цветчета и жезъл от обелена върбова пръчка, а после трупа музиканти, неудобно сгущени в клоните на ябълковите дървета, изсвириха встъпителен акорд, Робърт предложи ръка на Елизабет и я поведе в селски танц, танц в чест на първия майски ден точно в този отреден за ухажване ден, когато — твърдеше традицията — дори птиците се женеха.

„Много хубаво“, каза си Уилям Сесил, хвърляйки поглед към слънцето, което сега беше почти над главите им. „Половин ден — изгубен, и цяла планина писма за четене, когато се върна в двора. Лоши новини от Шотландия, без съмнение, и все още никакви изгледи за получаване на пари от кралицата, за да подкрепим нашите събратя по религия, макар че те ни молят за помощ и питат — с основание — какво си мислим, че правим, като ги изоставяме, когато са на косъм от победата?“

Вгледа се малко по-внимателно. Ръката на Робърт Дъдли не беше там, където бе редно да бъде — на гърба на кралицата, докато я направляваше напред в стъпките на танца — а около талията ѝ. А тя, съвсем не гордо изправена, както винаги, съвсем определено се накланяше към него.

„Човек би могъл почти да каже, че е изпълнена с копнеж“, помисли си той.

Първата мисъл на Сесил беше за нейната репутация, и за брачните планове. Хвърли поглед наоколо. Слава богу, бяха сред приятели: семействата Нолис, Сидни, Пърси.

Сприхавият млад чичо на кралицата, херцогът на Норфолк, не би искал да види своята родственица в обятията на мъж като някоя слугиня в крайпътен хан, но едва ли щеше да съобщи за поведението ѝ на посланика на Хабсбургите. В групата можеше и да има шпиониращи слуги, но техните думи нямаше да имат особена тежест. Всички знаеха, че Елизабет и Дъдли са много близки приятели. Очевидната привързаност между двамата млади не вредеше с нищо.

„И все пак“, каза си тихо Сесил. „И все пак, трябва да я омъжим. Ако тя му позволява да я обсипва с ласки, сме в безопасност; той е женен и не може да направи нищо повече от това, да запали огън, който ние ще трябва да потушим. Но какво ще стане, ако тя хареса някой неженен мъж? Ако Дъдли пробуди желанията ѝ, какво ще стане,

ако се появи някой хитър млад самец, който по една случайност се окаже и красив, и свободен? Какво ще стане, ако тя намисли да се омъжи по любов и да провали политиката на Англия заради една момичешка прищявка? По-добре да я омъжим, и то скоро“.

Ейми чакаше пристигането на Робърт.

Цялото домакинство очакваше пристигането на Робърт.

— Сигурна ли си, че е казал, че идва незабавно? — попита Уилям Хайд сестра си, Елизабет Одингсел, през втората седмица на май.

— Ти видя писмото, също както и аз — каза тя. — Най-напред неговият писар съобщаваше, че той е зает, но че ще дойде възможно най-скоро, след това във второто изречение поправя първото и казва, че ще дойде незабавно.

— Моята братовчедка в Лондон, която е родственица на фамилията Сиймор, казва, че той всеки ден, по цял ден е с кралицата — отбеляза Алис Хайд. — Тя отишла на турнира за деня на свети Георги и чула някого да казва, че той носел ръкавицата на кралицата в нагръдника си.

Лизи сви рамене.

— Той е неин началник на конницата, разбира се, че тя проявява благосклонност към него.

— Братовчедката на господин Хайд казва, че вечерта той бил редом с нея в кралската баржа.

— Както и е редно: той се ползва с голяма почит сред останалите — упорито държеше Лизи на своето.

— Тя му гостувала за закуска в чест на майския празник в новата му къща в Кю и останала целия ден.

— Разбира се — каза Лизи търпеливо. — Една дворцова закуска като нищо може да продължи през по-голямата част от деня.

— Е, според моята братовчедка мълвата твърди, че тя никога не го изпуска от поглед. Той е до нея през целия ден и танцуват заедно всяка нощ. Тя казва, че братовчедът на кралицата, херцогът на Норфолк, се кълнял, че ако Дъдли я обезчести, е мъртъв, а той няма да отпрати подобна заплаха лекомислено или безпричинно.



Погледът, който Лизи отправи на зълва си, не бе нито сестрински, нито топъл.

— Братовчедка ви очевидно е добре осведомена — каза тя раздражено. — Но можете да ѝ напомните, че сър Робърт е женен мъж, който се готви да купи земя и да построи своя първи дом със съпругата си, и че това се очаква да стане всеки момент. Напомнете ѝ, че той се ожени за съпругата си по любов, и че те планират живота си заедно. И можете да ѝ кажете, че разликата между изтънчената дворцова любов, която се състои само от показност и весело тананикаш, поезия и песни, че разликата между тази любов, проявявана от всеки мъж в двора, за да угоди на кралицата, и истинския живот, е колкото от земята до небето. И вашата братовчедка би трябвало по-скоро да си прехапе езика, преди да разнася клюки за по-достойните от нея.

Испанският посланик, граф Фериа, дълбоко разтревожен от играта около ухажването на Елизабет, през която вече беше преминал веднъж от името на своя господар, Филип Испански, не мислеше, че може да наблюдава спокойно как това се повтаря отново с негов събрат-посланик и нов кандидат за женитба: Хабсбургският ерцхерцог. Най-сетне крал Филип отговори на молбите му и се съгласи да го замести с друг посланик: хитрият и прозорлив епископ Де Куадра. Граф Фериа, едва успяващ да скрие облекчението си, помоли Сесил за разрешение да се сбогува с Елизабет.

Опитният посланик и младата кралица бяха стари неприятели. Той беше най-преданият съветник на кралица Мери Тюдор и настоятелно и открито ѝ бе препоръчвал да езекутира своята непрекъснато създаваща неприятности наследница и полусестра, Елизабет. Именно неговите шпиони отново и отново носеха доказателства, че Елизабет заговорничи с английски бунтовници, заговорничи с френски шпиони, заговорничи с магьосника доктор Дий, заговорничи с всеки, който би предложил да свали от трона сестра ѝ, било то с помощта на чужди армии или чрез магия.

Той беше най-верният и сигурен приятел на Мери и се беше влюбил и оженил за най-вярната ѝ придворна дама, Джейн Дормър. Кралица Мери не би освободила от служба обичната си приятелка

заради никого, освен заради испанския посланик, и на смъртното си ложе им даде благословията си.

Подчинявайки се на традицията, графът доведе съпругата си в двора да се сбогува със своята кралица, и Джейн Дормър, с високо изправена глава, влезе отново в двореца Уайтхол, след като беше излязла от него, изпълнена с отвращение, в деня, когато Елизабет стана кралица. Сега, вече испанска графиня, със заоблен от бременността корем, Джейн Дормър се връщаше доволна, че може да се сбогува. По щастлива случайност, първият човек, когото срещна, беше едно лице от стария кралски двор: кралският шут, Уил Сомърс.

— Я гледай ти, Джейн Дормър — каза той топло. — Или да ви наричам ваша светлост, госпожо графиньо?

— Можеш да ми казваш Джейн — каза тя. — Както винаги. Как си, Уил?

— Забавлявам се — каза той. — Това е двор, в който всички искат да се забавляват, но се страхувам за длъжността си.

— О? — попита тя.

Придворната дама, която водеше Джейн към кралицата, спря, за да чуе шегата.

— В един двор, в който правят всеки мъж на шут, защо му е на някой да плаща на мен? — попита той.

Джейн се разсмя високо. Придворната дама се изкикоти.

— Приятен ден, Уил — мило каза Джейн.

— Да, ще ви липсвам, когато сте в Испания — каза той. — Но предполагам, че няма да ви липсват много други неща?

Джейн поклати глава.

— Най-доброто от Англия я напусна през ноември.

— Нека Бог даде покой на душата ѝ — каза Уил. — Тя беше една изключително лишена от късмет кралица.

— А тази? — попита го тя.

Уил се изсмя:

— Тя има целия късмет на своя баща — отбеляза той двусмислено, тъй като Джейн винаги беше хранила убеждението, че Елизабет е дете на Марк Смейтън, свирачът на лютня, а неговият късмет бе свършил, когато го проснаха на дибата, преди да затанцува във въздуха, окачен на бесилката.

Джейн се усмихна лъчезарно на тайната, предателска шега, а след това последва придворната дама към приемната на кралицата.

— Трябва да чакате тук, графиньо — каза дамата рязко и въведе Джейн в едно преддверие. Джейн подпря ръка на кръста си и се облегна на перваза.

В помещението нямаше стол, нито ниско столче, нито пейка в прозоречната ниша, нито дори маса, на която можеше да се облегне.

Минутите минаваха. Една оса, пробуждаща се тронаво от зимния си сън, долетя с усилие до ограденото с оловна рамка стъкло на прозореца и застина безмълвно на перваза. Джейн запристъпва от крак на крак, усещайки болката в гърба си.

В стаята беше задушно, тъпата болка в кръста си проправи път надолу към прасците ѝ. Джейн сгъна крака, като се повдигаше и смъкваше на пръсти, опитвайки се да облекчи болката. В корема ѝ детето се размърда и ритна. Тя сложи ръка върху корсажа си и пристъпи до прозоречната ниша. Погледна навън през прозореца към вътрешната градина. Дворецът Уайтхол беше лабиринт от сгради и вътрешни дворове: в средата на този растеше малък орех с кръгла пейка около него. Докато Джейн гледаше, един паж и една прислужничка спряха там за няколко скъпоценни минути, нашепвайки си тайни, а после изтичаха в противоположни посоки.

Джейн се усмихна. Този дворец бе неин дом, когато тя беше любима придворна дама на кралицата, и тя си помисли, че и те двамата с испанския посланик се бяха срещали край същата тази пейка. В миналото бе останало едно кратко, радостно лято, между сватбата на кралицата и тържествуващото ѝ съобщение, че очаква дете, когато този двор беше щастлив, център на световната власт, обединен с Испания, уверен, че ще се сдобие с наследник, и управляван от една жена, която най-сетне беше получила своето.

Джейн сви рамене. Разочарованието и смъртта на кралица Мери бяха краят на всичко, а сега нейната умна, измамна малка полусестра седеше на нейното място, и използваше това място, за да оскърбява Джейн чрез това неучтиво забавяне. Това, помисли си Джейн, беше дребнаво отмъщение спрямо една мъртва жена, недостойно за кралица.

Джейн чу как някъде вътре в двореца удари часовник. Мислеше, че ще посети кралицата преди вечеря, а вече я караха да чака от половин час. Чувстваше се леко замаяна от липсата на храна, и се

надяваше, че няма да е такава глупачка, та да припадне, когато най-сетне я допуснеха в приемната.

Тя чакаше. Минаха още дълги минути. Джейн се запита дали не може просто да се измъкне и да си тръгне, но това щеше да бъде такова оскърбление за кралицата от страна на съпругата на испанския посланик, че щеше да бъде достатъчно, за да предизвика международен скандал. От друга страна това дълго чакане беше, само по себе си, обида към Испания. Джейн въздъхна. Елизабет сигурно още беше изпълнена със злоба, щом можеше да поеме такъв риск заради дребната облага да оскърби подобна маловажна личност като самата Джейн.

Най-сетне вратата се отвори. Придворната дама изглеждаше обзета от жалко смущение.

— Простете ми, моля ви. Ще дойдете ли насам, графиньо? — попита тя вежливо.

Джейн пристъпи напред и почувства, че главата ѝ се мае. Стисна юмруци и ноктите ѝ се впиха дълбоко в дланите, така че болката от това отвлече вниманието ѝ от виенето на свят и от болката в гърба. „Вече не остава много време“, каза си. „Тя не може да ме кара да стоя на крака още много дълго“...

В приемната на Елизабет беше топло и претъпкано, придворната дама се провря с криволичене през множеството. Доста от присъстващите се усмихнаха и поздравиха Джейн, която беше доста харесвана, когато бе на служба при кралица Мери. Елизабет, застанала в ослепителната слънчева светлина в средата на една прозоречна ниша, потънала в разговор с един от членовете на своя Частен съвет, като че ли не я видя. Придворната дама отведе Джейн право до господарката си. Тя все още не показваше, че я е забелязала. Джейн стоеше и чакаше.

Най-сетне Елизабет приключи оживения разговор и се огледа наоколо.

— А, графиня Фериа! — възкликна тя. — Надявам се, че не се е наложило да чакате дълго?

Усмивката на Джейн беше достойна за кралица.

— Ни най-малко — каза тя невъзмутимо. Сега главата ѝ пулсираше, а устата ѝ беше пресъхнала. Много се страхуваше да не

припадне в краката на Елизабет: единствено решимостта ѝ даваше сили да остане на крака.

Не виждаше лицето на Елизабет: прозорецът зад нея беше облян в ярка бяла светлина, но познаваше насмешливата усмивка и играещите черни очи.

— И очаквате дете — каза Елизабет със сладък гласец. — След няколко месеца?

Откъм придворните се разнесе приглушено ахване. Едно раждане след няколко месеца би означавало, че детето е било заченато преди сватбата.

Спокойното лице на Джейн изобщо не трепна.

— През есента, ваша светлост — каза тя спокойно.

Елизабет замълча.

— Дойдох да се сбогувам с вас, кралице Елизабет — каза Джейн с ледена любезност. — Съпругът ми се връща в Испания и аз заминавам с него.

— Ах, да, сега сте испанка — каза Елизабет, сякаш това беше някаква болест, която Джейн беше прихванала.

— Испанска графиня — отвърна спокойно Джейн. — Да, и двете сменихме положението си в света, откакто се срещнахме за последен път, ваша светлост.

Това беше злобно напомняне. Джейн беше виждала Елизабет паднала на колене и плачеща от престорено разкаяние пред сестра си; беше виждала Елизабет подпухнала от болест, под домашен арест, обвинена в държавна измяна, поболяла се от ужас, умоляваща да бъде изслушана.

— Е, във всеки случай ви желая приятен път — каза небрежно Елизабет.

Джейн се сниши доземи в съвършен, вежлив реверанс: никой не можеше да се досети, че беше на ръба да падне в несвяст. Изправи се и видя как стаята заплува пред очите ѝ, а после се отдалечи заднешком от трона, с плавни стъпки, една след друга, повдигнала скъпата си рокля, за да не се заплита в алените ѝ обувки с високи токове, с вдигната глава и усмивка на устните. Не се обърна, докато не стигна до вратата. После събра поли и си тръгна, без да погледне назад.

— Какво е направила? — запита невярващо Сесил развълнуваната Летиша Нолис, която докладваше, както ѝ се плащаше да прави, за онова, което се вършеше в личните покои на кралицата.

— Остави я да чака половин час, а после намекна, че е заченала бебето, преди да се омъжи — прошепна задъхано Летиша.

Бяха в облицования с тъмна ламперия кабинет на Сесил, със затворени капаци на прозорците, макар да беше ден: на вратата пазеше доверен човек, а в останалите стаи на Сесил не се допускаха посетители.

Той се намръщи леко:

— А Джейн Дормър?

— Тя се държа като кралица — каза Летиша. — Говореше вежливо, направи реверанс — трябваше да видите реверанса ѝ — излезе, сякаш презираше всички ни, но не изрече и думичка на протест. Накара Елизабет да изглежда като глупачка.

Сесил леко се свъси.

— Внимавайте какво говорите, малка госпожице — каза той твърдо. — Мен щяха да ме нашибат с камшик, ако бях нарекъл монарха си „глупак“.

Летиша сведе меднокосата си глава.

— Елизабет каза ли нещо, след като тя си отиде?

— Каза, че киселото изражение на Джейн ѝ напомняло за нейната сестра, и слава богу, че тези дни били отминали.

Той кимна.

— Някой отговори ли?

— Не! — Летиша преливаше от желание да сподели клюките. — Всички бяха така потресени, че Елизабет е толкова... толкова... — тя нямаше думи за това.

— Толкова каква?

— Толкова злобна! Толкова груба! Беше толкова нелюбезна! И то към толкова мила жена! И то бременна! И освен това — съпруга на испанския посланик! Такова оскърбление към Испания!

Сесил кимна. Това беше изненадваща проява на невъздържаност за толкова разумна и умееща да се владее млада жена, помисли си той. Вероятно последици от някаква глупава женска кавга, която се бе точила с години. Но не беше обичайно за Елизабет да покаже чувствата си така вулгарно.

— Мисля, ще откриете, че тя може да бъде много злопаметна — бе всичко, което каза на момичето. — Добре ще е да се погрижите никога да не ѝ давате основание.

При тези думи тя вдигна глава, очите ѝ — тъмните очи на рода Болейн — го погледнаха открито. Тя приглади косите си с цвят на бронз под шапчицата. Усмихна се с онази омагьосваща, изпълнена със съзнание за собствената си привлекателност усмивка на една Болейн.

— Как мога да го избегна? — попита тя откровено. — За нея е достатъчно само да ме погледне, за да ме намрази.

По-късно същата нощ Сесил поръча да донесат нови свещи и още един пън за огъня. Пишеше на сър Джеймс Крофт, стар негов съзаклятник. Сър Джеймс беше в Бърик, но Сесил беше решил, че е дошло време да посети Пърт.

„Шотландия е като кутия с прахан — написа той с шифъра, който двамата със сър Джеймс използваха за кореспонденцията си, откакто шпионите на служба при Мери Тюдор бяха прихванали писмата им, — а Джон Нокс е искрата, която ще я възпламени.

Моята заръка за Вас е да отидете в Пърт и да не правите нищо друго, освен да наблюдавате. Трябва да стигнете там, преди да пристигнат войските на кралицата регентка. Предполагам, не ще видите как Джон Нокс проповядва за свободата на Шотландия пред възторжена тълпа. Бих искал да знам колко възторжена е тази тълпа и колко готова за действие. Ще трябва да побързате, защото хората на кралицата регентка може да го арестуват. Той и шотландските протестантски лордове ни помолиха за помощ, но бих искал да узная що за хора са те, преди да посветя кралицата в това. Говорете с тях, преценете ги. Ако желаят да ознаменуват победата си, като настроят страната срещу французите, и в полза на съюз с нас, могат да бъдат насърчени. И ми съобщете незабавно. Тук информацията е по-ценна от златото.“

## ЛЯТОТО НА 1559

В крайна сметка Робърт пристигна в Денчуърт в началото на юни, грейнал в усмивка и сипещ извинения за отсъствието си. Каза на Ейми, че можел да бъде освободен от задълженията си в двора за няколко дни, тъй като кралицата, след като официално беше отказала на ерцхерцог Фердинанд, сега беше неразделна с неговия посланик, като през цялото време говореше за неговия господар и показваше недвусмислено, че желае да промени решението си и да се омъжи за него.

— Направо подлудява Сесил — каза той с усмивка. — Никой няма каквато и да е представа какво възнамерява или иска тя. Тя отказа на ерцхерцога, но сега говори за него през цялото време. Няма време за лов, и не се интересува от езда. Иска само да се разхожда с посланика или да си упражнява испанския.

Ейми, която не проявяваше интерес към флиртовете на кралицата или на нейните придворни, просто кимна, когато чу новината, и се опита да насочи вниманието на Робърт към имота, който беше намерила. Поръча да доведат от конюшните коне за Робърт, за семейство Хайд, за Лизи Одингсел и за самата нея, и потегли начело по виещия се през доста пресечена местност, използван от пастирите път към къщата.

Уилям Хайд побутна коня си, за да язди редом с Робърт.

— Какви са новините от кралството? — попита той. — Научих, че епископите няма да я подкрепят.

— Казват, че няма да положат клетвата, която я утвърждава като върховен управител — каза кратко Робърт. — Това е държавна измяна, в което аз я уверих. Но тя е милостива.

— Какво ще... хм... какво ще има милостта да направи? — попита нервно господин Хайд: споменът за изпълнените с клади дни на Мери Тюдор беше още съвсем пресен в паметта му.

— Ще ги хвърли в тъмница — каза безцеремонно Робърт. — И ще ги замени с протестантски духовници, ако не успее да намери



католици, които да проявят здрав разум. Те пропуснаха шанса си. Ако бяха привлекли на своя страна французите, преди тя да бъде коронясана, може би щяха да настроят страната срещу нея, но те чакаха, докато стана твърде късно — той се ухили. — По съвет на Сесил — каза. — Той прецени така. Един след друг те ще се огънат, или ще бъдат заменени. Нямаха смелостта да се надигнат срещу нея с оръжие, изправиха се срещу нея само в богословски спорове, и Сесил ще ги отстрани един по един.

— Но тя ще унищожи църквата — каза Уилям Хайд, потресен.

— Ще я събори и ще я съгради наново — каза протестантът Дъдли с наслада. — Тя се озова в такова положение, при което трябваше да избира между католическите епископи и собствения си авторитет. Ще трябва да ги унищожи.

— Притежава ли тази сила?

Дъдли повдигна една тъмна вежда.

— Оказва се, че не са нужни кой знае колко сили, за да хвърлиш в затвора един епископ. Тя вече държи половината от тях под домашен арест.

— Имам предвид сила на духа — каза Уилям Хайд. — Тя е само жена, макар и кралица. Притежава ли смелостта да тръгне срещу тях?

Дъдли се поколеба. Именно от това се страхуваха постоянно всички, тъй като всеки знаеше, че една жена не може нито да мисли, нито да действа последователно.

— Тя е добре съветвана — каза той. — И съветниците ѝ са достойни мъже. Знаем какво трябва да се прави, и я заставяме да се придържа към него.

Ейми дръпна юздите на коня си назад и дойде при тях.

— Каза ли на нейна светлост, че идваш да огледаш къща? — попита тя.

— Всъщност да — каза той весело, когато превалиха билото на един от диплещите се хълмове. — Фамилията Дъдли отдавна не е имала семеен дом. Опитах се да купя Дъдли Касъл от братовчед си, но той не може да понесе да се откаже от него. Амброуз, брат ми, също търси къща някъде. Но може би той и семейството му ще могат да получат едно крило от това имение. Достатъчно голямо ли е?

— Има постройки, които могат да бъдат разширени — каза тя. — Не виждам защо не.

— Манастир ли е било, или абатство, или нещо такова? — попита той. — Достатъчно голямо ли е? Не ми каза нищо за него. Представях си замък с дузина островърхи кулички!

— Не е замък — каза тя, като се усмихна. — Но мисля, че големината му е много подходяща за нас. Земята е добре поддържана. Обработвали са я по стария начин, на ивици, като са сменяли посевите на всеки Архангеловден, така че земята не е изтощена. А разположените по-нависоко полета дават добра трева за овцете, и има много хубава гора, в която си мислех, че можем да разредем дърветата и да изсечем из нея пътеки за езда. Крайречните ливади са едни от най-тучните, които съм виждала, млякото от кравите сигурно е почти като сметана. Самата къща е твърде малка, разбира се, но ако добавим едно крило, ще можем да подслоняваме гостите си...

Тя млъкна рязко, когато тяхната група зави зад ъгъла на тясната алея и Робърт видя пред себе си фермерската къща. Беше дълга и ниска, с обор за животни в западния край, построен от овехтели червени тухли и покрит със сламен покрив, като само една тънка стена отделяше животните от обитателите. Малка, рушаща се каменна стена отделяше къщата от пътя, а вътре, зад нея, няколко кокошки чоплеха из онова, което някога е било билкова градина, но сега се състоеше главно от плевели и прах.

Отстрани до порутената сграда, зад бунището, над което се вдигаше пара, имаше гъсто засадена овощна градина; към земята се свеждаха клони, а няколко прасета риеха наоколо. Патици щапукаха в обраслото с бурени езерце отатък овощната градина, лястовици с пълни с кал човки се спускаха от езерцето до обора и си строяха гнезда.

Предната врата стоеше отворена, подпряна с голям камък. Робърт зърна нисък, покрит с петна таван и неравен под от каменни плочи, с пръснати по него сухи билки, но останалата част от вътрешността беше скрита в мрака, тъй като почти нямаше прозорци, и забулена в дим, тъй като нямаше комин, а само отвор в покрива.

Той се обърна към Ейми и се взря в нея, сякаш тя беше шут, доведен пред краля да моли за милост.

— Помислила си, че ще искам да живея тук? — попита той невярващо.

— Точно както предрекох — промърмори тихо Уилям Хайд и внимателно отдръпна коня си от групата, като кимна на съпругата си да дойде при него, за да не чуват разговора.

— Всъщност да — каза Ейми, като още се усмихваше уверено. — Знам, че къщата не е достатъчно голяма, но онзи обор може да се превърне в ново крило, достатъчно голямо е, за да издигнем още един етаж под покрива, точно както направиха в Хевър, и тогава ще има спални горе и зала за гости — долу.

— А какви планове имаше за бунището? — настоя той. — И за езерото с патиците?

— Ще разчистим бунището, разбира се — каза тя усмихнато. — Никога не бих се примирила с него! Това ще бъде първата ни работа, разбира се. Но можем да разстелем тора върху градината и да засадим цветя.

— А езерото с патиците? В декоративно езерце за украса ли ще го превърнем?

Най-после тя долови хапливия сарказъм в тона му. Обърна се, искрено изненадана.

— Не ти ли харесва?

Той затвори очи и веднага си представи напомнящата на кукленска къщичка красота на Деъри Хаус в Кю, и закуската, поднесена от пастирките в овощната градина с кротките агънца, боядисани в зелено и бяло, подскачащи около масата. Помисли си за великолепните къщи от момчешките си години, за спокойното величие на Сайън Хаус, на Хамптън Корт, един от неговите любими замъци и една от най-величествените сгради на Европа, за Нонсч в Шийн, или за двореца в Гринич, за оградения със зидове, солиден Уиндзорски замък, за Дъдли Касъл — семейното му имение. После отвори очи и видя отново, това място, което неговата съпруга беше избрала: къща, построена от кал върху кална равнина.

— Разбира се, че не ми харесва. Това е бордей — каза той рязко. — Баща ми държеше свинете си на по-добри места от това.

Като никога досега, тя не посърна под неодобрението му. Беше засегнал гордостта ѝ, способността ѝ да преценява земите и имотите.

— Не е бордей — отвърна тя. — Обходих къщата навсякъде. Солидно построена е от тухли и дърво и е покрита с мазилка. Сламеният покрив е само на двацет години. Има нужда от повече

прозорци, безспорно, но те се правят лесно. Ще преустроим обора, ще направим декоративна градина, овощната градина може да стане прекрасна, езерцето може да стане езеро за лодки, а земята е много добра — двеста акра първокласна земя. Мислех си, че това е точно каквото искаме, че можем да направим тук всичко, което пожелаем.

— Двеста акра? — запита той. — Къде ще тичат елените? Къде ще яздят придворните?

Тя примигна.

— И къде ще отсяда кралицата? — настоя той язвително. — В кокошарника, там отзад ли? А придворните? Какво, ще построим няколко коптора от другата страна на овощната градина ли? Къде готвачите на кралицата ще приготвят храната ѝ? На открит огън? А къде ще прибираме конете ѝ? С нас в къщата ли ще влизат, както явно става в момента? Можем да очакваме около триста гости: къде мислиш, че ще спят?

— За какво ѝ е на кралицата да идва тук? — попита Ейми, с треперещи устни. — Тя със сигурност ще отсяда в Оксфорд. Защо би искала да идва тук? Защо да я каним тук?

— Защото аз съм един от най-изтъкнатите мъже в нейния двор! — възкликна той, като стовари юмрук на седлото и накара коня си да подскочи, а после да се устреми нервно напред. Той го удържа, като дръпна твърдата юзда, притискайки муцуната му. — Самата кралица ще идва и ще отсяда в дома ми, за да ми окаже чест! За да окаже чест на теб, Ейми! Помолих те да намериш къща, която да купим. Искан място като Хатфийлд, като Тиоболдс, като Кенингхол. Сесил се прибира у дома в Тиоболдс Палас — който би могъл да побере цяло село под един покрив, има съпруга, която сама управлява дома му като кралица. Той строи Върли, за да покаже богатството и величието си, докарва каменоделци от целия християнски свят. Аз съм по-важен човек от Сесил, Бог е свидетел. Моето потекло го прави да изглежда като стригач на овце. Искан къща, която да е като неговата, до последния камък! Искан външната показност, която подобава на моите постижения.

За бога, Ейми, отсядала си при сестра ми в Пенсхърст! Знаеш какво очаквам! Не исках някой мръсен чифлик, който можем да почистим, така че в най-добрия си вид да е годен някой селянин да отглежда там кучета!

Тя трепереше, полагайки огромно усилие да задържи поводите. Лизи Одингсел наблюдаваше отдалече и се питаше дали е редно да се намеси.

Ейми успя да проговори. Вдигна унило сведената си глава.

— Е, всичко това е много добре, съпруге, но онова, което не знаеш, е че тази ферма дава добив от...

— По дяволите добивът! — изкрещя ѝ той. Конят му се подплаши и той го смушка грубо. Животното отстъпи встрани и се дръпна назад, като изплаши коня на Ейми, който отстъпи назад и за малко не я хвърли от седлото. — Изобщо не ме е грижа за добива! Моите арендатори могат да се тревожат за него. Ейми, аз ще стана най-богатият мъж в Англия, кралицата ще изсипе върху мен хазната на Англия. Не ме е грижа колко купи сено можем да изкараме от една ливада. Моля те да бъдеш моя съпруга, да бъдеш моя стопанка в една голяма и величествена къща...

— Величествена! — нахвърли му се тя гневно. — Още ли преследваш блясъка и величието? Никога ли няма да си извадиш поука? Нищо твърде величествено нямаше в теб, когато излезе от Тауър, бездомен и гладен, нищо твърде величествено нямаше в брат ти, когато умря от прихваната в затвора треска като обикновен престъпник. Кога ще се научиш, че мястото ти е у дома, където можем да бъдем щастливи? Защо още настояваш да търсиш провала? Ти и баща ти изгубихте битката за Джейн Грей, и тя му струва живота на сина му и собствения му живот. Ти изгуби Кале и се върна у дома без брат си, и отново опозорен! Колко ниско трябва да паднеш, преди да си научиш урока? Колко ниско трябва да потънеш преди вие, фамилията Дъдли, да научите докъде можете да стигнете?

Той рязко завъртя коня си кръгом и заби шпори в хълбоците му, като го изви грубо назад с поводите. Конят се изправи на задни крака във висока стойка, риейки въздуха с копита. Робърт седеше на седлото като статуя, сдържайки яростта и коня си с твърда ръка. Конят на Ейми се дръпна, изплашен от размахващите се копита, и тя трябваше да се вкопчи в седлото, за да не падне.

Конят на Робърт спусна крака на земята.

— Натяквай ми го в лицето всеки ден, щом ти харесва — изсъска ѝ той, като се приведе напред, с изпълнен с омраза глас. — Но аз вече не съм глупавият млад зет на сър Джон Робсарт, излязъл от Тауър и все

още опозорен и лишен от граждански права. Аз отново съм сър Робърт Дъдли, нося Ордена на Жартиерата, най-високия рицарски орден, който съществува. Аз съм началник на конницата на кралицата, и ако ти не можеш да се гордееш с това, че си лейди Дъдли, тогава можеш отново да се върнеш към положението на Ейми Робсарт, глупавата дъщеря на сър Джон Робсарт. Но за мен онези дни приключиха.

Като се боеше да не падне от изплашения си кон, Ейми раздвижи крака, за да се освободи, и скочи от седлото. Вече в безопасност на земята, тя се обърна и вдигна гневен поглед към него, докато той се извисяваше над нея, а едрият му кон скачаше и се дърпаше, за да се освободи. Гневът ѝ нарасна, покри бузите ѝ с гореща руменина, започна да пари в устата ѝ.

— Не смей да оскърбяваш баща ми — тросна му се тя. — Не се осмелявай! Той беше по-достоеен човек, отколкото ти някога ще бъдеш, и си спечели земите с честен труд, а не като е играел по свирката на някаква незаконородена еретичка. И не казвай, че добивите нямат значение! Кой си ти, че да казваш, че добивите нямат значение? Щеше да умреш от глад, ако баща ми не беше поддържал добросъвестно земята си, за да сложи храна в чинията ти, когато ти нямаше как да я спечелиш. Тогава беше много доволен от добива на вълна! И не ме наричай глупава. Единственото глупаво нещо, което съм направила някога, беше да повярвам на теб и на твоя баща — самохвалко, когато влязохте на коне в Станфийлд Хол, а скоро след това вече влязахте в Тауър на каруца като предатели. — В яростта си тя говореше почти нечленоразделно. — И не се осмелявай да ме заплашваш. Аз ще бъда лейди Дъдли до деня на смъртта си! Минах с теб през най-лошото, когато се срамувах заради името си. Но сега нито ти, нито твоята претендентка-еретичка можете да ми го отнемете.

— Тя може да го отнеме — каза той хавливо. — Каквато си глупачка. Може да ти го отнеме още утре, ако иска. Тя е върховен управител на Англиканската църква. Може да ти отнеме брака, ако го иска, и по-достойни жени от теб са получавали развод за по-дребни неща от тази... тази... мръсна съборетина, за която си мечтаеш.

Едрият му кон се изправи на задни крака, Ейми се сниши и се отдръпна, и сър Робърт отпусна юздите на коня, който разрови земята с големите си копита, отдалечавайки се с тътен по пътеката, оставяйки след себе си внезапно мълчание.

Когато се прибраха вкъщи, в двора на конюшната един мъж чакаше Робърт Дъдли.

— Спешно съобщение — каза той на Уилям Хайд. — Може ли да пратите един коняр да ме упъти къде мога да го намеря?

Ъгловатото лице на Уилям Хайд се набразди от тревога.

— Не знам къде може да е — каза той. — Излезе на езда. Искате ли да влезете в къщата и да изпиете чаша ейл, докато чакате?

— Ще го последвам — каза мъжът. — Негова светлост обича да му доставят съобщенията веднага.

— Не знам в коя посока е поел — каза внимателно Уилям. — По-добре да влезете вътре да го почакате.

Мъжът поклати глава:

— Ще ви бъда признателен, ако ми изнесете едно питие, но ще го чакам тук.

Той седна на стъпалото за възсядане на конете и не помръдна, докато слънцето се спусна по-ниско в небето, докато най-послед чу тропот на копита, и Робърт се зададе по пътеката и влезе в двора на конюшната, и метна поводите на уморения си кон на един чакащ коняр.

— Блаунт?

— Сър Робърт.

Робърт го дръпна настрани, напълно забравил гнева си към Ейми.

— Сигурно е важно?

— Сър Уилям Пикъринг отново е в Англия.

— Пикъринг? Някогашният обожател на кралицата?

— Не беше сигурен дали ще бъде добре приет, не беше сигурен колко дълготрайна ще е паметта ѝ. Имаше слухове, че е служил на сестра ѝ. Не знаеше какво може да е чула.

— Сигурно е чула всичко — каза мрачно Дъдли. — Можете да се доверите на Сесил и на мен за това. Както и да е, добре ли го посрещна тя?

— Прие го насаме.

— Какво? Лична аудиенция? Срещнала се е с него насаме? Мили боже, оказана му е голяма чест.

— Не, искам да кажа, наистина насаме. Напълно насаме. През целия следобед, в продължение на пет часа, се беше заключила с него.

— В присъствието на дамите си — изтъкна Робърт.

Шпионинът поклати глава.

— Напълно сами, сър. Само двамата. Пет часа зад затворена врата, преди да излязат.

Робърт беше зашеметен при мисълта за такава привилегия, каквато самият той никога не бе имал.

— Сесил е позволил това? — запита той невярващо.

Томас Блаунт сви рамене:

— Не знам, сър. Трябва да го е направил, защото на другия ден тя отново прие сър Уилям.

— Насаме?

— Цял следобед. От пладне, докато стана време за вечеря. Обзалагат се на вероятността той да ѝ стане съпруг. Той е фаворитът, затъмни ерцхерцога. Казват, че вече са се оженили и са споделили легло тайно, насаме, остава само бракът да бъде официално обявен.

Робърт възкликна и рязко му обърна гръб, а после пак се извърна към Блаунт.

— И какво прави той сега? В двора ли ще остане?

— Той е фаворитът. Тя му даде покои близо до своите в двореца Гринич.

— Колко близо?

— Казват, че имало проход, по който той можел да стигне до нея по всяко време на нощта или деня. Достатъчно е само тя да отключи вратата, и той може да влезе в спалнята ѝ.

Изведнъж Робърт замлъкна и се успокои. Хвърли поглед към коня си, който конярят разхождаше бавно нагоре-надолу из двора, забелязвайки потта по шията му и пяната на устата му, сякаш обмисляше да потегли веднага.

— Не — каза той тихо на себе си. — По-добре утре, отпочинал и с бистър ум. С отпочинал кон. Някакви други новини?

— Протестантите се бунтуват срещу регентката францужойка в Шотландия, и тя събира войници, като настоява за още войски от Франция.

— Знаех това, преди да тръгна от двора — каза Робърт. — Сесил убеждава ли кралицата да изпрати подкрепа?



— Все още — каза мъжът. — Но тя не казва нито да, нито не.

— Твърде заета е с Пикъринг, предполагам — каза кисело Робърт, и се обърна да влезе в къщата. — Можете да изчакате тук и да се върнете с мен утре — каза той кратко. — Очевидно не мога да рискувам да отсъствам дори за миг. Тръгваме за Гринич на разсъмване. Кажи на хората ми, че тръгваме призори, и че ще яздим усилено.

Ейми, поболяла се от плач, чакаше по-смирено от кой да е просител пред вратата на личния кабинет на Робърт. Беше го видяла как пристига, яхнал разпенения си кон, и се беше позабавила на стълбите, надявайки се да поговори с него. Той я беше подминал с кратко, вежливо извинение. Беше се измил и преоблякъл, тя беше чула звънтенето, когато каната се удряше в легена. После бе влязъл в личния си кабинет, бе затворил вратата, и явно опаковаше книгите и документите си. Ейми предположи, че си тръгва, а не се осмеляваше да почука на вратата му и да го помоли да остане.

Вместо това зачака отвън, сгушена на простата дървена пейка в прозоречната ниша, като дошло да поиска извинение дете, което чака да се срещне с ядосания си баща.

Когато Робърт отвори вратата, тя скочи на крака и той я видя в сенките. За миг напълно беше забравил кавгата, после тъмните му, гъсти вежди се склупиха в намръщена гримаса.

— Ейми.

— Милорд! — възкликна тя, сълзите нахлуха в очите ѝ и гласът ѝ секна. Можеше само да стои безмълвно пред него.

— О, за бога — каза той нетърпеливо и отвори вратата на стаята си с един ритник на обувия си в ботуш крак. — По-добре да влезеш, преди всички да решат, че те бия.

Ейми мина пред него и влезе в стаята му. Както се бе опасявала, тя беше опразнена от всички книжа и книги, които беше донесъл. Явно бе опаковал нещата си и беше готов да си върви.

— Нима заминаваш? — попита тя, с треперлив глас.

— Трябва — каза той. — Получих съобщение от двора, има някои дела, които изискват вниманието ми, незабавно.

— Заминаваш, защото ми се сърдиш — прошепна тя.

— Не, заминавам, защото получих съобщение от двора. Питай Уилям Хайд, той видя пратеника и му каза да ме изчака.

— Но наистина ми се сърдиш — настоя тя.

— Бях ядосан — каза той честно. — Но сега съжалявам за гневния си изблик. Не си тръгвам заради къщата, нито заради онова, което казах. В двора имам дела, за които трябва да се погрижа.

— Милорд...

— Ти ще останеш тук още месец, може би два, а когато ти пиша, можеш да се преместиш при семейство Хейс в Чизълхърст. Ще дойда да те видя там.

— Няма ли да търся къща за нас тук?

— Не — каза той кратко. — Явно имаме много различни представи по отношение на това какъв би трябвало да бъде нашият дом. Ще трябва да проведем дълъг разговор за това как желаш да живееш ти и от какво имам нужда аз. Но не мога да обсъждам това сега. Точно сега трябва да отида в конюшните. Ще се видим на вечеря. Ще тръгна на разсъмване утре, няма нужда да ставаш да ме изпращаш. Бързам.

— Не биваше да казвам това, което казах. Много съжалявам, Робърт.

Лицето му се изопна.

— Вече е забравено.

— Не мога да го забравя — каза тя искрено, потискайки го с разкаянието си. — Съжалявам, Робърт. Не биваше да споменавам твоя позор и срама на баща ти.

Той си пое рязко дъх, опитвайки се да сдържи напирещата си ярост.

— Ще бъде по-добре, ако забравим тази кавга и не я повтаряме — предупреди я той; но тя не възприе предупреждението му.

— Моля те, Робърт, не биваше да казвам онова, което казах, за това, че ти преследваш блясъка и великолепието и не си знаеш мястото...

— Ейми, наистина помня какво каза! — вметна той. — Няма нужда да ми напомняш. Няма нужда да повтаряш оскърблението. Определено помня всяка дума и това, че ти говореше достатъчно високо, та Уилям Хайд, съпругата му и твоята компаньонка също да я чуят. Не се съмнявам, че те всички чува как оскърбяваш мен и баща

ми. Не забравям, че ти го назова разобличен предател и че обвини мен за загубата на Кале. Него обвини за смъртта на брат ми Гилфорд, а мен — за смъртта на моя брат Хенри. Ако беше някоя от слугините ми, щях да наредя да те нашибат с камшик и да те изгонят за половината от това. Щях да накарам да ти отрежат езика за разпространяване на скандални клюки. Ще сториш по-добре да не ми го напомняш, Ейми. Прекарах по-голямата част от този ден, като се опитвах да забравя мнението ти за мен. Опитвам се да забравя, че живея със съпруга, която ме презира като провалил се предател.

— Това не е мнението ми — промълви тя. В следващия миг вече беше на пода, коленичила в краката му, премазана от гнева му. — Не те презирам. Това не е мнението ми; обичам те, Робърт, и ти имам доверие...

— Опитва се да ме уязвиш, като ми говореше за смъртта на брат ми — каза той студено. — Ейми, не искам да се карам с теб. Наистина няма да го направя. Сега моля да ме извиниш, трябва да се погрижа за нещо в конюшните, преди да отида на вечеря.

Той ѝ се поклони леко и излезе от стаята. Ейми се изправи с усилие от пода, където беше коленичила раболепно, и затича към вратата. Канеше се да я отвори рязко и да изтича след него, но когато отсечените му стъпки отекнаха по дървения под, не посмя. Вместо това притисна чело към хладното дърво на вратата и обви ръце около дръжката, където беше стояла ръката му.

По време на вечерята добрите обноски прикриваха неловкостта. Ейми седеше, вцепенена и мълчалива, без да хапне нищо. Уилям и Робърт поддържаха любезен, неспирен разговор за коне и лов, и за изгледите за война с французите. Алис Хайд седеше със сведена глава, а Лизи наблюдаваше Ейми, сякаш се опасяваше, че тя ще припадне на масата. След вечеря дамите се оттеглиха при първа възможност, а Робърт, позовавайки се на това, че трябва да тръгне рано, се оттегли скоро след това. Уилям Хайд отиде в личния си кабинет, наля си голяма чаша вино, обърна големия си дървен стол към огъня, облегна крака на издадената част на стената около комина, и се замисли за изминалия ден.

Съпругата му Алис провря глава през откρηнатата врата и влезе тихо в стаята, следвана от зълва си.

— Отиде ли си? — попита тя, решена да не се среща отново със сър Робърт, ако можеше да го избегне.

— Да. Можете да си вземете стол, Алис, сестро, и да си налееете вино, ако желаете.

Те си наляха вино и придърпаха столовете си до неговия, в заговорнически полукръг около огъня.

— Дали това е краят на плановете му да строи тук? — обърна се Уилям към Лизи Одингсел.

— Не знам — каза тя тихо. — Тя ми каза само, че той й е много сърдит, и че трябва да останем тук още месец.

Един бърз поглед, разменен между Уилям и Алис, показва, че вече са говорили по тази тема.

— Мисля, че няма да строи — каза той. — Мисля, че днес тя успя само да му покаже колко са се отдалечили един от друг. Клетата, глупава жена. Мисля, че си изкопа сама гроба.

Лизи бързо се прекръсти.

— За бога, братко! Какво искаш да кажеш? Те се скараха. Покажи ми мъж и жена, които не са си разменяли гневни думи.

— Той не е обикновен човек — каза Уилям натъртено. — Вие го чухте, точно както го чу и тя, но никоя от вас няма достатъчно ум да се поучи. Той й го каза в лицето: той е най-видният мъж в кралството. Вероятно ще стане най-богатият мъж в кралството. Ползва се с пълното внимание на кралицата, тя е винаги в неговата компания. Той е незаменим за първата неомъжена кралица, която тази страна познава. Какво мислиш, че може да означава това? Проумей го сама.

— Означава, че той ще има нужда от имение в провинцията — продължи мисълта му Лизи Одингсел. — Когато се издигне в двора. Ще има нужда от голямо имение за съпругата и децата си, когато дойдат, дай боже.

— Не за тази съпруга — каза прозорливо Алис. — Какво е сторила тя някога, освен да бъде бреме за него? Тя не иска това, което иска той: нито такава къща, нито такъв живот. Обвинява го в амбиция, когато това е в самата му природа, в кръвта и в костите му.

Лизи се канеше да възрази, за да защити Ейми, но Уилям се прокашля и плю в огъня:

— Занапред няма значение дали тя ще му се понрави, или няма да успее — каза той безцеремонно. — Сега той има други планове.

— Мислиш ли, че има намерение да я напусне? — попита Алис съпруга си.

Лизи премести поглед от едното мрачно лице към другото.

— Какво?

— Чу ме — каза ѝ Уилям търпеливо. — Също като нея, ти чуваш, но не осъзнаваш. Той е човек, който се издига далече от нея.

— Но те са женени — настоя тя неразбиращо. — Женени пред Бога. Той не може да я напусне. Няма причина.

— Кралят напусна две съпруги без причина — каза Уилям Хайд мрачно. — А половината благородници се развеدهа със съпругите си. Всеки римокатолически свещеник в Англия, оженил се през годините на протестантството, трябваше да се откаже от съпругата си, когато кралица Мери се възкачи на престола, а сега навярно половината протестантски духовници ще трябва да сторят същото. Старите закони не важат. Всичко може да бъде преправено. Сега бракът не означава истински брак.

— Църквата...

— Църквата се оглавява от кралицата. Има указ на парламента. Невъзможно е да се отхвърли. Какво ще стане, ако главата на църквата пожелае сър Робърт отново да бъде неженен мъж?

Лицето на Лизи Одингсел беше побеляло от потрес.

— Защо би го сторила?

Тя го предизвикваше да назове причината.

— Та самата тя да се омъжи за него.

Гласът на господин Хайд се сниши до тих шепот.

Лизи остави много бавно чашата си с вино и склучи ръце в скута си, за да спрат да треперят. Когато вдигна очи, видя, че лицето на брат ѝ не беше пребледняло като нейното, а светнало от потиснато вълнение.

— Ами ако нашият лорд стане крал на Англия? — прошепна той. — Забрави Ейми за миг: тя сама подписа заповедта за прогонването си, сега той ще я изостави, тя не му е от полза. Но помисли за сър Робърт! Помисли за нас! Ами ако той стане крал на Англия! Какво ще означава това за нас? Какво ще кажеш за това, сестро?

Ейми чакаше пред портата на църквата в ранните часове на утрото отец Уилсън да дойде и да отключи големите дървени двери. Когато той се зададе по пътеката на църковния двор и я видя, пребледняла в бялата си рокля на фона на сребристата дървена врата, не каза нищо, а ѝ отпрати кротка, мила усмивка и мълчаливо отвори вратата.

— Отче? — каза тя тихо.

— Кажи го на Бог, а след това — на мен — каза той тихо и я пусна да влезе преди него.

Зачака в дъното на църквата, като се занимаваше тихо с работата си, докато тя се надигна от мястото, където бе коленичила, и седна на скамейката, и едва тогава отиде при нея.

— Тревоги ли имаш? — попита той.

— Разгневих съпруга си по друг въпрос — каза тя простишко. — И затова не успях да се застъпя за нашия епископ.

Той кимна.

— Не се упреквай за това — каза. — Мисля, че никой от нас не може да направи нищо. Кралицата ще бъде назована „върховен управител на Църквата“. Всички епископи са длъжни да ѝ се подчиняват.

— Върховен управител? — повтори Ейми. — Но как може да стане това?

— Казват, че тя не настоява за нещо повече от титлата, която носеха брат ѝ и баща ѝ — каза той. — Не споменават, че тя е жена и е изпълнена с женски слабости. Не казват как една жена, обречена от Бог да бъде покорна слугиня на съпруга си, прокълната от Бог заради първородния грях, може да бъде върховен управител.

— Какво ще стане сега? — запита едва чуто Ейми.

— Боя се, че ще изгори епископите — каза той овладяно. — Епископ Бонър вече е арестуван, и един по един, когато откажат да превият коляно пред нея, ще бъдат арестувани и останалите.

— А нашият епископ? Епископ Томас?

— Той ще сподели съдбата на останалите, като агнец на заклание — каза свещеникът. — Дълбок мрак ще се спусне над тази страна и ти и аз, дъще, не можем да направим нищо друго, освен да се молим.

— Ако мога да говоря с Робърт, ще го направя — обеща тя. Поколеба се, спомняйки си припряното му заминаване и яростта в гласа му. — Сега той е изтъкнат човек, но знае какво е да бъдеш затворник, да се боиш за живота си. Той е милостив. Няма да посъветва кралицата да унищожи тези свети мъже.

— Бог да те благослови — каза свещеникът. — Малцина ще се осмелят да проговорят.

— А вие? — попита тя. — Ще трябва ли и вие да положите клетва?

— Приключат ли веднъж с епископите, ще дойдат за хората като мен — каза той уверено. — И ще трябва да бъда готов. Ако мога да остана, ще го сторя. Аз съм се заклеl да служа на тези хора, това е моята енория, това е моето стадо. Добрият пастир не изоставя овцете си. Но ако искат да положи клетва, която гласи, че кралицата е нашият папа, тогава не виждам как мога да го направя. Думите ще заседнат на гърлото ми. Ще трябва да понеса наказанието си, както по-достойни мъже от мен понасят своето сега.

— Ще ви убият заради вярата ви?

Той разпери ръце.

— Ако се наложи.

— Отче, какво ще стане с всички нас? — попита Ейми.

Той поклати глава:

— Ще ми се да знаех.

Робърт Дъдли, който нахълта в двора съвсем не в благо настроение, намери двореца странно тих. В приемната имаше само няколко придворни дами и благородници, както и неколцина по-дребни поземлени аристократи.

— Къде са всички? — запита той Летиша Нолис, която се беше разположила в една прозоречна ниша, показно задълбочена в книга с проповеди.

— Аз съм тук — каза тя услужливо.

Той се намръщи.

— Имах предвид някоя важна личност.

— И такава мога да бъда — каза тя, без ни най-малко да се смути. — И съм на разположение.

Той се разсмя неохотно.

— Мистрес Нолис, не подлагайте на изпитание търпението ми: яздих дълго и усилено, за да измина разстоянието от една адски упорита и глупава жена до друга. Не ставайте третата.

— О? — каза тя, като разтвори много широко тъмните си очи. — Коя е имала тъй лошия късмет да ви оскърби, сър Робърт? Да не би съпругата ви?

— Това не би трябвало да бъде ваша грижа. Къде е кралицата?

— Излезе със сър Уилям Пикъринг. Той се е върнал в Англия, знаете ли?

— Разбира се, че знам. Ние сме стари приятели.

— Не смятате ли, че е възхитителен? Мисля, че той е най-красивият мъж, когото съм виждала през живота си.

— Определено — каза Дъдли. — На езда ли са?

— Не, на разходка. По-интимно е, не мислите ли?

— Защо не сте с тях?

— Никой не е с тях.

— А останалите й дами?

— Не. Наистина никой. Двамата със сър Уилям са съвсем сами днес, като бяха и през последните три дни. Всички мислим, че вече е сигурно.

— Сигурно?

— Годешът им. Тя не може да откъсне очи от него. Той не може да свали ръце от нея. Такава любовна история! Като балада. Като при Артур и Гуиневър е, наистина!

— Тя никога няма да се омъжи за него — каза Дъдли, с по-голяма увереност, отколкото изпитваше.

— Защо да не го стори? Той е най-хубавият мъж в Европа, богат е като император, не се интересува от политика или власт, така че тя може да управлява както си иска, и няма врагове в Англия, нито пък съпруга. Бих казала, че е идеален.

Робърт се извърна от нея, неспособен да говори от ярост, и едва не се сблъска със сър Уилям Сесил.

— Моля за извинение, господин секретар. Тъкмо си тръгнах.

— Мислех, че току-що сте пристигнали.

— Тръгнах към покоите си — каза Робърт, като прехапа отвътре устната си, за да сдържи гнева си.



— Радвам се, че се върнахте — каза Сесил, като тръгна редом с него. — Нуждаехме се от съветите ви.

— Мислех, че не сте се занимавали с никакви дела.

— Вашите съвети за кралицата — каза рязко Сесил. — Това вихрено ухажване може и да допада на нейна светлост, но не съм сигурен, че е от полза за страната.

— Казахте ли й това?

— Не и аз! — каза Сесил, като се подсмихна леко. — Тя е млада влюбена жена. По-скоро си помислих, че вие можете да й кажете.

— Защо аз?

— Е, всъщност не точно да й кажете. Помислих си, че можете да я разсеете. Да отклоните мислите й. Да й напомните, че на света има много красиви мъже. Не е нужно да се омъжва за първия, който се окаже свободен.

— Аз съм женен — каза мрачно Робърт. — В случай, че сте забравили. Едва ли мога да си съпернича с един ерген, който се къпе в злато.

— Прав сте да ми напомняте — каза Сесил иронично, като смени тона. — Защото ако той се ожени за нея, и двамата ще можем да се приберем у дома при съпругите си. Той няма да иска ние да я съветваме. Ще настани на служба собствените си фаворити. Нашата работа в двора ще бъде приключена. Аз мога най-сетне да се прибера у дома във Върли, а вие можете да си отидете у дома в... — той млъкна наскоро изречението, припомнил си сякаш с изненада, че Робърт нямаше голямо семейно имение. — Където решите, предполагам.

— Едва ли ще си построя имение като Върли със сегашните си спестявания — каза гневно Дъдли.

— Не. Навярно би било по-добре и за двама ни, ако Пикъринг има съперник. Ако може да му се създадат неприятности. Ако не може да получи всичко точно както иска. Лесно му е да бъде усмихнат и любезен, когато се движи по прав път без съперници.

Дъдли въздъхна като човек, уморен от глупости.

— Отивам в покоите си.

— Ще ви видя ли на вечеря?

— Разбира се, че ще дойда на вечеря.

Сесил се усмихна.

— Много се радвам да ви видя обратно в двора — каза той любезно.

Кралицата изпрати блюдо с еленово месо на сър Уилям Пикъринг в долния край на залата, и, проявявайки справедливост, изпрати превъзходен пай с дивеч на масата на Робърт Дъдли. След като масите бяха разчистени и музикантите засвириха, тя танцува с единия, а после — с другия. Сър Уилям започна да се мръщи, след като това отношение продължи известно време; но Робърт Дъдли беше в най-непринуденото си и весело настроение, а кралицата сияеше. Робърт Дъдли стана да танцува с Летиша Нолис, и имаше удоволствието да чуе как испанският посланик отбеляза пред кралицата каква красива двойка са двамата. Забеляза как кралицата пребледня от гняв. Малко след това тя поръча да донесат карти, и Дъдли се обзаложи с нея на перлата в шапката си, че до полунощ ще е спечелил по точки. Двамата доближиха глави, сякаш в стаята нямаше никой друг, сякаш в целия свят нямаше никой друг; а сър Уилям Пикъринг се оттегли рано да си легне.

Сър Никълъс Трокмортън, посланик в Париж, се обръщаше към Сесил в шифровано писмо, току-що предадено от притеснен пратеник.

„Първи юли 1559

Драги Уилям,

Невероятни новини. На днешния ден кралят беше ранен по време на турнир и сега лекарите са при него. Чувам да се говори, че не хранят надежди: ударът може да е смъртоносен. Ако той умре, няма съмнение, че кралство Франция ще се управлява във всяко друго отношение, освен по име, от фамилията Гиз, и няма съмнение, че те незабавно ще изпратят войски да подкрепят своята родственица Мари дьо Гиз в Шотландия, а след това ще се

отправят на поход да завладеят Англия за нейната дъщеря Мери, кралицата на шотландците. Като се имат предвид тяхното богатство, влияние и решителност (и справедливостта на техните претенции в очите на всички римокатолици), като се имат предвид слабостта, разделението и несигурността на нашата бедна страна, управлявана от една млада жена, възкачила се неотдавна на трона, чието законно управление е под въпрос, и няма наследник, мисля, че не може да има съмнение за изхода.

В името Божие, в името на всички нас, обърнете се с молба към кралицата да събере нашите войски и да се подготви да отбранява границите, или сме загубени. Ако не поведе тази битка, тя ще изгуби кралството си без борба. При сегашното положение се съмнявам, че може да победи. Ще Ви пратя вест в мига, когато кралят умре. Молете се Богу да се възстанови, защото без него сме загубени. Предупреждавам Ви, че не разчитам на това.

Никълъс“

Уилям Сесил изчете писмото два пъти, а после го бутна леко в най-горещата част на жаравата в личния си кабинет. После седя дълго с глава в ръцете. Струваше му се, че бъдещето на Англия беше в ръцете на лекарите, които, в същия този момент се бореха да задържат дъха на крал Анри II Френски в отпадащото му тяло. Този крал бе гарантирал безопасността на Англия в мирния договор от Като Камбрези. Без него нямаше гарант, нямаше гаранция, нямаше безопасност. Ако той умреше, тогава сребролюбивата управляваща фамилия на Франция щеше да премине с безмилостната си кавалерия през Шотландия, а след това — и през цяла Англия.

На вратата се почука.

— Да? — каза Сесил спокойно: в гласа му не се долавяше и следа от обзелия го страх.

Беше икономът му.

— Пратеник — каза той кратко.

— Въведете го.

Мъжът влезе, покрит с прах от пътуването, със скованата походка на ездач, прекарал цели дни на седлото. Сесил разпозна най-доверения слуга и шпионин на сър Джеймс Крофт.

— Уилям! Радвам се да те видя. Сядай.

Мъжът прие с кимване оказаната му любезност и предпазливо се отпусна в стола.

— Мехури — каза той вместо обяснение. — Спукани и кървящи. Моят господар каза, че е важно.

Сесил кимна и зачака.

— Каза да ви предам, че в Пърт се е отприщил адът, че френската кралица регентка не е успяла да сломи духа на протестантските лордове. Казва, че е готов да се обзаложи, че тя никога няма да е в състояние да накара войските си да се изправят срещу тях. Те нямат кураж за това, а шотландските протестанти са обезумели от желание за битка.

Сесил кимна.

— Протестантите събарят абатствата надолу чак до пътя за Единбург. Говори се, че комендантът на Единбургската крепост не желае да взема страна, ще залости портите на замъка и няма да пусне нито едните, нито другите, докато редът не бъде възстановен. Лично моят господар счита, че кралицата регентка ще трябва да отстъпи към замъка Лийт. Каза, че ако възнамерявате да рискувате, той би заложил състоянието си на хората на Нокс: че те са непобедими, когато кръвта им е кипнала.

Сесил чакаше, в случай, че има още.

— Това е всичко.

— Благодаря ви — каза Сесил. — А вие самият какво си помислихте за тях? Видяхте ли много сражения?

— Помислих си, че са като диви зверове — каза безцеремонно мъжът. — И не бих ги искал нито за съюзници, нито за врагове.

Сесил му се усмихна.

— Те са нашите благородни съюзници — каза той твърдо. — И ние ще се молим всеки ден за успеха им в тяхната благородна битка.

— Те са необуздани разрушители, приличат на истинска напаст от скакалци — каза упорито мъжът.

— Те ще сразят французите заради нас — напомни му Сесил с по-голяма увереност, отколкото един разумен човек би проявил. — Ако

някой ви пита, те са на страната на ангелите. Не го забравяйте.

Тази нощ, докато мрачните вести, научени от Сесил, караха слепоочията ѝ да туптят в ритъма на страха, Елизабет отказа да танцува както със сър Уилям Пикъринг, така и със сър Робърт Дъдли, които се гледаха изпитателно един друг като котараци на покрив. Каква полза имаше от Уилям Пикъринг или Робърт Дъдли, когато френският крал умираше, а неговите наследници събираха войски срещу Англия, привидно за война с шотландците? От каква полза ѝ бе който и да е англичанин, независимо колко обаятелен, и колко привлекателен?

Робърт Дъдли ѝ се усмихна: тя едва го виждаше през мъглата от болка зад очите си. Просто поклати глава към него и се извърна. Подкани с жест австрийския посланик да донесе един стол до трона ѝ и да ѝ говори за ерцхерцог Фердинанд, който щеше да пристигне с цялата мощ на Испания зад гърба си и беше единственият човек, който можеше да доведе със себе си достатъчно голяма армия, за да опази Англия заради нея.

— Знаете ли, не ми допада състоянието на неомъжена жена — каза тихо Елизабет на посланика, като пренебрегна изцъкления поглед на сър Уилям към нея. — Само чаках подходящия мъж, както би сторила всяка разумна девойка.

Робърт подготвяше голям турнир за завръщането им в Гринич — последното празненство, преди дворът да потегли на лятната си обиколка. Върху дългата маса за хранене в красивата си къща в Кю той беше разгънал свитък хартия, и неговият писар разпределяше по двойки рицарите, които щяха да се дуелират. Робърт беше решил, това да бъде турнир на розите. Щеше да има беседка от рози, в която да седи кралицата, с червената роза на Ланкастър, бялата роза на Йорк, и розата на Галиция, която съчетаваше и двата цвята и разрешаваше прастарата вражда между най-изтъкнатите графства на Англия, както бяха сторили самите Тюдори. Щеше да има цветчета от рози, които деца, облечени в дрехи в розовия цвят на розите, щяха да разпръсват пред кралицата, когато тя тръгнеше от двореца в Гринич надолу към

арената. Самата арена щеше да бъде украсена с рози, а на състезателите беше казано, че ще трябва да включат рози в поезията си, в герба или в доспехите си.

Щеше да има жива картина, представяща Елизабет като Кралица на Розите, и тя щеше да бъде увенчана с малка коронка от розови пъпки. Щяха да ядат захаросани плодове с рози и щеше да има водна битка с розова вода, самият въздух щеше да е наситен с чувствения аромат, арената щеше да бъде покрита с килим от розови венчелистчета.

Турнирът щеше да бъде централното събитие на деня. Дъдли болезнено си даваше сметка, че сър Уилям бе негов сериозен съперник за благосклонността на кралицата — рус, добре сложен, богат ерген, начетен, пътувал много, и добре образован. Беше много очарователен: една усмивка на тъмносините му очи извикваше трепет в сърцата на повечето жени, а кралицата винаги бе податлива пред чара на един властен мъж. Той притежаваше цялата увереност на син на богати и влиятелни родители, живял в богатство още от момчешките си години. Той никога не беше изпадал в толкова уничително положение като Робърт, дори не знаеше, че човек може да падне толкова ниско, и всичко — цялата му осанка, непринуденият му чар, слънчевият му характер — показваше човек, към когото животът е бил добър и който вярваше, че бъдещето ще е също тъй блажено като миналото.

И най-лошото от всичко, от гледна точка на Дъдли: нямаше нищо, което да попречи на кралицата да се омъжи за него още утре. Тя можеше да изпие една чаша вино в повече, можеше да бъде твърде силно повлияна от флирта, можеше да се почувства възбудена, привлечена и предизвикана — а Пикъринг бе майстор на изтънченото прелъстяване — после той можеше да ѝ предложи скъпоценен диамантен пръстен, и цялото си състояние, и работата щеше да е свършена. Комарджиите залагаха, че сър Уилям ще се омъжи за кралицата до есента, а постоянният ѝ кръшен смях в негово присъствие, и развеселената ѝ търпимост към неговата все по-явна гордост даваха на всички основание да смятат, че неговият вид — едър, рус, елегантен — бе повече по вкуса ѝ, отколкото смуглата привлекателност на Дъдли.

Робърт бе понасял твърде много съперници за вниманието ѝ, откак тя се бе възкачила на трона. Елизабет беше кокетка и всеки

можеше да получи мимолетното ѝ внимание с ценен подарък или чаровна усмивка. Но сър Уилям представляваше по-голям риск от тези мимолетни увлечения. Той беше изключително богат, а Елизабет, разчитаща на обезценени монети и с празна хазна, намираще богатството му за много привлекателно. Той беше неин приятел още от най-ранните дни, а тя високо ценеше верността, особено у мъжете, организирали заговори за поставянето ѝ на трона, колкото и неумело да бяха действали. Но най-вече, той беше красив, беше новодошъл, англичанин и ерген, при това протестант и затова, когато тя танцуваше с него, те бяха прицел на клюки и намеци, но добронамерени. Дворът се усмихваше на двамата. Никой не ѝ напомняше, че той е женен мъж или осъден предател, нито мърмореше, че трябва да е луда, за да проявява благоволение към него. И макар че бързото завръщане на Дъдли в двора бе нарушило плавното издигане на сър Уилям към благоволението и властта, то не му беше попречило. Кралицата безсрамно се наслаждаваше на това, че двамата най-привлекателни мъже в Англия се състезаваха за вниманието ѝ.

Дъдли се надяваше да използва турнира, за да свали сър Уилям с един силен удар, за предпочитане по красивото лице или дебелия глава, и изготвяше списъка на дуелите така, че двамата с Пикъринг със сигурност да се срещнат в последния рунд. Беше погълнат от работата си, когато внезапно вратата се отвори с трясък, без почукване. Робърт скочи и посегна към кинжала, със силно блъскащо в гърдите сърце, мислейки, че накрая се беше случило най-лошото: бунт или платен убиец.

Беше кралицата, съвсем сама, без нито един придружител, самата тя бяла като роза. Връхлетя в стаята и изрече три думи:

— Робърт! Спаси ме!

Той веднага я придърпа към себе си и я прегърна здраво. Усещаше я как се задъхва: беше тичала по целия път от двореца до Деъри Хаус и нагоре по стълбите до вратата на стаята.

— Какво има, любов моя? — попита той настойчиво. — Какво има?

— Един мъж — промълви тя. — Следеше ме.

Все още с ръка около талията ѝ, той взе меча си от куката, на която висеше, и отвори рязко вратата. Двама от хората му бяха отвън, стъписани от профучаването на кралицата край тях.

— Видяхте ли някого? — попита рязко Робърт.

— Никого, сър.

— Идете да претърсите. — Той се обърна към готовата да припадне жена. — Как изглеждаше?

— Добре облечен, с кафяв костюм, като лондонски търговец, но вървеше по стъпките ми, докато се разхождах в градината надолу към реката, а когато тръгнах по-бързо, той ме настигна, когато затичах, той затича зад мен, и си помислих, че е папист, дошъл да ме убие... — тя се задъхваше от страх.

Робърт се обърна към зашеметения си писар:

— Вървете с тях, повикайте стражите и гвардейците на кралицата. Кажете им да търсят мъж в кафяв костюм. Проверете първо реката. Ако е потеглил с лодка, вземете лодка и го последвайте. Искam го жив. Искam го веднага. — Робърт отпрати мъжете, а после издърпа Елизабет обратно в къщата, в гостната си стая, затръшна вратата и я залости.

Настани я внимателно на един стол, затвори капаците на прозорците и ги залости. Измъкна меча си от ножницата и го сложи така, че да му е под ръка, на масата.

— Робърт, помислих си, че е дошъл за мен. Помислих си, че ще ме убие, докато се разхождам в собствената си градина.

— Сега сте в безопасност, любов моя — каза той нежно. Коленичи до стола ѝ и взе ръката ѝ. Тя беше леденостудена. — С мен сте в безопасност.

— Не знаех какво да правя, не знаех накъде да бягам. Можah да се сетя само за вас.

— Напълно правилно. Постъпихте напълно правилно, и много смело, като сте успели да избягате.

— Не бях! — изплака тя внезапно, като дете.

Робърт я вдигна от стола и я притегли върху коленете си. Тя зарови лице в шията му и той почувства потното ѝ лице и влагата на сълзите ѝ.

— Робърт, изобщо не бях смела. Изобщо не се държах като кралица, не приличах на нищо. Бях изпълнена със страх като някоя продавачка на пазара. Не можех да повикам стражите си, нямах сили да изпищя. Дори не ми хрумна да се обърна и да го запитам кой е и какво иска. Просто тръгнах по-бързо, а щом той се забърза, се забързах



и аз. Чувах стъпките му да приближават зад мен, все по-близо и по-близо, а не можех да направя нищо... — тя избухна в нов пристъп на жален плач. — Чувствам се такова дете! Чувствам се като такава глупачка! Всеки би помислил, че съм дъщеря на свирач на лютня...

Чудовищността на казаното я потресе. Тя млъкна и вдигна просълзеното си лице от рамото му.

— О, господи! — изрече тя накъсано.

Със спокойно, любящо изражение, той срещна очите ѝ, и ѝ се усмихна:

— Никой няма да си помисли нищо за вас, защото никой няма да узнае — каза той меко. — Това остава между нас двамата и никой друг никога няма да узнае.

Тя задуши едно напиращо ридание и кимна.

— И никой, дори да узнае, не би могъл да ви вини, задето се страхувате, ако някой мъж ви преследва. Знаете опасността, в която се намирате, всеки ден. Всяка жена би се страхувала, а вие сте както жена, при това красива жена, така и кралица.

Инстинктивно, тя нави около пръста си тънък кичур коса и го втъкна зад ухото си.

— Трябваше да се обърна към него и да поискам обяснение.

Робърт поклати глава:

— Направихте точно каквото трябва. Може да е бил някой луд, може да е бил всякакъв. Най-разумното нещо беше да дойдете и да ме намерите, и е то че сте тук, в безопасност. В безопасност при мен.

Тя се сгуши малко по-близо до него, и той обви по-здраво ръцете си около нея.

— И никой не би могъл да се усъмни кой е баща ви — изрече той в червените ѝ коси. — Вие сте Тюдор от умната си меднокоса главица чак до бързите малки крачета. Вие сте моята принцеса от династията на Тюдорите и винаги ще бъдете. Спомнете си, че познавах баща ви. Спомням си как имаше навика да ви гледа и да ви нарича своето най-добро момиче Беси. Бях там. Чувам гласа му сега. Той ви обичаше като своя истинска дъщеря и наследница, и знаеше, че сте негова, а сега сте моя.

Елизабет наклони глава назад към него: тъмните ѝ очи бяха доверчиви, устата ѝ започваше да се извива нагоре в усмивка.

— Ваша ли?

— Моя — каза той уверено, устните му покриха нейните и той я целуна пламенно.

Тя не се възпротиви дори за миг. Ужасът, който бе преживяла, а след това — усещането за безопасност с него, бяха силни като любовна магия. Той усети мириса на пот в косите ѝ и новия аромат на възбудата ѝ, и плъзна устни надолу към шията ѝ, до деколтето, където гърдите ѝ изопваха украсения ѝ с дантели корсаж, докато тя се задъхваше леко. Той потърка лице в шията ѝ, тя почувства грубата му брадичка и нетърпеливия допир на езика му, и едновременно се засмя и затаи дъх.

После ръцете му се заровиха в косата ѝ, като измъкнаха иглите, уловиха цяла шепа от прекрасните, спускащи се като водопад кичури, и дръпнаха главата ѝ назад, така че той да може да докосне отново устата ѝ, и този път той почувства вкуса на собствената ѝ пот, солена върху устните му. Той я хапеше, ближеше, изпълваше я с топлината на желанието си и със самия си вкус, докато устата му се наливаше със слюнка, сякаш тя беше вкусно ястие, което беше готов да погълне лакомо.

Надигна се от стола си с нея в обятията си, а тя се вкопчи във врата му, докато той помете със замах свитъка от масата и я положи отгоре, а после се покатери върху нея, като жребец, който покрива кобила. Бедрото му напираше между краката ѝ, докато ръцете му издърпваха роклята ѝ нагоре, така че да може да я докосне, и Елизабет се разтопи под неговите милувки, притегли го по-близо до себе си, отвори уста за целувките му, ненаситно жадуваща да го усети как я докосва навсякъде.

— Роклята ми! — извика тя, обхваната от чувство на безсилие.

— Седни — нареди той. Тя се подчини и се обърна, за да може той да стигне до връзките на пристегнатия корсаж. Той започна да се бори със златистите дантели, а после го изхлузи от нея и го хвърли настрана. Със стон на неудържимо желание зарови ръце, а после и лицето си, в ленената ѝ долна риза, за да почувства топлия ѝ корем през тънкия плат, и заоблените твърди извивки на гърдите ѝ.

Захвърли собствения си жакет, смъкна рязко ризата си и отново се притисна върху нея, с гърди, опрени в лицето ѝ, сякаш искаше да я задуши с тялото си, и почувства как острите ѝ дребни зъби докосват зърното на гърдите му, докато влажният ѝ език обхождаше космите на гърдите му и тя потриваше лице в него като разгонена котка.

Пръстите му неумело задърпаха връзките на полата ѝ, а после, изгубвайки търпение, той хвана връзките, разкъса ги с едно бързо дръпване и смъкна полата надолу от кръста ѝ, така че да може да сложи ръка върху нея.

При първото му докосване тя изстена и изви гръб, притискайки се към дланта му. Робърт се дръпна назад, развърза връзките на бричовете си, смъкна ги, и чу ахването ѝ, когато тя видя силата и мощта му, а после — нейната въздишка на копнеж, когато се приближи към нея.

Разнесе се силно блъскане по входната врата.

— Ваша светлост! — чу се настойчив вик. — В безопасност ли сте?

— Разбийте вратата! — нареди някой.

Елизабет изхленчи, отърколи се изпод него и хукна през стаята, сграбчила корсажа си.

— Завържи ми връзките! — прошепна тя настоятелно, като притисна стегнатата дреха към пулсиращите си гърди и се обърна с гръб към него.

Робърт нахлузваше панталоните си и затягаше връзките.

— Кралицата е тук, и в безопасност с мен, Робърт Дъдли — провикна се той, с неестествено висок глас. — Кой е там?

— Слава богу. Аз съм началникът на стражата, сър Робърт. Ще отведе кралицата обратно в покоите ѝ.

— Тя е... — Дъдли неумело задърпа връзките на роклята на Елизабет, а след това ги напъха в които дупки успя, и я завърза. — Отпред изглеждаш доста представително. — Тя идва. Чакайте там. Колко човека имате?

— Десет, сър.

— Оставете осем да пазят на вратата и идете да вземете още десет — каза Робърт, за да спечели време. — Не желая да поемам рискове с Нейна светлост.

— Да, сър.

Те побягнаха. Елизабет наведе глава и завърза, каквото беше останало от връзките на полата си. Робърт грабна жакета си и го навлече.

— Косата ти — прошепна той.

— Можеш ли да намериш иглите ми?

Тя навиваше косата си на бронзови букли и я подпъхваше под абаносовите гребени, които бяха оцелели след преградката му. Робърт се смъкна на колене на пода затършува за иглите под пейката и под масата, и откри четири или пет. Тя бързо ги забодде в косата си, после забодде отгоре шапчицата си.

— Как изглеждам?

Той пристъпи към нея:

— Неустоймо.

Тя закри устата си с ръка, та мъжете, които чакаха отвън, да не чуят смеха ѝ.

— Би ли се досетил какво съм правила?

— На мига.

— Не те е срам! Би ли се досетил някой друг?

— Не. Ще очакват да изглеждаш така, след като си тичала.

Елизабет му подаде ръката си.

— Не идвай по-близо — каза тя неуверено, когато той пристъпи напред. — Просто дръж ръката ми.

— Любов моя, трябва да те имам.

— И аз теб — промълви тя, когато чуха тропота от ботушите на стражите, които идваха към вратата.

— Сър Робърт?

— Да?

— Тук съм с двайсет мъже.

— Отстъпи от вратата — каза Робърт. Взе меча си и отвори вратата на салона, а после махна резето на предната врата. Внимателно я откряна. Стражите на кралицата бяха отвън: позна ги и отвори със замах вратата. — Тя е в безопасност — каза, като им позволи да я видят. — Погрижих се за безопасността ѝ.

Те до един паднаха на колене.

— Слава на бога — каза началникът. — Да ви придружа ли до покоите ви, ваша светлост?

— Да — каза тя тихо. — Сър Робърт, тази вечер ще вечеряте с мен в личния ми кабинет.

Той се поклони вежливо:

— Както наредите, ваша светлост.

— Той се разстрои, защото беше разочарован — каза внезапно Ейми на домакините си по време на вечеря, сякаш продължаваше някакъв разговор, макар досега да се хранеха мълчаливо. Уилям Хайд хвърли поглед към съпругата си: това не беше първия път, в който Ейми се опитваше да ги убеди, че бяха присъствали на дребна кавга между щастлива брачна двойка. Сякаш се опитваше да убеди себе си.

— Бях толкова глупава да го накарам да си помисли, че мястото е завършено, готово да се преместим там това лято. Сега той ще трябва да остане в двора, и да придружи кралицата по време на лятната обиколка. Разбира се, че е бил разочарован.

— О, да — каза Лизи Одингсел, подкрепяйки я като вярна приятелка.

— Разбрах го погрешно — продължи Ейми. Нададе лек, смутен смях. — Ще ме помислите за глупачка, но още си мислех за плановите, които правехме, когато се оженихме най-напред, когато бяхме още почти деца. Мислех си за един малък чифлик и няколко тучни ливади около него. А разбира се, сега на него му е нужно нещо повече.

— Ще потърсите ли по-голям имот? — попита Алис Хайд любопитно.

Лизи вдигна поглед от мястото си и отправи остър поглед към снаха си.

— Разбира се — каза Ейми с простишко достойнство. — Плановите ни са непроменени. Моя грешка бе, че не разбрах напълно какво имаше предвид милорд. Но сега, когато знам, ще се заема да го намеря за нас. Той има нужда от великолепно къща, разположена в красив парк, с хубави ферми на арендатори. Аз ще му я намеря, и ще наема строители, и ще се погрижа да бъде построена за него.

— Ще бъдеш много заета — каза мило Уилям Хайд.

— Ще изпълня дълга си като негова съпруга — каза тя сериозно, — както Бог ме е призовал, и няма да го предам.

Елизабет и Дъдли седяха един срещу друг на маса, подредена за двама, и закусваха в личния ѝ кабинет в двореца Гринич, както правеха всяка сутрин от завръщането си в Кю насам. Нещо се беше променило между тях, което всеки можеше да види, но никой не можеше да разбере. Дори самата Елизабет не го разбираше. Не беше внезапното

усилване на страстта ѝ към Дъдли: беше го желала и преди, бе пожелавала други мъже преди, беше свикнала да обуздава желанията си със здрава ръка. Промяната се дължеше на това, че беше изтичала при него за закрила. Инстинктивно, след като разполагаше с цял кралски двор с мъже, заклели се да ѝ служат, с шпионите на Сесил навсякъде из покоите ѝ, тя си беше плюла на петите при първия признак за заплаха, и беше изтичала при Дъдли — при единствения човек, на когото можеше да се довери.

После, в ужаса си, беше плакала като дете, а той я беше утешил като приятел от детинство. Тя не би заговорила отново за това с него, нито с който и да било друг. Дори самата тя не желаше да мисли за това. Но знаеше, че нещо се бе променило. Беше показала на себе си, беше показала и на него, че той е единственият ѝ приятел.

Те съвсем не бяха сами. Прислужваха им трима души, виночерпецът стоеше зад стола на кралицата, във всеки край на масата стоеше по един паж, четири придворни дами седяха в малка скупчена групичка в прозоречната ниша, трима музиканти свиреха, а един хорист от параклиса на кралицата пееше любовни песни. Робърт трябваше да потуши желанието, раздразнението и гнева си, когато видя, че царствената му господарка отново се бе оградила като със стена, за да се предпази от него.

Докато се хранеха, той бърбореше любезно с нея, с непринудената интимност, която винаги можеше да създаде, и с цялата топлина, която искрено изпитваше към нея. Елизабет, възвръщаща си увереността след преживяния страх, наслаждавайки се на тръпката от докосването на Робърт, се смееше, усмихваше му се, флиртуваше с него, галеше ръката му, подръпваше ръкава му, плъзна малкия си, обут в пантофка крак към неговия под прикритието на масата, но нито веднъж не предложи да отпратят хората и да останат насаме.

Робърт, привидно несмущаван от желание, закуси обилно, докосна устни със салфетката си, протегна пръстите си, за да бъдат измити и изсушени от прислужника, който им сервираше, а после се надигна от масата.

— Трябва да се сбогувам с вас, ваша светлост.

Тя беше удивена, и не можа да го скрие.

— Тръгвате толкова рано?

— Очакват ме на арената, упражняваме се за турнира на розите. Едва ли искате да бъда съборен от коня още при първия удар с копие.

— Не, но си мислех, че ще седите с мен до обяд.

Той се поколеба.

— Както наредите.

Тя се намръщи:

— Не искам да ви държа далеч от коня ви, сър Робърт.

Той улови ръката ѝ и сведе глава над нея.

— Не бързахте толкова да ме пуснете, когато бяхме заедно във вашите покои в Кю — прошепна му тя, като го придърпа плътно.

— Тогава ме желаехте така, като една жена желае мъж, и именно така искам да дойда при вас — каза той, бърз като нападаща змия. — Но оттогава сте ме викали само за такива срещи, каквито стават между кралица и придворен. Ако това е вашето желание, аз пак съм на вашите услуги, ваша светлост. Винаги. Разбира се.

Беше като игра на шах: той видя как тя накланя глава и се чуди как би могла да го надхитри.

— Но аз винаги ще бъда кралица — каза тя. — Вие винаги ще бъдете мой придворен.

— Не бих приел нищо друго — каза той, а след това прошепна, така че тя трябваше да се наведе напред за да го чуе, — но копнея за толкова много повече, Елизабет.

Тя усети чистата му мъжка миризма, а той почувства как ръката ѝ трепери в неговата. Струваше ѝ истинско усилие да се застави да се отдръпне, да се облегне назад в стола си и да го пусне да си върви. Той знаеше какво ѝ струва, и преди бе познавал жени, които не можеха да понесат раздялата с него дори за миг. Усмихна ѝ се със своята мрачна, иронична, многозначителна усмивка — а после се поклони ниско и тръгна към вратата.

— Каквото и да заповядате, знаете, че винаги ще бъдете кралица на сърцето ми — той се поклони отново, пелерината се люшна на раменете му, когато той се обърна и си отиде.

Елизабет го остави да си отиде, но не можеше да бъде спокойна без него. Накара да ѝ донесат лютнята и се опита да свири, но нямаше търпение за това, а когато една струна се скъса, тя дори не си даде труда да я настрои отново. Застана до писалището си и прочете паметната бележка, която Сесил ѝ беше изпратил, но мрачните му

предупредителни думи относно Шотландия ѝ се струваха безсмислени. Знаеше, че има много неща, които бе редно да направи, че положението с валутата беше отчайващо, и че заплахата за Шотландия и за Англия беше реална и непосредствена, френският крал беше на смъртно легло и умреше ли, умираше и безопасността на Англия; но не можеше да мисли. Вдигна ръка към главата си и изплака:

— Имам треска! Треска!

Веднага около нея се скупчиха всички: придворните дами запърхаха, повикаха Кат Ашли и Бланш Пери. Сложиха я в леглото: Елизабет отказа грижите им — не можеше да понесе никой да я докосва.

— Затворете капациите, светлината изгаря очите ми! — възкликна тя.

Искаха да повикат лекарите.

— Не искам да виждам никого — каза тя.

Поискаха да ѝ приготвят разхлаждаща отвара, успокояваща отвара, отвара за сън.

— Не искам нищо! — почти изпищя Елизабет от раздразнение. — Просто си вървете! Не искам никой да ме гледа. Не искам дори никой пред вратата ми. Чакайте в приемната ми, не искам никого дори и в личния си кабинет. Ще спя. Не бива да ме безпокоите.

Като ято разтревожени гълъби, с лек, подобен на пърхане шум, те излязоха, както им бе наредено, и отидоха в приемната да разговарят. В спалнята си, през две затворени врати, Елизабет още чуваше загрижения им шепот. Тя обърна сгорещеното си лице към възглавницата, обви ръце около собственото си стройно и слабо тяло, и се прегърна здраво.

Сър Робърт, яздейки бавно нагоре-надолу по арената, накара коня си да се обърне кръгом в най-долния ѝ край, а след това отново тръгна по линията. Повече от час правеха това упражнение. Всичко зависеше от желанието и готовността на коня да се движи по права линия, дори когато друг боен кон, с рицар в пълни доспехи и снаряжение на гърба, с наведено надолу копие, се задава с тътен от другия край, и само крехка и нестабилна бариера разделя двете същества. Конят на сър Робърт не трябваше да се отклонява, нито дори да се отдръпва леко



настрани, трябваше да държи права линия дори когато сър Робърт, навеждайки собственото си копие, държеше поводите с една ръка; трябваше да се придържа към линията дори ако той се олюлееше на седлото от някой удар, и почти ги изпуснеше.

Робърт се извърна кръгом, обърна се, обходи линията в тръс, завъртя се, измина отново линията в пълен галоп. Когато спря, конят му се задъхваше, шията му беше потъмняла от пот. Той го извъртя и отново препусна надолу по линията през средата на арената.

Леко ръкопляскане се разнесе откъм входа на арената. На входа, откъдето влизаха и излизаха ездачите, стоеше една прислужница, със загърнати с шал рамене, с подобаващо за прислужница боне, кацнало на главата ѝ, изпод което се подаваше къдрица червена коса, с бледо лице и тъмни очи.

— Елизабет — каза той, с тих тържествуващ тон, когато я позна, и се отправи към нея. Спря коня и се смъкна от седлото.

Зачака.

Тя прехапа устната си, сведе поглед, пак вдигна очи. Той видя как погледът ѝ се стрелна от лепената му риза, където потта оставяше тъмно петно върху плата на гърдите и на гърба му, към тесните му бричове за езда и лъснатите кожени ботуши. Видя как ноздрите ѝ потрепват, когато вдъхна мириса му, как очите ѝ се присвиха, когато отново вдигна поглед към него, към тъмнокосата му глава, очертана на фона на яркото утринно небе.

— Робърт — промълви тя.

— Да, любов моя?

— Дойдох при теб. Мога да отсъствам от покоите си за не повече от час.

— Тогава нека не губим дори един миг — каза той простишко и метна поводите на бойния си кон на оръженосеца си. — Покрий си главата с шала — каза тихо, и плъзна ръка около талията ѝ, и я поведе — не към двореца, а към личните си покои над конюшните. От градината към тях водеше малък вход с порта: той отвори вратата и тръгна с нея нагоре по стълбите.

В покоите на Робърт Елизабет свали шала и се огледа наоколо. Стаята представляваше голямо помещение с два високи прозореца, а стените бяха покрити с тъмна ламперия и тапицирани с плат. Плановете за турнира на другия ден бяха разстлани на масата,

писалището му беше осеяно с делови книжа от конюшните. Тя погледна към вратата, която се намираше зад писалището — вратата на спалнята му.

— Да, ела — каза той, проследявайки погледа ѝ, и я въведе през вратата.

Красиво легло с балдахин заемаше по-голямата част от стаята: имаше молитвен стол в ъгъла, лавица с малка сбирка от книги, лютня. Шапката му с пера беше на леглото, пелерината му — отзад на вратата.

— Никой ли няма да влезе? — попита го тя задъхано.

— Никой — увери я той, а после затвори вратата и плъзна тежкото желязно резе.

Обърна се към нея. Тя тръпнеше от очакване, страх и усиливащо се желание.

— Не бива да имам дете — изтъкна тя.

Той кимна.

— Знам. Ще се погрижа за това.

Тя все още изглеждаше притеснено:

— Как можеш да си сигурен?

Той пхна ръка във вътрешния джоб на жакета си и измъкна кондом, направен от овчи пикочен мехур, защит с мънички бодове, и поръбен с панделки.

— Това ще те пази.

Разкъсвана между нервността и любопитството, тя се изкикоти:

— Какво е? Как действа?

— Като броня. Ти трябва да бъдеш мой оръженосец и да ми го поставиш.

— Не мога да си позволя да имам синини на място, което моите дами могат да видят.

Той се усмихна:

— Няма да оставя нищо повече от отпечатък на устните си върху теб. Но отвътре, Елизабет, ще гориш, обещавам ти.

— Малко се страхувам.

— Моята Елизабет — каза той тихо, пристъпи към нея и свали бонето. — Ела при мен, любов моя.

Буйната ѝ червена коса се спускаше като водопад около раменете. Робърт хвана шепа кичури и ги целуна, после, когато тя

обърна изпълненото си с възторг лице към него, я целуна право по устата.

— Моята Елизабет, най-сетне — повтори той.

След броени мигове тя беше потънала в някакъв чувствен блян. Винаги си беше представял, че ще бъде отзивчива, но под умелите му ръце тя се протягаше като котка, отдавайки се на удоволствието. Беше пламенна и страстна: не показва дори намек за срам, когато той я разсъблече напълно и я положи на леглото си, а протегна ръце да го приеме. Когато гърдите му се притиснаха към лицето ѝ, той се усмихна, щом откри, че е трескава от желание, но после, в прилива на желанието си, сам изгуби представа къде се намира. Искаше да докосне всеки сантиметър от кожата ѝ, да целуне връхчето на всеки от пръстите ѝ, всяка трапчинка, всяко потайно кътче на тялото ѝ. Обръщаше я в една посока, после — в друга, като докосваше, вкушваше, ближеше, опитваше, докато тя извика високо, че трябва, трябва да го има, и тогава най-сетне той си позволи да влезе в нея и видя как клепките ѝ изпърхват и се затварят, а устните ѝ с цвят на роза се усмихват.

Беше неделя. Лизи Одингсел, лейди Дъдли, семейство Хайд и всички техни слуги бяха насядали заедно в енорийската църква: семейство Хайд и техните гости — в оградения с високи стени семеен трон, слугите — подредени в строг ред според положението си зад тях, жените — първи, а мъжете — отзад.

Ейми беше на колене, приковала очи в отец Уилсън, докато той вдигаше нафората към тях, подготвяйки Светото причастие пред цялото паство, в подчинение пред новите нареждания, макар че никой епископ в страната не бе ги приел, и повечето от тях бяха или в Тауър, или в затвора „Флийт“. Самият оксфордски епископ Томас беше избягал в Рим, преди да успеят да го арестуват, и епархията беше свободна. Нямаше кандидати за нея. Никой верен Божи човек не искаше да служи в еретичната църква на Елизабет.

Погледът на Ейми бе възторжен, устните ѝ безмълвно се движеха, докато го гледаше как благославя нафората, а след това им нарежда да излязат напред, за да вземат причастие.

Като човек, който ходи насън, тя тръгна напред заедно с останалите, и сведе глава. Късчето нафора лепнеше върху езика ѝ, докато тя затваряше очи и знаеше, че поема късче от самото тяло на живия Христос — чудо, което никой не можеше да отрече или обясни. Тя се върна на скамейката си и отново сведе глава. Прошепна молитвата си: „Боже Господи, изпрати го обратно при мен. Спаси го от греха на амбицията и от греха, чието олицетворение е тази жена, и го изпрати обратно при мен“.

След като службата свърши, отец Уилсън се сбогува с енорияшите си при покритата порта на църковния двор. Ейми улови ръката му и му заговори тихо, така че да я чуе само той:

— Отче, искам да се изповядам, и да изслушам литургията по правилния начин.

Той се сви уплашено и се огледа към семейство Хайд. Никой освен него не беше чул изречената шепнешком молба на Ейми:

— Знаете, че сега е забранено — каза той тихо. — Мога да изслушам изповедта ви, но трябва да се моля на английски.

— Не мога да се почувствам свободна от греха си, ако не присъствам на литургия според старите ритуали — каза Ейми.

Той я потупа по ръката.

— Дъще, истински ли чувстваш това в сърцето си?

— Истински, отче — изключително много се нуждая от благоволение и милост.

— Ела в църквата в сряда вечер, в пет часа — каза ѝ той. — Но не казвай на никой друг. Просто кажи, че идваш да се молиш сама. Внимавай да не ни издадеш случайно. Сега това е въпрос на живот и смърт, лейди Дъдли, дори съпругът ви не трябва да знае.

— Именно за неговия грях трябва да поискам опрощение — каза тя бавно. — Както и за своя собствен в това, че предадох доверието му.

Той се сепна, когато видя болката в лицето на младата жена.

— Ах, лейди Дъдли, не е възможно да сте предали доверието му — възкликна той, говорейки повече като мъж, отколкото като свещеник, подтикнат от жалост.

— Трябва да съм го сторила — каза тя тъжно. — И то много пъти. Защото той си отиде от мен, отче, и аз не знам как да живея без него. Само Бог може да го изцели, само Бог може да изцели мен, само

Бог може да ни върне един на друг, ако той може да ми прости за моите грешки като съпруга.

Свещеникът се поклони и целуна ръката ѝ, обзет от желание да можеше да направи повече. Огледа се. Госпожа Одингсел беше наблизил: тя дойде и хвана Ейми под ръка.

— Да си отидем пеш вкъщи сега — каза тя бодро. — По-късно ще е твърде горещо, за да излезем.

Беше петнайсети юли, денят на турнира, и придворните дами на Елизабет можеха да мислят само за дрехите, които щяха да облекат, приготовленията за дуелите, за розите, които щяха да носят, песните, които щяха да пеят, танците, които щяха да танцуват, сърцата, които щяха да разбият. Единственото, за което Сесил можеше да мисли, беше последното писмо, което беше получил от намиращия се в Париж Трокмортън:

„9-ти юли

Той отпада бързо. Очаквам всеки момент да науча за смъртта му. Ще ви пратя вест в мига, в който науча. Франсоа II ще бъде крал на Франция, и е сигурно, че Мери ще носи титлата «Кралица на Франция, Шотландия и Англия» — моят служител е видял съобщението, което писарите изготвят. С богатството на Франция и с изкусното предводителство на фамилията Гиз, с Шотландия в ролята на техен троянски кон, те ще бъдат неудържими. Бог да е на помощ на Англия, и Бог да е на помощ и на теб, стари приятелю. Мисля, че ти ще си последният държавен секретар на Англия и всичките ни надежди ще бъдат сринати.“

Сесил преведе кодираното писмо, и в продължение на няколко минути остана да седи с него, потънал в размисъл. После занесе целия препис на кралицата, в личния ѝ кабинет. Тя се смееше заедно с дамите си, докато подготвяха костюмите си: Летиша Нолис, в девствено бяло, поръбено с цвета на най-тъмночервените рози, вплиташе рози в малък

венец, който кралицата щеше да носи вместо корона. Сесил си помисли, че новината, съдържаща се в писмото, което носеше, бе като лятна буря, която може да забушува изневиделица, да смъкне венчелистчетата от розите и да унищожи цяла градина за един следобед.

Елизабет носеше рокля с цвят на розова роза, с бели копринени украси на ръкавите, поръбена със сребърна дантела, и бяло украшение за глава, поръбено с дребни розови и бели бисери, във великолепен контраст с медночервените ѝ коси.

Тя се усмихна сияйно на изненаданото лице на Сесил и се завъртя пред него.

— Как изглеждам?

„Като булка“, помисли си Сесил в ужас.

— Като красавица — каза той бързо. — Лятна кралица.

Тя разстла полите си и му направи реверанс.

— А кой е вашият фаворит за турнира?

— Не знам — каза Сесил разсеяно. — Ваша светлост, зная, че това е ден за удоволствия, но трябва да говоря с вас: простете ми, но трябва да говоря с вас спешно.

За миг тя се нацупи, а когато видя, че лицето му остана сериозно, каза:

— О, много добре, но не за дълго, Спирит, защото те не могат да започнат без мен; а сър Ро... а ездачите няма да искат да чакат в тежките си доспехи.

— Виж ти, че кой ли е сър Ро...? — запита игриво Летиша, а кралицата се изкикоти и се изчерви.

Сесил не обърна внимание на младата жена, а вместо това дръпна кралицата в прозоречната ниша и ѝ даде писмото.

— От Трокмортън е — каза простичко. — Предупреждава ни да очакваме смъртта на френския крал. Ваша светлост, в мига, в който той умре, ние изпадаме в смъртна опасност. Сега би трябвало да се въоръжаваме. Сега би трябвало да сме готови. Трябваше вече да сме изпратили парична подкрепа на шотландските протестанти. Дайте ми разрешение да им изпратя пари сега, и да започна набирането на войници за английска армия.

— Вие винаги казвате, че нямаме средства — каза тя упорито.

Сесил внимаваше да не погледне към перлите на ушите ѝ и дебелия перлен наниз на шията ѝ.

— Кралице моя, намираме се в най-сериозна опасност — каза той.

Елизабет дръпна писмото от ръката му и го занесе до прозореца да го прочете.

— Кога получихте това? — попита тя, с изострящ се интерес.

— Точно днес. Дойде шифровано, току-що го преведох.

— Тя не може да се нарича „кралица на Англия“, съгласи се да се откаже от претенциите си в договора от Като Камбрези.

— Не, виждате, че не е. Тя не се е съгласила на нищо. Кралят бе онзи, който сключи това споразумение, а кралят, който подписа договора, умира. Сега нищо няма да спре амбицията ѝ, новият крал и неговото семейство само ще я насърчават.

Елизабет изруга полугласно и се извърна от веселите придворни, така че никой да не може да види как потъмня лицето ѝ.

— Никога ли няма да бъда в безопасност? — запитва тя с тих ожесточен глас. — След като се борих цял живот за този трон, трябва ли да продължа да се боря за него? Трябва ли вечно да се боя от ножа в сенките и от нашествието на моите врагове? Трябва ли да се страхувам от собствената си братовчедка? От собствената си сродница?

— Съжалявам — каза овладяно Сесил. — Но ще изгубите трона си, а навярно — и живота си, ако не се борите за него. Сега сте в по-голяма опасност, отколкото сте били някога.

Тя нададе лек дрезгав вик:

— Сесил, бях на косъм от обвинение в държавна измяна, бях заплашена от дръвника, а после започна да ме дебне смърт от ръцете на платени убийци. Как мога да бъда в по-голяма опасност?

— Защото сега сте изправена не само пред опасността от собствената си смърт, а и пред възможността да загубите наследството си, изправена сте пред края на Англия — каза той. — Чрез лекомислието си вашата сестра стана причина да загубим Кале. Ще изгубите ли вие нашата Англия?

Тя си пое рязко дъх.

— Разбирам — каза. — Виждам какво трябва да се направи. Може би ще трябва да се стигне до война. Ще говоря с вас по-късно,

Спирит. Щом кралят умре и те разкрият картите си, трябва да сме готови за тях.

— Трябва — каза той, възхитен от решението й. — Това са думи на истински владетел.

— Но сър Робърт казва, че би трябвало да убедим шотландските протестантски лордове да се помирят със своята регентка, кралица Мари. Казва, че ако в Шотландия има мир, няма да има оправдание за французите да изпратят войници, и никаква причина те да нахлуят в Англия.

„О, наистина ли казва така?“, помисли си Сесил, не твърде признателен за нежелания съвет.

— Може и да е прав, ваша светлост, но ако греша, тогава се оказваме неподготвени за катастрофа. А по-стари и по-мъдри глави от сър Робърт смятат, че трябва да ударим шотландците сега, преди да подсилят войските си.

— Но той не може да замине — каза тя.

„Иска ми се да можех да го изпратя в самия пъкъл“ — мярна се светкавична мисъл в раздразнения ум на Сесил.

— Не, трябва да изпратим опитен и закален в битки командир — каза той. — Но първо трябва да изпратим на шотландските лордове пари, за да поддържат борбата срещу регентката, Мари дьо Гиз. И трябва да го направим веднага.

— Испания ще остане наш приятел — напомни му Елизабет.

— Значи мога да изпратя на протестантските лордове някакви средства? — Той я притисна с главния въпрос, единствения въпрос.

— Стига никой да не разбере, че са от мен — каза Елизабет. Обичайната й предпазливост беше над всичко, както винаги. — Изпратете им това, от което имат нужда, но не мога да позволя французите да ме обвинят, че въоръжавам бунт срещу една кралица. Недопустимо е да гледат на мен като на предателка.

Сесил се поклони:

— Ще бъде направено дискретно — обеща й той, като скри огромното си чувство на облекчение.

— И може да получим помощ от Испания — повтори Елизабет.

— Само ако вярват, че сериозно обмисляте кандидатурата на ерцхерцога.



— Обмислям я — каза тя натъртено. Сложи писмото обратно в ръката му. — А след тази новина обмислям кандидатурата му с най-нежна привързаност. Имайте ми доверие за това, Спирит. Не се шегувам. Знам, че ще трябва да се омъжа за него, ако се стигне до война.

Сесил се усъмни в честната ѝ дума, когато тя седна в кралската лежа с изглед към арената и той видя как очите ѝ обхождаха ездачите, търсейки Дъдли, колко бързо тя различи знамето му с мечката и боздугана, когато видя, че Дъдли носеше шал с цвета на розова роза, точно като роклята на кралицата, безспорно неин, праметнат дръзко на рамото му, където всички можеха да го видят. Видя, че тя се изправи на крака, ужасено прикрила устата си с ръка, когато Дъдли препусна по арената, видя как аплодираше победите му, дори когато той събори от седлото Уилям Пикъринг, и как, когато той дойде до кралската лежа и тя се наведе над парапета и го короняса със собственото си венче от рози за това, че бе станал победителят на деня, тя се наведе толкова ниско и му зашепна така усмихнато, че почти го целуна по устата.

Но въпреки всичко това тя настави посланика на Хабсбургите, Каспар фон Бройнер, в кралската лежа до себе си, поднасяше му деликатеси, подбрани от нея самата, положи длан на ръкава му и вдигна очи и се усмихна в лицето му, и — всеки път, когато се дуелираше някой друг освен Дъдли — го обсипваше с въпроси за ерцхерцог Фердинанд, като му даде да разбере съвсем ясно, че отказът ѝ на неговото предложение за женитба по-рано същия месец, е бил нещо, за което тя започваше да съжалява, дълбоко да съжалява.

Каспар фон Бройнер, очарован, объркан, и с доста замаяна глава, можеше само да си помисли, че Елизабет най-после се вразумява и ерцхерцогът ще може да дойде в Англия да се срещне с нея, и да се оженят до края на лятото.

На другата вечер Сесил беше сам, когато на вратата се потропа леко. Слугата му отвори вратата.

— Пратеник със съобщение.

— Ще го приема — каза Сесил.

Мъжът почти падна в стаята, с отмалели от умора крака. Отметна качулката си назад и Сесил позна най-доверения човек на сър

Никълъс Трокмортън.

— Сър Никълъс ме изпрати да ви съобщя, че кралят е мъртъв, и да ви дам това. — Той подаде измачкано писмо.

— Седнете. — Сесил му махна с ръка да се настани на едно ниско столче до огъня, и разчупи печата на писмото. Беше кратко, и набързо надраскано:

„Кралят почина, днес, на десети. Бог да даде покой на душата му. Младият Франсоа твърди, че е крал на Франция и Англия. Моля се Богу вие да сте готови, а кралицата — решителна. Това е катастрофа за всички ни.“

Разхождайки се в градината на Денчуърт, Ейми откъсна няколко рози заради сладкия им аромат, и влезе в къщата през кухненската врата да намери някаква връв, за да ги завърже на китка. Когато чу името си, тя се поколеба, а после осъзна, че готвачката, кухненската прислужница и момчето, което въртеше шишовете за печене на месо, говореха за сър Робърт.

— Беше рицар-защитник на самата кралица, носеше знака на благоволенieto й — разказваше с наслада готвачката. — А тя го целуна по устата пред целия двор, пред цял Лондон.

— Бог да ни е на помощ — каза набожно кухненската прислужница. — Но тези важни дами могат да правят каквото им е угодно.

— Обладал я е — предположи момчето, което въртеше шишовете. — Правил е любов със самата кралица! Ето на, това се казва мъж!

— Тихо — каза готвачката на мига. — Не ти е работа да клюкарстваш за по-достойните от теб.

— Татко ми така каза — защити се момчето. — Ковачът му казал. Рекъл, че кралицата се държала с Робърт Дъдли като истинска блудница. Че се преоблякла като прислужница, за да го намери, и че той я обладал в сеновала, и че конярят на сър Робърт ги заварил,

докато го правели, и сам казал на ковача, когато дошъл тук миналата седмица да донесе кесията на милейди.

— Не! — възкликна кухненската прислужница, приятно скандализирана. — Не и върху сеното!

Бавно, като придържаше роклята си на една страна, за да не шумоли, едва дишайки, Ейми се дръпна назад от кухненската врата, тръгна обратно по каменния коридор, отвори външната врата, така че да не изскърца, и излезе обратно в горещата градина. Розите, незабелязани, паднаха от пръстите ѝ, тя тръгна бързо надолу по пътеката, а после затича, без посока, с бузи, пламнали от срам, сякаш именно тя беше опозорена от клюките. Бягаше далеч от къщата, извън градината, през ниските храсти, през горичката, а къпините късаха полата ѝ, камъните раздираха копринените ѝ обувки. Бягаше, без да спре да си поеме дъх, пренебрегваше болката в ребрата си и натъртените си крака, тичаше, сякаш можеше да избяга от образа в ума си: Елизабет като разгонена кучка, наведена в сеното, с червени коси, прибрани под боне, с тържествуващо бяло лице, и Робърт, усмихващ се със съблазнителната си усмивка, влизащ грубо в нея като разгонено куче, изотзад.

Частният съвет, придружаващ двора по време на лятното пътуване, отложи началото на спешното си заседание в двореца Елтам заради Елизабет: тя беше излязла на лов със сър Робърт и половин дузина други, и никой не знаеше кога ще се върне. Членовете на съвета, с мрачни изражения, насядаха на масата и се приготвиха да работят с един празен стол начело.

— Ако само един човек се присъедини към мен, а вие, останалите, дадете единствено съгласието си, ще се погрижа той да бъде убит — каза тихо херцогът на Норфолк на своя кръг от приятели. — Това е нетърпимо. Тя е с него денонощно.

— Можете да го направите с моята благословия — каза Аръндел, а други двама мъже кимнаха.

— Мислех си, че е луда по Пикъринг — оплака се един от благородниците. — Какво стана с него?

— Не можеше да търпи това и миг повече — каза Норфолк. — Никой не би могъл.

— Не можеше да си позволи да остане тук дори миг повече — поправи го някой. — Похарчи всичките си пари, за да подкупва приятели в двора, и замина за провинцията да се съвземе.

— Той знаеше, че няма да има шанс срещу Дъдли — настоя Норфолк. — Затова Дъдли трябва да бъде отстранен.

— Тихо, идва Сесил — каза друг и мъжете се разделиха.

— Имам новини от Шотландия. Протестантските лордове са влезли в Единбург — каза Сесил, като влезе в стаята.

Сър Франсис Нолис вдигна очи:

— Наистина ли, за бога! А регентката французойка?

— Оттеглила се е в замъка Лийт. Бяга.

— Не е сигурно, че това е вярно — каза упорито Томас Хауърд, херцог Норфолк. — Освен това, в колкото по-голяма опасност е тя, толкова по-голяма е вероятността французите да ѝ изпратят подкрепления. Ако на това трябва да се сложи край, то тя трябва да бъде победена изведнъж, без никаква надежда за съвземане, и това трябва да се направи бързо. Тя е вдигнала обсадата с безспорната надежда за подкрепления. Това може да означава единствено, че французите идват да я защитят. Това е сигурно.

— Кой ще довърши това заради нас? — попита Сесил, знаейки най-вероятния отговор. — Кой от командирите, когото шотландците биха последвали, е наш приятел?

Един от членовете на Частния съвет вдигна очи:

— Къде е граф Аран? — попита той.

— На път за Англия — отвърна Сесил, с прикрито самодоволство. — Когато стигне тук, ако успеем да постигнем споразумение с него, можем да го изпратим на север с армия. Но той е съвсем млад...

— Той е съвсем млад, но има най-доброто основание да претендира за трона след френската кралица — каза някой в подалечния край на масата. — Можем да го подкрепим с чиста съвест. Той е нашият законен претендент за трона.

— Има само едно условие, което той ще се съгласи да приеме и което ние можем да предложим — каза мрачно Норфолк. — Кралицата.

Няколко души хвърлиха поглед към затворената врата, сякаш за да се уверят, че тя няма да се отвори с гръм и трясък и вътре да

нахълта Елизабет, почервенияла от гняв. После, един по един, всички кимнаха.

— А испанският съюз с ерцхерцога? — обърна се към Сесил Франсис Бейкън, брат на сър Никълъс.

Сесил сви рамене.

— Те още са склонни, а тя казва, че е готова да го приеме. Но аз бих предпочел Аран. Той е от нашата вяра, и ни носи Шотландия и шанса да обединим Англия, Уелс, Ирландия и Шотландия. Това би ни превърнало в сила, която трябва да бъде приемана сериозно. Ерцхерцогът ще се постарее испанците да бъдат на наша страна, но какво ще искат те от нас? Докато интересите на Аран са същите като нашите, и ако се оженят — той си пое дъх: тези надежди му бяха толкова скъпи, че му бе почти непоносимо да ги изрече — ако те се оженят, ще обединим Шотландия и Англия.

— Да, ако... — каза раздразнено Норфолк. — Ако успеем да я накараме сериозно да погледне втори път някой мъж, който не е проклет разбойник прелюбодеец.

Повечето от мъжете кимнаха.

— Със сигурност имаме нужда или от испанска помощ, или от Аран, за да поведем кампанията — каза Нолис. — Не можем да го направим сами. Французите разполагат с четири пъти по-голямо богатство и мощ от нас.

— И са изпълнени с решимост — каза смутено друг мъж. — Получих вест от братовчед ми в Париж. Той каза, че фамилията Гиз си е поставила за цел да управлява всичко, и че те са заклет врагове на Англия. Вижте какво направиха в Кале — просто пометоха всичко пред себе си. Ще стъпят в Шотландия, а после ще настъпят към нас.

— Ако тя се омъжи за Аран... — подхвана някой.

— Аран! Какъв е шансът да се омъжи за Аран? — избухна Норфолк. — Много хубаво е да преценяваме кой кандидат ще е най-добър за страната, но как ще се омъжи тя, докато не вижда никого, и не мисли за никого, освен за Дъдли? Той трябва да бъде отстранен. Тя се държи като някоя доячка, ухажвана от селски момък. Къде е тя сега, по дяволите?

Елизабет лежеше под един дъб върху ловното наметало на Дъдли, конете им бяха вързани за едно близко дърво. Дъдли се беше облегал на дървото зад нея, положил главата ѝ в скута си, и навиваше буклите ѝ около пръстите си.

— Преди колко време излязохме? — попита го тя.

— Може би час, не повече.

— И винаги ли смъкваш любовниците си от конете им и ги обладаваш на земята?

— Знаеш ли — каза той с поверителен тон, — никога преди в живота си не съм правил такова нещо. Никога не съм изпитвал такова желание преди, винаги съм бил човек, който е можел да изчака подходящия момент, да планира времето си. Но с теб... — той млъкна наскоро изречението.

Тя се извъртя, за да може да вижда лицето му, и той я целуна по устата — продължителна, топла целувка.

— Отново съм изпълнена със страст — каза тя удивено. — Започвам да те желая така, както лакомият човек копнее за храната.

— Аз също — каза той тихо и я придърпа нагоре, така че тя остана да лежи, извивайки се като гъвкава змия покрай тялото му. — Това е удовлетворение, което носи със себе си само още апетит.

Продължително, ниско изсвирване ги накара да застанат нащрек.

— Това е сигналът на Тамуорт — каза Робърт. — Сигурно някой се приближава.

Елизабет на мига скочи и се изправи на крака, като отупваше листата от ловната си рокля и се оглеждаше за шапката си. Робърт грабна наметката си и я изтърси. Тя се обърна към него:

— Как изглеждам?

— Необикновено добродетелна — каза той, и беше възнаграден от бързото проблясване на усмивката ѝ.

Тя отиде при коня си и стоеше до главата му, когато Катерина Нолис и конярът ѝ се появиха на малката горска поляна, последвани от Тамуорт, камериера на Дъдли.

— Ето къде сте били! Помислих, че съм ви изгубила! Къде отидохте? — запита настоятелно Елизабет. — Мислех, че сте зад мен.

— Спрях коня си за миг, а после всички сякаш изчезнахте. Къде е сър Питър?

— Конят му окуця — каза Робърт. — Прибира се пеш у дома във възможно най-киселото настроение. Ботушите му стягат. Гладни ли сте? Ще хапнем ли?

— Умирам от глад — каза Катерина. — Къде са дамите ви?

— Тръгнаха преди нас за пикника — каза непринудено Елизабет. — Аз исках да ви изчакам, и сър Робърт остана, за да се грижи за безопасността ми. Сър Робърт, ръката ви, ако обичате.

Той я качи на седлото, без да срещне погледа ѝ, а после сам възседна ловния си кон.

— Насам — каза той и препусна пред двете жени към мястото, където пътеката за езда пресичаше малка река. В далечния край беше издигнат павилион, окичен със зелено и бяло, и те усетиха миризмата на еленско месо, което се печеше на огъня, и видяха слугите да разопаковат сладкиши и захаросани плодове.

— Толкова съм гладна — възкликна с наслада Елизабет. — Никога преди не съм имала такъв апетит.

— Превръщате се в лакомница — отбеляза Робърт за изненада на Катерина. Тя долови бързия, съучастнически поглед, който приятелката ѝ и сър Робърт си размениха.

— Лакомница ли? — възкликна тя. — Кралицата яде колкото едно птиче.

— Лаком паун тогава — каза той, без ни най-малко да се смути от упрека. — Лакомия и суета в едно. — И Елизабет се изкикоти.

В сряда вечерта църквата в Денчуърт изглеждаше като изоставена, вратата не беше заключена, но беше затворена. Ейми завъртя предпазливо голямата желязна дръжка и почувства как вратата поддаде под докосването ѝ. Една стара жена на скамейката в дъното вдигна очи и посочи безмълвно към параклиса, посветен на Богородица, в страничната част на църквата. Ейми кимна и тръгна към него.

Завесите, покриващи ажурната каменна украса над вратата, която отделяше параклиса от главния корпус на църквата, бяха спуснати. Ейми ги дръпна настрани и се вмъкна вътре. Двама-трима души се молеха при преградата на олтара. Ейми спря за миг, а после се вмъкна в скамейката най-отзад, близо до свещеника, който разговаряше тихо с

млад мъж: двамата бяха доближили глави. След няколко мига младежът, със сведена глава, зае мястото си до преградата на олтара. Ейми се приближи до отец Уилсън и коленичи на овехтялата молитвена възглавничка.

— Преподобни отче, съгреших — каза тя тихо.

— Какъв е грехът ти, дъще?

— Провалих се в любовта си към моя съпруг. Поставих своята преценка над неговата. — Тя се поколеба. — Помислих си, че зная по-добре от него как е редно да живеем. Сега разбирам, че това е бил грехът на гордостта, моята гордост. Мислех си също и че мога да го откъсна от двора и да го върна при себе си, и че можем да живеем скромно, обикновено. Но той е велик човек, роден да бъде велик човек. Боя се, че се дразнех от неговото величие, и мисля, че дори обичният ми баща... — Тя напрегна гласа си да изрече предателската критика: — Дори баща ми изпитваше завист. — Тя направи пауза. — Те бяха толкова далеч от нашето положение... И се боя, че в сърцата си ние и двамата се наслаждавахме на неговото падение. Мисля, че тайно се радвахме да го видим принизен, а аз не се радвах на издигането му на власт оттогава насам. Не бях истински щастлива заради него, както една съпруга и помощница е редно да бъде.

Тя направи пауза. Свещеникът мълчеше.

— Завиждах му за величието и за вълнуващия му живот, и за важното му положение в двора — каза тя тихо. — И по-лошо. Ревнувах от любовта, която засвидетелства на кралицата, и хранех подозрения за това. Отрових любовта си към него със завист и ревност. Отрових себе си. Оставих греха да ме поболее, и трябва да бъде изцелена от тази болест и да получа опрощение за този грях.

Свещеникът се поколеба. Във всяка кръчма в страната се говореше уверено, че Робърт Дъдли е любовник на кралицата, и се обзалагаха дали ще напусне съпругата си под някакъв предлог, или ще я отрови, или може би ще я удави в реката. Свещеникът изобщо не се съмняваше, че най-лошите страхове на Ейми са близо до истината.

— Той е твой съпруг, поставен от Бог над теб — каза той бавно.

Тя наведе глава.

— Знам това. Ще му бъде покорна, не само в постъпките си, но също и в мислите си. Ще му бъде покорна в сърцето си и няма да си поставям за цел да го съдя или да се опитвам да го отклоня от



отреденото му величие. Ще се опитам да приуча себе си да се радвам за него в славата му, а не да го възпирам.

Свещеникът се замисли за миг, питайки се как да посъветва тази жена.

— Една картина в главата ми ме преследва като проклятие — каза Ейми, с много нисък глас. — Дочух някой да казва нещо за съпруга ми, и сега го виждам през цялото време, в ума си, в сънищата си. Трябва да се освободя от това... мъчение.

Той се зачуди какво ли можеше да е чула. Със сигурност някои от приказките, достигнали до ушите му, бяха отвратителни.

— Бог ще те освободи — каза той с повече увереност, отколкото изпитваше. — Отнеси тази представа пред Бог, и я положи в краката му, и той ще те освободи.

— Много е... неприлична — каза Ейми.

— Имаш похотливи мисли, дъще?

— Не такива, които ми доставят наслада! Те ми причиняват единствено болка.

— Трябва да ги представиш пред Бог и да освободиш ума си от тях — каза той твърдо. — Трябва да потърсиш сама своя път към Бог. Независимо как твоят съпруг избира да живее живота си, каквито и да са неговите избори, твой дълг към Бог и към него е да го приемаш с радост и да се доближиш до Бога.

Тя кимна и попита смирено:

— И какво трябва да направя?

Свещеникът се замисли за миг. В Библията имаше много истории, които описваха изпълненото със страх робство, каквото беше бракът, и с тяхна помощ той бе приучвал към подчинение много жени с независими умове. Но сърце не му даваше да принуждава Ейми, чието лице беше толкова бледо, а очите ѝ — толкова умопителни.

— Трябва да прочетеш историята за Мария Магдалена — каза той. — И трябва да помислиш върху текста: „Който от вас е без грях, нека пръв хвърли камък“.<sup>[1]</sup> Не ни е наредено от Бог да се съдим едни други. Не ни е наредено от Него да размишляваме върху нечий друг грях. Наредено ни е от Бог да оставим Него да прецени, да оставим Него да бъде съдник. Почакай, додето Божията воля ти стане ясна, и ѝ се подчини, чадо мое.

— А покаяние? — запита тя.

— Пет декади от розария<sup>[2]</sup> — каза той. — Но се моли сама и тайно, дете мое, времената са тревожни и предаността към църквата не се зачита, както е редно.

Ейми сведе глава, та той да прошепне благословията си, и после отиде при другите хора при преградата на олтара. Те чуха свещеника да се движи зад тях, а сетне последва тишина. После, облечен в одеждите си и понесъл хляба и виното, той се отправи бавно по пътеката между скамейките и мина през преградата между нефа и мястото за хористите.

Ейми наблюдаваше през преплетените си като мрежа пръсти, през дърворезбата на преградата между нефа и мястото за хористите, как той се обърна с гръб към тях и изрече молитвите на вечния латински, с лице към олтара. Тя почувства в гърдите си болка, която — помисли си — идваше от разбитото ѝ сърце. Свещеникът не ѝ беше казал, че тревогите ѝ са въображаеми, и че трябва да ги изхвърли от ума си. Не се беше отдръпнал стреснато от намека, и не беше отрекъл клюките на кухненската прислужница, на момчето, което въртеше шишовете в готварницата. Не я беше упрекнал, че в суетата си храни злонамерени подозрения към един честен съпруг. Вместо това я беше посъветвал да помни дълга си и да има кураж, сякаш смяташе, че може би ѝ предстои да понася трудности.

„Значи той също знае“, помисли си тя. „Цялата страна знае — от готвачката в Денчуърт до свещеника на Денчуърт. Сигурно съм била последният човек в Англия, който научава за това. О, господи, колко дълбоко, колко безкрайно дълбоко съм посрамена“...

Тя го загледа как вдига причастния хляб и рязко си пое дъх при чудотворния миг на промяната, когато хлябът се превърна в тялото Христово, а виното се превърна в Неговата кръв. Всеки епископ в страната се беше опълчил на Елизабет, и настояваше, че това е истината, всеки свещеник в страната все още го вярваше, а стотици продължаваха тайно да отслужват литургията така, според старите ритуали, потайно.

Ейми, заслепена от свещите и утешена от присъствието на Живия Бог, твърде свято същество, за да бъде показвано на паството, твърде свят, за да бъде приетан всяка неделя, толкова свят, че Той можеше да бъде гледан само през решетката на пръстите ѝ, през каменната ажурна украса, се помоли отново Робърт да предпочете да

се прибере у дома при нея, а когато дойде, тя да намери някакъв начин да държи главата си изправена, да изтрие онези картини от ума си, да бъде свободна от греха и радостна да го види.

Сесил успя да хване Елизабет преди голямото пиршество във великолепия дворец на херцог Аръндел, „Нонсъч“, и да я задържи за миг в личния ѝ кабинет.

— Ваша светлост, трябва да говоря с вас.

— Спирит, не мога. Херцогът е приготвил пиршество, достойно за император, направил е всичко, само дето не е увил месото в златни листове. Не мога да го оскърбя, като закъснея.

— Ваша светлост, дългът ме принуждава да ви предупредя. Папата усилива заплахите към вас, и в страната се носят много клюки във ваша вреда.

Тя се поколеба и се намръщи.

— Какви клюки?

— Казват, че проявявате към сър Робърт повече благоволение и благосклонност, отколкото към всеки друг мъж.

„Твърде деликатно казано“, упрекна се Сесил. „Но как мога да ѝ кажа в лицето, че я наричат «блудницата на Дъдли»?“

— Така е редно — отвърна тя с усмивка. — Той е най-прекрасният мъж в моя двор.

Сесил намери смелост да се изрази по-ясно.

— Ваша светлост, по-лошо е. Носят се слухове, че вие и той имате срамни отношения.

Елизабет пламна и почервения.

— Къде се говори това?

„Във всяка пивница в Англия“.

— Говори се навсякъде, Ваша светлост.

— Нямаме ли закони, които да попречат на клеветниците? Нямаме ли ковачи да им отрежат езиките?

Сесил примигна при тази нейна ожесточеност:

— Ваша светлост, можем да извършим арести, но ако нещо се говори надлъж и на шир, и се вярва от всички, ние сме в безизходица. Хората ви обичат, но...

— Достатъчно — каза тя рязко. — Не съм направила нищо непочтено, нито пък сър Робърт. Няма да допусна да чувам клюки и клевети за себе си. Трябва да накажете клеветниците, които заловите, и клюките ще затихнат. Ако ли не, ще обвинявам вас, Сесил. Никой друг.

Тя се обърна, но той я задържа.

— Ваша светлост?

— Какво?

— Не става въпрос само за това, че хората от простолудието клюкарстват за по-достойните от тях. В двора има мъже, които казват, че Дъдли трябва по-скоро да бъде убит, отколкото да допуснем да ви свалят от трона.

Сега вниманието ѝ беше изцяло насочено към него.

— Той е застрашен?

— И двамата сте изложени на опасност поради това лекомислие. Вашата репутация пострада, а има мнозина, които считат, че е техен патриотичен дълг да го убият, преди да бъдете обезчестена.

Тя пребледня.

— Никой не трябва да го докосва, Сесил.

— Лекът е лесен. Спасението му е лесно. Омъжете се. Омъжете се или за ерцхерцога, или за Аран, и клюките ще замлъкнат, а заплахата ще изчезне.

Елизабет кимна, на лицето ѝ пак беше изписано изплашеното изражение на преследван човек.

— Ще се омъжа за един от тях, можете да разчитате на това. Кажете на хората, че ще се омъжа за единия или другия, тази есен. Сигурно е. Знам, че трябва.

— Каспър фон Бройнер ще бъде на вечеря. Да го настанят ли да седне до вас? Трябва да си осигурим подкрепата му за борбата ни с Шотландия.

— Разбира се! — каза тя нетърпеливо. — Кой си мислехте, че ще седи до мен? Сър Робърт? Дадох на всички да разберат, че отново обмислям женитба с ерцхерцога, обсипах посланика му с внимание.

— Ще бъде по-добре за всички ни, ако някой успее да ви повярва този път — каза откровено Сесил. — Посланикът има надежди, вие се погрижихте за това, но не ви виждам да изготвяте брачен договор.

— Сесил, август е, на път съм, това не е време за изготвяне на договори.

— Принцесо, вие сте в опасност. Опасността не изчезва, защото някой ви е приготвил гощавка и ловът е добър, а времето — прекрасно. Граф Аран трябва да пристигне в Англия вече всеки момент, кажете ми, че мога да го доведа при вас в мига, в който пристигне.

— Да — каза тя. — Можете да го направите.

— И ми кажете, че мога да събера пари за него и да започна да събирам армия, която да тръгне на север с него.

— Не и армия — каза тя веднага. — Не и докато не разберем дали има смелостта да застане начело на нея. Не и докато не узнаем от него какви са плановите му. Откъде да знам, Сесил, той може вече и да има скрита съпруга някъде.

„Това едва ли би ви възпряло, ако се съди от настоящото ви поведение с женен мъж“, помисли си Сесил раздражено. На глас каза просто:

— Ваша светлост, той не може да постигне победа без нашата подкрепа, и има най-голямо основание да претендира за шотландския трон. Ако отведе нашата армия до победа, а вие го приемете като свой съпруг, тогава ще сме защитили Англия от французите не само засега, а завинаги. Ако се съгласите да направите това за Англия, ще бъдете най-великият владетел, сядал някога на престола на тази страна, по-велик владетел от родния си баща. Опазете Англия от Франция, и ще бъдете запомнена завинаги. Всичко друго ще бъде забравено, вие ще бъдете спасителката на Англия.

— Ще се срещна с него — каза Елизабет. — Вярвайте ми, Сесил, аз поставям страната си преди всичко. Ще се срещна с него и ще реша какво да направя.

Свещите и разпятието бяха изнесени от хранилището, лъснати и изложени на олтара на Кралския параклис в Хамптън Корт. Дворът се беше върнал от лятното си пътуване в набожно настроение. Елизабет, посещавайки литургията, беше започнала да се кланя пред олтара и да се кръсти, когато пристигаше и когато си тръгваше. В купела имаше светена вода, а Катерина Нолис демонстративно напускаше двора всяка сутрин, за да отиде в Лондон да се моли заедно с привържениците на Реформацията.

— Какво е всичко това сега? — попита сър Франсис Бейкн кралицата, когато спряха за миг при отворената врата на параклиса и видяха хористите да лъскат преградата на олтара.

— Това е залъгване — каза тя презрително. — За онези, които искат да видят промяна в убежденията ми.

— И кои са те? — попита той любопитно.

— Папата, който би искал да ме види мъртва — каза тя раздражено. — Испанците, които трябва да запазя като свои приятели, и ерцхерцогът — за да му дам надежда, заради английските паписти — за да ги накарам да спрат. Заради вас, и вашите събратя лутерани, за да породя у вас съмнение.

— И къде е истината във всичко това? — попита той усмихнато.

Тя раздражено повдигна рамо и продължи, подминавайки вратата.

— Истината е последното нещо, което има значение — каза тя. — И можете да повярвате едно нещо за моето отношение към истината: държа я добре скрита в сърцето си.

Уилям Хайд получи писмо от иконома на Робърт, Томас Блаунт, в което от него се искаше да е готов да посрещне хората на Робърт, които щяха да дойдат до три дни, за да придружат Ейми и госпожа Одингсел до семейство Фостър в Къмнър Плейс за кратко гостуване, а след това да продължат към Чизълхърст. Приложена в писмото надраскана набързо бележка от негово благородие съобщаваше на Уилям последните вести от двора — за подаръците, които Робърт бе получил от кралицата, сега завърнала се в Хамптън Корт, и посочваше, че Уилям не след дълго ще бъде назначен на доходен пост в един от колежаите на Оксфорд, като благодарност за проявената любезност към лейди Дъдли, и за да може Робърт да разчита на приятелството му и за в бъдеще.

Той отиде при Ейми с писмото в ръка.

— Изглежда, че ще трябва да ни напуснете.

— Толкова скоро? — запита тя. — Той споменава ли нещо за къща тук?

— Кралицата му е дала голямо имение в Кент — каза той. — Той пише, за да ми съобщи. Ноул Плейс, знаете ли го?

Тя поклати глава.

— Значи той не иска от мен да му търся къща сега? Няма ли да живеем в Оксфордшър? В Кент ли ще живеем?

— Не уточнява — каза той внимателно, като си мислеше, че е направо възмутително, тя да трябва да пита някой приятел къде ще бъде домът ѝ. Твърде шумната ѝ кавга със съпруга ѝ очевидно я бе наранила дълбоко: беше я наблюдавал как се свива и се вглъбява в себе си, сякаш посрамена. В последните седмици беше станала много набожна, а Уилям Хайд смяташе, че ходенето на църква е утеха за жените, особено когато попаднеха в хватката на злощастни обстоятелства, над които нямаха контрол. На един добър свещеник като отец Уилсън можеше да се разчита да проповядва покорство: а Уилям Хайд вярваше, подобно на други мъже от неговото време, че покорството е голяма добродетел у една съпруга. Видя я как вдига ръка към гърдите си.

— Болка ли изпитвате, лейди Дъдли? — попита той. — Често ви виждам да слагате ръка на сърцето си. Искате ли да ви прегледа лекар, преди да тръгнете?

— Не — каза тя с бърза, тъжна усмивка. — Няма нищо. Кога казва милорд, че трябва да тръгна?

— До три дни — каза той. — Трябва да отидете първо в Къмнър Плейс да посетите семейство Фостър, а после — при вашия приятел господин Хейс в Чизълхърст. Съжаляваме, че ще трябва да се разделим. Но се надявам, че скоро ще се върнете при нас. Сега сте като член от семейството, лейди Дъдли. Винаги ще е голямо удоволствие да ви приемем тук.

За негово смущение, очите ѝ се напълниха със сълзи и той тръгна бързо към вратата, опасявайки се от сцена. Но тя само му се усмихна и каза.

— Толкова сте любезни. Винаги съм обичала да идвам тук, а сега чувствам къщата ви като свой дом.

— Сигурен съм, че скоро ще се върнете при нас — каза той бодро.

— Може би вие ще дойдете да ме видите. Може би ще живея в Ноул — каза тя. — Може би Робърт има намерение това да бъде новият ми дом.

— Може би — каза той.

Летиша Нолис стоеше пред голямото писалище на Уилям Сесил в елегантните му покои в Хамптън Корт, склонила ръце зад гърба си, с невъзмутимо изражение.

— Бланш Пари каза на кралицата, че си играе с огъня, и че ще изгори до основи цялата къща, и нас в нея — докладва тя.

Сесил вдигна очи:

— И кралицата каза...?

— Каза, че не е направила нищо лошо, и че никой не може да докаже нищо.

— А какво каза мистрес Пери?

— Каза, че на човек му е достатъчно само да ги погледне двамата, за да разбере, че са любовници — лек смях смекчи сериозния ѝ тон. — Каза, че са горещи като кестени върху кухненска лопатка.

Сесил ѝ се намръщи.

— А кралицата?

— Изхвърли Бланш от покоите си и ѝ каза да не се връща, докато не отмие клюките от устата си, или ще се окаже с отрязан език заради клевета.

— Нещо друго?

Тя поклати глава.

— Не, сър. Бланш се разплака и каза, че сърцето ѝ се къса, но предполагам, че това не е важно.

— Кралицата спи винаги с компаньонка и със страж на вратата, нали?

— Да, сър.

— Значи в тези ужасни клюки не може да има истина.

— Не, сър — повтори Летиша като ученичка. — Освен ако...

— Освен ако?

— Освен ако няма врата зад ламперията, така че кралицата да може да се измъкне от леглото си, когато компаньонката ѝ заспи, и през тази тайна врата да отиде при сър Робърт, както казват, че правел някога баща ѝ, кралят, когато искал да посети някоя жена.

— Но такъв проход не съществува — каза рязко Сесил.

— Освен ако е възможно един мъж да легне с жена в дневните часове, и ако не им трябва легло. Ако могат да го направят под някое



дърво, или в таен ъгъл, или набързо, облежнати на някоя стена.

Тъмните ѝ очи преливаха от дяволити мисли.

— Всичко това може и да е вярно, но се съмнявам, че баща ти ще бъде доволен да узнае какво си мислиш — каза строго Сесил. — И трябва да ти напомня да пазиш подобни предположения за себе си.

Погледът ѝ проблесна за миг, когато насочи очи към него.

— Да, сър, разбира се, сър — каза тя сдържано.

— Можеш да си вървиш — каза Сесил. — „Боже мили, ако тази малка кокетка може да ми каже това в лицето, какво ли говорят зад гърба ми?“

Когато Сесил влезе в приемната, сър Робърт тъкмо се навеждаше да прошепне нещо на седналата кралица, а кралицата се смееше. Страстта между двамата беше толкова силна, че за миг на Сесил му се стори, че е почти видима, после той поклати глава, за да прогони от ума си подобни глупости, и пристъпи напред, за да се поклони.

— О, не лоши новини, Сесил, моля ви! — възкликна Елизабет.

Той се опита да се усмихне.

— Нито дума. Но може ли да се поразходя с вас за миг?

Тя се надигна от мястото си.

— Не си отивайте — каза тихо на Робърт.

— Може да отида в конюшните — каза той.

Ръката ѝ се стрелна бързо и докосна ръкава му.

— Почакайте ме, ще се забавя само миг.

— Може би — каза той закачливо.

— Чакайте, или ще ви обезглавя — прошепна тя.

— Със сигурност ще легна на дървника заради вас, и ще ви кажа, когато съм готов.

Чули тихия ѝ смях, придворните се огледаха и видяха Сесил, някога неин най-голям приятел и единствен съветник, да чака търпеливо, докато тя се откъсна от сър Робърт, със зачервени и пламнали бузи.

Сесил ѝ предложи ръката си.

— Какво има? — попита тя, не твърде любезно.

Той изчака, докато минаха от приемната в дългата галерия. Там също чакаха членове на кралския двор, а някои излязоха от приемната,

за да наблюдават Сесил и кралицата и да изчакат реда си да привлекат вниманието ѝ сега, когато най-сетне някой я беше отделил от Дъдли.

— Научавам от Париж, че французите ще изпратят подкрепления в Шотландия, за да помогнат на кралицата регентка.

— Е, нали знаехме, че ще го направят — каза тя с безразличие. — Но някои хора смятат, че шотландците и без друго няма още дълго да поддържат обсадата. Те никога не носят припаси за повече от две седмици, просто ще се откажат и ще се приберат у дома.

„Така казва сър Робърт, нали?“, каза си тихо Сесил.

— По-добре да се молим да не го направят — каза той с малко рязък тон. — Защото тези шотландски лордове са първата ни отбранителна линия срещу французите. А новината, която нося, е че французите изпращат войници в Шотландия.

— Колко? — попита тя, твърдо решена да не се плаши.

— Хиляда копиеносци и хиляда стрелци с аркебузи. Общо две хиляди войници.

Искаше да я стресне, но си помисли, че е стигнал твърде далече. Лицето ѝ побеля като платно, и той сложи ръка на кръста ѝ, за да ѝ попречи да падне.

— Сесил, това е повече, отколкото им е нужно, за да нанесат поражение на шотландците.

— Знам — каза той. — Това е първата вълна на една нахлуваща войска.

— Те смятат да дойдат — тя говореше с глас, съвсем малко посилен от изплашен шепот. — Наистина имат намерение да нахлуят в Англия.

— Сигурен съм, че възнамеряват — каза той.

— Какво можем да направим?

Тя вдигна поглед към него, сигурна, че той ще има план.

— Трябва веднага да изпратим сър Ралф Садлър в Бърик, за да сключи споразумение с шотландските лордове.

— Сър Ралф?

— Разбира се. Той служи вярно на баща ви в Шотландия, и познава половината шотландски лордове по име. Трябва да го изпратим със средства за финансиране на военна кампания. И трябва да огледаме пограничните защити и да ги подсилим, за да попречим на французите да влязат в Англия.

— Да — съгласи се тя бързо. — Да.

— Мога ли да задействам това?

— Да — каза тя. — Къде е Аран?

Изражението му стана мрачно:

— На път е, моят човек ще го доведе.

— Освен ако не се е върнал в Женева — каза тя мрачно. — След като е сметнал, че шансовете определено не са на негова страна.

— Той е на път — каза Сесил, знаейки, че най-добрият му човек беше изпратен в Женева със заповеди да доведе Аран в Лондон, независимо дали това му харесва, или не.

— Трябва да накараме испанците да ни обещаят подкрепата си. Французите се страхуват от Испания. Ако ги имаме като свои съюзници, ще бъдем в по-голяма безопасност.

— Ако можете да го направите — предупреди я той.

— Ще го направя — обеща му тя. — Ще им обещаю всичко, което поискат.

Уилям Хайд се отби за миг да види сестра си Лизи, докато тя трескаво опаковаше нещата си, за да напусне къщата.

— Тя наистина ли няма представа какво говорят хората за сър Робърт и кралицата?

— Тя говори с толкова малко хора, че може и да не е чула нищо за това, а и във всеки случай, кой би имал сърце да ѝ го каже?

— Някой приятел може да ѝ каже — подтикна я той. — Истински приятел. Да я подготви.

— Как може някой да я подготви? — Тя избухна. — Никой не знае какво ще се случи. Никога преди не се е случвало нещо подобно. Аз не съм подготвена, ти не си подготвен, как може съпругата му да е подготвена? Как може някой да се подготви, когато никога преди не се е случвало нищо подобно? Коя страна е имала кралица, която се държи като блудница с един женен мъж? Кой може да каже какво ще се случи в следващия момент?

— За бога, принцесо, трябва да говоря с вас — каза отчаяно Кат Ашли в личните покои на Елизабет в двореца Хамптън Корт.

— Какво има? — Елизабет бе седнала пред огледалото си, усмихвайки се на отражението си, докато решеха косата ѝ с меки четки с дръжки от слонова кост, а после я разтриваха с червена коприна.

— Ваша светлост, всички говорят за вас и сър Робърт, и нещата, които казват, са възмутителни. Неща, които не бива да се говорят за никоя млада жена, ако иска да сключи добър брак, неща, които никога не бива дори да бъдат помисляни във връзка с кралицата на Англия.

За нейна изненада, Елизабет, която като принцеса толкова се бе страхувала за репутацията си, извърна глава от старата си гувернантка и каза пренебрежително:

— Хората винаги говорят.

— Не така — каза Кат, продължавайки да упорства. — Това е скандално. Ужасно е да го слушам.

— И какво казват? Че не съм целомъдрена? Че сър Робърт и аз сме любовници? — Елизабет я предизвикваше да изрече най-лошото.

Кат си пое рязко дъх.

— Да. И повече. Казват, че вие сте му родила дете и затова дворът се е отправил на път това лято. Казват, че бебето е било родено и скрито при дойката си, докато вие двамата успеете да се ожените и да го покажете на бял свят. Казват, че сър Робърт крои заговор да убие съпругата си, да я убие, за да се ожени за вас. Казват, че той ви е омагьосал и сте си изгубила ума, и че не можете да правите нищо друго, освен да делите легло с нето, че не можете да мислите за нищо, освен за похот. Казват, че апетитът ви е чудовищен, че сте извратена в насладата, която изпитвате от него. Казват, че пренебрегвате делата на кралството, за да излизате на езда с него всеки ден. Казват, че той е крал във всяко отношение, освен по име. Казват, че ви налага волята си.

Елизабет поаленя от ярост. Кат падна на колене.

— Говорят много подробни неща за това, как си лягате с него, неща, от които всеки би се изчервил, щом ги чуе. Ваша светлост, обичала съм ви като майка и знаете какво съм изстрадала за вас, за да ви служа, и съм го изстрадала с радост. Но никога не съм изпитвала такава тревога, каквато чувствам сега. Сама ще си докарате падането от престола, ако не зарежете сър Робърт.

— Да го зарежа! — Елизабет скочи на крака, разпилявайки четки за коса и гребени. — Защо, по дяволите, трябва да го зарежа?

Останалите дами в стаята скочиха на крака и се махнаха от пътя ѝ, като се притиснаха към стената, със сведени очи, надявайки се да останат незабелязани, отчаяно изпълнени с желание да избегнат пламтящия поглед на Елизабет.

— Защото той ще стане причина за вашата смърт! — Кат също се изправи, заставайки с лице към младата си господарка, отчаяно искрена. — Не можете да задържите трона си и да позволите на хората да говорят за вас, както сега. Казват, че не сте по-добра от блудница, Ваша светлост, да ми прости Господ, че трябва да ви кажа такава дума. По-лошо е от всякога. Дори с лорд Сиймор...

— Достатъчно! — изсъска Елизабет. — И нека ти кажа нещо. Никога в живота си не съм имала и миг безопасност, знаеш това, Кат. Никога не съм изпитала радост дори за миг. Никога не съм имала мъж, който ме обича, нито мъж, на когото мога да се възхищавам. В лицето на сър Робърт имам прекрасен приятел, най-прекрасният мъж, когото съм познавала. За мен любовта му е чест, никога няма да бъда посрамена от нея.

И в нея няма нищо срамно. Знам, че е женен мъж, танцувах на сватбата му, за бога. Спя в спалнята си всяка нощ със стражи на вратата и компаньонка в леглото. Знаеш това така добре, както и аз. Ако бях глупачка и исках да си взема любовник — а аз не искам — тогава щеше да ми е невъзможно да го направя. Но ако поискам, кой ще ми го откаже? Не и ти, Кат, нито Частният съвет, не и Камарата на общините на Англия. Ако исках любовник, тогава защо на мен, кралицата на Англия, да ми бъде отказано онова, което всяка гъсарка може да има, стига да го поиска?

Елизабет крещеше оправданието си, почти извън себе си от гняв. На Кат Ашли, прилепила гръб към покритата с дървена ламперия стена, почти ѝ прилоша от ужас.

— Елизабет, принцесо моя, ваша светлост — прошепна тя. — Просто искам да бъдете предпазлива.

Елизабет се извъртя рязко и се тръсна отново в ниското си столче, и тикна четката си за коса в ръката на пребледнялата като платно Летиша Нолис:

— Е, няма да бъда — отвърна рязко Елизабет.

Същата нощ тя се вмъкна през тайната врата в разположените в съседство покои на Робърт. Той я чакаше: в огнището гореше огън, пред него бяха придърпани два стола. Камериерът му, Тамуорт, им беше приготвил вино и дребни сладкиши, преди да излезе от стаята, за да застане на стража пред вратата.

Елизабет, по нощница, се плъзна в обятията на Робърт и почувства топлите му целувки върху косата си.

— Трябваше да чакам цяла вечност — прошепна тя. — Бях легнала да спя с Летиша, а тя все бърбеше ли, бърбеше, и не заспиваше.

Той решително отклони ума си от представата за изящната млада жена и любовницата си заедно в леглото, докато решат взаимно медните си коси, с бели нощници, отворени на врата.

— Страхувах се, че няма да можеш да дойдеш.

— Винаги ще идвам при теб. Каквото и да говорят хората.

— Какво са казали хората?

— Още скандални твърдения — тя пренебрегна мисълта с поклащане на глава. — Не мога да го повторя. Толкова е ужасно.

Той я сложи да седне в стола и ѝ подаде чаша вино.

— Не копнееш ли да бъдем заедно съвсем открито? — попита той тихо. — Искам да мога да кажа на всички колко те обожавам. Искам да бъда в състояние да те защитавам. Искам да бъдеш моя.

— Как може да стане това?

— Ако се оженим — предложи той тихо.

— Ти си женен — каза тя, толкова тихо, че дори малката хрътка, която седеше в краката ѝ, не можеше да я чуе. Но Робърт чу, видя формата, която приеха устните ѝ — никога не откъсваше очи от устата ѝ.

— Баща ти е бил женен, когато е срещнал майка ти — каза той тихо. — И въпреки това, когато я е срещнал, нея, жената, която е трябвало да притежава, жената, за която е знаел, че е голямата любов на живота му, е напуснал първата си съпруга.

— Първият му брак не е бил валиден — отговори тя на мига.

— Нито пък моят. Казах ти, Елизабет, любовта ми към Ейми Робсарт е мъртва, както и нейната към мен, и тя не означава нищо за мен. Сега тя живее отделно от мен, и то от години, по свой избор.

Свободен съм да те обичам. Ти можеш да ме освободиш, и тогава ще видиш какво ще бъдем един за друг.

— Аз мога да те освободя? — прошепна тя.

— Имаш тази власт. Ти си глава на църквата. Можеш да ми дадеш развод.

Тя ахна.

— Аз?

Робърт ѝ се усмихна:

— Кой друг?

Той виждаше как умът ѝ работи ожесточено.

— Планирал си това.

— Как бих могъл да планирам такова нещо? Как бих могъл да мечтая, че това ще ни се случи? Парламентът те направи върховен управител на църквата, и ти даде правомощията на папата, без нито една дума от мен. Сега имаш властта да анулираш брака ми, Камарата на общините на Англия ти даде тази власт, Елизабет. Ти можеш да ме освободиш, Елизабет, както баща ти освободи себе си. Можеш да ме освободиш да бъда твой съпруг. Можем да се оженим.

Тя затвори очи, за да не види той вихъра на мислите в главата ѝ, спонтанното ѝ плахо отдръпване.

— Целуни ме — каза тя замечтано. — О, целуни ме, любов моя.

Томас Блаунт беше в личните покои на Робърт над конюшните още на другата сутрин, облегнат на вратата и чистеше ноктите си с остър нож, когато вратата отсреща се отвори и Дъдли влезе, прибирайки се от езда, със сноп сметки от ковача в ръка.

— Томас?

— Милорд.

— Новини?

— Граф Аран, Джеймс Хамилгън, пристигна тук и се укрива.

— Аран? — Дъдли беше искрено удивен. — Тук?

— Пристигнал е в Лондон преди три нощи. Настанен е в някакви частни стаи в Детфорд.

— Мили боже! На това се казва „тихомълком свършена работа“. Кой го е довел в страната? Кой му покрива разходите?

— Сесил, от името на самата кралица.

— Тя знае, че е тук?

— Тя му нареди да дойде. Той е тук по нейна покана и настояване.

Дъдли изруга кратко и се обърна към прозореца, от където се разкриваше гледка към зеленчуковите градини, простиращи се надолу към реката.

— Ако не е един проклет опортюнист, ще е друг. С каква цел? Знаете ли?

— Моят информатор, който познава прислужницата на мястото, където е отседнал благородният джентълмен, казва, че той ще се срещне с кралицата насаме, за да разбере дали могат да се споразумеят, а после, след като уговорят условията, тя ще оповести публично пристигането му, ще се сгодят, и той ще потегли към Шотландия да предяви претенциите си за трона. Когато стане крал на Шотландия, ще се завърне триумфално и ще се ожени за нея, обединявайки двете кралства.

За миг Дъдли беше толкова потресен, че не можеше да говори.

— Сигурен ли си, че това е планът? Може би грешиш? Това може да е план на Сесил, а кралицата може и да не знае нищо за него.

— Може би. Но моят човек е сигурен в това, а прислужницата, изглежда, смяташе, че е разбрала правилно. Тя е както прислужница, така и блудница, и той ѝ се хвалел, когато бил пиян. Тя е сигурна, че кралицата се е съгласила.

Дъдли му подхвърли кесия с монети от едно чекмедже на писалището.

— Наглеждай го, както би наглеждал собственото си дете — каза той кратко. — Съобщи ми, когато се срещне с кралицата. Искam да знам всяка подробност, искам да знам всяка дума, всеки шепот, всяко изскърцване на пода.

— Той вече се срещна с нея — каза Блаунт с гримаса. — Дойде тук под прикритието на тъмнината миналата вечер, и тя го прие снощи, след вечеря, след като се оттегли да си легне.

Дъдли имаше съвсем ясен и жив спомен за предишната вечер. Беше коленичил в босите ѝ крака, а косата ѝ бе паднала върху лицето му, когато тя се наведе към него, обгръщайки го в обятията си. Беше потрил лице в гърдите и корема ѝ, топли и благоуханни през бельото ѝ.

— Снощи?



— Така се говори.

Томас Блаунт си помисли, че никога не беше виждал господаря си да изглежда толкова мрачен.

— И не знаем нищо за това, какво са си говорили?

— Подхванах следата едва тази сутрин. Съжалявам, милорд. Хората на Сесил го бяха скрили добре.

— Да — каза кратко Дъдли. — Той е господарят на сенките. Е, наблюдавай Аран от сега нататък, и ме дръж в течение.

Знаеше, че би трябвало да съдържи гнева си и да премълчи, но болезнената му гордост и още по-бързо събуждащият се гняв го надвиха. Отвори със замах вратата, като остави книгата да се разлетят от писалището му, подхванати от течението, и изфуча като вихър от стаята си и надолу по виещото се тайно стълбище до градината, където придворните гледаха игра на тенис. Кралицата седеше в стола си отстрани на корта с позлатен сенник над главата, заобиколена от дамите си и гледаше как двама играчи се състезават за наградата: кесия със златни монети.

Робърт се поклонил, тя му се усмихна и му посочи с жест да дойде да седне до нея.

— Трябва да те видя насаме — каза той рязко.

Тя веднага обърна глава и забеляза бялата линия около стиснатите му устни.

— Любими, какво не е наред?

— Чух новини, които ме обезпокоиха — беше толкова разгневен, че едва можеше да говори. — Току-що. Трябва да те попитам дали е вярно.

Елизабет беше твърде увлечена, за да му каже да почака до края на турнира, макар че оставаше да се изиграят само няколко гейма. Тя се изправи на крака и всички придворни също се надигнаха: придворните на корта оставиха топката да отскочи от покрива и да се изтъркаля, излизайки от играта. Всичко беше прекратено в очакване какво ще направи кралицата.

— Сър Робърт желае да разговаря с мен насаме — каза тя. — Ще се разходим сами в личната ми градина. Вие, останалите, можете да останете тук и да изгледате турнира до края, и... — тя се огледа бързо наоколо. — Катерина може да връчи наградата вместо мен.

В благодарност за оказаната ѝ чест, Катерина Нолис се усмихна и направи реверанс. Елизабет излезе от двора първа и свърна в личната си градина. Стражите при дървената врата, вградена в сивия камък, скочиха и застанаха мирно, като я отвориха бързо.

— Не пускайте вътре никой друг — нареди им Елизабет. — Сър Робърт и аз искаме да бъдем сами.

Двамата мъже отдадоха чест и затвориха вратата зад тях. В огряната от слънцето пуста градина, Елизабет се обърна към Робърт:

— Е, мисля, че направих достатъчно, за да си спечеля още едно мъмрене от Кат по въпроса за недискретността. Какво има?

Щом видя мрачното му изражение, усмивката се оттегли от лицето ѝ.

— Ах, любими, не гледай така, платиш ме. Какво има? Какво не е наред?

— Граф Аран — каза той, с хаплив тон. — В Лондон ли е?

Тя обърна глава в една посока, после — в друга, сякаш гневният му поглед беше лъч светлина, блеснал върху нея. Той я познаваше толкова добре, че почти можеше да види отрицанията, които бързо прелитаха през ума ѝ. После тя осъзна, че не може да го излъже направо.

— Да — каза неохотно. — Той е в Лондон.

— И се срещна с него снощи?

— Да.

— Дойде при теб тайно, ти го прие насаме?

Тя кимна.

— В спалнята ти?

— Не, в личния ми кабинет. Но, Робърт...

— Прекарала си първата част от нощта с него, а после си дошла при мен. Всичко, което ми разказа за това, че е трябвало да чакаш Летиша Нолис да заспи: всичко това е било лъжа. Била си с него.

— Робърт, ако си мислиш...

— Не си мисля нищо — каза той безцеремонно. — Непоносимо ми е онова, което бих могъл да си помисля. Първо Пикъринг, щом ти обърнах гръб, а сега Аран, макар да сме любовници, признали любовта си.

Тя се отпусна на една кръгла пейка, построена около дъб с широк ствол. Робърт подпря единия си ботуш на пейката до нея, така че се

извисяваше над нея. Тя умолително вдигна поглед към него.

— Трябва ли да ти кажа истината?

— Да. Но ми кажи всичко, Елизабет. Не можеш да си играеш с мен като с глупак.

Тя си пое рязко дъх.

— Тайна е.

Той стисна зъби.

— Кълна се в Бога, Елизабет, ако си му обещава, че ще се омъжиш за него, няма да ме видиш никога повече.

— Не съм! Не съм! — възропта тя. — Как бих могла? Знаеш какво означаваш за мен! Какво сме един за друг!

— Знам какво чувствам, когато те държа в обятията си и те целувам по устата, и те хапя по шията — каза той горчиво. — Не знам какво чувстваш ти, когато се срещаш с друг мъж само минути преди да дойдеш при мен, с пълна с лъжи уста.

— Чувствам се така, сякаш полудявам! — изкрещя му тя. — Ето какво чувствам! Чувствам се така, сякаш ме разкъсват! Чувствам се така, сякаш ти ме подлудяваш, чувствам, че не мога да понасям това дори и миг повече.

Робърт се отдръпна.

— Какво?

Тя беше на крака, изправяйки се пред него като борец, заел поза за нападение.

— Трябва да разигравам себе си като пионка в игра на шах — изрече задъхано тя. — Пионка съм сама на себе си. Трябва да държа испанците на наша страна, трябва да заплашвам французите, трябва да убедя Аран да замине за Шотландия и да предяви претенциите си за онова, което му се полага, и нямам нищо, с което да повлияя на всеки от тях, освен собствената си личност. На всеки от тях мога да обещавам единствено себе си. А... а... а...

— А какво?

— Аз не принадлежа на себе си!

Той беше принуден да замълчи.

— Не принадлежиш на себе си?

Елизабет изпусна въздишка, примесена с ридание.

— Аз съм твоя, от все сърце и душа. Бог знае, както Бог ми е свидетел, аз съм твоя, Робърт...

Той протегна ръка към нея, улови ръцете ѝ, понечи да я притегли по-близо.

— Но...

Той се поколеба.

— Но какво?

— Трябва да ги разигравам, Робърт — каза тя. — Трябва да ги накарам да мислят, че ще се омъжа. Трябва да давам вид, че ще приема ерцхерцог Фердинанд, трябва да давам надежди на Аран.

— А какво мислиш, че ще стане с мен? — попита я той.

— С теб ли?

— Да. Когато се знае, че прекарваш цели часове с Пикъринг, когато из двора се носи упорито слухът, че ще се омъжиш за ерцхерцога.

— Какво ще стане с теб? — Тя беше искрено озадачена.

— Тогава враговете ми ще се надигнат като един срещу мен. Твоят братовчед Норфолк, твоят съветник Сесил, Франсис Бейкън, брат му Никълъс, Катерина Нолис, Пикъринг, Аръндел — те ловуват в глутница като хрътки, които дебнат да повалят млад елен. Когато се отвърнеш от мен, те ще знаят, че тяхното време е дошло. Ще повдигнат обвинения срещу мен, ще ме повалят, ще ме обвинят. Ти ме издигна толкова високо, Елизабет, че сега ми завиждат. Часът, в който обявиш годеща си с друг мъж, е часът, в който ще бъда унищожен.

Тя беше потресена.

— Не знаех. Ти не ми каза.

— Как бих могъл да ти кажа? — запита той. — Аз не съм дете, за да изтичам с плач при бавачката си, защото другите деца ме заплашват. Но е вярно. В момента, в който узнаят, че си се отвърнала от мен и си предпочела друг мъж, аз ще бъда съсипан, или по-лошо.

— По-лошо?

— Мъртъв — каза той кратко. — Почти всеки ден очаквам да бъда завлечен в някоя тъмна уличка и убит.

Тя вдигна поглед към него, все още вкопчена в ръцете му.

— Любов моя, знаеш, че бих направила всичко, за да те защита и да се погрижа да си в безопасност.

— Не можеш да ми осигуриш безопасност, освен ако не обявиш любовта си към мен. Елизабет, знаеш, че бих направил всичко, за да те обичам и закрилям. За Бога, омъжи се за мен, и нека имаме дете.

Бракът, и един син и наследник ще ни осигурят по-голяма безопасност, отколкото всеки друг начин, и ще ме имаш до себе си завинаги. Не е нужно да разиграваш себе си като пионка. Можеш да бъдеш себе си, в своята мила, прекрасна същност, и да не принадлежиш на никой друг, освен на мен.

Елизабет изви ръце, за да ги измъкне от неговите, и се извърна.

— Робърт, толкова се страхувам. Ако французите влязат от Шотландия в Англия, те ще минат през северните графства като желани и скъпи приятели. Къде мога да ги спра? Кой може да спре френската армия? Мери загуби за нас Кале, и още проклинат името ѝ. Какво ще казват за мен, ако изгубя Бърик? Или Ньюкасъл? Или Йорк? А ако изгубя самия Лондон?

— Няма да ги изгубиш — насърчи я той. — Омъжи се за мен и аз ще поведе армия на север от твое име. Бил съм се с французите преди. Не се страхувам от тях. Аз ще бъда мъжът, който ще се бие за теб, любов моя. Не е нужно да молиш за помощ други, аз съм твой, от все сърце и душа. Всичко, което трябва да направиш, е да се повериш на мен.

Шапчицата ѝ се беше смъкнала назад: тя хвана в юмруци гъстите кичури коса на слепоочията си и ги задърпа, сякаш се надяваше, че болката ще успокои мислите ѝ. Нададе разтърсващо ридание.

— Робърт, толкова се страхувам, и не знам какво да правя. Сесил казва едно, Норфолк — друго, а граф Аран не е нищо повече от едно красиво момче! Имах надежди за него, докато не го срещнах снощи, но той е дете, което се маскира като войник. Той няма да ме спаси! Французите идват, няма съмнение, че идват, а аз трябва да намеря армия, и да намеря цяло състояние, и да намеря мъж, който да се бие за Англия, а не знам как да го направя, или на кого да се доверя.

— На мен — каза Робърт на мига. Грубо я притегли в обятията си, надвивайки възраженията ѝ с тежестта и силата си. — Довери се на мен. Заяви любовта си към мен, омъжи се за мен, и ще се преборим заедно с това. Аз съм твой рицар-защитник, Елизабет. Аз съм твой любовник. Аз съм твой съпруг. Не можеш да се довериш на никого, освен на мен, и се кълна, че ще те опазя в безопасност.

Тя започна да се бори в хватката му, освободи лицето си, и той чу само една дума.

— Англия?

— Ще опазя Англия за теб, за мен, и за нашия син — закле се той. — Ще го направя за него, ще го направя и за теб.

Ейми, отново на път, отивайки към Чизълхърст, след кратко гостуване при приятелите на Робърт семейство Фостър, в Къмнър Плейс, държеше броеницата в джоба си и всеки път, щом в ума ѝ се явеше ревнива мисъл, тя докосваше с ръка мънистата и безмълвно изричаше една „Аве Мария“. Лизи Одингсел, която наблюдаваше как спътничката ѝ язди мълчаливо през обхванатата от августовската суша околност в края на тежкото лято, се чудеше на промяната в нея. Сякаш под бремето на ужасната несигурност тя бе израснала и от капризно дете се беше превърнала в жена.

— Добре ли си, Ейми? — попита тя. — Не си прекалено уморена? Не намираш ли времето за твърде горещо?

Ръката на Ейми се вдигна инстинктивно към сърцето.

— Добре съм — каза тя.

— Болка в гърдите ли чувстваш? — попита Лизи.

— Не. Нищо ми няма.

— Ако се чувстваш зле, можем да се отбием в Лондон по пътя и да се видим с лекаря на негово благородие.

— Не! — каза припряно Ейми. — Не искам да ходя в Лондон без поканата на милорд. Той каза, че трябва да отидем в Чизълхърст, няма нужда да минаваме през Лондон.

— Нямах предвид да ходим в двора.

Ейми се изчерви леко.

— Знам, че нямаше това предвид, Лизи — каза тя. — Съжалявам. Просто работата е там, че... — тя млъкна наскоро изречението. — Мисля, че в околността се говори много за Робърт и кралицата. Не бих искала той да си помисли, че идвам в Лондон да го шпионирам. Не бих искала да изглеждам като ревнива съпруга.

— Никой не би могъл да те помисли за такава — каза топло Лизи. — Ти си най-добрата и опрощаваща съпруга, която един мъж може да пожелае.

Ейми извърна глава.

— Разбира се, че го обичам — каза тя със съвсем тих глас. Продължиха да яздят още няколко минути. — А чула ли си много

клюки, Лизи? — попита тя много тихо.

— За мъж като сър Робърт винаги се носят клюки — каза твърдо Лизи. — Искане ми се да можах да получавам по един шилинг за всеки неоснователен слух, който съм чула за него: сега щях да съм богата. Помниш ли какво казваха за него, когато беше с крал Филип в Нидерландия? И колко разстроена беше, когато той се прибра у дома с онази френска вдовица от Кале? Но тези неща не означаваха нищо, и от тях не излезе нищо.

Ръката на Ейми докосна хладните, кръгли мъниста на броеницата в джоба ѝ.

— Но чула ли си някакъв слух за него и кралицата? — настоя тя пред приятелката си.

— Снаха ми каза, че нейната братовчедка в Лондон била разказала, че кралицата проявявала по-голямо благоволение към сър Робърт, отколкото към всеки друг, но няма нищо, което вече да не знаем — каза Лизи. — Били са приятели в детството си, той е началник на нейната конница. Разбира се, че се държат приятелски, когато са заедно.

— Тя сигурно се забавлява — каза Ейми горчиво. — Знае, че той е женен, знае, че трябва да се омъжи за ерцхерцога, просто се наслаждава на това лято в неговата компания.

— Вятърничава — каза Лизи, като наблюдаваше лицето на Ейми. — Тя е вятърничава млада жена. Имаше доста клюки за нея още когато беше момиче. Стане ли дума за скандал, Елизабет беше неговото олицетворение!

Ейми увиваше броеницата около пръстите си, като я прикриваше с капачето на джоба си.

— Не е наша работа да съдим — напосми си тя. — Мой дълг е да остана вярна на негова светлост и да чакам завръщането му у дома.

— Тя ще стори по-добре да си гледа държавните дела — осмели се да каже Лизи Одингсел. — Говори се, че трябва да има война с французите, а ние сме напълно неподготвени. Ще стори по-добре, ако се омъжи за достоен човек, който може да управлява сигурно кралството заради всички нас. Сестра ѝ се омъжи веднага щом се възкачи на престола, и избра мъж, който доведе собствена армия.

— Не е моя работа да съдя — каза Ейми, като държеше броеницата си. — Но нека Бог я насочи обратно в правия път.

---

[1] Йоан 8:7 — Бел.прев. [↑](#)

[2] Розарий — в католицизма последование от молитви, четени в твърдо установен ред. — Бел.ред. [↑](#)



## ЕСЕНТА НА 1559

Дворът, току-що пристигнал през септември в едно от любимите места на Елизабет, замъка Уиндзор, започна приготовленията за честванията на рождения ѝ ден. Робърт планираше ден, изпълнен с празненства, в който кралицата щеше да бъде разбудена от хористи, лов, организиран със специална хореография на музикално изпълнение, по време на който ловците щяха да спират от време на време, за да ѝ пеят хвалебствени песни, горски нимфи щяха да танцуват, а опитомен елен с гирлянда около врата щеше да отведе кралицата до обяда, подреден в разлистената гора. Вечерта щеше да има голямо празненство, с танци, песни и жива картина, представяща Грациите, със свита от богини и с Диана, символизираща ловджийката Елизабет, поемаща короната.

Почетните дами щяха да танцуват като богини, а придворните дами щяха да бъдат Грациите.

— Коя Грация съм аз? — обърна се Летиша Нолис към Робърт, докато той разпределяше ролите в един тих кът на приемната на кралицата.

— Ако имаше Грация, наречена Неточност, вие щяхте да представлявате именно нея — препоръча той. — Или пък, ако имаше Грация на име Флирт, можехте да представлявате нея.

Тя го стрелна с поглед на една истинска Болейн — обещаващ, предизвикателен, неустоим.

— Аз? — каза тя. — Кокетка ли ме наричате? Ето това вече е истинска похвала.

— Замислях го като обида — каза той, като я щипна по брадичката.

— От такъв майстор в занаята, това е голям комплимент.

Той я чукна с пръст по носа, както би сгълчал някое котенце.

— Ти ще бъдеш Целомъдрието — каза той. — Не мога да устоя.

Тя го погледна, като разтвори широко полегатите си, тъмни очи:

— Сър Робърт! — нацупи се тя. — Не знам какво може да съм направила, че така да ви оскърбя. Първо ме наричате неточна, после ме наричате кокетка, а след това казвате, че не можете да устоите да ми дадете ролята на Целомъдрието. Раздразнила ли съм с нещо ваше благородие?

— Съвсем не. Вие сте наслада за окото ми.

— Обезпокоила ли съм ви?

Робърт ѝ намигна. Беше съвсем сигурен, че нямаше да каже на тази млада жена, че понякога му е трудно да откъсне поглед от нея, когато танцуваше, че веднъж, когато беше танцувал с нея и движението на танца я бе накарало да се озове в обятията му, беше почувствал мигновен, неустоим прилив на желание, толкова силен, колко никога преди в живота си не беше изпитвал за толкова кратък миг.

— Как може една такава малка глезла като вас да обезпокои мъж като мен? — попита той.

Тя повдигна вежди.

— Мога да се сетя за дузина начини. Вие не можете ли? Но въпросът не е как бих го направила: а дали го правя?

— Съвсем не, госпожице Безсрамие.

— Целомъдрие, ако обичате. И какво ще нося? — попита тя.

— Нещо ужасно нескромно — обеща ѝ той. — Ще бъдете във възторзи. Но трябва да го покажете на майка си, за да сте сигурна, че ще одобри. Служителите, отговарящи за гардероба на кралицата, са го приготвили за вас. Доста е неприлично.

— Не трябва ли да дойда и да ви го покажа? — попита го тя предизвикателно. — Мога да дойда в покоите ви преди вечеря.

Робърт хвърли поглед наоколо. Кралицата беше дошла от градината и стоеше в една прозоречна ниша, отделена от останалите, разговаряйки поверително с Уилям Сесил. Младият мъж, избран за съпруг на Летиша, се беше облегал на стената, със скръстени ръце, с изключително намръщено лице. Робърт прецени, че трябва да приключи този очарователен разговор.

— Съвсем определено няма да идвате в покоите ми — каза той. — Ще се опитате да се държите като дама. Можете да проявите известна любезност към горкия млад Деверьо, нещастния ви годеник, докато отида да поговоря с любимата ни господарка.

— Тоест с вашата любима — каза тя дръзко.

Робърт се поколеба и я погледна сериозно.

— Не превишавайте правата си, мистрес Нолис — каза той тихо.

— Вие сте пленителна, разбира се, и баща ви е влиятелен човек, а майка ви — любимка на кралицата, но дори те не могат да ви спасят, ако се открие, че разпространявате скандални клюки.

Тя се поколеба, с напирещ на езика ѝ дързък отговор, но после, пред строгия му поглед и твърдото му изражение, тъмните ѝ очи се сведоха към носовите ботушите му.

— Съжалявам, сър Робърт, само се шегувах.

— Много добре — каза той и се отдръпна от нея, обзет от нелепото чувство, че макар тя да беше сгрешила, и да се бе извинила, той се беше държал като надут досадник.

Елизабет, в прозоречната ниша, разговаряше приглушено със Сесил и беше толкова погълната от този разговор, че не се оглеждаше из стаята в търсене на Робърт.

— И той замина безпрепятствено?

— Замина, а с него — и вашето съгласие.

— Но нищо писмено.

— Ваша светлост, не можете и да помислите да се отречете от думата си. Казахте, че ако той се опита да завладее шотландския трон и успее, ще се омъжите за него.

— Знам, че го направих — каза тя хладно. — Но ако той загине при този опит, не искам писмо в такъв смисъл да бъде намерено у него.

„Е“, помисли си Сесил, „моята мечта, че тя ще бъде така запленена от него, като е такъв хубавец, може да бъде забравена, щом може да си го представи как умира в защита на нейната кауза, и всичко, което я тревожи, е че той ще носи уличаващи книжа“...

— Нямаше нищо писмено, но вие дадохте думата си, той даде своята, а аз дадох моята — напомни ѝ Сесил. — Обещахте сте му да се омъжите за него, ако той отвоюва Шотландия от французите.

— О, да — каза тя, като отвори тъмните си очи много широко. — Да, наистина.

Тя се канеше да се отдръпне от него, но той не отстъпваше.

— Има още нещо, Ваша светлост.

Тя се поколеба.

— Да?

— Имам сведения, че е възможно да посегнат на живота ви.

Тя веднага застана нащрек. Видя как лицето ѝ се изопна от страх.

— Нов заговор? Още един?

— Боя се, че е така.

— Хората на папата?

— Този път не.

Тя треперливо си пое дъх.

— Още колко хора ще тръгнат срещу мен? Това е по-лошо, отколкото беше за Мери, а нея я мразеха всички.

Той не можеше да каже нищо: беше вярно. Мери беше мразена, но никой монарх не беше получавал повече заплахи от сегашната кралица. Цялата мощ на Елизабет се криеше в нейната личност, и твърде много хора смятаха, че ако тя умре, в страната ще се възстановят предишните порядки.

Тя се обърна отново към него:

— Във всеки случай, вие сте заловили мъжете, които са го планирали?

— Имам само доносник. Надявам се, че той ще ми съобщи за по-нататъшното развитие. Но донасям това до вниманието ви на този етап, защото не само вие бяхте заплашена от този заговор.

Тя се обърна, обзета от любопитство:

— Кой друг?

— Сър Робърт Дъдли.

Лицето ѝ пребледня.

— Спирит, не!

„Мили боже, толкова много ли го обича?“, възкликна мислено Сесил. „Приема една заплаха срещу себе си като повод за известна тревога, но когато назовавам него като жертва, по всичко личи, че изпада в смъртен ужас“...

— Всъщност, да. Съжалявам.

Очите на Елизабет бяха широко отворени:

— Спирит, кой би му сторил зло?

Сесил почти чуваше как мислите му се наместват с щракане, докато в ума му се оформяше стратегия:

— Мога ли да ви кажа нещо?

— Елате с мен — каза тя бързо, и сложи длан върху ръката му. — Отведете ме от всички тях.

През кадифето на прорязания си ръкав той почувства топлината на дланта ѝ. „Поти се от страх за него“, помисли си. „Това стигна подалече, отколкото си мислех, стигна до самото безумие на забранената любов“...

Потупа ръката ѝ, като се опитваше да се овладее и да скрие мислите, които бушуваха като вихър в главата му. Придворните се разделиха пред Сесил и кралицата, той зърна Франсис Нолис със съпругата си, докато дъщеря му скромно разговаряше с младия Уолтър Деверьо, Мери Сидни, братята Бейкън, които разговаряха с чичото на кралицата, херцог Норфолк, няколко мъже от свитата на испанския посланик, дузина зяпачи, двама търговци от Лондон с техните поръчители — нищо извън обичайното, нито едно непознато лице, никаква опасност тук.

Стигнаха до относително усамотената галерия и се отдалечиха от останалите, така че никой да не може да види мрачното страдание, изписано върху лицето ѝ.

— Сесил, кой би могъл да си помисли да му стори зло?

— Ваша светлост, има толкова много хора — каза ѝ той внимателно. — Той никога ли не ви е казвал, че има врагове?

— Веднъж — каза тя. — Веднъж ми каза, че е заобиколен с врагове. Помислих си... помислих си, че има предвид съперници.

— Той не познава и половината от тях — каза Сесил мрачно. — Католиците го обвиняват за промените в църквата. Испанците мислят, че го обичате, и че ако той е мъртъв, ще се омъжите за техния кандидат. Французите го мразят, тъй като той се би на страната на Филип при Сен Кентен, Камарата на общините на Англия го обвинява, че ви отклонява от вашите задължения като кралица, а всички лордове в страната, от Аръндел до Норфолк, са готови да платят, за да го видят мъртъв, защото му завиждат за любовта ви, или го обвиняват за ужасния скандал, който той предизвика около вас.

— Не може да е толкова лошо.

— Той е най-мразеният човек в Англия, и колкото повече ви виждат под негово влияние, толкова по-голяма е опасността за вас. Прекарвам цели дни и нощи в проследяване на заговори срещу вас, но той... — Сесил млъкна наскоро изречението и печално поклати глава: — Не знам как да го опазя.

Елизабет беше бяла като надиплената си яка — пръстите ѝ подръпваха ръкава му.

— Трябва да се погрижим за охраната му, Спирит. Трябва да го обградим със стражи, трябва да откриете кои са хората, които искат да го наранят, и да ги арестувате, да ги подложите на изтезания, да откриете с кого са в съюз. Не трябва да се спирате пред нищо, трябва да отведете тези заговорници в Тауър и да ги измъчвате, докато ни кажат...

— Собствения ви чичо? — възкликна той. — Половината лордове на Англия? Дъдли е мразен от всички, ваша светлост. Само вие и още половин дузина хора го търпите.

— Той е обичан — прошепна тя.

— Само от сродниците си, и от онези, на които плаща — каза той надменно.

— Нима и вие? — каза тя, като обърна тъмните си очи към него. — Нали не го мразите, Спирит? Трябва да останете негов приятел, та макар и само заради мен. Знаете какво е той за мен, каква радост носи в живота ми. Той трябва да има вашето приятелство. Ако ме обичате, трябва да обичате и него.

— О, аз оставам негов приятел — каза той внимателно. — „Защото не съм такъв глупак, че да оставя вас или него да мислите другояче“.

Тя изпусна разтърсваща въздишка.

— О, господи, трябва да го опазим. Не бих могла да живея, ако... Спирит, трябва да го пазите. Как можем да му осигурим безопасност?

— Само като покажем, че се ползва с по-малко благоволение от ваша страна — отвърна Сесил. — „Внимателно“, помисли си предупредително той. „Внимателно и спокойно сега“. — Не можете да се омъжите за него, принцесо, той е женен, а съпругата му е добродетелна, приятна жена, хубава и с благ нрав. Той никога не може да ви бъде повече от приятел. Ако искате да спасите живота му, трябва да го оставите да си отиде. Той трябва да бъде ваш скъп придворен и началник на вашата конница, но нищо повече.

Тя изглеждаше много измъчена.

— Да го оставя да си отиде?

— Изпратете го у дома, при съпругата му, това ще накара клюките да затихнат. Съсредоточете ума си върху Шотландия и

работата, която трябва да свършим за страната. Танцувайте с други мъже, освободете се от него.

— Да се освободя от него? — повтори тя като дете.

Против волята си, Сесил беше трогнат от болката в изражението ѝ.

— Принцесо, това не може да доведе доникъде — каза ѝ той тихо. — Той е женен, не може да зареже съпругата си по никаква причина. Не можете да издадете разрешение за развод, за да удовлетворите собствената си похот. Той никога не може да се ожени за вас. Може и да го обичате, но това винаги ще бъде безчестна и непочтена любов. Не можете да бъдете съпруг и съпруга, не може да бъдете любовници, не бива дори да ви виждат, че го желаете. Ако срещу вас се кажат още скандални неща, това може да ви струва трона; би могло да ви струва дори и живота.

— Животът ми виси на косъм, откакто съм се родила! — Тя се наежи.

— Може да струва неговия живот — бързо смени тактиката Сесил. — Фактът, че проявявате благоволение към него, така открито и така щедро, ще бъде неговата смъртна присъда.

— Вие ще го защитите — каза тя упорито.

— Не мога да го защита от приятелите и роднините ви — отвърна спокойно Сесил. — Само вие можете да направите това. Сега ви казах как. Знаете какво трябва да правите.

Елизабет сграбчи ръката му.

— Не мога да го оставя да си отиде — каза му тя с тих стон. — Той е единственият... той е единствената ми любов... не мога да го изпратя у дома при съпругата му. Трябва да имате каменно сърце, за да предлагате това. Не мога да го оставя да си отиде.

— Тогава ще подпишете смъртната му присъда — каза той сурово.

Той почувства как тялото ѝ се разтърси от дълбока тръпка.

— Не съм добре — каза тя тихо. — Доведете Кат.

Той я отведе до края на галерията и изпрати един паж да изтича до покоите на кралицата да доведе Кат Ашли. Тя дойде и хвърли един поглед към бледата Елизабет, и друг — към мрачното лице на Сесил.

— Какво става?

— О, Кат — прошепна Елизабет. — Най-лошото, най-лошото.

Кат Ашли пристъпи напред да я защити от погледите на придворните, и бързо я отведе в покоите ѝ. Придворните загледаха любопитно Сесил, който любезно се усмихна на всички.

Валеше. Сивите капки се стичаха като поток сълзи надолу по стъклата на прозорците с оловни рамки на замъка Уиндзор. Елизабет беше изпратила да повикат Робърт и бе наредила на дамите си да насядат около огъня, докато двамата си говореха на пейката в прозоречната ниша. Когато Робърт влезе в стаята сред вихър от тъмночервено кадифе, кралицата беше сама на пейката в прозоречната ниша, като самотно момиче без приятели.

Той веднага се приближи, поклони се и прошепна:

— Любов моя?

Лицето ѝ беше бяло, а клепачите ѝ — зачервени и възпалени от плач.

— О, Робърт.

Той бързо пристъпи към нея, а после се спря, спомнил си, че не трябва да я сграбчва в прегръдките си пред хора.

— Какво става? — запита настойчиво той. — Придворните смятат, че си се разболяла. Отчаяно исках да те видя. Какво става? Какво ти каза Сесил тази сутрин?

Тя обърна глава към прозореца и докосна с връхчето на пръста си студеното зелено стъкло.

— Предупреди ме — каза тихо.

— За какво?

— Нов заговор, срещу живота ми.

Ръката на Робърт инстинктивно посегна към мястото, където трябваше да е мечът му, но никой мъж не влизаше въоръжен в покоите на кралицата.

— Любов моя, не се страхувай. Независимо колко коварен е заговорът, аз винаги ще те закрилям.

— Не беше само срещу мен — прекъсна го тя. — Не бих се поболяла така от страх, само заради един заговор срещу мен.

— Е? — Тъмните му вежди бяха склучени.

— Искат да убият и теб — каза тя тихо. — Сесил казва, че трябва да се откажа от теб, в името на нашата безопасност.



„Този проклет, лукав, потаен стар лисугер“, изруга мислено Робърт. „Какъв блестящ ход: да използва любовта й срещу мен“...

— В опасност сме — призна й той тихо. — Елизабет, умолявам те, позволи ми да напусна съпругата си и ми разреши да се оженя за теб. Щом станеш моя съпруга и родиш дете от мен, с всички тези опасности ще е свършено.

Тя поклати глава.

— Те ще те унищожат, както и сам ме предупреди. Робърт, ще се откажа от теб.

— Не! — Беше толкова потресен, че проговори твърде високо, разговорът при огнището замлъкна и всички жени погледнаха към него. Той се приближи по-плътно до кралицата: — Не, Елизабет. Това не може да бъде. Не можеш просто да се откажеш от мен, не и когато ме обичаш, и аз те обичам. Не и след като сега сме щастливи. Не и след толкова много години безкрайно чакане на щастието!

Тя се заставяше да се владее; видя я как прехапва устна, за да попречи на очите си да се наляят със сълзи.

— Трябва. Не го прави още по-трудно за мен, любов моя. Мисля, че сърцето ми ще се пръсне.

— Но да ми го кажеш тук! Пред целия двор!

— О, мислиш ли, че можех да ти кажа някъде другаде? Не се владее много, когато съм с теб, Робърт. Трябва да ти го кажа тук, където не можеш да ме докосваш, и трябва да получа честната ти дума, че няма да се опитваш да ме накараш да размисля. Трябва да се откажеш от мен, и да се откажеш от мечтата си за нашата женитба. А аз трябва да се откажа от теб, и трябва да се омъжа за Аран, ако той победи, а в противен случай — за ерцхерцога.

Робърт вдигна глава и се наклони да възрази.

— Това е единственият начин да спрем французите — каза тя простишко. — Аран или ерцхерцогът. Трябва да имаме съюзник срещу французите в Шотландия.

— Готова си да ме зарежеш заради едно кралство — каза той горчиво.

— За нищо по-малко — отвърна тя спокойно. — И искам още нещо от теб.

— О, Елизабет, имаш сърцето ми. Какво още мога да ти дам?

Тъмните ѝ очи бяха пълни със сълзи: тя протегна към него трепереща ръка:

— Ще бъдеш ли все още мой приятел, Робърт? Макар че никога повече не можем да бъдем любовници; въпреки че ще трябва да се омъжа за друг мъж?

Бавно, забравил сега за втрещените погледи на дамите, той взе студената ѝ ръка в своята, и наведе глава и я целуна. После коленичи пред нея и вдигна ръце във вековния жест на вяност. Тя се наведе напред и взе вдигнатите му като за молитва ръце в своите.

— Аз съм твой — каза той. — От сърце и душа. Винаги съм бил, тъй като ти си моята кралица, но повече от това: ти си единствената жена, която някога съм обичал, и си единствената жена, която някога ще обичам. Ако искаш да танцувам на сватбата ти, ще го направя възможно най-добре. Ако склониш да ме избавиш от това нещастие, ще се върна към радостта с теб в миг. Аз съм твой приятел до живот, аз съм твой любовник завинаги, аз съм твой съпруг пред Бога. Трябва само да ми заповядаш, Елизабет: сега и завинаги, аз съм твой до смъртта.

И двамата трепереха, взирайки се един в друг, сякаш никога нямаше да могат да се разделят. Кат Ашли бе тази, която намери смелост да ги прекъсне, след дълги минути, в които бяха стояли хванати за ръце и безмълвни.

— Ваша светлост — каза тя тихо. — Хората ще говорят.

Елизабет се раздвижи и пусна Робърт, и той се изправи на крака.

— Добре е да си починете, милейди — каза тихо Кат. Тя хвърли поглед към побелялото, потресено лице на Робърт.

— Тя не е добре — каза. — Това е твърде много за нея. Пуснете я да си върви сега, сър Робърт.

— Дано Бог ви даде добро здраве и щастие — каза той пламенно, и когато Елизабет кимна, той се поклони и излезе от стаята, преди тя да види отчаянието в собственото му изражение.

Бащата на господин Хейс беше роден като арендатор на фамилията Дъдли, но чрез търговия с вълна се беше издигнал до поста кмет на Чизълхърст. Беше изпратил сина си на училище, а после — да се подготви за адвокат, и когато умря, остави на младия човек малко

състояние. Джон Хейс продължи семейната връзка с фамилията Дъдли, като съветваше майката на Робърт по отношение на нейното искане за възвръщане на титлата и имотите, а когато Робърт се издигна на власт и богатството му се увеличи, той управляваше различните клонове на постепенно увеличаващите се делови начинания на Робърт в Лондон и в провинцията.

Ейми често бе отсядала при него в Хейс Корт, Чизълхърст, а понякога Робърт отиваше там при нея, за да води делови разговори с Джон Хейс, да играе комар с него, да ловува в земите му, и да планира вложения та им.

Свитата на Дъдли стигна до къщата около пладне, и Ейми излезе с радост под лъчите на септемврийското слънце, което още беше горещо и ярко.

— Лейди Дъдли. — Джон Хейс ѝ целуна ръка. — Толкова е хубаво да ви видя отново. Госпожа Минчин ще ви отведе до обичайната ви стая, мислехме, че предпочитате стаята с изглед към градината?

— Да — каза Ейми. — Получихте ли вести от милорд?

— Само, че си обещава удоволствието да ви види в рамките на тази седмица — каза Джон Хейс. — Не каза в кой ден — но ние и не очакваме това, нали? — Той ѝ се усмихна.

Ейми отвърна на усмивката му: „Не, защото той едва ли знае в кой ден ще го освободи кралицата“, каза ревнивият глас в главата ѝ. Ейми докосна с пръст броеницата в джоба си.

— Когато и да е свободен да дойде при мен, ще се радвам да го видя — каза тя, обърна се и се качи по стълбите зад иконома.

В къщата влезе госпожа Одингсел, като отметна шапчицата си назад и изтупа праха от полата си. Ръкува се с Джон Хейс: бяха стари приятели.

— Тя изглежда добре — каза той, изненадан, като кимна в посока на спалнята на Ейми. — Чух, че била много болна.

— О, така ли? — каза Лизи с равен тон. — И откъде чу това?

Той се замисли за миг.

— Мисля, че от две места. Някой ми каза в църквата онзи ден, а писарят ми спомена за това в Лондон.

— Казаха ли какво е страданието ѝ?

— Моят писар каза, че е някаква болест в гърдите. Тумор, или израстък, твърде голям, за да се изреже, така казаха. Казаха, че Дъдли може да я зареже, че тя ще се съгласи да отиде в манастир и да анулира брака, защото така и не могла да му роди дете.

Лизи стисна устни така, че те образуваха сурова линия.

— Това е лъжа — каза тя тихо. — Кой смятате, че ще има интерес от разпространяването на такава лъжа? Че съпругата на Дъдли е болна и не може да бъде излекувана?

За миг той я гледаше напълно удивен.

— Това е опасна тема, госпожо Одингсел. Бях чул, че въпросът е стигнал много далече...

— Чули сте, че те са любовници?

Той се огледа бързо из собствената си празна стая, сякаш никъде не беше безопасно да се говори за кралицата и Дъдли, дори ако имената им не се споменаваха.

— Чух, че той се готви да напусне съпругата си и да се ожени за дамата, за която говорим, и че тя има властта и желанието, за да му позволи да го стори.

Тя кимна.

— Изглежда всички мислят така. Но няма основания, и никога не може да има.

Той се замисли за миг.

— Ако се знае, че е твърде болна, за да роди деца, тя може да се оттегли — прошепна той.

— Или ако всички смятат, че е болна, тогава никой няма да бъде изненадан, ако тя умре — каза Лизи, с още по-нисък глас.

Джон Хейс възкликна потресено и се прекръсти.

— Божичко! Госпожо Одингсел, трябва да сте луда да намекувате такова нещо. Не мислите наистина това! Той никога не би направил такова нещо, не и сър Робърт!

— Не зная какво да мисля. Но със сигурност знам, че навсякъде, където минавахме — от Абингдън до тук — се носеха клюки за негово благородие и кралицата, и се говори, че милейди е смъртно болна. В един хан съдържателката ме попита дали имаме нужда от лекар, още преди да бяхме слезли от конете. Всички говорят за болестта на нейно благородие, и за любовната история на милорд. Затова не знам какво да мисля, освен, че в момента някой си е отворил много работа.

— Не и негово благородие — каза той твърдо. — Той никога не би й сторил зло.

— Не знам нищо повече — повтори тя.

— Но ако не е той, кой би разпространявал такъв слух, и с каква цел?

Тя го погледна решително.

— Кой би подготвил страната за неговия развод и повторен брак? Единствено жената, която иска да се омъжи за него, предполагам.

Мери Сидни бе седнала пред огнището в покоите на брат си в Уиндзор: една от новите му невръстни хрътки беше на пода в краката ѝ, и гризеше носа на ботуша ѝ за езда. С другия си крак тя разсеяно почесваше кученцето по корема.

— Остави го на мира, ще го разглезиш — нареди Робърт.

— Той не ме оставя на мира — отвърна тя. — Махай се от мен, чудовище такова! — Тя отново побутна с крак кученцето и то се присви от удоволствие, че му е обърнала внимание.

— Трудно е да си представиш, че е чистокръвен — отбеляза Робърт, като подписа едно писмо и го остави настрани, а после дойде до огнището и придърпа едно столче от другата страна. — Има такива долнопробни вкусове.

— И преди ми се е случвало породисти кученца да точат лиги в краката ми — каза сестра му с усмивка. — Не е признак на лош произход да ми се възхищават.

— И наистина е така — каза той. — Но би ли нарекла своя съпруг със Хенри „кученце с долно потекло“?

— Никога в лицето му — усмихна се тя.

— Как е кралицата днес? — попита той по-сериозно.

— Все още много разстроена. Снощи не можа да яде, а тази сутрин пи само затоплен ейл и не хапна нищо. Разхожда се сама в градината в продължение на час, и се върна с доста разсеян вид. Кат непрекъснато влиза и излиза от спалнята ѝ с горещи напитки, а когато Елизабет се облече и излезе, не говореше, нито се усмихваше. Не се занимава с никакви дела, не желае да вижда никого. Сесил крачи наоколо със сноп писма, и нищо не може да бъде решено. А някои хора

казват, че ще изгубим войната в Шотландия, защото тя вече се е отчаяла.

Той кимна.

Тя се поколеба.

— Братко, трябва да ми кажеш. Какво ти каза тя вчера? Изглеждаше, сякаш сърцето ѝ се къса, а сега изглежда полумъртва.

— Тя се отказа от мен — каза той кратко.

Мери Сидни ахна и вдигна ръка към устата си.

— Невъзможно!

— Но е така. Тя ме помоли да остана неин приятел, но знае, че трябва да се омъжи. Сесил я е предупредил да стои настрана от мен, и тя е приела съвета му.

— Но защо сега?

— Първо слуховете, а после — заплахите срещу мен.

Тя кимна.

— Слуховете са навсякъде. Собствената ми камериерка дойде при мен с някаква история за Ейми, и за отрова, и цяла поредица долни клеветнически лъжи, от които ми се изправи косата.

— Нареди да я нашибат с камшик.

— Ако си беше измислила историите, щях да го направя. Но тя само повтаряше онова, което се говори на всеки уличен ъгъл. Направо е позорно какво разправят хората за теб, и за кралицата. Твоят паж е бил нападат в конюшните онзи ден, знаеше ли?

Той поклати глава.

— Не за пръв път. Момчетата казват, че няма да носят ливреята на нашия дом, ако ходят в Лондон. Те се срамуват от нашия герб, Робърт.

Той се намръщи.

— Не знаех, че е толкова лошо.

— Моята прислужница ми каза, че има мъже, които се кълнат, че по-скоро биха те убили, отколкото да те видят как се жениш за кралицата.

Робърт кимна.

— Ах, Мери, това не би могло никога да се случи. Как би могло? Аз съм женен.

Тя изненадано вдигна глава.

— Мислех, че ти... и тя... имате някакъв план? Мислех, че може би...

— Ти си толкова лоша, колкото и тези хора, които си представят развод, и смърт, и детрониране! — каза той с усмивка. — Всичко това са глупости. Кралицата и аз имахме лятна любовна афера, която се състоеше само от танци и турнири, и обсипани с цветя поляни, а сега, когато лятото свърши и идва зимата, трябва да посетя Джон Хейс с Ейми, страната трябва да влезе във война с Шотландия — Сесил го предрече: и е прав. Кралицата трябва да се прояви наистина като такава; тя беше кралица на Камелот, сега трябва да бъде кралица в смъртно опасната действителност. Тя имаше своето спокойно и свободно лято, сега трябва да се омъжи, за да подsigури безопасността на кралството. Изборът ѝ падна върху Аран, ако той успее да извоюва за нея Шотландия, или, в противен случай, на ерцхерцога, като най-добрият избор за безопасността на страната. Каквото и да е чувствала към мен през юли, тя знае, че трябва да се омъжи за единия от тях до Коледа.

— Наистина ли? — Мери беше удивена.

Той кимна.

— О, Робърт, нищо чудно, че тя седи и се взира пред себе си, и не казва нищо. Сигурно ѝ се къса сърцето.

— Да — каза той нежно. — Сърцето ѝ може да бъде разбито. Но тя знае, че това трябва да се направи. Тя няма да измени на страната си сега. Никога не ѝ е липсвала смелост. Тя е готова да пожертва всичко за страната си. Със сигурност ще пожертва мен и любовта си към мен.

— А ти можеш ли да понесеш това?

Лицето на брат ѝ беше толкова мрачно, та си помисли, че никога не го беше виждала такъв, откакто излезе от Тауър и се сблъска с позора.

— Трябва да го посрещна като мъж. Трябва да намеря куража, който и тя трябва да намери. В известен смисъл ние още сме заедно. Нейното и моето сърце ще бъдат разбити заедно. Ще имаме тази оскъдна утеха.

— Ще се върнеш ли при Ейми?

Той сви рамене.

— Никога не съм я напускал. Разменихме си няколко гневни думи при последната ни среща, и тя може би е била разстроена от

клюките. В гнева си и в гордостта си, аз се зарекох, че ще я напусна, но тя не ми повярва дори за миг. Тя не отстъпи от позицията си и ми каза в лицето, че сме женени и никога не можем да се разведем. И аз знаех, че е права. В сърцето си знаех, че никога не мога да се разведа с Ейми. Какво е сторила някога, за да ме оскърби? И знаех, че никога няма да отровя клетата жена или да я бутна в кладенеца! Така че какво друго можеше да се случи, освен кралицата и аз да прекараме едно лято, изпълнено с флиртове и целувки... да! Признавам за целуването... — добави той с усмивка. — И още неща. Много приятно, много сладко, но винаги, винаги безцелно. Тя е кралица на Англия, аз съм началник на нейната конница. Аз съм женен, а тя трябва да се омъжи, за да спаси кралството.

Той хвърли поглед през рамо. В очите на сестра му имаше сълзи.

— Робърт, толкова се страхувам, че никога няма да обичаш друга, освен Елизабет. Ще трябва да изживееш остатъка от живота си, обичайки я.

Той ѝ отправи иронична усмивка.

— Вярно е. Обичам я от детинство, а в тези последни месеци се влюбих, по-дълбоко и по-истински, отколкото някога съм смятал за възможно. Мислех се за коравосърдечен, и въпреки това откривам, че тя е всичко за мен. Всъщност, обичам я толкова много, че ще я оставя да си отиде. Ще ѝ помогна да се омъжи за Аран или за ерцхерцога. Само така тя ще бъде в безопасност.

— Ще се откажеш от нея заради собствената ѝ безопасност?

— Каквото и да ми струва.

— Боже мой, Робърт, никога не съм си мислила, че можеш да бъдеш толкова...

— Толкова какъв?

— Толкова безкористен!

Той се засмя.

— Благодаря ти!

— Наистина го мисля. Да помогнеш на жената, която обичаш, да се омъжи за друг, е наистина самоотвержена постъпка. — Тя замълча за миг. — И как ще го понесеш? — запита нежно.

— Ще запазя скъп спомен как съм обичал красива млада кралица в най-първата година на нейното царуване — каза той. — През златното лято, когато тя се възкачи на престола в разцвета на



младостта и красотата си, и си мислеше, че може да направи всичко — дори да се омъжи за човек като мен. И ще се прибера у дома при съпругата си и ще напълня детската стая с наследници, и ще кръстя всичките момичета Елизабет.

Тя притисна ръкав към очите си.

— О, мой най-скъпи братко.

Той покри ръката ѝ със своята:

— Ще ми помогнеш ли да направя това, Мери?

— Разбира се — прошепна тя. — Разбира се, ще направя всичко.

— Иди при испанския посланик, Де Куадра, и му кажи, че кралицата се нуждае от помощта му за окончателното уреждане на брака с ерцхерцога.

— Аз ли? Но аз почти не го познавам.

— Няма значение. Той познава нас, от фамилията Дъдли, достатъчно добре. Иди при него, сякаш идваш направо от кралицата, не по моя молба. Кажи му, че тя е сметнала, че не може да се обърне пряко към него, не и след това лято, когато даваше противоречиви сигнали по отношение на плана. Но ако той е склонен да дойде при нея и отново да ѝ направи предложение, тя веднага ще каже „да“.

— Това ли е желанието на самата кралица? — попита Мери.

Той кимна.

— Тя иска да покаже на всички, че не съм бил отхвърлен, че остава моя приятелка, че обича мен, а също и теб. Тя иска фамилията Дъдли да посредничи за тази женитба.

— Голяма чест е да отнеса такова съобщение — каза тя тържествено. — А също и голяма отговорност.

— Кралицата сметна, че е редно това да не излиза извън семейството. — Той се усмихна. — Жертвата е моя, ти си вестителят, и делото е свършено от нас двамата заедно.

— А какво ще стане с теб, когато тя се омъжи?

— Тя няма да ме забрави — каза той. — Обичахме се твърде много и твърде дълго, че да се отвърне от мен. А сега ние и двамата с теб ще бъдем възнаградени от нея и от испанците за вярната служба. Така е редно да се постъпи, Мери, не се съмнявам. Това ѝ осигурява безопасност и ме поставя извън обсега на лъжливите езици... и на лоши неща. Не се съмнявам, че има хора, които искат да ме видят мъртъв. Това осигурява безопасност както на нея, така и на мен.

- Ще отида утре — обеща му тя.
- И му кажи, че идваш от нея, по нейно нареждане.
- Ще го направя — каза тя.

Сесил, който бе седнал до огнището си в полунощната тишина на двореца, се надигна от стола си, за да отговори на дискретно почукване на вратата. Мъжът, който влезе в стаята, отметна назад черната си качулка и отиде до огъня да сгрее ръцете си.

— Дали ви се намира чаша вино? — попита той с лек испански акцент. — Тази мъгла по реката ще ми докара пристъп на треска. Ако през септември е толкова влажно, какво ще е посред зима?

Сесил наля виното и покани с жест мъжа да се настани на един стол до огъня. Постави нов пън в пламъците.

— По-добре ли е така?

— Да, благодаря ви.

— Сигурно е интересна тази новина, за да ви накара да излезете в такава студена нощ — отбеляза Сесил, без да се обръща конкретно към някого.

— Само това, че лично кралицата е предложила брак на ерцхерцога.

Реакцията на Сесил беше напълно удовлетворяваща. Той рязко вдигна глава, със зашеметено изражение.

— Кралицата е предложила брак?

— Чрез посредник. Не знаехте ли за това?

Сесил поклати глава, отказвайки да отговори. За Сесил информацията беше валута и, за разлика от Грешам, той смяташе, че във валутата на информацията няма нито добри, нито лоши монети. Всичко беше ценно.

— Познавате ли посредника? — попита той.

— Лейди Мери Сидни — каза мъжът. — Една от дамите на самата кралица.

Сесил кимна: може би това бе леката вълна, предизвикана от камъка, който бе хвърлил.

— И лейди Мери е отправила предложение?

— Предложила ерцхерцогът да пристигне веднага да посети кралицата, сякаш в израз на вежливост. Тя да приеме предложение за

брак по време на тази визита. Условията да бъдат изготвени веднага, а сватбата да се състои до Коледа.

Лицето на Сесил беше като застинала маска.

— А негово превъзходителство как прие това предложение?

— Сметна, че това може да се направи сега или никога — каза рязко мъжът. — Смята, че тя се надява да спаси репутацията си, преди по неин адрес да се кажат по-лоши неща. Смята, че тя най-сетне се вразумява.

— Каза ли това на глас?

— Продиктува ми го да го преведа шифровано, за да го изпратя на крал Филип.

— Едва ли ми носите препис от писмото?

— Не смея — каза кратко мъжът. — Той не е глупак. Рискувам живота си дори и като ви казвам това.

Сесил пренебрегна опасността с махване на ръка.

— Лейди Мери без съмнение щеше да ми каже на сутринта, ако вече не бях узнал за това от самата кралица.

Мъжът изглеждаше малко обезсърчен.

— Но дали би ви казала, че моят господар писа на ерцхерцога същата тази вечер, за да му препоръча веднага да направи тази визита? Че Каспар фон Бройнер е повикал австрийски юристи да изготвят брачния договор? Че този път вярваме, че кралицата говори сериозно и сме задвижили нещата? А ерцхерцогът трябва да пристигне до ноември?

— Не, това са добри новини — каза Сесил. — Нещо друго?

Мъжът доби замислено изражение.

— Това е всичко. Да дойда ли отново, когато имам още новини?

Сесил пхна ръка в чекмеджето на писалището си и извади малка кожена кесия.

— Да. Това е засега. А колкото до книжата ви, ще бъдат изготвени за вас... — той направи пауза.

— Кога? — попита мъжът нетърпеливо.

— Когато бракът бъде официално сключен — каза Сесил. — Всички можем да отдохнем спокойно в леглата си, когато той се състои. Коледа ли казахте?

— Самата кралица назова Коледа като свой сватбен ден.

— Тогава ще ви дам книгата, позволяващи престоя ви в Англия, когато вашият господар, ерцхерцогът, бъде назован за консорт на Елизабет.

Мъжът сведе глава в знак на съгласие, а после се поколеба, преди да си тръгне.

— Винаги имате кесия за мен в онова чекмедже — каза той любопитно. — Очаквате ли ме да дойда, или толкова много хора ви докладват, че държите заплащането им в готовност?

Сесил, чиито доносници сега наброяваха повече от хиляда, се усмихна.

— Само вас — каза той със сладък гласец.

Робърт пристигна в Хейс Корт през септември, в мълчаливо и сериозно настроение, с мрачно лице.

Ейми, която го наблюдаваше от един прозорец на горния етаж, си помисли, че не бе виждала лицето му така посърнало, откакто се беше прибрал у дома от обсадата на Кале, когато Англия беше изгубила последната си опора във Франция. Тя слезе бавно долу, питайки се какво ли беше изгубил сега.

Той тъкмо слизаше от коня си: поздрави я с бегла целувка по бузата.

— Милорд — поздрави го Ейми. — Неразположен ли сте?

— Не — каза той кратко. На Ейми й се искаше да се вкопчи в него, да се наслади на докосването му, но той внимателно я побутна настрана. — Пусни ме, Ейми, мръсен съм.

— Нямам нищо против!

— Но аз имам.

Той се обърна: приятелят му Джон Хейс слизаше по парадната стълба.

— Сър Робърт! Стори ми се, че чух коне!

Робърт тупна Джон по гърба.

— Няма нужда да питам как си — каза той весело. — Напълняваш, Джон. Очевидно не ловуващ достатъчно.

— Но вие изглеждате ужасно. — Приятелят му беше разтревожен. — Болен ли сте, сър?

Робърт сви рамене.

— Ще ти кажа по-късно.

— Дворцов живот? — каза Джон, досещайки се бързо.

— По-лесно ще е да танцувам волта в ада, отколкото да оцелея в Лондон — уточни Робърт. — Между Нейна светлост и сър Уилям Сесил, и придворните дами от покоите на кралицата, и Частния съвет, направо ми се вие свят още от зори, когато стана, за да нагледам конюшните, та чак до полунощ, когато мога най-сетне да напусна двора и да си легна.

— Елате и изпийте чаша ейл — предложи Джон. — Разкажете ми всичко за това.

— Воня на коне — каза Робърт.

— О, кого го е грижа?

Двамата мъже се обърнаха и тръгнаха към къщата. Ейми се готвеше да ги последва; но после изостана и ги остави да продължат. Помисли си, че може би съпругът ѝ ще почувства облекчение, ако можеше да поговори насаме с приятеля си, и може би щеше да му бъде по-лесно, ако нейното присъствие не го караше да бъде сдържан. Но се промъкна след тях и седна на дървения стол в коридора, пред затворената врата, така че да е там да го посрещне, когато излезе.

Ейлът подобри донякъде настроението на Робърт, а след това той се изми с топла, ароматизирана вода и се преоблече в чисти дрехи. Една хубава вечеря завърши промяната. Госпожа Минчин беше прочута с разточителството си икономка. Към шест вечерта, когато четиримата — сър Робърт, Ейми, Лизи Одингсел и Джон Хейс — седнаха да изиграят една игра на карти, негова светлост беше възвърнал обичайното си дружелюбно настроение и лицето му не беше така изпито. Когато падна нощта, той вече си беше пийнал, и Ейми осъзна, че няма да чуе нищо смислено от него тази вечер. Легнаха си заедно, и тя се надяваше, че ще се любят, но той просто се извърна, покри раменете си със завивките, и потъна в дълбок сън. Ейми, която лежеше будна в тъмнината, си помисли, че не бива да го буди, тъй като е уморен, а и във всеки случай, тя никога не подхващаше първа любовенето им. Желаше го, но не знаеше откъде да започне — гладкият му неподатлив гръб не реагира на предпазливото ѝ докосване. Самата тя се извърна и загледа лунната светлина, която проникваше през

пролуките в капациите на прозорците, заслуша се в тежкото му дишане, и си спомни своя дълг пред Бога: да обича съпруга си независимо от обстоятелствата. Реши да му бъде по-добра съпруга на сутринта.

— Искаш ли да дойдеш на езда с мен, Ейми? — любезно попита Робърт на закуска. — Трябва да поддържам ловния си кон във форма, но днес няма да се отдалечавам твърде много или да яздя твърде бързо.

— Бих искала да дойда — каза тя веднага. — Но не мислиш ли, че ще вали?

Той не слушаше: беше обърнал глава и нареждаше на слугата си да приготви конете.

— Извинявай, не те чух?

— Само казах, че се боя, че ще завали — повтори тя.

— Тогава ще се върнем къщи.

Ейми пламна и се изчерви, мислейки си, че беше прозвучала като глупачка.

По време на ездата положението не беше много по-добро. Не можеше да измисли да каже нищо освен най-очевидните банални реплики за времето и за нивите от двете им страни, докато той яздеше с мрачно лице, с разсеян поглед, приковал очи върху пътеката пред тях, но без да вижда нищо.

— Добре ли си? — попита тихо Ейми, когато потеглиха към къщи. — Изобщо не приличаш на себе си.

Той я погледна, сякаш бе забравил, че е там.

— О, Ейми. Да, съвсем добре съм. Малко съм разтревожен от събитията в двора.

— Какви събития?

Той се усмихна, сякаш го разпитваше дете.

— Нищо, за което трябва да се тревожиш.

— Можеш да ми кажеш — увери го тя. — Аз съм твоя съпруга, искам да знам, ако нещо те измъчва. Заради кралицата ли е?

— Тя е в голяма опасност — каза той. — Всеки ден има вести за нов заговор срещу нея. Никога не е имало кралица, която да е толкова обичана от половината хора, и въпреки това — толкова мразена от другата половина.

— Толкова много хора смятат, че тя няма право на трона — отбеляза Ейми. — Казват, че тъй като е незаконородена, престолът е трябвало да бъде наследен от Мери, кралицата на шотландците, и в

такъв случай сега кралствата щяха да бъдат обединени, без война, без промяната в църквата, без бедите, които носи Елизабет.

Робърт потисна изненадата си.

— Ейми, какво си мислиш? Това, което ми говориш, са предателски приказки. Дай боже никога да не кажеш подобно нещо на някой друг. И не бива никога да го повтаряш, дори пред мен.

— Това е само истината — отбеляза Ейми спокойно.

— Тя е миропомазаната кралица на Англия.

— Собственият ѝ баща я обяви за незаконородена, и това решение не беше анулирано — изтъкна съвсем разумно Ейми. — Дори самата тя не го отхвърли.

— Няма съмнение, че тя е негова законна дъщеря — каза рязко Робърт.

— Извини ме, съпруже, но съвсем определено има съмнение — каза вежливо Ейми. — Не те виня за това, че не желает да го видиш, но фактите са си факти.

Робърт беше зашеметен от увереността ѝ.

— За бога, Ейми, какво те е прихванало? С кого си говорила, та ти е напълнил главата с тези глупости?

— С никого, разбира се. Кого виждам освен твоите приятели? — попита тя.

За миг той си помисли, че тя говори саркастично, и я погледна остро, но лицето ѝ беше спокойно, усмивката ѝ — сладка както винаги.

— Ейми, говоря сериозно. Из цяла Англия режат езиците на хора за по-дребни неща от онова, което каза.

Тя кимна.

— Колко жестоко от нейна страна да изтезава невинни хора за това, че не са изrekli нищо друго, освен истината.

Известно време яздиha мълчаливо: Робърт беше напълно объркан от внезапния бунт в собствения си дом.

— Винаги ли си мислела така? — попита той тихо. — Макар винаги да си знаела, че я подкрепям? Че съм горд да ѝ бъда приятел?

Ейми кимна.

— Винаги. Никога не съм мислила, че нейните претенции за престола са най-основателни.

— Никога не си ми казвала нищо.

Тя го стрелна с лека усмивка:

— Никога не си ме питал.

— Щях да се радвам да узная, че имам предател в дома си.

Тя нададе лек смях.

— Имаше време, когато ти беше предателят, а аз бях онази, която мислеше правилно. Времената са се променили, не ние.

— Да, но не е зле един мъж да знае, ако жена му крои предателство.

— Винаги съм смятала, че тя не е истинската наследница, но мислех, че тя е най-добрият избор за страната, досега.

— Защо, какво се е случило сега? — запита той.

— Тя се обръща против истинската религия и подкрепя протестантските бунтовници в Шотландия — каза Ейми направо. — Хвърли в тъмница всички епископи, освен онези, които бяха принудени да отидат в изгнание. Вече няма църква, само изплашени свещеници, които не знаят какво да правят. Това е открито нападение над религията на нашата страна. На какво се надява тя? Да направи Англия и Шотландия, Уелс и Ирландия изцяло протестантски? Да бъде съперник на самия Свети Отец? Да създаде своя собствена Свещена империя? Папа в рокля ли иска да бъде? Нищо чудно, че не се омъжва. Кой би могъл да понесе такава съпруга, каквато ще стане тя?

— Истинската религия? — възкликна Робърт. — Ейми, ти си била протестантка през целия си живот. Оженихме се с църковна служба по молитвеника на крал Едуард, в негово присъствие. С кого си говорила, че ти е напълнил главата с такива идеи?

Тя го погледна с обичайното си кротко изражение.

— Не съм говорила с никого, Робърт. И нашият дом беше папистки през всичките години от царуването на кралица Мери. Прекарвах дълго време в размисли, знаеш ли. В дългите часове, които прекарвам сама, нямам какво друго да правя, освен да мисля. Пътувам из страната и виждам какво правят Елизабет и нейните служители. Виждам унищожаването на манастирите и бедността на църковните земи. Тя докарва стотици хора до просешка тояга, оставя бедните и болните без приюти. Монетите, които сече, не струват почти нищо, а църквите ѝ не могат дори да отслужват литургия. Никой, който погледне Англия, управлявана от Елизабет, не може да я смята за велика кралица. Донесла ни е единствено беди.

Тя направи пауза, виждайки ужасеното му изражение.



— Не говоря така с никой друг — успокой го тя. — Помислих си, че ще е безопасно да споделя мислите си с теб. И исках да говоря с теб за епископа на Оксфорд.

— Епископът на Оксфорд може да изгние в ада! — избухна той. — Не можеш да ми говориш по тези въпроси. Не е подобаващо. Ти си протестантка, Ейми, като мен. Родена и възпитана като протестантка. Като мен.

— Родена съм католичка, както и ти, после бях протестантка, когато крал Едуард бе на престола — каза тя спокойно. — А после бях римокатоличка, когато на трона беше кралица Мери. Променях се и се променях отново. Точно както и ти. А баща ти се отрече от протестантското си вероизповедание и го нарече огромна грешка, нали? Хвърли вината за всички беди на страната върху своята ерес, точно това бяха думите му. Тогава всички бяхме католици. А сега ти искаш да си протестант, и искаш аз да бъда протестантка, просто защото тя е такава. Е, аз не съм.

Най-после той долови нотка, която му даде ключа към нея.

— Ах, ти ревнуваш от нея.

Ръката на Ейми се плъзна към джоба, за да докосне хладните мъниста на броеницата ѝ.

— Не — каза тя овладяно. — Зарекох се, че няма да изпитвам ревност към никоя жена на света, най-малко пък към нея.

— Винаги си била ревнива жена — каза той искрено. — Това е твоето проклятие, Ейми — и моето.

Тя поклати глава.

— Тогава обезсилих проклятието: няма да ревнувам никога повече.

— Именно твоята ревност те води до тези опасни размишления. И цялата тази теология е просто маска за ревнивата ти омраза към нея.

— Не е така, милорд. Зарекох се, че ще се откажа от ревността.

— О, признай го — каза той, усмихнат. — Това не е нищо друго, освен женска злоба.

Тя дръпна поводите на коня си, спря и го погледна твърдо, така че той трябваше да срещне очите ѝ:

— Защо, какъв повод имам за ревност? — запита тя.

За миг Робърт се изпълни с гняв, раздвижвайки се на седлото: конят му започна да нервничи, когато той изопна юздата.

— Какъв повод имам? — настоя тя отново.

— Сигурно си чула разни приказки за нея и мен?

— Разбира се. Предполагам, че цялата страна е чула.

— Това сигурно те е накарало да ревнуваш: би накарало всяка жена да ревнува.

— Не и ако можеш да ме увериш, че това е неоснователно.

— Не е възможно да мислиш, че с нея сме любовници!

Той го обърна на шега.

Ейми не се засмя: дори не се усмихна.

— Няма да го мисля, ако можеш да ме убедиш, че не е вярно.

Беше стиснала здраво броеницата в джоба си: струваше и се като въже, което можеше да я спаси да не се удави в дълбините на този опасен разговор.

— Ейми, невъзможно е да мислиш, че съм неин любовник и кроя планове да се разведе с теб, или да те убия, както твърдят сплетниците!

Тя все още не се усмихваше.

— Ако ме увериш, че слуховете са лъжливи, няма да им обръщам внимание — каза тя спокойно. — Разбира се, че съм ги чула, и те са много ясни и неприятни.

— Те са крайно цинични и неверни — каза той дръзко. — И ще си помисля много лоши неща за теб, Ейми, ако се вслушваш в тях.

— Не ги слушам: слушам теб. Сега слушам много внимателно. Можеш ли да ми се закълнеш в честта си, че не си влюбен в кралицата и че никога не си мислил за развод?

— Защо изобщо ме питаш?

— Защото искам да знам. Искаш ли развод, Робърт?

— Та нима ти би се съгласила на развод, ако някога ти предложи подобно нещо? — попита той любопитно.

Очите на Ейми се стрелнаха към лицето му и той я видя как побеля като платно, сякаш ѝ беше прилошало. За миг тя застина на коня си пред него, с леко отворена уста, ахна и после, много бавно, докосна коня си с малката си пета и го насочи по пътеката към къщи.

Робърт я последва:

— Ейми...

Тя не спря, нито обърна глава. Той осъзна, че никога преди не я беше повиквал по име, без тя да отговори веднага. Ейми винаги идваше, когато я повикаше, в повечето случаи беше до него много

преди да я повика. Струваше му се много странно и неестествено, че малката Ейми Робсарт се отдалечава от него със смъртнобледо лице.

— Ейми...

Тя продължи непоколебимо, без да поглежда нито надясно, нито наляво, и определено — без да поглежда назад да види дали я следва. Продължи да язди мълчаливо по целия път до вкъщи, а когато стигна до двора на конюшната, подаде поводите на коняря и влезе мълчаливо в къщата.

Робърт се поколеба, а после я последва нагоре по стълбите до спалнята им. Не знаеше как да се справи с тази непозната, нова Ейми. Тя влезе в стаята им и затвори вратата: той почака да я чуе дали ще превърти ключа в ключалката. Ако залостеше вратата, за да не може той да влезе, той можеше да се ядоса, ако го заключеше отвън, той беше в законното си право да разбие вратата, имаше законно право да я набие — но тя не го стори. Затвори вратата, не я заключи. Той пристъпи напред и отвори вратата, което беше негово право, и влезе.

Тя беше седнала на обичайното си място до прозореца, загледана навън, както правеше толкова често в очакване да го види.

— Ейми — каза той тихо.

Тя обърна глава.

— Робърт, стига вече. Трябва да знам истината. Отвратена съм до дън душа от лъжи и слухове. Искаш ли развод, или не?

Беше толкова спокойна, че той — неспособен да го повярва — изпита искрица надежда.

— Ейми, какво ти се върти в ума?

— Искам да знам дали искаш да се освободиш от нашия брак — каза тя спокойно. — Аз навярно не съм съпругата, от която се нуждаеш, сега, когато стана такъв важен човек. Това ми стана ясно през последните месеци. А и Бог още не ни е благословил с деца — добави тя. — Дори само тези причини могат да бъдат достатъчни. Но ако дори половината клюки са верни, тогава е възможно кралицата да те приеме за свой съпруг, ако си свободен. Никой Дъдли не може да устои на такова изкушение. Баща ти щеше да свари съпругата си жива в масло за подобен шанс, а той я обожаваше. Затова те питам: моля те, кажи ми честно, искаш ли развод?

Робърт бавно осъзна какво казваше тя: бавно го осени разбирането, че тя се беше подготвяла за това; но вместо Да почувства,

че това е шансът му, той почувства как ярост и смущение се надигат в него като буря.

— Вече е твърде късно — избухна той. — Боже мой! Да ми кажеш това сега! Няма полза да се вразумяваш сега, след всичките тези години, твърде късно е. Твърде късно е за мен!

Сепната, Ейми вдигна поглед към него, потресена от потиснатата жестокост в гласа му:

— Какво искаш да кажеш?

— Тя ме отхвърли — изплака той: истината избликна от него в страданието му. — Тя ме обичаше и го знаеше, искаше да се омъжи за мен, и аз исках да се ожена за нея, но тя трябва да има съюзник за война срещу Франция, и ме отхвърли заради ерцхерцога или онова пале Аран.

Възцари се ужасено мълчание.

— Затова ли си тук? — попита тя. — И затова ли си толкова мрачен и мълчалив?

Той се отпусна на пейката в прозоречната ниша и сведе глава: почти му се струваше, че може да се разплаче като жена.

— Да — каза кратко. — Защото за мен всичко приключи. Тя ми каза, че трябва да бъде освободена и аз се отказах от нея. Не ми остана нищо освен теб: независимо дали си подходящата жена или не, независимо дали имаме деца или не, независимо дали ще пропилеем останалата част от живота си заедно и ще умрем, мразейки се един друг, или не.

Ръката му се вдигна към устата, той заби зъби в кокалчетата на пръстите си, в опит да се възпре да каже още нещо.

— Нещастен си — отбеляза тя.

— Никога, през целия си живот, не съм бил в по-лошо положение — каза той кратко.

Тя не каза нищо, и след няколко мига Робърт се овладя, преглъщайки скръбта си, и вдигна глава да я погледне.

— Бяхте ли любовници? — попита тя много тихо.

— Какво значение има сега?

— Но бяхте ли? Мисля, че сега можеш да ми кажеш истината.

— Да — каза той безизразно. — Бяхме любовници.

Ейми се изправи и той вдигна поглед към нея, както бе застанала пред него. На фона на яркия прозорец лицето ѝ беше обвито в сянка.

Не можеше да види изражението ѝ. Не можеше да разбере какво си мисли. Но гласът ѝ бе по-спокоен от всякога.

— Тогава трябва да ти кажа: допусна много сериозна грешка. Грешка по отношение на моята природа, и на това какви оскърбления съм готова да понеса, грешка по отношение на самия себе си и на това как би трябвало да живееш. Трябва да си наистина луд, щом ми правиш такова признание, надявайки се че аз може да проявя съчувствие. Именно аз, която съм най-наскърбена от това; аз, която знам какво е да обичаш безответно. Аз, която знам какво е да пропилееш цял живот в обич. Ти си глупак, Робърт, а тя наистина е блудница, както смята половината страна. Тя ще трябва да измисли друга съвсем нова религия, за да оправдае раната, която ми нанесе, и гибелта, до която отведе теб. Тя те докара до грях и те изложи на опасност, докара тази страна до ръба на разрушението, до разочарование и нищета, а е едва в първата година на царуването си. Какви злодеяния ще предприеме, преди всичко да свърши?

После тя отдръпна полите си от него, сякаш ѝ беше непоносимо той да докосне дори крайчеца на роклята ѝ, и излезе от стаята, която деляха.

Студената ноемврийска мъгла се стелеше по реката. Кралицата, загледана надолу към забулената в мъгла Темза от високите прозорци на Уайтхол, потръпна и се загърна малко по-плътно с поръбената си с кожа роба.

— Пак е много по-добре от Удсток — усмихна ѝ се Кат Ашли.

Елизабет направи гримаса:

— По-добре, отколкото затворничество в Тауър — каза тя. — По-добре от много места. Но не и по-добре от средата на лятото. Тук е смразяващо студено и убийствено скучно. Къде е сър Робърт?

Кат не се усмихна.

— Още гостува на жена си, принцесо.

Елизабет приведе рамене.

— Няма нужда да гледаш така, Кат. Имам право да знам къде е началникът на моята конница. И имам право да очаквам от него да присъства в двора.

— А той има право да вижда съпругата си — каза упорито Кат. — Да го оставите да си отиде беше най-доброто дело, което сте вършили, принцесо. Знам, че е болезнено за вас, принцесо, но...

Лицето на Елизабет беше изпито от мисълта за тази загуба.

— Не е добро дело: поздравленията ти са твърде подранили — каза тя намусено. — Това е жертва, която трябва да правя отново и отново, всеки ден. Това не беше работа за един ден, Кат: през всеки един ден от живота си трябва да живея без него и да знам, че той живее без мен. Всяка сутрин се събуждам и знам, че не мога да му се усмихна и да го видя как ме гледа с любов. Всяка нощ си лягам да спя, копнееща до болка по него. Не виждам как ще го понеса. Минаха петдесет и един дни, откак го отпратих от себе си, а все още съм болна от любов към него. Болката изобщо не отслабва.

Кат Ашли погледна младата жена, която познаваше от момиче.

— Той може да ви бъде приятел — каза тя утешително. — Не е нужно да го губите изцяло.

— Не приятелството му е това, което ми липсва — каза рязко Елизабет. — А той. Самата му личност. Присъствието му. Искан сянката му да пада върху стената ми, искам неговия мирис. Не мога да ям без него. Не мога да върша делата на кралството. Не мога да чета книга, без да го попитам какво мисли, не мога да чуя мелодия, без да ми се прииска да му я изпея. Сякаш целият живот, и цвят, и топлина, са изтекли като кръв от света, когато той не е с мен. Не ми липсва моят приятел, Кат. Липсват ми моите очи, не мога да виждам без него. Без него съм сляпа.

Вратите се отвориха и влезе Сесил с мрачно лице.

— Сър Уилям — каза Елизабет без особена топлота в гласа. — Носите лоши новини, ако мога да преценя правилно.

— Просто новини — каза той с неутрален тон, докато Кат Ашли се отдалечи от двамата.

— Става въпрос за Ралф Садлър — каза той кратко, назовавайки името на техния агент в Бърик. — Изпратил е нашите пари, общо хиляда крони, на протестантските лордове, и лорд Ботуел, протестант-изменник, който служи на кралица Мари дьо Гиз, го е пресрещнал и ги е откраднал. Не можем да си ги получим обратно.

— Хиляда крони! — Тя бе ужасена. — Това е почти половината от всичките пари, които събрахме за тях.

— И постъпихме правилно. Протестантските лордове продават дори ножовете и сребърните си съдове, за да въоръжат войските си. И кой би помислил, че Ботуел ще дръзне да предаде своите събратя лордове? Но загубихме парите, и — което е по-лошо от загубата — сега кралицата регентка ще узнае, че въоръжаваме нейните врагове.

— Бяха френски крони, а не английски монети — каза тя бързо, припряно изричайки лъжа. — Можем да отричаме всичко.

— Дадени са от нашия човек в Бърик, сър Ралф Садлър. Те едва ли могат да се съмняват, че парите са били наши.

Елизабет беше ужасена.

— Сесил, какво ще правим?

— Това е достатъчно основание французите да ни обявят война. С тази постъпка само им дадохме конкретен повод.

Тя се обърна и се отдалечи от него, като разтриваше с пръсти кожичките на ноктите си.

— Няма да ми обявят война — каза тя. — Не и докато мислят, че ще се омъжа за един Хабсбург. Няма да се осмелят.

— Тогава ще трябва да се омъжите за него — притисна я той. — Те ще трябва да разберат, че женитбата ще се състои. Ще трябва да обявите годеща си и да определите датата на сватбата си: Коледа.

Изражението ѝ беше мрачно.

— Значи нямам избор?

— Знаете, че нямате. Той вече се готви да дойде в Англия.

Тя се опита да се усмихне.

— Ще трябва да се омъжа за него.

— Ще трябва.

Когато се върна, Робърт Дъдли завари двора в трескаво оживление. Херцог Йохан Финландски беше пристигнал, за да представи кандидатурата на своя господар, принц Ерик Шведски, и пръскаше пари и обещавахе услуги на всеки, който бе готов да подкрепи предложението му за брак към кралицата.

Елизабет, сияеща от престорена радост, танцуваше с него, разхождаше се и разговаряше с посланика на ерцхерцога, оставяйки и двамата объркани и озадачени по отношение на действителните ѝ намерения. Когато Сесил я дръпна настрана, усмивката падна от

лицето ѝ като смъкната маска. Вестите от Шотландия бяха мрачни. Лордовете протестанти се бяха разположили на лагер пред замъка Лийт, с надеждата да изтощят от глад хората на регентката, преди от Франция да пристигнат подкрепления, но замъкът беше непревземаем, кралицата регентка вътре разполагаше с добри запаси, а французите щяха да пристигнат скоро. Никой не вярваше, че шотландците ще удържат обсадата. Те бяха армия, свикнала да постига победи чрез бързи атаки, липсваше им дисциплина за една продължителна война. А сега всички бяха наясно, че това е война, а не някакъв дребен и незначителен бунт. Това беше истинска, гибелна война, и крехкото веселие на двора не можеше да скрие тревожността, възцарила се в него.

Елизабет поздрави Робърт любезно, но хладно, и дори за миг не го покани да остане насаме с нея. В отговор той ѝ отправи ленива, сладка усмивка и се държеше на разстояние.

— Завинаги ли свърши всичко между вас? — попита го Мери Сидни, като премести поглед от кралицата, седнала много изправена в стола си, наблюдавайки танците, към мрачното лице на брат си, който наблюдаваше Елизабет.

— Не изглежда ли така? — попита той.

— Очевидно е, че вече и двамата избягват всякаква близост. Ти вече никога не оставаш насаме с нея — каза тя. — Питам се как се чувстваш.

— Като мъртвец — каза той простичко. — Всеки ден се събуждам и знам, че ще я видя, и въпреки това не мога да ѝ шепна на ухото, или да докосна ръката ѝ. Не мога да я изкуша да се махне от заседанията със съветниците си, не мога да я отмъквам от другите. Всеки ден я поздравявам като непозната и виждам болката в очите ѝ. Всеки ден я наранявам със студенината си, а тя ме унищожава със своята. Да бъда далече от двора е толкова лошо, колкото и да съм близо до нея. Студенината между нас убива и двама ни, а аз не мога дори да ѝ кажа, че ми е жал за нея.

Той хвърли за кратко поглед към потресеното лице на сестра си, а после погледна отново към кралицата.

— Толкова е самотна — каза. — Виждам я как едва се сдържа да не се разпадне. Толкова се страхува. И аз знам това, а не мога да ѝ помогна.



— Страхува се? — повтори Мери.

— Страхува се за собствения си живот, страхува се за страната си, и сигурно е безкрайно ужасена, че ще трябва да ни въвлече във война с французите. Старата кралица Мери воюва с французите, те я победиха и унищожиха репутацията ѝ. А сега те са по-силни, отколкото бяха тогава. И този път войната ще е на английска земя, в Англия.

— Какво ще прави тя?

— Ще отлага колкото може по-дълго — предрече Робърт. — Но обсадата трябва да приключи по един или друг начин, а после какво?

— А ти какво ще правиш?

— Ще я наблюдавам от разстояние, ще се моля за нея, ще усещам липсата ѝ като смъртоносна болка.

В средата на ноември въпросът на Робърт получи отговор. Дойде най-лошата новина: войските на френската кралица регентка бяха изхвърчали като буря от капана в замъка Лийт и бяха отблъснали протестантските си мъчители обратно в Стърлинг. Регентката отново държеше Единбург, от името на своята дъщеря, Мери, кралица на шотландците, и протестантската кауза в Шотландия беше напълно сразена.

## ЗИМАТА НА 1559–1560

Ейми пътуваше по студените, мокри пътища обратно към Станфийлд Хол, домът от моминските ѝ години в Норфолк, за да прекара там зимата. Небесата, извили се като арка над равния пейзаж, бяха посивели от дъждовни облаци, земята отдолу беше кафява, осеяна със сив кремък, раздърпана като домашнотъкан вълнен плат и също толкова бедна. Ейми яздеше в студа с вдигната качулка и сведена глава.

Не очакваше да види Робърт отново преди Коледа, не очакваше да го види в никакъв момент през дванайсетте дни на коледните празненства. Знаеше, че ще е зает в двора — да планира забавленията, да организира живите картини, актьорите, празненствата и лова, защото придворните бяха твърдо решени да отбележат зимния празник, мислейки — без да го изричат на глас — че това можеше да е последният им празник с Елизабет като кралица. Ейми знаеше, че съпругът ѝ ще бъде постоянно до младата кралица: неин любовник, неин приятел, неин неразделен спътник. Знаеше, че независимо дали бяха любовници или се бяха отчуждили, за Робърт на света не съществуваше друга освен Елизабет.

— Не го обвинявам — прошепна тя, застанала на колене в енорийската църква на Сайдърстоун, загледана към празното място на олтара, където някога беше стояло разпятието, загледана към пиедестала, където някога статуя на Дева Мария беше издигала любящо каменната си ръка да благослови вярващите. — Няма да го виня — прошепна тя в пустотата: новият свещеник на Елизабет не бе оставил нищо, към което вярващите да се обръщат с молитва. — И няма да виня и нея. Не искам да обвинявам когото и да е от двамата, никого. Трябва да се освободя от собствения си гняв и собствената си скръб. Трябва да кажа, че той може да си тръгне от мен, може да отиде при друга жена, може да я обича повече, отколкото някога е обичал мен, и трябва да освободя сърцето си от ревността, болката и скръбта. Трябва да оставя всичко това да си отиде, иначе то ще ме унищожи.

Тя отпусна глава в ръцете си.

— Тази болка в гърдите ми, която пулсира през цялото време, е раната, нанесена ми от скръбта — каза тя. — Тя е като пробождање с копие в сърцето ми. Трябва да му простя, за да накарам тази рана да зарасне. Всеки път, когато я докосвам с ревността си, болката избухва отново. Ще се заставя да му простя. Ще се заставя да простя дори на нея. — Тя вдигна глава от ръцете си и погледна към олтара. На фона на камъка видя слабо очертание на мястото, където беше висяло разпятието. Затвори очи и се помоли, сякаш то беше още там. — Няма да допусна ереста на развода. Дори ако той се върне при мен и ми каже, че тя е размислила и иска да се оженят, дори тогава няма да се съглася на това. Бог събра Робърт и мен, никой не може да ни раздели. Зная това. Той знае това. Вероятно дори тя, в бедното си, греховно сърце, знае това.

Във великолепните си покои в Уайтхол, Сесил се трудеше над съставянето на едно писмо. Беше адресирано до кралицата, но не беше в обичайния му отивист стил с номерирани точки. Беше далеч по-официално писмо, съчинено от него, за да ѝ бъде изпратено от шотландските протестанти. Заобиколният маршрут на писмото — от Сесил до Шотландия, преписано от шотландските лордове със собствените им ръце, и спешно изпратено отново на юг до кралицата — според Сесил беше оправдан, защото нещо трябваше да разтърси Елизабет и да я накара да изпрати английска армия в Шотландия.

Френският гарнизон в Лийт се беше изтръгнал от обсадата и беше нанесъл поражение на шотландските протестанти, разположени на лагер пред замък. В ужаса си от поражението граф Аран, голямата надежда на Сесил в Шотландия, се държеше изключително странно: ту беснееше от гняв, ту потъваше в мълчание и лееше сълзи. От бедния Джеймс Хамилтън не можеха да се очакват подвизи на героично предводителство, нито триумфална женитба с Елизабет: клетият, миловиден млад мъж явно бе полуобезумял, а претърпяното поражение го тласкаше към безразсъдство. Шотландските лордове бяха останали без водач, сами. Без подкрепата на Елизабет, сега те бяха и без приятели. Това, което сега бе отстъпление, щеше да се превърне в паническо бягство, когато френските подкрепления слезеха на сушата, а сър Никълс Трокмортън, току-що пристигнал от Париж, обезумял

от страх, предупреди, че френската флотилия се струпва във всички пристанища на Нормандия, войските са въоръжени и ще потеглят веднага щом се появи попътен вятър. Посланикът твърдеше уверено — французите не се съмнявали, че първо ще завладеят Шотландия, а после ще потеглят към Англия. Изобщо не се съмняваха, че ще спечелят.

„Ваша светлост, пишеше Сесил от името на шотландците, като наша посестрима по религия, като съюзник, който се бои от властта на французите, като съсед и приятел, ние Ви умоляваме да ни се притечете на помощ. Ако не ни подкрепите, ние се изправяме сами срещу узурпаторите французи, и не може да има съмнение, че след като Шотландия падне, французите ще нахлуят в Англия. В този ден ще Ви се иска да бяхте ни помогнали сега, защото тогава от нас няма да има никой жив, който да помогне на Вас.

Ние не сме нелоялни към кралица Мери Шотландска: ние се опълчваме срещу коварните ѝ френски съветници, а не срещу нея. Опълчваме се срещу регентката, Мари дьо Гиз, която управлява на мястото на нашата истинска кралица Мери. Сънародниците на регентката, френските войски, вече са събрани и готови за битка, всеки договор, който имате с французите, вече е нарушен, тъй като те вдигнаха оръжие срещу нас, на наша земя. Роднините на регентката са наши закleti врагове, а също и Ваши.

Ако се бяхме обърнали с такъв призив към Вашия баща, той щеше да ни защити и така да обедини кралството: това беше големият му план. Молим Ви, бъдете истинска дъщеря на баща си и ни се притечете на помощ.

Можете да добавите каквото желаете, написа Сесил в послепис до шотландските лордове, но внимавайте да не прозвучите като бунтовници срещу законен владетел: тя няма да подкрепи открит бунт. Ако до времето, когато ни пишете, французите са убили някакви жени и деца, редно е да ѝ съобщите за това, а да не си го спестите. Не

споменавайте пари, дайте й основание да смята, че това ще бъде бърза и евтина кампания. Оставям на вас да й съобщите сегашната ситуация, когато това писмо стигне до вас и го препишете и препратите. Късмет, и Бог да ви е на помощ.“

„И Бог да е на помощ на всички ни“, каза си изплашено той, докато стъгваше писмото и го запечатваше на три места с празен печат. Беше го оставил неподписано. Сесил много рядко оставяше името си върху документ.

Нова поетична драма, планирана от Робърт, щеше да представи винаги популярната тема за Камелот, но дори той, с безспорния си чар, не можеше да вложи много радост в нея.

Кралицата играеше ролята на духа на Англия, и седеше на трона, докато младите й придворни дами танцуваха пред нея, а по-късно се появили актьорите със специално написана пиеса, която да възпява величието на управляваната от крал Артур Англия. Имаше участници, чиято роля бе да застрашават златната слава на кръглата маса, като не оставят у никого съмнението, че един от признаците за величието на едно кралство е съществуването на негови врагове. Те бяха сразени без особено затруднение: в създадената от Робърт въображаема Англия нямаше и следа от постоянния ужас на Елизабет от война.

Оглеждайки се из двора сред танцьорите, Елизабет видя Робърт и се застави да плъзне погледа си покрай него. Робърт, застанал достатъчно близо до трона, за да бъде повикан, в случай че тя поиска да говори с него, видя как тъмните й очи го подминават и разбра, че го беше хванала да я гледа.

„Като поболяло се от любов момче“, каза си гневно той.

Тя погледна веднъж право към него и му се усмихна слабо, сякаш вече бяха призраци, сякаш сянката на Елизабет беше видяла смътно, през мъглата, младия мъж, когото беше обичала, когато той беше още момче; после тя обърна глава към Каспар фон Бройнер — посланикът на ерцхерцога, съюзникът, когото трябваше да има,

съпругът, за когото трябваше да се омъжи, за да го попита кога мисли, че ерцхерцогът ще пристигне в Англия.

Посланикът не се оставяше да бъде заблуден. Дори Елизабет, впрегнала в действие целия си чар, не успя да извика усмивка върху лицето му. Най-накрая той се надигна от мястото си, като се оправда, че не се чувства добре.

— Виждате ли какви неприятности причинихте? — рязко каза Норфолк на Дъдли.

— Аз?

— Барон фон Бройнер смята, че не е вероятно моята братовчедка, кралицата, да се омъжи, когато е открито влюбена в друг мъж, и е посъветвал ерцхерцога все още да не идва в Англия.

— Аз съм предан приятел на кралицата, както знаете — каза Дъдли презрително. — И искам единствено онова, което е най-добро за нея.

— Вие сте едно проклето, домогващо се до властта псе — изруга го Норфолк. — Помрачихте нейния блясък, така че никой принц в Европа да не пожелае да я има. Нима мислите, че те не чуват клюките? Мислите ли, че не знаят как вие сте я обсебили изцяло, че се е поболяла по вас като от потната болест? Нима мислите, че вярват, че вие и тя вече сте сложили край на всичко? Всички мислят, че просто сте се оттеглили, за да може тя да избере своя рогоносец, и никой почтен мъж не желае да я вземе.

— Оскърбявате я. Ще отговаряте пред мен за това — каза Дъдли, побелял от гняв.

— Може и да я оскърбявам, но вие я съсипахте — отвърна му гневно Норфолк.

— Защото някакъв ерцхерцог не желае да пристигне да я ухажва? — запита Дъдли. — Вие не сте нито неин истински приятел, нито истински англичанин, ако смятате, че е редно тя да се омъжи за чужденец. Защо трябва да имаме още един чуждестранен принц на английския трон? Каква полза ни донесе Филип Испански?

— Защото тя трябва да се омъжи — каза Норфолк, разгорещен до ярост. — И то за човек с кралска кръв, във всеки случай — за по-достоеен мъж, отколкото за такова псе като вас.

— Господа... — Хладните нотки в гласа на сър Франсис Нолис ги накараха да се обърнат. — Господа благородници. Кралицата гледа

към вас, нарушавате приятната хармония на празненството.

— Кажете на него — каза Норфолк, като се промуши покрай Дъдли. — Не желая да слушам глупости, когато виждам, че моята братовчедка е съсипана, а страната затъва без съюзници.

Робърт го остави да си върви. Пряко волята си хвърли поглед към трона. Елизабет гледаше към него, посланикът си беше тръгнал, а в тревогата си какво ли говореше чичо ѝ на мъжа, когото тя обичаше, тя не беше забелязала прощалния му поклон.

Писмото на шотландските протестанти, подобаващо изпоцапано от път и преписано, за да има автентичен вид, стигна до кралицата в края на ноември. Сесил ѝ го донесе и го положи на писалището ѝ, докато тя кръстосваше из стаята, неспособна да се съсредоточи върху нищо.

— Болна ли сте? — попита той, като гледаше бледата ѝ кожа и безпокойството ѝ.

— Нещастна — каза кратко Елизабет.

„Този проклетник Дъдли“, помисли си той, и премести писмото малко по-близо, та тя да го отвори.

Тя го прочете бавно.

— Това ви дава повод да изпратите армия в Шотландия — каза ѝ Сесил. — Това е призив от обединените лордове на Шотландия за помощта ви при отхвърлянето на една узурпаторска власт: френската. Никой не може да каже, че нахлуват за свои собствени цели. Никой не може да каже, че отхвърляте една законна кралица. Това е вашата покана от законно утвърдените лордове, които излагат основателните си оплаквания. Можете да се съгласите.

— Не — каза тя нервно. — Още не.

— Изпратихме пари — започна да изброява Сесил. — Изпратихме наблюдатели. Знаем, че шотландските лордове ще се бият достойно. Знаем дори, че могат да победят Мари дьо Гиз — отблъснаха я обратно чак до самия бряг на морето при Лийт. Знаем, че французите ще дойдат, но те още не са потеглили, чакат времето да се промени. Само вятърът стои между нас и инвазията. Единствено и само въздухът стои между нас и катастрофата. Знаем, че това е подходящият момент за нас. Трябва да се възползваме от него.

Тя се надигна от писалището си.

— Сесил, половината Частен съвет ме предупреждава, че със сигурност ще изгубим. Лорд Клинтън, върховният адмирал, казва, че не може да гарантира, че нашият флот може да удържи срещу една френска флотилия: те имат по-добри кораби и по-добри оръдия. Граф Пемброук, маркиз Уинчестър, ме съветва да не тръгвам срещу Шотландия, собственият ви зет, Никълъс Бейкън, казва, че рискът е твърде голям. Каспар фон Бройнер ме предупреждава тайно, че макар той и императорът да са мои приятели, са сигурни, че ще изгубим. Френският двор се смее на висок глас при мисълта, че се опитваме да поведем война срещу тях. Намират за смехотворна дори мисълта, че изобщо бихме мечтали за това. Всеки, когото попитам, ми казва, че със сигурност ще загубим.

— Със сигурност ще загубим, ако допуснем да стане твърде късно — каза Сесил. — Но мисля, че може да спечелим, ако изпратим армията си сега.

— Може би през пролетта — каза уклончиво тя.

— През пролетта френският флот ще бъде на котва в доковете на Лийт, а французите ще са настанили във всеки замък в Шотландия гарнизон, който да се сражава с нас. Със същия успех можете да им изпратите ключовете сега и да приключите с въпроса.

— Рисковано е, толкова е рисковано — каза нещастно Елизабет, като се обърна към прозореца, нервно разтривайки ноктите си.

— Зная това. Но трябва да го действате. Трябва да поемете риска, защото шансът да спечелим сега, е по-голям, отколкото ще имаме по-късно.

— Можем да изпратим още пари — каза тя нещастно. — Грешам може да заеме още пари от наше име. Но не се осмелявам да направя нещо повече.

— Посъветвайте се — настоя той. — Да видим какво има да каже Частният съвет.

— Нямам съветници — каза тя унило.

„Пак Дъдли“, помисли си Сесил. „Тя почти не може да живее без него“. На глас каза насърчително:

— Ваша светлост, имате цял съвет и всички негови членове са в състояние да ви посъветват. Ще се допитаме до тях утре.



Но на другия ден, преди заседанието на Частния съвет, пристигна посетител от Шотландия. Лорд Мейтланд от Летингтън пристигна под прикритие, упълномощен от другите шотландски лордове тайно да предложи на кралицата короната на Шотландия, ако само склони да ги подкрепи срещу французите.

— Значи са се отчаяли от Аран — каза Сесил: радостта му беше толкова голяма, че почти усещаше вкуса ѝ върху езика си. — Искат вас.

За миг вечно будната амбиция на Елизабет избликна:

— Кралица на Франция, Шотландия, Уелс, Ирландия и Англия — промълви тя. — Земи от Абърдийн до Кале. Ще бъда един от най-великите владетели в Европа, една от най-богатите.

— Това подсигурява бъдещето на кралството — увери я Сесил. — Помислете си какво може да постигне Англия, ако се обедини с Шотландия! Най-после ще бъдем в безопасност, и завинаги ще бъдем защитени от нашествие от север. Ще прекратим риска от инвазия от страна на французите. Можем да използваме силата и богатството на Шотландия, за да продължим нататък и напред. Ще се превърнем в могъща сила в християнския свят. Кой може да каже какво бихме могли да постигнем? Короната на обединените Англия и Шотландия ще бъде световна сила, признавана и зачитана от всички! Ще се превърнем в първото велико протестантско кралство, което светът някога е познавал.

За миг си помисли, че е успял да ѝ внуши собствената си представа за съдбата, която тя можеше да си позволява.

После Елизабет извърна глава.

— Целта е да ми зложат капан — оплака се тя. — Когато французите нахлуят в Шотландия, ще трябва да се бия с тях. Те ще бъдат на моя земя, не мога да пренебрегна това. Това ще ни принуди да се бием с тях.

— Ще трябва да се бием с тях във всички случаи! — възкликна Сесил, когато чу как мислите ѝ се въртят в кръг. — Но по този начин, ако спечелим, вие ще бъдете кралица на Англия и Шотландия.

— Но ако загубим, ще бъда обезглавена като кралица на Англия и Шотландия.

Наложи му се да овладее нетърпението си.

— Ваша светлост, това е изключително предложение от страна на шотландските лордове. Това е краят на дългогодишна... не... на вековна вражда. Ако спечелим, ще сте обединила кралството, както искаше вашият баща, както мечтаеше дядо ви. Имате шанса да се превърнете в най-великия монарх, когото Англия е познавала. Имате шанса да превърнете тези острови в едно обединено кралство.

— Да — каза Елизабет нещастно. — Но какво ще стане, ако загубим?

Беше Бъдни вечер, но в двора съвсем не цареше веселие. Елизабет седеше почти неподвижна в стола си начело на масата, заобиколена от членовете на своя Частен съвет: единственото ѝ движение беше постоянното разтриване на кожичките на ноктите и поглаждането на ноктите с връхчетата на пръстите.

Сесил приключи аргументите си в полза на войната, сигурен, че никой разумен човек не би изразил несъгласие с безмилостния ход на неговата логика. Настъпи тишина, докато останалите лордове четяха представения от него дълъг списък.

— Но какво ще стане, ако загубим? — каза мрачно кралицата.

— Именно — съгласи се с нея сър Никълъс Бейкън.

Сесил виждаше, че тя примира от страх.

— Спирит — каза тя, с много нисък глас, — бог да ми е на помощ, но не мога да дам заповед за обявяване на война срещу Франция. Не и когато те са на прага ни. Не и ако не сме сигурни, че ще спечелим. Не и без... — тя млъкна наскоро изречението.

„Тя има предвид, не и без подкрепата на Дъдли“, помисли си той. „О, милостиви боже, защо ни даде принцеса, когато толкова отчаяно се нуждаем от крал? Тя не може да вземе решение без подкрепата на мъж, а този мъж е глупак и предател“...

Вратата се отвори и влезе сър Никълъс Трокмортън, поклони се на кралицата и разгъна един документ пред Сесил. Той му хвърли един поглед, а после вдигна очи към кралицата и останалите съветници и каза:

— Вятърът се промени.

За миг Елизабет не разбра какво искаше да каже той.

— Френската флотилия е потеглила.

Всички съветници рязко си поеха дъх и го задържаха. Елизабет побеля като платно.

— Те идват? — прошепна тя.

— Четирийсет кораба — каза Сесил.

— Ние имаме само четиринайсет — каза Елизабет, и той едва различи думите: устните ѝ бяха толкова вдървени и изстинали, че тя едва можеше да говори.

— Нека потеглят — прошепна ѝ Сесил, с убедителния тон на любовник. — Нека нашите кораби излязат от пристанището, където могат поне да пресрещнат изостаналите кораби от френския флот, може би дори да ги въвлекат в битка. За Бога, не ги задържайте в пристанището, където французите могат да влязат с корабите си и да ги изгорят пътьом!

Страхът да не изгуби корабите си бе по-голям, отколкото страхът ѝ от война.

— Да — каза тя несигурно. — Да, трябва да отплават. Не трябва да бъдат заварени в пристанището.

Сесил се поклони бързо, надраска някаква бележка, и я занесе до вратата, където чакаше вестоносец.

— Задължен съм ви — каза той. — А сега трябва да обявим война на французите.

С нахапани до кръв устни и изпокъсани кожички на ноктите, Елизабет вървеше през двореца. Отиваше да се причести на Коледа, като обладана от духове жена, с усмивка, залепена на лицето като червена оръфана панделка.

В параклиса си, тя хвърли поглед през помещението, и откри, че Робърт Дъдли я гледа. Той ѝ се усмихна леко и прошепна:

— Кураж!

Тя го погледна, сякаш беше единственият ѝ приятел на света. Той понечи да се надигне от мястото си, сякаш искаше да отиде при нея, прекосявайки пътеката между скамейките пред целия двор. Тя поклати глава и се извърна, за да не вижда копнежа в очите му, за да не вижда той страстта в нейните.

Празненството по случай Коледа беше проведено умело, но безрадостно. Хористите пяха, редиците слуги поднасяха блюдо след блюдо сложно приготвени и великолепни ястия: Елизабет отбутваше чиниите настрана една след друга. Не ѝ беше до ядене, нямаше желание дори да се преструва, че се храни.

След вечеря, когато дамите танцуваха в жива картина, специално подготвена за случая, Сесил дойде и застана зад стола ѝ.

— Какво има? — попита тя нелюбезно.

— Посланикът на Хабсбургите ми съобщи, че възнамерява да се върне във Виена — каза Сесил тихо. — Отказал се е от надеждите за брак между вас и ерцхерцога. Не иска да чака повече.

Тя беше твърде изтощена, за да протестира.

— О! Ще го оставим ли да си върви? — попита тя безучастно.

— Значи няма да се омъжите за ерцхерцога? — каза Сесил: това не беше точно въпрос.

— Щях да се омъжа за него, ако беше дошъл — каза тя. — Но не бих могла да се омъжа за човек, когото никога не съм виждала, и, Сесил, бог ми е свидетел, сега съм толкова сломена, че не мога да мисля за ухажване. Твърде късно е да ме спаси от войната, независимо дали ще остане или ще си замине, а аз и без друго никога не съм давала и пукната пара за него. Имам нужда от приятел, на когото мога да се доверя, не от кандидат за ръката ми, който трябва да види всичко подписано и подпечатано, преди да се съгласи да дойде при мен. Той не ми обеща нищо, а поиска всички гаранции, които един съпруг може да има.

Сесил не я поправи. Беше я виждал под домашен арест, страхуваща се от собствената си смърт, и въпреки това си мислеше, че никога не я беше виждал толкова неспособна да изпита радост, както беше на това празненство, едва втората ѝ Коледа на трона.

— Твърде късно е — каза тъжно Елизабет, сякаш вече беше победена. — Французите са отплавали. Трябва вече да са около бреговете ни. Те не се страхуваха достатъчно от ерцхерцога, знаеха, че ще го победят, както победиха Аран. Каква полза имам от него сега, когато французите са вече в морето?

— Не падайте духом, принцесо — каза Сесил. — Все още имаме съюза с Испания. Бъдете весела. Можем да победим французите без ерцхерцога.

— Без него можем и да загубим — беше всичко, което тя каза.

Три дни по-късно Елизабет свика ново заседание на Частния съвет.

— Молих се за напътствия — каза тя. — Прекарах цялата нощ на колене. Не мога да направя това, не се осмелявам да поведя страната на война. Корабите трябва да останат в пристанището, не можем да нападнем французите.

Възцари се зашеметено мълчание, после всички зачакаха Сесил да ѝ каже. Той се огледа наоколо в търсене на съюзник: всички до един избягваха погледа му.

— Но корабите заминаха, Ваша светлост — каза той безцеремонно.

— Заминаха? — Тя беше потресена.

— Флотилията отплава в мига, в който дадохте нареждането — каза той.

Елизабет издаде лек стон и се вкопчи във високата облегалка на един стол, когато коленете ѝ се подгънаха.

— Как можахте да направите това, Сесил? Вие сте истински предател, щом сте ги изпратили.

Чу се как съветниците рязко си поемат дъх, и после го затаяват, когато тя си послужи с тази силна, опасна дума, но Сесил дори не трепна.

— Това беше ваша собствена заповед — каза той спокойно. — И постъпката беше правилна.

Дворът чакаше новини от Шотландия, и те пристигаха на противоречиви, мъчително неясни откъслеци, които караха хората да се скупчват в нервни, шушукащи групички по ъглите. Мнозина купуваха злато и го изпращаха извън страната — в Женева, в Германия, така че когато французите пристигнеха, както почти със сигурност щяха да сторят, да може лесно да бъде предприето бягство. Стойността на английската валута, вече почти достигнала дъното, сега се устреми към нищото.

Английският флот, безнадеждно малоброен и зле въоръжен, нямаше вяра: нямаше вяра в кралицата, която явно се беше поболяла от страх. После пристигнаха катастрофални новини: цялата английска флота, скъпоценните четиринайсет кораба на Елизабет, бяха попаднали в буря и всичките бяха изчезнали.

— Ето! — изкрещя кралицата на Сесил, пред целия Частен съвет, обзета от необузdana скръб. — Ако ми бяхте позволили да ги забавя, те щяха да избегнат бурните ветрове, и щях да имам флот, готов да отплава, вместо всичките ми кораби да са изчезнали в морето!

Сесил не каза нищо: не можеше да каже нищо.

— Моята флота! Моите кораби! — изплака жално тя. — Изгубени заради вашето нетърпение, заради вашата лудост, Сесил. И сега кралството е открито за нашествие, и нямаме морска защита, и нашите бедни момчета... изгубени в морето...

След дълги дни пристигна новината, че корабите са открити, и че флотилия от единайсет кораба от общо четиринайсетте е пуснала котва в залива при извора на река Форт, и снабдява със запаси шотландските лордове, докато те отново обсаждаха замъка Лийт.

— Вече три кораба — изгубени! — каза нещастно Елизабет, приведена над огъня в личния си кабинет, като чоплеше кожата около ноктите си, по-скоро като нацупено момиче, отколкото като кралица. — Три кораба изгубени, и то без нито един изстрел!

— Единайсет кораба в безопасност — каза упорито Сесил. — Помислете за това. Единайсет кораба в безопасност, намиращи се в залива при устието на Форт, подкрепящи обсадата срещу Мари дьо Гиз. Помислете си как ли се чувства тя, като гледа от прозореца си и вижда шотландците под стените си, а английския флот — в пристанището си.

— Тя вижда само единайсет кораба — каза Елизабет упорито. — Три вече са изгубени. Да пази бог да не се окажат първата от много загуби. Трябва да ги отзовем, докато още имаме единайсетте. Сесил, не се осмелявам да направя това, без да съм сигурна, че ще спечеля.

— Никога не може да е сигурно, че ще спечелим — заяви той. — Винаги ще бъде рисковано, но трябва да поемете този риск сега, ваша светлост.

— Спирит, моля ви, не искайте това от мен.

Тя се задъхваше, беше на път да изпадне в един от истеричните си пристъпи, но той продължи да настоява.

— Не можете да отмените заповедта.

— Твърде много се страхувам.

— Не можете да играете ролята на жена сега, трябва да имате сърцето и смелостта на мъж. Намерете смелост, Елизабет. Вие сте дъщеря на баща си, изпълнете ролята на владетел. Виждал съм ви посмела от всеки мъж.

За миг си помисли, че ласкателната лъжа я е убедила. Брадичката ѝ се вдигна, лицето ѝ поруменя, но после той видя как искрата внезапно се отдръпва от очите ѝ, и тя отново изпадна в униние.

— Не мога — каза тя. — Никога не сте ме виждали да се държа като владетел. Никога не съм била нищо повече от хитра и двулична жена. Не мога да се бия открито. Никога не съм го правила. Няма да има война.

— Ще трябва да се научите да бъдете крал — предупреди я Сесил. — Един ден ще трябва да кажете, че сте само една слаба жена, но имате сърцето и смелостта на крал. Не можете да управлявате това кралство, без да бъдете негов крал.

Тя поклати глава, упорита като изплашено риже муле.

— Не смея.

— Не можете да отзовете корабите, трябва да обявите война.

— Не.

Той си пое дъх и подложи на проверка собствената си решимост. После измъкна от жакета си писмото за оттеглянето си.

— Тогава трябва да ви помоля да ме освободите.

Елизабет рязко се извъртя кръгом.

— Какво? Какво е това?

— Освободете ме. Не мога да ви служа. Ако не желаете да приемете съветите ми по този въпрос, който е така тясно свързан със сигурността на кралството, то тогава аз не мога да ви служа. В неуспеха си да ви убедя, аз ви провалих, и предадох службата си. Ще сторя за вас всичко на този свят, което мога. Знаете колко сте ми скъпа — по-скъпа от съпруга или дъщеря. Но ако не мога да ви убедя да изпратите армията ни в Шотландия, тогава трябва да напусна службата си при вас.

За миг тя стана толкова бяла, че той си помисли, че може да припадне.

— Правите си шега с мен — каза тя задъхано. — За да ме принудите да се съглася.

— Не.

— Никога няма да ме напуснете.

— Трябва. Би трябвало да ви служи някой друг, който може да ви убеди кое е във ваш интерес. Аз се превърнах в обикновения метал, който обезсилва златото. Аз съм пренебрегнат. Аз съм обезценен. Аз съм като фалшива монета.

— Не сте пренебрегнат, Спирит. Знаете...

Той се поклони много ниско.

— Ще изпълнявам всичко друго, каквото ваша светлост нареди, всяка друга служба, била тя в кухнята или градината на ваше величество, готов съм, независимо от зачитането, богатството или затрудненията, да върша каквото ми нареди ваше величество, до края на живота ми.

— Спирит, не можете да ме напуснете.

Сесил тръгна заднешком към вратата. Тя стоеше като сгълчано дете, с протегнати към него ръце.

— Уилям! Моля те! Нима ще бъда оставена сама, без никого до себе си? — запита тя. — Тази Шотландия вече ми струва единствения мъж, когото обичам: нима ще ме лиши и от първия ми съветник и приятел? От вас, който сте мой верен приятел и съветник още от детските ми години?

Той спря за миг на вратата.

— Моля ви, предприемете нужните стъпки да се защитите — каза той тихо. — Веднага щом шотландците бъдат победени, французите ще минат през Англия толкова бързо, колкото никога не сме виждали да се движи никоя армия. Ще дойдат тук и ще ви свалят от трона. Моля ви, заради самата себе си, подгответе си убежище и начин да стигнете до него.

— Сесил!

Това бе тих, нещастен вопъл.

Той се поклони отново и отиде до вратата. Излезе. Почака отвън. Беше сигурен, че тя ще изтича след него, но цареше тишина. После, от



вътрешността на стаята, той чу приглушено ридание, когато Елизабет рухна.

— Толкова си набожна, та хората започват да говорят, че се молиш като папистка — критично отбеляза лейди Робсарт от Станфийлд Хол пред доведената си дъщеря Ейми. — Това не ни се отразява много добре: съвсем наскоро, онзи ден, деверът ти каза, че в църквата си изглеждала много странно: още си била на колене, когато хората вече са излизали.

— Имам голяма нужда от божие благоволение — каза Ейми, без да се смути ни най-малко.

— Изобщо не приличаш на себе си — продължи мащехата ѝ. — Някога беше толкова... безгрижна. Е, всъщност, не безгрижна, но не и толкова набожна. Във всеки случай, не се молеше постоянно.

— Някога бях сигурна в любовта на баща си, а после — в любовта на съпруга си, а сега нямам нито едното, нито другото — каза равно Ейми. Гласът ѝ не трепна, в очите ѝ нямаше сълзи.

Лейди Робсарт беше толкова зашеметена, че млъкна за миг.

— Ейми, скъпа, знам, че се носят много клюки за него, но...

— Вярно е — каза тя кратко. — Той самият ми каза истината. Но той се е отказал от нея, така че тя да може да се омъжи за ерцхерцога, за да накара Испания да се присъедини към нас във война срещу французите.

Лейди Робсарт беше зашеметена.

— Каза ти това? Призна всичко?

— Да. — За миг Ейми изглеждаше почти обезсърчена. — Според мен е смятал, че ще го съжаля. Той изпитваше такова самосъжаление, та си мислеше, че трябва да проявя съчувствие към него. Винаги преди съм му съчувствала, той е свикнал да идва при мен със скърбите си.

— Скърбите си?

— Това му е струвало много скъпо — каза Ейми. — Трябва да е имало момент, в който сигурно си е мислел, че тя може би го обича, и аз мога да го освободя, и че може да изпълни бащината си мечта един Дъдли да заеме английския престол. Брат му се ожени за престолонаследницата, Джейн Грей, сестра му е омъжена за Хенри Хейстингс, следващият поред в линията на престолонаследничество

след Мери, кралицата на шотландците: той сигурно смята, че това е съдбата, предопределена за семейството му. — Ейми направи пауза. — И, разбира се, е дълбоко влюбен в нея — допълни тя с небрежен тон.

— Влюбен — повтори лейди Робсарт, сякаш никога преди не беше чувала такава дума. — Влюбен в кралицата на Англия.

— Виждам го във всичко, което той изрича — каза Ейми тихо. — Някога той ме обичаше, но всички мислеха, че се е принизил с този брак, и винаги е било вярно, че е имал много високо мнение за себе си. Но с нея е различно. Той е преобразен. Тя е негова любовница, но все още е и негова кралица, той изпитва както страст, така и възхищение към нея. Той... — тя направи пауза, за да намери думите. — Той трябва да се бори за любовта ѝ, докато аз винаги съм била лесна за обичане.

— Ейми, не е ли разбито сърцето ти? — попита мащехата ѝ, действайки опипом с тази нова, владееща се жена. — Мислех си, че той е всичко за теб?

— Болна съм до дъното на душата си — каза Ейми тихо. — Никога не съм знаела, че човек може да изпитва такава скръб. Това е като болест, като язва, която ме разяжда всеки ден. Затова изглеждам отдадена на религията. Единствената утеха за мен е да се моля Бог да ме прибере, и тогава Робърт и тя могат да постъпят както им е угодно, а аз най-сетне ще съм свободна от болката.

— О, скъпа! — лейди Робсарт протегна ръка на Ейми. — Не казвай това. Той не го заслужава. Не си струва да пролееш и една сълза за който и да било мъж на този свят. Най-малко пък за него, който вече ти струваше толкова много.

— Мисля, че сърцето ми е наистина разбито — каза Ейми тихо. — Мисля, че трябва да е така. Болката в гърдите ми е толкова остра и постоянна, та мисля, че ще ме убие. Сърцето ми наистина е разбито. Не мисля, че ще оздравея. Няма значение дали той го заслужава, или не. Свършено е. Дори ако тя се омъжи за ерцхерцога и Робърт се прибере у дома при мен и каже, че всичко е било грешка, как бихме могли да бъдем щастливи отново? Сърцето ми е разбито, и от сега нататък винаги ще бъде така.

Придворните дами на кралицата не можеха да ѝ угодят с нищо, тя кръстосваше из покоите си в двореца Уайтхол като раздразнена лъвица. Повика музикантите си, а сетне ги отпрати. Не ѝ се четеше. Не можеше да почива. Беше се побъркала от тревога и страдание. Искаше да повика Сесил: не можеше да си представи как ще се справи без него. Искаше да повика чичо си, но никой не знаеше къде е той; а после тя размисли и реши, че бездруго не иска да го види. В покоите ѝ чакаха просители, за да се срещнат с нея, но тя отказваше да излезе при тях; дойде шивачът с няколко кожи от Русия, но тя не искаше дори да ги погледне. Принц Ерик Шведски ѝ беше написал писмо от дванайсет страници, върху което бе забоден диамант; но тя не пожела да си направи труда да го прочете.

Нищо не можеше да освободи Елизабет от ужаса, обладал я като кошмар. Тя беше млада жена, едва във втората година от царуването си, и въпреки това трябваше да реши дали да поведе своето кралство на война срещу един непобедим враг, а двамата мъже, на които имаше най-голямо доверие, я бяха напуснали.

Понякога беше сигурна, че допуска грешка, породена от собственото ѝ малодушие, в други моменти беше уверена, че предпазва страната си от катастрофа; през цялото време я измъчваше ужасът, че допуска дълбока и сериозна грешка.

— Отивам да повикам сър Робърт — прошепна Летиша Нолис на майка си, след като цяла сутрин бе гледала как Елизабет трескаво се прехвърля от едно недовършено занимание на друго.

— Не и без нейна заповед — отвърна Катерина.

— Да — настоя Летиша. — Той е единственият, който може да я утеши, а ако продължава така, тя ще се поболее и ще подлуди всички ни.

— Летис! — каза остро майка ѝ, но момичето вече се беше измъкнало от стаята и беше отишло в покоите на сър Робърт.

Той плащаше сметки: пред него беше отворен голям сандък с пари, икономът му представяше документи и отброяваше монети за огромните разноси на конюшните.

Летиша потропа на вратата и надникна в стаята.

— Мистрес Нолис — каза Робърт с равен тон. — Това наистина е необичайна чест.

— Става въпрос за кралицата — каза тя.

Той веднага скочи: насмешливото му изражение беше изчезнало напълно:

— В безопасност ли е тя?

Летиша отбеляза как първата му мисъл беше, че Елизабет е била нападната. Значи баща ѝ беше прав: всички те се намираха постоянно в изключителна опасност.

— В безопасност е, но много разстроена.

— Тя ли изпрати да ме повикаш?

— Не. Дойдох, без да ми нареждат. Помислих си, че ще е добре да отидете при нея.

Той ѝ се усмихна лениво.

— Ти си изключително необикновено момиче — каза. — Защо си се нагърбила сама с такава задача?

— Тя не е на себе си — сподели Летиша. — Става дума за войната с Франция. Тя не може да реши, а трябва да вземе решение. Изгуби Сесил, а изглежда, че изгуби и вас. Няма си никого. Понякога мисли в полза на дадено решение, друг път мисли против него, но никое решение не я задоволява. Нервна е като заек, подгонен от пор.

Робърт се намръщи на непристойния ѝ език.

— Ще дойда — каза той. — И ти благодаря, че ми каза.

Тя му хвърли закачлива усмивка изпод тъмните си ресници.

— Ако бях на мястото на кралицата, щях да искам да бъдете до мен през цялото време — каза тя. — Без значение дали има война или не.

— А как са сватбените ви планове? — попита той вежливо. — Роклята ушита ли е? Готово ли е всичко? Гори ли женихът от нетърпение?

— Благодаря ви, да — каза тя невъзмутимо. — А как е лейди Дъдли? Не е болна, надявам се? Ще дойде ли скоро в двора?

В кралските покои Елизабет седеше на стола си до огъня, дамите ѝ се бяха пръснали из стаята в напрегнато очакване какво ли можеше да е следващото ѝ искане. Други придворни се навъртаха наоколо с надеждата да бъдат поканени да говорят с нея, но Елизабет не желаше да изслушва прошения, не желаше никой да отвлича вниманието ѝ.

Дъдли влезе, и при звука от стъпките му тя се обърна веднага. Радостта, внезапно появила се върху лицето ѝ, не можеше да бъде прикрита. Тя се изправи на крака.

— О, Робърт!

Без друга покана той се приближи до нея и я придърпа със себе си в една прозоречна ниша, далече от любопитните погледи на дамите ѝ.

— Знаех, че си нещастна — каза той. — Трябваше да дойда. Не можех да стоя далече от теб и миг повече.

— Как разбра? — настоя тя: не се сдържа и се наведе към него. Дори само мирисът на дрехите му, на косата му, беше дълбока утеха за нея. — Как изобщо разбра, че се нуждая от теб тъй отчаяно?

— Защото не мога да намеря покой, без да съм близо до теб — каза той. — Защото аз също имам нужда от теб. Разстроило ли те е нещо?

— Сесил ме напусна — каза тя съкрушено. — Не мога да се справя без него.

— Разбира се, знаех, че си е отишъл, но защо? — попита Робърт, макар да беше получил подробен доклад от Томас Блаунт в деня, когато Сесил си отиде.

— Каза, че не желае да остане с мен, освен ако не обявим война на французите, а аз не смея, Робърт, наистина не смея, и въпреки това... как мога да управлявам без Сесил до мен?

— Мили боже, мислех, че той никога няма да те напусне. Мислех, че вие с него сте си дали клетва.

Устните на Елизабет трепереха.

— Мислех си, че никога няма да го направи — каза тя. — Бих му поверила живота си. Но той казва, че не може да ми служи, ако не желая да го послушам, и, Робърт... твърде много се страхувам.

Последните думи бяха изречени едва доловимо: тя хвърли поглед из стаята, сякаш страхът ѝ беше изключително позорна тайна, която можеше да довери единствено на него.

„А, не става дума само за войната“, помисли си той. „Сесил ѝ е като баща. Той е съветникът, на когото тя се доверява от години. А Сесил има възгледи за тази страна, каквито няма никой друг. Той наистина възприема англичаните като самостоятелна и пълноправна нация, не като пъстра сбирщина от воюващи фамилии, както гледаше

на тях баща ми... а също и аз. Обичта на Сесил към Англия, самата му вяра в Англия, е по-важен възглед от моето или нейното виждане. Той я поддържа уверена и спокойна, той поддържа вярата ѝ, дори и ако тя не е нищо повече от една мечта...”

— Сега съм тук — каза той, сякаш присъствието му щеше да бъде достатъчно да я утеши. — Ще се разходим заедно след вечеря, и ще решим какво трябва да се направи. Не си сама, любов моя. Аз съм тук, за да ти помогна.

Тя се приведе по-близо.

— Не мога да го направя сама — прошепна му. — Твърде много е. Не мога да реша, твърде много се страхувам. Не знам какво да реша. А сега изобщо не те виждам. Изоставих те заради Шотландия, а сега тя ми струва и Сесил.

— Знам — каза Робърт. — Но сега отново ще бъда до теб, ще остана твой приятел. Никой не може да ни вини. Ерцхерцогът се оттегли по собствен избор, а Аран е победен, негоден за нищо. Никой не може да каже, че заставам между теб и един добър брак. И ще ти върна Сесил. Той ще ни посъветва и ще вземем решение. Не е нужно сама да бъдеш съдник, любов моя, моя най-скъпа любима. Сега ще бъда с теб. Ще остана с теб.

— Това не може да промени нещата за нас — тя се поколеба. — Никога повече не мога да бъда твоя любовница. Ще трябва да се омъжа за някого. Ако не тази година, то догодина.

— Просто ми позволи да бъда дотогава до теб — каза той простишко. — Никой от двамата ни не може да понася живота си, когато сме разделени.

Тази вечер на вечеря кралицата се смя на шута си за първи път от много седмици, а сър Робърт отново седеше до нея и ѝ наливаше вино.

— Това влажно време е проникнало в самите греди на покрива — отбеляза той, когато слугите отнесоха основните ястия и пудингите от масата и донесоха сладкишите и захаросаните плодове. — Стаята ми е толкова влажна, че можете да видите парата, вдигаща се от чаршафите ми, когато Тамуорт ги сгъва сутрин пред огъня.

— Кажете да сменят покоите ви — каза тя небрежно. — Кажете на главния иконом да ви настани отново в старите ви покои до моите.

Той чакаше. Знаеше, че начинът да постигне напредък с Елизабет бе да не я притиска. Реши, че няма да предприема нищо и ще чака.

В полунощ вратата между двете стаи се отвори с плъзване, и тя влезе тихо. Носеше тъмносиня роба върху бялата си долна риза, червените ѝ коси бяха разресани с четка и блестяха, стелещи се по раменете ѝ.

— Моят Робърт!

Върху масата пред огъня беше подредена вечеря за двама, огънят беше запален, леглото беше оправено за лягане, вратата беше заключена, а Тамуорт, камериерът на сър Робърт, стоеше на стража отвън.

— Любов моя — каза Робърт и я взе в обятията си.

Тя се сгуши плътно в него.

— Не мога да живея без теб — каза тя. — Трябва да пазим това в тайна, най-дълбока тайна. Но не мога да бъда кралица без теб, Робърт.

— Знам — каза той. — Не мога да живея без теб.

Тя вдигна поглед към него.

— Какво ще правим?

Той сви рамене, усмивката му беше почти печална:

— Мисля, че вече стигнахме твърде далеч, за да имаме избор. Ще трябва да се оженим, Елизабет.

Тя хвърли поглед към прозореца, където един от капаците стоеше отворен.

— Затвори капаците — каза кралицата, във внезапен пристъп на суеверен страх. — Не искам дори луната да ни види.

В старата си спалня в Станфийлд Хол, Ейми се събуди стреснато и откри, че завивките се бяха смъкнали от нея и се бе вледенила от студ. Посегна надолу към краката си, сграбчи ленените чаршафи и вълнените одеяла и ги придърпа към треперещите си рамене. Беше оставила един от капаците на прозорците отворен и луната — голяма, ясна луна, с цвят на сметана — хвърляше пътека от светлина върху възглавницата ѝ. Тя легна и се загледа навън през прозореца към луната.

— Същата луна, която блести над мен, блести и над милорд — прошепна тя. — Може би ще събуди и него, и ще го накара да си помисли за мен. Може би Бог отново ще събуди в сърцето му любовта му към мен. Може би дори сега той мисли за мен.

— Направи ме на глупачка! — нахвърли се Мери Сидни яростно върху брат си, като се приближи с гневни крачки към него в двора на конюшната на двореца Уайтхол. Той и още половин дузина мъже се упражняваха за турнир, конят му вече беше със сбруята си, оръженосецът стоеше отстрани с красиво излъскания му нагръдник, шлема и копието му.

Робърт беше разсеян. Щракна с пръсти на пажа, който държеше рицарските му ръкавици.

— Какво има, Мери? Какво съм направил?

— Подведе ме да кажа на посланика, че кралицата ще се омъжи за ерцхерцога. Изпрати ме, като знаеше, че понеже ти вярвам, понеже дълбоко, изключително дълбоко ти съчувствах, ще разкажа убедителна история. Бях най-подходящият човек в двора, когато да изпратиш при него. Знаеш ли, че плаках, когато му казах, че си я оставил? И затова, разбира се, той ми повярва, и въпреки всичко през цялото време това е било просто кроеж, който да хвърли прах в очите на двора.

— Какъв прах? — Робърт беше самата невинност.

— Ти и кралицата сте любовници — изсъска му тя. — Вероятно сте били такива още от първия ден. Вероятно сте били любовници, когато си мислех, че скърбиш за загубата ѝ. И ме накара да играя ролята на твоя сводница.

— Кралицата и аз се споразумяхме да се разделим заради нейната безопасност — каза той спокойно. — Това беше вярно. Както ти казах. Но тя има нужда от приятели, Мери, знаеш това. Върнах се отново при нея, за да ѝ бъда приятел. И ние сме приятели, както казах, че ще бъдем.

Тя се отдръпна от протегнатата му ръка.

— О, не, не и нов куп лъжи, Робърт, не желая да ги слушам. Ти не си верен на Ейми и не си честен с мен. Казах на посланика, че знам със сигурност, че кралицата и ти сте наистина само приятели и че тя е девица, свободна да се омъжи, и целомъдрена принцеса. Заклех се в



безсмъртната си душа, че между вас няма нищо освен приятелство и няколко целувки.

— И наистина няма!

— Не ми говори! — извика разпалено тя. — Не ме лъжи. Не искам да чуя и дума повече.

— Ела с мен на арената...

— Няма да те гледам, няма да говоря с теб. Дори не искам да те виждам, Робърт. У теб няма нищо освен амбиция. Бог да е на помощ на съпругата ти, и Бог да е на помощ на кралицата.

— Амин — каза той, с усмивка. — Амин и за двете, защото и двете са добри жени и не са виновни в никакъв грях, и наистина, Бог да благослови мен и всички от фамилията Дъдли, докато се издигаме в света.

— И какво е направила Ейми, че да бъде посрамена пред света? — запита го тя. — Какъв грях е сторила някога, та всички в Англия да узнаят, че не я харесваш? Че предпочиташ друга жена вместо нея, своята собствена вярна съпруга?

— Не е направила нищо — каза той. — И аз не съм направил нищо. Наистина, Мери, не бива да хвърляш такива безразборни обвинения.

— Не се осмелявай да ми говориш! — тросна се тя отново, почти извън себе си от ярост. — Нямам какво да ти кажа, и никога няма да имам да ти кажа и дума повече по този въпрос. Ти ме направи на глупачка, направи испанците на глупаци, и направи на глупачка и собствената си бедна съпруга, а през цялото време вие с кралицата сте били любовници, и си оставате любовници.

С една бърза крачка Робърт застана до нея, стиснал китката ѝ в здрава хватка.

— Достатъчно — каза той. — Каза напълно достатъчно, и аз чух повече от достатъчно. Репутацията на кралицата не подлежи на обсъждане. Тя ще се омъжи за подходящия кандидат веднага щом той се появи. Всички знаем това. Ейми е моя съпруга и аз не желая да чувам нищо против нея. Посетих я през есента и скоро ще я посетя отново. Самият Сесил също не си е ходил у дома по-често от мен.

— Сесил обича съпругата си и никой не се съмнява в почтеността му! — заяви гневно тя.

— Никой не поставя под въпрос и моята — каза той остро. — Можеш да държиш отровното си езиче далеч от делата ми, иначе ще провалиш повече неща, отколкото разбираш. Внимавай, Мери, предупреждена си.

Тя не прояви страх.

— Полудял ли си, Робърт? — запита тя. — Мислиш ли, че можеш да заблудиш най-добрите шпиони в Европа, както заблуждаваш сестра си и съпругата си? В Мадрид, в Париж, във Виена, навсякъде знаят, че вие с кралицата отново имате съседни покои със свързваща врата между тях. Как мислиш, че ще го изтълкуват? Ерцхерцогът от Династията на Хабсбургите няма да дойде в Англия, докато ти и кралицата спите зад заключени врати, разделени само от една дървена плоскост. Всеки освен бедната ти съпруга, вярва, че сте любовници, цялата страна го знае. С похотта си ти провали възможностите за брак на кралицата, съсипа любовта на Ейми към теб, моли се Богу да не провалиш и кралството.

Предупреждението на Мери дойде твърде късно, и не можа да предотврати скандалната близост между кралицата и началника на нейната конница. Сега, когато Робърт отново беше до нея, руменината се върна в бузите на Елизабет, ноктите ѝ бяха оформени и блестящи, а кожичките около тях — гладки. В неговата компания тя сияеше, постоянната ѝ нервност се уталожваше, когато той беше наблизо. Нямаше значение какво можеше да казва някой, те очевидно бяха родени един за друг, и не можеха да го скрият. Яздеха заедно всеки ден, танцуваха заедно всяка нощ, и Елизабет отново имаше смелостта да отваря писмата си и да изслушва прошения.

В отсъствието на Сесил Робърт беше единственият ѝ доверен съветник. Кралицата не приемаше никого, освен ако не ѝ бъде представен от Дъдли, никога не говореше с никого, без той да стои дискретно някъде наоколо. Той беше неин единствен приятел и неин съюзник. Тя не вземаше никакво решение без него, бяха неразделни. Херцог Йохан Финландски танцуваше с придворните дами, но почти не настояваше за представената от него кандидатура. Уилям Пикъринг се оттегли кротко в провинцията, за да се опита да спести пари за

погасяването на огромните си дългове, Каспар фон Бройнер идваше съвсем рядко в двора, а всички бяха забравили граф Аран.

Сесил, който упорито стоеше извън обсега на младата двойка и техните придворни, отбеляза пред Трокмортън, че това не е начинът да се управлява една страна на ръба на войната, и научи, че кралицата току-що е назначила Дъдли за генерал-губернатор на Ирландия и комендант на замъка Уиндзор, с подобаващото възнаграждение.

— Ако това продължава, той ще стане най-богатият човек в Англия — отбеляза Сесил.

— За него забогатяването е нищо. Той си е поставил за цел да стане крал — отвърна сър Никълъс, изричайки непозволеното. — И как мислите, че ще бъде управлявана тогава страната?

Сесил не каза нищо. Едва предишната вечер един мъж, чието лице беше скрито от смъкнатата ниско на челото шапка, беше потропал на вратата му и с дрезгав глас го беше попитал дали ще се включи с още трима души в нападение срещу Дъдли.

— Защо идвате при мен? — попита Сесил. — Предполагам, че можете да го пребиете до смърт и сами, без мое позволение.

— Защото го защитават стражите на кралицата, а те следват вашите заповеди — каза непознатият. Сесил премести един свещник на писалището си и зърна гневното лице на Томас Хауърд, полускрито под ниско смъкнатата шапка. — А когато той е мъртъв, тя ще ви помоли да откриете убийците му. Не искаме вашите шпиони да ни погнат. Не бихме искали да ни обесят заради него — не повече, отколкото бихме искали да ни обесят за това, че сме убивали плъхове.

— Трябва да направите каквото смятате за най-добре — каза Сесил, като подбираше думите си внимателно. — Но няма да ви дам закрилата си след убийството.

— Ще ни попречите ли да го извършим?

— Аз отговарям за безопасността на кралицата. Трябва да призная, че за жалост не мога да ви попреча.

Мъжът се засмя.

— Накратко, не бихте имали нищо против да е мъртъв, но няма да рискувате — каза иронично той.

Сесил бе кимнал спокойно.

— Мисля, че никой в Англия, с изключение на кралицата и съпругата му, няма да възрази — каза той откровено. — Но аз не желая

да взема участие в заговор срещу него.

— Какво ви е толкова забавно? — попита Трокмортън, като хвърли поглед из двора, за да открие причината за усмивката на Сесил.

— Томас Хауърд — каза Сесил. — Не е точно майстор на потайността, нали?

Трокмортън хвърли поглед през рамо. Томас Хауърд беше успял да влезе през двойните отворени врати на приемната точно когато Дъдли излизаше. Сега всички, с изключение може би само на Сесил, правеха път на Дъдли, а Сесил никога нямаше да прецени времето на влизането си така, че да се окаже точно до фаворита на кралицата. Хауърд отстояваше позицията си като разгневен бик.

„След миг“, помисли си Сесил, „ще започне да рие по пода и ще нададе рев...“

Дъдли измери Хауърд с възможно най-студения и презрителен поглед, а после понечи да мине покрай него.

Хауърд на мига отстъпи встрани и се сблъска с него.

— Моля да ме извините, но ще вляза аз — каза той достатъчно високо, за да го чуят всички. — Аз! Един Хауърд! И чичо на кралицата.

— О, моля, не ми искайте извинение, защото аз си тръгвам — каза Дъдли: в топлия му глас се долавяше нотка на смях. — Всъщност нещастните благородници, които чакат тук, са тези, които заслужават извинението ви.

Хауърд се задави, преди да заговори.

— Държете се оскърбително! — изпелтечи той.

Дъдли го подмина мълчаливо, със спокойно изражение, сигурен във властта си.

— Вие сте проклето парвеню, дошло от нищото! — изкрещя Томас Хауърд зад гърба му.

— Дали той ще отмине това без внимание, как мислите? — обърна се Трокмортън към Сесил, изцяло погълнат от малката драма пред тях. — Дали е толкова хладнокръвен, колкото изглежда? Дали ще пренебрегне Томас Хауърд?

— Не и той — каза Сесил. — А и вероятно знае, че е в истинска опасност.

— Заговор?

— Един от десетки. Мисля, че можем да очакваме да видим Томас Хауърд като следващия посланик в турския двор. Струва ми се, че за Хауърд се готви назначение в Отоманската империя, и то продължително.

Сесил грешеше за местоназначението.

— Мисля, че Томас Хауърд трябва да подсили защитите ни на север — отбеляза Дъдли пред кралицата същата вечер, когато се срещнаха насаме: лека усмивка стопляше погледа му. — Толкова е свиреп и войнствен.

Елизабет веднага застана нащрек, обзета от страх за него.

— Заплашва ли те?

— Това пале? Едва ли — каза Робърт гордо. — Но наистина имаш нужда на север от някой, на когото можеш да се довериш, а след като той си търси повод за бой, по-добре го остави да се бие с французите, вместо с мен.

Кралицата се засмя, сякаш думите на Робърт бяха замислени като шега, но на другия ден удостои чичо си с нова титла: той щеше да води войските на шотландската граница.

Той се поклони, докато приемаше назначението.

— Знам защо ме отправате, ваша светлост — каза той със засегнатото достойнство на млад мъж. — Но ще ви служа предано. И, мисля, ще откриете, че съм ваш по-добър служител в Нюкасъл, отколкото някой, който се крие зад фустата ви в Лондон, далеч от опасността.

Елизабет имаше благоприличието да добие смутено изражение.

— Имам нужда от някой, на когото мога да се доверя — каза тя. — Трябва да удържим французите на север от Бърик. Не бива да влязат в сърцето на Англия.

— Вашето доверие е чест за мен — каза той саркастично и се сбогува, пренебрегвайки шушуканията около заминаването му, клюките, които твърдяха, че Елизабет беше поставила собствените си роднини на най-предна линия, вместо да постави в опасно положение любовника си.

— Защо просто не го обезглавите и не приключите с това? — попита Катерина Нолис.

Елизабет се изкикоти на думите на братовчедка си, но се наложи да понесе упреците на старата си гувернантка веднага щом останаха само двете.

— Принцесо! — възкликна Кат Ашли отчаяно. — По-лошо е от всякога. Какво ще си помислят всички? Всички говорят, че сте полюбена от всякога в сър Робърт. Сега ерцхерцогът вече никога няма да дойде в Англия. Никой мъж няма да рискува да бъде опозорен така.

— Ако беше дошъл за мен, когато обеща, щях да се омъжа за него: дадох думата си — каза безгрижно Елизабет, уверена, че сега той вече нямаше да дойде, и че ако го направеше, Робърт щеше да измисли изход от положението.

Но Кат Ашли, Мери Сидни и целият двор бяха прави: сега той вече нямаше да дойде. Посланикът, дълбоко оскърбен, помоли да бъде отзован, и писа на господаря си, че според него целият епизод с идването на лейди Сидни при него и молбите ѝ към него отново да направи предложение за брак на кралицата не са били нищо повече от кроеж, за да се отклони вниманието от тайната любовна афера, която отново бе станала известна из цяла Англия и из цяла Европа. Писа, че кралицата е млада жена, предала се на позора, безнадеждно покварена, и че той не може да препоръча на никой почтен мъж, камо ли на един принц, да се ожени за нея. Тя живееше като любовница на женен мъж, и единственият изход за тях беше полузаконен развод, или смъртта на съпругата му, която не бе твърде вероятна.

След като прочете първата чернова на това писмо, което неговият агент беше измъкнал от коша за подпалки на посланика, Сесил си помисли, че външната му политика се е сринала, че сигурността на Англия не може да бъде гарантирана, и че кралицата на Англия бе полудяла от похот и щеше да изгуби войната в Шотландия, а после — и главата си, и всичко това — заради усмивката на един тъмноок мъж.

Но когато Елизабет повика лично Сесил, той дойде при нея веднага.

— Бяхте прав, вече съм сигурна в това — каза тя тихо. — Намерих куража, който искахте от мен да намеря. Напълно решена съм на война.

Сесил хвърли поглед покрай нея към Робърт Дъдли, облегнат на капаците на прозореца, привидно погълнат от една игра на кегли, която се провеждаше в студената градина отдолу.

„Значи ни удостоявате с ценните си съвети, така ли? И вие, в мъдростта си, сте решили да възприемете политика, която аз от месеци я умолявам да разгърне“.

На глас Сесил попита:

— Какво реши ваша светлост?

— Ще предприемем инвазия в Шотландия и ще нанесем поражение на французите — каза тя спокойно.

Сесил се поклони, скривайки чувството си на огромно облекчение.

— Ще се погрижа средствата да бъдат осигурени, а армията — събрана — каза той. — Ще трябва да се срещнете с Частния съвет и да издадете прокламация за война.

Елизабет хвърли поглед към Робърт. Той едва забележимо кимна.

— Да — каза тя.

Сесил, твърде благоразумен, за да възразява на съвети, които бяха в съгласие с неговите, просто се поклони отново.

— И, Сесил, вие отново ще бъдете мой държавен секретар, нали? Сега, след като приех съвета ви?

— А ерцхерцогът? — попита той.

Робърт, застанал на прозореца, веднага си даде сметка, че въпросът не беше толкова неуместен и без връзка с казаното досега, колкото изглеждаше, защото засегна точно въпроса какво правеше той тук, достатъчно близо, за да чува кралицата и най-доверения ѝ съветник, кимайки, докато слушаше решенията ѝ, сякаш беше неин съпруг и принц консорт. Но този път кралицата дори не погледна Робърт.

— Ще се сгодя за ерцхерцога веднага щом дойде в Англия — каза тя. — Знам, че съюзът с Испания е по-жизненоважен от всякога.

— Знаете много добре, че той няма да дойде — каза Сесил безцеремонно. — Знаете, че неговият посланик напуска Лондон.

Робърт се отдели от прозореца.

— Няма значение — каза той кратко на Сесил. — Крал Филип Испански ще остане неин съюзник срещу Франция, с или без брак. Той не може да рискува французите да създадат кралство в Англия.

Техните граници ще се простират от Пърт до Средиземноморието, те ще унищожат Испания, след като поробят нас.

„Така мислиш, нали?“ запита безмълвно Сесил. „А аз трябва да спася това кралство, за да го наследят вашите незаконни деца, така ли?“

— Това, което има значение сега — заяви Дъдли — е да свикаме войници и да ги въоръжим. Оцеляването на кралството и на самата кралица зависят от бързото действие. Разчитаме на вас, Сесил.

Тази нощ Сесил работеше ожесточено, изпращайки стотиците указания, които бяха нужни, за да се вербува, въоръжи и снабди армията, която трябваше да потегли на север веднага. Писа на лорд Клинтън, върховния адмирал, за да съобщи, че флотът трябва да пресрещне френската флотилия в Северно море, че трябва на всяка цена да попречат на френските подкрепления да слязат на суша в Шотландия, но че трябва да унищожат писмото му и привидно да атакуват по собствена инициатива. Писа на шпионите си при шотландците и на хората си, разположени в Бърик, и на хората в двора на кралицата регентка, Мари дьо Гиз, с които си кореспондираше при най-дълбока тайна, за да съобщи, че най-сетне кралицата на Англия бе взела решение за война, и че Англия ще защити протестантските лордове в Шотландия, и собствените си граници, и че той се нуждае от най-подробни сведения, и то веднага.

Сесил работеше толкова бързо и така резултатно, че когато Частният съвет се събра на заседание няколко дни по-късно, в последните дни на февруари, и кралицата оповести, че след дълги размишления, е променила решението си, и че тъй като рискът е твърде голям, няма да има поход към Шотландия, той се извини, но каза, че е твърде късно.

— Ще отзовете флота — нареди тя, пребледняла чак до плисираната си яка.

Сесил разпери ръце.

— Отплаваха — каза той. — Със заповеди за атака.

— Върнете армията ми!

Той поклати глава.



— Те отиват на север, и пътъом вербуват войници. Страната е на бойна нога, не можем да отменим решението.

— Не можем да тръгнем на война с французите! — почти изкрещя тя.

Членовете на Частния съвет сведоха глави към масата. Единствен Сесил я погледна в лицето.

— Зарът е вече хвърлен — каза той. — Ваша светлост, ние сме във война. Англия е във война с Франция. Бог да ни е на помощ.

## ПРОЛЕТТА НА 1560

Робърт Дъдли дойде в Станфийлд Хол през март — лош месец за пътуване по зле поддържаните пътища — и пристигна премръзнал и намръщен.

Никой не го очакваше — не беше изпратил предупреждение, че ще идва — а Ейми, която неохотно даваше ухо на постоянните слухове, които твърдяха, че той и кралицата отново са неразделни, почти не очакваше някога да го види отново.

Щом конете влязоха с тропот в двора, лейди Робсарт дойде да я намери.

— Той е тук! — каза тя студено.

Ейми скочи на крака. В Станфийлд Хол това „той“ винаги означаваше само един човек.

— Милорд Робърт?

— Хората му разседлават конете си в двора.

Ейми потрепери, докато се изправяше. Ако се беше върнал при нея, след последната им раздяла, когато тя бе настояла, че винаги ще бъде негова съпруга, това можеше да означава само едно: че той е приключил с Елизабет и иска да се помири със съпругата си.

— Той е тук? — повтори тя, сякаш не можеше да го повярва.

Лейди Робсарт се усмихна иронично на доведената си дъщеря в споделения триумф на жените над мъжете.

— Изглежда, че ти спечели — каза тя. — Той е тук и изглежда много премръзнал и изпълнен със самосъжаление.

— Тогава трябва да влезе! — възкликна Ейми и се втурна към стълбите. — Кажете на готвачката, че той е тук, и съобщете в селото, че ще ни трябват две кокошки, а някой трябва да заколи една крава.

— А защо не и угоено теле?<sup>[1]</sup> — измърмори под нос лейди Робсарт, но отиде да изпълни това, което беше поръчала доведената ѝ дъщеря.

Ейми се втурна надолу по стълбите и отвори със замах входната врата. Робърт, изпоцапан от пътуването и уморен, изкачи няколкото

ниски стъпала, и Ейми пристъпи в обятията му.

По стар навик той я притисна към себе си, а Ейми, почувствала как ръцете му я обгръщат и познатото докосване на ръката му върху талията ѝ, а другата — на ключицата ѝ, облегна глава на топлата му, лъхаща на пот шия, и разбра, че той най-сетне се беше върнал у дома при нея, и че въпреки всичко случило се, тя щеше да му прости така лесно, както прие целувката му.

— Влизай, сигурно си почти замръзнал — каза тя, като го придърпа в коридора. Хвърли няколко пъна в огъня и накара Робърт да седне в тежкия резбован стол на баща ѝ. Лейди Робсарт влезе с горещ ейл и сладкиши от кухнята и направи реверанс на сър Робърт.

— Добър ден — каза тя с безразличие. — Изпратих хората ви да си намерят къде да спят в селото. Не можем да подслоним толкова много хора тук. На Ейми каза: — Хюз казва, че има добре опушено еленово месо, което може да ни даде.

— Не искам да ви затруднявам — каза Робърт вежливо, сякаш навремето не я беше наругал право в лицето.

— Как можеш да ни затрудниш? — запита Ейми. — Това е моят дом, винаги си добре дошъл тук. Тук винаги има място за теб.

Робърт не каза нищо при мисълта, че студената къща на лейди Робсарт може да бъде техен дом, а нейна светлост излезе намръщено от стаята да се погрижи за леглата и за пудинга.

— Толкова е хубаво да те видя. — Ейми сложи нов пън в пламъците. — Ще накарам камериерката си госпожа Пирто да ти извади бельото: ризата, която остави тук миналия път е като нова: закръпих я толкова внимателно, че бодовете не личат.

— Благодаря ти — каза той неловко. — Със сигурност госпожа Пирто би трябвало да се занимава с кърпенето, а не ти, нали?

— Обичам да кърпя сама дрехите ти — каза Ейми. — Искаш ли да се измиеш?

— По-късно — каза той.

— Само трябва да предупредя готвачката да стопли водата.

— Да, знам. Живял съм тук достатъчно дълго.

— Почти не си бил тук! И във всеки случай положението сега е много по-добро.

— Е, във всеки случай помня, че не можеш да получиш кана гореща вода, ако не я поискаш три седмици по-рано.

— Просто въпросът е там, че имаме малко огнище и...

— Знам — каза той уморено. — Помня всичко за малкото огнище.

Ейми млъкна. Не се осмеляваше да го попита за онова, което най-много искаше да узнае: колко време щеше да остане при нея. Докато той мълчаливо и замислено гледаше огъня, тя сложи върху пламъците нов пън и двамата загледаха как искрите излитат нагоре по тъмния комин.

— Как пътува?

— Добре.

— Кой кон доведе?

— Блайт, ловния ми кон — каза той, изненадан.

— Не доведе ли резервен кон?

— Не — каза той, едва чувайки въпроса.

— Да ти разопаковам ли багажа? — Тя се надигна. — Много ли е?

— Само едни дисаги.

Робърт не видя как посърна лицето ѝ. Тя разбра веднага, че един кон и едни дисаги означаваха кратко гостуване.

— И Тамуорт сигурно вече е свършил тази работа.

— Значи не планираш да останеш дълго?

Той вдигна поглед.

— Не, не, съжалявам, трябваше да спомена. Положението е много тежко. Трябва да се върна в двора, само исках да те видя, Ейми, заради нещо важно.

— Да?

— Ще говорим утре — реши той. — Но имам нужда от помощта ти, Ейми. Ще ти разкажа за това по-късно.

Тя се изчерви при мисълта, че е дошъл при нея за помощ.

— Знаеш, че ще направя за теб всичко, което мога.

— Знам — каза той. — Радвам се за това.

Изправи се и протегна ръце към пламъците.

— Харесва ми, когато ме молиш за разни неща — каза тя свенливо. — Винаги е било така.

— Да — каза той.

— Студено ти е: да запаля ли огън в спалнята ни?

— Не, не — каза той. — Ще си сменя ризата и ще сляза долу веднага.

Усмивката освети лицето ѝ като на момиче.

— И ще си направим такава хубава вечеря: семейството тук се изхранва само с овче месо, и вече ми е втръснало до дън душа от него!

Вечерята беше добра, с еленско печено, питка с пълнеж от овче месо, пилешки бульон и пудинги. В този сезон почти нямаше зеленчуци, но бащата на Ейми бе проявявал голям интерес към различните вина, и избата му още беше добра. Робърт, мислейки си, че ще има нужда от известна подкрепа, за да издържи вечерята с двете жени, и с дъщерята и зетя на лейди Робсарт, донесе четири бутилки и ги убеди да му помогнат да ги изпие.

Когато си легнаха малко след девет часа, жените бяха леко пияни и се кикотеха, и Робърт остана долу да допие чашата си в спокойно усамотение. Остави на Ейми много време да си легне, и се качи горе едва след като помисли, че вече е заспала.

Изхлузи дрехите си колкото можеше по-тихо, и ги сложи на раклата пред долната част на леглото. Ейми беше оставила една свещ да гори заради него, и на потрепващата златна светлина му се стори, че тя прилича на спящо дете. Почувства се изпълнен с нежност към нея, докато духваше свещта ѝ и се вмъкваше в леглото, като внимаваше да не я докосва.

Полузаспала, тя се обърна към него и плъзна голия си крак между бедрата му. Той на мига се възбуди, но се измести малко от нея, като хвана здраво талията ѝ с ръце и я отдалечи от себе си, но тя издаде тиха сънлива въздишка и сложи длан на гърдите му, а после я плъзна решително надолу по корема му да го погали.

— Ейми — прошепна той.

Не можеше да я види в тъмнината, но равномерно ѝ дишане му подсказа, че макар да бе все още заспала, тя се движеше към него в съня си, галеше го, като се плъзгаше към него, а накрая се претърколи по гръб, така че да може да я вземе в състояние на възбудена сънливост, на което той, знаейки, че е глупак, не можеше да устои. Още докато се наслаждаваше на удоволствието, още докато чуваше вика ѝ — нейния познат, задъхан, лек вик на наслада, когато се събуди

и го откри проникнал в нея, — Робърт знаеше, че постъпва погрешно, че прави най-лошото, което можеше да направи — за себе си, за Ейми и за Елизабет.

На сутринта Ейми сияеше: уверена, жена, възвърнала си любовта, съпруга, възстановена на мястото си в света. Не му се наложи да се събужда, виждайки кротката ѝ усмивка: докато той се обличаше, тя беше станала и беше в кухнята, разбуждайки готвачката да опече хляб за закуска, точно както той го обичаше. Беше донесла мед от собствения им кошер, донесе прясно масло от мандрата с печата на Станфийлд Хол върху бучката. От килера за месо беше донесла резен хубава шунка, взета назаем от някого в селото, а от снощи бяха останали няколко студени еленски котлети.

Седнала начело на добре подредената трапеза, Ейми наля малка чаша ейл на съпруга си и подпъхна една къдрица зад ухото си.

— Ще яздиш ли днес? — попита тя. — Мога да изпратя Джеб в конюшната да нареди да оседлаят коня ти. Можем да яздим заедно, ако желаеш.

Той не можеше да повярва, че е забравила последната им езда заедно, но удоволствието, което беше изпитала през нощта, отново я беше превърнало в онази Ейми, която някога беше обичал, уверената малка господарка в своето кралство, любимото дете на сър Джон Робсарт.

— Да — каза той, като отлагаше момента, когато щеше да му се наложи да поговори искрено с нея. — Трябваше да донеса ловния си ястреб: скоро ще изям всички запаси на къщата.

— О, не — каза тя. — Защото семейство Картър вече изпратиха едно току-що отбито теле специално за теб, а сега, когато всички знаят, че си тук, почти ще бъдем затрупани от подаръци. Помислих си, че можем да ги поканим да дойдат за днес, ти винаги си ги намирал за приятни събеседници.

— Утре, може би — каза той малодушно. — Не днес.

— Добре — каза тя мило. — Но ще ти е трудно да изядеш сам това теле.

— Кажи, че ще изляза на езда след час — каза той, като се надигна рязко от масата. — И ще се радвам да дойдеш с мен.

— Може ли да отидем към Фличъм Хол? — попита тя. — Само за да ти припомня каква чудесна къща е? Знам, че каза, че е твърде далече от Лондон, но още не са намерили купувач.

Той трепна.

— Както желаеш — каза, избягвайки въпроса за къщата. — След час.

„И следователно ще избягвам да говоря с нея до вечеря“, упрекна се Робърт, като вземаше стъпалата по две наведнъж. „Защото никога повече няма да се опитам да говоря смислено с жена, докато яздя с нея. Но довечера, след вечеря, трябва да проведе този разговор. Не мога да легна с нея отново, превръщам себе си в измамник, а нея — в глупачка“. Той отвори с ритник вратата на личната стая на сър Джон, и се хвърли в стола на стареца. „Проклет да си“, обърна се към покойния си тъст. „Проклет да си, задето каза, че ще разбия сърцето й, и проклет да си, задето се оказа прав“.

Робърт изчака до след вечеря, когато лейди Робсарт ги остави сами, а Ейми се разположи срещу него от другата страна на малкото огнище.

— Съжалявам, че нямаме компания — отбеляза Ейми. — Сигурно е толкова скучно за теб, след двора. Бихме могли да поканим на гости семейство Ръшли, помниш ли ги? Ще дойдат утре, ако искаш да ги поканим.

— Ейми — каза той колебливо. — Трябва да те помоля за нещо.

Тя веднага вдигна глава, и му отправи сладка усмивка. Помисли си, че ще я помоли за прошка.

— Веднъж говорихме за развод — каза той тихо.

По лицето й премина сянка.

— Да — каза тя. — След онзи ден не съм имала и един щастлив миг. Не и до снощи.

Робърт направи гримаса.

— Съжалявам за това — каза той.

Тя го прекъсна.

— Знам — каза. — Знаех, че ще съжаляваш. И си мислех, че никога няма да мога да ти простя, но мога, Робърт, и ти прощавам.

Станалото между нас е простено и забравено, и не е нужно да говорим за него никога повече.

„Сега е десет хиляди пъти по-трудно, защото бях похотлив глупак“, наруга се мислено Робърт. На глас каза:

— Ейми, ще ме помислиш за злодей, но не съм размислил.

Честните ѝ, открити очи срещнаха неговите:

— Какво имаш предвид? — попита тя простишко.

— Трябва да те помоля за нещо — каза той. — Последния път, когато говорихме, ти възприемаше Елизабет като своя съперница, и аз разбирам чувствата ти. Но тя е кралица на Англия и ми оказа честта да ме обича.

Ейми се намръщи: не можеше да проумее какво искаше да я помоли той.

— Да, но ти каза, че си я оставил. А после дойде при мен... — тя млъкна наскоро изречението. — Струва ми се като истинско чудо, че дойде при мен, сякаш отново сме момче и момиче.

— Във война сме с Шотландия — продължи упорито Робърт. — В огромна опасност сме. Искам да ѝ помогна, искам да спася страната си. Ейми, има вероятност французите да нахлуят в Англия.

Ейми кимна:

— Разбира се. Но...

— Да нахлуят — повтори той. — Да унищожат всички ни.

Тя кимна, но не можеше да я е грижа за французите, когато собственото ѝ щастие се разстилаше пред нея.

— И затова искам да ме освободиш от брака ми с теб, за да мога да предложа себе си на кралицата като свободен мъж. Ерцхерцогът няма да ѝ направи предложение за брак, а тя има нужда от съпруг. Искам да се ожения за нея.

Очите на Ейми се разшириха, сякаш не можеше да повярва на онова, което току-що беше чула. Той видя как ръката се стрелва към джоба ѝ и забеляза как пръстите ѝ се вкопчват в нещо, което беше там.

— Какво? — попита тя невярващо.

— Искам да ме освободиш от брака ми с теб. Трябва да се ожения за нея.

— Нима казваш, че искаш да се разveda с теб?

Той кимна.

— Да.



— Но миналата нощ...

— Миналата нощ беше грешка — каза той грубо и видя как руменината пламва в бузите ѝ и сълзите изпълват очите ѝ толкова бързо, сякаш ѝ беше удрял плесници, докато ѝ бяха запищели ушите.

— Грешка? — повтори тя.

— Не можах да ти устоя — каза той, като се опитваше да смекчи удара. — Трябваше да го направя. Обичам те, Ейми, винаги ще те обичам. Но съдбата, която ми беше предречена, се сбъдна. Джон Дий каза веднъж...

Тя поклати глава.

— Грешка? Да легнеш със собствената си съпруга? Нима не прошепна: „Обичам те?“ И това също ли беше грешка?

— Не съм казал това — отрече той бързо.

— Чух те да го казваш.

— Може да ти се струва, че си ме чула, но не съм го казал.

Тя стана от малкия си стол и се извърна от него към масата, която беше подредила за вечеря с такава радост. Сега всичко беше съсипано, останките от месото бяха дадени на слугите, отпадъците бяха хвърлени на прасетата.

— Веднъж ти ми разказа за сър Томас Грешам — каза тя без връзка с досегашния разговор. — Че според него най-лошото в сеченето на фалшиви монети било, че то принизява всичко, дори монетите с правилни пропорции на съдържание, и ги лишава от стойност.

— Да — каза той, без да разбира.

— Именно това направи тя — каза Ейми простичко. — Не съм изненадана, че една лира не струва една лира, че сме във война с Франция, че ерцхерцогът не желае да се ожени за нея. Тя принизи стойността на всичко, тя е фалшивата монета на кралството, и сведе всичко, дори почтената любов, дори един добър брак, започнат в любов, до стойността на фалшива монета.

— Ейми...

— Така че през нощта ти казваш: „Обичам те“, и всичко, което правиш, ми подсказва, че ме обичаш, а после през деня, още на следващия ден, ме молиш да те освободя.

— Ейми, моля те!

Тя спря веднага.

— Да, милорд?

— Каквото и да мислиш за нея, та е миропомазаната кралица на Англия, кралството е в опасност. Кралицата на Англия има нужда от мен и аз те моля да ме освободиш.

— Можеш да командваш армиите ѝ — отбеляза тя.

Робърт кимна.

— Да, но има други, по-опитни войници.

— Можеш да я съветваш какво да прави, тя може да те назначи в Частния съвет.

— Аз вече я съветвам.

— Тогава какво повече можеш да направиш? И какво друго почтено желание може да имаш? — избухна тя.

Той стисна зъби.

— Искам да бъда до нея, ден и нощ. Искам да бъда неин съпруг и да съм с нея през цялото време. Искам да бъда заедно с нея на трона на Англия.

Напрегна се в очакване на сълзи и ярост, но за негова изненада тя го погледна със сухи очи и заговори много тихо:

— Робърт, знаеш ли, ако беше по силите ми, аз щях да ти дам дори и това. Обичам те толкова много и от толкова отдавна, че бих ти дала дори и това. Но то не е във властта ми. Нашият брак е Божие дело, ние застанахме заедно в църква и се заклехме, че няма да бъдем разделени. Не можем да бъдем разделени сега, само защото кралицата иска теб, и ти искаш нея.

— Други хора по света се развеждат! — възкликна той.

— Не зная как ще отговарят за това.

— Сам папата го позволява, казва, че няма да отговарят за това, не е грях.

— О, нима ще се обърнеш към папата? — запита тя с внезапен прилив на злоба. — Нима папата ще постанови, че нашият брак, нашият протестантски брак, е недействителен? Нима протестантската принцеса Елизабет отново ще превие коляно пред папата?

Той скочи от стола си и я погледна в лицето.

— Разбира се, че не!

— Тогава кой? — упорстваше тя. — Кентърбърийският архиепископ? Нейната пионка? Назначен въпреки собствените си опасения, единственият „пребоядисал се“ духовник в църквата, докато

всичките ѝ останали епископи са хвърлени в тъмница или са в изгнание, защото знаят, че тя няма право да застане начело на църквата?

— Не знам подробности — каза той навъсено. — Но с добра воля може да бъде направено.

— Сигурно ще го направи тя, нали? — предизвика го Ейми. — Двайсет и шест годишна жена, заслепена от собствената си похот, пожелала съпруга на друга жена и постановяваща, че нейното желание е Божия воля. Тя ще знае, че Бог иска този мъж да бъде свободен. — Тя си пое рязко дъх и нададе див, звънлив смях. — Това са глупости, съпруге. Ще станете за посмешище. Това е грях срещу Бога, грях срещу човека, и оскърбление към мен.

— Не е оскърбление. Ако баща ти беше жив...

Това беше най-лошото, което можеше да каже. Семейната гордост на Ейми избликна:

— Осмеляваш се да изричаш името му пред мен! Баща ми щеше да те нашиба с камшик дори само задето си помисляш подобно нещо. Щеше да те убие, задето ми казваш подобно нещо.

— Нямаше и с пръст да ме докосне! — заяви Робърт. — Нямаше да посмее.

— Той каза, че си надут самохвалко и че струвам колкото десет такива като теб — изсъска му тя. — И беше прав. Ти си надут самохвалко, а аз струвам колкото десетима като теб. И миналата нощ наистина каза, че ме обичаш: ти си лъжец.

Почти не я виждаше заради мъглата, която се надигна пред очите му заедно със заслепяващия гняв. Напрегнатият му глас излизаше накъсано, сякаш изтръгван насила от него:

— Ейми, никой мъж на света, оскърбил ме така, както го стори ти, не би оживял.

— Съпруге, кълна ти се, че хиляди ще те нарекат с по-лоши думи. Ще те наричат неин слуга, нейна играчка, дребен жребец от долно потекло, когото тя язди просто от похот.

— Ще ме нарекат крал на Англия! — изкрещя той.

Тя рязко се извъртя и го улови за яката на ленената риза, която му беше закърпила така внимателно, и в яростта си го разтърси.

— Никога! Ще трябва да ме убиеш, преди тя да може да те има.

Той отскубна ръцете ѝ от врата си и грубо я отхвърли от себе си, обратно на стола.

— Ейми, никога няма да ти простя за това, ще ме превърнеш от свой съпруг и любим в твой враг.

Тя вдигна поглед към него, събра слюнка в устата си и го заплю. Изведнъж, заслепен от ярост, той се втурна към нея, но тя вдигна в миг малкото си краче и го ритна, принуждавайки го да отстъпи назад.

— Знам това! — изкрещя му тя. — Какъв си глупак! Но какво значение има омразата ти, какво променя, когато лягаш като някаква свиня с нея, а после лягаш с мен, и казваш: „Обичам те“ и на двете ни?

— Никога не съм го казвал! — изкрещя той, напълно извън себе си от гняв.

Зад него, лейди Робсарт отвори широко вратата и застана мълчаливо, загледана в двамата.

— Вървете си! — изкрещя Ейми.

— Не, влезте — каза Робърт бързо, като се извърна от Ейми, попи слюнката по ризата си и дръпна яката си, която тя беше извила. — За бога, влезте. Лейди Робсарт, Ейми е разстроена, помогнете ѝ да се прибере в стаята си. Аз ще преспя в стаята за гости и ще си тръгна утре на разсъмване.

— Не! — изпищя Ейми. — Ще дойдеш при мен, Робърт. Знаеш, че ще го сториш. Твоята похот, твоята мръсна похот, ще те събуди, и ти ще ме пожелаеш отново, и ще кажеш: „Обичам те. Обичам те“. Лъжец такъв. Проклет, проклет лъжец.

— Отведете я, за бога, преди да я убия — каза той на лейди Робсарт, шмугна се покрай нея и излезе от стаята, избягвайки ръцете на Ейми с извити пръсти, които посягаха да го сграбчат.

— Ще дойдеш при мен, или ще те убия — изпищя тя.

Робърт хукна нагоре по тесните дървени стълби, и се махна от съпругата си, преди тя да може да посрами и двама им с още постъпки или думи.

На сутринта Ейми беше твърде зле, за да го види. Лейди Робсарт, с глас, студен като лед, разказа за нощ, изпълнена с истеричен плач, и му каза, че Ейми станала в ранните часове на утринта, паднала на

колене и се молела на Бог да я освободи от страданието, каквото представлявал животът ѝ.

Свитата на Робърт чакаше отвън.

— Предполагам, ще узнаете за какво е всичко това — каза той кратко.

— Да — отвърна лейди Робсарт. — Предполагам.

— Разчитам на дискретността ви — каза той. — Кралицата ще бъде изключително оскърбена от каквито и да било клюки.

Очите ѝ се стрелнаха към лицето му.

— Тогава не бива да дава на сплетниците такъв богат материал — каза тя рязко.

— Ейми трябва да прояви разум — каза той. — Трябва да се съгласи на развод. Не искам да я принуждавам. Не искам да я изпращам против волята ѝ в манастир извън страната. Искам честно споразумение и добро уреждане на нещата за нея. Но тя трябва да се съгласи.

Видя потреса, изписал се на лицето ѝ при неговата искреност.

— Ще си струва труда — каза той с копrienен глас. — Ще остана ваш приятел, ако склоните да я посъветвате кое е в неин най-добър интерес. Говорих с вашия зет, Джон Апълърд, и той е съгласен с мен.

— Джон е съгласен? Зет ми смята, че тя би трябвало да ви даде развод?

— На същото мнение е и синът ви Артър.

Лейди Робсарт бе принудена да замълчи пред това доказателство за еднородието на мъжете.

— Не мога да кажа кое ще бъде в неин най-добър интерес в такъв случай — каза тя в слаб опит за съпротива.

— Точно това, което казах — заяви Робърт. — Точно което казваме ние, мъжете. Тя или ще се съгласи на развод с добро уреждане на нещата, или във всеки случай ще бъде разведена и изпратена извън страната, в манастир, без обезщетение. Тя няма друг избор.

— Не знам как баща ѝ щеше да възприеме това. Тя плаче и си пожелава да умре.

— Съжалявам за това, но това няма да са първите пролети сълзи; нито, предполагам, последните — каза той мрачно и излезе през вратата, без да каже и дума повече.

Робърт Дъдли пристигна в покоите на кралицата в Уестминстър по време на импровизиран рецитал на току-що съчинената от някакъв мъж песен, и трябваше да стои безучастно отстрани, усмихвайки се любезно, докато мадригалът — с много тананикания от рода на „тра-ла-ла“ — свърши. Сър Уилям Сесил, който го наблюдаваше тихо от един ъгъл, беше развеселен от намръщеното изражение върху лицето на по-младия мъж, а после — изненадан, че дори когато се поклони на кралицата, изражението му не се разведри ни най-малко.

„Какво ли правят пък сега, та той изглежда толкова кисел, а тя — така загрижена за него?“ — Сесил почувства как сърцето му се свива от притеснение. „Какво ли планират сега?“

Веднага щом песента свърши, Елизабет подкани с кимване Робърт да влязат в една прозоречна ниша и двамата отстъпиха настрани, където наострилите слух придворни не можеха да ги чуят.

— Какво каза тя? — запита Елизабет, без нито дума за поздрав. — Съгласи ли се?

— Напълно обезумя — каза той простичко. — Каза, че по-скоро ще предпочете да умре, отколкото да се съгласи на развод. Оставих я, след като през нощта се бе поболяла от плач, молейки се да умре.

Ръката ѝ се стрелна към бузата му: тя се спря, преди да го прегърне пред целия двор.

— О, бедният ми Робин.

— Заплю ме в лицето — каза той, и лицето му потъмня при спомена. — Посегна да ме ритне. Само дето не се сбихме.

— Не! — Въпреки сериозността на положението им, Елизабет не можа да не се развесели при мисълта как лейди Дъдли се бие като рибарска съпруга. — Полудяла ли е?

— По-лошо — каза той кратко. Хвърли поглед наоколо, за да се увери, че никой не може да ги чуе. — Изпълнена е с предателски и еретични мисли. Ревността ѝ към теб я е докарала до най-крайни идеи. Бог знае какво ще каже или направи.

— Значи ще трябва да я отпратим — каза Елизабет простичко.

Робърт сведе глава.

— Любов моя, това ще предизвика такъв скандал, че се съмнявам дали можем да го направим веднага. Не можеш да поемеш

този риск. Тя ще се бори с мен, ще вдигне буря срещу мен, а аз имам много врагове, които ще я подкрепят.

Тя го погледна прямо: цялата страст на подновената им любов бе ясно изписана върху порумениялото ѝ лице.

— Робърт, не мога да живея без теб. Не мога да управлявам Англия, без ти да си до мен. Точно сега лорд Грей влиза с моята армия в Шотландия, а английският флот, Бог да му е на помощ, се опитва да попречи на три пъти по-многобройни френски кораби да стигнат до замъка Лийт, където се е укрепила онази коварна жена. Аз се движа по ръба на острието, Робърт. Ейми е предателка, задето влошава още повече положението ми. Би трябвало просто да я арестуваме за измяна, да я затворим в Тауър, и можем да забравим за нея.

— Забрави я сега — каза той бързо: първото му желание беше да успокои разтревожената млада жена, която обичаше. — Забрави я. Ще остана в двора с теб. Ще бъда до теб нощ и ден. Ще бъдем съпруг и съпруга във всяко отношение, освен по име, а след като спечелим в Шотландия, когато страната е в безопасност и в нея цари мир, ще се справим с Ейми и ще се оженим.

Тя кимна.

— Нали няма да я видиш отново?

В ума му внезапно изникна неканен спомен за ръката на Ейми, която го милваше, и как тя сънено се протягаше под него; за това как ръката ѝ бе галила гърба му и за собствените му прошепнати думи в тъмнината, които може би бяха: „О, обичам те“, изречени от желание, а не от чиста пресметливост.

— Няма да я видя — увери я той. — Аз съм твой, Елизабет, от сърце и душа.

Елизабет се усмихна, а Дъдли се опита да ѝ се усмихне успокоително в отговор, но за миг това, което видя, беше съненото, изпълнено със страст лице на Ейми.

— Тя е глупачка — каза рязко Елизабет. — Трябваше да види мащехата ми Ана Клев, когато баща ми ѝ поиска развод. Първата ѝ мисъл беше да изпълни искането му, а втората — да получи разумно обезщетение за себе си. Ейми е глупачка, и при това — злобна глупачка — щом се опитва да застане на пътя ни. И е два пъти глупачка, щом не е поискала от теб изгодно споразумение.

— Да — съгласи се той, мислейки си, че Ана Клев не се бе омъжила по любов, и не бе копняла за съпруга си всяка нощ в продължение на единайсет години, нито беше лежала в обятията му, любейки се страстно с него в нощта, преди той да я помоли да го освободи.

Дворът чакаше вести за чичото на кралицата, Томас Хауърд, който беше отпратен заради удобството на влюбените, но сега беше ключова фигура на несигурната граница. Той трябваше да проведе преговори и да подпише съюз с шотландските лордове в главната си квартира в Нюкасъл, но те чакаха ли, чакаха, а не получаваха никакви вести от него.

— Какво го задържа толкова дълго? — обърна се настоятелно Елизабет към Сесил. — Нима ще се опита да ме изиграе? Може би заради сър Робърт?

— Никога — уверено отхвърли предположението ѝ Сесил. — Тези неща отнемат време.

— Нямаме време — процеди тя. — Благодарение на вас се втурнахме прибързано във война и не сме подготвени.

Предполагаше се, че английската армия, водена от лорд Грей, трябва да се събере в Нюкасъл до януари, и да е влязла в Шотландия до края на месеца. Но януари беше дошъл и отминал, а армията не се бе и помръднала от казармите си.

— Защо му отнема толкова време? — настоя Елизабет пред Сесил. — Не му ли казахте, че трябва да потегли веднага към Единбург?

— Да — каза Сесил. — Той знае какво трябва да прави.

— Тогава защо не го прави? — изкрещя тя в безсилния си гняв. — Защо никой не настъпва; или, ако не могат, защо не отстъпват? Защо трябва да чакаме безкрайно, и да чувам единствено оправдания?

Тя търкаше ноктите си, като избутваше кожичките назад от ноктите в нервна пародия на всекидневния си маникюр. Сесил възпря порива си да хване ръцете ѝ.

— Новините ще пристигнат — каза той уверено. — Трябва да бъдем търпеливи. Те имат заповед да не отстъпват.



— Трябва да обявим приятелското си отношение към французите — реши тя.

Сесил хвърли поглед към Дъдли.

— Ние сме във война с французите — напомни й той.

— Трябва да напишем изявление, че ако техните войници си отидат у дома, няма да имаме причини за спор с Франция — каза Елизабет: пръстите й се движеха трескаво. — Тогава те ще знаят, че сме готови за мир, дори и на този последен етап.

Дъдли пристъпи напред.

— Е то това е отлична идея — каза той успокоително. — Напишете го. Никой не може да изложи аргумент така убедително като вас.

„Аргумент, в който неподправено си противоречи сама“, помисли си Сесил, и от усмивката, която Дъдли бързо му хвърли, видя, че Дъдли също го знаеше.

— Кога имам време да пиша? — настоя Елизабет. — Толкова съм нервна, че не мога дори да мисля.

— Следобед — каза й Дъдли успокоително. — Никой не умее да пише като вас.

„Той я успокоява така, сякаш е някоя от неговите кобилки, докарани от Северна Африка“, помисли си удивено Сесил. „Успява да се справи с нея по начин, по който никой друг не може“.

— Вие ще го съчините, а аз ще го напиша под ваша диктовка — каза Робърт. — Ще бъда ваш писар. И ще го обнародваме, така че всички да знаят, че не вие сте предизвикали войната. Ако се стигне до война, те ще знаят, че вашите намерения винаги са били мирни. Ще покажете, че всичко е по вина на французите.

— Да — каза тя, окуражена. — И може би така ще избегнем войната.

— Може би — увериха я мъжете.

Единствената добра новина, която пристигна през март, беше, че френските приготовления за война са осуетени от бунт на френските протестанти срещу френската кралска фамилия.

— Това изобщо не ни помага — предрече нещастно Елизабет. — Сега Филип Испански ще се обърне срещу всички протестанти, ще

изпадне в ужас, че бунтът ще се разпространи, и ще откаже да бъде мой приятел.

Но Филип беше твърде хитър, за да направи каквото и да е, което би помогнало на французите в Европа. Вместо това предложи да посредничи между французите и англичаните, и сеньор Де Глахон пристигна с голяма показност, за да се срещне с Елизабет през април.

— Кажете му, че съм болна — прошепна тя на Сесил, като измерваше изпитателно с поглед влиятелния испански дипломат през една пролука във вратата, водеща от личните ѝ покои към залата за аудиенции. — За известно време му отказвайте достъп до мен. Не мога да понеса да го виждам, наистина не мога, а ръцете ми кървят.

Сесил успя да забави испанския дон в продължение на няколко дни, докато от Шотландия пристигна вестта, че лорд Грей най-сетне бе пресякъл границата с английската армия. Войниците на Англия настъпваха на шотландска земя. Вече не можеше да се отрече: двете страни най-сетне бяха във война.

Ноктите на Елизабет бяха безупречно оформени, но устните — нахапани и възпалени, когато тя най-сетне прие испанския посланик.

— Те ще ни принудят да сключим мир — прошепна тя на Сесил след срещата. — Той почти ме заплаши. Предупреди ме, че ако не можем да се помирим с французите, Филип Испански ще изпрати армиите си и със сила ще ни наложи мир.

Сесил изглеждаше потресен.

— Как е могъл да направи подобно нещо? Този спор не го засяга.

— Той разполага с нужната власт — каза тя гневно. — Вие сте виновен, че го насърчихте да даде подкрепата си. Сега той смята, че това е негова работа, смята, че има право да влезе в Шотландия. А ако и Франция, и Испания имат армии в Шотландия, какво ще стане с нас? Който спечели, ще окупира Шотландия завинаги, и скоро ще насочи поглед към границата и ще поиска да дойде на юг. Сега сме оставени на милостта както на Франция, така и на Испания: как можахте да направите това?

— Е, намерението ми не беше такова — каза той иронично. — Филип смята ли, че може да наложи мир както на Франция, така и на нас?

— Ако успее да ги принуди да се съгласят, тогава това може да се окаже нашият изход — каза Елизабет, с малко повече надежда в гласа.

— Той ми обеща, че ако сключим примирие с него, ще си получим обратно Кале.

— Той лъже — каза Сесил протичко. — Ако искате Кале, ще трябва да се борите за него. Ако искате да попречите на французите да влязат в Шотландия, ще трябва да се сражавате с тях. Трябва да попречим на испанците да влязат там. Трябва да се изправим срещу двете най-велики страни в християнския свят и да защитим суверенитета си. Трябва да бъдете смела, Елизабет.

Той винаги я наричаше с титлата й. Това, че тя не го укори, показваше колко силно бе изплашена.

— Спирит, не съм смела. Толкова се страхувам — прошепна тя.

— Всички се страхуват — увери я той. — Вие, аз, вероятно дори господин Де Глахон. Не мислите ли, че Мари дьо Гиз, която лежи болна в замъка Лийт, също се страхува? Не мислите ли, че французите се страхуват, след като протестантите се надигат на бунт срещу тях в сърцето на самата Франция? Не мислите ли, че Мери, кралицата на шотландците, се страхува, като вижда как бесят стотици френски бунтовници пред очите й?

— Никой не е така сам, както аз! — нахвърли му се Елизабет. — Никой освен мен не се изправя пред двама врагове на прага си! Само на мен ми се налага да се изправя срещу Филип и да посрещна французите без съпруг, без баща, и без никаква помощ!

— Да — съгласи се той съчувствено. — Наистина имате да играете самотна и трудна роля. Но трябва да я изиграете. Трябва да се преструвате, че изпитвате увереност, дори когато се страхувате, дори когато се чувствате най-самотна.

— Готов сте да ме превърнете в един от актьорите в новата труппа на сър Робърт — каза тя.

— Бих предпочел да ви видя като един от актьорите на Англия — отвърна той. — Бих предпочел да ви видя да изпълнявате ролята на велика кралица. — „И по-скоро бих умрял, отколкото да поверя на Дъдли написването на тази роля.“, добави той мислено.

Пролетта дойде в Станфийлд Хол, и Лизи Одингсел пристигна, за да придружи Ейми по време на пътуването й, но от сър Робърт не идваше вест къде трябва да отиде съпругата му през този сезон.

— Да му пиша ли? — обърна се Лизи Одингсел към Ейми.

Ейми лежеше на един диван: с бледа като хартия кожа, с помътнял поглед, слаба като изоставено дете. Тя поклати глава, сякаш говоренето ѝ костваше твърде голямо усилие.

— За него вече няма значение къде съм.

— Въпросът е там, че по това време миналата година отидохме в Бъри Сейнт Едмъндс, а после — в Камбъруел — отбеляза Лизи.

Ейми сви слабите си рамене:

— Изглежда, че тази година няма да бъде така.

— Не можеш да стоиш тук през цялата година.

— Защо не? Живях тук в моминските си години.

— Не е подobaващо — каза Лизи. — Ти си негова съпруга, а това е малък дом, тук няма весела компания, добра храна, музика или танци, няма хора, с които да общуваш. Не можеш да живееш като фермерска съпруга, когато си съпруга на един от най-изтъкнатите мъже в страната. Хората ще говорят.

Ейми се надигна на лакът.

— Мили боже, знаеш така добре, както и аз, че хората говорят далеч по-лоши неща от това, че не предлагам добра трапеза.

— Сега говорят само за войната срещу французите в Шотландия — излъга Лизи.

Ейми поклати глава, облегна се назад и затвори очи.

— Не съм глуха — отбеляза тя. — Казват, че съпругът ми и кралицата ще се оженят, преди да изтече една година.

— И какво ще правиш? — осведоми се внимателно Лизи. — Ако той настоява? Ако те напусне? Съжалявам, Ейми, но е редно да помислиш от какво ще имаш нужда. Ти си млада жена, и...

— Той не може да ме зарече — каза Ейми тихо. — Аз съм негова съпруга. Ще бъде негова съпруга до деня на смъртта си. Не мога да го избегна. Бог ни свърза, само Бог може да ни раздели. Той може да ме отпрати, може дори да се ожени за нея, но в такъв случай е двуженец, а тя — блудница в очите на всички. Не мога да направя нищо, освен да бъда негова съпруга до смъртта си.

— Ейми — промълви Лизи. — Със сигурност...

— Дай боже смъртта ми да дойде скоро и да освободи всички ни от тези страдания — каза Ейми с едва доловимия си глас. — Защото за мен това е по-лошо от смъртта. Да знам, че той ме е обичал и се е

отвърнал от мен, да знам, че иска да съм далече, да не го видя никога повече. Да знам, всяка сутрин, когато се събуждам, всяка нощ, когато заспивам, че той е с нея, че избира да бъде с нея, вместо да бъде с мен. Това ме разяжда като язва, Лизи. Струва ми се, че мога да умра от това. Тази печал е като смърт. Бих предпочела смъртта.

— Трябва да се примириш — каза Лизи Одингсел, без да вярва твърде в тази панацея.

— Примирих се с разбитото сърце — каза Ейми. — Примирих се с това, че ще имам живот, изпълнен със самота. Никой не може да иска повече от мен.

Лизи се изправи и обърна един пън върху огъня. Коминът пушеше и стаята вечно беше изпълнена с лека мъгла, която щипеше очите. Лизи въздъхна при мисълта за това колко неудобна бе фермата, и за твърдата увереност на покойния сър Джон, че онова, което той беше създал, е достатъчно добро за всички останали.

— Ще пиша на брат си — каза тя твърдо. — Те винаги се радват да те видят. Можем поне да отидем в Денчуърт.

„Дворецът Уестминстър,

14 март 1560

Уилям Сесил, до командира на кралската гвардия

Сър,

1. Беше доведено до знанието ми, че французите са замислили заговор срещу живота на кралицата и на благородния господин сър Робърт Дъдли. Уведомен съм, че заговорниците са решени единият или другият да бъде убит, като вярват, не това ще им даде предимство във войната в Шотландия.

2. С настоящото ви уведомявам за тази нова заплаха и ви нареждам да удвоите броя на стражите на кралицата и да им заповядате да бъдат нащрек по всяко време.

Бъдете нащрек също за всеки, който заговаря или следва благородния сър Робърт, и за всеки, който се навърта около покоите му или конюшните.

Бог да пази кралицата.“

Сър Франсис Нолис и сър Никълъс Бейкън отидоха Да намерят Уилям Сесил.

— За бога, нямат ли край тези заплахи?

— Очевидно не — каза Сесил тихо.

Сър Робърт Дъдли дойде при тях.

— Какво има?

— Още смъртни заплахи срещу кралицата — каза му сър Франсис. — И срещу вас.

— Мен?

— Този път от французите.

— Защо французите ще искат да ме убият? — попита Дъдли, потресен.

— Смятат, че кралицата ще се разстрои от смъртта ви — каза тактично сър Никълъс Бейкън, когато никой друг не отговори.

Сър Робърт се извърна бързо и раздражено.

— Нима няма да направим нищо, докато нейно величество е заплашвана от всички страни? Когато французите я заплашват, когато сам папата я заплашва? Когато англичани заговорничат срещу нея? Не можем ли да се изправим срещу този терор и да го унищожим?

— Естеството на терора се състои в това, че не се знае напълно какво представлява или какво може да предизвика — отбеляза Сесил. — Можем да я предпазим, но само до някакъв момент. Освен ако не я заключим в стая с желязна врата, не можем да я предпазим от опасност. Назначил съм човек, който опитва всичката ѝ храна. Поставил съм пазачи на всяка врата, под всеки прозорец. Никой не влиза в двора, без някой да гарантира за него, и въпреки това през ден научавам за нов заговор, за нов план за убийство срещу нея.

— Дали на французите би им се понаравило, ако убием младата кралица Мери? — запита сър Робърт.

Уилям Сесил се спогледа с другия по-опитен мъж, сър Франсис.

— Не можем да се доберем до нея — призна той. — Възложих на Трокмортън да огледа френския двор, когато беше в Париж. Не може да се направи, без да разберат, че сме били ние.

— И това ли е единственото ви възражение? — наежи се Робърт.

— Да — каза Сесил с копrienен гласец. — На теория нямам възражения срещу платеното убийство като държавнически акт. То може да спаси живота на много хора и да бъде гаранция за сигурността на други.

— Аз съм напълно и изцяло против това — каза Дъдли възмутено. — То е забранено от Бог, и противоречи на създадената от човека справедливост.

— Да, но този, когото искат да убият, сте вие, така че е нормално да разсъждавате така — каза сър Никълъс без особено съчувствие. — Волът рядко споделя възгледите на касапина, а вие... вие сте осъден, приятелю.

Ейми и Лизи Одингсел, съпроводени от Томас Блаунт, с яздещи пред и зад тях мъже в ливреята на рода Дъдли, пристигнаха мълчаливо пред къщата на семейство Хайд. Децата, които следяха за пристигането им, както обикновено, затичаха по алеята към тях, а след това се поколебаха, когато леля им ги поздрави само с печална усмивка, а любимата им гостенка, хубавата лейди Дъдли, сякаш изобщо не ги забеляза.

Алис Хайд, излязла забързано навън да поздрави зълва си и знатната си приятелка за миг изпита чувството, че върху къщата им бе паднала сянка, и неволно потръпна леко, сякаш априлското слънце изведнъж беше станало леденостудено.

— Сестро! Лейди Дъдли, с голяма радост ви приветствам с добре дошли.

И двете жени обърнаха към нея лица, пребледнели от изтощение.

— О, Лизи! — възкликна Алис, потресена от умората, изписана на лицето ѝ, а после отиде да помогне на зълва си Да слезе от седлото, докато съпругът ѝ излизаше и помагаше на лейди Дъдли да слезе от коня си.

— Може ли да отида в стаята си? — прошепна Ейми на Уилям Хайд.

— Разбира се — каза той вежливо. — Аз лично ще ви заведа, и ще ви запаля огън. Ще изпиете ли чаша бренди, за да ви затопли и да придаде отново малко розовина на тези хубави страни?

Помисли си, че тя го гледа, сякаш говореше с нея на чужд език.

— Не съм болна — каза тя рязко. — Който и да ви е казал, че съм болна, лъже.

— Така ли? Радвам се да го чуя. Изглеждате малко уморена от пътуването си, това е всичко — каза той успокоително, като я въведе в коридора, а после — нагоре по стълбите до най-хубавата спалня за гости. — А да очакваме ли сър Робърт тук тази пролет?

Ейми спря за миг при вратата на стаята си.

— Не — каза тя много тихо. — Не очаквам да видя съпруга си през този сезон. Изобщо не го очаквам.

— О — каза Уилям Хайд, без да разбира нищо.

Тогава тя се обърна и протегна към него двете си ръце.

— Но той е мой съпруг — каза, почти умолително. — Това няма да се промени никога.

Объркан, той заразтрива студените ѝ ръце.

— Разбира се, че е — каза ѝ успокоително, като си помисли, че тя говори наслуки, като луда. — И при това — много добър съпруг, сигурен съм.

По някакъв начин беше казал каквото трябва. Сладката усмивка на обичаното момиче Ейми внезапно освети мрачното лице на изоставената съпруга Ейми.

— Да, такъв е — каза тя. — Толкова се радвам, че ти също виждаш това, скъпи Уилям. Той ми е добър съпруг и затова трябва скоро да се прибере вкъщи при мен.

— Мили боже, какво са ѝ сторили? — запита Уилям Хайд сестра си, Лизи Одингсел, когато тримата бяха насядали около масата за вечеря, след като покривките бяха прибрани, а вратата — старателно затворена, за да не ги виждат и чуват любопитните слуги. — Тя изглежда полумъртва.

— Стана така, както ти предрече — каза кратко Лизи. — Точно както каза, когато ти беше толкова весело да мислиш какво ще се случи, ако твоят господар се ожени за кралицата. Той направи това, което ти смяташе, че може да направи. Той я отхвърли и ще се ожени за кралицата. Каза ѝ го в лицето.

Уилям Хайд посрещна тази вест с продължително, приглушено подсвиркване. Алис беше напълно онемяла.



— И кралицата е предложила това? Смята, че може да накара Камарата на лордовете и Камарата на общините на Англия да прокарат такъв указ?

Лизи сви рамене.

— Той говори така, сякаш единственото препятствие на пътя им е липсата на съгласие от страна на Ейми. Говори така, сякаш той и кралицата са постигнали пълно съгласие и избират имена за първородното си дете.

— Той ще бъде консорт. Тя може дори да му даде кралска титла — заразмишлява Уилям Хайд. — И той няма да забрави услугите, които сме му правили, и добротата, която сме показали към него.

— А тя? — попита ожесточено Лизи, като кимна с глава към стаята над тях. — Когато той бъде коронован и ние се озовем в Уестминстърското абатство, надавайки приветствени възгласи? Къде мислиш, че ще бъде тя тогава?

Уилям Хайд поклати глава:

— Може би ще живее тихо в провинцията? В старата къща на баща си? В къщата на стария Симпсън, за която си мечтаеше тук?

— Това ще я убие — предрече Алис. — Тя никога няма да преживее загубата му.

— Така мисля и аз — каза Лизи. — А най-лошото от всичко е, че според мен в сърцето си той знае това. И съм сигурна, че тази кралица — дяволица също го знае.

— Тихо! — каза настойчиво Уилям. — Дори зад затворени врати, Лизи!

— През целия си живот Ейми е била измъчвана от неговата амбиция — изсъска Лизи. — Цял живот го е обичала и чакала, по цели дълги, безсънни нощи се е молила за неговата безопасност. А сега, в мига, когато постига своето благополучие, той ѝ казва, че ще я захвърли, че обича друга жена, и че тази друга жена има такава власт, че може да хвърли една венчана в истински законен брак съпруга на кучетата. Как мислиш, докъде ще я доведе това? Видя я. Не прилича ли на жена, която върви към гроба?

— Болна ли е? — попита Уилям Хайд, практичен и разсъдлив мъж. — Наистина ли има този израстък в гърдите, за който всички твърдят, че я убива?

— Поболяла се е до смърт от сърдечна мъка — каза Лизи. — Това е цялата болка в гърдите ѝ. И той може и да не разбира това, но съм убедена, че кралицата го разбира. Тя знае, че ако си играе на котка и мишка с Ейми Дъдли достатъчно дълго, здравето ѝ просто ще рухне, тя ще бъде прикована към леглото и ще умре. Ако първо не се самоубие.

— Никога! Това е смъртен грях! — възкликна Алис.

— Англия се превърна в греховна страна — каза Лизи мрачно. — Кое е по-лошо? Жена, която се хвърля с главата напред по стълбите, или кралица, която приема в леглото си женен мъж и двамата обричат върната съпруга на смърт?

Сесил писа шифровано на стария си приятел Томас Грешам в Антверпен.

„1. Получих бележката ти за испанските военни кораби: вероятно се въоръжават, за да нахлуят в Шотландия. Голямата численост, която отбелязваш, сигурно сочи, че се готвят да нахлуят и в Англия.

2. Те смятат да нахлуят в Шотландия под претекст, че искат да наложат мир. Предполагам, че сега осъществяват този план на практика.

3. Когато получиш това, моля, уведоми доверениците, клиентите и приятелите си, че испанците всеки момент могат да нахлуят в Шотландия, че това ще ги въвлече във война с французите, с шотландците и със самите нас, и ги предупреди най-недвусмислено, че цялата английска търговия ще напусне Антверпен в полза на Франция. Пазарът на платове ще напусне завинаги Испанска Нидерландия, и загубата ще бъде неизчислима.

4. Ако можеш да създадеш пълна паника в областта на търговията и сред хората, от които тя зависи с тази новина, ще ти бъде много задължен. Ако бедните хора си набият в главите, че ще умрат от глад поради прекъсването на търговията с Англия, и се разбунтуват срещу испанските

си господари, ще бъде още по-добре. Ако испанците могат да бъдат убедени, че са изправени пред всеобщ бунт, това наистина ще ни бъде от голяма полза.“

Сесил не подписа писмото, нито го подпечата с герба си. Той рядко оставяше името си под каквото и да било.

Десет дни по-късно Сесил влезе в личния кабинет на кралицата наперено, подобен на дългокрак, тържествуващ гарван, и положи на писалището пред нея едно писмо. Други книжа нямаше, тя беше толкова нервна и разтревожена заради Шотландия, че не се занимаваше с други дела. Само Робърт Дъдли можеше да я отклони от ужасеното следене на хода на войната, единствен той можеше да я утеши.

— Какво е това? — попита тя.

— Доклад от един мой приятел в Антверпен, че в града е имало паника — каза Сесил със сдържано задоволство. — Почтените търговци и прекупвачи напускат със стотици, бедняците барикадират улиците и опожаряват бедняшките квартали. Испанските власти са били принудени да издадат прокламация до гражданите и търговците, че няма да има поход до Шотландия или срещу Англия. Валутата се е обезценила, хората са напускали града. Настъпила пълна паника. Опасявали се, че ще започне бунт, който ще се разгори до гражданска война. Властите трябвало да дадат дума, че корабите в пристанището не са се отправили към нашите брегове. Испанците са били принудени да уверят търговците от Испанска Нидерландия, че няма да се намесят в Шотландия против нас, че ще останат наш приятел и съюзник, каквото и да се случи в Шотландия. Рискът за търговския им интерес бил твърде голям. Обявиха публично съюза си с нас, и че няма да предприемат инвазия.

Руменината нахлу в бузите й.

— О, Спирит! В безопасност сме!

— Необходимостта да се изправим срещу французите си остава — предупреди я той. — Но не е нужно да се опасяваме, че по същото време испанците ще тръгнат срещу нас.

— И не е нужно да се омъжвам за ерцхерцога! — Елизабет се разсмя весело.

Сесил се сепна.

— Макар че все още се надявам да го направя — поправи се тя припряно. — Аз дадох честната си дума, Сесил.

Той кимна, знаейки, че тя лъже.

— В такъв случай да пиша ли на лорд Грей да превземе веднага замъка Лийт?

Поне този път я бе обзела увереност.

— Да! — извика тя. — Най-после нещо върви добре за нас. Кажете му да го обсади и да го спечели за нас веднага!

Ведрото, уверено настроение на Елизабет не продължи дълго. Нападението над замъка Лийт през май се провали безславно. Обсадните стълби се оказаха твърде къси и повече от две хиляди мъже загинаха, дращейки с нокти по стените на замъка, без да могат да се качат или слязат, падайки ранени в кръвта и тинята отдолу.

Ужасът от раните, болестите и смъртта на нейните войници измъчваше Елизабет толкова, колкото и унижението да се провали пред самите прозорци на Мари дьо Гиз. Някои казваха, че коравосърдечната францужойка гледала през прозореца и се смееела, като виждала англичаните, набучени на копия на върха на обсадните стълби, падащи като простреляни гълъби.

— Те трябва да се върнат у дома! — нареждаше Елизабет. — Умират, давейки се в калта пред вратата ѝ. Тя е вещица, тя призова дъжд върху тях.

— Не могат да се върнат у дома — каза ѝ Сесил.

Ноктите ѝ блестяха от ожесточеното лъскане, кожичките бяха избутани назад, зачервени и възпалени.

— Те трябва да се приберат у дома, обречени сме да изгубим Шотландия — каза тя. — Как е могло стълбите да бъдат прекалено къси? Грей трябва да бъде предаден на военен съд. Норфолк трябва да бъде отзован. Собственият ми чичо, а при това — предател и глупак! Две хиляди мъже загинали под стените на Лийт! Ще ме нарекат убийца, задето изпратих добри мъже на смърт заради такова безумие.

— Войната винаги означава смърт — каза Сесил рязко. — Знаехме това, преди да започнем.

Той се възпря. Това пламенно, боязливо момиче никога не беше виждало бойно поле, никога не беше вървяло покрай ранени войници, стенещи за вода. Една жена не можеше да знае какво понасяха мъжете, не можеше да управлява така, както би управлявал един крал. Една жена никога не можеше да усвои решителността на мъж, създаден по Божие подобие.

— Трябва да усвоите смелостта на крал — каза ѝ той твърдо. — Сега повече от всякога. Знаем, боите се, че се проваляме, но често войната се печели от тази страна, която притежава най-голяма увереност. Именно когато сте най-изплашена, трябва да си давате вид на най-смела. Казвайте каквото ви дойде на ума, вирнете брадичка и заявете, че притежавате смелостта на мъж. Вашата сестра можа да го направи, видях я как обръща в миг на своя страна цял Лондон. Вие също можете да го направите.

Елизабет пламна от гняв.

— Не изричайте името ѝ пред мен! Тя имаше съпруг, който да управлява вместо нея.

— Тогава нямаше — възрази ѝ той. — Когато се изправи пред бунтовниците на Уайът, щом те настъпиха право към Лондон и се разположиха на лагер в Ламбет. Тогава тя беше сама жена, наричаше себе си „Кралицата дева“, а войниците от опълчението на Лондон се кълнях, че са готови да пожертват живота си за нея.

— Е, аз не мога да го направя. — Тя кършеше ръце. — Не мога да намеря нужната смелост. Не мога да казвам такива неща и да карам хората да ми повярват.

Сесил взе ръцете ѝ и ги стисна здраво.

— Трябва — каза той. — Сега трябва да продължим напред, защото не можем да се върнем назад.

Тя го погледна съкрушено.

— Какво трябва да правим? Какво можем да направим сега? Със сигурност всичко свърши?

— Съберете още войски, подновете обсадата — каза той.

— Сигурен ли сте?

— Бих заложил живота си на това.

Тя неохотно кимна.

— Значи имам вашето позволение да изпратя заповедите? —  
настоя той. — За още войници, за да обсадят отново Лийт?

— Много добре.

Тя промълви думите едва чуто, сякаш по принуда.

Само Робърт Дъдли можеше да утеши Елизабет. Излизаха на езда все по-рядко и по-рядко, тя беше прекалено изтощена от безсънните нощи, изпълнени с тревога. Денят плавно преминаваше в нощта в личните покои на кралицата, която крачеше из тях до четири сутринта, а после, в ранния следобед, потъваше в изтощена, изпълнена със сънища дрямка. Затваряха вратата на личния ѝ кабинет, в явно пренебрежение към ключките, и той седеше с нея до огъня в студените сиви следобеди. Тя сваляше тежката си, инкрустирана със скъпоценни камъни шапчица, разпускаше коси и полагаше глава в скута му, и той галеше дългите ѝ, бронзови къдрици, докато напрегнатото, нервно изражение се стопеше от лицето ѝ и тя понякога затваряше очи и заспиваше.

Кат Ашли седеше на пейката в прозоречната ниша в името на благоприличието, но държеше очите си приковани върху ръкоделието или четеше книга, и никога не хвърляше повече от един кратък поглед към влюбените, докато Робърт се грижеше за Елизабет нежно като майка. Кат знаеше, че Елизабет щеше скоро да рухне под това напрежение. Беше се грижила за Елизабет по време на дузина породени от нервно напрежение болести. Беше свикнала да оглежда тънките пръсти и китки на Елизабет за всякакви издайнически признаци на подуване, които щяха да подсказват, че някой от хроничните ѝ пристъпи на воднянка скоро ще я прикове към леглото. А Кат знаеше, както знаеха само най-близките приятели на Елизабет, че нищо не предизвикваше болестта ѝ по-бързо от страха.

Пред вратата, седнала в приемната, опитвайки се да си даде такъв вид, сякаш всичко беше наред, Катерина Нолис, която шиеше риза за съпруга си, остро си даваше сметка за празния трон и чакащите придворни, за шушуканията, че кралицата и сър Робърт стояли заключени заедно половин ден и излезли чак когато е станало време за вечеря. Катерина седеше с високо вдигната глава и безизразно лице, отказвайки да отговаря на хората, които питаха какво прави нейната

братовчедка кралицата насаме със сър Робърт, отказвайки да чуе промърморените коментари.

Мери Сидни, ужасена от мисълта докде амбицията може да отведе брат ѝ, но непоколебима в лоялността към семейството си, вечеряше с Катерина Нолис и се разхождаше с Кат Ашли, избягвайки всеки, който можеше да я разпитва какво си мисли, че прави Робърт Дъдли.

Частният съвет, лордовете, всички мъже, които не бяха на заплата при Дъдли, се кълнях, че някой скоро ще промуши със сабята си този човек, задето бе обезчестил кралицата и бе сторил така, че името ѝ се мърсеше с клюки във всяка кръчма в страната. Някои казваха, че Томас Хауърд, който отчаяно укрепяваше замъците по северната граница и се опитваше да убеди хората да се записват във войската, все пак е намерил време да изпрати платен убиец на юг, в двора, за да убие Дъдли и да приключи с него веднъж завинаги. Никой не можеше да отрече, че светът щеше да бъде по-добро място, ако Дъдли си отидеше. Той представляваше по-голяма заплаха за кралството, отколкото французите. Докато се заключваше с кралицата в собствените ѝ покои, независимо от това кой беше с тях и кой пазеше отвън пред вратата, той щеше да ѝ навлече гибел и позор.

Но никой не можеше да спре Дъдли. Когато бъдеше упрекат от някой, на когото се доверяваше, например от сър Франсис Нолис, той изтъкваше, че здравето на кралицата ще рухне под бремето на тревогата ѝ, ако той не я утешава. Напомняше на всички предани приятели, че кралицата е млада жена, съвсем сама на света. Тя нямаше нито баща, нито майка, нито настойник. Нямаше си никого, който да я обича и да се грижи за нея, освен него, нейния стар и верен приятел.

Към всички останали той просто отправяше безочливата усмивка на тъмните си очи и благодареше саркастично за загрижеността им за неговото добруване.

Летиша Нолис влезе полека в покоите на Сесил и седна на писалището му с цялото достойнство на сгодена жена.

— Да? — попита Сесил.

— Тя иска той да води мирни преговори с французите — отбеляза Летиша.

Сесил скри потреса си.

— Сигурна ли сте?

— Сигурна съм, че го е помолила. — Младата жена сви слабите си рамене. — Сигурна съм, че той е казал, че ще види какво може да направи. Не мога да кажа дали сега тя е на същото мнение. Това беше тази сутрин, а сега минава пладне. Кога ли изобщо тя остава на едно и също мнение за повече от два часа?

— При какви условия? — попита Сесил, пренебрегвайки дързостта на Летиша.

— Че французите могат да получат Шотландия, ако върнат Кале, и свалят герба на Елизабет от герба на шотландската кралица.

Сесил стисна здраво устни, за да се въздържи от коментар.

— Помислих си, че няма да ви хареса — усмихна се Летиша. — Цяла страна в замяна на един град. Понякога тя постъпва така, сякаш е напълно полудяла. Плачеше и се вкопчваше в него, и го молеше да спаси Англия заради нея.

„О, Господи, и то пред момиче като теб, което е готово да го каже на всеки“.

— И какво каза той?

— Каквото казва винаги: че тя не трябва да се бои, че той ще се погрижи за нея, че ще уреди всичко.

— Не е обещал нищо конкретно? Нищо на момента?

Тя се усмихна отново.

— Твърде умен е за това. Знае, че тя скоро ще размисли.

— Права бяхте да дойдете и да ми кажете — каза Сесил. Пъхна ръка в чекмеджето на писалището и, като преценяваше опипом, измъкна една от по-тежките кесии. — За рокля.

— Благодаря ви. Изключително скъпо е да бъде най-добре облечената жена в двора.

— Кралицата не ви ли дава старите си рокли? — попита той, обзет от моментно любопитство.

Летиша му отправи бляскава усмивка.

— Мислите ли, че би рискувала сравнение? — попита тя дяволито. — Когато не може да живее без Робърт Дъдли? Когато не може да понесе той дори да погледне друга жена? Ако бях на нейно място, не бих дала точно на момиче като мен някоя от старите си рокли. Не бих искала да бъде сравнявана, ако бях на нейно място.



Сесил, начело на своя обръч от шпиони, които събираха всякакви клюки за кралицата, слухове, според които половината англичани казвали, че тя вече е омъжена за Дъдли, а другата половина я смятали за обезчестена, събираше изричани шепнешком заплахи срещу двамата, както паяк събира нишките на мрежата си и простира дългите си крака по тяхното протежение, за да може да долови всяко потрепване. Той знаеше, че десетки мъже заплашваха Дъдли със смърт и се кълняха, че ще го прободат с нож, стотици, които казваха, че ще им помогнат, и хиляди, които бяха готови да видят как това се случва и да не си помръднат и пръста, за да го защитят.

„Дай боже някой да го направи, и то скоро, и да сложи край на това“, прошепна Сесил на себе си, докато наблюдаваше как Елизабет и Дъдли се хранят в покоите ѝ пред половината двор, но си шепнат, сякаш са съвсем сами: ръката на Дъдли бе върху крака на Елизабет под масата, очите ѝ — приковани в неговите.

Но дори Сесил съзнаваше, че Елизабет не можеше да управлява без Дъдли до себе си. На този етап в живота си — толкова млада и заобиколена от толкова много опасности — тя трябваше да има приятел. И макар Сесил да беше готов да бъде до нея денонощно, Елизабет искаше човек, на когото да може да се довери от сърце и душа. Само мъж, сляпо влюбен в нея, можеше да утоли нуждата на Елизабет от увереност, само мъж, открито изменящ на съпругата си във всеки миг от всеки ден, можеше да удовлетвори ненаситната суета на Елизабет.

— Сър Робърт.

Сесил се поклони на Дъдли, когато по-младият мъж слезе от подиума в края на вечерята.

— Само ще дам нареждания на музикантите, кралицата иска да чуе една мелодия, която съчиних за нея — каза сър Робърт небрежно, като не желаше да спре за миг.

— Тогава няма да ви задържам — каза Сесил. — Кралицата разговаря ли с вас относно сключването на мир с Франция?

Дъдли се усмихна:

— Без особен резултат — каза той. — Сър, и двамата знаем, че това е невъзможно. Оставям я да говори, това облекчава страховете ѝ, а след това, по-късно, ѝ обяснявам как стоят нещата.

— Облекчен съм — каза вежливо Сесил. „Обяснявате, така ли? Когато вие и вашите хора не разбирате от нищо друго, освен измама и предателство?“ — Е, сър Робърт, изготвих списък на посланиците, които ще изпратим в кралските дворове в Европа. Помислих си, че е добре да имаме няколко нови лица, след като тази война бъде спечелена. Питах се дали бихте искали да посетите Франция? Можем да имаме полза от един надежден и достоен за доверие човек в Париж, а сър Никълъс би желал да си остане у дома. — Той направи пауза. — Ще имаме нужда от човек, който да ги накара да се примирят с поражението. А ако някой мъж може да завърти главата на кралицата на Франция и да я прелъсти, така че тя да се отклони от дълга си, това определено сте вие.

Робърт пренебрегна двусмисления комплимент.

— Говорихте ли с кралицата?

„Не“, помисли си Сесил, „защото знам какъв ще бъде отговорът. Тя не може да ви изпусне от поглед. Но ако успея да ви убедя, тогава вие ще убедите нея. А за мен ще е добре дошло един красив измамник като вас да флиртува с Мери, кралицата на шотландците, и да шпионира за нас“. — На глас каза: — Не още. Помислих си, че първо е добре да попитам дали това ви устройва.

Сър Робърт му отправи най-убедителната си усмивка.

— Мисля, че може би не — каза той. — Между нас казано, сър Уилям, мисля, че до това време догодина ще имам друга задача в кралството.

— О? — каза Сесил. „Какво иска да каже?“, помисли си бързо. „Не е възможно да има предвид моя пост, нали? Да не би тя да смята да му даде Ирландия? О, мили Боже, тя никога няма да остави това пале да отговаря за севера, нали?“

Сър Робърт се разсмя с наслада при вида на озадаченото лице на Сесил.

— Мисля, че ще ме откриете на много висок пост — каза той тихо. — Може би най-високият в страната, господин секретар, разбирате ли ме? И ако останете мой приятел сега, ще бъда ваш приятел тогава. Сега разбирате ли ме?

И Сесил почувства, че губи равновесие, сякаш подът се беше разтворил като пропаст под краката му. Най-сетне той наистина разбра сър Робърт.

— Мислите, че тя ще се ожени за вас? — прошепна.

Робърт се усмихна: млад мъж, изпълнен с увереността, която му даваше любовта.

— Със сигурност. Ако някой не ме убие преди това.

Сесил го докосна по ръкава, за да го задържи.

— Наистина ли мислите това? Помолили сте я и тя се е съгласила?

„Запази спокойствие, тя никога не дава сериозно съгласието си за женитба. Никога не удържа дадената дума“

— Тя самата ме помоли. Между нас има споразумение. Тя не може да понесе бремето на кралството сама, а аз я обичам и тя също ме обича. — За миг лицето на Робърт, горящо с пламъка на амбицията на рода Дъдли, се смекчи. — Аз наистина я обичам, знаете ли, Сесил. Повече, отколкото можете да си представите. Аз ще я направя щастлива. Ще посветя живота си на това да я направя щастлива.

„Да, но това не е въпрос на любов“, помисли си Сесил нещастно. „Тя не е доячка, вие не сте пастир. Никой от двама ви не е свободен да се ожени по любов. Тя е кралица на Англия, а вие сте женен. Ако поеме в тази посока, тя ще бъде кралица в изгнание, а вие ще бъдете обезглавен“.

На глас каза:

— Твърдо ли се споразумяхте?

— Само смъртта може да ни спре.

Дъдли се усмихна.

— Ще дойдеш ли да појздим? — обърна се Лизи Одингсел с покана към Ейми. — Нарцисите са разцъфнали край реката, и са красива гледка. Помислих си, че може да појздим дотам и да откъснем няколко.

— Уморена съм — каза Ейми немощно.

— Не си излизала от дни — каза Лизи.

Ейми успя да се усмихне слабо.

— Знам, много скучна гостенка съм.

— Не е това! Брат ми е загрижен за здравето ти. Би ли искала да те прегледа нашият семеен лекар?

Ейми подаде ръка на приятелката си.

— Знаеш какво не е наред с мен. Знаеш, че няма лек. Чула ли си нещо от двора?

Беглото виновно изражение, което се плъзна за миг по лицето на Лизи, каза на Ейми всичко.

— Тя няма да се омъжи за ерцхерцога? Заедно ли са?

— Ейми, хората говорят за женитбата им като за нещо напълно сигурно. Братовчедката на Алис, която е приемана в кралския двор, е сигурна в това. Може би е редно да помислиш какво ще правиш, когато той те принуди да му дадеш развод.

Ейми мълчеше. Госпожа Одингсел не смееше да каже нищо повече.

— Ще говоря с отец Уилсън — реши Ейми.

— Направи го! — възкликна госпожа Одингсел, облекчена донякъде от бремето, налагано ѝ от съвестта — да проявява загриженост за Ейми. — Да го повикам ли?

— Ще отида пеша до църквата — реши Ейми. — Ще отида да се видя с него утре сутринта.

Къщата на семейство Хайд граничеше с църковния двор: беше приятно да се върви пеша надолу по лъкатушещата пътека сред нарцисите до покритата порта, вградена в градинската стена. Ейми отвори портата и тръгна по пътеката към църквата.

Отец Уилсън беше коленичил пред олтара, но при звука от отварянето на вратата се изправи на крака и тръгна по пътеката между скамейките. Когато видя Ейми, се спря.

— Лейди Дъдли.

— Отче, имам нужда да изповядам греховете си и да ви помоля за съвет.

— Предполага се, че нямам право да ви изслушвам — каза той. — Наредено е да се молите направо на Бог.

Тя се огледа невиждащо из църквата. Нямаше ги вече красивите прозорци от рисувано стъкло, които бяха стрували на енорията толкова скъпо, преградата между нефа и мястото за хористите беше свалена.

— Какво се е случило? — прошепна тя.

— Взеха рисуваното стъкло от прозорците, и свещите, и потира, и преградата между нефа и мястото за хористите.

— Защо?

Той сви рамене.

— Нарекоха ги папистки капани за душата.

— Тогава може ли да говорим тук? — посочи Ейми към скамейката.

— Бог ще ни чуе и тук, както и навсякъде другаде — увери я свещеникът. — Да коленичим и да го помолим за помощ.

Той отпусна глава в ръцете си и за миг се помоли напълно искрено да може да намери думи, с които да утеши тази млада жена. Тъй като беше чувал някои от клюките от двора, знаеше, че задачата не е по силите му: тя беше изоставена. Но Бог беше милостив, може би нещо щеше да се появи.

Ейми коленичи с лице, заровено в ръцете, а после заговори тихо през щита на пръстите си.

— Съпругът ми, сър Робърт, предлага брак на кралицата — каза тя тихо. — Казва ми, че такова е нейното желание. Казва ми, че тя може да ми наложи развод, че сега тя е папата в Англия.

Свещеникът кимна.

— А какво каза ти, чадото мое?

Ейми въздъхна.

— Провиних се в греха на гнева и ревността — каза тя. — Бях разгневена и злобна, и се срамувам от онова, което казах и сторих.

— Дано Бог ти прости — каза тихо свещеникът. — Сигурен съм, че много си страдала.

Тя отвори очи и го стрелна с тъмен поглед.

— Изпитвам такава болка, та си мисля, че ще умра от нея — каза тя протичко. — Моля се на Бог да ме освободи от тази болка и да ме приеме в своята милост.

— В избраното от Него време — допълни свещеникът.

— Не. Сега — каза тя. — Всеки ден, отче, всеки ден е такова страдание за мен. Сутрин държа очите си затворени с надеждата, че съм умряла през нощта, но всяка сутрин виждам дневната светлина и разбирам, че е настъпил още един ден, който трябва да понеса.

— Трябва да се откажеш от мислите за собствената си смърт — каза той твърдо.

За негова изненада, Ейми му отправи най-сладката си усмивка.

— Отче, това е единствената ми утеха.

Той почувства, както беше чувствал и преди, че не може да съветва една жена, изправена пред такава дилема.

— Бог трябва да бъде твоята утеха и убежище — каза той, прибягвайки до познатите думи.

Тя кимна, сякаш не беше много убедена.

— Трябва ли да дам съгласието си за развод? — попита го тя. — Тогава той ще бъде свободен да се ожени за кралицата, скандалът ще затихне след известно време, страната ще се успокои, а аз мога да бъда забравена.

— Не — каза свещеникът. Не можа да се сдържи: това беше такова дълбоко кощунство срещу вярата, на която все още служеше тайно. — Бог ви е свързал, никой човек не може да ви раздели, дори и ако той е твой съпруг, дори ако тя е кралицата. Тя не може да претендира да бъде папа.

— Тогава трябва да живея във вечно мъчение, задържайки го като свой съпруг, но без неговата любов?

Той замълча за миг.

— Да.

— Дори ако с това си спечеля неговата омраза и нейната враждебност?

— Да.

— Отче, тя е кралица на Англия, какво би могла да ми стори?

— Бог ще те закриля и пази — каза той с увереност, която не изпитваше в действителност.

Кралицата беше повикала Сесил в личния си кабинет в Уайтхол. Кат Ашли стоеше в една прозоречна ниша, Робърт Дъдли — зад писалището ѝ, няколко придворни дами бяха насядали край огнището. Сесил им се поклонил вежливо, преди да се обърне към кралицата.

— Ваше величество? — каза той внимателно.

— Сесил, реших. Искам да помолите за мир — каза тя бързо.

Погледът на Сесил се стрелна към сър Робърт, който се усмихна уморено, но не каза нищо.

— Френският посланик ми съобщава, че изпращат специален пълномощник за мирни преговори — каза тя. — Искам да се срещнете с мосю Рандан и да намерите някакъв начин, някакви думи, благодарение на които можем да постигнем съгласие.

— Ваше величество...

— Не можем да водим продължителна война в Шотландия, шотландските лордове никога няма да поддържат продължителна кампания, а замъкът Лийт на практика е непревземаем.

— Ваше величество...

— Единствената ни надежда ще бъде Мари дьо Гиз да умре, а макар да казват, че не е в добро здраве, тя съвсем не е близо до смъртта. Освен това говорят същото и за мен! Казват, че съм смазана от тази война, и, Бог е свидетел — вярно е!

Сесил долови познатата истерична нотка в гласа на Елизабет и отстъпи една крачка назад от писалището ѝ.

— Спирит, трябва да постигнем мир. Не можем да си позволим война, и със сигурност не можем да си позволим поражение — каза умолително тя.

— Със сигурност мога да се срещна с мосю Рандан, за да видим дали можем да се споразумеем — каза той спокойно. — Ще изготвя някои условия и ще ви ги покажа, а после ще ги изложи пред него, когато пристигне.

Елизабет се задъхваше от тревога.

— Да, и уредете прекратяване на огъня възможно най-скоро.

— Трябва да се сдобием с някаква победа, или те ще си помислят, че се страхуваме — каза Сесил. — Ако помислят, че се страхуваме, ще тръгнат в настъпление. Мога да преговарям с тях, докато поддържае обсадата, но трябва да продължим обсадата. Докато продължават преговорите, флотът трябва да поддържа блокадата.

— Не! Върнете войниците у дома!

— Тогава няма да сме постигнали нищо — изтъкна той. — И на тях няма да им се налага да постигат споразумение с нас, тъй като ще бъдат в състояние да правят каквото пожелаят.

Тя беше станала от мястото си и крачеше из стаята, нервна и неспокойна, като разтриваше ноктите си. Робърт Дъдли мина зад нея и обви ръка около талията ѝ, дръпна я обратно в стола ѝ, и хвърли поглед към Сесил.

— Кралицата е много разтревожена от риска, на който бива изложен животът на англичаните — каза той съобразително.

— Всички сме дълбоко загрижени, но трябва да поддържае обсадата — каза Сесил рязко.

— Сигурен съм, че кралицата би се съгласила да поддържа обсадата, ако вие се съгласите да се срещнете с французите, за да обсъдите условията — каза Робърт. — Сигурен съм, че тя ще разбере необходимостта да водите преговори от позиция на силата. Французите трябва да видят, че намеренията ни са сериозни.

„Да“, помисли си Сесил. „Но къде сте вие във всичко това? Успокоявате я, виждам това, и благодаря на Бога, че някой може да го направи, макар да бих дал цяло състояние това да не сте вие. Но каква игра се опитвате да играете? В това сигурно има някакъв интерес за фамилията Дъдли; само да можех да го видя...“

— Стига преговорите да минат бързо — каза кралицата. — Това не може да се протака. Дори само болестите убиват войниците ми, докато те чакат пред замъка Лийт.

— Ако приемете да отидете лично в Нюкасъл... — предложи Дъдли на Сесил. — Вземете френския дипломатически пратеник с вас и преговаряйте там, в главната квартира на Норфолк, така че да ги държим напълно под наш контрол.

— И далече от испанския представител, който все още се опитва да се меси — съгласи се Сесил.

— И достатъчно близо до Шотландия, така че да могат да получават указания от кралицата регентка, но да са на разстояние от Франция — допълни Дъдли.

„А аз ще бъда далеч от кралицата, така че тя да не може да ми дава противоречиви заповеди през цялото време, допълни наум Сесил. После го осени мисълта: Мили боже! Той изпраца в Нюкасъл и мен! Първо чичо и, когото назначи за командир на шотландската граница и постави на предната бойна линия, а сега и мен. Какво смята да прави, докато ме няма? Да ме измести? Да се самоназначи в Частния съвет и да прокара вот, одобряващ развода му? Да ме убие?“

На глас каза:

— Бих го направил, но това трябва да ми бъде възложено от ваше величество.

Елизабет вдигна поглед към него: той си помисли, че никога не я беше виждал така измъчена и уморена, дори не и в момическите ѝ години, когато се беше изправяла лице в лице със смъртта.

— Какво искате, Спирит?



— Да ми обещаете, че ще останете вярна на дългото ни приятелство, докато съм толкова далече от вас — каза той спокойно. — И да не предприемате никакво важно решение, да не сключвате никакъв съюз, никакъв договор — той не се осмели да хвърли дори поглед към Дъдли, — никакво партньорство, докато не се прибере отново у дома.

Поне тя не беше виновна в никакъв заговор срещу него. Отговори му бързо и честно:

— Разбира се. А вие ще се опитате да ни издействате мир, нали, Спирит?

Сесил се поклони.

— Ще направя най-доброто, което мога, за вас и за Англия — каза той.

Тя му протегна ръката си за целувка. Кожата около ноктите беше напълно разранена от чоплене; когато целуна пръстите ѝ, почувства как нахъсаните кожички бодат устните му.

— Дано Бог дари на ваша светлост покой на духа — каза той тихо. — Ще ви служа в Нюкасъл, както съм готов да ви служа и тук. И вие също имайте вяра в мен.

Конете и голямата свита на Сесил от войници, слуги и стражи бяха строени пред вратите на двореца, а самата кралица и придворните се бяха събрали да го изпратят. Сякаш тя даваше знак на него и на всички останали, които щяха да следят внимателно, че не го отправя набързо и с неприязън на север, за да го отстрани, а го изпровожда тържествено с блясък и величие, и че липсата му ще се усеща болезнено.

Той коленичи пред нея на каменното стъпало.

— Искях да говоря с вас, преди да замина — каза той, с много нисък глас. — Когато дойдох в приемната ви снощи, казаха, че сте се оттеглили и не мога да се срещна с вас.

— Бях уморена — каза тя уклончиво.

— Става въпрос за сеченето на монети. Важно е.

Тя кимна и той се изправи на крака, хвана я под ръка и тръгнаха заедно надолу по стълбите на двореца, така че да не ги чува неговата чакаща свита.

— Необходимо е да вдигнем стойността на валутата на кралството — каза Сесил тихо. — Но това трябва да се направи в пълна тайна, иначе всяка бабичка в страната ще започне да се освобождава от старите монети, знаейки, че ще са безполезни при новата стойност.

— Мислех, че е невъзможно да си го позволим — каза Елизабет.

— Не можем да си позволим да не го направим — каза Сесил. — Трябва да се направи. Намерих начин да вземем злато на заем. Ще изсечем нови монети и с един ход, светкавично, ще изземем старите, ще ги претеглим и ще ги заменим с нови.

Отначало Елизабет не разбра.

— Но тогава хората с големи запаси от монети няма да имат състоянието, което са смятали, че притежават.

— Да — каза Сесил. — Това ще навреди на хората с големи богатства, но не и на обикновените хора. Хората с големи богатства ще възроптаят, но обикновените хора ще ни обикнат. А хората с огромни богатства са също така и търговци и собственици на големи стада овце; и авантюристи: те ще получат добра цена за новите монети, когато търгуват и пътуват в чужбина. Няма да роптаят твърде високо.

— А кралската хазна? — попита тя, внезапно разтревожена за собственото си намаляло състояние.

— С това се занимава вашият съветник Армагил Уад — каза той. — Постепенно обръщате пари в злато, откакто се възкачихте на трона. Отново ще направим солидна валутата на тази страна, и ще нарекат това време „златен век“.

Щом чу тези думи, Елизабет се усмихна, както той знаеше, че ще стане.

— Но това трябва да бъде пълна тайна — каза той. — Ако кажете и на един човек — „а ние и двамата знаем кой ще бъде този човек“ — той ще започне спекулация с валута, и това ще предупреди всички, които го наблюдават. Всичките му приятели също ще започнат да спекулират, ще му подражават, дори ако той не ги предупреди, а съперниците му ще поискат да узнаят защо, и също ще започнат да спекулират. Това трябва да бъде пълна тайна, иначе не можем да го направим.

Тя кимна.

— Ако му кажете, с вас ще е свършено.

Тя не хвърли поглед обратно нагоре към стъпалата, където стоеше Дъдли: очите ѝ останаха приковани върху Сесил.

— Можете ли да опазите такава тайна? — попита той.

Тъмните ѝ очи на Болейн му хвърлиха бляскав поглед, изпълнен с цялата циничност на прадедите ѝ — търговци.

— О, Спирит, тъкмо вие от всички хора на света знаете, че мога.

Той се поклони, целуна ѝ ръка и се обърна да възседне коня си.

— Кога ще го направим? — попита го тя.

— През септември — каза той. — Тази година. Молете се богу тогава да имаме и мир.

---

[1] Намек за притчата за завръщането на блудния син. — Бел.прев. ↑

## ЛЯТОТО НА 1560

На Сесил и свитата му им трябваше една седмица да стигнат от Лондон до Нюкасъл, като през повечето време яздеха по големия път на север в чудесното време на ранното лято. Той прекара една нощ в Бърли, новия му, красив наполовина завършен дворец. Съпругата му Милдред го посрещна с обичайното си спокойно и приветливо държание, а двете му деца бяха добре.

— Имаме ли много монети? — попита я той по време на вечерята.

— Не — каза тя. — Когато кралицата се възкачи на престола, ти ми каза, че не бива да спестяваме монети, а е лесно да се разбере, че оттогава насам положението се е влошило още повече. Държа на съхранение колкото е възможно по-малко. Прибирам рентата под формата на продукти и стоки винаги, когато мога, парите са толкова ненадеждни.

— Това е добре — каза той. Знаеше, че няма нужда да казва нищо повече! Действително, Милдред живееше в отдалечена област, но в страната и в столицата не се случваха много неща, за които да не знае. Тя принадлежеше към най-видния протестантски род в страната: произхождаше от забележително интелектуалната протестантска фамилия Чийк, и от едното фамилно имение до другото постоянно пътуваха писма с новини, мнения и теологични коментари.

— Всичко наред ли е тук? — попита той. — Бих дал цяло кралско богатство да остана и да видя строителите.

— Ще ти струва ли цяло кралско богатство да закъснееш с пристигането си в Шотландия? — попита тя прозорливо.

— Да — каза той. — Заел съм се с велики дела, съпруго моя.

— Ще спечелим ли? — попита тя без увъртане.

Сесил направи пауза, преди да отговори.

— Искате ли да можех да съм сигурен — каза той. — Но има твърде много играчи и няма как да знам какви карти държат. Сега имаме добри войници по границата, лорд Грей е надежден, а Томас

Хауърд е яростен воин, както винаги. Но протестантските лордове са разнородна група, а Джон Нокс е сериозен проблем.

— Божи човек — каза тя остро.

— Определено се държи като озарен от божествено вдъхновение — каза той дяволито и я видя как се усмихва.

— Трябва да спрете французите?

— Или сме загубени — призна той. — Бих приел всеки съюзник.

Милдред му наля чаша вино и не каза нищо повече.

— Хубаво е, че си тук — отбеляза тя. — Когато всичко това свърши, може би ще можеш да се прибереш у дома?

— Може би — каза той. — Службата ми при нея не е лека.

На другата сутрин Сесил беше закусил и беше готов за тръгване призори. Съпругата му бе станала да го изпрати.

— Внимавай в Шотландия — каза тя, като го целуваше за сбогом. — Знам, че мошеници има и сред протестантите, както и сред папистите.

Стигнаха в Нюкасъл без закъснения, през първата седмица на юни, и Сесил намери Томас Хауърд с висок дух, уверен, че граничните замъци са добре укрепени, и решен, че няма да има мирни преговори за отстъпването на онова, което можеше да бъде спечелено с битка.

— Тук сме с армия — оплака се той на Сесил. — Защо да водим армия, ако само ще сключим мир?

— Тя смята, че Лийт никога няма да падне — каза прозорливо Сесил. — Смята, че французите ще спечелят тази битка.

— Можем да ги победим! — възкликна Норфолк. — Можем да ги победим, а после да започнем преговори за мир. Те могат да ни молят за мирен договор, когато бъдат победени.

Сесил се залови с продължителния процес на преговорите за мир с френския пратеник, мосю Рандан. Томас Хауърд веднага дръпна Сесил настрана, за да възрази срещу френския антураж.

— Сесил, половината така наречени придворни в свитата му са инженери — каза той. — Не искам да огледат разположението ни и да проучат стените на крепостта тук и в Единбург. Ако им дадете свобода на действие, ще видят всичко, което направих тук. Другата половина са шпиони. Когато отпътуват за Единбург и Лийт, ще се срещнат с

агентите си и донесените от тях новини ще стигнат право до Франция. Рандан трябва да преговаря по собствено усмотрение, не може през ден да препуска до кралицата регентка в Лийт и обратно, виждайки Бог знае какво и разговаряйки Бог знае с кого.

Но мосю Рандан беше упорит. Той държеше да приема указния лично от Мари дьо Гиз, и не можеше да отправя предложения за мир, нито да отговори на английските предложения, без да говори с нея. Трябваше да отиде в Единбург, и трябваше да получи документ за безопасно преминаване през обсадните линии в замъка Лийт.

— Със същия успех можем да му начертая карта — каза Томас Хауърд раздразнено. — И да го поканим да се отбие във всяка проклета папистка къща по пътя.

— Той трябва да види господарката си — отбеляза разумно Сесил. — Трябва да ѝ представи нашите предложения.

— Да, и именно тя представлява най-голяма опасност за нас — заяви Томас Хауърд. — Той не е нищо повече от неин говорител. Тя е много умела в политиката. Ще остане свряна в онзи замък цяла вечност, ако може, и ще попречи на разговорите ни с французите. Ще застане между нас и тях. Ако оставим Рандан да говори с нея, тя ще му нареди да поиска едно нещо, а после — друго, ще се съгласи, а след това ще оттегли съгласието си, ще ни държи тук до есента, а после времето ще ни провали.

— Така ли смятате? — попита разтревожено Сесил.

— Сигурен съм в това. Шотландците вече отпадат, а всеки ден наши войници умират от болести. Когато настъпят горещините, можем да очакваме чумата, а когато дойде студът, ще ни унищожи треската. Трябва да предприемем ход сега, Сесил, не можем да им позволим да ни забавят с фалшиви предложения за мир.

— Как да действаме?

— Да пробием обсадата. Трябва да направим пробив. Без значение колко ще ни струва. Трябва да ги стреснем, за да приемат мирния договор.

Сесил кимна. „Да, но съм виждал планове ви за обсадата. Нужен е невероятен късмет, необикновена смелост и съвършено предводителство, а английската армия не разполага с нито едно от тези неща. Прав сте единствено в страха си: ако Мари дьо Гиз откаже да помръдне от замъка Лийт, времето ще ни унищожи, а френската армия

може необезпокоявано да окупира Шотландия и северна Англия. Прав сте, че трябва да сплашим французите, за да се съгласят на мир...”

Елизабет беше твърде изтощена, за да се облече както трябва. Беше допуснала Робърт в личните си покои, докато седеше с дамите си, облечена с една роба върху нощницата, с коса, спускаща се в небрежна плитка надолу по гърба.

Кат Ашли, която обикновено ожесточено пазеше репутацията на Елизабет, пусна Робърт да влезе, без да възрази дори с една дума. Отдавнашният приятел и съветник на Елизабет, Томас Пери, вече беше в стаята. Елизабет се настани на пейката в прозоречната ниша и с жест покани Робърт да седне до нея.

— Болна ли си, любов моя? — попита той нежно.

Около очите ѝ имаше такива тъмни сенки, че тя приличаше на победен състезател в юмручен бой.

— Просто уморена — каза тя. Дори устните ѝ бяха бледи.

— Ето, изпийте това — предложи Кат Ашли, като тикна чаша греяна медовина в ръката ѝ.

— Някакви вести от Сесил?

— Все още никакви. Страхувам се, че ще опитат отново да щурмуват замъка, чичо ми е толкова припрян, а лорд Грей — толкова решителен. Искях Сесил да ми обещае прекратяване на боевете, докато френският пълномощник е на север, но той каза, че трябва да поддържахме заплахата... — тя млъкна наскоро изречението, със свито от тревога гърло.

— Прав е — каза Томас Пари тихо.

Робърт стисна ръката ѝ.

— Пий го, докато е топло — каза той. — Продължавай, Елизабет.

— По-лошо е — каза тя, като отпи покорно една глътка. — Нямаме пари. Не мога да плащам на войските, ако останат на бойното поле още дори седмица. И какво ще стане тогава? Ако вдигнат метеж, с нас е свършено; ако се опитат да тръгнат сами към дома без пари в джобовете, ще плякосват от границата до Лондон. А после французите ще влязат свободно зад тях.

Тя отново млъкна рязко.

— О, Робърт, всичко се обърка така ужасно. Съсипах всичко, което ми беше оставено. Дори моята полусестра Мери не провали очакванията на тази страна така, както го сторих аз.

— Тихо — каза той, като взе ръката ѝ и я притисна към сърцето си. — Нищо от това не е вярно. Ако имаш нужда от пари, аз ще ги събера за теб, има заемодатели, към които можем да се обърнем, обещавам ти. Ще платим на войските, а Хауърд и Грей няма да атакуват, ако нямат шанс да спечелят. Ако искаш, ще замина на север и ще огледам вместо теб, ще видя какво става.

Тя стисна на мига ръката му.

— Не ме оставяй — каза. — Непоносимо ми е да чакам, когато не си до мен. Не ме оставяй, Робърт, не мога да живея без теб.

— Любов моя — каза той тихо. — Аз съм на твое разположение. Ще замина, или ще остана — както желаеш. И винаги ще те обичам.

Тя леко повдигна глава над златната чаша и му се усмихна бегло.

— Е то — каза той. — Така е по-добре. А след малко трябва да отидеш и да си облечеш една хубава рокля, и ще те изведе на езда.

Тя поклати глава.

— Не мога да яздя, ръцете ми са твърде възпалени.

Тя протегна ръце да му покаже. Кожичките навсякъде около ноктите бяха зачервени и кървящи, а кокалчетата бяха подути и подпухнали. Робърт взе наранените ръце в своите и се огледа наоколо към Кат Ашли.

— Тя трябва да почива — каза Кат. — И да не се тревожи така. Тревогата я разяжда.

— Е, измий си ръцете и ги намажи с помада, любов моя — каза Робърт, скривайки потреса си. — А после си облечи една хубава рокля и ела да седнеш с мен до огъня, ще послушаме музика и ти можеш да си починеш, а аз ще ти разказвам за конете си.

Тя се усмихна, като дете, на което обещават лакомство.

— Да — каза. — А ако пристигне съобщение от Шотландия...

Робърт вдигна ръка.

— Нито дума за Шотландия. Ако има новини, ще ни ги донесат възможно най-бързо. Трябва да усвоим изкуството да чакаме търпеливо. Хайде, Елизабет, ти знаеш всичко за чакането. Виждал съм те как умееш да чакаш. Трябва да чакаш новините така, както чакаше короната. От всички жени на света ти умееш да чакаш най-елегантно.



При тези думи тя се изкиска и цялото ѝ лице светна.

— Е то това вече е вярно — съгласи се Томас Пари. — Тя още от момиче умееше да си стои кротко и да преценява кога е подходящият момент.

— Добре — каза Дъдли. — Сега вървете да се облечете, и побързайте.

Елизабет му се подчини, сякаш беше неин съпруг в правото си да ѝ нарежда, а тя никога не бе ставала кралица на Англия. Придворните ѝ дами минаха покрай него със сведени очи — всички, освен Летиша Нолис, която му направи нисък реверанс, докато минаваше: дълбок реверанс, какъвто е уместно една млада придворна дама да направи на един бъдещ крал. На Летиша не ѝ убягваха много неща, когато ставаше дума за лорд Робърт.

„Нюкасъл,

7 юни 1560

1. Платеното убийство е неприемлив инструмент за държавно управление, но има случаи, когато е добре да се обмисли такава възможност.

2. Например когато смъртта на един човек може да допринесе за спасението на много животи.

3. Смъртта на един враг може да бъде от полза за много приятели.

4. В случай, когато става въпрос за крал или кралица, смърт, която изглежда случайна, е по-добра, отколкото едно поражение на този крал или кралица, което може да насърчи други да помислят за бунт в бъдеще.

5. Във всеки случай, тя е възрастна и в лошо здраве. За нея смъртта ще бъде освобождение.

6. Бих ви посъветвал да не обсъждате това с никого. Не е необходимо да отговаряте на това писмо.“

Сесил изпрати писмото неподписано и незапечатано по специален пратеник, който да го връчи лично на кралицата. Нямаше

нужда да чака за отговор: знаеше, че Елизабет е готова да обремени гъвкавата си съвест с всякакво престъпление, за да върне армията си у дома.

Целият двор, целият свят чакаше новини от Шотландия, и въпреки това те пристигаха само откъслечно, без да разкриват нищо важно. Писмата на Сесил, които винаги пристигаха след поне три дни път, съобщаваха на Елизабет, че той и френският дипломатически пратеник се готвят да заминат заедно за Единбург веднага щом успеят да уговорят подробностите, свързани със свитата на французите. Сесил писа, че се надява на споразумение веднага щом мосю Рандан, френският представител, изпратен да преговаря за мир, успее да получи указания от Мари дьо Гиз. Знаел, че Елизабет сигурно се тревожи за войниците и за запасите, за забавеното им заплащане, и за условията, при които се намират, но щял да докладва за всичко това, след като се срещнел с лорд Грей в Единбург. Трябвало да почака за новини.

На всички щеше да им се наложи да почакат.

— Робърт, не мога да понеса това сама — прошепна му Елизабет.  
— Започвам да падам духом. Чувствам как рухвам.

Той се разхождаше с нея в дългата галерия покрай портретите на баща ѝ и дядо ѝ, и останалите велики монарси на Европа. Портретът на Мари дьо Гиз гледаше гневно надолу към тях. Елизабет го беше оставила на почетно място с надеждата да заблуди французите относно чувствата си към кралицата регентка, която беше донесла толкова много беди на кралството и толкова опасност на Елизабет.

— Не е нужно да го понасяш сама. Имаш мен.

Тя спря на място и сграбчи ръката му.

— Кълнеш ли се? Че никога няма да ме оставиш?

— Знаеш колко много те обичам.

Тя се изсмя рязко.

— Любов! Видях баща си да обича братовчедка ми до отчаяние, а след това — да дава заповед за нейната екзекуция. Томас Сиймор се кълнеше, че ме обича, а аз го оставих да отиде на смърт и не си помръднах и пръста да го спася. Дойдоха и ме попитаха какво мисля за него, и аз не казах нищо в негова полза. Нито думичка. Предадох

напълно любовта си към него. Нужно ми е нещо повече от едно обещание за любов, Робърт. Нямам основание да вярвам на сладки обещания.

Той спря за миг.

— Ако бях свободен, щях да се оженя за теб още днес.

— Но ти не си! — изкрещя тя. — Отново и отново стигаме до това. Казваш, че ме обичаш и че би се оженил за мен, но не можеш, и затова аз съм сама и трябва да остана сама, а на мен вече ми е непоносимо да бъда сама.

— Почакай — каза той, като мислеше ожесточено. — Има начин. Има. Бих могъл да ти докажа любовта си. Можем да се сгодим. Можем да направим годеж *de futuro*.<sup>[1]</sup>

— Обвързващо обещание да се оженим пред всички, когато си свободен — промълви тя.

— Обет, толкова обвързващ, колкото и брачната клетва — напомни ѝ той. — Обет, който ни обрича един на друг така неоспоримо, както женитбата. Така че, когато вече бъда свободен, всичко, което ще направим, е да обявим пред всички онова, което сме сторили насаме.

— И ти ще бъдеш мой съпруг, и ще бъдеш винаги до мен, и никога няма да ме напуснеш — прошепна тя жадно, като протегна ръка към неговата. Без колебание той я пое и я стисна в своята.

— Да го направим сега — прошепна Робърт. — Веднага. В твоя параклис. Със свидетели.

За миг той си помисли, че е стигнал твърде далече, и че тя ще се отдръпне, обзета от страх. Но тя хвърли поглед наоколо към придворните, които бърбеха безразлично и едва поглеждаха към нея, докато се разхождаше с постоянния си спътник.

— Кат, отивам да се помоля за нашите войски в Шотландия — каза тя на мистрес Ашли. — Не е нужно никой да идва с мен, освен Катерина и сър Франсис. Искам да бъда сама.

Дамите направиха реверанс, господарката се поклониха. Катерина и Франсис Нолис последваха Елизабет и Робърт, докато, хванати под ръка, двамата заедно минаха бързо през галерията и надолу по широкото каменно стълбище до Кралския параклис.

Мястото бе потънало в сенчеста тишина, пусто, ако не се броеше един от помощниците на свещеника, който лъскаше преградата на

олтара.

— Ти. Вън — каза кратко Елизабет.

— Елизабет? — попита Катерина.

Елизабет се обърна към братовчедка си, със светнало от радост лице.

— Ще станете ли свидетели на годежа ни? — попита я тя.

— Годеж? — повтори сър Франсис, като погледна сър Робърт.

— Годеж de futuro, обещание да обявим публично брака си по-късно — каза сър Робърт. — Това е най-съкровеното желание на кралицата, а също и моето.

— Ами съпругата ви? — обърна се шепнешком сър Франсис към сър Робърт.

— Тя ще получи щедро обезщетение — отвърна той. — Но искаме да направим това сега. Ще ни бъдете ли свидетели, или не?

Катерина и съпругът ѝ се спогледаха.

— Това е обвързваща клетва — каза Катерина неуверено. Погледна съпруга си за напътствия.

— Ще ви бъдем свидетели — каза той, а после той и Катерина мълчаливо застанаха от двете страни на кралицата и нейния любовник, докато двамата се обръщаха към олтара.

Папистките свещници и разпятието на Елизабет проблясваха на светлината от пламъците на дузина свещи. Елизабет коленичи, с приковани в разпятието очи, а Робърт коленичи до нея.

Тя се обърна да го погледне в лицето.

— С този пръстен аз ви се обричам — каза тя. Свали от безименния си пръст пръстена с печат, с розата на Тюдорите, и му го подаде.

Той го взе и го пробва на малкия си пръст. За тяхна радост пръстенът се плъзна върху пръста му, сякаш беше направен за него. Той свали собствения си пръстен, с който подпечатваше писмата си, бащиния си пръстен с боздугана и мечката — гербът на фамилията Дъдли.

— С този пръстен аз ви приемам — каза той. — От днес и от сега нататък аз съм ваш годеник.

Елизабет взе пръстена му и го плъзна върху безименния пръст на лявата си ръка. Ставаше ѝ идеално.

— От днес и от този ден нататък аз съм ваша годеница — прошепна тя. — И ще бъда мила и весела както в постелята, тъй и на трапезата.

— И няма да обичам никоя освен вас до смъртта си — закле се той.

— Докато смъртта ни раздели — повтори тя.

Тъмните ѝ очи блестяха от сълзи: когато се наведе напред и го целуна по устните, те преляха. Той щеше завинаги да запомни от този следобед топлината на устните ѝ и соления вкус на сълзите ѝ.

Тази нощ те пируваха и повикаха музиканти: танцуваха и бяха весели за първи път от много дни. Никой не знаеше защо Елизабет и Робърт внезапно се бяха изпълнили с такава радост: никой освен Катерина и Франсис Нолис, а те се бяха оттеглили в личните си покои. Въпреки доброто си настроение Елизабет каза, че искала да си легне рано; и докато го казваше, се изкиска.

Дворът покорно се оттегли, дамите придружиха кралицата до личните ѝ покои, и започнаха да изпълняват традиционните изисквания за настаняването на кралицата в леглото: ритуалното пъхване на меча в леглото ѝ, затоплянето на нощницата ѝ, приготвянето на греяния ейл с подправки.

На вратата се потропа тихо. Елизабет кимна на Летиша да отвори.

Там стоеше слугата на Сесил. Той безмълвно ѝ показва едно писмо. Когато Летиша посегна да го вземе, той го дръпна от ръката ѝ. Тя повдигна вежди в сполучливо подражание на нетърпението на Елизабет, и отстъпи назад.

Елизабет пристъпи напред да вземе писмото. Слугата се поклони.

— Колко време ви отне да стигнете до тук? — попита Елизабет. — Откога са новините?

— От три дни, ваша светлост — каза мъжът с нов поклон. — На Големия Северен път ни чакат коне, а моят господар ни нарежда да ги сменяме, за по-гол яма бързина. Сведохме нужното време до три дни. Никой не получава новините по-бързо от вас.

— Благодаря ви — каза Елизабет и го отпрати с махване на ръка. Летиша затвори вратата след него и отиде да застане до рамото на Елизабет.

— Ти се дръпни назад — каза Елизабет.

Летиша се оттегли, а Елизабет счупи печата и разтвори писмото върху писмената си маса. Държеше шифъра заключен в едно чекмедже. Започна да разшифрова изпратения от Сесил анализ на ползата от убийството, после се облегна назад и се усмихна, когато разбра, че той ѝ казваше — по своя заобиколен начин — че французите скоро ще загубят изключителния си политически водач в Шотландия.

— Добри новини? — попита Летиша Нолис.

— Да — каза кратко Елизабет. — Така мисля. „Лоши новини за младата кралица на шотландците, която ще изгуби майка си“, помисли си тя. „Но някои от нас са живели без майка цял живот. Нека узнае какво е да бъдеш сама. Нека узнае, че трябва да се бори за кралството си, както аз трябваше да се боря за моето. Няма да проявя жалост към кралицата на шотландците“.

Щом жените се оттеглиха и компаньонката на Елизабет заспа, тя се надигна от леглото, разреса косата си, и отключи тайната врата между двете свързани стаи. Робърт я чакаше, с подредена за вечеря маса и запален огън. Той на мига бе поразен, че руменината се беше върнала в бузите ѝ, а усмивката — на устните ѝ, и приписа заслугата за всичко това на себе си.

— Изглеждаш по-добре — каза той, като я взе в обятията си и я целуна. — Бракът ти приляга.

— Чувствам се по-добре. — Тя се усмихна. — Чувствам се така, сякаш вече не съм сама.

— Не си сама — зарече ѝ се той. — Имаш съпруг, който да поеме бремето вместо теб. Никога вече няма да бъдеш сама.

Тя издаде лека въздишка на облекчение, остави го да я придърпа до един стол пред огъня, и прие чаша вино, която той ѝ наля. „Няма да бъда сама“, помисли си тя. „А Мери, кралицата на шотландците, ще остане без майка“.

Сесил и мосю Рандан очевидно не можеха да постигнат съгласие по никакъв въпрос — нито дори по приготовленията за пътуването си от Нюкасъл до Единбург. Томас Хауърд настояваше свитата на мосю

Рандан да бъде намалена, преди той да поеме през границите, но френският емисар се държеше като човек, който знае, че води преговори, които ще донесат победа на неговата страна, и не желаше да отстъпи по никой въпрос.

Макар че Мари дьо Гиз се намираше под обсада в една предимно враждебна страна, нужна беше мощта на цялата английска армия, за да я задържи в замъка Лийт, а целият английски флот беше на котва в залива на Форт, снабдявайки войската със запаси. Французите обаче имаха огромни резерви и огромна хазна, които можеха да бъдат изправени срещу Англия. Възможността за нападения над пристанищата на юг, докато цялата войска на Англия беше заета в Шотландия, будеше Сесил през повечето нощи и го караше да обикаля бойниците в Нюкасъл, сигурен, че обсадата трябва да бъде прекратена — и то прекратена скоро.

Въпреки цялото си вежливо спокойствие пред френския пратеник, Сесил знаеше, че играе за самото оцеляване на Англия при почти несъществуващи шансове.

Веднага щом бяха готови да тръгнат за Единбург, мосю Рандан прати вест до замъка Лийт да съобщи, че ще посетят регентката за указания, преди да е изтекла седмицата. В отговор вестителят съобщи, че Мари дьо Гиз е болна от воднянка, но ще приеме френския пратеник, и ще му даде указанията относно споразумението.

— Вярвам, ще разберете, че си имате работа с човек, с когото трудно се преговаря — каза мосю Рандан, като се усмихна на Сесил. — Самата тя е Гиз, знаете, съвсем чистокръвна. Няма да бъде склонна да предаде кралството на дъщеря си на нашественици.

— Ние искаме само споразумение френските войски да не окупират Шотландия — каза спокойно Сесил. — Не ние сме нашествениците тук. Тъкмо обратното. Ние защитаваме шотландците от инвазия.

Мосю Рандан сви рамене.

— Е, какво мога да кажа? Кралицата на Шотландия е кралица на Франция. Предполагам, че тя има право да изпраща служителите си където пожелае в своите две кралства. За нашата кралица Франция и Шотландия са едно и също. Вашата кралица нарежда на слугите си да

вършат каквото тя пожелае, нали? — Той млъкна рязко със смутен смях. — О! С изключение на своя началник на конницата, така научихме, който явно командва нея.

Вежливата усмивка на Сесил не трепна при тази обида.

— Трябва да подсигурием споразумение френските войски да напуснат Шотландия — повтори той тихо. — Иначе нищо не може да попречи на продължаването на една война, която ще нанесе поражения както на Англия, така и на Шотландия.

— Ще сторя това, което нейно величество поиска от мен — заяви мосю Рандан. — Наредено ми е да се срещна с нея утре, когато стигнем Единбург, тя ще ми съобщи какво трябва да се направи, и сигурно вие ще разберете, че трябва да го направите.

Сесил изрази съгласието си с кимване като човек, принуден да заеме позиция, която не може да защити, пред враг, който има надмощие.

Но мосю Рандан така и не се срещна с регентката, така и не получи своите указания, така и не се върна при Сесил с отказ. Защото същата нощ Мари дьо Гиз умря.

В средата на юни от Шотландия пристигна вестта, която Елизабет очакваше от седем дни и нощи. Всеки ден тя се бе обличала в изящна рокля, бе сядала под балдахина на трона си и беше очаквала някой да ѝ съобщи, че в двора току-що е влязъл изпоцапан от път пратеник на Сесил. Най-сетне това се случи. Робърт Дъдли въведе мъжа в приемната ѝ през шумните придворни.

Елизабет отвори писмото и го прочете: Дъдли застана небрежно зад нея, сякаш втори монарх, и го зачете над рамото ѝ, сякаш това беше негово право.

— Мили боже — каза той, когато стигна до онази част, в която Сесил съобщаваше на кралицата, че Мари дьо Гиз е починала внезапно. — Мили боже, Елизабет. Имаш дяволски късмет.

Руменина нахлу в лицето ѝ. Тя вдигна глава и се усмихна на придворните си.

— Вижте как сме благословени — обяви тя. — Мари дьо Гиз е починала от воднянка, французите са в смут. Сесил ми пише, че е



започнал да разработва договор, който ще донесе мир между двата народа.

Една от дамите, чийто брат служеше с лорд Грей, нададе лек писък, из двора се понесоха приглушени аплодисменти. Елизабет се изправи.

— Победихме французите — обяви тя. — Сам Бог порази нашата неприятелка Мари дьо Гиз. Нека това послужи като предупреждение за другите. Бог е на наша страна.

„Да“, каза си Робърт, като се приближи до кралицата победителка и взе ръката ѝ, така че двамата застанаха с лице към придворните в този миг на триумф. „Но кой би си помислил, че избраното от Бог оръдие ще бъде една лукава дребна невестулка като Уилям Сесил?“

Елизабет се обърна към него с блеснали очи.

— Не е ли това истинско чудо? — прошепна тя.

— Виждам човешка ръка, виждам по-скоро ръка на убиец, отколкото Божията десница — каза той, като я наблюдаваше внимателно.

Тя не трепна, и в този миг той разбра, че е знаела всичко. Беше чакала вестта за смъртта на регентката, чакаше, предполагайки какво ще се случи, вероятно още от сватбения им ден, когато беше започнала отново да изглежда щастлива. И можеше да е била подготвена единствено от Сесил.

— Не, Робърт — каза тя спокойно. — Сесил ми пише, че тя е умряла от болестта си. Наистина е чудо, че смъртта ѝ се оказа толкова навременна. Бог да спаси душата ѝ.

— Е, амин — каза той.

Затоплянето на времето през юли подежда добре на Ейми и тя полагаше усилия да се разхожда в градината на Денчуърт всеки ден. Все още нямаше вести от Робърт къде да отиде сега, все още я преследваше объркването какво трябва да прави.

Алис Хайд беше прибрала от дойката едното от децата си, и невръстното, едва прохождащо дете хареса Ейми. Протягаше към нея малките си пълнички ръчички да го вдигне, и викаше: „Ме–ме!“ всеки път, щом я видеше.

— Ейми — каза тя с лека усмивка. — Можеш ли да кажеш „Ейми“?

— Ме-ме — повтори той сериозно.

Ейми, бездетна и самотна, отвърщаше на топлотата на момченцето: носеше го на хълбок, пееше в малкото му топло ушенце, разказваше му приказки, и го оставяше да спи на леглото ѝ през деня.

— Тя се привързва към него — каза одобрително Алис на съпруга си. — Щеше да е такава добра майка, ако беше благословена с деца: струва ми се наистина ужасно жалко, че никога няма да има свое дете.

— Да — каза той мрачно.

— А и малкият Томас я харесва — каза тя. — Все пита за нея. Предпочита нея пред всеки друг.

Той кимна.

— Тогава това дете е единственият човек в Англия, който е на такова мнение.

— А сега — каза Робърт с наслада, докато се разхождаше с Елизабет в прохладата на юлската сутрин край реката, — имам новини за теб. Такива добри новини от Шотландия, каквито не си чувала отдавна.

— Какви новини? — Тя веднага застана нащрек. „Пратеникът на Сесил каза, че никой не може да получава новини по-бързо от мен. Какви новини може да е получил Робърт, които аз да не знам?“

— Държа няколко слуги в Нюкасъл и Единбург — каза той небрежно. — Един от тях дойде в къщата ми днес следобед и ми каза, че Сесил бил уверен, че ще склони французите да сключат споразумение. Неговият слуга казал на моя, че Сесил писал на съпругата си да го очаква у дома в средата на този месец. Като се има предвид, че Сесил никога не би оставил работата си недовършена, можем да бъдем сигурни, че е уверен в скорошното сключване на договора.

— Защо не ми е писал? — попита тя, обзета на мига от ревност.

Робърт сви рамене.

— Може би иска да бъда сигурен, преди да ти пише? Но, Елизабет...

— Писал е на съпругата си, преди да пише на мен?

Любовникът ѝ се усмихна.

— Елизабет, не всички са така предани като мен. Но това са такива добри новини: помислих си, че ще бъдеш възхитена.

— Мислиш ли, че е изготвил споразумение?

— Сигурен съм, че има нещо такова предвид. Моят човек предположи, че сигурно ще го е подписал и подпечатал до шести.

— След три дни? — ахна тя. — Толкова скоро?

— Защо не? След като кралицата вече е мъртва, той е трябвало да се справи само с нейните подчинени.

— Какво мислиш, че е постигнал? Той не би преговарял за нещо по-малко от оттеглянето на французите.

— Той трябва да получи съгласието на французите да се оттеглят, и сигурно е спечелил връщането на Кале.

Тя поклати глава:

— Те ще обещаят да разговарят за Кале, никога няма да го върнат просто така.

— Мислех, че това е едно от твоите искания?

— О, настоях за това — каза тя. — Но не очаквах да го спечеля.

— Редно е да го получим обратно — каза Робърт упорито. — Изгубих единия от братята си при Сен Кентен, едва не изгубих собствения си живот пред стените на Кале. Кръвта на достойни англичани изтече в онзи канал — каналът, който ние изкопахме и укрепихме. Този град е толкова английски, колкото и Лестър. Редно е да си го върнем.

— О, Робърт...

— Редно е — настоя той. — Ако той се е споразумял за нещо по-малко, тогава ни е направил изключително лоша услуга. И аз ще му го кажа. Нещо повече, ако не получим Кале, то тогава той не е подсигурил траен мир, тъй като всички ще трябва да тръгнем на война веднага щом войниците се приберат у дома от Шотландия.

— Той знае, че Кале е важен за нас — каза тя безпомощно. — Но не бихме тръгнали на война за него...

— Важен! — Робърт стовари юмрук върху зида, издигнат край реката. — Кале е толкова важен, колкото и замъкът Лийт, може би по-важен. И твоят герб, Елизабет! Кралицата на Франция трябва да се откаже от включването на нашия герб в своя. И ще трябва да платят.

— Да платят ли? — попита тя, внезапно изпълнена с внимание.

— Разбира се — каза той. — Те нападнаха. Би трябвало да ни платят, задето ни принудиха да отбраняваме Шотландия. Опразнихме хазната на Англия, за да се защитим от тях. Редно е да ни обезщетят за това.

— Никога не биха го сторили. Нали?

— Защо не? — настоя той. — Те знаят, че са в неизгодна позиция. Сесил ги убеждава да приемат споразумение. Държи ги в напрежение. Това е моментът да ги ударим силно, докато са притиснати към стената. Той трябва да спечели за нас Шотландия, Кале, нашия герб, и парично обезщетение.

Увереността му се предаде на Елизабет.

— Можем ли да направим това?

— Трябва да го направим — потвърди той. — Защо да тръгваме на война, ако не за да победим? Защо да сключваме мир, ако не за да приберем плячката от войната? Никой не отива на война само за да се отбранява: отива, за да направи нещата по-добри. Баща ти знаеше това, той никога не сключваше мир, без да извлече полза. Ти трябва да направиш същото.

— Ще му пиша утре — реши тя.

— Пиши сега — каза Робърт. — Той трябва да получи писмото веднага, преди да преотстъпи писмено правата ти.

За миг тя се поколеба.

— Пиши сега — повтори той. — За да стигне писмото дотам, ще трябва три дни — това е най-краткият срок. Трябва да му го изпратиш, преди да приключи изготвянето на договора. Пиши, докато планът е свеж в умовете ни, а след това държавните дела ще бъдат приключени и ние отново можем да бъдем себе си.

— Себе си? — попита тя с лека усмивка.

— Ние сме младоженци — напомни ѝ той тихо. — Напиши своята прокламация, кралице моя, а после ела при съпруга си.

Тя засия от удоволствие при думите му, и двамата свърнаха обратно към двореца Уайтхол. Той я преведе през двора до покоите ѝ, и застана зад нея, когато тя седна на писмената си маса и вдигна перото.

— Какво трябва да напиша?

„Тя чака да пише под моя диктовка“, безмълвно възликува Робърт в мислите си. „Кралицата на Англия записва думите ми, точно

както брат ѝ пишеше под диктовката на баща ми. Благодаря на Бог, че този ден дойде, и че дойде чрез любов...”

— Пиши със свои думи, както обикновено би му писала — препоръча той „Последното нещо, което искам, е той да долови моя глас в писмото“. — Просто му кажи, че настояваш французите да напуснат Шотландия, настояваш за връщането на Кале, френската кралица да не ползва твоя герб, и да получиш парично обезщетение.

Тя наведе меднокосата си глава и започна да пише.

— Обезщетение в размер на каква сума?

— Петстотин хиляди крони — каза той, като избра наслуки цифрата.

Елизабет вдигна рязко глава.

— Никога няма да платят това!

— Разбира се, че няма. Може би ще платят първата вноска, а след това ще ни измамят за остатък. Но това им съобщава цената, която поставяме на намесата им в делата на нашите кралства. Съобщава им, че ценим себе си високо.

Тя кимна.

— Ами ако откажат?

— Тогава му кажи да прекъсне преговорите и да тръгне на война — заяви Робърт. — Но те няма да откажат. Сесил ще ги спечели за това споразумение, ако знае, че си твърдо решена. За него това е сигнал да се прибере у дома с голяма плячка, и сигнал за французите да не дръзват отново да се месят в нашите дела.

Тя кимна и подписа документа с отривист жест.

— Ще го изпратя днес следобед — каза.

— Изпрати го сега — нареди той. — Времето е от съществена важност. Той трябва да разполага с това писмо, преди да се откаже от което и да било от нашите искания.

За миг тя се поколеба.

— Както желаш.

Тя се обърна към Летиша:

— Изпратете една от придворните дами да повика някой от пратениците на държавния секретар — каза тя. — Обърна се отново към Робърт. — Веднага щом изпратя това, бих искала да отида на езда.

— Не е ли твърде горещо?

— Не и ако тръгнем веднага. Чувствам се, сякаш съм била затворена тук в Уайтхол цял живот.

— Да наредя ли да оседлаят новата кобила?

— О, да! — възкликна тя, довольна. — Ще те чакам в конюшните, веднага щом изпратя това.

Той изчака да види как тя подписа и подпечата документа, така че да не може да бъде поправен, и едва тогава се поклони, целуна ѝ ръка и бавно се отправи към вратата. Придворните се разстъпиха пред него, докосвайки почтително шапките си; мнозина се поклониха. Робърт излезе от стаята като крал, и Елизабет го проследи с поглед.

Момичето се зададе надолу по галерията, следвано от пратеника, и го доведе при Елизабет, която стоеше, наблюдавайки как Робърт бавно се отдалечава. Щом пратеникът се приближи, Елизабет влезе в една прозоречна ниша със запечатаното писмо в ръка, и му заговори толкова тихо, че никой друг да не може да чуе.

— Искам да занесете това писмо на господаря си в Единбург — каза тя тихо. — Но не трябва да тръгвате днес.

— Не ли? Ваша светлост?

— Нито пък утре. Но го отнесете в дните след това. Искам писмото да се забави поне с три дни. Разбирате ли?

Той се поклони.

— Както желаете, ваша светлост.

— Ще кажете на всички, съвсем високо и ясно, че потегляте веднага със съобщение за сър Уилям Сесил, и че той трябва да го получи вдругиден, тъй като сега можете да доставяте писма до Единбург в рамките на три дни.

Той кимна — беше на служба при Сесил от твърде отдавна, за да се изненадва от каквото и да е двуличие.

— Да напусна ли Лондон, сякаш заминавам веднага, и да се укрива по пътя?

— Точно така.

— В кой ден искате да го получите?

Кралицата се замисли за миг.

— Какво е днес? Трети? Сложете го в ръцете му на девети юли.

Слугата пхна писмото в жакета си и се поклони.

— Да кажа ли на господаря си, че се е забавило?

— Можете да го направите. Дотогава няма да има значение. Не искам това писмо да отвлича вниманието му. Надявам се, че дотогава работата му ще бъде завършена.

„Единбург

4 юли 1560

До кралицата,

Кралицата регентка е мъртва, но обсадените все още се държат, макар че вече са изгубили бойния си дух.

Открих как да изложа с думи условията ни по начин, който те могат да приемат: текстът гласи, че френският крал и кралица дарява свободата на шотландците, в резултат от Вашето застъпничество като посестрима кралица, и ще изтеглят войските си. Следователно ние спечелихме всичко, което искахме, в най-последния момент и чрез милостивото застъпничество на Бог.

Това ще бъде най-великата победа на Вашето царуване и основата на мира и силата на обединените кралства на този остров. Това решение разваля Стария Съюз между Франция и Шотландия завинаги. То Ви сочи като Закрилница на протестантството. Аз съм толкова облекчен и щастлив, колкото не съм бил никога през живота си

Бог да благослови Вас и рода Ви, защото без него нито мирът, нито войната биха донесли полза задълго.

Уилям Сесил, подписано на днешна дата, четвърти юли, в Единбургската крепост, 1560 г.“

След като бе предотвратил войната, бе прекратил съюза на французите с шотландците, и беше представил Елизабет като най-новия и най-дързък участник в играта за власт, Сесил се разхождаше в прохладата на вечерта из малката градина на Единбургската крепост и се възхищаваше на засадените малки лаврови дръвчета и сложните фигури, образувани от оцветените камъни.

Слугата му, изкачил стълбите, се поколеба на най-горното стъпало, като се опитваше да види господаря си в здрача. Сесил вдигна ръка и мъжът тръгна към него.

— Писмо от нейно величество.

Сесил кимна и го взе, но не го отвори веднага. Тя знаеше, че той е близо до сключването на споразумение: в това писмо сигурно му изказваше благодарност за услугите му, обещавайки му своята обич и неговата награда. Тя знаеше по-добре от всеки друг, че Англия бе на ръба на катастрофата с тази война в Шотландия. Тя знаеше, както никой друг, че никой освен Сесил не можеше да извоюва мира за тях.

Сесил седна на градинската пейка и вдигна поглед към солидните сиви стени на крепостта, към реещите се прилепи, към изгряващите ранни звезди, и изпита задоволство. После отвори писмото от кралицата.

За миг остана да седи съвсем неподвижно, докато четеше писмото, а после продължи да го препрочита отново и отново. „Тя е полудяла“, беше първата му мисъл. „Полудяла е от тревогата и смута на тази война, а сега е станала толкова алчна, колкото беше изплашена преди. Мили боже, как може човек да открие някакъв смисъл в живота си, когато работи за жена, която може да сменя две напълно противоположни настроения за секунда, а да не говорим пък — за един ден“.

„Мили боже, как може човек да сключи траен мир, почтен мир, когато монархът може изведнъж да поиска допълнително споразумение, след като договорът е подписан? Връщането на Кале? Гербът? А сега — и парично обезщетение? Защо да не поиска и звездите в небето? Защо не поиска луната?“

„И какво е това в края на писмото? Да прекратим преговорите, ако тези цели не могат да бъдат постигнати? Какво, в името Божие, да направим? Да тръгнем на война с една изнемощяла армия, когато настъпват летните горещини? Да изчакаме французите да повикат отново на бойни позиции войските си, които в този момент се готвят да се оттеглят?“

Сесил смачка писмото от кралицата на топка, пусна го на земята и го изрита колкото можеше по-силно, през изящния жив плет към средата на малката градина.



„Луда жена!“, изруга той след писмото, макар че все още не казваше на глас нито дума. „Негодна, суетна, чудата, капризна жена. Бог да ми е на помощ, задето някога ви смятах за спасителка на страната. Бог да ми е на помощ, че изобщо предложих услугите си на служба при вас, една луда жена, когато за мен щеше да е много по-добре да планирам собствената си градина в Бърли и никога да не показвам готовност да служа във вашия безумен, суетен двор“.

Той продължи да дава воля на яростта си още няколко мига, като се разхождаше напред-назад пред смачканото на топка писмо, захвърлено в малката квадратна градинска леха, после, тъй като документите представляваха едновременно и съкровище, и опасност, прекрачи през малкия плет и прибра писмото, изглади го и го прочете отново.

Тогава видя две неща, които беше пропуснал при първите прочитания. Първо датата. Тя му беше поставила дата трети юли, но то беше пристигнало пет дни след като договорът беше подписан и беше обявен мирът. Беше му отнело твърде дълго време да пристигне. Пътуването беше отнело два пъти повече от нужното време. Беше дошло твърде късно, за да повлияе на събитията. Сесил се обърна към пратеника си.

— Ей! Момче!

— Да, сър Уилям?

— Защо на това писмо са му трябвали шест дни да стигне до мен? Датата е трети. Трябваше да е тук преди три дни.

— Така пожела самата кралица, сър. Тя каза, че не иска да се затормозявате с писмото, докато работата ви не бъде приключена. Каза ми да напусна Лондон и да се укрия за три дни, за да създаде пред двора впечатлението, че съм потеглил веднага. Това беше нейна заповед, сър. Надявам се, че съм постъпил правилно.

— Разбира се, че сте постъпили правилно, като сте се подчинили на кралицата — каза троснато Сесил.

— Тя каза, че не иска това писмо да ви разсейва — позволи си да повтори пратеникът. — Каза, че иска то да пристигне, когато работата ви бъде приключена.

Сесил замислено кимна и отпрати мъжа.

„Какво е това?“, запита той нощното небе. „Какво, в името на дявола, какво?“

Нощното небе не отговори: малък облак премина по него като сив воал.

„Мисли“, заповяда си Сесил. „Да кажем, следобед; да кажем, вечерта; в пристъп на гняв тя поставя пред мен огромно искане. Правила е това и преди, Бог е свидетел. Тя иска всичко: Кале, възвръщането на герба ѝ, за да го използва само тя; мир, и петстотин хиляди крони. Лошо посъветвана (от онзи глупак Дъдли например), тя би могла да сметне, че всичко това е възможно, че всичко това ѝ се полага. Но тя не е глупачка, умее да премисля нещата, ще разбере, че постъпва погрешно. Но се е заклела пред свидетели, че ще поиска всички тези неща. Затова написва писмото, което е обещала, подписва го и го подпечатва пред тях, но тайно го забавя по пътя, погрижва се да свърша работата, и мирът да бъде постигнат, преди да ми постави невъзможно искане.“

„Следователно тя постави неразумно искане, аз свърших огромна работа, и ние двамата направихме каквото беше редно. Кралица и служител, дама и мъж. А после, за да потвърди, че нейният жест на неправилна намеса в последна сметка не е нищо повече от жест на неправилна намеса: тя казва на моя слуга, че ако писмото ѝ пристигне твърде късно (а тя се е погрижила то да пристигне твърде късно), мога да пренебрегна указанията ѝ“.

Той въздъхна. „Много добре. Аз изпълних дълга си, а тя си съхрани удоволствието, и никаква вреда не беше нанесена на мира, освен на моята радост от него. Освен това очакването ми, че тя ще бъде изключително щастлива, и ще ми бъде изключително признателна, е напълно излъгано“.

Сесил пхна писмото на кралицата във вътрешния джоб на жакета си. „Не твърде великодушна господарка“, каза си той тихо. „Във всеки случай, не и към мен, макар че явно е готова да напише писмо и да го забави и да излъже за него, за да угоди на друг. Никой владетел в християнския свят или в земите на неверниците не е имал по-добър слуга, отколкото ѝ бях аз, а тя ми се отплаща с този... този капан“.

„Това наистина не ѝ подобава“, изръмжа той тихо на себе си, докато вървеше към стълбите за входа на крепостта. „Твърде нечестно е, да ме смути така в мига на моя триумф, а тя обикновено не е лишена

от великодушие“. — Той спря. — „Но може би, когато е под влиянието на лоши съветници...“

Спря отново. „Робърт Дъдли“, отбеляза той уверено, докато стъпваше с добре лъснатата си обувка върху първото стъпало. „Робърт Дъдли: готов съм да заложа живота си на това. Изпълнен със завист и горчивина заради успеха ми, и обзет от желание да го омаловажи в нейните очи. Изпълнен с желание да получи още; винаги настояващ за повече, отколкото може да получи в разумни граници. Заповядва й да напише писмо, пълно с невъзможни искания, а после тя пише, за да му достави удоволствие, но забавя писмото, така че да спаси мира“. — Той спря отново. — „Глупава и лекомислена е тази жена, щом поема такъв риск, за да угоди на един мъж“, заключи той.

После отново спря, защото му хрумна най-ужасната мисъл: „Но защо тя би му позволила да стигне толкова далеч, че да й диктува писмата й до мен, по най-важния политически въпрос, пред който някога сме се изправяли? Когато той не е дори и член на Частния съвет? Когато не е нищо повече от началник на нейната конница? От какви ли облаги и предимства се е възползвал, докато аз бях толкова далече? Какъв напредък е постигнал? Мили боже, каква власт има над нея той сега?“

Дворът на Елизабет, начело с Робърт, посрещна писмото на Сесил, обявяващо мира, с въздържана благодарност. Това беше добре, но не достатъчно добре, намекна Робърт, и придворните, които с едно око наблюдаваха кралицата, а с другото — нейния фаворит, се съгласиха.

Водещите членове на Частния съвет роптаеха, настоявайки, че Сесил бе свършил забележителна работа и че е редно да получи поне малка благодарност за нея.

— Само преди месец тя щеше да му се хвърли на врата, ако успееше да постигне мир след едва тримесечна война — каза кисело Трокмортън. — Щеше да го направи граф заради това, че е постигнал мир, преди да са изтекли и шест седмици. Сега той го направи за по-малко от ден, след като стигна в Единбург, а тя не му е благодарна. Ето какви са жените.

— Не жената е тази, която проявява неблагодарност; а любовникът ѝ — каза грубо сър Никълъс Бейкън. — Но кой е готов да ѝ каже? И кой е готов да предизвика него?

Възцари се пълно мълчание.

— Не и аз, във всеки случай — каза сър Никълъс спокойно. — Сесил ще трябва да намери разрешение на този въпрос, когато се прибере. Защото, кълна се в Бога, нещата не могат да продължават така още дълго. Това е скандал, което е достатъчно лошо, но освен това я поставя в неясно положение. Тя не е нито съпруга, нито девойка. Как ще роди син, когато не може да погледне друг мъж, освен Робърт Дъдли?

— Може би ще роди син от Дъдли — каза тихо някой отзад.

При това предположение някой изруга, друг се надигна рязко и излезе от стаята.

— Тя ще изгуби трона си — каза твърдо друг мъж. — Страната няма да го приеме, Камарата на лордовете няма да го приеме, Камарата на общините няма да го приеме, и — знаете ли, милорди — дяволски сигурно е, че аз няма да го приема.

Разнесе се бърз шепот на съгласие, после някой каза предупредително.

— Това е почти измяна.

— Не, не е — настоя Франсис Бейкън. — Казано бе само, че някой няма да приеме Дъдли за крал. Решено е. В това няма измяна, тъй като той никога няма да бъде крал, в мислите ни не съществува такава възможност. А Сесил ще трябва да се върне у дома и да се погрижи неговите мисли също да не допускат такава възможност.

Човекът, който вече приемаше себе си като крал на Англия във всяко отношение, освен по име, беше в двора на конюшната и оглеждаше ловния кон на кралицата. Тя беше яздила толкова малко, че един коняр извеждаше коня да го разтърква, и Дъдли искаше да се убеди, че момчето е толкова внимателно към чувствителната уста на коня, колкото щеше да бъде и той самият. Докато той леко подръпваше ушите на кобилата и опипваше меката ѝ като кадифе уста, зад него се приближи Томас Блаунт и тихо го поздрави:

— Добро утро, сър.

— Добро утро, Блаунт — каза тихо Робърт.

— Има нещо странно, което си помислих, че е редно да узнаете.

— Да? — Робърт не обърна глава. Никой, който гледаше двамата мъже, не би си помислил, че са заети с нещо друго, освен грижата за конете.

— Снощи се натъкнах на пристигнал с кораб товар от злато, вмъкнат контрабандно от испанците, натоварен от сър Томас Грешам от Антверпен.

— Грешам ли? — попита Дъдли изненадано.

— На борда имаше негов служител, въоръжен до зъби, поболял се от тревога — описа го Блаунт.

— Злато за кого?

— За хазната — каза Блаунт. — Дребни монети, кюлчета злато, всякакви форми и размери. Моят човек, който помагал с разтоварването, каза, че според мълвата това било злато за изсичане на нови монети, за да се плати на войската. Помислих си, че може би ще искате да знаете. Било е на стойност около три хиляди лири, а преди е имало още, и ще има отново другата седмица.

— Наистина искам да знам — потвърди Робърт. — Знанието е пари.

— Тогава се надявам парите да са от златото на Грешам — подметна хапливо Блаунт. — А не този метал без стойност, който имам в джоба си.

Половин дузина мисли изникнаха едновременно в ума на Робърт. Той не изказа гласно никоя от тях.

— Благодаря ти — каза той. — И ми съобщи, когато Сесил потегли към къщи.

Той остави коня при коняря и отиде да намери Елизабет. Тя още не беше облечена: седеше на прозореца в личния си кабинет с пелерина около раменете. Когато Робърт влезе, Бланш Пари с облекчение вдигна поглед към него.

— Нейна светлост отказва да се облече, макар че испанският дипломатически пратеник иска да я види — каза тя. — Казва, че е твърде уморена.

— Оставете ни — каза Робърт кратко и изчака, докато придворните дами и прислужничките излязоха от стаята.

Елизабет се обърна и му се усмихна, взе ръката му и я притисна към бузата си.

— Моят Робърт.

— Кажи ми, моя красива любима — прошепна Робърт, — защо докарваш кораби, натоварени със злато, от Антверпен, и как плащаш за всичко това?

Тя ахна леко. Цветът се отдръпна от лицето ѝ, а усмивката — от очите ѝ.

— О — каза тя. — Това ли?

— Да — отвърна той с равен тон. — Това. Не мислиш ли, че е по-добре да ми кажеш какво става?

— Как разбра? Предполага се, че е огромна тайна.

— Няма значение — каза той. — Но съжалявам да науча, че още пазиш тайни от мен, след обещанията си, макар да сме съпруг и съпруга.

— Смятах да ти кажа — каза тя веднага. — Просто заради Шотландия всичко ми изхвъркна от ума.

— Сигурен съм — каза той студено. — Защото ако паметта ти бе станала все така слаба до деня, в който изтеглиш от обръщение всички стари монети и пуснеш в обръщение нови, на мен щеше да ми остане цяло едно малко хранилище, пълно с обезценени монети, нали? И щях да понесе съществена загуба — нима нямаше да бъде така? Това ли беше намерението ти — да страдам?

Елизабет пламна.

— Не знаех, че се запасяваш с дребни монети.

— Имам земи: арендаторите ми, уви, не плащат рентите си със златни кюлчета. Имам дългове към търговците, които се изплащат в дребни монети. Имам безброй сандъци с пенсове и фартинги. Кажи ми какво мога да получа за тях?

— Малко повече от собственото им тегло — каза тя с много слаб глас.

— Не номиналната им стойност?

Тя поклати мълчаливо глава.

— Изтегляме от обръщение монетите и пускаме нови — каза тя. — Това е планът на Грешам — ти самият знаеш за него. Трябва да изсечем монетите наново.

Робърт пусна ръката ѝ и отиде до центъра на стаята, докато тя седеше и го наблюдаваше, питайки се какво ще направи. Осъзна, че чувството, от което се присвиваше стомахът ѝ, беше страх. За първи път в живота си се страхуваше какво мисли за нея някой мъж — не по политически причини, а от любов.

— Робърт, не ми се сърди. Нямах намерение да те поставям в неизгодна позиция — каза тя и долови слабостта в собствения си глас. — Трябва да знаеш, че не бих те поставила в неизгодно положение — тъкмо теб! Засипах те с постове и длъжности.

— Знам — каза той кратко. — Отчасти именно това ме удивява. Че с едната ръка даваш, а с другата ме мамиш. Поведение на развратница, всъщност. Не помисли ли, че това ще ми струва пари?

Тя ахна.

— Помислих само, че това трябва да бъде тайна, голяма тайна, иначе всички ще започнат да правят размени и монетите ще бъдат приемани все по-зле и по-зле — каза тя бързо. — Робърт, ужасно е да знаеш, че хората смятат собствените ти монети за почти лишени от стойност. Трябва да поправим това, а всички обвиняват мен, задето се е объркало.

— Тайна, която ти скри от мен — каза той. — От своя съпруг.

— Не бяхме сгодени, когато започна подготовката — каза тя смирено. — Сега разбирам, че трябваше да ти кажа. Просто заради Шотландия всичко ми изхвъркна от...

— Сега в Шотландия има мир — каза той твърдо. — И се опитай да не забравяш, че сме женени и че не бива да имаш тайни от мен. Върви и се облечи, Елизабет, а когато излезеш, ще ми разкажеш абсолютно всичко, за което ти и Сесил сте се споразумели и сте планирали заедно. Няма да позволя да ме правят на глупак. Няма да имаш тайни с друг мъж зад гърба ми. Това означава да ме превърнеш в рогоносец, а аз няма да нося рога заради теб.

За миг си помисли, че е стигнал твърде далече, но тя се изправи на крака и тръгна към спалнята си.

— Ще ти изпратя прислужниците — каза той, възползвайки се от покорството ѝ. — А после ще проведем дълъг разговор.

Тя спря за миг на вратата и погледна назад към него:

— Моля те, не ми се сърди. Не исках да те обидя. Никога не бих те оскърбила нарочно. Знаеш как беше това лято. Ще ти казвам всичко.

Сега беше моментът да я възнагради за извинението ѝ. Той прекоси стаята и целуна пръстите ѝ, а после — устните.

— Ти си моята любима — каза той. — Ти и аз сме истинското злато, и към него няма да се смеси нищо, което да го развали. Между нас винаги ще има пълна честност и откритост. Тогава ще мога да те съветвам и да ти помагам, и няма да е нужно да се обръщаш към друг.

Почувства как устата ѝ се разтвори под целувката му, когато тя се усмихна.

— О, Робърт, трябва да е така — каза тя.

Сесил си позволи рядкото удоволствие да прекара една нощ вкъщи със съпругата си в Бърли, преди да продължи с пътуването си към Лондон. Милдред го посрещна с обичайната си кротка привързаност, но сивите ѝ очи попиха набразденото му от бръчки лице и приведените рамене.

— Изглеждаш уморен — беше всичко, което си позволи да каже.

— Беше горещо и прашно — каза той, без да споменава нищо за няколкото пътувания между Единбург и Нюкасъл, които бе принуден да направи, за да постигне мира и да подсигури трайността му.

Тя кимна и му направи знак да отиде в спалнята си, където в просторната, подобна на дворцова стая го чакаха гореща вода и дрехи за преобличане, кана студен ейл и самун топъл, прясно изпечен хляб. Беше приготвила любимата му вечеря, когато той слезе отново долу, освежен и облечен в чисти тъмни дрехи.

— Благодаря ти — каза той топло и я целуна по челото. — Благодаря ти за всичко това.

Тя се усмихна и го отведе начело на масата, край която семейството и слугите чакаха господаря да прочете благодарствената молитва преди хранене. Милдред беше убедена протестантка и домът ѝ се ръководеше по най-богоугоден начин.

Сесил изрече няколко молитвени думи, а после седна и се залови с вечерята си. Четиригодишната му дъщеря Ана беше доведена от детската стая заедно с невръстния си брат Уилям, получи разсеяна благословия, а после масата беше разчистена и Милдред и Сесил отидоха в личната си стая, където беше запален огън и ги чакаше кана ейл.



— Значи сключихте мир — поиска да се увери тя, знаейки, че той никога нямаше да тръгне от Шотландия, без да е довършил задачата си.

— Да — каза той кратко.

— Не изглеждаш много радостен: не си ли блажен миротворец?

Той я стрелна с поглед, какъвто тя не бе виждала никога преди. Изглеждаше наскърбен, сякаш бе понесъл удар: не върху гордостта си, не върху амбицията си, а сякаш бе предаден от приятел.

— Не съм — каза той. — Това е най-добрият мирен договор, на който можехме да се надяваме. Френската армия ще се оттегли, интересите на Англия в Шотландия са признати, и всичко това — почти без нито един изстрел. Това би трябвало да е най-великото събитие в живота ми, моят триумф. Да победим французите би било славно събитие по всяко време; но да ги победим, когато в страната цари разделение, а хазната е банкрутирала, с армия без заплати, водена от жена, е почти чудо.

— И въпреки това? — попита тя, продължавайки да не разбира.

— Някой е настроил кралицата срещу мен — каза той простишко. — Получих писмо, което би ме накарало да се разплача, ако не знаех, че съм направил за нея най-доброто, което можеше да бъде направено.

— Писмо от нея?

— Писмо, в което иска от мен луната и звездите, освен мира в Шотландия — каза той. — И предполагам, че няма да е доволна, когато ѝ кажа, че мога да ѝ дам само мир в Шотландия.

— Тя не е глупачка — изтъкна Милдред. — Ако ѝ кажеш истината, тя ще я изслуша. Ще разбере, че си направил най-доброто, което можеш, и повече, отколкото всеки друг би могъл да направи.

— Тя е влюбена — каза той кратко. — Съмнявам се, че може да чува нещо друго, освен гласа на сърцето си.

— Дъдли?

— Кой друг?

— Значи това продължава — каза тя. — Дори тук чуваме такива скандални слухове, че не би повярвал.

— Вярвам — каза той. — Повечето от тях са верни.

— Говори се, че двамата са женени и че тя крие неговото дете.

— Ето това вече е лъжа — каза Сесил. — Но не се съмнявам, че тя би се омъжила за него, ако той беше свободен.

— И той ли е отровил ума ѝ и я е настроил против теб?

Той кимна.

— Така смятам. В двора може да има само един фаворит. Мислех си, че тя може да се наслаждава на компанията му и да приема съветите ми; но когато се налага да замина, тя разчита както на компанията, така и на съветите му, а той е много безразсъден съветник.

Милдред се надигна от стола си, дойде да застане до него и сложи ръка на рамото му.

— Какво ще правиш, Уилям?

— Ще отида в двора — каза той. — Ще ѝ докладвам. Бях оцетен със стотици лири, а сега не очаквам нито обезщетение, нито признателност. Ако тя не пожелае да приеме съветите ми, ще трябва да я напусна, както веднъж вече заплаших да сторя. Тогава тя не успя да се справи без мен, ще видим дали ще може да се справи без мен сега.

Тя беше потресена.

— Уилям, не можеш да я оставиш на онзи красив млад изменник. Не можеш да оставиш Англия да бъде управлявана от тях двамата. Това означава да хвърлиш страната ни в ръцете на високомерни деца. Не можеш да оставиш нашата църква в ръцете им. Тя не бива да им се поверява. Те са прелюбодейци. Трябва да бъдеш неин съветник. Трябва да я спасиш от нея самата.

Сесил, най-старшият и уважаван съветник на кралицата, винаги приемаше съвети от жена си.

— Милдред, за да се боря с човек като Дъдли, ще трябва да използвам начини и средства, които са изключително непочтени. Ще трябва да се отнасям към него като към враг на страната, ще трябва да се справя с него като с предан човек, превърнал се в предател. Ще трябва да се справя с него, както бих се справил с... — той млъкна рязко, за да се сети за пример. — ... Мари дьо Гиз.

— Кралицата, която умря така внезапно? — попита го тя, с предпазливо безразличен тон.

— Кралицата, която умря така внезапно.

Тя го разбра веднага, но срещна погледа му, без да трепне.

— Уилям, трябва да изпълняваш дълга си заради нашата страна, нашата църква и нашата кралица. Това, което вършиш, е божие дело, независимо какви средства трябва да използваш.

В отговор той я погледна в спокойните сиви очи.

— Дори ако трябва да извърша престъпление, огромен грях?  
— Дори да е така.

Сесил се върна в последните дни на юли, и откри, че дворът е на кратко пътуване по южните брегове на Темза. Кралицата отсядаше в най-добрите имения, които можеха да се намерят, и се наслаждаваше на ловуването и лятното време. Беше предупреден да не очаква посрещане като за герой, и не получи такова.

— Как можахте? — посрещна го Елизабет. — Как можахте да захвърлите нашата победа? От французите ли бяхте подкупен? Да не сте преминали на тяхна страна? Болен ли бяхте? Прекалено уморен ли бяхте, за да изпълните задачата си както трябва? Твърде стар? Как можахте просто да забравите дълга си към мен, и дълга си към страната? Похарчихме цяло състояние в опити да направим Шотландия безопасна, а вие просто оставихте французите да се приберат у дома, без да ги задължите да изпълнят волята ни?

— Ваша светлост — подхвана той. Почувства как пламва от гняв и се огледа наоколо да види кой е достатъчно близо, за да ги чуе. Половината придворни бяха изпружили шии напред, за да видят сблъсъка, всички ги слушаха открито. Елизабет беше избрала да го приеме в голямата зала на къщата на своя домакин. Тук имаше хора, наредили се на стълбите, за да слушат, имаше придворни, надвесени от галерията; тя го тъпчеше така открито, сякаш бяха на пазара в Смитфийлд.

— Да доведете французите до положение да са оставени на нашата милост, и да допуснете да си отидат, без да подсигурите Кале! — възкликна тя. — Това е по-лошо, отколкото самата загуба на Кале. Предното беше война: ние се сражавахме възможно най-упорито. Сегашното е акт на лекомислие: вие захвърлихте Кале, без да направите и най-малко усилие да го отвоювате отново.

— Ваше величество...

— И моят герб! Закле ли се тя никога да не го използва отново? Не? Как смее да се върнете при мен, докато тази жена все още използва моя герб?

Сесил не можеше да направи нищо, подложен на такава яростна атака. Той млъкна и я остави да излива яростта си върху него.

— Елизабет... — Тихият глас беше толкова изпълнен с увереност, че Сесил погледна бързо нагоре по величественото стълбище, за да види кой дръзва да се обръща към кралицата по име. Беше Дъдли.

Той стрелна Сесил с бърз, съчувствен поглед.

— Негова светлост господин секретарят е работил усърдно във ваша полза и е донесъл у дома най-добрия мир, който е успял да постигне. Може и да сме разочаровани от онова, което е постигнал, но съм сигурен, че няма съмнение в предаността му към нашата кауза и преданата му служба спрямо нас.

Сесил видя как думите му и самият му тон, укротиха гнева й. "Каза „службата спрямо нас“, отбеляза той мислено. „Нима сега служи на него?“

— Нека се оттеглим с господин държавния секретар — предложи Дъдли. — Тогава той може да ни обясни решенията си, и да ни каже как стоят нещата в Шотландия. Имал е дълго пътуване и тежка задача.

Тя се овладя. Сесил се напрегна, очаквайки още оскърбления.

— Елате — каза Дъдли протичко, като протегна ръка към нея. — Ела, Елизабет.

„Той й нарежда, обръщайки се към нея по име пред целия двор?“, запита се Сесил в удивено мълчание.

Но Елизабет отиде при Дъдли, като добре дресирана хрътка, подтичваща, за да не изостава от господаря си, сложи ръката си в неговата и му позволи да я отведе от залата. Дъдли хвърли поглед назад към Сесил и си позволи едва забележима усмивка. „Да“, казваше усмивката. „Сега виждаш как стоят нещата“.

Уилям Хайд повика сестра си в кабинета си — стаята, откъдето водеше делата на имота си: сигнал за нея, че въпросът беше сериозен и не биваше да бъде смущаван от чувства или от позоваване на семейните връзки.

Той се беше разположил зад голямата работна маса, която беше кръгла и разделена на участъци с чекмеджета, върху всяко от които имаше буква от азбуката. Масата можеше да се върти върху оста си към собственика, а всяко чекмедже съдържаше договорите и записките

по рентите на фермерите арендатори, заведени под първата буква на името им.

Лизи Одингсел отбеляза разсеяно, че чекмеджето с последната буква от азбуката никога не беше използвано, и се зачуди, че никой не беше помислил да направи маса, на която да липсват двете от последните букви от азбуката, тъй като на английски беше необичайно да има имена, започващи с тях. „Зеведей“, помисли си тя. „Ксеркс“.

— Сестро, става дума за лейди Дъдли — започна Уилям Хайд без предисловие.

Тя веднага забеляза как той използва титлата на приятелката й. Значи щяха да проведат този разговор с изключително официален тон.

— Да, братко? — отвърна тя любезно.

— Това е труден въпрос — каза той. — Но ще говоря направо: мисля, че е време да я отведеш.

— Да я отведа? — повтори тя.

— Да.

— Къде да я отведа?

— При някои други семейни приятели.

— Негова светлост не е уредил нищо — възпротиви се тя.

— Получавала ли си въобще някакви вести от него?

— Не и откакто... — тя млькна рязко. — Не и откакто я посети в Норфолк.

Той вдигна вежди и зачака.

— През март — добави тя неохотно.

— Когато тя му отказа развод и се разделиха разгневени?

— Да — призна тя.

— И от тогава не си получавала писмо? Нито пък тя?

— Не и доколкото знам... — тя срещна обвинителния му поглед.  
— Не, не е.

— Изплаща ли се редовната й издръжка?

Лизи издаде леко стреснато ахване.

— Да, разбира се.

— А твоите надници?

— Аз не получавам надници — каза тя с достойнство. — Аз съм компаньонка, не слугиня.

— Да, но той ти плаща издръжка.

— Неговият управител я изпраща.

— В такъв случай не я е изоставил окончателно — каза той замислено.

— Доста често забравя да пише — каза тя упорито. — Доста рядко я посещава. В миналото понякога се е случвало с месеци...

— Никога не е пропускал да изпрати хората си да я придружат от едно имение до друго — отвърна той. — Никога не е пропускал да ѝ уреди да отседне на едно или друго място. А ти казваш, че не е изпратил никого, и нямаш никаква вест от март насам.

Тя кимна.

— Сестро, трябва да я вземеш и да продължите нанякъде — каза той твърдо.

— Защо?

— Защото тя се превръща в пречка и неудобство за тази къща.

Лизи беше напълно объркана.

— Защо? Какво е направила?

— Като оставим настрана прекомерната ѝ набожност, която ме кара да си задавам въпроси по отношение на съвестта ѝ...

— За бога, братко, тя се е вкопчила в Бог като в самия живот. Тя няма гузна съвест, просто се опитва да намери воля за живот!

Той вдигна ръка.

— Елизабет, моля те. Да запазим спокойствие.

— Не зная как да запазя спокойствие, когато ти наричаш тази нещастна жена бреме за теб!

Той се изправи на крака.

— Няма да продължавам този разговор, освен ако не ми обещаеш, че ще запазиш спокойствие.

Тя си пое дълбоко дъх.

— Знам какво правиш.

— Какво?

— Опитваш се да не се трогваш от нея. Но тя е изключително нещастна, а ти си готов да влошиш положението ѝ.

Той се отправи към вратата, сякаш за да я отвори пред нея. Лизи разпозна признаците на братовата си решителност.

— Добре — каза тя припряно. — Добре, Уилям. Няма нужда да се гневиш. Това е толкова лошо за теб, колкото и за мен. Всъщност по-лошо.

Той се върна на мястото си.

— Като оставим настрана набожността ѝ, както казах, това, което ме тревожи, е положението, в което ни поставя по отношение на съпруга си.

Лизи чакаше.

— Тя трябва да си отиде — каза той протичко. — Докато си мислех, че му правим услуга, като я приемаме тук, защитавайки я от клевети и презрение, докато очаква указанията му, тя беше ценна за нас. Мислех си, че той ще се радва, че тя е намерила сигурен пристан. Мислех, че ще ми бъде признателен. Но сега мисля различно.

Тя вдигна глава да го погледне. Той беше неин по-малък брат и тя беше свикнала да го вижда в две противоположни светлини: първо, като по-млад от нея човек, който знаеше по-малко за света, отколкото тя; и второ, като по-високопоставен от нея: глава на семейството, имотен човек, с една стъпка по-горе от нея по веригата, която водеше към Бог.

— Какво мислиш сега, братко?

— Мисля, че той я е изоставил — каза той протичко. — Мисля, че тя е отхвърлила желанието му и го е разгневила, и че няма да го види повече. И което е по-важно, онзи, при когото тя отседне, няма да го види повече. Ние не му помагаме с един заплетен проблем, ние подпомагаме и насърчаваме бунта ѝ срещу него. А аз не мога да си позволя да правя подобно нещо.

— Тя е негова съпруга — каза Лизи категорично. — И не е сторила нищо лошо. Тя не се бунтува, просто не позволява да бъде захвърлена.

— Не мога да предотвратя това — каза Уилям. — Сега той живее с кралицата на Англия като неин съпруг във всяко отношение, освен по име. Лейди Дъдли е пречка към тяхното щастие. Не желая да бъда глава на домакинство, в което намира убежище пречката към щастията на кралицата на Англия.

Тя не можеше да обори логиката му, а той ѝ беше забранил да се позовава на сърцето му.

— Но какво трябва да направи тя?

— Трябва да отиде в друга къща.

— А после какво?

— В друга, и втора, и трета, докато успее да постигне съгласие със сър Робърт и да сключи някакво споразумение, за да намери

постоянен дом.

— Искаш да кажеш, докато бъде принудена да се съгласи на развод и отиде в някой чуждестранен манастир, или докато умре от сломено сърце.

Той въздъхна.

— Сестро, няма нужда да разиграваш трагедия.

Тя го погледна в лицето.

— Не разигравам трагедия. Това е трагично.

— Не съм виновен аз! — възкликна той във внезапен изблик на нетърпение. — Няма нужда да обвиняваш мен за това. Принуден съм да понасям това затруднение, но не съм го създал аз.

— Чия е вината тогава? — настоя тя.

Той изрече най-жестоките думи:

— Нейна. И тя трябва да си върви.

Сесил се срещна три пъти с Елизабет, преди да успее дори да я накара да го изслуша, без да го прекъсва и да го обсипва с яростни нападки. На първите две срещи присъстваха Дъдли и още двама мъже, и Сесил трябваше да сведе глава, докато тя се нахвърляше с критики върху него и се оплакваше от липса на внимание към делата ѝ от негова страна, от това, че той пренебрегва своята страна, от незачитането му към гордостта, правата и финансите им. След първата среща той не се опитваше да се защити, но си задаваше въпроса чий ли беше гласът, който излизаше така остро и пронизително от сипещата упреци уста на кралицата.

Знаеше, че това беше гласът на Робърт Дъдли. Робърт Дъдли, разбира се; който се беше отдръпнал назад край прозореца, облегнат на капака, загледан надолу към лятната градина, и с едната си тънка бяла ръка поднасяше към носа си топчица с ароматни вещества. От време на време променяше позата си, или леко си поемаше дъх, или се покашляше, и тогава кралицата веднага млъкваше рязко и се обръщаше, сякаш за да изчака неговото мнение. Ако на Робърт Дъдли му хрумнеше дори само някаква мимолетна мисъл, тя приемаше, че всички ще изгарят от нетърпение да я чуят.

„Тя го обожава“, помисли си Сесил, почти без да обръща внимание на подробностите от оплакванията на кралицата. „Тя



изживява първия си любовен порив, и той е първата любов в нейния живот на зряла жена. Тя си мисли, че слънцето грее от очите му, неговите съвети са единствената мъдрост, в която се вслушва, неговият глас — единственият говор, усмивката му — единствената ѝ наслада. Безцелно е да се оплаквам, безцелно е да се гневя на лекомислието ѝ. Тя е млада жена, обладана от лудостта на първата любов, и е безнадеждно да очаквам тя да прояви способност на каквато и да било разумна преценка“.

При третата среща Сесил намери кралицата сама, ако не се броеше присъствието на сър Никълъс Бейкън и две придворни дами.

— Сър Робърт е принуден да се забави — каза тя.

— Да започваме без него — спокойно предложи сър Никълъс. — Господин секретар, тъкмо преглеждахме условията на договора, и подробностите по изтеглянето на французите.

Сесил кимна и сложи книгата си пред тях. За първи път кралицата не скочи на крака и не се отдалечи гневно от масата, нахвърляйки се ожесточено срещу него. Остана на мястото си и погледна внимателно предложението за изтеглянето на французите.

Окуражен, Сесил отново изложи условията на договора, а после седна отново в стола си.

— И наистина ли мислите, че това е обвързващ мир? — попита Елизабет.

За миг всичко между двамата беше както винаги. Младата жена се обръщаше към по-възрастния мъж за съвет, вярвайки, че той ще ѝ служи с безрезервна вярност. По-възрастният мъж се вгледа надолу в дребното лице на ученичката си и видя нейното благоразумие и нейното умение. Сесил усети как светът се връща към правилната си ос, как звездите се насочват в обичайния си път, усети крехката хармония на сферите, на завръщането у дома.

— Да — каза той. — Бяха много разтревожени от протестантския метеж в Париж, засега няма да искат да рискуват с никакви други начинания. Опасяват се от надигането на хугенотите, боят се от вашето влияние. Вярват, че ще защитите протестантите, независимо къде са, както направихте в Шотландия, и мислят, че протестантите ще разчитат на вас. Сигурен съм, че искат да запазят мира. А Мери, кралицата на шотландците, няма да поеме наследството си в Шотландия, докато може да живее в Париж. Ще постави на трона

нов регент и ще му нареди да се споразумее честно с шотландските лордове, в съответствие с условията на мирния договор. Те ще запазят Шотландия само формално.

— А Кале? — запита подозрително кралицата.

— Кале е, и винаги е бил отделен въпрос — каза той спокойно. — Както всички ние винаги сме знаели. Но мисля, че би трябвало да го изискаме обратно според условията на договора от Като Камбрези, когато настъпи падежът на техния дълг, както се споразумяхме. А сега е по-вероятно от преди да уважат споразумението. Научили са се да се боят от нас. Ние ги изненадахме, ваша светлост, те не мислеха, че имаме нужната решителност. Няма да ни се присмееят отново. Със сигурност няма отново да ви обявят лекомислено война.

Елизабет кимна и побутна договора към него.

— Добре — каза тя кратко. — Заклевате ли се, че това е най-доброто, което можете да направите?

— Бях доволен, че постигнах и толкова.

Тя кимна.

— Слава богу, че сме свободни от тяхната заплаха. Не бих искала да преживея отново изминалата година.

— Нито пък аз — каза сър Никълъс разпалено. — Поехте голям риск, когато решихте да воюваме, ваше величество. Но беше блестящо решение.

Елизабет благоволи да се усмихне на Сесил.

— Бях много смела и много решителна — каза тя, като му намигна. — Не мислите ли, Спирит?

— Сигурен съм, че ако Англия някога отново се изправи пред такъв враг, ще си спомните това време — каза той.

— Следващия път ще сте научили какво да правите. Ще знаете как да играете ролята на крал.

— Мери никога не е правила такова нещо — напомни му тя. — Никога не ѝ се е налагало да се изправи срещу инвазия от чуждестранна сила.

— Не, наистина — съгласи се той. — Нейният кураж не е подлаган на изпитание като вашия. А вие бяхте подложена на изпитание и се справихте чудесно. Бяхте истинска дъщеря на баща си и спечелихте мира.

Тя се надигна от масата.

— Не мога да проумея какво задържа сър Робърт — оплака се тя. — Обеща ми, че ще бъде тук преди час. Доставили са му нови коне от Северна Африка, и той трябваше да е там да ги посрещне, за в случай, че се наложи да бъдат изпратени обратно. Но ми обеща, че ще дойде веднага.

— Да слезем ли до конюшните да го посрещнем? — предложи Сесил.

— Да — каза тя нетърпеливо. Хвана го под ръка и те тръгнаха редом, както бяха вървели толкова често преди.

— Да се отбием първо в градината — предложи той. — Тази година розите са прекрасни. Знаете ли, че в Шотландия цъфтежът на градините изостава с цял месец?

— Много студена и варварска страна ли е? — попита тя.

— Искане ми се да можех да я видя.

— Някое лято можете да отидете до Нюкасъл — каза той. — Там ще се радват да ви видят, а и ще бъде добра политика да посетите замъците по границата.

— Бих искала — каза Елизабет. — Сигурно сте яздили доста там; кръстосвахте напред-назад от Единбург до Нюкасъл, нали?

Сесил кимна.

— Искане да се съветвам с чичо ви, и трябваше да държа под око и мосю Рандан. Пътуването беше тежко, а пътят — зле поддържан, особено в Шотландия.

Тя кимна.

— А вие? — сниши глас Сесил. Дамите, които вървяха зад тях, не можеха да ги чуят, сър Никълъс вървеше с Катерина Нолис. — Как бяха нещата при вас през последните два месеца, принцесо?

За миг си помисли, че Елизабет ще отклони въпроса със смях, но тя се замисли.

— Много се страхувах — каза искрено. — Кат мислеше, че здравето ми ще рухне под напрежението.

— От това се боях и аз — каза той. — Справихте се чудесно.

— Нямаше да успея без сър Робърт — каза тя. — Той винаги успява да ме успокои, Спирит. Има такъв прекрасен глас, а ръцете му... като че ли крие магия в ръцете си... сигурно затова може да направи всичко с конете си. Щом положи ръка на челото ми, се чувствам спокойна.

— Влюбена сте в него — каза той тихо.

Елизабет бързо вдигна поглед към него, да види дали я обвинява, но той срещна очите ѝ със спокойно съчувствие.

— Да — каза тя искрено, и за нея беше облекчение да може най-сетне да каже истината на съветника си. — Да, влюбена съм.

— А той във вас?

Тя се усмихна.

— Да, о, да. Помислете си колко ужасно щеше да е, ако не беше!

Той направи пауза, след това я попита:

— Принцесо, какво ще излезе от това? Той е женен.

— Съпругата му е болна, и би могла да умре — каза Елизабет. — Пък и при всички случаи, те са нещастни от години. Той казва, че бракът му вече не съществува. Тя ще го освободи. Аз мога да им дам развод. Тогава той ще се ожени за мен.

„Как да се справя с това? Тя няма да иска разумни съвети, ще иска да бъде подкрепена в тази лудост. Но ако аз не проговоря, кой ще го стори?“ — Сесил си пое рязко дъх.

— Кралице моя, Ейми Дъдли, някогашната Ейми Робсарт, е млада жена, няма основание да мислим, че тя ще умре. Не можете да отлагате женитбата си в очакване една млада жена да умре. И не е възможно да му дадете развод, няма основания за развод. Вие сама танцувахте на сватбеното му празненство, когато те се ожениха по любов с благословията на родителите си. Освен това не можете да се омъжите за човек без кралска кръв, човек, чието семейство е било опетнено от предателство, мъж, чиято съпруга е жива.

Елизабет се обърна към него:

— Сесил, мога, и ще го направя. Аз му обещах.

„Мили боже! Какво иска да каже тя с това? Какво иска да каже с това? Какво иска да каже с това?“

Нито следа от обзелия го ужас не пролича по лицето на Сесил.

— Обещание насаме? Любовни приказки? Прошепнати между вас двамата?

— Обвързващо обещание за брак. *Годеж de futuro* пред свидетели.

— Кои свидетели? — промълви той. — Какви свидетели?

Навярно можеха да бъдат подкупени, за да си мълчат, или убити. Навярно можеха да бъдат дискредитирани, или изпратени в изгнание.

— Катерина и Франсис Нолис.

Той млъкна, потресен.

Вървяха, без да кажат и дума. Той установи, че краката му се подвиват под тялото при ужаса от онова, което току-що му беше казала. Не беше успял да я опази. Тя беше хваната в капан, а заедно с нея — и страната.

— Гневете ми се — каза тя с немощен глас. — Мислите, че съм допуснала ужасна грешка, когато не сте били тук да я предотвратите.

— Ужасен съм.

— Спирит, не можах да се сдържа. Вие не бяхте тук, мислех си, че французите всеки момент ще нахлуят. Мислех, че вече съм изгубила трона си. Не ми беше останало нищо за губене. Искях да знам, че имам поне него.

— Принцесо, това е катастрофа, по-ужасна от френска инвазия — каза той. — Ако французите бяха нахлули, всеки мъж в страната щеше да е готов да пожертва живота си за вас. Но ако узнаят, че сте сгодена за сър Робърт и ще се омъжвате за него, биха поставили на престола Катрин Грей<sup>[2]</sup> вместо вас.

Приближаваха към конюшните.

— Продължавайте нататък — каза тя бързо. — Не смея да се виждам с него сега. Ще разбере, че съм ви казала.

— Казал ви е да не ми се доверявате?

— Не беше нужно! Всички знаем, че бихте ме посъветвали да не се свързвам с него.

Сесил я поведе по друга пътека навътре в градината. Чувстваше как тя трепери.

— Народът на Англия никога не би се обърнал против мен само защото съм се влюбила.

— Принцесо, те няма да го приемат като ваш съпруг и ваш консорт. Съжалявам, но най-доброто, което можете да направите сега, е да изберете свой наследник. Ще трябва да абдикирате, ще трябва да се откажете от трона си.

Почувства как тя залитна, когато коленете ѝ се подгънаха.

— Искате ли да седнете?

— Не, нека се разхождаме, нека се разхождаме — каза трескаво Елизабет. — Не го мислите, нали, Спирит? Просто се опитвате да ме изплашите.

Той поклати глава.

— Не ви казвам нищо друго, освен истината.

— Нима е толкова мразен в страната? В двора има само малцина, които му желаят злото — чичо ми, разбира се, и херцог Аръндел, онези, които ревнуват от него и му завиждат за външността, онези, които искат благоволението, което проявявам към него, онези, които искат неговото богатство, неговото положение...

— Не е това — каза уморено Сесил. — Чуйте ме, Елизабет, казвам ви истината. Не става въпрос за малко ревност в двора, това мнение е много дълбоко вкоренено в страната. Става дума за неговото семейство, за положението му и за неговото минало. Баща му беше екзекутиран за държавна измяна срещу сестра ви, дядо му беше екзекутиран за държавна измяна срещу вашия баща. Той има лоша кръв. Принцесо, неговото семейство винаги е вършило предателства спрямо вашето. Всички помнят, че ако семейство Дъдли се издигнат на власт, злоупотребяват с властта си. Никой не би поверил важен пост на някой Дъдли. И всички знаят, че той е женен, и никой не е чувал нищо лошо за съпругата му. Той не може просто да я захвърли, това би било непоносим скандал. Кралските дворове на Европа вече ви се присмиват, и казват, че сте посрамена от греховната си любов към началника на вашата конница.

Видя как тя пламна при мисълта за това.

— Редно е да се омъжите за крал, принцесо. Или най-малкото за ерцхерцог, за човек от добро потекло, съюзът с когото ще помогне на страната. Не можете да се омъжите за обикновен човек, който не може да представи в своя полза нищо повече от привлекателната си външност и умението да се справя с коня си. Страната никога няма да го приеме като ваш консорт. Знам това.

— Вие също го мразите — каза тя ожесточено. — Вие сте толкова зле настроен към него, колкото и останалите.

„Непоправимо“, призна Сесил пред себе си. Но при тези думи й се усмихна с вежливата си усмивка.

— Нямаше да има значение какви чувства храня към него, ако той беше подходящият мъж за вас — каза той внимателно. — Надявам се, че бих имал благоразумието да ви посъветвам относно най-добрия начин за действие, независимо какви са моите предпочитания. Всъщност аз не го мразя: по-скоро го харесвам. Но отдавна се

опасявам от особеното ви благоволение към него. Страхувам се, че ще се стигне до критичен момент; никога не съм и сънувал, че той ще доведе нещата до тук.

Елизабет отдръпна ръка: Сесил видя, че чопли ноктите си.

— Това отиде по-далеч, отколкото възнамерявах — каза тя с много нисък глас. — Не разсъждавах трезво и стигнах по-далече...

— Ако успеете да се измъкнете от обещанието си за годеж сега, репутацията ви ще е опетнена, но ще се съвземете, ако се откажете от него и след това се омъжите за някой друг. Но ако стигнете докрай, народът ще предпочете да ви свали от трона, вместо да превие коляно пред него.

— Мери се омъжи за Филип, въпреки че го мразеха! — избухна тя.

— Той беше миропомазан крал! — възкликна Сесил. — Може и да са го мразели, но не можеха да оспорят потеклото му. И Филип имаше армия, която да го подкрепи, беше наследник на империята на Испания. Какво има Дъдли? Половин дузина арендатори и наетите ловци! Как ще му послужат те в първия бунт, който избухне?

— Аз дадох дума — прошепна тя. — Пред Бог и уважавани свидетели.

— Ще трябва да я оттеглите — каза той безцеремонно. — Или този мир няма да има никаква стойност, защото ще сте го спечелила за Англия и кралица Катрин Грей.

— Кралица Катрин? — повтори тя ужасена. — Никога!

— Принцесо, има поне два заговора за поставянето ѝ на престола вместо вас. Тя е протестантка като сестра си Джейн, харесват я, произхожда от рода на Тюдорите.

— Значи тя знае за това? Заговорничи срещу мен?

Той поклати глава.

— Щях вече да съм наредил да я арестуват, ако мислех, че съществува и най-дребно съмнение относно лоялността ѝ. Сега я споменавам единствено за да знаете, че има хора, които са готови да ви свалят от трона и сега — когато научат за това обещание, ще се съберат много други.

— Ще го пазя в тайна — каза тя.

— Ще трябва да е повече от тайно, ще трябва да бъде нарушено и заличено. Ще трябва да го оттеглите. Никога не можете да се

омъжите за него и той го знае. Трябва да му кажете, че сте се опомнили и че сега също го знаете. Той трябва да се откаже от вас.

— Да пиша ли на господин Фостър? — предложи Лизи Одингсел на Ейми, като се опитваше да поддържа тона си лек и безразличен. — Бихме могли да заминем и да отседнем в Къмнър Плейс за няколко седмици.

— Къмнър Плейс? — Ейми изглеждаше изненадана. Беше седнала на пейката в прозоречната ниша, за да улови последната светлина, и шиеше ризка за Том Хайд.

— Да — каза Лизи спокойно. — Миналата година отидохме при тях по това време, към края на лятото, преди да продължим към Чизълхърст.

Ейми много бавно вдигна глава.

— Нямах ли вести от милорд? — попита тя, напълно сигурна, че отговорът ще бъде отрицателен. — Господин Хайд не е ли получавал от него писмо за мен?

— Не — каза неловко Лизи. — Съжалявам, Ейми.

Ейми отново сведе глава към работата си.

— Брат ти ли говори с теб? Искане да си тръгнем, така ли?

— Не, не — каза Лизи припряно. — Просто си помислих, че другите ти приятели ще ревнуват, ако не те видят. А после навярно можем да отидем при семейство Скот в Камбъруел? Предполагам, че ще искаш и да пазаруваш в Лондон?

— Мислех си, че той е малко хладен към мен — каза Ейми. — Опасявах се, че иска да си тръгна.

— Съвсем не! — извика Лизи, долавяйки в гласа си твърде настойчива нотка. — Всичко това е моя идея. Помислих си, че тук може да ти е омръзнало и да искаш да продължиш. Това е всичко.

— О, не — каза Ейми с безизразна лека усмивка. — Не ми е омръзнало да бъда тук, и тук ми харесва, Лизи. Да останем още известно време.

— Какво правиш цял следобед? — обърна се свойски сър Робърт към Елизабет, докато вечеряха в усамотението на стаята ѝ. — Дойдох



до залата на съвета веднага след като се погрижих за конете, но ти не ме беше изчакала. Казаха, че се разхождаш със Сесил в градината. А когато стигнах до градината, не можах да те намеря никъде. Когато се върнах в покоите ти, казаха, че не искаш да те безпокоят.

— Бях уморена — каза тя кратко. — Почивах.

Той огледа внимателно бледото ѝ лице, попивайки с поглед сенките под очите ѝ, порозовелите клепачи.

— Казал е нещо, с което те е разстроил?

Тя поклати тава.

— Не.

— Беше му ядосана заради провала в Шотландия?

— Не. Този въпрос е приключен. Не можем да постигнем нищо повече, отколкото е постигнал той.

— Отказ от едно голямо предимство — настоя той.

— Да — каза тя кратко. — Може би.

Усмивката му беше напълно неразгадаема. „Убедил я е и тя е попаднала отново на влиянието му“, помисли той. „Тя наистина се поддава безнадеждно лесно на обработване.“

На глас каза:

— Ясно ми е, че нещо не е наред, Елизабет. Какво има?

Тя обърна към него тъмните си очи.

— Не мога да говоря сега. — Не беше нужно да сочи към малкия кръг от придворни, които вечеряха с тях и, както винаги, бяха постоянно нащрек за всичко, което те двамата казваха и вършеха. — Ще говоря с теб по-късно, когато бъдем насаме.

— Разбира се — каза той, като ѝ се усмихна мило. — Тогава нека се заемем да те развеселим. Да поиграем ли карти? Или да изиграем някоя игра? Или да танцуваме?

— Карти — каза тя. „Една игра на карти поне ще попречи да водим разговор“, помисли си тя.

Робърт чакаше в стаята си Елизабет: камериерът му, Тамуорт, беше на пост отвън, виното беше налято, в огъня бяха струпани благоуханни подпалки от ябълково дърво. Вратата откъм стаята ѝ се отвори и тя влезе, не с обичайната си нетърпелива походка, не с лице,

светнало от желание. Тази вечер тя вървеше малко неуверено, почти сякаш си пожелаваше да е другаде.

„Значи се е помирила със Сесил“, помисли си той. „А той я е предупредил да страни от мен. Както и знаех, че ще стори, веднага щом подобрят отново отношенията си. Но ние сме почти женени. Тя е моя“.

На глас каза:

— Любима моя. Този ден продължи цяла вечност. — И я взе в обятията си.

Робърт почувства едва доловимо колебание, преди тя да се притисне към него, погали я по гърба и започна да целува леко косата ѝ.

— Любов моя — каза той. — Моя единствена любов.

Пусна я, преди тя да се отдръпне, и я настани в един стол до огнището.

— Ето ни. Най-сетне сами — каза той. — Ще изпиеш ли чаша вино, най-скъпа моя?

— Да — каза тя.

Той наля виното и докосна пръстите ѝ, докато тя поемаше чашата от него. Видя я как гледаше към огъня, а не към него.

— Сигурен съм, че има нещо — каза той. — Нещо между нас ли е? Някоя постъпка, с която съм те оскърбил?

Елизабет вдигна поглед веднага.

— Не! Никога! Ти си винаги...

— Тогава какво има, любов моя? Каж ми, и нека се изправим заедно пред трудността, каквато и да е тя.

Тя поклати глава.

— Няма нищо. Просто те обичам толкова много, че си мислех колко непоносимо ще ми бъде да те загубя.

Робърт остави чашата си и коленичи в краката ѝ.

— Няма да ме изгубиш — каза протичко. — Аз съм твой, от сърце и душа. Дал съм ти обет.

— Ако дълго не успеем да се оженим, ще ме обичаш ли все така? — каза тя. — Ще ме чакаш ли?

— Защо да не оповестим годежа си веднага? — попита той, стигайки до сърцевината на въпроса.

— О! — тя леко махна с ръка. — Знаеш, хиляда причини. Навярно никой от тях не е от значение. Но ако не успеем, ще ме чакаш ли? Ще ми бъдеш ли верен? Ще бъдем ли винаги така?

— Ще те чакам, ще ти бъда верен — обеща ѝ той. — Но не можем винаги да продължаваме така. Някой ще открие, някой ще проговори. А аз не бих могъл винаги да продължавам да те обичам и да бъда до теб, и въпреки това никога да не мога да ти помогна, когато си уплашена или сама. Трябва да мога да хвана ръката ти пред целия двор и да кажа, че си моя и че аз ти принадлежа, че твоите врагове са мои врагове и че ще ги сразя.

— Но ако се наложи да чакаме, бихме могли да го сторим — настоя тя.

— Защо да се налага да чакаме? Нима не заслужихме щастието си? И двамата бяхме в Тауър, и двамата мислехме, че на следващия ден може да ни пратят на дръвника. Не сме ли заслужили сега малко радост?

— Да — съгласи се тя припряно. — Но Сесил казва, че мнозина говорят против теб и кроят заговори срещу теб, дори сега. Трябва да накараме страната да те приеме. Може да отнеме малко време, това е всичко.

— О, какво знае Сесил? — безгрижно запита Робърт. — Та той едва се върна от Единбург. Моите служители ми докладват, че хората те обичат, и след време ще започнат да приемат и мен.

— Да — каза Елизабет. — След време. Ще трябва да почакаме още малко.

Той си помисли, че е твърде опасно да спори.

— Цяла вечност, ако пожелаеш — каза с усмивка. — Цели столетия, ако такова е желанието ти. Ще ми кажеш, когато поискаш да обявим годежа си, а дотогава той ще бъде нашата тайна.

— Не искам да се отмятам от обещанието си — каза тя припряно. — Не искам да разтрогвам годежа.

— Не можеш да го разтрогнеш — каза той простиичко. — Нито пък аз. Обещанието е нерушимо. Това е законно обвързващ, свещен обет пред Бог и пред свидетели. Пред Бог ние сме съпруг и съпруга, и никой не може да ни раздели.

Пристигна писмо за Ейми от господин Фостър от Къмнър Плейс, приятел на Робърт и негов довереник. Той я канеше да отседне при него за целия септември. Лизи Одингсел го прочете на глас на Ейми, която не пожела да положи усилията да го разгадае сама.

— Добре ще е да отговориш и да им съобщиш, че много ще се радвам да отседна при тях — каза Ейми студено. — Ще дойдеш ли с мен? Или ще останеш тук?

— Защо да не дойда с теб? — запита Лизи, потресена.

— Ако искаш да напуснеш службата си при мен — каза Ейми, като извърна поглед от приятелката си. — Ако мислиш, както очевидно мисли брат ти, че съм в немилост, и че е по-добре да не те свързват с мен.

— Брат ми не е казал такова нещо — излъга Лизи решително. — А аз никога не бих те оставила.

— Не съм каквато бях — каза Ейми. Студенината бързо напусна гласа ѝ и той отново стана едва доловим. — Вече не се радвам на благоволенieto на съпруга си. Гостуването ми не носи нищо добро на брат ти, присъствието ми няма да бъде чест за Къмнър Плейс. Виждам, че ще трябва да намеря хора, които ще бъдат готови да ме приемат въпреки неодобрението на милорд. За хората вече не е изгодно да им гостувам.

Лизи не каза нищо. Това писмо от Антъни Фостър беше неохотен отговор на молбата ѝ Ейми да отседне при тях за цялата есен. Семейство Скот от Камбъруел, братовчедите на Ейми, бяха отговорили, че за нещастие ще отсъстват през целия ноември. Беше ясно, че обичайните домакини на Ейми, дори собствените ѝ роднини, вече не я искаха в домовете си.

— Антъни Фостър винаги ти се е възхищавал — каза Лизи. — А брат ми и Алис тъкмо онзи ден казваха какво удоволствие е да те виждат как си играеш с Том. Тук си като член от семейството.

Ейми твърде много искаше да повярва на приятелката си, за да проявява скептицизъм.

— Наистина ли?

— Да — каза Лизи. — Казаха, че се е привързал към теб така, както към никой друг.

— Тогава не мога ли да остана тук? — попита тя протичко. — Бих предпочела да остана тук вместо да продължа. Бих предпочела да

остана тук, вместо да се прибера у дома в Станфийлд на Коледа. Знаеш, мога да плащам за издръжката ни, ако брат ти ни позволи да останем тук.

Лизи бе принудена да замълчи.

— Със сигурност сега, след като господин Фостър беше така любезен да ни покани, е редно да отидем там — каза тя безпомощно. — Не би искала да го оскърбиш.

— О, тогава нека да отидем само за около седмица — каза Ейми. — А после да се върнем тук.

— Определено не — каза Лизи. — Не би искала да изглеждаш нелюбезна. Нека да отидем в Къмнър Плейс за целия месец.

За миг си помисли, че лъжата ѝ се е разминала, но Ейми замълча, сякаш целият разговор се беше водил на чужд език, и сега внезапно го проумяваше.

— О! Брат ти иска да си тръгна, нали? — каза тя бавно. — Няма да ме приемат обратно тук през октомври. Няма да се съгласят да идвам отново тук още известно време, а всъщност може би никога. Така е, както си помислих отначало, а всичко друго е било лъжа. Брат ти не иска да оставам тук. Никой няма да иска да му гостувам.

— Е, във всеки случай господин Фостър те кани — каза Лизи упорито.

— Ти ли му писа да попиташ дали можем да отидем?

Лизи сведе поглед към земята.

— Да — призна тя. — Мисля, че ни остава да отидем само там, или в Станфийлд.

— Тогава ще отидем там — каза Ейми тихо. — Знаеш ли, само преди година той смяташе компанията ми за чест, и ме убеждаваше да остана по-дълго, а не само за онези няколко дни. А сега ще склони да ме търпи само месец.

Елизабет, която някога бе сграбчвала всяка възможност да види Робърт насаме, сега го избягваше и търсеше начини да бъде с Уилям Сесил. Отмени в последния момент плановете за целодневен лов, като каза, че главата я боляла твърде много, за да язди, и загледа как придворните потеглят, начело с Робърт. До него яздеше Летиша Нолис,

но Елизабет го остави да си тръгне и се върна в покоите си, където я чакаше Сесил.

— Той казва, че ще чака — каза тя, застанала на прозореца на замъка Уиндзор, за да го зърне за последно, докато редицата ловци се виеше надолу по стръмния хълм към града и мочурищата край реката. — Казва, че за него няма значение, ако не оповестим веднага годежа си. Можем да чакаме, докато настъпи подходящият момент.

— Трябва да оттеглите обета си — каза Сесил.

Тя се обърна към него.

— Спирит, не мога. Не се осмелявам да го изгубя. За мен да го загубя би било по-лошо от смъртта.

— Бихте ли изоставили трона си заради него?

— Не! — възкликна тя пламенно. — Не бих го сторила заради никой мъж. За нищо на света. Никога.

— Тогава трябва да се откажете от него — каза той.

— Не мога да наруша думата, която съм му дала. Не мога да допусна да ме смята за невярна.

— Тогава той ще трябва да ви освободи — каза Сесил. — Той сигурно знае, че никога не е бивало да приема подобен обет. Вече е женен. Така става двуженец.

— Той никога няма да ме освободи — каза тя.

— Не и ако мисли, че има някакъв шанс да ви спечели — съгласи се Сесил. — Но, ако разбере, че положението е безнадеждно? Ако реши, че може да изгуби мястото си в двора? Ако трябва да направи избор между това да не ви види никога вече и да живее опозорен в изгнание; или да се откаже от вас и да бъде в същото положение както преди обещанието?

— Тогава би могъл — съгласи се неохотно Елизабет. — Но аз не мога да го заплаша с това, Спирит. Нямам дори куража да го помоля да ме освободи. Не мога да понеса да му причиня болка. Не знаете ли какво е любов? Не мога да го отблъсна. По-скоро бих си отрязала дясната ръка, отколкото да нараня него.

— Да — каза той, без да се впечатли. — Виждам, че трябва той да го направи, сякаш по свободен собствен избор.

— Той изпитва същото към мен! — възкликна тя. — Никога няма да ме остави.

— Той не би си отрязал дясната ръка заради вас — каза Сесил многозначително.

Тя помълча.

— Имате ли план? Имате ли предвид начин, по който ще мога да бъда свободна?

— Разбира се — каза той простиичко. — Ще изгубите трона си, ако се разчуе и думичка за този безумен годеж. Трябва да измисля начин да ви спася, а после трябва да го направим, Елизабет. Каквото и да ни струва.

— Няма да предам любовта си към него — каза тя. — Той не трябва да го чуе от мен. Всичко друго, освен това. Бих предпочела да умра, отколкото той да ме помисли за невярна.

— Знам — каза Сесил, разтревожен. — Знам. По някакъв начин трябва да стане така, че това да бъде негово решение и негов избор.

Ейми и Лизи Одингсел яздеха през обширните, открити земи на Оксфордшър, от Денчуърт към Къмнър. Високите ливади бяха просторни и красиви в този летен ден, със стадата овце, небрежно наглеждани от деца, които подвикваха на пътниците и се приближаваха, сами подскачащи като кози, за да видят минаващите дами.

Ейми не им се усмихваше и не им махаше, нито им хвърляше дребни пари от кесията си. Сякаш не ги виждаше. За първи път в живота си яздеше, без да е заобиколена от ескорт от облечени в ливреи слуги, за пръв път от много години яздеше, без да носят пред нея знамето на Дъдли с мечката и боздугана. Яздеше, отпуснала поводите, оглеждаше се наоколо, но не виждаше нищо. А конят ѝ бе свел унило глава и вървеше сковано, сякаш лекото тяло на Ейми беше тежък товар.

— Поне нивите изглеждат добре поддържани — каза бодро Лизи.

Ейми се огледа с безразличие наоколо.

— О, да — каза тя.

— Би трябвало да има добра реколта?

— Да.

Лизи писа на сър Робърт, за да му съобщи, че съпругата му се мести от Абингдън в Къмнър, и не получи отговор. Управителят му не

изпрати пари за уреждането на дълговете им, нито за обичайните подаръци на слугите в Абингдън, и не съобщи на Лизи, че ще ѝ бъде осигурена свита. Накрая ги придружиха хора на брата на Лизи, а зад тях се движеше малка двуколка с вещите им. Когато Ейми излезе на прага, в светлината на яркото утринно слънце, като нахлузваше ръкавиците си за езда, видя малката кавалкада и осъзна, че отсега нататък щеше да пътува като обикновена гражданка. Знамето на Дъдли нямаше да оповестява, че тя е съпруга на велик лорд, ливреята на рода Дъдли нямаше да предупреждава хората да разчистят пътя, да докоснат почтително шапките си, да превият коляно. Ейми бе станала просто госпожица Ейми Робсарт — всъщност, нещо по-нищожно от госпожица Ейми Робсарт, защото дори не беше неомъжена жена, която можеше да се омъжи за някого, жена с бъдеще; сега тя беше най-нисшата женска форма на живот, жена, която се беше омъжила за неподходящия мъж.

Малкият Том се вкопчи в полата ѝ и я замоли да го вдигне.

— Ме-ме! — напомни ѝ за себе си той.

Ейми погледна надолу към него.

— Трябва да се сбогувам с теб — каза тя. — Не мисля, че ще ми позволят да те видя отново.

Той не разбра думите, но почувства тъгата ѝ като сянка.

— Ме-ме!

Тя се наведе бързо и го целуна по топлатата, копринена главица, долови сладкия мирис на малко момче, който се излъчваше от него, а после се изправи и излезе бързо при коня си, преди момчето да успее да се разплаче.

Беше прекрасен летен ден, беше чудесно да яздят през сърцето на Англия, но Ейми не виждаше това. Една чучулига се издигна от царевичната нива от дясната ѝ страна, високо и все по-високо, с криле, трептящи в такт с всяка лееща се нотка на песента ѝ, но Ейми не я чу. Изкачваха се бавно по зелените склонове, а после слизаха към гористите долини и плодородните ниви в ниското, а Ейми все така не виждаше нищо, и не коментираше нищо.

— Боли ли те нещо? — попита Лизи, като зърна бледото лице на Ейми, когато тя повдигна воала на шапката си за езда, за да отпие малко вода, когато спряха край един поток.

— Да — каза кратко Ейми.



— Зле ли си? Можеш ли да яздиш? — попита Лизи, разтревожена.

— Не, то е просто същото както винаги — каза Ейми. — Ще трябва да свикна.

Малката процесия премина бавно и с лъкатушене покрайнините на Къмнър, а после влезе в селцето, като разпръсна кокошките и разлая кучетата. Минаха покрай църквата с изящната, квадратна каменна кула, извисяваща се на малък хълм, заобиколена от тъмни тисови дървета. Без да хвърли поглед към знамето на Елизабет, което се развяваше леко от пръта на върха на кулата, Ейми мина с коня си покрай нея, през калните селски улици, които се виеха между ниските селски къщи със сламени покриви.

Къмнър Плейс беше разположен успоредно на църковния двор, но малката кавалкада заобиколи високата стена от бледи варовикови блокове, за да се приближи към къщата през входната арка. Минаха през алея от тисове, и Ейми потръпна, когато мрачната им сянка падна над осветената от слънцето пътека.

— Почти стигнахме — каза бодро Лизи Одингсел, като си помисли, че Ейми може би е уморена.

— Знам.

Минаха под друга извисяваща се арка, издълбана в дебелиите каменни стени и влязоха във вътрешния двор — самото сърце на имението. Като чу конете, госпожа Фостър излезе от голямата зала отдясно да ги поздрави.

— Ето ви и вас! — извика тя. — И тъкмо навреме! Сигурно сте пътували добре.

— Леко беше — каза Лизи, когато Ейми не отвърна, а просто продължи да седи върху коня си. — Но се страхувам, че лейди Дъдли е много уморена.

— Така ли е, ваша светлост? — попита загрижено госпожа Фостър.

Ейми повдигна воала от шапката си.

— О! Наистина изглеждате бледа. Слезте и ще си починете — каза госпожа Фостър.

Един коняр пристъпи напред и Ейми се смъкна несръчно по хълбока на коня. Госпожа Фостър я хвана за ръка и я въведе в просторната зала, където в голямото каменно огнище гореше огън.

— Ще изпиете ли чаша ейл? — попита тя загрижено.

— Благодаря ви — каза Ейми.

Госпожа Фостър я накара да седне в голям дървен стол край огнището и прати един паж да изтича за ейл и чаши. Лизи Одингсел влезе в стаята и седна до Ейми.

— Е, ето ви тук! — отбеляза госпожа Фостър. Тя съзнаваше в какво трудно положение се намира. Едва ли можеше да попита за вести от двора, когато единствената новина бе, че поведението на кралицата с мъжа на тази бледа млада жена ставаше все по-дръзко с всеки изминал ден. Сега цялата страна знаеше, че Робърт Дъдли се държи като бъдещ крал, а Елизабет не забелязваше никой друг, заслепена от тъмнокосия началник на своята конница.

— Времето изглежда много ясно и хубаво — каза госпожа Фостър, по липса на друга тема.

— Всъщност, да. Горещо е — съгласи се Лизи. — Но зърното в нивите изглежда много добре.

— О, не знам нищичко за това — каза бързо госпожа Фостър, изтъквайки положението си на съпруга на заможен арендатор на красива къща. — Нали знаете, нищичко не разбирам от земеделие.

— Реколтата би трябвало да е много добра — отбеляза Ейми. — И предполагам, че всички ще бъдем доволни, че ще има какво да ядем.

— Всъщност, да.

Пристигането на пажа наруши смутеното мълчание.

— Госпожа Оуен също е отседнала при нас — каза им госпожа Фостър. — Тя е майка на нашия наемодател, господин Уилям Оуен. Мисля, че съпругът ви... — тя млъкна смутено наскре изречението. — Мисля, че господин Уилям Оуен е добре известен в двора — каза тя неловко. — Може би го познавате, лейди Дъдли?

— Съпругът ми го познава добре — каза Ейми, без да се смути. — И знам, че има високо мнение за него.

— Е, майка му ни оказва честта да ни гостува от доста време — продължи госпожа Фостър, съвземайки се. — Ще се срещнете с нея на вечеря, а господин Фостър също ще се прибере за вечеря. Днес замина да се види с някои наши съседи. И ми каза да се погрижа особено добре за вас двете.

— Колко мило — каза Ейми с неопределен тон. — Мисля, че сега бих искала да си почина.

— Разбира се — госпожа Фостър стана. — Стаята ви е точно над главната част на къщата, с изглед към алеята.

Ейми се поколеба: беше се упътила към най-хубавата спалня в другия край на сградата.

— Позволете да ви покажа — каза госпожа Фостър и излезе първа от голямата зала, като я поведе през двойната арка, през настлания с каменни плочи килер за храни и напитки, към витото каменно стълбище.

— Ето тук, а госпожа Одингсел ще бъде съвсем наблизо — каза тя, като посочи към двете дървени врати.

— Изглежда толкова странно, че това е било манастир само преди петдесет години — каза Ейми, като спря за миг край една от дървените греди, върху която беше изобразен малък херувим от тъмно дърво, излъскан до светложълто от постоянното докосване. — Този малък ангел може би е помагал на някого да се моли.

— Благодаря на Бога, че бяхме освободени от паписткото суеверие — каза пламенно госпожа Фостър.

— Амин — каза бързо Лизи.

Ейми не каза нито дума; но докосна бузата на ангелчето, отвори тежката дървена врата на стаята си и влезе.

Те изчакаха, докато вратата се затвори зад нея.

— Толкова е бледа. Болна ли е? — запита настоятелно госпожа Фостър.

Обърнаха се и влязоха в стаята на Лизи Одингсел.

— Много е уморена — каза Лизи. — И почти не се храни. Оплаква се от болка в гърдите, но казва, че това се дължи на сломеното й сърце. Тя приема много зле всичко това.

— Чух, че имала тумор на гърдата?

— Изпитва постоянна болка, но няма израстък. Това е поредният лондонски слух, като всички останали.

Госпожа Фостър присви устни и поклати глава при мисълта за лондонските слухове, които ставаха все по-разюздани и по-подробни с всеки изминал ден.

— Е, да я пази Господ — каза госпожа Фостър. — Положих огромен труд да убедя съпруга си изобщо да я приемем тук. Бих си помислила, че от всички мъже на света най-вероятно е той да я съжали, но той ми каза в лицето, че сега ще заплати не само с живота

си, ако обиди сър Робърт, и че за него е по-важно от всичко на света да се радва на благоволенieto на негова светлост, ако той се издигне, както предвиждат всички.

— А какво предвиждат? — настоя Лизи. — Колко по-високо може да се издигне той?

— Говори се, че той ще бъде принц консорт — каза простичко госпожа Фостър. — Говори се, че вече е тайно женен за кралицата, и че ще бъде коронясан на Коледа. А тя, бедната жена, ще бъде забравена.

— Да, но забравена къде? — настоя Лизи. — Брат ми няма да я приеме обратно, а тя не може да живее в Станфийлд Хол през цялата година, това не е много повече от обикновена ферма. Освен това, не знам дали там ще я приемат. Ако семейството ѝ я отхвърли, къде ще отиде тя? Какво ще прави?

— Видът ѝ е такъв, сякаш няма да го преживее — каза без заобикалки госпожа Фостър. — И това ще бъде изход от затрудненото положение на негова светлост. Да ѝ доведем ли лекар?

— Да — каза Лизи. — Не се съмнявам, че е болна от скръб, но може би някой лекар може да ѝ даде нещо, така че тя поне да може да се храни и да спи, и да престане да плаче през цялото време.

— Тя плаче?

Гласът на самата Лизи потрепери:

— През деня успява да го преглътне, но ако някога се заслушате на вратата ѝ през нощта, ще я чуете. Плаче насън. През цялата нощ сълзите се стичат по бузите ѝ, тя плаче за него. Шепне името му насън. Отново и отново се обръща към него: „Милорд“?

Сесил и Елизабет бяха в розовата градина в Уиндзор с придворните дами, когато Робърт Дъдли дойде да се присъедини към тях заедно с испанския посланик.

Елизабет се усмихна и поднесе на Де Куадра ръката си за целувка.

— А това посещение за удоволствие ли е, или по работа? — попита тя.

— Сега съм отдаден на удоволствието — каза той със силния си акцент. — Свърших делата си със сър Робърт и мога да прекарам

останалата част от времето си, наслаждавайки се на вашата компания.

Елизабет повдигна изрисуваните си с молив вежди.

— Дела ли? — обърна се тя към Робърт.

Той кимна.

— Всичко е приключено. Тъкмо казвах на испанския посланик, че тази вечер ще имаме турнир по тенис, и на него ще му е много интересно да гледа.

— Това е само малка игра — каза Елизабет: не смееше да погледне към Сесил. — Някои от младите мъже са се събрали в отбори — Хората на кралицата, и Хората на Циганина. — Дамите се засмяха кръшно, когато чуха двете прозвища.

Испанският посланик се усмихна, като премести поглед от единия към другия.

— И кои са циганите? — попита той.

— Това е непочтителен намек към сър Робърт — каза кралицата. — Това е прозвището, с което го наричат.

— Никога право в лицето ми — каза сър Робърт.

— Обида ли? — попита с по-сериозен тон испанецът.

— Шега — каза Робърт. — Никой не е във възторг от цвета на кожата ми. Считат ме за твърде смугъл за англичанин.

Елизабет издаде лека въздишка на желание: невъзможно беше да сбъркат. Всички я чуха и Дъдли се обърна към нея с изключително интимна усмивка.

— За щастие, не всички ме презират заради тъмната кожа и черните очи — каза той.

— Сега се упражняват.

Елизабет не можеше да откъсне очи от извивката на устата му.

— Да отидем ли да видим? — намеси се Сесил. Той поведе посланика и останалите придворни ги последваха. Дъдли бавно предложи ръка на Елизабет, и тя плъзна длан върху ръкава му.

— Изглеждате омаяна — каза ѝ тихо той.

— Наистина съм — каза тя. — Вие знаете.

— Знам.

Извървяха мълчаливо няколко крачки.

— Какво искаше посланикът? — попита тя.

— Оплакваше се заради испанското злато, което нашите търговци изнасят от Нидерландия — каза Дъдли. — Незаконно е да

изнасят златните кюлчета извън страната.

— Знам това — каза тя. — Не разбирам кой би направил такова нещо.

Той спокойно пренебрегна бързо изречената лъжа.

— Някой любопитен надзирател претърсил един от нашите кораби и е открил, че митническата декларация за товара е била фалшифицирана. Конфискували златото и пуснали кораба, а на испанския посланик наредили да подаде официално оплакване.

— Трябва ли да се яви пред Частния съвет? — попита тя, разтревожена. — Ако открият, че превозваме злато, ще разберат, че то е предназначено за изсичане на нови монети. Ще се повдигнат възражения срещу старите монети. Ще трябва да говоря със Сесил, трябва да запазим това в тайна.

Тя тръгна напред, но Робърт задържа ръката ѝ и я дръпна назад.

— Не, разбира се, че той не може да се срещне с Частния съвет — каза решително Робърт. — Това трябва да се запази в тайна.

— Посочи ли му кога да се срещне с мен и Сесил?

— Справих се с това — каза Робърт простичко.

Елизабет поспря на пътеката: слънцето приличаше много силно в тила ѝ.

— Какво си направил?

— Справих се с това — повтори той. — Казах му, че трябва да е станала грешка, осъдих контрабандата изобщо, съгласих се, че контрабандното пренасяне на златни кюлчета от една страна в друга е изключително опасно за търговията. Обещах му, че няма да се повтори, и казах, че ще се занимавам лично с въпроса. Той повярва в най-добрия случай на половината от това, но ще изпрати доклада си до испанския император, и всички ще бъдем удовлетворени.

Тя се поколеба, внезапно вледенена въпреки горещия ден.

— Робърт, на какво основание е говорил с теб?

Той се престори, че не я разбира.

— Нали ти казах.

— Защо е говорил с теб? Защо не е отнесъл това оплакване до Сесил? Или не е дошъл право при мен? Или не ме е помолил да свикам Частния съвет?

Робърт плъзна ръка около талията ѝ, въпреки че всеки от придворните, който хвърлеше поглед назад, можеше да го види как я

прегръща.

— Защото искам да сваля грижите от плещите ти, любов моя. Защото знам за работата на един владетел толкова, колкото знаете ти и Сесил, а — честно казано — вероятно и повече. Защото съм роден да правя това, точно толкова, колкото и ти, или Сесил; вероятно повече. Защото неговото оплакване бе свързано с вашия агент Томас Грешам, който сега докладва направо на мен. Това е моя работа толкова, колкото и твоя. Твоите дела са и мои дела. Твоята валута е моя валута. Ние правим всичко заедно.

Елизабет не можеше да се застави да се отдръпне от докосването му, но не се разтопи в обятията му, както обикновено.

— Де Куадра трябваше да се обърне към мен — настоя тя.

— О, защо? — запита Робърт. — Нима мислиш, че не знае, че ще бъда твой законен съпруг, преди да изтече годината? Нима всички не знаят, че сме сгодени и че скоро ще го обявим? Не мислиш ли, че той вече общува с мен така, сякаш съм твой съпруг?

— Редно е да говори с мен или Сесил — настоя тя. Разтърка кожичките на ноктите си, за да ги избута назад от лакираните нокти.

Дъдли взе ръката ѝ.

— Разбира се — каза той. — Когато става въпрос за нещо, с което не мога да се справя вместо теб.

— А кога би станало това? — запита тя остро.

Той се подсмихна самоуверено.

— Знаеш ли, не мога да се сетя дори за едничко нещо, което ти или Сесил бихте могли да направите по-добре от мен — призна той.

Сесил седеше до Елизабет по време на турнира по тенис, но никой от тях не следеше играта.

— Срещнал се е с Де Куадра само за да ми спести труда — прошепна му тя с бърз монотонен глас.

— Той няма правомощия, освен ако вие не му ги дадете — каза спокойно Сесил.

— Сесил, той казва, че всички знаят, че сме сгодени, че Де Куадра гледа на него като на мой съпруг и, следователно, мой представител.

— Това трябва да спре — каза Сесил. — Трябва да прекратите това... узурпиране.

— Той не е нелоялен — каза тя ожесточено. — Прави всичко от любов към мен.

„Да, той е най-лоялният предател, който някога е свалял от трона една кралица от любов към нея“, помисли си Сесил горчиво. На глас каза:

— Ваша светлост, може да е за ваше добро, но нима не знаете, че ще съобщят на испанския император за влиянието на Дъдли над вас, и той ще приеме това като слабост? Не мислите ли, че английските католици ще разберат, че се готвите да се омъжите за разведен мъж? Тъкмо вие, от всички жени, дъщерята на една разведена кралица, на кралица, екзекутирана за прелюбодеяние?

Никой никога не говореше на кралицата за майка ѝ по друг начин освен с най-престорено любезна почтителност. Елизабет побеля от потрес.

— Моля? — каза тя ледено.

Сесил не се изплаши и не млъкна.

— Вашата репутация трябва да бъде възможно най-неопетнена и чиста — каза той пламенно. — Защото майка ви, Бог да дари покой на душата ѝ, умря с напълно опетнено име. За да се ожени за нея, вашият баща се разведе с една добра жена, а после оправда решението си, като обвини майка ви в магьосничество и похот. Никой не трябва да съживява тази обида и да я използва спрямо вас.

— Много внимавайте, Сесил — каза тя студено. — Повтаряте изменнически клевети.

— Вие внимавайте — каза той безцеремонно и се надигна от мястото си. — Кажете на Де Куадра да се срещне и с двама ни утре сутринта, за да представи официалното си оплакване. Сър Робърт не движи дела от името на короната.

Елизабет вдигна поглед към него, а после, много леко, поклати глава.

— Не мога — каза тя.

— Какво?

— Не мога да действам зад гърба на сър Робърт. Работата е свършена, а той е казал само онова, което щяхме да кажем и ние. Ще оставим нещата така.



— Значи той наистина е консорт, във всяко отношение, освен по име? Съгласна сте да му отстъпвате властта си?

Когато тя не каза нищо, Сесил се поклони.

— Ще ви оставя — каза тихо. — Нямам настроение да гледам мача. Мисля, че Хората на Циганина със сигурност ще спечелят.

Антъни Фостър, връщайки се у дома с нов свитък мадригали под мишница, беше във весело настроение и не бе твърде доволен, че жена му го посрещна с домашна криза, още преди да бе влязъл в голямата зала.

— Лейди Дъдли е тук и е много болна — каза тя напрегнато. — Пристигнаха тази сутрин, и оттогава тя се чувства зле. Не може да задържа храна; бедното създание не може да задържа дори напитки, и се оплаква от болка в гърдите, която според нея се дължи на сломеното ѝ сърце, но аз мисля, че може да е тумор. Тя не позволява на никого да погледне.

— Пусни ме да вляза, жено — каза той, подмина я и влезе в коридора. — Ще изпия чаша ейл — каза сурово. — Доста се сгорещих, яздейки към къщи в тази жега.

— Съжалявам — каза тя. Наля му ейла и помълча, докато мъжът ѝ се настани в стола си и отпи дълга глътка.

— Така е по-добре — каза той. — Вечерята готова ли е?

— Разбира се — каза тя почтително. — Очаквахме само завръщането ти.

Тя се застави да запази мълчание, докато той отпи нова глътка ейл, а после се обърна и я погледна.

— Е — каза той. — Какво е всичко това?

— Става дума за лейди Дъдли — каза тя. — Много е болна. Лошо ѝ е, и има болки в гърдите.

— По-добре повикай лекар — каза той. — Доктор Бейли.

Госпожа Фостър кимна:

— Веднага ще пратя някого да го повика.

Той се надигна от стола си.

— Ще си измия ръцете преди вечеря. — Спря за миг: — Възможно ли е да се видим? Ще слезе ли за вечеря?

— Не — каза тя. — Мисля, че не.

Фостър кимна.

— Това е много неудобно, жено — каза той. — Дори това, че изобщо я приемаме в къщата си, означава, че рискуваме немилост заедно с нея. Тя не може да се наслаждава на дълго боледуване тук.

— Не мисля, че изпитва наслада от каквото и да било — каза тя язвително.

— Сигурно не — каза той, обзет за миг от съчувствие. — Но не може да остане тук по-дълго от определеното време, болна или не.

— Да не би негова светлост да ти е забранил да ѝ оказваш гостоприемство?

Господин Фостър поклати глава.

— Не му се налага — каза. — Не е нужно да се намокриш, за да разбереш, че вали. Знам накъде духа вятърът, и няма аз да бъда този, който ще се простуди.

— Ще повикам лекаря — каза жена му. — Може би той ще каже, че ѝ е прилязло само от ездата в жегата.

Конярчето от Къмнър яздеше бързо и стигна в Оксфорд, когато д-р Бейли, лекарят на кралицата в Оксфорд, седнаше на вечеря.

— Мога да дойда веднага — каза той, като се изправи и посегна за шапката и наметалото си. — Кой е болен в Къмнър Плейс? Не е господин Фостър, надявам се?

— Не — каза момчето, като подаде писмото, което носеше. — Една гостенка, току-що пристигнала от Абингдън. Лейди Дъдли.

Докторът застина, вдигнал наполовина шапката към главата си, а наметката му, която тъкмо посягаше да сложи, спряна насред движението, падна с плясък на едното му рамо, като счупено крило.

— Лейди Дъдли — повтори той. — Съпругата на сър Робърт Дъдли?

— Същата — каза момчето.

— Сър Робърт, който е началник на конницата на кралицата?

— Така го наричат — повтори момчето с изразително намигване, тъй като подобно на всички останали и то беше чувало слуховете.

Д-р Бейли бавно върна шапката си върху дървената поставка.

— Боя се, че не мога да дойда — каза той. Смъкна наметалото от рамото си и го преметна на високата облегалка на пейката. — Мисля,

че всъщност не смея да дойда.

— Не се говори, че е чума, нито пък потната болест, сър — каза момчето. — Тя е единствената болна в къщата, а и в Абингдън няма чума, доколкото знам.

— Не, момче, не — каза замислено докторът. — Има по-опасни неща от чумата. Мисля, че не бива да се замесвам.

— Казаха, че изпитва болка — продължи момчето. — Една от къщните слугини каза, че тя плаче: чула я през вратата. Каза, че я чула как моли Бог да я освободи.

— Не смея — каза му искрено докторът. — Не смея да я преглеждам. Не бих могъл да ѝ предпиша лекарство, дори ако знаех какво не е наред с нея.

— Защо не? Ако госпожата е болна?

— Защото ако тя умре, ще помислят, че е била отровена, и ще ме обвинят, че съм го сторил аз — каза лекарят рязко.

— А ако в отчаянието си вече е взела отрова и тя си проправя път в тялото ѝ, тогава ще припишат вината на лекарството, което ѝ дам. Ако тя умре, ще припишат на мен вината и може би ще трябва да се изправя на съд за убийството ѝ. А ако някой вече я е отровил, или някой се радва на вестта, че е болна, тогава няма да ми благодарят, че съм я спасил.

Момчето зяпна.

— Изпратиха ме да ви доведа да ѝ помогнете. Какво да кажа на госпожа Фостър?

Докторът отпусна длан на рамото на момчето.

— Кажи им, че би ми струвало по-скъпо от разрешителното ми да се замесвам в такъв случай — каза той. — Възможно е тя вече да взема лекарство и то да ѝ е предписано от по-важен човек от мен.

Момчето се намръщи, опитвайки се да схване какво искаше да каже лекарят.

— Не разбирам — каза то.

— Искам да кажа, че ако съпругът ѝ се опитва да я отрови, то аз не смея да се меса — каза докторът направо. — А ако е смъртно болна, тогава се съмнявам, че той ще ми благодари, че съм я спасил.

Елизабет беше в обятията на Робърт, той покриваше лицето и раменете ѝ с целувки, ближеше шията ѝ, омаломощавайки я, докато тя едновременно се смееше и го отблъскваше, и го притегляше обратно.

— Тихо, тихо, някой ще чуе — каза тя.

— Именно ти вдигаш всичкият този шум с виковете си.

— Тиха съм като мишка. Не викам — възрази тя.

— Не още, но ще започнеш — обеща той, при което тя отново се разсмя и затули устата си с длан.

— Ти си луд!

— Луд съм от любов — съгласи се той. — И обичам да печеля. Знаеш ли колко откъгнах от Де Куадра?

— Обзалагал си се с испанския посланик?

— Само на сигурно.

— Колко?

— Петстотин крони — каза тържествуващо той. — А знаеш ли какво казах?

— Какво?

— Казах, че може да ми плати в испанско злато.

Тя се опита да се засмее, но той веднага видя нервността, която се мярна за миг в очите ѝ.

— Ах, Елизабет, не разваляй всичко, много лесно е да се справим с испанския посланик. Аз го разбирам, и той ме разбира. Това беше само шега, той се засмя, и аз също. Мога да се справям с държавните дела, Бог е свидетел, че съм роден и възпитан да се занимавам с тях.

— Аз съм родена да бъда кралица — бързо му заяви тя.

— Никой не го отрича — каза той. — Най-малко пък аз. Защото съм роден да бъда твой любим, твой съпруг и твой крал.

Тя се поколеба.

— Робърт, дори ако обявим годеща си, ти няма да получиш кралска титла.

— Дори ако?

Тя пламна и се изчерви.

— Искам да кажа: когато.

— Когато обявим годеща си, аз ще бъда твой съпруг и крал на Англия — каза той протичко. — Как иначе би ме нарекла?

Елизабет беше зашеметена и млъкна, но веднага се опита да се справи с него.

— Виж, Робърт — каза тя меко. — Едва ли би искал да бъдеш крал. Филип Испански винаги е бил известен само като принц консорт. Не като крал.

— Филип Испански имаше други титли — каза той. — Беше император в земите си. За него нямаше значение какъв е в Англия, него почти го нямаше тук. Нима би искала да седя на по-ниско място, и да се храня от сребърни съдове, когато ти се храниш от златни, както правеше Филип при Мери? Нима би искала да ме унижаваш така пред други хора? През всеки ден от живота ми?

— Не — каза тя припряно. — Никога.

— Нима ме смяташ недостоеен за короната? Достатъчно добър за ложето ти, но не достатъчно добър за престола?

— Не — каза тя. — Не, разбира се, че не, Робърт, любов моя, не изопачавай думите ми. Знаеш, че те обичам, знаеш, че не обичам никого освен теб, и се нуждая от теб.

— Тогава трябва да завършим онова, което започнахме — каза той. — Разведи ме с Ейми и обнародвай годежа ни. Тогава ще мога да бъда твой партньор и помощник във всичко. И ще ме наричат крал.

Тя се готвеше да възрази, но той я придърпа отново към себе си и започна да я целува по шията. Елизабет безпомощно се разтопи в прегръдката му.

— Робърт...

— Любов моя — каза той. — Толкова си хубава на вкус, че бих могъл да те изям.

— Робърт — въздъхна тя. — Любов моя, единствена моя любов.

Той нежно я взе в ръцете си и я отнесе до леглото. Тя лежеше по гръб, докато той изхлузи халата си и се приближи към нея, гол. Тя се усмихна, в очакване той да сложи предпазното средство, което винаги използваше, когато правеха любов. Когато той не взе в ръка украшения с панделки кожен кондом, нито пък посегна към масичката до леглото, тя се изненада.

— Робърт? Нямах ли защитно средство?

Усмивката му бе много мрачна и прелъстителна. Той се промъкна нагоре по леглото към нея, като притискаше голото си тяло към всеки сантиметър от плътта ѝ, замайвайки я с лекия си мускусен аромат, с топлината на кожата си, с меките, бодливи сплъстени косъмчета по гърдите си, с надигащата се като стълб плът.

— Нямаме нужда от него — каза той. — Колкото по-скоро създадем син за люлката на Англия, толкова по-добре.

— Не! — възкликна тя, ужасена, и понечи да се отдръпне. — Не и докато не съобщим, че сме женени.

— Да — прошепна той в ухото ѝ. — Почувствай го, Елизабет, никога не си го почувствала както трябва. Никога не си го почувствала така, както го е чувствала жена ми. Ейми ме обича, когато съм гол, а ти дори не знаеш какво е усещането. Ти никога не си изпитвала и половината от удоволствието, което съм доставял на нея.

Тя леко изстена от ревност и изведнъж протегна ръка надолу, улови го и го насочи към влагата между краката си. Щом телата им се сляха и тя почувства голата му плът със своята, ресниците ѝ изпърхаха и очите ѝ се затвориха от удоволствие. Робърт Дъдли се усмихна.

На сутринта кралицата обяви, че е болна и не може да приема никого. Когато Сесил дойде до вратата ѝ, тя прати да му съобщят, че може да го приеме съвсем за кратко, и то само ако въпросът е спешен.

— Боя се, че да — каза той мрачно и сериозно, като посочи към документа в ръката си. Пазачите се дръпнаха встрани и го пуснаха да влезе в спалнята ѝ.

— Казах им, че трябва да подпишете разрешение за връщането на френските пленници — каза Сесил, като влезе и се поклони. — Бележката ви гласеше да дойда веднага, като си измисля оправдание да се срещна с вас.

— Да — каза тя.

— Заради сър Робърт?

— Да.

— Това е нелепо — каза той дръзко.

— Зная това.

Нещо в равния тон на гласа ѝ го накара да застане нащрек:

— Какво е направил?

— Постави ми... искане.

Сесил чакаше.

Елизабет хвърли поглед към преданата мистрес Ашли.

— Кат, иди да застанеш отвън пред вратата и се погрижи никой да не подслушва.

Жената излезе от стаята.

— Какво искане?

— Такова, което не мога да изпълня.

Той чакаше.

— Иска да обявим годежа си, да дам развод на него и онази жена, а той да бъде обявен за крал.

— Крал?

Главата ѝ се сведе, тя кимна, без да го поглежда в очите.

— Титлата принц консорт беше достатъчно добра за императора на Испания.

— Знам. Казах му го. Но той иска да бъде крал.

— Трябва да откажете.

— Спирит, не мога да му откажа. Не мога да му позволя да мисли, че съм неискрена спрямо него. Нямам думи, с които да му откажа.

— Елизабет, тази лудост ще ви коства престола на Англия, и всичките опасности, и цялото чакане, и мирът от Единбург, ще се окажат напразни. Ще ви свалят от трона и ще сложат братовчедка ви на вашето място като кралица. Или дори по-лошо. Не мога да ви спася от това, с вас е свършено, ако го поставите на престола.

— Нищо ли не измислихте? — настоя тя. — Вие винаги знаете какво да правите. Спирит, трябва да ми помогнете. Трябва да прекратя връзката си с него, а кълна се в Господ, не мога.

Сесил я погледна подозрително:

— Това ли е всичко? Че той иска развод, и да бъде наречен „принц консорт“? Не ви е наскърбил, или заплашил? Нали не забравяте, че това би било държавна измяна, дори и ако е сторено от любов? Дори и ако е сторено от любимия, за когото сте сгодена?

Елизабет поклати глава.

— Не, той винаги е... — тя млъкна рязко, като си мислеше какво огромно удоволствие ѝ доставяше той. — Той винаги... Но какво би станало, ако имам дете?

Ужасеното му изражение беше така мрачно, като и нейното.

— Чакате ли дете?

Тя поклати глава.

— Не. Всъщност не знам...

— Предполагах, че е внимавал...

— До снощи.

— Трябваше да откажете.

— Не мога! — внезапно изкрещя тя. — Нима не ме чувате, Сесил, макар да ви повтарям отново и отново? Не мога да го отблъсна. Не мога да не го обичам. Не мога да му откажа. Трябва да намерите начин да се омъжа за него, или да намерите начин да избягам от исканията му, защото не мога да му откажа. Трябва да ме защитите от страстта ми към него, от неговите искания: това е ваш дълг. Аз не мога да се защитя. Вие трябва да ме спасите от него.

— Да го прогоня от двора и от страната?

— Не. Трябва да ме спасите от него, без той някога да узнае, че съм изрекла и думичка против него.

Сесил замълча за един дълъг миг, после си спомни, че разполагаха само с кратко време заедно: кралицата и собственият ѝ държавен секретар бяха принудени да се срещат тайно, в откраднати мигове, заради нейното лекомислие.

— Има начин — каза той бавно. — Но е много зловещ.

— Ще го научи ли къде му е мястото? — настоя тя. — Ще го научи ли, че неговото място не е моето?

— Ще го накара да се бои за живота си и ще го унизи до крайност.

Елизабет се разгневи, когато чу това.

— Той никога не се страхува — каза разпалено тя. — А духът му не се прекърши дори когато цялото му семейство бе принизено.

— Сигурен съм, че е несъкрушим — каза язвително Сесил. — Но това ще го разтърси и принизи толкова много, че ще се откаже от всякаква мисъл за трона.

— И никога няма да узнае, че аз съм дала нареждане за това — прошепна тя.

— Не.

Тя помълча.

— И замисълът не бива да се провали.

— Не мисля — той се поколеба. — Осъществяването на замисъла изисква смъртта на невинен човек.

— Само един?

Той кимна.

— Само един.



— Не на някой, когото обичам?

— Не.

Тя не се замисли дори за миг.

— Направете го тогава.

Сесил си позволи една усмивка. Толкова често, точно когато смяташе Елизабет за най-слабата сред жените, той се убеждаваше, че тя е най-могъщата сред кралиците.

— Ще ми трябва негов отличителен знак — каза той. — Имате ли нещо с неговия печат?

Тя едва не каза „не“. Сесил видя как мисълта за лъжата минава през ума ѝ.

— Имате ли?

Тя бавно измъкна от деколтето на роклята си златна верижка с пръстена с печата на Дъдли, който той ѝ беше дал, когато се бяха сгодили.

— Собственият му пръстен — прошепна тя. — Той го сложи на пръста ми, когато се сгодихме.

Сесил се поколеба.

— Нима ще ми го дадете за неговото съсипване? Знакът на любовта му към вас? Собственият му пръстен с печат?

— Да — каза тя простичко. — След като въпросът е или той, или аз — тя разкопча бавно верижката и я вдигна, така че пръстенът падна в дланта ѝ. Тя го целуна, сякаш беше свещена реликва, а после неохотно го подаде на Сесил.

— Трябва да си го получа обратно — каза тя.

Той кимна.

— И той не трябва никога да го види в ръцете ви — каза тя. — Веднага ще разбере, че сте го взели от мен.

Сесил кимна отново.

— Кога ще го направите? — попита тя.

— Веднага — отвърна той.

— Не и на рождения ми ден — настоя тя като дете. — Оставете ме да бъда щастлива с него на рождения си ден. Той е подготвил за мен един прекрасен ден, не го разваляйте.

— В деня след това — каза Сесил.

— Неделя?

Той кимна.

— Но не трябва да рискувате да заченете дете.

— Ще измисля някакво извинение.

— Ще ми е необходимо да изиграете определена роля — предупреди я Сесил.

— Той ме познава прекалено добре, само за миг ще ме разкрие.

— Не да играете роля пред него. Ще трябва да отправите определени реплики към други хора. Трябва да задвижите нещата. Аз ще ви кажа какво да правите.

Тя взе да кърши ръце.

— Това няма да му навреди, нали?

— Той трябва да си вземе поука — каза Сесил. — Искате ли това да бъде направено?

— То трябва да бъде направено.

„Господи, как ми се иска да можех просто да заповядам да го убият, и да приключа с това“, помисли си Сесил, докато се покланяше и излизаше от стаята. Кат Ашли чакаше пред покоите на кралицата, когато Сесил излезе, и те си размениха един бърз, изпълнен с ужас поглед при мисълта за бъркотията, в която бе хваната като в капан тази млада кралица още във втората година от царуването си.

„Но макар да не е мъртъв, аз ще го унижа толкова много, че да разбере, че никога няма да бъде крал“, мислеше си Сесил. „Още едно поколение от рода Дъдли, и поредния позор. Ще се научат ли някога?“ — Той тръгна бавно по протежение на галерията, покрай предците на кралицата — внушителният ѝ баща, изпитото лице на дядо ѝ. „Една жена не може да управлява“, помисли си Сесил, като гледаше кралете. „Една жена, дори много умна жена като тази, няма нужния темперамент за управление. Тя търси господар и, Бог да ни е на помощ, избра един Дъдли. Е, щом веднъж той бъде покосен като плевел и пътят е чист, тя ще може да потърси подходящ господар за Англия“.

Пажът, който съобщи, че докторът отказва да посети лейди Дъдли, беше повикан да се яви пред госпожа Фостър.

— Каза ли му, че е болна? Каза ли, че лейди Дъдли се нуждае от помощта му?

Момчето, с широко отворени очи от тревога, кимна.

— Той знаеше — каза. — Отказа да дойде именно защото става дума за нея.

Госпожа Фостър поклати глава и отиде да намери госпожа Одингсел.

— Собственият ни лекар отказва да я посети от страх да не се окаже неспособен да я излекува — каза тя, като се опита да представи въпроса във възможно най-приемлива светлина.

Госпожа Одингсел се сепна, когато чу тази нова лоша вест.

— Знаел ли е кой ще бъде пациентът му?

— Да.

— Отказал е да дойде, за да избегне срещата с нея?

Госпожа Фостър се поколеба.

— Да.

— Значи сега тя няма къде да отиде, и никой лекар не желае да я лекува? — запита тя невярващо. — Какво трябва да прави? Какво да правя аз с нея?

— Тя ще трябва да се споразумее със съпруга си — каза госпожа Фостър. — Изобщо не биваше да влиза в пререкание с него. Той е твърде важен човек, за да бъде оскърбяван.

— Госпожо Фостър, знаете така добре, както и аз, че тя няма никакви поводи за кавга с него, освен неговото прелюбодеяние и желанието му за развод. Как трябва да посрещне подобно искане една добра съпруга?

— Когато мъжът е Робърт Дъдли, по-добре е съпругата му да се съгласи — каза госпожа Фостър безцеремонно. — Защото вижте в какво заплетено и тежко положение се оказва тя сега.

Ейми, която се чувстваше малко по-добре след няколко дни почивка, слезе по тясното вито стълбище от стаята си към килера за провизии долу, а после през голямата зала излезе във вътрешния двор, с шапката, полюшваща се в ръката ѝ. Тръгна през настлания с калдъръм вътрешен двор, като сложи шапка на главата си и завърза панделките под брадичката си. Макар да беше септември, слънцето все още бе много горещо. Ейми мина през големия сводест вход и свърна наляво, за да тръгне по гъсто засадените терасовидни морави пред къщата. Монасите се бяха разхождали тук в миговете на тихи молитви

и четене, и тя все още можеше да проследи със стъпките си камъните от настилката, по които се бяха разхождали в кръг в грубо подрязаната трева.

Помисли си, че те сигурно се бяха борили с по-големи трудности от нейните, че сигурно бяха водили душевни борби, а не се бяха тревожили за прости и тленни неща като това, дали един съпруг ще се прибере отново някога у дома, и как да оцелеят, ако не го стори. „Но те са били много святи мъже“, каза си тя. „И начетени. А аз не съм нито свята, нито начетена, и всъщност мисля, че съм една много глупава грешница. Защото Бог сигурно ме е забравил, също както ме е забравил и Робърт, щом и двамата могат да ме оставят тук сама, и в такава отчаяние“.

Ейми издаде леко, задавено ридание, а после изтри сълзите от бузата си с облечената си в ръкавица ръка. „Безсмислено е да плача“, прошепна си нещастно тя.

Слезе по стълбите от терасата, за да тръгне през овощната градина към градинската стена, портата и църквата оттатък.

Портата не подаде, когато я дръпна, и тогава един мъж пристъпи напред откъм другата страна на зида, и я освободи, за да мине Ейми.

— Благодаря ви — каза тя, сепната.

— Лейди Ейми Дъдли? — попита той. — Имам съобщение за вас от съпруга ви.

Тя ахна леко и бузите ѝ изведнъж се зачервиха.

— Той тук ли е?

— Не. Праца ви писмо.

Той ѝ го подаде и изчака, докато тя огледа печата. После тя направи нещо странно.

— Имате ли нож?

— За какво, милейди?

— За да повдигна печата и да го сваля. Не ги чупя.

Той извади от ножницата, скрита в ботуша му, малък кинжал, остър като бръснач.

— Внимавайте.

Тя вмъкна острието между засъхналия лъскав восък и плътната хартия и повдигна печата от сгънатия лист. Пъхна го в джоба на роклята си, върна му ножа, а после разгъна писмото.

Той видя, че ръцете ѝ трепереха, когато взе писмото, за да го прочете, и че четеше много бавно, докато устните и изричаха думите буква по буква. Тя го погледна.

— Ползвате ли се с доверието му?

— Аз съм негов васал и негов служител.

Ейми му подаде писмото.

— Моля ви — каза тя. — Не чета много добре. Действително ли тук пише, че той ще дойде да ме види утре по пладне, и че иска да ме види насаме? Че трябва да отпратя всички от къщата и да го чакам насаме?

Той взе смутено писмото, прочете го бързо и каза:

— Да. Утре по пладне, и пише да отпратите прислугата за целия ден, и да седите сама в стаята си.

— Трябва ли да ви познавам? — попита тя изведнъж. — От скоро ли сте на служба при него?

— Аз съм негов доверен служител — каза той. — Имах дела в Оксфорд и затова той ме помоли да взема това писмо. Каза, че няма да има нужда от отговор.

— Изпратил ли ми е някакъв знак? — попита тя. — Понеже не ви познавам?

Мъжът ѝ отправи тънка усмивка.

— Казвам се Йохан Уърт, ваша светлост. Той ми заръча да ви дам това.

Пъхна ръка в джоба си и ѝ подаде пръстена, пръстена с печата на Дъдли, с боздугана и мечката.

Тя го пое със сериозно изражение от ръката му и веднага го плъзна върху безименния си пръст: нагласи го точно над венчалната халка и се усмихна, когато допря върха на пръста си до гравирания герб на фамилията Дъдли.

— Разбира се, че ще направя точно това, за което ме моли — каза тя.

Испанският посланик, Де Куадра, отседнал в Уиндзор за края на седмицата, когато бе рожденият ден на Елизабет, бе настанен точно срещу Сесил да наблюдава турнир по стрелба с лък на горната морава пред градините на двореца в петък вечерта. Забеляза веднага, че видът

на държавния секретар беше много мрачен — вид, какъвто не бе добивал, откакто се завърна от Шотландия. Той носеше обичайните си черни одежди, неосвежени от никакви прорези в ръкавите, цвят или украшение, сякаш беше обикновен ден, а не навечерието на рождения ден на кралицата.

Де Куадра внимателно заобиколи, така че когато групата се разпръсна, се озова близо до държавния секретар.

— Значи всичко е готово за рождения ден на кралицата утре — отбеляза испанският посланик. — Сър Робърт обещава, че ще й осигури един ден, изпълнен с веселие.

— Веселие за нея, но в него няма много радост за мен — каза непредпазливо Сесил: виното бе поразвързало езика му.

— Така ли?

— Казвам ви, не бих могъл да търпя това още дълго — продължи Сесил със сдържан гняв. — Всичко, което се опитвам да направя, всичко, което казвам, трябва да бъде потвърдено от това пале.

— Сър Робърт Дъдли?

— Стига ми толкова — каза Сесил. — Веднъж преди напуснах службата си при нея, когато тя отказа да приеме съветите ми по въпроса с Шотландия, и мога да го направя отново. Имам красив дом и чудесно семейство, а никога нямам време да ги видя и получавам жалка благодарност за службата си.

— Не говорите сериозно — каза испанецът. — Нима наистина ще си тръгнете?

— Благоразумен е онзи моряк, който поема към пристанището, когато се задава буря — каза Сесил. — А денят, в който Дъдли се възкачи на престола, ще бъде денят, в който аз ще вляза в градината си във Върли Хаус и няма никога повече да видя Лондон. Освен ако той не ме арестува в мига, когато се оттегля, и не ме хвърли в Тауър.

Посланикът се отдръпна уплашено от гнева на Сесил.

— Сър Уилям! Никога не съм ви виждал толкова разтревожен!

— Никога не съм изпитвал такава тревога! — каза без заобикалки Сесил. — Казвам ви, той ще я провали, а заедно с нея — и страната.

— Нима тя би могла да се омъжи за него? — попита Де Куадра, потресен.

— Тя не мисли за нищо друго, и не мога да я накарам да се вразуми. Казвам ви, тя му е предала всички дела, и възнамерява да се омъжи за него.

— Но какво ще стане със съпругата му? Какво ще стане с лейди Дъдли?

— Не мисля, че тя ще живее още дълго, ако застане на пътя на Дъдли, а вие? — попита горчиво Сесил. — Той не е човек, който би спрял пред каквото и да било, когато има изгледи да се сдобие с трона. В крайна сметка той е син на баща си.

— Това е наистина потресаващо! — възкликна посланикът, с глас, снижен до шепот.

— Сигурен съм, че той смята да убие жена си с отрова. Защо иначе ще разпространява слухове, че е болна? Макар да научавам, че тя е съвсем добре и сега е наела човек, който да опитва храната ѝ. Какво мислите за това? Самата тя смята, че той ще я убие.

— Със сигурност народът никога няма да го приеме за крал? Особено ако съпругата му почине внезапно и при съмнителни обстоятелства?

— Вие ѝ го кажете — подтикна го Сесил. — Защото тя не желае да чуе от мен дори и една дума против него. Говорих с нея, Кат Ашли говори с нея. В името божие, кажете ѝ какво ще излезе от осъдителното ѝ поведение, защото може би ще послуша вас, когато остава глуха за думите на всички нас.

— Не смея — каза Де Куадра. — Не се ползвам с доверието ѝ.

— Но разполагате с правомощията, дадени ви от испанския крал — настоя Сесил. — Кажете ѝ, за бога, иначе тя ще получи своя Дъдли и ще изгуби трона.

Де Куадра беше опитен посланик, но смяташе, че на никого преди не е била поверявана такава безумна мисия като тази да каже на една двайсет и седем годишна кралица, точно на сутринта на рождения ѝ ден, че най-старшият ѝ съветник е отчаян, и че всички смятат, че тя ще изгуби трона си, ако не се откаже от любовника си.

Утрото на рождения ѝ ден започна с лов на млади елени. Робърт беше облякъл всички ловци в зелените и бели цветове на Тюдорите, а всички придворни — в сребристо, жълто и бяло. Конят на самата

Елизабет, едър, бял скопен жребец, имаше ново седло от червена испанска кожа и нова юзда, подарък от Дъдли.

Испанският посланик се движеше по-назад, докато кралицата и нейният любовник яздеха с обичайната си главоломна бързина, но след като убиха един млад елен и изпиха чаша вино над главата му, за да отпразнуват събитието, и поеха обратно към двореца, той подкара коня си в бавен ход до нейния и ѝ честити рождения ден.

— Благодаря ви — усмихна се сияйно Елизабет.

— В замъка имам малък подарък за вас от императора — каза посланикът. — Но не можех да се въздържа да изкажа благопожеланията си и миг повече. Никога не съм ви виждал толкова здрава и щастлива.

Тя обърна глава и му се усмихна.

— А сър Робърт изглежда толкова добре. Той е щастливец, че се радва на благоволенieto ви — подхвана посланикът внимателно.

— От всички мъже на света именно той определено го е заслужил — каза тя. — И във война, и в мир, той е моят най-доверен и предан съветник. А в дни на удоволствия е най-добрият компаньон!

— И ви обича толкова нежно — отбеляза Де Куадра.

Тя дръпна коня си малко по-близо до него.

— Може ли да ви кажа една тайна? — попита тя.

— Да — увери я той бързо.

— Сър Робърт скоро ще бъде вдовец и свободен да се ожени — каза тя, като говореше с много нисък глас.

— Нима!

Тя кимна.

— Съпругата му е на смъртно легло от някаква болест и наистина няма да живее дълго. Но не трябва да споделяте с никого за това, докато не го обясним.

— Обещавам, че ще запазя тайната ви — изпелтечи той. — Горката жена, от много отдавна ли е болна?

— О, да — каза небрежно Елизабет. — Така ме уверява той. Бедното създание. Ще дойдете ли на празненството тази вечер, сър?

— Да — каза той. Стисна по-здраво поводите на коня и се отдръпна от нея. Докато яздеха нагоре по виещия се път към замъка, видя Сесил на малките бойници над входа, очакващ завръщането на ловната група. Посланикът поклати глава към съветника на Елизабет,



сякаш за да каже, че не проумява нищо, че сякаш всички са хванати в капана на някакъв кошмар, че се случва нещо много лошо, но никой не може да разбере точно какво.

Празненствата по случай рождения ден на Елизабет, които бяха започнали с тътена на оръдейните залпове, завършиха сред пламтящи фойерверки, които тя наблюдаваше от баржа в Темза, отрупана с късни рози, а до нея бяха най-близките ѝ приятели и нейният любовник. Когато фойерверките затихнаха, гребците подкараха баржите бавно нагоре, а после надолу по реката, така че жителите на Лондон, наредили се от двете страни на бреговете да се възхитят на зрелището, да могат да извикат благословиите си към двацет и седемгодишната кралица.

— Тя ще трябва да се омъжи скоро — отбеляза Летиша пред майка си с приглушен шепот. — Или ще стане твърде късно.

Катерина хвърли поглед към профила на приятелката си и потъмната сянка на Робърт Дъдли зад нея.

— Сърцето ѝ ще бъде сломено, ако се омъжи за друг мъж — предрече тя. — А ако се омъжи за него, ще изгуби трона си. Каква дилема за една жена. Дай боже никога да не обичаш неразумно, Летиша.

— Е, ти се погрижи за това — каза остро Летиша. — Защото, след като съм сгодена без любов, няма вероятност да я намеря сега.

— За повечето жени е по-добре да се омъжат изгодно, отколкото да се омъжат по любов — каза Катерина, без да се смути. — Любовта може да дойде впоследствие.

— За Ейми Дъдли не е дошла — отбеляза Летиша.

— Мъж като Робърт Дъдли ще донесе беди и на любовницата, и на съпругата си — каза ѝ майка ѝ. Докато гледаха, баржата се люшна и Елизабет се препъна леко. В миг ръката на Робърт обгърна талията ѝ, и, без да я е грижа за тълпите, които ги гледаха, тя го остави да я задържи, и се облегна на него, така че да може да почувства върху гърба си топлината на тялото му.

— Ела в стаята ми довечера — прошепна той в ухото ѝ.

Тя се обърна да вдигне усмихнат поглед към него.

— Ще ми разбиеш сърцето — прошепна тя. — Но не мога. Сега е времето на месечното ми неразположение. Другата седмица ще се върна при теб.

Той изръмжа леко от разочарование.

— По-добре да е скоро — предупреди я. — Иначе ще дойда в спалнята ти пред целия двор.

— Би ли дръзнал да го направиш?

— Подложи ме на изпитание — препоръча ѝ той. — Виж до къде би стигнала смелостта ми.

В събота вечерта Ейми вечеря с домакините си и се нахрани добре. Пиха за здравето на кралицата в тази вечер, вечерта на нейния рожден ден, както сториха във всяко вярно на короната домакинство в страната, и Ейми вдигна чашата си и я допря до устните си, без да трепне.

— Изглеждате по-добре, лейди Дъдли — каза господин Фостър любезно. — Радвам се да видя, че отново сте в добро здраве.

Тя се усмихна и той бе поразен от хубостта ѝ, която беше забравил, докато мислеше за нея като за бreme.

— Вие наистина сте любезен домакин — каза тя. — Съжалявам, че се оттеглих да си легна веднага щом дойдох в къщата ви.

— Денят беше горещ, а ездата — продължителна — каза той. — В онзи ден бях навън и сам почувствах горещината.

— Е, съвсем скоро ще застудее — каза госпожа Фостър. — Колко бързо минава времето. Утре е панаирът в Абингдън, помислихте ли вече за това?

— Заминавам за Дидкот — каза господин Фостър. — Има някакъв проблем с десетъка за църквата. Казах, че ще изслушам проповедта на викария, а след това ще се срещна с него и църковния настоятел. Ще обядвам с него и ще се прибера вечерта, скъпа.

— Тогава ще пусна слугите да отидат на панаира — каза госпожа Фостър. — Обикновено имат почивка в неделята на панаира.

— Вие ще ходите ли? — попита Ейми с внезапен интерес.

— Не и в неделя — каза госпожа Фостър. — В неделя на панаира отива простолюдието. Ние можем да отидем в понеделник, ако желаете да го видите.

— О, нека отидем утре — каза Ейми, внезапно обзета от оживление. — Моля ви, съгласете се. Обичам панаира, когато е оживено и шумно и пълно с хора. Харесва ми да виждам слугите, пременени в най-хубавите си дрехи, и да си купувам панделки. В първия ден винаги е най-хубаво.

— О, скъпа, не мисля — каза госпожа Фостър със съмнение. — Може да бъде пълно с всякакви грубияни.

— О, идете — препоръча съпругът ѝ. — Малко оживление няма да ви навреди. Това ще повдигне духа на лейди Дъдли. А ако искате панделки или нещо друго, ще сте сигурни, че не са ги разпродали.

— По кое време ще отидем? — попита госпожа Одингсел.

— Можем да тръгнем около пладне — предложи госпожа Фостър, — и да обядваме в Абингдън. Има доста приличен хан, ако искате да обядваме там.

— Да — каза Ейми. — Много би ми харесало да го направим.

— Е, радвам се, че дотолкова сте си върнала здравето, та настоявате да излезете — каза любезно господин Фостър.

Сутринта в неделя, денят, в който всички щяха да ходят на панаира, Ейми слезе на закуска отново с блед и болнав вид.

— Спах много лошо, твърде болна съм, за да отида — каза тя.

— Съжалявам — каза госпожа Фостър. — Имате ли нужда от нещо?

— Мисля, че просто ще си почивам — каза Ейми. — Сигурна съм, че ако успея да поспя, ще се оправя.

— Всички слуги вече отидоха на панаира, така че къщата ще бъде тиха — обеща госпожа Фостър. — А аз лично ще ви приготвя билков чай, и можете да обядвате в стаята си; в леглото си, ако желаете.

— Не — каза Ейми. — Вървете на панаира, както бяхте решили. Не бих искала да се бавите заради мен.

— Не бих и помислила за това — каза госпожа Фостър. — Няма да ви оставим съвсем сама.

— Настоявам — каза Ейми. — Вие го очаквахте с нетърпение, а както каза господин Фостър вчера, ако искате панделки или нещо друго, първият ден винаги е най-подходящ.

— Можем всички да отидем утре, когато си по-добре — вметна Лизи.

Ейми ѝ се сопна:

— Не! Не ме ли чухте? Току-що казах. Искам всички да отидете, както планирахте. Аз ще остана тук. Но искам всички да отидете. Моля ви! Главата ми така пулсира, че не мога да понеса един спор по този въпрос. Просто вървете!

— Но сама ли ще обядвате? — попита госпожа Фостър. — Ако отидем всички?

— Ще обядвам с госпожа Оуен — каза Ейми. — Ако се чувствам достатъчно добре. Ще се видим, когато се върнете у дома. Но трябва да отидете!

— Много добре — каза Лизи, като хвърли предупредителен поглед на госпожа Фостър. — Не се разстройвай толкова, Ейми, скъпа. Всички ще отидем, и ще ти разкажем всичко за панаира довечера, след като си се наспала хубаво и се чувстваш по-добре.

Раздразнителността на Ейми веднага изчезна, и тя се усмихна.

— Благодаря ти, Лизи — каза тя. — Ще мога да си отдъхна, ако знам, че всички се веселите на панаира. Върнете се чак след вечеря.

— Добре — каза Лизи Одингсел. — А ако видя някои хубави сини панделки, които ще отиват на шапката ти за езда, ще ти ги купя.

В неделя сутринта кралицата отиде в кралския параклис в замъка Уиндзор, а после се разходи в градината. Летиша Нолис вървеше смирено зад нея, носейки шала ѝ и книга с религиозни поеми, в случай, че кралицата реши да седне и да почете.

Робърт Дъдли тръгна към нея, докато тя стоеше, загледана към реката, където няколко малки ладии кръстосваха водите нагоре-надолу, до Лондон и обратно.

Той я поздрави с поклон и каза:

— Добро утро. Не си ли уморена след празненствата вчера?

— Не — каза Елизабет. — Никога не се уморявам от танци.

— Мислех си, че можеш да дойдеш при мен, макар да беше казала, че няма да го сториш. Не можах да спя без теб.

Тя му протегна ръка.

— Месечното ми кървене не е спряло. Ще продължи само още ден-два.

Той покри ръката ѝ със своята.

— Разбира се — каза. — Знаеш, че никога не бих те притеснявал. И когато обявим женитбата си, и спим всяка нощ в едно и също легло, ти пак ще нареждаш всичко точно както ти харесва. Не се безпокой за това.

Елизабет, която винаги си бе мислила, че ще нарежда всичко точно както пожелае по силата на рожденото си право, а не на позволенията на някой друг, запази напълно спокойно изражение.

— Благодаря ти, любов моя — каза тя сладко.

— Ще се поразходим ли? — попита я той.

Тя поклати глава.

— Ще седна да почета.

— Тогава ще те оставя — каза той. — Имам да свърша нещо, но ще се върна до вечеря.

— Къде отиваш?

— Само да огледам няколко коня в Оксфордшър — каза той уклончиво. — Съмнявам се, че ще си заслужават да ги купя, но обещах да отида и да ги видя.

— В неделя? — каза тя, с леко неодобрение.

— Само ще погледна — каза той. — Със сигурност не е грях да оглеждаш кон в неделя. Или ще бъдеш много строг папа?

— Ще бъда много строг върховен управител на църквата — каза тя с усмивка.

Той се наведе към нея, сякаш искаше да я целуне по бузата.

— Тогава ми дай развод — прошепна в ухото ѝ.

Ейми, седнала в тихата къща, чакаше Робърт да пристигне, както ѝ беше обещал в писмото си. Къщата беше почти празна, с изключение на старата госпожа Оуен, която се беше прибрала да спи в стаята си след ранна вечеря. Ейми се беше разхождала в градината, а после, подчинявайки се на указанията в писмото на Робърт, беше отишла да чака в стаята си в празната къща.

От прозореца имаше изглед към пътя, и тя седеше на пейката в прозоречната ниша и очакваше да види знамето на Дъдли и

кавалкадата от ездачи.

— Може би се е скарал с нея — прошепна си тя полугласно. — Може би ѝ е омръзнал. Или може би най-сетне се е съгласила да се омъжи за ерцхерцога и знаят, че трябва да се разделят.

Замисли се за миг.

— Каквато и да е причината, трябва да го приема обратно, без да го укорявам. Това е мой дълг към него като негова съпруга. — Тя замълча. Не можеше да възпре възторга, който се надигна в сърцето ѝ. — А и във всеки случай, каквато и да е причината, ще го приема обратно, без да го упрекна. Той е мой съпруг, той е моята любов, единствената любов на живота ми. Ако се върне при мен... — тя прекъсна рязко мисълта си. — Не мога дори да си представя колко щастлива ще бъда, ако той се върне при мен.

Чу тропота на един-единствен кон, и погледна през прозореца. Не беше някой от породистите, добре гледани коне на Робърт, а върху коня не яздеше гордо изправен Робърт, с една ръка върху изопнатите поводи, а другата — на хълбока. Беше друг мъж, приведен над шията на коня, шапката му бе смъкната ниско над лицето.

Ейми зачака звъна на камбанката, но цареше тишина. Помисли си, че човекът може би е отишъл в конюшния и ще я намери празна, защото всички коняри бяха отишли на панаира. Тя се изправи, като си помисли, че ще е по-добре да отиде и да поздрави сама непознатия, след като вкъщи нямаше никакви слуги. Но преди да излезе, вратата на спалнята ѝ безшумно се отвори, един висок непознат влезе тихо и затвори вратата след себе си.

Ейми ахна.

— Кой сте вие? — Не можеше да види лицето му, шапката му още беше смъкната ниско над очите. Наметалото му бе от тъмносиня вълна, без отличителен знак за ранга му. Високият му ръст и широкоплещестата му фигура ѝ бяха непознати. — Кой сте вие? — попита отново тя, с глас, изострен от страх. — Отговорете ми! И как се осмелявате да влизате в стаята ми?

— Лейди Ейми Дъдли? — попита той, с нисък и тих глас.

— Да.

— Съпруга на сър Робърт Дъдли?

— Да. А вие сте...?

— Той ме изпрати при вас. Исква да отидете при него. Казва, че отново ви обича. Погледнете през прозореца, той ви чака.

С лек вик Ейми се обърна към прозореца и мъжът веднага пристъпи зад нея. С едно бързо движение улови челюстта ѝ в ръцете си и бързо изви врата ѝ настрани и нагоре. Той се строши с пукот и тя се смъкна в ръцете му, без дори да извика.

Той я отпусна на пода и се послуша внимателно. В къщата не се чуваше нито звук. Тя беше отпратила всички, както ѝ бе наредено. Вдигна я: беше лека като дете, с бузи, запазили руменината от мига, в който бе повярвала, че Робърт отново я обича. Мъжът я взе в ръце и я изнесе внимателно от стаята, надолу по малкото, виешо се каменно стълбище — ниска редица от половин дузина стъпала — и я положи в подножието, сякаш беше паднала.

Спря за миг и се послуша отново. Къщата все още беше тиха. Шапчицата на Ейми почти се беше смъкнала от главата ѝ, а роклята ѝ беше измачкана и разкриваше краката ѝ. Не му се стори редно да я остави непокрита. Внимателно смъкна надолу полите на роклята и оправи шапчицата на главата ѝ. Челото ѝ беше още топло, кожата ѝ — мека, когато я докосна. Сякаш оставяше спящо дете.

Той мина тихо през външната врата. Конят му беше вързан отпред. Животното вдигна глава, когато го видя, но не изцвили. Той затвори вратата след себе си, яхна коня си и препусна надалече от Къмнър Плейс, към Уиндзор.

Тялото на Ейми беше намерено от двама слуги, младеж и девойка, които се бяха прибрали от панаира малко преди останалите. Той я ухажваше, и двамата се бяха надявали да си откраднат един час насаме. Когато влязоха в къщата, видяха Ейми, лежаща в подножието на стълбите, с опънати поли, с шапчица, поставена спретнато на главата. Момичето изпищя и припадна, но младият мъж внимателно вдигна Ейми и я положи върху леглото ѝ. Когато госпожа Фостър се прибра у дома, те я пресрещнаха на портата и ѝ казаха, че лейди Дъдли е паднала по стълбите и е мъртва.

— Ейми? — промълви Лизи Одингсел, скочи от коня си и затича нагоре по стълбите, към спалнята на Ейми.

Тя беше положена на леглото си, с ужасяващо извит врат, така че лицето ѝ бе изкривено към вратата, макар раменете ѝ да опираха плътно в леглото. Лицето ѝ бе станало безизразно в смъртта, кожата ѝ бе ледена като камък.

— О, Ейми, какво си направила? — занарежда печално Лизи. — Какво си направила? Щяхме да намерим начин да се справим, щяхме да намерим място, където да отидем. Той все още държеше на теб, никога нямаше да те пренебрегне. Може би щеше да се върне. О, Ейми, миличка Ейми, какво си направила?

— Трябва да изпратим съобщение на сър Робърт. Какво да кажа? — настоятелно се обърна госпожа Фостър към Лизи Одингсел. — Какво да напиша? Какво мога да му кажа?

— Просто му съобщи, че е мъртва — каза гневно Лизи. — Той може да дойде лично, ако иска да разбере защо или как.

Госпожа Фостър написа кратка бележка и я изпрати в Уиндзор по слугата си Джон Боус.

— Погрижи се да я предадеш лично на сър Робърт, и на никой друг — предупреди го тя, давайки си смутено сметка, че се бяха озовали в самия център на разразяващ се огромен скандал. — Не казвай на никой друг за това, и се върни право у дома, без да разговаряш с никой друг, освен с него.

В девет часа в понеделник сутринта Робърт Дъдли се отправи забързано към покоите на кралицата и влезе, без да поглежда към никого от приятелите и поддръжниците си, които разговаряха и се шляеха лениво наоколо.

Приближи се с отсечени крачки до трона и се поклони.

— Трябва да разговарям с вас насаме — каза той без никакво предисловие. Летиша Нолис забеляза, че стискаше в ръка шапката си толкова силно, че кокалчетата му бяха лъснали от белота.

Елизабет забеляза напрежението в лицето му, и веднага се изправи.

— Разбира се — каза тя. — Да се поразходим ли?

— В покоите ви — каза той напрегнато.

Резкият му тон я накара да разтвори широко очи, но тя го хвана под ръка, двамата минаха през вратите и влязоха в личния ѝ кабинет.



— Гледай ти! — отбеляза тихо една от придворните ѝ дами. — Той заприличва все повече на съпруг с всеки изминал ден. Скоро ще заповядва и на нас така, както заповядва на нея.

— Нещо се е случило — предположи Летиша.

— Глупости — каза Мери Сидни. — Сигурно става дума за нов кон, или нещо такова. Той беше вчера в Оксфордшър да огледа някакъв кон.

Веднага щом вратата се затвори зад тях, Робърт пхна ръка под късия си жакет и извади едно писмо.

— Току-що получих това — каза той кратко. — От Къмнър Плейс е, където Ейми отседна при мои приятели. Съпругата ми е мъртва.

— Мъртва ли? — възкликна Елизабет твърде високо. Притисна ръка към устата си и погледна Робърт. — Как е умряла?

Той поклати глава.

— Не пише — каза. — Писмото е от госпожа Фостър, а тази проклета глупава жена само съобщава с прискърбие, че Ейми е починала. Писмото е от неделя. Слугата ми тръгна да разбере какво се е случило.

— Мъртва? — повтори тя.

— Да — каза той. — И следователно аз съм свободен.

Тя ахна леко и залитна.

— Свободен. Разбира се, така е.

— Бог знае, че не бих пожелал смъртта ѝ — каза припряно той. — Но смъртта ѝ ни освобождава, Елизабет. Можем да обявим годежа си. Аз ще бъда крал.

— Не зная какво да кажа — рече тя. Едва успяваше да си поеме дъх.

— Аз също — каза той. — Такава внезапна промяна, и толкова неочаквана.

Тя поклати глава.

— Не е за вярване. Знаех, че тя не е в добро здраве...

— Мислех, че е достатъчно добре — каза той. — Оплакваше се само от лека болка, нищо повече. Не знам какво може да е било. Може би е паднала от коня си?

— По-добре да излезем — каза Елизабет. — Някой ще донесе вестта в двора. По-добре е да не сме заедно, когато се разбере. Всички

ще ни гледат и ще се чудят какво ли си мислим.

— Да — каза той. — Но трябваше да ти кажа веднага.

— Естествено, разбирам. А сега е по-добре да излезем.

Внезапно той я дръпна силно към себе си и я целуна силно, жадно.

— Скоро всички ще узнаят, че си моя съпруга — обеща ѝ той. — Ще управляваме Англия заедно. Аз съм свободен, животът ни заедно започва още сега!

— Да — каза тя, като се отдръпна от него. — Все пак по-добре да излезем.

Той отново я спря на вратата.

— Сякаш такава е Божията воля — каза той зачудено. — Тя да умре и да ме освободи именно в този миг, когато сме готови да се оженим, когато в страната цари мир, когато имаме толкова много за вършене. „Това стана от Господа, и е дивно в очите ни“.<sup>[3]</sup>

Елизабет разпозна думите, които беше изрекла при възкачването си на престола.

— Мислиш, че тази смърт ще те направи крал — каза тя, за да го изпита. — Както смъртта на Мери направи мен кралица.

Робърт кимна, със светнало и щастливо лице.

— Ще бъдем крал и кралица на Англия, заедно — каза той. — И ще създадем една Англия, славна и бляскава като Камелот.

— Да — каза тя с изстинали устни. — Но сега трябва да излезем.

В приемната, Елизабет потърси с поглед Сесил, и когато той влезе, тя го повика с жест при себе си. Сър Робърт беше в една прозоречна ниша, разговаряйки небрежно със сър Франсис Нолис за търговията с Испанска Нидерландия.

— Сър Робърт току-що ми събщи, че съпругата му е мъртва — каза Елизабет, прикрила наполовина устата си с длан.

— Виж ти — каза Сесил спокойно; за наблюдаващите ги придворни, лицето му бе като маска.

— Той казва, че не знае причината.

Сесил кимна.

— Сесил, какво става, по дяволите? Казах на испанския посланик, че тя е болна, както вие ме посъветвахте да направя. Но това

е толкова внезапно. Убил ли я е? Той ще предяви претенции към мен, а аз няма да бъда в състояние да му откажа.

— На ваше място щях да изчакам и да видя — каза Сесил.

— Но какво да правя? — запита тя настоятелно. — Той казва, че ще бъде крал на Англия.

— Не правете нищо за момента — каза Сесил. — Изчакайте и вижте какво ще стане.

Тя влезе рязко в нишата и го придърпа вътре до себе си.

— Трябва да ми разкажете повече — настоя тя ожесточено.

Сесил доближи устни до ухото ѝ и зашепна тихо. Елизабет беше извърнала лице от придворните и гледаше през прозореца.

— Много добре — каза тя на Сесил и се обърна отново към придворните. — А сега — обяви тя — виждам там сър Нилсън. Добър ден, сър Нилсън. И как вървят делата ви в Съмърсет?

Летиша Нолис застана пред писалището на сър Уилям Сесил, докато останалите придворни чакаха да ги повикат на вечеря.

— Да?

— Говорят, че Робърт Дъдли смята да убие съпругата си, и че кралицата знае всичко за това.

— Така ли говорят? И защо разпространяват такава злословена лъжа?

— Дали не е защото е тръгнала от вас?

Сър Уилям ѝ се усмихна и отново си помисли, че това момиче е Болейн до мозъка на костите си: с бързия ум на семейство Болейн и очарователната недискретност на рода Хауърд.

— Аз?

— Някой ви е дочул да казвате на испанския посланик, че с кралицата ще е свършено, ако се омъжи за Дъдли, а вие не можете да я спрете, тя е твърдо решена. — Летиша отметна първия довод с тънките си пръсти.

— И?

— После кралицата съобщава на испанския посланик, в мое присъствие, че Ейми Дъдли е на прага на смъртта.

— Така ли? — Сесил изглеждаше изненадан.

— Каза „няма да живее дълго“ — цитира Летиша. — Така че всички да си помислят, че целта е да ни подготвят за новината за нейната смърт от някаква тайнствена болест; че когато тази смърт дойде, те ще обявят женитбата си и вдовецът Робърт Дъдли ще бъде нашият следващ крал.

— И какво мислят всички, че ще стане тогава? — попита Сесил вежливо.

— Никой не се осмелява да изрече това на глас, но има хора, които ще са готови да се обзаложат, че чичо й ще пристигне в Нюкасъл начело на английската войска и ще го убие.

— Наистина ли?

— А други смятат, че ще избухне бунт, за който французите са готови да платят, за да поставят на трона Мери, кралицата на шотландците.

— Виж ти.

— Трети пък мислят, че ще избухне бунт, за който ще платят испанците, за да поставят на трона Катрин Грей и да попречат на Мери да влезе в страната.

— Тези предсказания са твърде налудничави — възропта Сесил. — Но изглежда, че покриват всички възможности. А какво мислите вие, милейди?

— Мисля, че сигурно имате готов план, който взема предвид тези опасности за кралството — каза тя и му отправи лека, дяволита усмивка.

— Да се надяваме, че имам — каза той. — Защото това са много сериозни опасности.

— Мислите ли, че той заслужава всичко това? — попита го внезапно Летиша. — Тя рискува трона си, за да бъде с него, а е най-безсърдечната жена, която познавам. Не мислите ли, че той трябва да е изключителен любовник, та тя да рискува толкова много?

— Не знам — каза обезсърчаващо Сесил. — Изглежда нито аз, нито който и да е мъж в Англия го намираме за твърде неустоим. Тъкмо напротив.

— Тогава значи така мислим само ние, глупавите момичета — усмихна се тя.

Следобед Елизабет се престори на болна: непоносимо ѝ беше да бъде насаме с Робърт, на когото му беше трудно да прикрие възторга си; и през цялото време очакваше съобщение от Къмнър Плейс, което щеше да донесе в двора вестта за смъртта на Ейми. Обяви, че ще вечеря сама в стаята си и ще си легне рано.

— Можеш да спиш в стаята ми, Кат — каза тя. — Имам нужда от компанията ти.

Кат Ашли погледна бледото лице на господарката си и зачервената кожа там, където бе чоплила ноктите си.

— Сега пък какво е станало? — запита тя.

— Нищо — каза рязко Елизабет. — Нищо. Просто искам да си почина.

Но тя не можеше да си почине. На зазоряване беше още будна, седнала на писалището си с латинската граматика пред себе си, превеждайки трактат върху празнотата и суетата на славата.

— Защо правите това? — попита сънено Кат, надигайки се от леглото си.

— За да се възпра да мисля за каквото и да било друго — каза мрачно Елизабет.

— Какво става? — попита Кат. — Какво се е случило?

— Не мога да кажа — отвърна Елизабет. — Толкова е ужасно, че не мога да кажа дори на теб.

На сутринта тя отиде в параклиса, а после се върна в покоите си. Робърт тръгна до нея, докато се връщаха от параклиса ѝ.

— Моят служител ми написа дълго писмо, за да ми съобщи какво се е случило — каза той тихо. — Изглежда, че Ейми е паднала от някакво стълбище и си е счупила врата.

За миг Елизабет пребледня, след това се съвзе.

— Поне е било бързо — каза тя.

Един мъж се поклони пред нея. Елизабет спря за миг и му подаде ръка. Робърт отстъпи назад и тя продължи сама.

В тоалетната си стая Елизабет се преоблече в дрехите си за езда, питайки се дали наистина беше редно всички да отиват на лов. Придворните ѝ дами чакаха заедно с нея, когато, най-сетне, Кат влезе в стаята и каза:

— Сър Робърт Дъдли е отвън в приемната. Твърди, че има да ви каже нещо.

Елизабет се изправи на крака.

— Ще излезем при него. — Повечето придворни бяха облечени като за лов: разнесе се изненадан шепот, когато хората забелязаха, че Робърт Дъдли не беше в дрехи за езда, а облечем изцяло в черно. Когато кралицата влезе с дамите си, той ѝ се поклони, изправи се и каза, напълно овладяно:

— Ваша светлост, трябва да съобщя за смъртта на съпругата си. Починала е в неделя в Къмнър Плейс. Бог да дари покой на душата ѝ.

— Мили боже! — възкликна испанският посланик.

Елизабет хвърли поглед към него с очи, празни и безизразни като полиран кехлибар. Вдигна ръка. В миг стаята утихна, когато всички се скупчиха по-плътно да я чуят какво ще каже.

— С голямо съжаление съобщавам за смъртта на лейди Ейми Дъдли, в неделя, в Къмнър Плейс в Оксфордшър — каза спокойно Елизабет, сякаш въпросът нямаше много общо с нея.

Зачака. Придворните бяха млъкнали, зашеметени, всеки чакаше да види дали тя ще каже нещо повече.

— Ще носим траур за лейди Дъдли — каза рязко Елизабет и се обърна настрана да говори с Кат Ашли.

Испанският посланик, Де Куадра, се улови, че неспособен да устои, е тръгнал към нея.

— Каква трагична новина — каза той, като сведе глава над ръката ѝ. — И толкова внезапно.

— Нещастен случай — каза Елизабет, като се опитваше да остане спокойна. — Трагичен. Изключително прискърбен. Трябва да е паднала по стълбите. Вратът ѝ е бил счупен.

— Наистина — каза той. — Какъв странен нещастен случай.

Вече беше следобед, когато Робърт дойде отново да види Елизабет. Намери я в градината, където се разхождаше с дамите си преди вечеря.

— Ще трябва да се оттегля от двора за времето на траура — каза той, с мрачно лице. — Помислих си, че ще е добре да отида в Деъри Хаус в Кю. Лесно можеш да идваш и да се срещаш с мен там, а аз мога да идвам да те виждам.

Тя плъзна длан върху ръката му.

— Много добре. Защо изглеждаш толкова странно, Робърт? Не си тъжен, нали? Не приемаш нещата тежко, нали?

Той сведе поглед към хубавото ѝ лице, сякаш тя изведнъж беше станала непозната за него.

— Елизабет, тя беше моя съпруга цели единайсет години. Разбира се, че скърбя за нея.

Тя се нацупи и направи лека гримаса.

— Но ти отчаяно желаше да я напуснеш. Беше готов да се разведеш с нея заради мен.

— Да, наистина, бях готов да го сторя, и това е по-добре за нас, отколкото скандалът на развода. Но никога не бих пожелал смъртта ѝ.

— През последните две години цялата страна очакваше тя да умре всеки момент — каза Елизабет. — Всички казваха, че е ужасно болна.

Той сви рамене.

— Хората си говорят. Не знам защо всички са мислели, че е болна. Тя пътуваше, излизаше на езда. Не беше болна, но през последните две години беше много нещастна, и за всичко бях виновен аз.

Тя се подразни, и не се постара да го скрие.

— В името на всички светци, Робърт! Нима ще решиш да се влюбиш в нея сега, когато е мъртва? Нима сега ще откриеш у нея огромни добродетели, които не си оценявал преди?

— Обичах я, когато тя беше млада жена, а аз бях момче — каза той пламенно. — Тя беше първата ми любов. Остана до мен през всичките години на бедите ми и нито веднъж не се оплака от опасността и трудностите, в които я въвлякох. А когато ти се възкачи на трона и аз отново получих онова, което бе мое по право, тя никога не възропта и с една дума срещу теб.

— Защо би се оплакала от мен? — възкликна Елизабет. — Как би се осмелила да се оплаква?

— Тя ревнуваше — каза той искрено. — И знаеше, че има основание. А аз не се отнасях с нея твърде почтено или великодушно. Поисках да ми даде развод, и бях груб към нея.

— А сега, когато е мъртва, ти съжаляваш, макар че щеше да продължиш да си груб с нея, ако беше останала жива — подметна язвително тя.

— Да — каза той искрено. — Предполагам, че всички лоши съпрузи биха казали същото: че знаят, че трябва да бъдат по-добри, отколкото са. Но днес се чувствам ужасно заради нея. Разбира се, радвам се да бъда отново необвързан, но не бих пожелал смъртта ѝ. Горкото невинно създание! Никой не би поискал смъртта ѝ.

— Не представяш себе си в твърде добра светлина — каза дяволито Елизабет, за да отклони вниманието му. — Като че ли съвсем не те бива за съпруг!

Като никога, Робърт не реагира на закачката ѝ. Извърна поглед нагоре срещу течението на реката в посока на Къмнър, и погледът му бе мрачен.

— Не — каза. — Ней бях добър съпруг, а Бог е свидетел, че тя беше най-милата, най-добрата съпруга, която би могъл да има един мъж.

Сред чакащите придворни настъпи леко раздвижване: пратеник в ливреята на Дъдли бе влязъл в градината и беше спрял досами придворните. Дъдли се обърна, видя мъжа и тръгна към него, протегнал ръка да поеме писмото, което той му подаваше.

Любопитните придворни видяха как Дъдли взема писмото, разчупва печата, отваря го, и забелязаха как пребледнява, докато четеше.

Елизабет тръгна бързо към него и те отстъпиха, за да ѝ направят път.

— Какво има? — запита тя настойчиво. — Внимавайте! Всички ви наблюдават!

— Ще има разследване — каза той; устните му едва се движеха, гласът му беше едва доловим, като дихание. — Всички твърдят, че не е било нещастен случай. Всички смятат, че Ейми е убита.

Томас Блаунт, пратеникът на Робърт Дъдли, пристигна в Къмнър Плейс още на другия ден след смъртта на Ейми, и разпита всички слуги един по един. След това добросъвестно писа на Робърт Дъдли, като съобщи, че Ейми е била известна с изменчивите си настроения, и в неделя сутринта отпратила всички на панаира, макар че



компаньонката ѝ, госпожа Одингсел, и госпожа Фостър, нямали желание да ходят.

„Не е нужно да споменавате отново това“, писа му в отговор Робърт Дъдли. Не му се искаше душевното здраве на съпругата му да се поставя под съмнение, когато знаеше, че сам той я беше тласнал към отчаянието.

Подчинявайки се на заповедта, Томас Блаунт никога вече не спомена странното поведение на Ейми. Но все пак каза как камериерката на Ейми, госпожа Пирто, отбелязала, че Ейми била изпаднала в дълбоко отчаяние и понякога се молела за смъртта си.

„Няма нужда да споменавате и това“, писа в отговор Робърт Дъдли. „Ще има ли разследване? Може ли на служителите на короната в Абингдън да се повери толкова деликатен въпрос?“

Томас Блаунт, който изтълкува нервното и набързо надраскано писмо от господаря си достатъчно добре, отговори, че в тази част на света хората не са предубедени срещу семейство Дъдли, и че господин Фостър се ползва с добро име. Нямаше да има никакви прибързани заключения за убийство; но, разбира се, сигурно именно това подозираха всички. Една жена не може да умре, като падне от ниско стълбище с шест стъпала, не може да умре от падане, при което дори шапчицата ѝ не се е разместила, нито полите ѝ са се измачкали. Всички смятаха, че някой ѝ е строшил врата и я е оставил на пода. Фактите говореха за убийство.

— Невинен съм — заяви Дъдли на кралицата в залата на Частния съвет в замъка Уиндзор — място, където бе доста обезпокоително да се говори за такива поверителни неща. — Мили боже, нима бих се проявил като такъв грешник, че да причиня подобно нещо на една добродетелна съпруга? А ако бях го сторил, нима бих бил такъв глупак, че да го направя така неумело? Навярно има хиляда посполучливи начини да убиеш една жена и да направиш станалото да изглежда като злополука, отколкото да ѝ счупиш врата и да я оставиш в подножието на половин дузина стъпала. Познавам тези стълби, в тях няма нищо опасно. Никой не би могъл да си счупи врата, като падне по тях. Невъзможно е да си счупиш дори глезена. Най-много да се натъртиш. Бих ли оправил полите на убитата жена? Бих ли закрепил

отново шапчицата на главата ѝ? Нима се предполага, че съм не само престъпник, а също и пълен глупак?

Сесил стоеше до кралицата. Двамата гледаха Дъдли мълчаливо, като неблагоприятни съдии.

— Сигурна съм, че разследването ще открие кой го е извършил — каза Елизабет. — И сянката на съмнението ще се вдигне от името ви. Но междувременно ще трябва да се оттеглите от двора.

— Това ще ме съсипе — каза Дъдли направо. — Ако ме отдалечите от двора, ще изглежда сякаш ме подозирате.

— Разбира се, че не ви подозирам — каза Елизабет. Хвърли поглед към Сесил. Той кимна съчувствено. — Ние не ви подозираме. Но според традицията всеки, обвинен в престъпление, трябва да се оттегли от двора. Вие знаете това така добре, както и аз.

— Не съм обвинен! — възкликна той ожесточено. — Провежда се разследване, не е издадено заключение за убийство. Никой не намеква, че съм я убил аз!

— Всъщност всички предполагат, че сте я убили вие — услужливо изтъкна Сесил.

— Но ако ме отпратите от двора, показвате, че вие също ме смятате за виновен! — Дъдли заговори направо на Елизабет. — Трябва да остана в двора, редом с вас, и тогава ще изглежда така, сякаш съм невинен и вие вярвате в невинността ми.

Сесил пристъпи половин крачка напред.

— Не — каза той тихо. — Ще избухне наистина ужасен скандал, каквото и заключение да представи разследването. Ще избухне скандал, който ще разлюлее целия християнски свят, какво остава пък за тази страна. Ще избухне такъв скандал, че ако дори само полъх от него докосне трона, ще бъде достатъчен да унищожи кралицата. Не можете да бъдете до нея. Тя не може да защитава невинността ви. Най-доброто, което всички можем да направим, е да се държим както обикновено. Вървете в Деъри Хаус, оттеглете се в траур, и чакайте присъдата, а ние ще се опитаме да уталожим слуховете тук.

— Винаги има слухове! — възкликна отчаяно Робърт. — Винаги сме ги пренебрегвали преди!

— Никога не е имало такива слухове — изтъкна правдиво Сесил. — Говори се, че хладнокръвно сте убил съпругата си, че вие и кралицата сте сгодени тайно, и че ще обявите това на погребението на

съпругата си. Ако разследването ви намери за виновен в убийство, мнозина ще сметнат кралицата за ваша съучастница. Молете се Богу да не бъдете окончателно съсипан, сър Робърт, а кралицата — съсипана заедно с вас.

Робърт беше побелял като надиплената си ленена яка.

— Не мога да бъда съсипан от нещо, което никога не бих сторил — изрече той с изстинали устни. — Независимо от изкушението, никога не бих сторил нещо като това, да нараня Ейми.

— Тогава със сигурност няма от какво да се боите — каза гладко Сесил. — А когато открият убиеца ѝ и той направи признания, името ви ще бъде изчистено.

— Ела с мен — нареди Робърт на любовницата си. — Трябва да се разходя насаме с теб.

— Не може — заяви Сесил. — Тя вече изглежда твърде виновна. Не може да бъде виждана да си шепне с човек, заподозрян в убийството на невинната си съпруга.

Робърт рязко се поклони на Елизабет и излезе от стаята.

— За бога, Сесил, няма да ме обвинят, нали? — запита настойчиво тя.

— Не и ако видят, че се държите на разстояние от него.

— А ако открият, че е убита, и помислят, че го е извършил той?

— Тогава той ще трябва да се изправи на съд и, ако е виновен, да бъде екзекутиран.

— Той не бива да умре! — възкликна тя. — Не мога да живея без него. Знаете, че не мога да живея без него! Ще бъде пълна катастрофа, ако се стигне дотам.

— Винаги можете да го помилвате — каза Сесил спокойно. — Ако се стигне дотам. Но няма. Мога да ви уверя, че няма да го намерят за виновен. Съмнявам се, че има каквито и да е доказателства, които да го свържат с престъплението, освен собствената му непредпазливост и всеобщото убеждение, че е искал смъртта на съпругата си.

— Изглеждаше съкрушен — каза тя жалостиво.

— Наистина. Ще го понесе тежко, той е много горд човек.

— Непоносимо ми е, че трябва да е в толкова тежко положение.

— Невъзможно е да се предотврати — каза бодро Сесил. — Каквото и да последва, каквото и да постанови разследването, гордостта му ще бъде потъпкана и той завинаги ще остане известен

като човекът, счупил врата на съпругата си в напразно усилие да стане крал.

В Абингдън, съдебните заседатели бяха положили клетва и започнаха да изслушват показанията за смъртта на лейди Ейми Дъдли. Научиха, че настояла всички да отидат на панаира, за да може да остане сама в къщата. Научиха, че е намерена мъртва в подножието на малкото стълбище. Слугите потвърдиха, че шапчицата ѝ е била спретнато закрепена на главата, а полите ѝ — издърпани надолу, преди те да я вдигнат и да я занесат в леглото ѝ.

В красивата Деъри Хаус в Кю Робърт нареди да му донесат траурните дрехи, но му беше почти непоносимо да стои неподвижно, докато шивачът го обличаше.

— Къде е Джоунс? — запита той. — Той е много по-бърз.

— Господин Джоунс не може да дойде. — Мъжът седна на пети и заговори, с пълна с карфици уста. — Поръча да ви предам извиненията му. Аз съм негов помощник.

— Шивачът ми не е дошъл, когато съм изпратил да го повикат? — повтори Робърт, сякаш не можеше да повярва на думите. — Собственият ми шивач е отказал да ме обслужи? — „Мили боже, сигурно си мислят, че съм вече отново с единия крак в Тауър; щом дори собственият ми шивач не си прави труда да се появи за пробата, значи сигурно си мислят, че съм на половината път до ешафода по обвинение в убийство“.

— Сър, моля ви, позволете ми да забода това — каза мъжът.

— Оставете го — каза раздразнено Робърт. — Вземете друг жакет, някой стар, и направете този по същия модел. Непоносимо ми е да стоя и да търпя да набождате с карфици този проклет гарвановочерен плат навсякъде около мен. И можете да кажете на Джоунс, че следващия път, когато ми потрябват дузина нови костюми, няма да забравя, че е отказал да ме посети днес.

Той нетърпеливо отметна почти готовия жакет и прекоси малката стая с две големи крачки.

„Два дни, и нито думичка от нея“, каза си той. „Сигурно си мисли, че съм го направил. Сигурно ме смята за достатъчно коварен и зъл, че да извърша подобно нещо. Сигурно ме мисли за човек, готов да

убие невинна съпруга. Защо ѝ е да се омъжва за такъв човек? А през цялото време около нея сигурно ще има хора, които ще побързат да я уверят, че аз съм именно такъв“.

Той прекъсна рязко мисълта си.

„Но ако тя беше обвинена, аз бих застанал до нея“, помисли си. „Нямаше да ме е грижа дали е виновна или не. Не бих понесъл да знам, че е сама и уплашена, и обзета от чувството, че няма нито един приятел на света“.

„А тя също знае това за мен. Знае, че съм бил обвиняван преди. Знае, че съм бил заплашен от смъртна присъда, без нито един приятел на света. Ние си обещахме, че никой от нас вече никога няма да бъде толкова сам“.

Той поспря до прозореца: студеното стъкло под пръстите му изпрати дълбока тръпка из цялото му тяло, макар да не си спомняше защо усещането трябваше да е толкова ужасно.

— Мили боже — изрече на глас. — Ако това продължи още малко, ще започна да дълбая фамилния си герб в полицата над огнището, както правехме с братята ми в Тауър. Отново паднах толкова ниско. Толкова ниско, отново.

Той облегна чело на стъклото, когато някакво движение по реката привлече погледа му. Притисна лице към дебелото стъкло, за да види по-ясно. Беше баржа, и човекът отпред удряше барабана, за да поддържа ритъма на гребците. Робърт присви очи — различи знамето, кралския флаг. Беше кралската баржа.

— О, Господи, тя дойде! — възкликна. Веднага почувства как сърцето му блъска силно в гърдите. — Знаех си, че ще дойде. Знаех си, че никога няма да ме остави, каквото ѝ да ѝ коства, каквато и да е опасността, ние ще я посрещнем заедно. Знаех, че тя ще бъде до мен, винаги. Знаех, че ще ми бъде вярна. Знаех, че ще ме обича. Никога не съм се съмнявал в нея дори за миг.

Той отвори със замах вратата и изтича от стаята, през входа към реката, и излезе в красивата овощна градина, където беше устроил за Елизабет закуска по случай майския празник само преди шестнайсет месеца.

— Елизабет! — извика той и затича през овощната градина към нея.

Беше кралската баржа, но от баржата на кея не слизаше Елизабет. Дъдли спря рязко, изведнъж сломен от разочарование.

— О, Сесил — каза той.

Уилям Сесил заслиза по дървените стълби към него и подаде ръка.

— Спокойно — каза той любезно. — Не се тревожете. Тя изпраща благопожеланията си.

— Значи не сте дошъл да ме арестувате?

— Бога ми, не — каза Сесил. — Това е посещение на вежливост, за да ви поднеса благопожеланията на кралицата.

— Нейните благопожелания? — изрече сломено Робърт. — Това ли е всичко?

Сесил кимна.

— Тя не може да каже повече, знаете това.

Двамата мъже се обърнаха и влязоха в къщата.

— Вие сте единственият човек от двора, който дойде да ме види — каза Робърт, когато влязоха: в тишината стъпките им отекваха по дървения под. — Помислете си за това! От всичките ми стотици приятели и почитатели, които се тълпяха около мен всеки ден, когато бях в самия център на двора, от всички тези хиляди, които се гордееха да ме нарекат свой приятел, които претендираха за познанство с мен дори когато едва ги познавах... вие сте единственият посетител, когото съм имал тук.

— Този свят е изменчив — съгласи се Сесил. — А истинските приятели са рядкост.

— Рядкост? Не и за мен, тъй като аз изобщо нямам истински приятели. Оказва се, че вие сте единственият ми приятел — каза Дъдли иронично. — А само преди месец изобщо не бих ви определил като такъв.

Сесил се усмихна.

— Е, съжалявам да видя, че сте унижен до такава степен — каза той искрено. — И съжалявам да ви намеря така опечален, да пробвате траурните си дрехи. Имате ли новини от Абингдън?

— Предполагам, че знаете повече от мен — каза Робърт, който беше наясно с огромната мрежа от шпиони на Сесил. — Но писах на полубратата на Ейми и го помолих да отиде и да накара съдебните заседатели да положат всички усилия да открият фактите, писах също

и на старши съдебния заседател и го помолих да назове извършителя, който и да е той, напълно безпристрастно. Искам истината за това да излезе наяве.

— Настоявате да узнаете?

— Сесил, не съм аз, тогава кой? Много лесно е за всички останали да помислят, че е убийство, и че моите ръце са опетнени с кръв. Но аз знам, както никой друг не може да знае, че не съм го извършил. Следователно, ако не съм го извършил аз, кой би извършил подобно нещо? На чий интерес ще послужи смъртта ѝ?

— Не мислите, че е било нещастен случай? — попита Сесил.

Робърт се изсмя кратко.

— Бога ми, бих искал да можех да мисля така, но как е възможно? Такова ниско стълбище, а и това, че тя е отпратила всички за целия ден? Най-ужасният, постоянният ми страх е, че тя е посегнала на себе си, че е взела някаква отрова или отвара за сън, а след това се е хвърлила по стълбите с главата напред, за да направи така, че станалото да изглежда като злополука.

— Мислите ли, че е била толкова нещастна, та би се самоубила? Смятах я за твърде набожна, за да постъпи така? Със сигурност тя никога не би изложила на опасност безсмъртната си душа, дори ако е била сломена?

Робърт оброни глава.

— Да ми прости Господ, аз бях този, който ѝ разби сърцето — изрече тихо. — И ако тя сама е причинила смъртта си, тогава заради любовта си към мен е изгубила полагащото ѝ се място в рая, както и щастието си на земята. Бях жесток към нея, Сесил, но, кълна се в Бога, никога не съм мислил, че това ще завърши така.

— Наистина ли мислите, че именно вие сте я подтикнали да отнеме живота си?

— Не ми идва наум нищо друго.

Сесил внимателно докосна рамото на по-младия мъж.

— Тежко бреме носите, Дъдли — каза той. — Не мога да си представя по-тежко бреме от позора.

Робърт кимна.

— Това ме принизи до крайност — каза той тихо. — Толкова много, че не мога да се представя как бих могъл да се надигна отново. Мисля за нея, и си я спомням каквато беше, когато я срещнах за първи

път и я обикнах още същия миг, и знам, че съм от онези глупаци, които откъсват цветете, за да го сложат в бутоньерата си, а след това го изпускат и го оставят да умре поради най-обикновена и долна небрежност. Аз я откъснах като иглика, с каквато я сравняваше майка ми, а след това се уморих от нея и я захвърлих, сякаш бях егоистично дете, а сега тя е мъртва и никога не мога да я помоля за прошка.

Възцари се мълчание.

— А най-лошото — каза печално Дъдли — е че никога не мога да ѝ кажа, че съжалявам, задето я наскърбих толкова тежко. Вечно мислех за себе си, вечно мислех за кралицата, преследвах собствената си проклета амбиция и не мислех какво причинявам на Ейми. Да ми прости Господ, отблъсквах далече от себе си мисълта за нея, а сега тя прие думите ми за чиста монета, и си отиде от мен, и никога повече няма да я видя, и никога няма да я докосна, и никога няма да видя усмивката ѝ. Казах ѝ, че вече не я искам, и сега вече я нямам.

— Ще ви оставя — каза Сесил тихо. — Не дойдох да се натрапвам на скръбта ви, а само да ви кажа, че имате поне един приятел в целия свят.

Дъдли вдигна глава и протегна ръка към Сесил.

По-възрастният мъж я стисна силно.

— Кураж — каза той.

— Не мога да ви опиша колко съм ви благодарен, че дойдохте — каза Робърт. — Ще ме споменете ли пред кралицата? Убедете я да ми позволи да се върна в двора веднага щом присъдата стане известна. Бог е свидетел, че известно време няма да се впускам в танци, но тук съм много самотен, Сесил. Това е не само траур, а и изгнание.

— Ще говоря с нея за вас — увери го Сесил. — И ще се моля за вас, и за душата на Ейми. Знаете ли, спомням си я в сватбения ѝ ден, тя просто сияеше от щастие: толкова много ви обичаше, смяташе ви за най-прекрасния човек на света.

Дъдли кимна.

— Да ми прости Господ, задето я накарах да разбере, че нещата стоят различно.



„Замъкът Уиндзор,  
Меморандум до кралицата,  
Събота, 14 септември 1560 г.

1. Съставът от съдебни заседатели издаде заключение, че смъртта на Ейми Дъдли е нещастен случай, и следователно сър Робърт може да се върне към обичайните си задължения в двора, ако желаете.

2. Името на този човек винаги ще е обвързан със скандала около смъртта на съпругата му: той знае това, а всички ние също. Вие не трябва никога, било с дума или постъпка, да му показвате, че този позор може някога да бъде превъзмогнат.

3. Следователно ще бъдете в безопасност относно всякакви предложения за брак от него. Ако трябва да продължите любовната си връзка, то трябва да е изключително дискретно. Сега вече той ще разбере това.

4. Въпросът за женитбата Ви трябва да бъде спешно обсъден: без син и наследник усилията ни продължават да бъдат безполезни.

5. Утре ще Ви представя ново предложение от ерцхерцога, което, мисля, ще бъде от голяма полза за нас. Сър Робърт не може да се противопостави на такъв брак сега.“

Томас Блаунт, пратеникът на Дъдли, стоеше в дъното на църквата „Света Дева Мария“ в Оксфорд и гледаше как знамето на Дъдли с боздугана и мечката минава покрай него в бавен марш, последвано от красивия, обвит в черен креп ковчег, в който беше всичко, останало от малката Ейми Робсарт.

Всичко беше направено точно както му беше редът. Присъстваше представител на кралицата, а сър Робърт не беше там, както бе обичаят. Полубратята на Ейми и семейство Фостър бяха там, за да отдадат на лейди Дъдли в смъртта цялото уважение, което ѝ беше липсвало през последните дни на живота ѝ. Лизи Одингсел не присъстваше: беше се върнала в къщата на брат си, изпълнена с такъв гняв и скръб, че не желаете да говори с никого за приятелката си,

освен, за да каже веднъж: „Той не беше мъж за нея“, което Алис Хайд веднага ликуващо прие като доказателство за убийство, и на което Уилям гледаше като на правдиво описание на един брак, който бе обречен от начало до край.

Томас Блаунт изчака да види как положиха тялото в земята и натрупаха отгоре пръстта. Той беше педантичен човек и работеше за строг господар. После се върна в Къмнър Плейс.

Камериерката на Ейми, госпожа Пирто, му беше приготвила всичко, както бе наредил. Ковчежето с бижутата на Ейми, заключено заедно с ключа. Най-хубавите рокли на Ейми, спретнато сгънати и с увити в тях торбички със стръкове лавандула, чаршафите от леглото ѝ, мебелите, които я придружаваха, където и да отидеше, кутията с личните ѝ вещи: ръкоделието ѝ, броеницата ѝ, кесията, ръкавиците ѝ, малката ѝ сбирка от восъчни печати, изрязани от писмата, които Робърт ѝ беше изпращал през единайсетте години на брака им, и всичките му писма, протрити от постоянно препрочитане, завързани с панделка и подредени по дати.

— Ще взема кутията с бижута и личните вещи — реши Блаунт. — Вие ще отнесете останалите неща обратно в Станфийлд и ще ги оставите там. После можете да си вървите.

Госпожа Пирто сведе глава и прошепна нещо за надниците си.

— От управителя в Станфийлд, когато предадете вещите — каза Томас Блаунт. Не обърна внимание на зачервените очи на жената. Знаеше, че всички жени се разплакваха лесно. Това не означаваше нищо, а като мъж той имаше да се занимава с по-важни дела.

Госпожа Пирто промърмори нещо за дребен предмет за спомен.

— Няма нищо, което си струва да помните — каза Томас Блаунт безцеремонно, мислейки си за тревогите, които Ейми бе причинила на господаря му приживе и в смъртта. — Сега тръгвайте, както трябва да тръгна и аз.

Той пхна двете кутии под мишница и излезе навън при чакащия си кон. Кутията с бижутата се вмести с лекота в чантата на седлото му, кутията с личните вещи подаде на коняря си да я закрепи с ремъци на гърба си. После се повдигна, качи се на седлото и насочи коня си към Уиндзор.

Робърт, завръщайки се в двора, облечен в тъмни траурни дрехи, държеше главата си високо изправена и се оглеждаше презрително наоколо, сякаш предизвикваше някой да заговори. Граф Аръндел прикри една усмивка зад дланта си, сър Франсис Нолис се поклони отдалече, сър Никълъс Бейкън го пренебрегна почти напълно. Робърт имаше чувството, че смразяващо студен кръг от подозрение и неприязън го обгръщаше като широко черно наметало.

— Какво не е наред, по дяволите? — попита той сестра си. Тя тръгна към него и му поднесе за целувка студената си буза.

— Предполагам, мислят, че си убил Ейми — каза тя безцеремонно.

— Разследването сне подозренията от мен. Заключението беше „смърт при нещастен случай“.

— Мислят, че си подкупил съдебните заседатели.

— А ти какво мислиш? — Той повиши глас, а после веднага заговори по-тихо, когато видя придворните да се обръщат и да хвърлят погледи към тях.

— Мисля, че ти отново доведе нашето семейство до ръба на пропастта — каза тя. — Втръсна ми от този позор, втръсна ми да ме сочат с пръст. Знаеха ме като дъщеря на предател, като сестра на предател, а сега съм известна като сестра на човек, убил съпругата си.

— Мили боже, никакво съчувствие към мен ли не е останало у теб? — Робърт се отдръпна от неподправената враждебност в изражението ѝ.

— Никакво — каза тя. — Ти едва не предизвика свалянето на самата кралица от трона с този скандал. Помисли за това! Ти едва не сложи край на династията на Тюдорите. Едва не унищожи реформираната църква! Със сигурност провали себе си и всеки, който носи твоето име. Оттеглям се от двора. Не мога да издържам тук дори и ден повече.

— Мери, не си отивай — каза той настойчиво. — Винаги преди си ме подкрепяла. Винаги си била моя сестра и приятелка. Не показвай на всички, че сме разделени. Не ме изоставяй, както ме изоставиха всички останали. — Посегна към нея, но тя се отдръпна и прибра рязко ръце зад гърба си, за да не може да я докосне. При този детински жест, който така ясно възкреси в паметта му спомена за нея в учебната им стая, той почти изплака: — Мери, нима би ме изоставила, когато

съм принизен толкова много, и когато бях така несправедливо обвинен?

— Но аз вярвам, че си основателно обвинен — каза тя тихо и гласът ѝ беше като лед в ушите му. — Мисля, че си я убил, защото в своята гордост си смятал, че кралицата ще те подкрепи, а всички останали ще си затворят очите за станалото. Че всички ще се съгласят, че е било нещастен случай, и ти ще влезеш в периода на траур като вдовец, а ще излезеш като годеник на кралицата.

— Това все още би могло да се случи — прошепна той. — Не съм я убил, кълна се. Все още бих могъл да се ожения за кралицата.

— Никога — каза тя. — С теб е свършено. Най-доброто, на което можеш да се надяваш, е тя да те задържи като началник на конницата си и като свой незначителен, опозорен фаворит.

Тя се отдръпна от него. Робърт, който си даваше сметка, че очите на всички са приковани върху него, не можеше да я повика обратно. За миг посегна да улови края на роклята ѝ и рязко да я задържи; но после си спомни, че всички, които ги наблюдаваха, го смятаха за мъж, който е жесток към жените, за мъж, който бе убил съпругата си, и почувства как ръцете му натежават.

Пред вратата на личния кабинет на кралицата настъпи раздвижване и оттам излезе Елизабет. Беше много бледа. Не беше излизала на езда, нито на разходка в градината, от рождения си ден, когато беше казала на испанския посланик, че Ейми е мъртва или на прага на смъртта — три дни преди някой да узнае, че Ейми е била намерена мъртва. Имаше мнозина, които смятаха, че нейното мнение — изказано цели три дни преди оповестяването на смъртта — че Ейми е мъртва или „нещата отиват натам“ — е било нещо повече от обикновено налучкване. Имаше мнозина, които смятаха, че Робърт е бил палачът, а Елизабет — съдията. Но никой от тях не би се осмелил да каже подобно нещо, когато тя можеше да излезе от стаята си, както сега, да хвърли бърз поглед из приемната, и да разчита на подкрепата на всички видни личности в страната.

Тя плъзна поглед покрай Робърт и погледна по-нататък, към сър Никълъс, кимна на сър Франсис и се обърна да говори със съпругата

му, Катерина, която беше зад нея. Усмихна се на Сесил и повика с жест посланика на Хабсбургите да застане до нея.

— Добър ден, сър Робърт — каза тя, когато посланикът тръгна към нея. — Поднасям ви съболезнованията си за печалната и внезапна смърт на съпругата ви.

Той се поклони и почувства как гневът и скръбта му се надигат така силно, та му се стори, че ще повърне. Изправи се; лицето му не издаваше нищо.

— Благодаря за съчувствието — каза той. Остави гневния си поглед да обхване всички тях. — Благодаря на всички за съчувствието ви, което ми беше такава опора — каза той, а после пристъпи към една прозоречна ниша, далече от всички, и застана там съвсем сам.

Томас Блаунт намери сър Робърт в конюшната. За следващия ден беше предвиден лов и сър Робърт проверяваше дали конете са в добро състояние, и оглеждаше амуницията им. Четирийсет и две седла от блестяща, мека и податлива кожа бяха подредени в дълги редици върху ездитните коне в двора, а сър Робърт вървеше бавно между редиците, като оглеждаше всяко седло, всеки колан, всяко стреме. Конярите, застанали редом до конете, които обслужваха, бяха стегнати като войници на парад.

Зад тях стояха конете, пристъпващи неспокойно, с по един коняр до всяка кимаща глава: с блестящи седла, с лъснати копита, с прибрани и гладко сресани гриви.

Сър Робърт не бързаше, но не можа да намери нищо нередно около конете, амуницията, или конюшната.

— Добре — каза накрая. — Можете да им дадете вечерната дажба от зоб и вода, и да ги прибирате да спят.

После се обърна и видя Томас Блаунт.

— Иди в кабинета ми — каза кратко, като поспря за миг да потупа по шията кобилата си. — Да — каза ѝ тихо. — Ти не се променяш, нали, скъпа?

Блаунт чакаше до прозореца. Робърт хвърли ръкавиците и камшика си на масата и се отпусна в стола пред писалището си.

— Всичко ли свърши? — попита той.

— Всичко беше извършено съвсем правилно — каза Блаунт. — Дребна неволна грешка в проповедта.

— Каква беше?

— Глупавият енорийски пастор каза, че тя е дама „трагично загинала“, вместо „трагично починала“. Поправи се, но беше смущаващо.

Сър Робърт повдигна едната си тъмна вежда.

— Дребна неволна грешка?

Блаунт сви рамене.

— Така мисля. Дразнеща, но не достатъчно силна, за да е обвинение.

— Добавя зърно в мелницата на клюките — отбеляза Робърт.

Блаунт кимна.

— Нали отпрати слугите ѝ и носиш нещата ѝ? — Робърт умишлено поддържаше лековат и хладен тон.

— Госпожа Одингсел вече беше заминала. Очевидно го беше приела много тежко — каза Блаунт. — Изпратих госпожа Пирто да се върне в Станфийлд с вещите, и там ще ѝ платят. Изпратих бележка. Видях се с господин и госпожа Фостър: те смятат, че домът им е въвлечен в голям скандал. — Той се усмихна иронично.

— Ще бъдат обезщетени за неприятностите си — каза кратко Дъдли. — Някакви клюки в селото?

— Не повече, отколкото бихте очаквали — каза Блаунт. — Половината хора от селото приемат заключението за смърт при нещастен случай. Другата половина мислят, че е убита. Ще говорят цяла вечност за това. Но за вас това няма значение.

— Нито за нея — каза тихо Робърт.

Блаунт замълча.

— И така — каза Робърт, като се надигна. — Твоята работа е приключена. Тя е мъртва и погребана, и каквото и да мислят всички, никой не може да каже нещо, което може да ме нарани повече от станалото дотук.

— Свършено е — съгласи се Блаунт.

Робърт му посочи с жест да сложи кутиите на масата. Блаунт остави кутията с предметите за спомен, а после — малката кутия за бижута с ключа до нея. Поклони се и заचाка.

— Можеш да си вървиш — каза Робърт.

Беше забравил кутията. Беше я подарил на Ейми по времето, когато я ухажваше: беше ѝ я купил на един панаир в Норфолк. Тя никога не беше имала прекалено много бижута за тази малка кутия. Той изпита познатото раздражение, че дори когато беше лейди Дъдли и бе имала на разположение цялото му състояние, тя пак не бе имала нищо повече от малка кутия за бижута, едно-две колиета от позлатено сребро, няколко обици и един-два пръстена.

Той завъртя ключа в кутията и я отвори. Най-отгоре лежах венчалният пръстен на Ейми и неговият пръстен с печат с герба му — мечката и боздугана.

За миг той не можеше да повярва на очите си. Бавно пъкна ръка в кутията, измъкна и вдигна двата златни пръстена. Госпожа Пирто ги беше свалила от студените пръсти на Ейми, беше ги сложила в кутията за бижута на Ейми, и я беше заключила, както подобава на една добра прислужница.

Робърт погледна пръстените. Венчалната халка той сам бе сложил на пръста на Ейми в онзи летен ден преди единайсет години, а пръстенът с печат никога не беше слизал от собствената му ръка, докато не го беше сложил на пръста на Елизабет, за да подпечата годеща им, само преди три месеца.

Робърт плъзна пръстена с печат отново върху малкия си пръст, и остана да седи на писалището си, докато стаята притъмняваше и изстиваше, питайки се как пръстенът му се бе озовал от верижката около шията на неговата любовница върху пръста на мъртвата му съпруга.

Вървеше покрай реката, а един въпрос се блъскаше непрестанно в ума му: „Кой уби Ейми?“ Седна на кея като момче, поклащайки крака над водата, загледан надолу в зелените дълбини, където дребните рибки гризяха водораслите по гредите на вълнолома, и чу в ума си втория въпрос: „Кой е дал на Ейми моя пръстен?“

Премръзнал, той се надигна и се отправи бавно по пътеката покрай брега, откъдето се теглеха корабите, на запад към слънцето, което бавно се снишаваше в небето и сменяше цвета си от червеното на разгорели се пламъци с по-тъмното на тлеещи въглени, докато

Робърт вървеше, загледан в реката, но без да я вижда, загледан в небето, но без да вижда и него.

„Кой уби Ейми?“

„Кой ѝ е дал моя пръстен?“

Слънцето залезе и небето стана бледосиво: Робърт продължаваше да върви нататък, сякаш не притежаваше пълна конюшня с коне, цял табун расови бързи африкански коне, безброй добре обучени млади жребци; вървеше пеша като бедняк, като мъж, който трябва да иска от съпругата си кон за езда.

„Кой уби Ейми?“

„Кой ѝ е дал моя пръстен?“

Опитваше се да не си спомня последния път, когато я беше видял, когато я беше оставил, изричайки проклятие, и беше настроил семейството ѝ срещу нея. Опитваше се да не си спомня, че я беше взел в обятията си и в своята лудост, беше изрекъл: „Обичам те“, а тя, в лудостта си, го беше чула да го казва.

Опитваше се да не си я спомня изобщо, защото му се струваше, че ако си я спомни, ще седне на брега на реката и ще заплаче като дете, задето я е загубил.

„Кой уби Ейми?“

„Кой ѝ е дал моя пръстен?“

Ако размишляваше, вместо да си спомня, можеше да избегне вълната от болка, която се надигаше, готова да се разбие над него. Ако възприемаше смъртта ѝ по-скоро като загадка, отколкото като трагедия, можеше да зададе въпрос, вместо да обвинява себе си.

Два въпроса: „Кой уби Ейми? Кой ѝ е дал моя пръстен?“

Когато се спъна и се подхлъзна, и рязко дойде на себе си, осъзна, че се беше стъмнило и че върви слепешком покрай стръмния бряг на дълбоката, бързо течаща река. Тогава се обърна — оцелял член на род от хора, които умееха да оцеляват; допуснал грешката да се ожени за жена, която не споделяше упоритата му жажда за живот.

„Кой уби Ейми?“

„Кой ѝ е дал моя пръстен?“

Тръгна обратно. Едва когато отвори желязната порта към оградената със стени градина, студеният допир на резето върху ръката му го накара да спре за миг, накара го да осъзнае, че имаше два



въпроса: „Кой уби Ейми? Кой ѝ е дал моя пръстен?“, но само един отговор.

Онзи, у когото е бил пръстенът, който и да бе той, е притежавал символа, на който Ейми би се доверила. Ейми би опразнила къщата по нареждане на пратеник, показал ѝ този пръстен. Притежателят на пръстена, който и да бе той, бе онзи, който я беше убил. Имаше само един човек, който можеше да го е направил, само един човек, който би го направил: Елизабет.

Първият инстинкт на Робърт бе да отиде при нея веднага, да се нахвърли гневно върху нея заради безумието, до което я бе довела властта. Не можеше да я вини за желанието ѝ Ейми да изчезне, но мисълта, че неговата любовница би могла да убие съпругата му, момичето, за което се беше оженил по любов, го изпълваше с гняв. Искаше да хване Елизабет и да отърси от нея надменността, порочната ѝ, родена от властта самоувереност. Мисълта, че би могла да използва властта си като кралица, мрежата си от шпиони, безпощадната си воля, срещу толкова уязвима и невинна мишена като Ейми, го караше да трепери като сърдито момче от силата на чувствата си.

Робърт не спа тази нощ. Лежеше на леглото и се взираше в тавана, но отново и отново си представяше как Ейми получава пръстена му и хуква да го посрещне, стиснала пръстена му с печат в малкото си юмруче като пропуск към щастието, което заслужаваше. А после някакъв мъж, някой от наемните убийци на Сесил без съмнение, я посреща вместо него, строшава врата ѝ с един удар, с притиснат до ухото ѝ свит юмрук, с един рязък, бърз удар по тила, и я улавя, докато пада, отнасяйки я обратно в къщата.

Робърт се измъчваше с мисълта за страданието ѝ, за мига, в който бе изпитала страх, мига, в който бе изпитала може би ужас, мига, когато си беше помислила, че убиецът е изпратен от него и кралицата. Тази мисъл го накара да изстене и да се обърне на другата страна, като зарови лице във възглавницата. Ако Ейми бе умряла, мислейки си, че той е изпратил при нея наемен убиец, то той не виждаше как би могъл да живее по-нататък.

Прозорецът на спалнята най-сетне просветля: беше утро. Робърт, изпит и измъчен, с вид на човек, с десет години по-стар, отколкото

беше, се изправи до прозореца и погледна навън, загърнал голото си тяло с ленения чаршаф. Денят щеше да бъде прекрасен. Мъглата бавно се виеше, отдръпвайки се от реката, а някъде чукаше с клюна си кълвач. Бавно се понесе ясната и чиста песен на дрозд — като благослов, като напомняне, че животът продължава.

„Предполагам, че ще мога да ѝ простя“, помисли си Робърт. „На нейно място аз може би щях да направя същото. Може би щях да мисля, че нашата любов е на първо място, че нашето желание трябва да бъде удовлетворено, каквото и да става. Ако бях на нейно място, може би щях да си помисля, че трябва да имаме дете, че престолът трябва да има наследник, а ние и двамата сме на двайсет и седем години и не бива да отлагаме. Ако имах абсолютна власт, каквато има тя, вероятно щях да я използвам, както стори тя“.

„Баща ми щеше да го направи. Баща ми щеше да ѝ прости, че го е извършила. Всъщност, щеше дори да се възхити на решителността ѝ“.

Той въздъхна. „Направила го е от любов към мен“ — изрече на глас. „По никаква друга причина, освен да ме освободи, за да може да ме обича открито. По никаква друга причина, освен да може да се омъжи за мен, и да мога да стана крал. А тя знае, че ние и двамата искаме това повече от всичко на света. Бих могъл да приема тази ужасна скръб и това ужасно престъпление като дар от любов. Мога да ѝ простя. Мога да я обичам. Мога да извлека някакво щастие от това страдание.“

Небето избледня, а после слънцето бавно изгря, с цвят на бледа иглика, над сребристата река. „Дано Бог прости на мен, дано прости и на Елизабет“, помоли се тихо Робърт. „И дано на небето Бог дари на Ейми покой, който аз ѝ отказах на земята. И дано даде Бог този път да бъде по-добър съпруг“.

На вратата на стаята му се потропа.

— Утро е, милорд! — обади се прислужникът. — Ще желаете ли гореща вода?

— Да! — извика в отговор Робърт. Отиде до вратата, влачейки след себе си чаршафа, и дръпна резето отвътре. — Сложи я долу, момче. Съобщи в кухнята, че съм гладен, и предупреди в конюшната, че ще бъде там, преди да е изтекъл този час. Днес ще съм начело на лова.

Той беше в конюшната един час преди дворът да се приготи за потегляне, уверявайки се, че всичко е в отлично състояние: конете, хрътките, амуницията, и слугите, които щяха да ги придружават по време на лова. Целият двор потегляше днес във весело настроение. Робърт застана високо на стълбите над конюшната, откъдето можеше да наблюдава, и загледа как придворните възсядат конете си и как слугите помагат на дамите да се качат на седлата. Сестра му я нямаше. Беше се върнала в Пенсхърст.

Елизабет беше в прекрасно настроение. Робърт тръгна да ѝ помогне да се качи на седлото, но после се забави и остави друг да го направи. Над главата на придворния тя го стрелна с лека колеблива усмивка и той ѝ се усмихна в отговор. Можеше да бъде спокойна, че всичко между тях ще бъде наред. Можеше да ѝ прости. Испанският посланик ги изпрати, посланикът на Хабсбургите яздеше до нея.

Сутрешният лов беше добър, дирята беше силна и хрътките се справяха добре. Сесил се зададе да ги посрещне по времето за обяд, когато се разположиха за пикник и им поднесоха гореща супа, греян ейл с подправки и топли питки с месен пълнеж под дърветата, които пламтяха в цветовете на есенните листа: златно, червено и жълто.

Робърт странеше от близкото обкръжение около Елизабет, дори когато тя се обърна и му отправи свенлива лека усмивка, за да го покани до себе си. Той се поклони, но не се приближи. Искаше да изчака, докато успее да я види насаме, когато можеше да ѝ каже, че знае какво е направила, знае, че го е сторила от любов към него, и може да ѝ прости.

След като обядваха и тръгнаха да възседнат отново конете си, сър Франсис Нолис откри, че конят му е бил завързан до кобилата на Робърт.

— Трябва да ви поднеса съболезнованията си за смъртта на съпругата ви — каза сър Франсис сковано.

— Благодаря ви — отвърна Робърт, толкова студено, колкото му бе заговорил най-добрият приятел на кралицата.

Сър Франсис отдръпна коня си.

— Спомняте ли си един следобед в параклиса на кралицата? — внезапно попита Робърт. — Там бяхме кралицата, аз, вие, и лейди

Катерина. Беше служба за обвързване с брачен обет, помните ли? Беше обещание, което не може да бъде нарушено.

По-възрастният мъж го погледна, почти със съжаление.

— Не си спомням нищо подобно — каза той протичко. — Или не съм станал негов свидетел, или не се е случило. Но не го помня.

Робърт почувства как се изчервява и пламва, разгорещен от гняв.

— Помня го много добре, то се случи — настоя той.

— Струва ми се, ще откриете, че сте единственият, който помни такова нещо — отвърна сър Франсис тихо и пришпори коня си нататък.

Робърт огледа конете и хвърли поглед на хрътките. Един кон накуцваше леко и той щракна с пръсти на един коняр да го отведе обратно в замък. Остана да наглежда как придворните яхват конете си; но едва ги виждаше. Главата му бучеше от двучието на сър Франсис, който бе готов да отрече, че Робърт и кралицата си бяха дали брачна клетва; което пък предполагаше, че кралицата щеше също да го отрече. „Сякаш би ме предала“, изруга мислено Робърт. „След всичко, което направи, за да бъде с мен! Кой мъж би могъл да получи по-голямо доказателство, че една жена го обича, отколкото това, че тя би сторила подобно нещо, за да ме освободи? Тя ме обича, както я обичам аз, повече от самия живот! Ние сме родени един за друг, родени да бъдем заедно. Сякаш бихме могли да бъдем разделени! Сякаш тя не извърши това ужасно, това непоносимо престъпление от обич към мен! За да ме освободи!“

— Доволен сте, че сте обратно в двора? — попита Сесил с дружелюбен тон, като подкара коня си редом с този на Робърт.

Робърт, върнат в настоящето, го погледна.

— Не мога да кажа, че се радвам — каза той тихо. — Не мога да кажа, че бях посрещнат топло.

Очите на държавния секретар бяха изпълнени със съчувствие:

— Хората ще забравят, знаете — каза той тихо. — За вас вече никога няма да бъде същото, но хората забравят.

— И съм свободен да се ожения — каза Дъдли. — След като хората забравят съпругата ми, и смъртта ѝ, ще бъда свободен да се ожения отново.

Сесил кимна.

— Всъщност, да. Но не за кралицата.

Дъдли го погледна.

— Какво?

— Става въпрос за скандала — каза му поверително Сесил с дружелюбния си тон. — Както ви казах, когато напуснахте двора. Тя не може да позволи името ѝ да се свързва с вашето. Вашите синове никога не биха могли да седнат на трона на Англия. Вие сте опозорен от смъртта на съпругата си. С вас е свършено като кандидат за ръката на кралицата. Сега вече тя никога няма да може да се омъжи за вас.

— Какво искате да кажете? Че сега вече тя никога няма да се омъжи за мен?

— Именно — отвърна Сесил, почти със съжаление. — Точно така. Сега тя вече никога не може да се омъжи за вас.

— Тогава защо го направи? — настоя Дъдли, с шепот, тих като падащ сняг. — Защо ѝ бе да убива Ейми, моята съпруга, ако не за да ме освободи? Ейми, единствената невинна сред нас, Ейми, която не беше сторила нищо лошо, освен да пази вярата си. Каква беше ползата, ако не да ме освободи за брак с кралицата? Вие сигурно сте се съветвали с нея, сигурно сте изработили този план заедно. Тези, които са го сторили, сигурно са били изпратени от вас злодеи. Защо ви е било да убивате малката Ейми, ако не, за да ме освободите да се оженя за кралицата?

Сесил не се престори, че го е разбрал погрешно.

— Не бяхте освободен, за да се ожените за кралицата — каза той. — Възпрепятстван сте винаги. По всеки друг начин щяхте винаги да бъдете вземан предвид като добра партия за женитба. Винаги щяхте да бъдете първият ѝ избор. Сега тя не може да ви избере. Лишен сте винаги от тази възможност.

— Вие ме унищожихте, Сесил. — Гласът на Дъдли се прекърши. — Вие убихте Ейми, стоварихте вината върху мен, и ме унищожихте.

— Аз съм неин служител — каза Сесил, внимателно, като баща, който се обръща към скърбящ син. — Както ви е известно.

— Тя е наредила смъртта на съпругата ми? Ейми е умряла по заповед на Елизабет, за да мога аз да бъда опозорен и сринат със земята и никога, никога да не се вдигна отново?

— Не, не, смъртта ѝ беше нещастен случай — напомни Сесил на по-младия мъж. — Така постанови разследването, дванайсетте достойни мъже от Абингдън, дори когато вие им писахте и настояхте

да разследват по-внимателно. Те стигнаха до своето решение и го оповестиха. Беше смърт при нещастен случай. Навярно за всички нас е по-добре да оставим нещата така.

---

[1] „За в бъдеще“, в случая — вероятно „с обещание за бъдеща женитба“. — Бел.прев. ↑

[2] Лейди Катрин Грей (1540–1568), по-малка сестра на лейди Джейн Грей, „кралицата за десет дни“, и братовчедка на Елизабет. Като внучка на Мери Тюдор, по-младата сестра на крал Хенри VIII, Катрин има сериозни претенции за престола. Предизвиква гнева на Елизабет с тайния си брак с Едуард Сеймур, граф Хартфорд, и живее като затворница до края на дните си. — Бел.ред. ↑

[3] Марко 12:11 — Бел.прев. ↑

## БЕЛЕЖКА НА АВТОРА

Мистерията около смъртта на Ейми Робсарт остава неразгадана четири столетия след смъртта ѝ. Предполагаемите „виновници“ са няколко: злокачествен тумор на гърдата, който обяснява споменатата болка в гърдите, и би могъл да доведе до изтъняване на костите на врата ѝ; агенти на Робърт Дъдли; агенти на Елизабет; агенти на Сесил; или самоубийство.

Заслужават внимание също и уличаващите и недискретни реплики, отправени от Сесил и Елизабет към испанския посланик в дните преди смъртта на Ейми, които той записва, за да ги предаде на господаря си, точно както ги представям в този художествен разказ.

Струва ми се, че Сесил и Елизабет са знаели, че Ейми ще умре в неделя, на осми септември, и умишлено са подхвърлили на посланика доказателства, които да уличат в престъпление Робърт Дъдли. Елизабет уличава себе си в съучастие, като предрича смъртта на Ейми преди събитието, и казва, че тя е умряла от счупване на врата, преди до двора да стигнат никакви подробни новини.

Не можем да знаем защо Елизабет и Сесил биха сторили подобно нещо. Не вярвам, че някой от двамата е изтърсил случайно истината, точно пред човека, за когото е било най-вероятно да разпространи подобен скандал. Предполагам, че Елизабет и Сесил са имали предвид да опетнят Дъдли с престъплението, каквото е убийството на съпругата му.

Сянката на вината безспорно успява да попречи на домогванията на Робърт към трона. През 1566 г. Уилям Сесил пише състоящ се от шест точки меморандум до Частния съвет, изброяващ причините, поради които Робърт Дъдли не може да се ожени за кралицата: „IV: Той е опозорен от смъртта на съпругата си“.

Били ли са Елизабет и Робърт любовници в пълния смисъл на думата? Навярно в тези по-разкрепостени времена можем да кажем, че това едва ли има значение. Това, което наистина има значение, е че тя го е обичала през целия си живот, и въпреки по-късната си женитба за

Петици Нолис (още една червенокоска от рода Болейн), той несъмнено я е обичал. Последното му писмо е до Елизабет, в което ѝ признава любовта си, и тя умира с писмото му до постелята си.



# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.